ŠVIETIMO,
MOKSLO IR SPORTO
MINISTERIJA

LIETUVA. Švietimas šalyje ir regionuose 2023

Švietimo teisingumas

ISSN 2783-8021

ŠVIETIMO,
MOKSLO IR SPORTO
MINISTERIJA

Lietuva.
Švietimas šalyje ir regionuose

2023

Švietimo teisingumas

NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

Vilnius 2023

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija leidžia kasmetinį leidinį, kuriame šalies ir savivaldybių lygmeniu apžvelgiama švietimo būklė.

2023 metų leidinyje išskirtinis dėmesys skiriamas švietimo teisingumo klausimams.

Pasiūlymus ir komentarus prašome siųsti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Strateginio planavimo skyriaus vedėjui Ričardui Ališauskui (Ricardas.Alisauskas@smsm.lt).

Redakcinė grupė:

prof. dr. Ramūnas Skaudžius, švietimo, mokslo ir sporto viceministras (pirmininkas)

Ričardas Ališauskas, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Strateginio planavimo skyriaus vedėjas (pirmininko pavaduotojas)

dr. Audronė Jakaitienė, Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakulteto profesorė, Duomenų mokslo ir skaitmeninių technologijų instituto vyriausioji mokslo darbuotoja

Rūta Krasauskienė, Nacionalinės švietimo agentūros direktorė

Daiva Marcinkevičienė, Valstybės duomenų agentūros Socialinės apsaugos, sveikatos, švietimo ir kultūros statistikos skyriaus vedėja

dr. Natalija Mažeikienė, Vytauto Didžiojo universiteto Socialinio darbo katedros profesorė

Jonas Mickus, Lietuvos savivaldybių asociacijos patarėjas švietimo ir kultūros klausimais

dr. Lina Miltenienė, Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos docentė, Edukologijos tyrimų instituto vyresnioji mokslo darbuotoja

dr. Eglė Pranckūnienė, Mokyklų tobulinimo centro steigėja ir vadovė, Lietuvos edukacinių tyrimų asociacijos viceprezidentė, Klaipėdos universiteto mokslo darbuotoja

Evelina Raudytė-Lipeikienė, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Strateginio planavimo skyriaus vyriausioji specialistė (sekretorė)

Algirdas Kęstutis Rimkus, Panevėžio rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus vedėjas, Lietuvos savivaldybių švietimo padalinių vedėjų asociacijos prezidentas

dr. Jogaila Vaitekaitis, Vilniaus universiteto Ugdymo mokslų instituto lektorius

habil. dr. Rimantas Želvys, Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto profesorius

dr. Laimutė Žalimienė, Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto profesorė

Leidinio rengėjai:

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija: Gintaras Bakanas, Ugnė Cibulskaitė, dr. Rita Dukynaitė, Aušra Jankauskienė, Lina Kantautienė, Virginija Kazakauskienė, Ramutė Kulikauskienė, Meilė Labeikytė, Virginijus Mažeika, Gintautas Meilūnas, Alfonsas Meškys, Asta Paliokaitė, Regina Pocienė, Elena Stanienė, Danutė Šapalienė, Danutė Tarasevičienė, Alma Valevičiūtė, Jonas Vaščėga, Asta Vaznienė, Jūratė Venckienė, Jurga Zacharkienė, Beta Zaveckienė

Nacionalinė švietimo agentūra: Jolanta Jevsejevienė, dr. Albinas Kalvaitis, Elvyra Matačiūnienė, dr. Svajonė Mikėnė, prof. dr. Dalia Survutaitė, dr. Rima Zablackė

Konsultavo, teikė duomenis ir informaciją:

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija: Aušra Birietienė, Ignas Gaižiūnas, Ilona Grigaravičienė, Laimutė Jankauskienė, Jolita Mackevičienė, Indrė Mitkevičiūtė, Vitalija Naudžiuvienė, dr. Jolanta Navickaitė, dr. Irena Raudienė, Andrius Šarmavičius, Dalė Švelnienė, Kristina Valantinienė

Nacionalinė švietimo agentūra: Mindaugas Akelis, Ineta Antanavičienė, Evaldas Bakonis, Algis Balaišis, Eduardas Daujotis, Gediminas Dubonikas, Jurgita Kaukėnienė, Vaida Kostygova, Viktoras Mickevičius, Rimantas Pikšrys, Galina Šestakova, Ingrida Šiaučiulienė, Marija Usovaitė, dr. Snieguolė Vaičekauskienė

Vilniaus universitetas: Kristina Mažeikaitė

Studijų kokybės vertinimo centras: Aušra Leskauskaitė

Valstybės duomenų agentūra: Vilma Paciūnienė

Redaktorė Anželika Tekutienė
Dizainerė Dalė Dubonienė

Viršelyje: Kamilės Skarulskytės, Šilalės Simono Gaudėšiaus gimnazijos 3a kl. mokinės, piešinys (mokytoja – Jolanta Baubkuvienė)

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt

© Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2023

Pasaulyje vykstantys intensyvūs socialiniai, ekonominiai, kultūriniai, geopolitiniai ir aplinkos apsaugos pokyčiai formuoja besikeičiančius visuomenės poreikius, kuriuos atliepiant ypatingas vaidmuo tenka švietimui. Sparti kaita ir neapibrėžtumas sukelia nerimą, tačiau suteikia galimybę žengti inovacijų ir pažangos keliu. Pastebint pasaulio raidos tendencijas, svarbu numatyti, kaip įveikti iššūkius, išnaudoti naujas galimybes ir išvengti socialinės, ekonominės, kultūrinės atskirties.

Valstybės pažangos strategijoje „Lietuva 2050“ numatyta vizija, kad Lietuvos visuomenę sudarys laisvų, atsparių, išsilavinusių, ateičiai pasirengusių, prie nuolat kintančios aplinkos prisitaikančių, realizuoti save gebančių, atsakingų ir solidarumo principu veikiančių žmonių bendruomenė. Todėl esminis vaidmuo tenka švietimui – padėti vaikams, jaunimui ir suaugusiesiems ne tik ugdytis, nuolat mokytis ir tobulinti savo gebėjimus, bet ir patiems kurti savo ateitį įtraukiais ir tvariais būdais.

Kuriant kokybišką švietimą ir siekiant atitikti kintančio gyvenimo poreikius, ypač daug dėmesio būtina skirti visuomenės šiuolaikinių teorinių ir praktinių žinių ir gebėjimų plėtrai, vertybinių nuostatų formavimui. Taip pat dėl technologijų plėtros, automatizavimo tempų augimo, intensyvėjančio dirbtinio intelekto taikymo išaugus skaitmeninių kompetencijų svarbai, reikia stiprinti skaitmeninių gebėjimų ugdymą. Visa tai aktualizuoja universaliųjų – pagrindinių ir socialinių emocinių gebėjimų svarbą. Todėl kiekvienam besimokančiajam, nepaisant asmeninių savybių ar jį supančios socialinės, ekonominės, kultūrinės aplinkos, turime sudaryti sąlygas stiprinti aktyvaus mokymosi, kritinio mąstymo, kūrybingumo, pilietiškumo, iniciatyvumo, bendravimo ir bendradarbiavimo gebėjimus.

Lietuvos švietimo kokybė nuosekliai auga. Tai įvertino Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija, 2022 m. Lietuvos švietimui skyrusi 7,7 (iš 10-ies) balo, ir ši reikšmė viršijo strateginiuose dokumentuose numatytą 2025 m. siekinį. Taip pat matomi pozityvūs poslinkiai mokinių pasiekimų srityje: 2021 m. atlikto IEA PIRLS tyrimo 4 klasės mokinių skaitymo pasiekimai aukščiausi per

du dešimtmečius – Lietuva pateko į geriausius rezultatus pasiekusių šalių dešimtuką. Teigiamų tendencijų galima pastebėti ankstyvojo ugdymo prieinamumo, mokyklų aprūpinimo ir mokymosi sąlygų užtikrinimo srityse. Kasmet didėjantis finansavimas beveik pasiekė UNESCO tikslą, auga investicijos į švietimo kokybę ir prieinamumą. Vis dėlto didesnės pažangos tikimasi profesinio mokymo srityje: svarbu teikti prioritetą profesiniam orientavimui, didinti profesinio mokymo patrauklumą, lankstumą, mažinti mokymosi nutraukimo mastą. Vis dar reikšminga išlieka kvalifikuotų pedagogų trūkumo, jų motyvacijos išlaikyti einamas pareigas problema. Taip pat svarbu daugiau dėmesio skirti vaikų neformaliojo švietimo plėtrai, puoselėti mokymosi visą gyvenimą kultūrą ir tradiciją.

Šiais metais pasirinkta švietimo būklės apžvalgos tema – švietimo teisingumas. Pagal švietimo teisingumo koncepciją, visi mokiniai turi lygias galimybes gauti vienodai kokybišką švietimą, ir jų pasiekimų skirtumai neturi priklausyti nuo jų socialinės, ekonominės, kultūrinės aplinkos, lyties, tautybės ar kitų išorinių aplinkybių. Teisinga švietimo sistema apima tolygią švietimo kokybę, švietimo prieinamumo, pritaikomumo užtikrinimą, gebėjimą lanksčiai tenkinti mokinių poreikius, taikyti pagalbos priemones socialiai jautrioms grupėms.

Tarptautiniu mastu Lietuvos švietimo sistema patenka tarp trečdalio Europos šalių, kurių švietimo sistemos įvertintos kaip gana teisingos. Lietuvos bendrajam ugdymui būdingas palyginti nedidelis mokinių diferencijavimo mastas pagal mokyklas, skirstymas į ugdymo profilius vyksta vėlesniame amžiuje, mokinių, kartojančių bendrojo ugdymo klasės kursą, dalis yra nedidelė ir vis mažėja. Be to, šalyje mažėja mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, o abiturientų, kurie renkasi laikyti lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos valstybinius brandos egzaminus, skaičius išlieka stabilus, tai suteikia galimybę pasinaudoti valstybės parama studijuoti aukštojoje mokykloje. Taip pat auga švietimo pagalbos ir finansinės paramos mastai, daugėja prevencinių programų, skirtų mokinių socialinėms ir emocinėms kompetencijoms ugdyti.

Mažinant socialinės atskirties riziką, būtina ir toliau plėtoti įtraukųjį švietimą, skirti deramą dėmesį mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymui bendrosiose klasėse ir tobulinti švietimo pagalbos teikimą. Didesnis rūpestis mokinių emocine gerove, pastangos kurti saugią ir palankią mokymosi aplinką, priimtinesnių ugdymo formų ir metodų taikymas galėtų paskatinti vaikus, ypač iš socialiai jautrių grupių ar turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių, rečiau nutraukti mokymąsi, patirti pažinimo džiaugsmą, siekti aukštesnių mokymosi rezultatų ir tolesnio išsilavinimo. Šiandien aukštasis mokslas vis dar yra mažiau prieinamas mokiniams iš nepalankios socialinės, ekonominės, kultūrinės aplinkos, todėl būtina kompensuoti trūkumus ir šalinti kliūtis, trukdančias užtikrinti lygias galimybes visiems.

Tikimės, kad šiųmetėje švietimo būklės apžvalgoje pateikti duomenys ir jų analizė padės įvertinti esamą padėtį, priimti reikiamus sprendimus valstybės ir savivaldybių lygmeniu ir kurti lanksčią, atvirą ir teisingą švietimo sistemą, kurioje svarbus kiekvieno asmens dalyvavimas, mokymasis ir tobulėjimas visą gyvenimą. Reikšmingų pokyčių galima pasiekti tik susitelkus, kryptingai ir nuosekliai siekiant bendrų tikslų dėl visuomenės gerovės, ateities ir pažangos.

Gintautas Jakštas,

švietimo, mokslo ir sporto ministras

Turinys

Įvadas 7

I DALIS. BENDROJI ŠVIETIMO BŪKLĖS APŽVALGA 8

II DALIS. ŠVIETIMO TEISINGUMAS 76

III DALIS. ŠVIETIMO BŪKLĖ SAVIVALDYBĖSE 166

III dalyje taikomų rodiklių aprašymai, paaiškinimai 292

Santrumpos 297

Šaltiniai 299

PRIEDAI 306

1 priedas. Strateginiuose švietimo dokumentuose suformuluoti rodikliai ir siekiniai 307

2 priedas. Bendrojo ugdymo mokyklų įvairovė ir atrankos kriterijai 311

Interaktyvios nuorodos žymėjimas

Įvadas

Leidinio paskirtis – apžvelgti Lietuvos švietimo būklę ir jos kaitą pastaraisiais metais, atsižvelgiant į švietimui keliamus strateginius tikslus ir uždavinius, išryškinant esmines tendencijas, patiriamus sunkumus ir sėkmę.

Leidinys sudarytas iš trijų dalių. **Pirmoji dalis** skirta bendrajai šalies švietimo būklės analizei, apimančiai ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą ir kitą NVŠ, bendrąjį ugdymą, profesinį mokymą, aukštojo mokslo studijas ir mokymąsi visą gyvenimą. Analizuojant švietimo būklę, remiamasi valstybės švietimo stebėsenos rodikliais, jie papildomi kitais regioniniais, nacionaliniais ir tarptautiniais statistiniais duomenimis ir tyrimų rezultatais. Bendrąją švietimo būklės apžvalgą sudaro du skyriai. I.1 skyriuje analizuojamas pagrindinių nacionalinių ir tarptautinių strateginių švietimo politikos siekių įgyvendinimas Lietuvoje pagal pagrindines švietimo tobulinimo kryptis: įtrauktis ir dalyvavimas švietimo programose, švietimo kokybė, išsilavinimo atitiktis darbo rinkos poreikiams, mokytojai ir jų darbo sąlygos, mokymosi aplinka ir finansavimas. I.2 skyriuje aptariamos bendrosios šalies švietimo kaitos tendencijos, remiantis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtintais valstybės (strateginiais) švietimo stebėsenos rodikliais, atspindinčiais švietimo kontekstą, švietimo rezultatus, indėlį į švietimą (mokinius, pedagogus, mokyklas, švietimo aprūpinimą) ir švietimo procesus.

Antrojoje dalyje analizuojama, kaip Lietuvos ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo lygmenyse užtikrinamas švietimo teisingumas. II.1 skyriuje aptariama švietimo vieta gerovės valstybės modelyje, o II.2 skyriuje aprašoma švietimo teisingumo kilmė, apibrėžtis, vertinimas ir švietimo teisingumo užtikrinimo galimybės, taip pat pateikiama esminių švietimo teisingumą užtikrinančių Lietuvos teisės aktų apžvalga. II.3 skyriuje analizuojamas švietimo pritaikomumas: apžvelgiama ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo programas teikiančių šalies mokyklų įvairovė, šalyje taikoma bendrojo ugdymo mokyklos pasirinkimo ir priėmimo į ją politika, mokinių skirstymo į ugdymo kryptis praktika. II.4 skyriuje aptariamas Lietuvos švietimo tolygumas: analizuojamas bendrojo ugdymo mokinių mokymosi pasiekimų, mokytojų kvalifikacijos, ugdymo aplinkos ir mokinių dalyvavimo NVŠ veikloje tolygumas. II.5 skyrius skirtas apžvelgti švietimo pagalbos priemones, taikomas valstybės ir savivaldybių, siekiant užtikrinti švietimo teisingumą. Šios temos analizė padalinta į tris dalis: įvairiais aspektais analizuojama pagalba mokykloms, mokinių galimybes mokytis gerinančios priemonės ir valstybės bei savivaldybių pasitelkiamos priemonės mokinių pasiekimams gerinti. Analizėje apibendrinti prieinami statistiniai duomenys, atlikta užsienio ir Lietuvos teisės aktų analizė, remiamasi moksliniais straipsniais, tarptautinių ir nacionalinių tyrimų rezultatais, aptariama padėtis šalyje, savivaldybėse ir jų grupėse.

Trečiojoje dalyje pateikiama informacija apie švietimo būklę kiekvienoje savivaldybėje: švietimo mastą, socialinį, ekonominį ir kultūrinį kontekstą, indėlį į švietimą, jo procesus ir pasiektus rezultatus; rodiklių reikšmės vaizduojamos, jas siejant su kaita laikui bėgant ir vieta visų savivaldybių skalėje. Mokinių pasiekimų skiltyje trumpai aptariami savivaldybės PUPP ir VBE rezultatai: įvardijamos stipriosios sritys ir dalykai, kuriems reikėtų skirti daugiau dėmesio. Leidinio temai skirtoje kiekvienos savivaldybės atlankos dalyje švietimo teisingumo procesų tendencijos iliustruotos iš plataus rodiklių sąrašo išrinktais 6 būdingiausiais požymiais. Taikomi įvairūs reiškinio lyginimo aspektai: parodomas reikšmių pokytis laikui bėgant, lyginama su panašių savivaldybių reikšmių vidurkiais, lyginamos miesto ir kaimo vietovės, skirtingos priklausomybės mokyklos, lyginami vaikinų ir merginų pasiekimai. Sąveikiojoje šios dalies išnašoje pateikiama platesnė ir detalesnė taikomų rodiklių duomenų bazė, sudaryta galimybė susiformuoti ataskaitas pagal individualius poreikius.

I

DALIS

Bendroji švietimo būklės apžvalga

Šioje dalyje analizuojama švietimo būklė, apimant ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą ir kitą NVŠ, bendrąjį ugdymą, profesinį mokymą, aukštojo mokslo studijas ir mokymąsi visą gyvenimą.

Bendrąją švietimo būklės apžvalgą sudaro du skyriai:

- I.1. Nacionalinių ir tarptautinių strateginių švietimo politikos siekių įgyvendinimas Lietuvoje;
- I.2. Bendrosios šalies švietimo kaitos tendencijos.

Pirmajame skyriuje švietimo būklė analizuojama, remiantis strateginiuose šalies ir tarptautiniuose dokumentuose įtvirtintais įsipareigojimais ir siekiais tobulinti švietimą. Jų įgyvendinimas apžvelgiamas, išskiriant esmines švietimo tobulinimo kryptis: įtrauktis ir dalyvavimas švietimo programose, švietimo kokybė, išsilavinimo atitiktis darbo rinkos poreikiams, mokytojai ir jų darbo sąlygos, mokymosi aplinka ir finansavimas.

Antrajame skyriuje švietimo būklė analizuojama, remiantis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtintais valstybės (strateginiais) švietimo stebėsenos rodikliais. Šie rodikliai atspindinti švietimo kontekstą, indėlį į švietimą, švietimo procesus ir švietimo rezultatus. Leidinyje rodikliai aptariami kitokiu nuoseklumu: po švietimo konteksto apžvelgiami švietimo rezultatai, toliau – mokinius, pedagogus, mokyklas, švietimo aprūpinimą ir procesus atspindintys rodikliai. Antrasis skyrius praplečia ir papildo pirmajame skyriuje pateiktą švietimo politinei darbotvarkei aktualiausių sričių analizę regioniniais, nacionaliniais ir tarptautiniais švietimo kaitos tendencijų duomenimis.

Naudojami skirtingų laikotarpių duomenys. Pirmajame skyriuje, analizuojant švietimo politikos siekių įgyvendinimą, pateikiamos šios faktinės rodiklių reikšmės: tų metų, kuriais užfiksuota pradinė būklė nustatant siekinį, ir naujausia žinoma reikšmė. Taip pat pateikiami strateginiuose švietimo dokumentuose nustatyti tam tikrų metų siekiniai. Antrajame skyriuje analizuojami 2018–2022 m. duomenys. Jei šie duomenys rengiant leidinį nebuvo žinomi, pateikiami trumpesnio laikotarpio ar ankstesnių metų duomenys; jei buvo žinomi, pateikiami naujesni (2023 m.) duomenys.

Švietimo būklė analizuojama apibendrintai, visos šalies lygmeniu, apžvelgiama Lietuvos švietimo padėtis tarptautiniame kontekste; remiantis leidinio III dalyje pateiktais rodikliais, apibendrinama padėtis savivaldybėse ir jų grupėse.

I dalies turinys

Apibendrinimas: pagrindiniai faktai ir tendencijos 12

I.1. Nacionalinių ir tarptautinių strateginių švietimo politikos siekių įgyvendinimas Lietuvoje 14

I.1.1. Pagrindinės švietimo tobulinimo kryptys 14

I.1.2. Įtrauktis ir dalyvavimas švietimo programose 15

I.1.3. Švietimo kokybė 22

I.1.4. Išsilavinimo atitiktis darbo rinkos poreikiams 27

I.1.5. Mokytojai ir jų darbo sąlygos 32

I.1.6. Mokymosi aplinka 34

I.1.7. Finansavimas 36

I.2. Bendrosios šalies švietimo kaitos tendencijos 38

I.2.1. Švietimo kontekstas 40

I.2.2. Švietimo rezultatai 47

I.2.3. Mokiniai, pedagogai ir mokyklos 56

I.2.4. Švietimo aprūpinimas 63

I.2.5. Švietimo procesai 67

Bendroji švietimo būklės apžvalga

Švietimo politikos siekių įgyvendinimas

Įtraukti ir dalyvavimas

2021 m. **92,1 proc.** vaikų nuo 3 metų buvo ugdomi pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas (2019 m. – 89,6 proc., *Nacionalinio pažangos plano (2020)* siekinys – 90 proc. 2025 m.)

2022 m. **62,6 proc.** bendrojo ugdymo mokinių dalyvavo NVŠ programose (2020 m. – 61,7 proc., *Nacionalinio pažangos plano (2020)* siekinys – 65 proc. 2025 m.)

2022 m. nebesimokė **4,8 proc.** ne aukštesnį kaip pagrindinį išsilavinimą įgijusių 18–24 metų asmenų (2020 m. – 5,6 proc., *ES strateginės programos „Europa 2030“ (2021)* siekinys – mažiau nei 9 proc. 2030 m. (2022 m. ES vidurkis – 9,6 proc.)

2022 m. **58,2 proc.** 25–34 metų gyventojų buvo įgiję aukštąjį išsilavinimą (ES vidurkis – 42,0 proc.) (2020 m. – 56,2 proc., *Nacionalinio pažangos plano (2020)* siekinys – ne mažiau nei vidutiniškai ES 2025 m.)

2022 m. **8,5 proc.** 25–64 metų gyventojų mokėsi pagal formaliojo ir neformaliojo švietimo programas (2020 m. – 7,2 proc., *Nacionalinio pažangos plano (2020)* siekinys – 10 proc. 2025 m.)

Švietimo kokybė ir išsilavinimo atitiktis darbo rinkos poreikiams

2022 m., pagal EBPO gerovės indeksą, Lietuvos švietimas įvertintas **7,7 balo** (iš 10) (2019 m. – 7,3 balo, *Nacionalinio pažangos plano (2020)* siekinys – 7,5 balo 2025 m.)

2018 m. **49,5–50,2 proc.** mokinių (priklausomai nuo pasiekimų srities) pasiekė ne žemesnį kaip 3-ąjį (iš 6) EBPO PISA pasiekimų lygmenį (2009 m. – 45,6–54,1 proc., *Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“ (2012)* siekinys – 50 proc. 2020 m., 55 proc. 2030 m.)

2021 m. **25,8 proc.** mokinių kartu su profesija siekė įgyti ir vidurinį išsilavinimą (2018 m. – 26,8 proc., *LRV programos nuostatų įgyvendinimo plano (2021)* siekinys – 35 proc. 2024 m.)

2022 m. **71,6 proc.** asmenų, prieš 1–3 metus baigusių profesinio mokymo įstaigas, buvo įsidarbinę (2019 m. – 67,3 proc., *LRV programos nuostatų įgyvendinimo plano (2021)* siekinys – 80 proc. 2024 m.)

2022 m. **73,9 proc.** aukštųjų mokyklų absolventų per metus po studijų baigimo buvo įsidarbinę eiti atitinkamos kvalifikacijos reikalingas pareigas (2019 m. – 67,3 proc., *LRV programos nuostatų įgyvendinimo plano (2021)* siekinys – 71,3 proc. 2024 m.)

Mokytojai ir jų darbo sąlygos

2022 m. **55 proc.** pedagoginių studijų absolventų dirbo mokyklose, po studijų praėjus 2 metams (2019 m. – 42 proc., *Nacionalinio pažangos plano (2020)* siekinys – 50 proc. 2025 m.)

2022–2023 m. m. **64,9 proc.** ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo lygmens mokytojų turėjo bent minimalią reikalaujamą kvalifikaciją (Lietuvos išsikeltas siekinys UNESCO programoje *„Švietimas 2030“ (2015)* – 90 proc. 2025 m.)

2022–2023 m. m. **18,6 proc.** mokytojų turėjo magistro laipsnį (2020–2021 m. m. – 16,6 proc., *Nacionalinio pažangos plano (2020)* siekinys – 30 proc. 2025 m.)

2022 m. mokytojų vidutinio darbo užmokesčio dalis sudarė **113,3 proc.** šalies vidutinio darbo užmokesčio (*Susitarimo dėl Lietuvos švietimo politikos (2021)* siekinys – 130 proc. 2024 m.)

Mokymosi aplinka ir finansavimas

2019 m., UNESCO skaičiavimais, valdžios sektoriaus išlaidos švietimui sudarė **3,97 proc.** BVP (UNESCO programos *„Švietimas 2030“ (2015)* siekinys – 4 proc. BVP 2025 m.)

2022 m. **49,0 proc.** bendrojo ugdymo mokyklų turėjo STEAM mokymui tinkamų fizinių ir virtualių laboratorijų (2021 m. – 47,3 proc., *Susitarimo dėl Lietuvos švietimo politikos (2021)* siekinys – 100 proc. 2030 m.)

Kiti švietimo raidos rodikliai

Mokiniai, pedagogai ir mokyklos 2022 m.

605,4 tūkst.
besimokančiųjų
(2018 m. – 596,8 tūkst.)

57,0 tūkst.
pedagoginių darbuotojų
(2018 m. – 57,9 tūkst.)

1 760
mokyklų
(2018 m. – 1 972)

Švietimo rezultatai

2021 m. Lietuva buvo tarp **10-ies** šalių, kuriose 4 kl. mokinių IEA PIRLS skaitymo pasiekimai aukščiausi
(Lietuvos skaitymo rezultatų vidurkis 2021 m. – 552, 2016 m. – 548 taškai)

2022 m. **69** mokiniai tapo tarptautinių olimpiadų (neskaitant komandinių) prizininkais
(2018 m. – 38 mokiniai)

2023 m. **25,2 proc.** mokinių nepasiekė patenkinamo matematikos PUPP pasiekimų lygio
(2019 m. – 20,8 proc., 2022 m. – 39,4 proc.)

2022 m., bendrojo ugdymo mokyklose įgiję vidurinį išsilavinimą,
11,4 proc. mokinių toliau mokėsi profesinio mokymo įstaigose,
59,2 proc. – aukštosiose mokyklose
(2019 m. – atitinkamai 9,2 proc. ir 56,3 proc.)

2022 m. **29,5 proc.** profesinio mokymo programų (ISCED 3 ir 4 lygmenų) mokinių nutraukė mokymąsi
(2018 m. – 18,7 proc.)

Švietimo aprūpinimas

2022 m. valdžios sektorius švietimui skyrė
3 117,9 mln. Eur
(2018 m. – 2 000,9 mln. Eur)

2022 m. vienam šalies besimokančiam asmeniui teko
5,2 tūkst. Eur
(2018 m. – 3,2 tūkst. Eur)

2022 m. **74,0 proc.** ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų nė vienai pastato daliai nereikėjo kapitalinio remonto
(2018 m. – 69,0 proc.)

Švietimo procesai

2022 m. vienam mokytojui (dėstytojui) vidutiniškai teko
14,2 mokinio (studento)
(2018 m. – 15,3 mokinio (studento)

2022 m. vidutinis mokinių skaičius klasėje ar grupėje buvo
17,5 mokinio
(2018 m. – 18,8 mokinio)

2022 m. **4,1 proc.** besimokančiųjų ar studijuojančiųjų Lietuvoje sudarė kitų šalių piliečiai
(2018 m. – 1,5 proc.)

2022 m. **65,0 proc.** pedagoginių darbuotojų (dirbančių pagrindinėje darbovietėje) dirbo visu krūviu
(2018 m. – 47,7 proc.)

Apibendrinimas: pagrindiniai faktai ir tendencijos

Auga Lietuvoje besimokančiųjų ir studijuojančiųjų skaičius – per 2018–2022 m. laikotarpį jis išaugo 8,6 tūkst. (2022 m. jų buvo 605,4 tūkst.). Besimokančiųjų ir studijuojančiųjų skaičiaus kaita nebuvo tolygi: per 2018–2020 m. laikotarpį nustatytas skaičiaus mažėjimas, 2021 m. fiksuotas augimas (2,8 tūkst., palyginti su 2020 m.), o itin reikšmingi pokyčiai įvyko 2022 m., kai besimokančiųjų ir studijuojančiųjų skaičius, palyginti su 2021 m., išaugo 14,0 tūkst. Viena svarbiausių šio pokyčio priežasčių – 2022 m. vasario 24 d. Rusijai pradėjus karą Ukrainoje, į Lietuvą atvyko ir šalies ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklose pradėjo mokytis apie 11 tūkst. ukrainiečių karo pabėgėlių mokinių. Kitos švietimo mastų tendencijos šalyje nepasikeitė – 2018–2022 m. 212 įstaigų **sumažėjo visų grupių mokyklų** (2022 m. jų veikė 1 760) ir 825 asmenimis – **pedagoginių darbuotojų skaičius** (2022 m. jų dirbo 57,0 tūkst.).

Bendras švietimo įvertinimas – geras. 2022 m. pagal EBPO gerovės indeksą Lietuvos švietimas įvertintas 7,7 balo (iš 10). Tai aukščiausias įvertinimas tarp 11 materialinių gyvenimo sąlygų ir gyvenimo kokybės sričių (tokiu pat balu įvertintas ir darbo ir poilsio balansas). Viršytas *Nacionalinio pažangos plano (2020)* 2025 m. siekinys (7,5 balo).

Auga ikimokyklinio ugdymo aprėptis, nors išlieka iššūkių kokybei užtikrinti. 2022 m. pagal ikimokyklinio ar priešmokyklinio ugdymo programas buvo ugdoma 72,4 proc. vaikų nuo gimimo iki 6 metų (2018 m. – 63,3 proc.). Viršytas *Nacionalinio pažangos plano (2020)* siekinys, kad 2025 m. šiose programose dalyvautų 90 proc. vaikų nuo 3 metų; 2021 m. rodiklio reikšmė buvo 92,1 proc. Visgi, augant aprėpčiai, gali būti sudėtinga užtikrinti aukštą ugdymo kokybę – 2022 m. reikiamos kvalifikacinės kategorijos neturinčių pedagoginių darbuotojų dalis didžiausia buvo ikimokyklinio ugdymo lygmenyje – 37,9 proc., ir per 2018–2022 m. ji augo labiausiai (2018 m. buvo 31,5 proc.).

Aukšti pradinių klasių mokinių skaitymo pasiekimai. IEA PIRLS 2021 m. tyrime Lietuva pagal 4 klasės mokinių skaitymo pasiekimų vidurkį (552 taškai) pasiekė aukščiausią rezultatą per dvidešimt metų ir pateko tarp 10-ies geriausius rezultatus pasiekusių šalių. **Išlieka tobulintini pagrindinio ugdymo matematikos pasiekimai.** Per metus matematikos PUPP rezultatai pakilo (pavyzdžiui, pagrindinį ar aukštesnį pasiekimų lygį 2022 m. pasiekė 25,8 proc., 2023 m. – 47,2 proc. mokinių), vis tik 2023 m. ketvirtadalis (25,2 proc.) mokinių nepasiekė patenkinamo pasiekimų lygio (2022 m. – 39,4 proc.).

Gerėja mokyklų aprūpinimas ir mokymosi sąlygos – išaugo ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų, kurių nė vienai pastato daliai nereikia kapitalinio remonto, dalis (nuo 69,0 proc. 2018 m. iki 74,0 proc. 2022 m.), tačiau negalią turintiems asmenims visiškai pritaikyta buvo tik 0,91 proc. ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų fizinė aplinka. Didėja bendrojo ugdymo mokyklų, turinčių laboratorijų ir (ar) technikos kabinetų, dalis (2018 m. – 34,9 proc., 2022 m. – 48,7 proc.). Mažėjo mokinių, kurie mokosi jungtinėse klasėse ar klasėse, kuriose viršijamas didžiausias leistinas mokinių skaičius, tačiau 2022 m. kaimo vietovėse jungtinėse klasėse dar mokėsi 5,8 proc. 1–4 klasių mokinių (2018 m. – 16,5 proc.), o miestuose 18,6 proc. priešmokyklinio ir 17,0 proc. pradinio ugdymo mokinių mokėsi perpildytose klasėse (2018 m. – atitinkamai 29,3 proc. ir 32,4 proc.).

Į Lietuvą atvykus ir šalies mokyklose pradėjus mokytis ukrainiečiams karo pabėgėliams mokiniams, 2022 m. (palyginti su 2021 m.), šiek tiek paaugo vidutinis mokinių skaičius klasėje ar grupėje. Tačiau ilgesnio laikotarpio, nuo 2018 m. iki 2022 m., duomenys rodo, kad šalyje **sumažėjo ir vidutinis vienam mokytojui ar dėstytojui tenkantis mokinių ar studentų skaičius** (15,3 mokinio 2018 m., 14,2 mokinio 2022 m.), **ir vidutinis mokinių skaičius klasėje ar grupėje** (18,8 mokinio 2018 m., 17,5 mokinio 2022 m.).

Aktualios profesinio mokymo problemos – mažas populiarumas ir dažnas mokymosi nutraukimas. Mokytis profesinio mokymosi įstaigose renkasi vos daugiau kaip dešimtadalis mokinių. 2022 m., bendrojo

ugdymo mokykloje įgiję pagrindinį išsilavinimą, profesinio mokymo įstaigose mokėsi 11,2 proc. (2019 m. – 13,7 proc.), įgiję vidurinį išsilavinimą – 11,4 proc. (2019 m. – 9,2 proc.) mokinių. Tolstama nuo *LRV programos nuostatų įgyvendinimo plane (2021)* iškelto siekinio, kad iki 2024 m. 35 proc. mokinių kartu su profesija siektų įgyti ir vidurinį išsilavinimą: 2018 m. ši reikšmė buvo 26,8 proc., o 2022 m. – 25,8 proc. Profesinio mokymo programų nutraukimo mastas, ir ankstesniais metais buvęs didesnis už kitų švietimo programų, 2022 m. dar labiau išaugo – profesinio mokymo programas (ISCED 3 ir 4 lygmenų) nutraukė 29,5 proc. mokinių (2018 m. – 18,7 proc., 2021 m. – 14,8 proc.).

Geras švietimo prieinamumas, aukštojo mokslo siekimas užtikrina aukštą visuomenės išsilavinimo lygį. 2022 m. 59,2 proc. mokinių, bendrojo ugdymo mokyklose įgijusių vidurinį išsilavinimą, tais pačiais metais įstojo į šalies aukštąsias mokyklas. Aukštąjį išsilavinimą įgijusių 25–34 metų asmenų 2022 m. buvo 58,2 proc. *Nacionaliniame pažangos plane (2020)* iškeltas siekinys, kad 2025 m. rodiklio reikšmė būtų ne žemesnė už ES vidurkį. Šis siekinys gerokai viršijamas: 2022 ES šalių vidurkis buvo 42,0 proc.; Lietuvai pagal šį rodiklį teko ketvirtoji vieta. **Spręstina aukštojo mokslo prieinamumo pažeidžiamoms socialinėms grupėms problema.** Aukštasis mokslas mažiau prieinamas mokiniams iš nepalankios SEK aplinkos. 2022 m. į aukštąsias mokyklas įstojo penktadalis (20,7 proc.) mokinių iš žemo SEK statuso šeimų (šis statusas nustatytas, kai mokiniai mokėsi 8 klasėje), o iš kitų šeimų – pusė (51 proc.) mokinių.

Gerėja aukštojo mokslo studijų ir profesinio mokymo absolventų įsidarbinimo rodikliai. 2022 m. per metus po studijų baigimo 73,9 proc. aukštųjų mokyklų absolventų įsidarbino eiti atitinkamo kvalifikacijos lygmens reikalingas pareigas. Jau pasiektas *LRV programos nuostatų įgyvendinimo plano (2021)* 2024 m. siekinys (71,3 proc.). Prieš 1–3 metus profesinio mokymo įstaigas baigusių asmenų įsidarbinimas augo ir 2022 m. siekė 71,6 proc. (*LRV programos nuostatų įgyvendinimo plano (2021)* siekinys 2024 m. – 80 proc.), tačiau spartesniam augimui sutrukdė COVID-19 pandemijos padariniai.

Auga pedagoginių studijų absolventų įsidarbinimas mokyklose – 2022 m. 55 proc. jų dirbo mokyklose, po studijų praėjus 2 metams (2019 m. – 42 proc.). Viršytas *Nacionalinio pažangos plano (2020)* 2025 m. siekinys (50 proc.). **Didėja pedagogų vidutinis amžius, auga reikiamos kvalifikacijos neturinčių ir mažėja aukštos kvalifikacijos pedagoginių darbuotojų dalis:** visų švietimo lygmenų pedagogų vidutinis amžius 2018 m. buvo 48,8 metų, 2022 m. – 49,3 metų; reikiamos kvalifikacijos neturinčių ikimokyklinio, priešmokyklinio, bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo pedagoginių darbuotojų dalis 2018 m. buvo 14,4 proc., 2022 m. – 19,1 proc.; aukštos kvalifikacijos pedagoginių darbuotojų dalis visuose švietimo lygmenyse 2018 m. buvo 41,5 proc., 2022 m. – 40,4 proc. Pastebimi ryškūs regioniniai skirtumai – savivaldybėse aukštos kvalifikacijos bendrojo ugdymo mokytojų dalis 2022 m. svyravo nuo 16,3 proc. iki 63,1 proc.

Auga, bet ES kontekste yra palyginti nedidelis mokymosi visą gyvenimą mastas. 2022 m. Lietuvoje (skaičiuojant per 4 savaites) mokėsi 8,5 proc. 25–64 metų asmenų. Tai aukščiausia reikšmė per visą laikotarpį nuo 2010 m., bet ji yra žemesnė už ES vidurkį (11,9 proc.), Lietuvai teko 20-a vieta ES. *Nacionalinio pažangos plano (2020)* siekiniai – 10 proc. 2025 m. ir 15 proc. 2030 m. Viena iš sričių, kuriose svarbu tobulinti suaugusiųjų kompetencijas, – kompiuterinis raštingumas. Bazinį kompiuterinio raštingumo lygį 2021 m. buvo pasiekę beveik pusė (48,8 proc.) 16–74 metų gyventojų. Palyginti su kitomis ES šalimis, tai prastas rodiklis – ES vidurkis buvo 53,9 proc., Lietuva buvo tarp penkių šalių, kuriose šio rodiklio reikšmė žemiausia.

Didėja švietimo finansavimas – 2022 m. valdžios sektorius švietimui skyrė 3 117,9 mln. Eur (2018 m. – 2 000,9 mln. Eur), palyginti su šalies BVP, tai sudarė 4,7 proc. (2018 m. – 4,4 proc.). Vienam šalies besimokančiam asmeniui tenkančių lėšų suma išaugo nuo 3,2 tūkst. Eur (2018 m.) iki 5,2 tūkst. Eur (2022 m.). Tačiau, 2019 m. duomenimis, palyginti su kitomis šalimis, ji buvo maža – Lietuvoje vienam besimokančiajam tuo metu teko maždaug 1,5 karto mažiau lėšų nei vidutiniškai EBPO ir ES šalyse. Lietuvai jau pavyko pasiekti valdžios sektoriaus išlaidų švietimui, kaip BVP dalį, reikšmę, artimą *UNESCO programos „Švietimas 2030“ (2015)* 2025 m. ir 2030 m. siekiniams (4 proc.): UNESCO skaičiavimais, 2019 m. Lietuvos reikšmė buvo 3,97 proc.

I.1. Nacionalinių ir tarptautinių strateginių švietimo politikos siekių įgyvendinimas Lietuvoje

I.1.1. Pagrindinės švietimo tobulinimo kryptys

LR švietimo įstatyme apibrėžta, kad „švietimas saugo ir kuria tautos tapatybę, perduoda vertybes, kurios daro žmogaus gyvenimą prasmingą, visuomenės gyvenimą – darnų ir solidarų, valstybės – pažangų ir saugų. Švietimas savo paskirtį geriausiai atlieka tada, kai jo raida lenkia bendrąją visuomenės raidą. Jis yra prioritetiškai valstybės remiama visuomenės raidos sritis“. Esminiai šalies įsipareigojimai ir siekiai tobulinti švietimą įtvirtinti svarbiausiuose šalies strateginiuose dokumentuose: *Valstybės pažangos strategijoje „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (2012)*, jai įgyvendinti skirtame *2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane (2020)*, *Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane (2021)*, *2021–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Švietimo plėtros programoje (2021)*, politinių partijų *Susitarime dėl Lietuvos švietimo politikos (2021–2030) (2021)*.

Lietuva turi ir tarptautinių įsipareigojimų dėl švietimo. Vienas svarbiausių – 2015 m. UNESCO patvirtinta programa *„Švietimas 2030“: Incheono deklaracija ir veiksmų planas 4-am darnaus vystymosi tikslui įgyvendinti – užtikrinti įtraukųjį ir lygiavertį kokybišką švietimą visiems ir skatinti mokytis visą gyvenimą*[1], kurio nuostatos integruotos *LR švietimo įstatyme* ir *Nacionaliniame pažangos plane (2020)*. Šiame dokumente švietimui keliami 7 pagrindiniai tikslai, o juos atitinkančius siekinius (išskyrus švietimo finansavimo, kuriuos nustatė UNESCO), valstybėms siūloma nustatyti savarankiškai, atsižvelgiant į vietos kontekstą.

Kitas Lietuvai svarbus strateginis švietimo dokumentas – ES Tarybos 2021 m. patvirtinta *Rezoliucija dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos, siekiant sukurti Europos švietimo erdvę ir imtis veiksmų vėlesniu laikotarpiu (2021–2030)*[2], apibrėžianti 5 svarbiausias prioritetines kryptis, kuriose artimiausią dešimtmetį bus siekiama pokyčių, ir 9 švietimo siekinius, kuriuos ES narės įsipareigojo pasiekti iki 2030 m.

Visuose minėtuose nacionaliniuose ir tarptautiniuose strateginiuose švietimo dokumentuose suformuluoti rodikliai (pradinė būklė priimant dokumentą ir naujausia žinoma reikšmė) ir siekiniai pateikiami leidinio 1 priede.

Minėtuose strateginiuose dokumentuose priimti nacionalinio ir tarptautinio lygmens įsipareigojimai apima įvairias švietimo sritis, lygmenis ir elementus, yra glaudžiai tarpusavyje susiję ir kiekvienas jų svarbus kuriant pažangesnį, labiau asmens ir valstybės poreikius atliepiantį švietimą. Galima išskirti 6 esmines švietimo tobulinimo kryptis: *įtrauktis ir dalyvavimas švietimo programose*, *švietimo kokybė*, *išsilavinimo atitiktis darbo rinkos poreikiams*, *mokytojai ir jų darbo sąlygos*, *mokymosi aplinka* ir *finansavimas*.

I.1.1. 1 lentelė **Pagrindinės švietimo tobulinimo kryptys***

Įtrauktis ir dalyvavimas švietimo programose	Ikimokyklinis ir bendrasis ugdymas, pagalba užtikrinant įtrauktį, mokinių dalyvavimas NVŠ programose, aukštasis mokslas, mokymasis visą gyvenimą
Švietimo kokybė	Bendras vertinimas, bendrųjų kompetencijų įgijimas, aukštojo mokslo kokybė
Išsilavinimo atitiktis darbo rinkos poreikiams	Bendrasis ugdymas, profesinis mokymas, aukštasis mokslas, įsidarbinimas
Mokytojai ir jų darbo sąlygos	Pedagoginių studijų absolventų įsidarbinimas mokyklose, mokytojų kvalifikacija, mokytojų (dėstytojų) darbo užmokestis
Mokymosi aplinka	Fizinė ir emocinė aplinka
Finansavimas	Švietimo sistemos finansavimas, vienam besimokančiajam tenkantis finansavimas

* Išsamus krypčių turinys atskleidžiamas ir analizuojamas I.1.2–I.1.7 poskyriuose.

1 Angl. *Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action for the implementation of Sustainable Development Goal 4: Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all.*
2 Angl. *Strategic framework for European cooperation in education and training towards the European Education Area and beyond (2021–2030).*

I.1.2. Įtrauktis ir dalyvavimas švietimo programose

Auga ikimokyklinio ugdymo aprėptis. Viršytas 2025 m. siekinys, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvautų 90 proc. vaikų nuo 3 metų; 2021 m. šis rodiklis buvo 92,1 proc. Padaugėjo ikimokyklinio ugdymo programoje dalyvaujančių vaikų iš socialinę riziką patiriančių šeimų (2023 m. kovo mėn. – 542), iš kaimo vietovių (2022 m. – 55,0 proc.).

Atsižvelgiant į tarptautinį kontekstą, Lietuvos formaliojo švietimo rodikliai yra aukšti. Lietuvoje 2022 m. anksti iš švietimo pasitraukusiųjų buvo 4,8 proc. (tarptautinis 2030 m. siekinys – mažiau nei 9 proc.), aukštąjį išsilavinimą įgijusių 25–34 metų asmenų – 58,2 proc. (tarptautinis 2030 m. siekinys – 45 proc.).

Auga mokymosi visą gyvenimą lygis (2022 m. mokėsi 8,5 proc. suaugusiųjų) ir artėjama prie 2025 m. siekinio (10 proc.), tačiau ES kontekste šis rodiklis palyginti žemas: 2022 m. teko 20-a vieta ES (2030 m. siekinys – 17-a vieta).

Įgyvendinant įtraukųjį ugdymą, padaryta pažanga, bet reikia didesnio proveržio: 2022 m. įtraukiuoju būdu ugdyta 52,2 proc. turinčiųjų negalią, 2025 m. siekinys – 85 proc. Suprastėjo pagalbos teikimo iš užsienio grįžusiems mokiniams rodiklis: 2019 m. ją gavo 83,9 proc., 2022 m. – 76,0 proc. besikreipusiųjų (2025 m. siekinys – 85 proc.).

Nacionaliniuose ir tarptautiniuose strateginiuose dokumentuose akcentuojamas visiems prieinamas, socialiai teisingas, įtraukus ir kokybiškas švietimas ir mokymasis visą gyvenimą. Daug dėmesio skiriama ir formaliojo, ir neformaliojo švietimo plėtrai. Pokyčių siekiama ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo, pagalbos užtikrinant įtrauktį, mokinių dalyvavimo NVŠ programose, aukštojo mokslo ir mokymosi visą gyvenimą srityse.

Ikimokyklinis ugdymas. Ir nacionaliniu, ir tarptautiniu lygmeniu siekiama, kad kuo daugiau ikimokyklinio amžiaus vaikų dalyvautų švietimo programose. Lietuvoje numatyta pasiekti, kad 2025 m. ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvautų 90 proc., o 2030 m. – 95 proc. vaikų nuo 3 metų (*Nacionalinis pažangos planas, 2020*). *ES strateginės programos „Europa 2030“ (2021)* šio rodiklio siekinys – 96 proc. 2030 m. vidutiniškai ES. Lietuvoje 2021 m. šis rodiklis pasiekė 92,1 proc., jis viršijo *Nacionalinio pažangos plano (2020)* 2025 m. siekinį ir priartėjo prie ES šalių vidurkio (I.1.2.1 pav.). ŠVIS duomenimis, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių vaikų nuo gimimo iki 6 metų dalis 2018–2022 m. laikotarpiu padidėjo 9,1 proc. punkto: 2018 m. ji buvo 63,3 proc., 2020 m. – 65,1 proc., 2022 m. – 72,4 proc.

I.1.2. 1 pav. **2021 m. ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvavusių vaikų dalis viršijo 2025 m. nacionalinį siekinį ir priartėjo prie ES vidurkio**

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių vaikų (nuo 3 metų iki amžiaus, kai privalomas pradinis ugdymas) dalis (proc.)

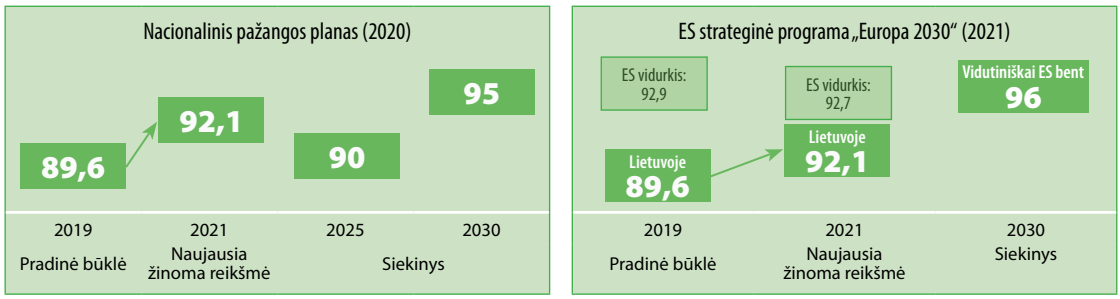

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Užtikrinant ikimokyklinio ugdymo plėtrą, *LR švietimo įstatyme* nustatyta, kad nuo 2025 m. rugsėjo 1 d. ikimokyklinis ugdymas bus visuotinis vaikams nuo 2 metų. Tai reiškia, jog visiems vaikams nuo 2 metų, kurių tėvai pageidaus, kad jų vaikas būtų ugdomas pagal ikimokyklinio ugdymo programą, tokia galimybė turės būti užtikrinta. Ši įstatymo nuostata įgyvendinama laipsniškai, t. y. nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. ikimokyklinis ugdymas tampa visuotinis vaikams nuo 4 metų, o nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. – vaikams nuo 3 metų.

Įgyvendindama *UNESCO programą „Švietimas 2030“ (2015)*, Lietuva siekia, kad 2025 m. ir 2030 m. organizuotoje mokymo veikloje vienus metus iki sukankant oficialiam pradiniam mokykliniam amžiui dalyvautų 96 proc. vaikų. UNESCO duomenimis, Lietuvos rodiklio reikšmė 2020 m. buvo 95,4 proc.

Lietuvoje taip pat siekiama didinti kaimo vietovėse, nepalankioje SEK aplinkoje gyvenančių vaikų dalyvavimo ikimokyklinio ugdymo programoje aprėptį; šie rodikliai gerėja. 2022 m. ikimokyklinio ugdymo programoje dalyvavo 55,0 proc. kaime gyvenančių 2–5 metų vaikų. Palyginti su 2019 m., tai 10,7 proc. punkto daugiau ir artėjama prie *Susitarimo dėl Lietuvos švietimo politikos (2021)* siekinio – 70 proc. 2027 m. (I.1.2.2 pav.). Atkreiptinas dėmesys, kad rodiklis parodo, kiek kaime gyvenančių vaikų lanko kaimo vietovėse esančias ikimokyklinį ugdymą vykdančias mokyklas, bet dalis vaikų gali būti ugdoma mieste. Taigi ikimokyklinio ugdymo programoje (nepriklausomai nuo mokyklos vietovės) dalyvaujančių kaimo vietovėse gyvenančių vaikų rodiklis gali būti aukštesnis. Iš viso šalyje 2022 m. ikimokyklinio ugdymo programoje dalyvavo 93,5 proc. 2–5 metų vaikų (2019 m. – 85,4 proc.).

I.1.2. 2 pav. **2022 m. kaimo vietovėse ikimokyklinio ugdymo programoje dalyvavo daugiau kaip pusė 2–5 metų vaikų**

2–5 metų vaikų, gyvenančių kaimo vietovėse ir dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programoje*, dalis (proc.)

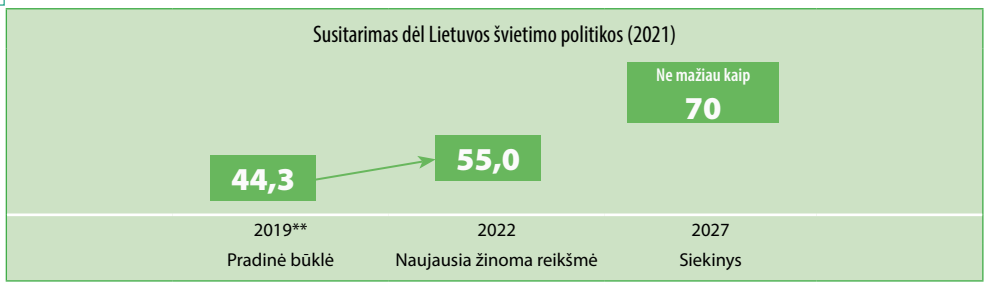

* Skaičiuojami vaikai, lankantys ikimokyklinį ugdymą teikiančias mokyklas, esančias kaimo vietovėse; priskaičiuojami ir pagal priešmokyklinio ugdymo programą ugdomi vaikai.

** Perskaičiuotas rodiklis.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

LRV programos nuostatų įgyvendinimo plane (2021) numatyta plėsti ikimokyklinio ugdymo programų prieinamumą vaikams, gyvenantiems socialinę riziką patiriančiose šeimose. 2023 m. kovo mėn. ikimokyklinio ugdymo programoje dalyvavo 542 socialinę riziką patiriančiose šeimose gyvenantys vaikai nuo 3 metų iki privalomojo ugdymo amžiaus. 2020 m. tokių vaikų buvo 75, siekinys 2024 m. – 1 500. Ikimokyklinio ugdymo prieinamumui vaikams iš socialinę riziką patiriančių šeimų ar turintiems SUP gerinti skirtos *Švietimo plėtros programos (2021)* priemonės „Užtikrinti visiems prieinamą ankstyvąjį ugdymą“ ir „Padidinti ugdymo prieinamumą atskirtį patiriantiems vaikams“.

Bendrasis ugdymas. Tarptautiniu lygmeniu siekiama skatinti jaunus žmones ilgiau mokytis pagal formaliojo švietimo programas. Lietuva prisideda įgyvendinant šį tikslą, mūsų šalies rodikliai palyginti aukšti. *ES strateginėje programoje „Europa 2030“ (2021)* siekiama, kad anksti iš švietimo sistemos pasitraukusių, t. y. ne aukštesnį kaip pagrindinį išsilavinimą įgijusių ir nebesimokančių, 18–24 metų asmenų iki 2030 m. ES būtų mažiau nei 9 proc. 2022 m. šis rodiklis ES vidutiniškai sudarė 9,6 proc., Lietuvoje – 4,8 proc. (I.1.2.3 pav.); Lietuva buvo tarp ES šalių, kuriose ankstyvo pasitraukimo iš švietimo rodiklis žemiausias (I.1.2.4 pav.).

I.1.2. 3 pav. **2022 m. anksti iš švietimo sistemos pasitraukusio jaunimo Lietuvoje sumažėjo iki 4,8 proc.**
18–24 metų asmenų, įgijusių ne aukštesnį kaip pagrindinį išsilavinimą ir nesimokančių, dalis (proc.)

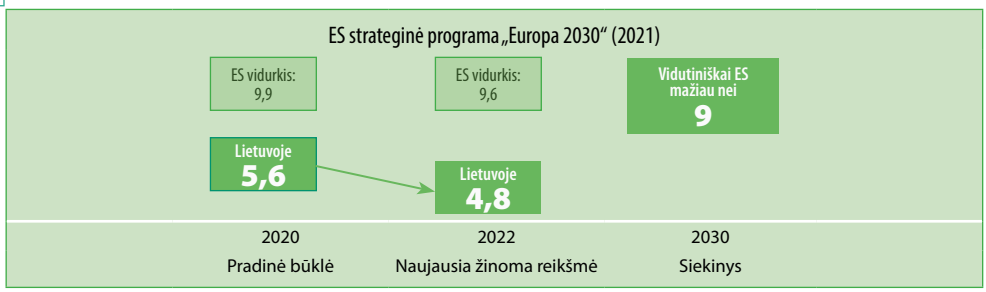

Duomenų šaltinis: Eurostatas

I.1.2. 4 pav. **2022 m. anksti iš švietimo sistemos pasitraukusio jaunimo dalis Lietuvoje buvo mažesnė nei daugelyje ES šalių**
18–24 metų asmenų, įgijusių ne aukštesnį kaip pagrindinį išsilavinimą ir nesimokančių, dalis (proc.), 2022 m.

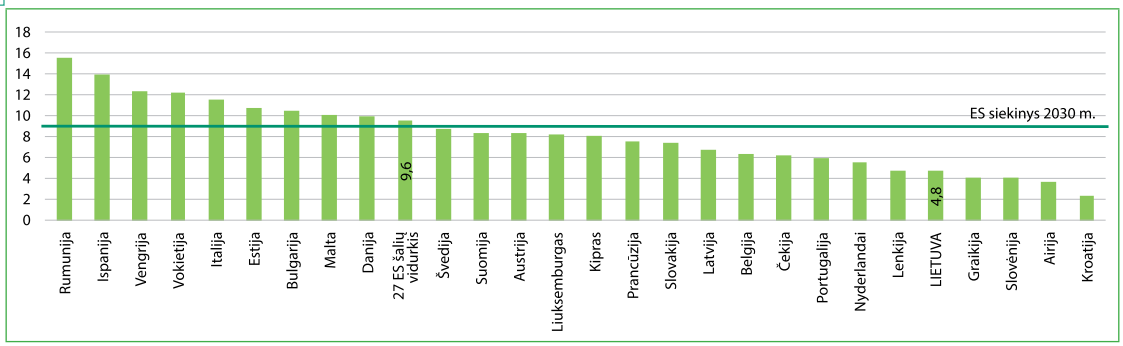

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Įgyvendindama *UNESCO programą „Švietimas 2030“ (2015)*, Lietuva išsikėlė siekinį, kad vidurinio išsilavinimo lygis 2025 m. siektų 90 proc., o 2030 m. – 91 proc. UNESCO duomenimis, Lietuvos 2021 m. rodiklis (91,4 proc.) šiuos siekinius viršijo (I.1.2.5 pav.) ir buvo aukštesnis už maždaug dviejų trečdalių Europos ir Šiaurės Amerikos regiono šalių rodiklius.

I.1.2. 5 pav. **2021 m. Lietuvoje vidurinio išsilavinimo rodiklis buvo aukštesnis nei numatyta 2025 m. ir 2030 m.**
21–23 m. asmenų, įgijusių ne žemesnį kaip vidurinio ugdymo lygmens (ISCED 3) išsilavinimą, dalis (proc.)

* Siektinas reikšmes Lietuva nustatė savarankiškai.

Duomenų šaltinis: UNESCO

Pagalba užtikrinant įtrauktį. Plėtojant įtraukųjį ugdymą, siekiama visiems, įvairių poreikių besimokantiesiems sukurti lygias mokymosi galimybes, mokantis drauge su kitais. Tam numatytos įvairios pagalbos priemonės (daugiau apie tai – II.5 skyriuje). 2022 m. švietimo pagalba buvo suteikta keturiems penktadaliams (80,1 proc.) ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokinių, kuriems buvo nustatytas jos poreikis (I.1.2.6 pav.). Daliai mokinių, kuriems skirta švietimo pagalba, ji nesuteikiama dėl švietimo pagalbos specialistų trūkumo ar kitų priežasčių, tačiau ši problema sprendžiama (didinamas švietimo pagalbos finansavimas, įdarbinama daugiau švietimo pagalbos specialistų, mokytojų padėjėjų ir kt.), ir pagalbos prieinamumas gerėja: 2022 m. šio rodiklio reikšmė (80,1 proc.) buvo 5,7 proc. punkto didesnė nei 2019 m. (74,4 proc.). Siekiama, kad 2025 m. švietimo pagalba būtų suteikta 85 proc., o 2030 m. – 97 proc. mokinių (*Nacionalinis pažangos planas, 2020*). Įtraukiuoju būdu (bendrosios paskirties klasėse) 2022 m. buvo ugdoma daugiau kaip pusė negalią turinčių mokinių. *Nacionalinio pažangos plano (2020)* siekinys 2025 m. – 85 proc., o 2030 m. – 90 proc. (I.1.2.7 pav.).

I.1.2. 6 pav.

2022 m. švietimo pagalbą gavo keturi penktadaliai tokį poreikį turinčių mokinių

Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklose švietimo pagalbą* gaunančių mokinių dalis (proc.), palyginti su mokiniais, kuriems nustatytas pagalbos poreikis

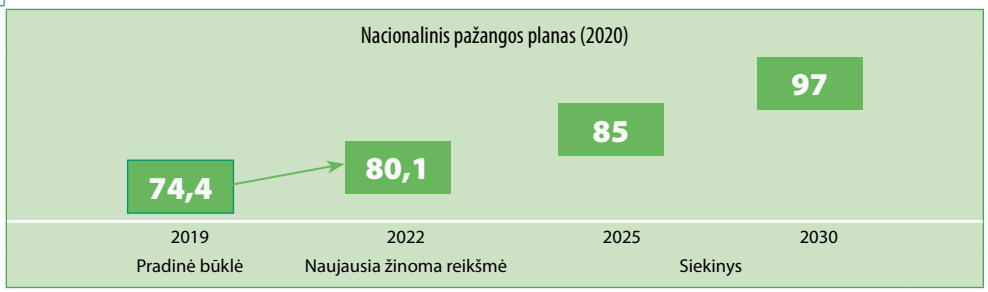

* Rodiklis apima šią švietimo pagalbą: psichologinę, socialinę pedagoginę, specialiąją, specialiąją pedagoginę, mokytojo padėjėjo paslaugas, konsultacijas su dalykų mokytojais ugdymo programų skirtumams sumažinti, individualių ugdymo planų sudarymą, papildomą lietuvių kalbos mokymą, NVŠ veiklas ir kt.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

I.1.2. 7 pav.

2022 m. įtraukiuoju būdu buvo ugdoma daugiau kaip pusė negalią turinčių mokinių

Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendrosios paskirties ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklose, dalis (proc.)

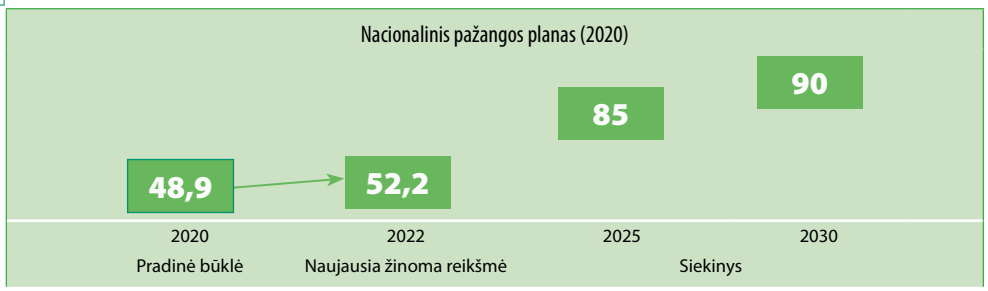

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Gerinant tarptautinės migracijos patirties turinčių mokinių ugdymosi sąlygas, siekiama, kad 2025 m. pagalba integruotis į ikimokyklinį, priešmokyklinį ir bendrąjį ugdymą būtų suteikta 85 proc., o 2030 m. – 90 proc. jos besikreipiančių iš užsienio grįžusių asmenų (*Nacionalinis pažangos planas*, *2020*). 2022 m. nebuvo sėkmingi, įgyvendinant šį tikslą; pagalba buvo suteikta 76,0 proc. besikreipusiųjų, t. y. mažiau nei prieš metus (2021 m. – 87,7 proc.) ar trejus (2019 m. – 83,9 proc.) (I.1.2.8 pav.).

I.1.2. 8 pav.

2022 m. sumažėjo pagalbos prieinamumo iš užsienio grįžusiems mokiniams rodiklis

Sugrįžusių asmenų, gavusių pagalbą integruotis į švietimo sistemą (ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo kartu), dalis (proc.) nuo visų besikreipusiųjų

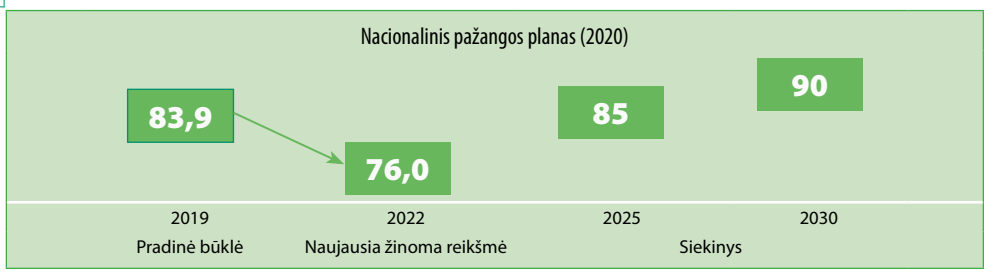

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Švietimo pagalbai gerinti *Švietimo plėtros programoje (2021)* numatyta vykdyti įvairias priemones, padedančias diegti inovatyvius pagalbos teikimo būdus, tobulinti pedagogų kompetencijas, stiprinti nacionalines ir regionines pagalbą teikiančias institucijas ir kt. (priemonės „Įgyvendinti įtraukųjį švietimą“, „Užtikrinti visiems prieinamą šiuolaikinį ugdymo turinį“, „Pirmiausia – mokytojas“, „Tūkstantmečio mokyklų“ programa ir kt.).

Mokinių dalyvavimas NVŠ programose. Lietuvoje keliami tikslai suteikti galimybių ir skatinti mokinius dalyvauti NVŠ programose. *Švietimo plėtros programoje (2021)* numatyta, kad NVŠ prieinamumas bus gerinamas, vykdant priemones „Užtikrinti visiems prieinamą šiuolaikinį ugdymo turinį“ ir „Plėtoti įvairialypį švietimą vykdant visos dienos mokyklų veiklą“, kurios padės subalansuoti NVŠ paklausą ir pasiūlą, gerinti jo prieinamumą SUP turintiems mokiniams.

2022 m. NVŠ programas lankė 62,6 proc. bendrojo ugdymo mokinių. Per dvejus metus padėtis pasikeitė nedaug, bet pokytis teigiamas (+0,9 proc. punkto). *Nacionaliniame pažangos plane (2020)* numatyta pasiekti, kad 2025 m. NVŠ veiklose dalyvautų 65 proc., o 2030 m. – 75 proc. mokinių (I.1.2.9 pav.).

Pažangos pasiekta ir gerinant NVŠ prieinamumą SUP turintiems mokiniams. 2022 m. NVŠ programose (neskaičiuojant bendrojo ugdymo mokyklų vykdomų programų, t. y. mokyklų būrelių) dalyvavo 33,0 proc. SUP turinčių mokinių, ir tai 3,2 proc. punkto daugiau nei 2020 m. *Nacionaliniame pažangos plane (2020)* iškeltas rodiklio siekinys 2025 m. – 40 proc., o 2030 m. – 50 proc. mokinių (I.1.2.10 pav.).

I.1.2. 9 pav. **Per dvejus metus NVŠ veiklose dalyvaujančių mokinių padaugėjo 0,9 proc. punkto**
NVŠ galimybėmis pasinaudojusių mokinių (išskyrus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančius vaikus) dalis (proc.)

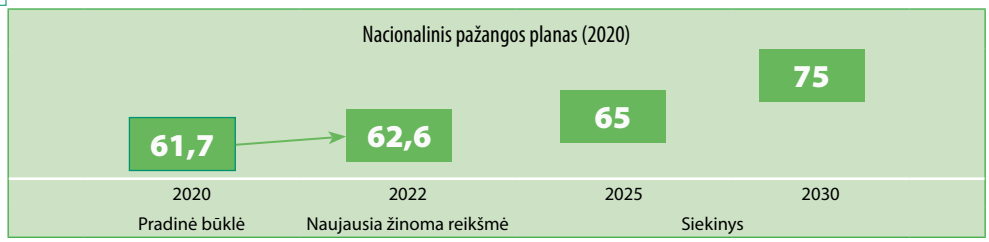

Duomenų šaltinis: ŠVIS

I.1.2. 10 pav. **Per dvejus metus NVŠ veiklas ne mokykloje lankančių SUP turinčių mokinių padaugėjo 3,2 proc. punkto**
SUP turinčių mokinių, išskyrus gabiuosius, dalyvaujančių kitų teikėjų (ne bendrojo ugdymo mokyklų) vykdomose NVŠ programose, dalis (proc.)

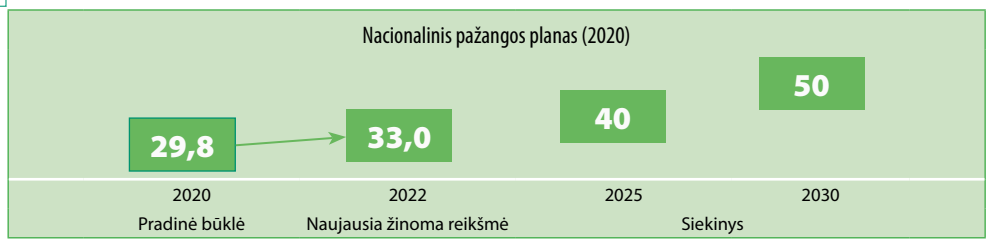

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Aukštasis mokslas. Palyginti gerą aukštojo mokslo prieinamumą Lietuvoje rodo aukštojo išsilavinimo įgijimo rodikliai. Siekiant pažangos, numatoma ne didinti aukštąjį išsilavinimą įgijusių tam tikro amžiaus asmenų dalį, bet užtikrinti aukštojo mokslo prieinamumą pažeidžiamoms gyventojų grupėms. Šiuo tikslu *Švietimo plėtros programoje (2021)* numatyta, vykdant priemonę „Sudaryti sąlygas kokybiškoms, tarptautiškoms ir prieinamoms studijoms“, gerinti studijų prieinamumą SUP turintiems asmenims ir asmenims iš mažas pajamas turinčių šeimų.

Kalbant apie bendruosius aukštojo išsilavinimo įgijimo rodiklius, Lietuvoje siekiama išlaikyti aukštesnį lygį nei vidutiniškai ES. *Nacionaliniame pažangos plane (2020)* iškeltas siekinys, kad 2025 m. ir 2030 m. Lietuvoje aukštąjį išsilavinimą įgijusių 25–34 metų asmenų būtų ne mažiau nei vidutiniškai ES. 2022 m. rodiklio reikšmė Lietuvoje buvo 58,2 proc. Tai gerokai viršijo ES vidurkį (42,0 proc.), ir Lietuva buvo viena iš šalių, kuriose šio rodiklio reikšmė aukščiausia (I.1.2.11, I.1.2.12 pav.). *ES strateginėje programoje „Europa 2030“ (2021)* iškeltas tikslas, kad šio rodiklio reikšmė ES iki 2030 m. pasiektų 45 proc.

I.1.2. 11 pav. **Lietuvoje aukštąjį išsilavinimą įgijusių 25–34 metų asmenų dalis yra didesnė nei vidutiniškai ES**
25–34 metų asmenų, įgijusių aukštąjį ar jam prilygintą išsilavinimą, dalis (proc.)

Duomenų šaltinis: Eurostatas

I.1.2. 12 pav.

2022 m. Lietuva buvo ketvirtoji tarp ES šalių pagal aukštąjį išsilavinimą įgijusių 25–34 metų gyventojų dalį

25–34 metų asmenų, įgijusių aukštąjį ar jam prilygintą išsilavinimą, dalis (proc.), 2022 m.

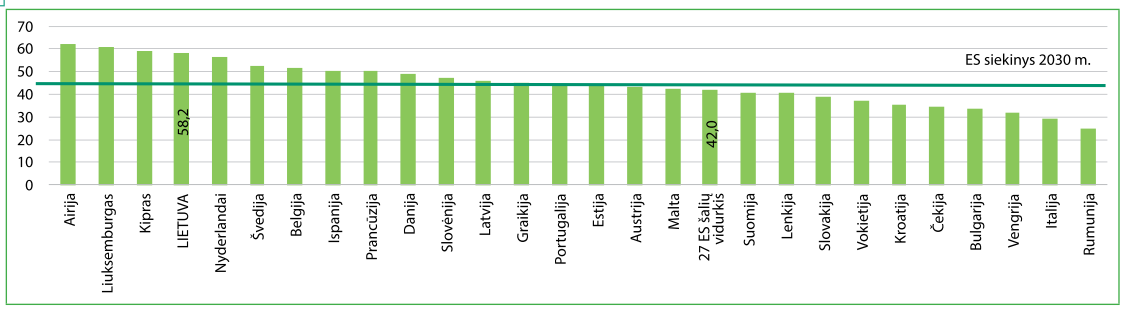

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ (2012) numatyta, kad 2020 m. ir 2030 m. pagal aukštąjį mokslą baigusių 30–34 metų asmenų dalį Lietuvai tektų ne žemesnė nei 8-a vieta ES (2010 m. teko 6-a vieta). 2022 m. Lietuvoje tokių asmenų buvo 61,0 proc. ir teko 4-a vieta ES. Aukštesnės rodiklio reikšmės buvo Liuksemburge (62,9 proc.), Kipre (62,7 proc.) ir Airijoje (61,9 proc.).

Apie aukštojo mokslo prieinamumą pažeidžiamoms socialinėms grupėms galima spręsti pagal rodiklį, parodantį, kiek į aukštąsias mokyklas įstoja jaunuolių, kurie, mokydamiesi 8 klasėje, gyveno žemo SEK statuso šeimose. *Susitarime dėl Lietuvos švietimo politikos (2021)* keliamas siekis, kad 2030 m. tokių jaunuolių būtų ne mažiau kaip 35 proc. 2022 m. šio rodiklio reikšmė buvo 20,7 proc., 2 proc. punkto žemesnė nei prieš metus (I.1.2.13 pav.). Iš kitose, ne žemo SEK statuso, šeimose gyvenusių 8 klasės mokinių vėliau į aukštąsias mokyklas įstojo gerokai daugiau jaunuolių: ir 2021 m., ir 2022 m. – po 51 proc. Kadangi šis rodiklis atspindi penkerių metų trukmės mokinių mokymosi kelią, o buvusių 8 klasės mokinių galimybėms įstoti į aukštąsias mokyklas įtakos (be kitų veiksnių) turi tiek priėmimo į aukštąsias mokyklas politika, tiek ugdymo kokybė bendrojo ugdymo mokyklose, taikomų priemonių poveikiui pastebėti gali prireikti kelerių metų.

Be to, aukštojo mokslo srityje siekiama didinti Lietuvoje vykdomų studijų patrauklumą užsieniečiams. 2022 m. studentai užsieniečiai sudarė dešimtadalį (10,3 proc.), palyginti su bendru studentų skaičiumi. Šioje srityje padaryta pažanga viršijo *Nacionalinio pažangos plano (2020)* 2025 m. siekinį, kad studentų užsieniečių būtų 9 proc.; 2030 m. siekinys – 12 proc. (I.1.2.14 pav.).

I.1.2. 13 pav.

2022 m. į aukštąsias mokyklas įstojo penktadalis jaunuolių, kurie mokydamiesi 8 kl. gyveno žemo SEK statuso šeimose

8 kl. lankiusių mokinių iš žemo SEK statuso šeimų*, studijuojančių aukštojoje mokykloje, dalis (proc.)

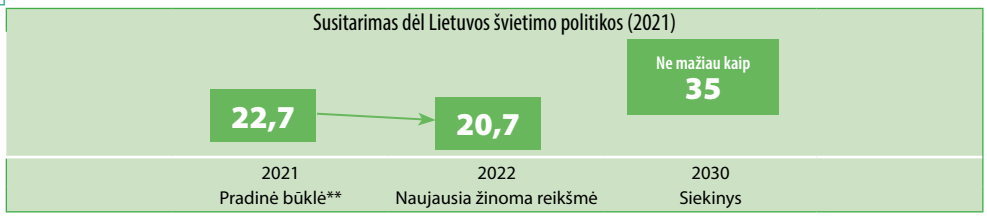

* Mokiniai, kurie gavo finansinę ar kitokią paramą (nemokamą maitinimą ar kt.).
** Patikslinta reikšmė.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

I.1.2. 14 pav.

2022 m. studentų užsieniečių dalis Lietuvoje buvo didesnė už 2025 m. siekinį

Užsieniečių, studijuojančių Lietuvos aukštosiose mokyklose, dalis (proc.), palyginti su bendru studentų skaičiumi

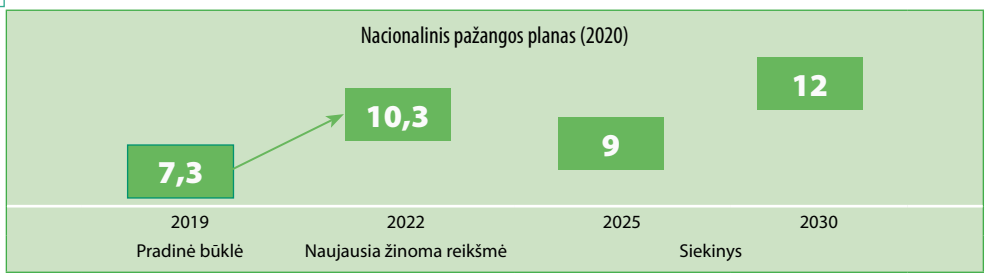

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Mokymasis visą gyvenimą. Lietuvoje besimokančių 25–64 metų suaugusiųjų yra mažiau nei daugumoje ES šalių. *Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“* (2012) iškelti siekiniai, kad pagal šį rodiklį Lietuva iš 22-os vietos (2010 m.) iki 2020 m. pakiltų iki 18-os, o iki 2030 m. – iki 17-os vietos ES. 2020 m. siekinys buvo viršytas, nes Lietuva pakilo į 16-ą vietą ES (I.1.2.15 pav.). Tačiau pabrėžtina, kad tai buvo išskirtiniai metai; prieš tai aštuonerius metus Lietuvai tekdavo 20–22-a vietos, o vėliau rodiklis vėl nukrito (2021 m. – 18-a, 2022 m. – 20-a vieta ES). Reikšmingą 2020 m. pakilimą ES šalių sąraše lėmė tai, kad tais metais beveik visose ES šalyse besimokančių suaugusiųjų sumažėjo, o Lietuvoje – padaugėjo.

I.1.2. 15 pav. **2010–2022 m. laikotarpiu pagal mokymosi visą gyvenimą rodiklį Lietuva pakilo iš 22-os į 20-ą vietą ES**
Per 4 savaites pagal formaliojo ir neformaliojo švietimo programas besimokiusių 25–64 metų asmenų dalis (proc.) ir pagal šį rodiklį Lietuvai tenkanti vieta ES

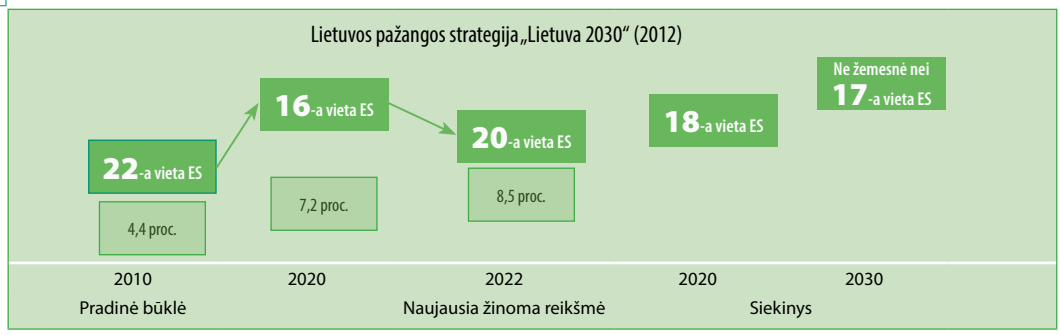

Duomenų šaltinis: Eurostatas

2022 m. Lietuvoje (skaičiuojant per 4 savaites) mokėsi 8,5 proc. 25–64 metų asmenų (vidutiniškai ES – 11,9 proc.). Tai aukščiausia reikšmė per visą laikotarpį nuo 2010 m. Šio laikotarpio pirmoje pusėje rodiklis svyravo, 2017–2021 m. jis kasmet augo, o 2022 m. išliko toks pat, kaip 2021 m. (8,5 proc.). *Nacionaliniame pažangos plane (2020)* iškeltas siekinys, kad 2025 m. rodiklio reikšmė pasiektų 10 proc., o 2030 m. – 15 proc. (I.1.2.16 pav.). Šiame dokumente taip pat numatoma pasiekti, kad padaugėtų besimokančių jaunesnių (25–34 metų) ir vyresnių (55–74 metų) suaugusiųjų. Nuo 2020 m. iki 2022 m. šie rodikliai pagerėjo ir pasiekė tokias reikšmes: 25–34 metų – 12,5 proc. (atitinka 2025 m. siekinį), 55–74 metų – 3,7 proc. (1 priedo 1 lentelė).

I.1.2. 16 pav. **2022 m. besimokančių suaugusiųjų (skaičiuojant per 4 savaites) buvo 8,5 proc.**
Per 4 savaites pagal formaliojo ir neformaliojo švietimo programas besimokiusių 25–64 metų asmenų dalis (proc.)

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Mokymosi visą gyvenimą plėtrai skirta *Švietimo plėtros programos (2021)* priemonė „Įdiegti vieno langelio principą karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti“, kurią įgyvendinant numatyta sukurti mokymosi visą gyvenimą sistemą (įskaitant ir karjeros planavimą) ir priemones, skatinančias mažiau mokytis linkusių visuomenės grupių mokymąsi.

I.1.3. Švietimo kokybė

2022 m. pagal EBPO gerovės indeksą Lietuvos švietimas įvertintas 7,7 balo (iš 10). Viršytas siekinys, keliamas 2025 m. (7,5 balo).

2018 m. Lietuvoje bent 3-iąjį EBPO PISA skaitymo gebėjimų ir gamtamokslinio raštingumo lygį pasiekė 49,5 proc., o matematinio raštingumo – 50,2 proc. mokinių; taigi skaitymo ir gamtamokslinio raštingumo rodikliai priartėjo prie šalies 2020 m. siekinio (50 proc.), o matematinio raštingumo – jį viršijo. 2018 m. EBPO PISA 2-ojo pasiekimų lygmens, priklausomai nuo pasiekimų srities, nepasiekė 22–26 proc. mokinių (šalies 2025 m. siekinys – iki 20 proc.).

Didesnio proveržio reikia gerinant gyventojų kompiuterinį raštingumą ir stiprinant pilietinę galią. 2021 m. bazinį kompiuterinio raštingumo lygį pasiekė 48,8 proc. gyventojų (2025 m. siekinys – 67 proc.). Visuomenės pilietinės galios indeksas 2022 m. siekė 35,9 balo (iš 100); 2020 m. siekinys buvo 50 balų, 2030 m. – 60 balų.

2023 m. QS pasaulio universitetų reitingo 400-ojoje vietoje esantis Vilniaus universitetas išpildo 2025 m. siekinį (vienas universitetas reitingo 500-uke).

Nacionaliniuose ir tarptautiniuose strateginiuose švietimo dokumentuose pabrėžiama būtinybė gerinti švietimo kokybę ir siekti aukštesnių rezultatų. Keliamas tikslas – kad visi jaunuoliai ir didelė dalis suaugusiųjų, nepriklausomai nuo lyties, gyvenamosios vietovės, socialinio statuso, tautybės, įgytų sėkmingam gyvenimui ir darbui reikalingų gebėjimų ir įgūdžių. Lietuvos strateginiuose dokumentuose keliamas tikslas, kad aukštasis mokslas būtų pasaulinio lygio. Švietimo kokybės tobulinimas stebimas pagal tokių sričių, kaip bendras švietimo vertinimas, bendrųjų kompetencijų įgijimas ir aukštojo mokslo kokybė, rodiklius.

Bendras vertinimas. Vienas iš švietimo kokybės rodiklių – EBPO gerovės indeksas (angl. *Better Life Index*), pagal kurį vertinama 11 materialinių gyvenimo sąlygų ir gyvenimo kokybės sričių; viena iš jų – švietimas. *Nacionaliniame pažangos plane (2020)* keliamas siekinys, kad iki 2025 m. Lietuvos švietimo įvertinimas pagal EBPO gerovės indeksą siektų 7,5 balo, iki 2030 m. – 8 balus (iš 10). 2025 m. siekinį Lietuva jau pasiekė. EBPO 2022 m. duomenimis, Lietuvos švietimas įvertintas 7,7 balo, t. y. 0,4 balo daugiau nei 2019 m. (I.1.3.1 pav.). Lietuvoje tai aukščiausias įvertinimas iš visų vertintų sričių (tokiu pat balu dar įvertintas ir darbo ir poilsio balansas). Ir tai palyginti geras įvertinimas tarptautiniame kontekste – Lietuvai teko 13-a vieta tarp 41 vertintos šalies. Iš ES šalių geriausiai įvertintas Suomijos švietimas (9,2 balo), prasčiausiai – Liuksemburgo (4,7 balo), o kaimyninių šalių švietimo įvertinimai tokie: Latvijos – 7,5 balo, Lenkijos – 8,1 balo, Estijos – 8,2 balo. (Daugiau informacijos apie EBPO gerovės indeksą – II.1 skyriuje.)

I.1.3. 1 pav. **Jau pasiektas švietimo įvertinimo pagal EBPO gerovės indeksą 2025 m. siekinys**
Lietuvos švietimo įvertinimas pagal EBPO gerovės indeksą (pagal 0–10 balų skalę)

Duomenų šaltinis: EBPO

Bendrųjų kompetencijų įgijimas. Nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu pabrėžiama būtinybė gerinti kasdieniam gyvenimui ir tolesniam mokymuisi reikalingas mokinių ir suaugusiųjų kompetencijas. *Švietimo plėtros programoje (2021)* numatytos įvairios priemonės, skirtos padėti gerinti mokymosi rezultatus ir mažinti jų atotrūkius. Tai priemonės, skirtos ugdymo turiniui atnaujinti, mokytojams rengti ir kompetencijoms tobulinti, mokymo aplinkai ir infrastruktūrai gerinti ir kt.: „Užtikrinti visiems prieinamą ankstyvąjį ugdymą“, „Užtikrinti visiems prieinamą šiuolaikinį ugdymo turinį“, „Įgyvendinti priemonę „Pedagogų rengimo ir edukologijos plėtra“, „Įgyvendinti „Tūkstantmečio mokyklų“ programą“, „Vykdyti *EdTech* skaitmeninę švietimo transformaciją“ ir kt.

Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ (2012) iškeltas siekinys, kad 2020 m. bent pusė (50 proc.), o 2030 m. – bent 55 proc. mokinių pasiektų ne žemesnį kaip 3-iąjį (iš 6) EBPO PISA tyrimo pasiekimų lygmenį skaitymo gebėjimų, matematinio ir gamtamokslinio raštingumo srityse. EBPO PISA duomenimis, 2018 m. Lietuvos mokinių pasiekimai buvo arti 2020 m. siekinio: skaitymo ir gamtamokslinio raštingumo sričių rodikliai už siekinį buvo žemesni 0,5 proc. punkto, o matematinio raštingumo – 0,2 proc. punkto jį viršijo. Tačiau, palyginti su *Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ (2012)* užfiksuota pradine rodiklio reikšme (2009 m.), pažanga pasiekta ne visose srityse – gamtamokslinio raštingumo rodiklis suprastėjo (I.1.3.2 pav.).

I.1.3. 2 pav. **2018 m. ne žemesnį kaip 3 (iš 6) EBPO PISA pasiekimų lygmenį visose srityse pasiekė apie 50 proc. penkiolikmečių**
Mokinių, atitinkančių bent 3 (iš 6) EBPO PISA mokymosi pasiekimų lygmenį, dalis (proc.)

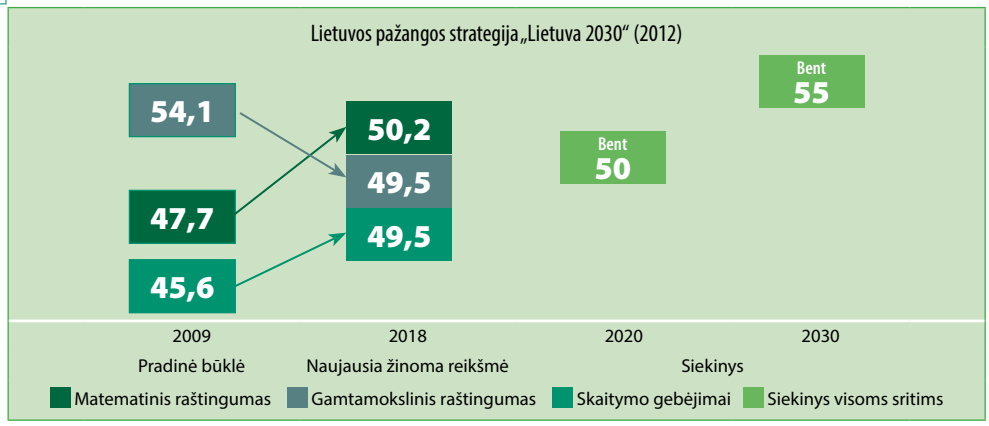

Duomenų šaltinis: EBPO

Daug dėmesio skiriama mokinių žemų pasiekimų problemai spręsti. *UNESCO programoje „Švietimas 2030“ (2015)* keliamas siekis, kad padaugėtų jaunuolių, pasiekiančių bent minimalų matematinio raštingumo ir skaitymo gebėjimų lygį, o *ES strateginėje programoje „Europa 2030“ (2021)* – kad sumažėtų 15-mečių, nepasiekiančių 2-ojo (bazinio) pasiekimų lygmens skaitymo gebėjimų, matematinio, gamtamokslinio raštingumo (pagal EBPO PISA tyrimą), kompiuterinio ir informacinio raštingumo (pagal IEA ICILS tyrimą) srityse.

Siekiai įgyti geresnius bazinius gebėjimus keliami ir *Nacionaliniame pažangos plane (2020)*. Jame numatyta, kad iki 2025 m. būtų ne daugiau kaip 20 proc., o iki 2030 m. – ne daugiau kaip 15 proc. mokinių, nepasiekusių 2-ojo EBPO PISA pasiekimų lygmens skaitymo gebėjimų, matematinio ir gamtamokslinio raštingumo srityse. Šie siekiai atitinka ir analogiškus Lietuvos nustatytus *UNESCO programos „Švietimas 2030“ (2015)* įgyvendinimo siekius[3]. 2018 m. EBPO PISA duomenimis, Lietuvoje mokinių, nepasiekusių 2-ojo skaitymo gebėjimų lygmens, buvo 24,4 proc., tai daugiau nei vidutiniškai ES (22,5 proc., I.1.3.3 pav.). Panaši padėtis ir matematinio raštingumo srityje: Lietuvoje 2-ojo lygmens nepasiekė 25,6 proc., vidutiniškai ES – 22,9 proc. mokinių. Gamtamokslinio raštingumo srityje rodiklio reikšmė Lietuvoje (22,2 proc.) beveik atitiko ES vidurkį (22,3 proc.). Palyginti su Latvija, Lenkija ir Estija, Lietuvoje žemų pasiekimų mokinių buvo daugiau visose pasiekimų srityse. Estija ir Lenkija 2018 m. buvo tarp keleto ES šalių, kuriose žemų pasiekimų mokinių mažiausiai; Estijoje ir Lenkijoje tokių mokinių visose pasiekimų srityse buvo mažiau už *ES strateginėje programoje „Europa 2030“ (2021)* nustatytą siekį 2030 m. – mažiau nei 15 proc. vidutiniškai ES.

3 *UNESCO programos „Švietimas 2030“ (2015)*, kaip ir *Nacionalinio pažangos plano (2020)*, rodiklių duomenų šaltinis – EBPO PISA tyrimas. Vieno dokumento rodikliams skaičiuojama, kiek mokinių pasiekė 2-ąjį pasiekimų lygmenį, kito – kiek nepasiekė.

I.1.3. 3 pav. **2018 m. Lietuvoje 15-mečių, kurių skaitymo gebėjimai žemi, buvo daugiau nei vidutiniškai ES**

15-mečių, EBPO PISA 2018 m. tyrime nepasiekusių 2-ojo skaitymo gebėjimų lygmens, dalis (proc.)

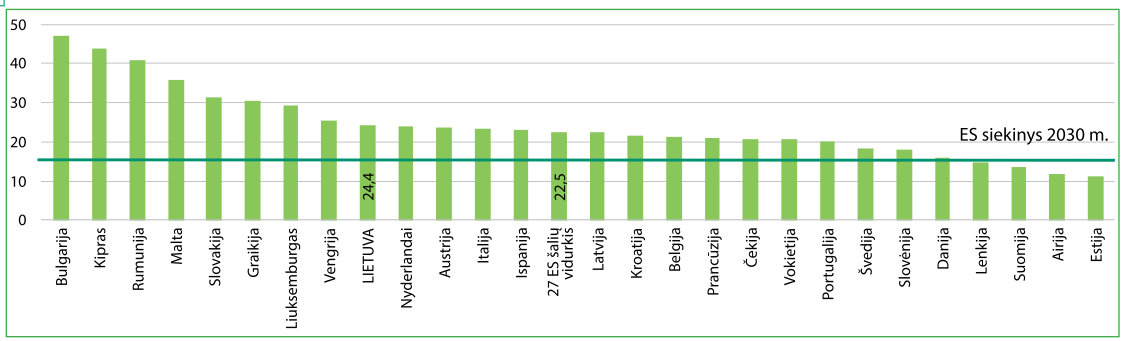

Duomenų šaltinis: EBPO

Šiuolaikiniam gyvenimui svarbūs skaitmeninių technologijų naudojimo įgūdžiai. *Nacionaliniame pažangos plane (2020)* keliamas siekinys, kad iki 2025 m. 67 proc., o iki 2030 m. – 80 proc. Lietuvos gyventojų įgytų bazinį kompiuterinio raštingumo lygį. 2021 m. jį buvo pasiekę beveik pusė (48,8 proc.) 16–74 metų gyventojų (I.1.3.4 pav.). Kompiuterinio raštingumo lygis nustatomas pagal tai, kaip internetą ir programinę įrangą gyventojai naudoja veiklai informacijos ir duomenų raštingumo, komunikavimo ir bendradarbiavimo, skaitmeninio turinio kūrimo, saugumo ir problemų sprendimo srityse. Atkreiptinas dėmesys, kad siekiniai buvo nustatyti, remiantis pagal kitokią metodiką apskaičiuota pradine rodiklio reikšme, kuri buvo aukštesnė (2019 m. – 56,2 proc.). Taigi rodiklio skaičiavimo pokyčiai galėjo turėti įtakos jo reikšmės sumažėjimui, o siekiniai tapo sunkiau įgyvendinami. 2021 m. ES šalyse bazinį ar aukštesnį kompiuterinio raštingumo lygį pasiekusių gyventojų buvo nuo 27,8 proc. Rumunijoje iki 79,2 proc. Suomijoje, ES vidurkis – 53,9 proc. Lietuva buvo tarp penkių šalių, kuriose rodiklio reikšmė žemiausia.

I.1.3. 4 pav. **2021 m. bazinį ar aukštesnį kompiuterinio raštingumo lygį pasiekė apie pusė Lietuvos gyventojų**

16–74 m. asmenų, pasiekusių bazinį ar aukštesnį kompiuterinio raštingumo lygį, dalis (proc.)

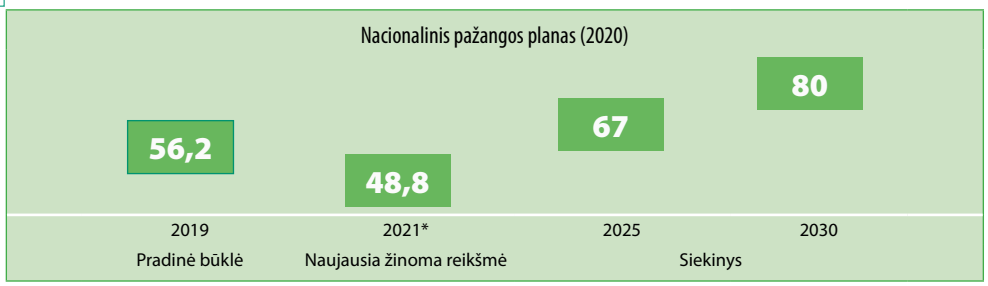

* Patikslinta Eurostato rodiklio skaičiavimo metodika.

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Visuomenės pilietiškumą iš dalies atspindi pilietinės galios indeksas. Pilietinė galia priklauso ne vien nuo švietimo (pilietiškumo ugdymo), bet švietimas gali prisidėti prie realaus ar potencialaus pilietinio aktyvumo ir kitų indeksu vertinamų aspektų augimo[4]. *Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030" (2012)* iškeltas siekinys, kad iki 2020 m. visuomenės pilietinės galios indeksas siektų 50, o iki 2030 m. – 60 balų iš 100. Per dešimtmetį nuo 2010 m. iki 2020 m. šis indeksas buvo paaugęs 5,8 balo ir pasiekė 41,3 balo, tačiau iki siekiamos 2020 m. reikšmės dar trūko beveik 9 balų. 2022 m. pilietinės galios indeksas vėl sumažėjo (iki 35,9 balo) ir 2030 m. siekinys atrodo sunkiai įgyvendinamas (I.1.3.5 pav.). Tyrėjai pastebi, kad 2022 m. indekso sumažėjimui daugiausia įtakos turėjo išaugęs nežinančiųjų, kaip elgtųsi iškilus politinei, ekonominei ar vietos reikšmės problemai, skaičius ir sumažėjusi dalis tų, kurie tokiose situacijose aktyviai imtųsi veiksmų. Atkreipiamas dėmesys, kad, nors per metus sumažėjo, bet, palyginti su priešpandeminiu laikotarpiu, išliko palyginti didelis pilietinis visuomenės aktyvumas (Pilietinės visuomenės institutas, 2023).

4 Pilietinės galios indeksas apima pilietinį aktyvumą – dalyvavimą įvairioje pilietinėje veikloje; potencialų pilietinį aktyvumą – pasiryžimą veikti kilus svarbiam reikalui; pilietinės įtakos, t. y. asmeninės ir kitų asmenų, visuomeninių organizacijų daromos įtakos politiniams sprendimams, suvokimą; pilietinės veiklos rizikų, t. y. socialinės aplinkos palankumo pilietinei veiklai, vertinimą.

I.1.3. 5 pav. **Visuomenės pilietinės galios indeksas 2022 m. sumažėjo**
Pilietinės galios indeksas (pagal 0–100 balų skalę)

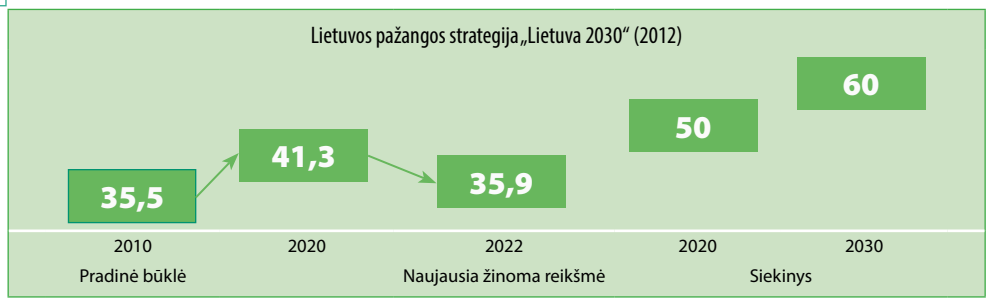

Duomenų šaltinis: Pilietinės visuomenės institutas

Aukštojo mokslo kokybė. *Nacionaliniame pažangos plane (2020)* iškeltas siekinys, kad 2025 m. į QS pasaulio universitetų reitingo (angl. *QS World University Rankings*) 500-uką patektų viena aukštoji mokykla, o 2030 m. – dvi, iš jų viena patektų į reitingo 300-uką. Į šį reitingą patenka vienas Lietuvos universitetas – Vilniaus universitetas (I.1.3.6 pav.). 2020 m. jam teko 458-oji reitingo vieta, o 2023 m. – 400-oji vieta. Taigi *Nacionalinio pažangos plano (2020)* 2025 m. siekiniui įvykdyti užtektų išlaikyti esamą padėtį. Kadangi Vilniaus universitetas į šio reitingo 500-uką patenka kasmet ir gerina savo reitingo vietą, tikėtina, kad 2025 m. siekinys bus pasiektas.

I.1.3. 6 pav. **Į QS pasaulio universitetų reitingo 500-uką patenka vienas Lietuvos universitetas**
Lietuvos aukštųjų mokyklų, patenkančių į QS pasaulio universitetų reitingo 500-uką, skaičius

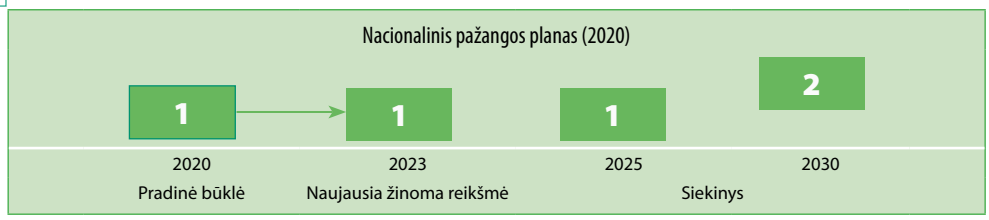

Duomenų šaltinis: QS WORLD University Rankings

Tačiau 2030 m. siekiniui įgyvendinti reikėtų reikšmingos pažangos. 2023 m. pirmąjį reitinge esantį Lietuvos universitetą nuo 300-uko skyrė 100 vietų. Jei būtų išlaikyta per praėjusius 3 metus padaryta pažanga (pakilta 58 reitingo vietomis), reitingo 300-ukas atrodytų pasiekiamas, tačiau reikia turėti mintyje, kad kiti pasaulio universitetai taip pat siekia pažangos. Iš Lietuvos aukštųjų mokyklų antrasis šiame reitinge – Vilniaus Gedimino technikos universitetas, 2023 m. patekęs tarp universitetų, užimančių 701–750-ąją reitingo vietas. Tai aukštesnė vieta nei prieš metus (2022 m. – 751–800-oji vietos), bet žemesnė nei 2020 m. (591–600-oji vietos). Taigi antrąjį Lietuvos universitetą nuo reitingo 500-uko 2023 m. skyrė ne mažiau kaip 200 reitingo vietų, kiti reitinge esantys šalies universitetai nuo tokio rezultato buvo dar toliau.

2023 m. iš kaimyninių šalių (Latvijos, Estijos ir Lenkijos) vienas Estijos ir du Lenkijos universitetai pateko į QS pasaulio universitetų reitingo 300-uką, kiti universitetai užėmė žemesnes už 500-ąją vietas.

Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ (2012) iškeltas siekinys – kad iki 2020 m. bent vienas universitetas patektų į Akademinio pasaulio universitetų reitingo (angl. *The Academic Ranking of World Universities,* ARWU) geriausiųjų 500-uką, o iki 2030 m. – bent vienas į geriausiųjų 300-uką. Kol kas nė vienas Lietuvos universitetas nepatenka į šio reitingo 500-uką. Sudarant reitingą, įvertinama daugiau nei 2,5 tūkst. universitetų, o paskelbiami užėmusieji 1–1 000-ąją vietas. Nuo 2017 m. į reitingą patenka Vilniaus universitetas. 2022 m., kaip ir 2017 m., 2020 m. ir 2021 m., jis pateko tarp universitetų, užimančių 701–800-ąją vietas, o 2018 m. ir 2019 m. buvo aukštesnėje vietoje (601–700-ojoje). 2021 m. į Akademinį pasaulio universitetų reitingą buvo patekęs ir Vilniaus Gedimino technikos universitetas (901–1 000-oji vietos).

Naujovių plėtrai, šalies ekonomikos konkurencingumui didinti svarbus universitetų ir verslo bendradarbiavimas. Pagal Pasaulio konkurencingumo indeksą (angl. *Global Competitiveness Index*) 2019 m. tarp ES šalių Lietuvai teko 12–13-a vietos. Tai beveik atitiko *Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“ (2012)* siekinį 2020 m. užimti 12-ą vietą (I.1.3.7 pav.).

I.1.3. 7 pav. **2019 m. pagal universitetų ir verslo bendradarbiavimą pasiekta 12–13 vietos ES**

Universitetų ir verslo bendradarbiavimo įvertinimas balais ir užimama vieta ES pagal Pasaulio konkurencingumo indeksą

Duomenų šaltinis: Pasaulio ekonomikos forumas

Aukštojo mokslo kokybei gerinti skirta *Švietimo plėtros programos (2021)* priemonė „Sudaryti sąlygas kokybiškoms, tarptautiškoms ir prieinamoms studijoms“, apimanti teisinių studijų kokybės gerinimo prielaidų, paskatų aukštosioms mokykloms tobulinti studijų turinį sukūrimą, dėstytojų kompetencijų stiprinimą, infrastruktūros gerinimą, paramą integracijai Europos universitetų tinkluose ir kitas veiklas; taip pat priemonė „Užtikrinti efektyvų mokslo ir studijų sistemos valdymą“, apimanti naujų mokslo ir studijų institucijų finansavimo modelių diegimą, kolegijų tinklo atnaujinimą ir kt.

I.1.4. Išsilavinimo atitiktis darbo rinkos poreikiams

Lietuvoje augo pagrindinio ir vidurinio ugdymo mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugas, dalis iki 28,7 proc. 2020 m. (2,8 proc. punkto nuo 2018 m. iki 2020 m.) ir pameistrystės būdu besimokančių profesinio mokymo įstaigų mokinių dalis iki 3,8 proc. 2021 m. (0,8 proc. punkto nuo 2019 m. iki 2021 m.), tačiau vis dar atsiliekama nuo švietimo dokumentuose iškeltų siekinių (atitinkamai 60 proc. 2025 m. ir 8 proc. 2025 m.).

Sudėtingiausia įgyvendinti iškeltus siekinius, plėtojant profesinį mokymą ir STEM studijas: 2018–2021 m. 1 proc. punktu sumažėjo mokinių, kartu su profesija siekiančių įgyti ir vidurinį išsilavinimą – iki 25,8 proc. 2021 m. (2024 m. siekinys – 35 proc.), o studijuojančių STEM srityse asmenų dalis 2019–2021 m. sumažėjo 2,2 proc. punkto – iki 25,6 proc. 2021 m. (2025 m. siekinys – 30 proc.).

2022 m. 73,9 proc. aukštųjų mokyklų absolventų per metus po studijų baigimo įsidarbino eiti atitinkamos kvalifikacijos reikalingas pareigas. Tai rodo, kad jau pasiektas 2024 m. siekinys (71,3 proc.) ir sparčiai artėjama prie 2030 m. siekinio (76 proc.). Prieš 1–3 metus profesinio mokymo įstaigas baigusių asmenų įsidarbinimas 2019–2022 m. augo ir siekė 71,6 proc. (2024 m. siekinys – 80 proc.), tačiau sparčiau augti sutrukdė COVID-19 pandemijos padariniai.

Siekiant, kad švietimas padėtų kurti pažangų ir saugų valstybės gyvenimą, aktuali įgyto išsilavinimo atitiktis darbo rinkos poreikiams. Nacionaliniuose ir tarptautiniuose strateginiuose švietimo dokumentuose šią kryptį siekiama tobulinti, stiprinant profesinį orientavimą bendrojo ugdymo lygmenyje, plėtojant profesinį mokymą ir aukštąjį mokslą, didinant besimokiusiųjų įsidarbinimo galimybes.

Bendrasis ugdymas. Siekiant gerinti atitiktį tarp švietimo sistemoje įgyjamų ir darbo rinkoje ar prisitaikyti kintančioje aplinkoje reikalingų kompetencijų, svarbu sukurti palankias sąlygas asmenims plėtoti karjerai planuoti būtinas kompetencijas: išplėtoti profesinio orientavimo sistemą, įtvirtinti jos teisinį reglamentavimą ir užtikrinti profesinio orientavimo paslaugų teikimą visų amžiaus tarpsnių asmenims (*Švietimo plėtros programa, 2021*). *Nacionaliniame pažangos plane (2020)* keliamas siekinys, kad iki 2025 m. – 60 proc., o iki 2030 m. – 100 proc. 5–12 klasių mokinių gautų profesinio orientavimo paslaugas. ŠMSM duomenimis, 2020–2021 m. m. šias paslaugas gavo kiek daugiau nei ketvirtadalis (28,4 proc.) pagrindinio ir vidurinio ugdymo mokinių, ir kol kas ši reikšmė per pusę mažesnė, palyginti su artimiausiu iškeltu siekiniu (I.1.4.1 pav.). Tikėtina, kad jo įgyvendinimui įtakos turės 2022 m. priimti teisinės bazės pakeitimai, profesinio orientavimo sistemos stiprinimas, naujų karjeros specialistų etatų steigimas.

I.1.4. 1 pav. **2020–2021 m. m. profesinio orientavimo paslaugas gavo daugiau nei ketvirtadalis pagrindinio ir vidurinio ugdymo mokinių**
Mokinių (5–IV gimnazijos kl.), gavusių profesinio orientavimo paslaugas, dalis (proc.)

Duomenų šaltinis: ŠMSM

Profesinis mokymas. Palyginti su ES vidurkiu, profesinį rengimą ir mokymą renkasi gana nedaug Lietuvos mokinių – Eurostato duomenimis, 2020 m. Lietuva, kartu su Kipru ir Airija, pateko tarp trijų ES šalių, kuriose mažiausia dalis mokinių kartu su profesija siekė įgyti ir vidurinį išsilavinimą (24,8 proc., o ES vidurkis yra 48,7 proc.) (Europos Komisija, 2022) (apie pasirinkimą mokytis profesinio mokymo įstaigoje rašoma I.2.2 skyriuje.). Profesinio mokymo plėtotės siekiniai iškelti trijuose nacionaliniuose strateginiuose švietimo dokumentuose – pasiekti, kad iki 2024 m. 35 proc. mokinių kartu su profesija siektų įgyti ir vidurinį išsilavinimą, numatyta *LRV programos nuostatų įgyvendinimo plane (2021)*, iki 2027 m. pasiekti 35 proc. numatyta *Susitarime dėl Lietuvos švietimo politikos (2021)*, o iki 2030 m. pasiekti 36 proc. numatyta *Nacionaliniame pažangos plane (2020)*. Tačiau, Eurostato duomenimis, nuo 2018 m. šių mokinių dalis mažėja (sudaro maždaug ketvirtadalį), taigi, reikalingas didesnis proveržis, įgyvendinant iškeltus siekinius (I.1.4.2 pav.).

I.1.4. 2 pav. **2021 m. ketvirtadalis Lietuvos mokinių kartu su profesija siekė įgyti ir vidurinį išsilavinimą**

Mokinių, kartu su profesija siekiančių įgyti ir vidurinį išsilavinimą (ISCED 3), dalis (proc.)

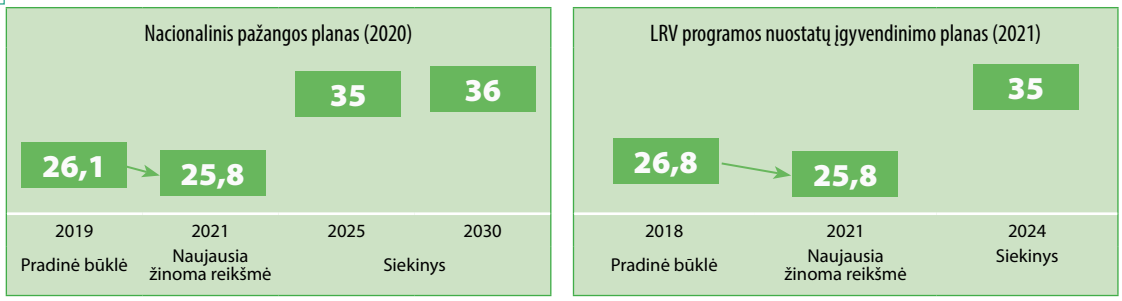

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Siekiant spręsti kylančias šios srities problemas, *Švietimo plėtros programoje (2021)* numatyta pažangos priemonė „sukurti rinkos poreikius atliepiančią profesinio ugdymo sistemą“ apima finansavimo pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę skyrimą, teisės aktų pakeitimus, pakankamo finansavimo kompetencijų vertinimui ir profesinio mokymo įstaigų išorinio vertinimo sistemai skyrimą, socialinių partnerių įtraukimą priimant ir įgyvendinant sprendimus. EK ekspertų teigimu, *Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane* numatytos profesinio mokymo srities reformos turėtų padėti gerinti padėtį (Europos Komisija, 2022).

Pameistrystė yra profesinio mokymo organizavimo būdas, kai mokymas ar jo dalis vykdoma darbo vietoje. Tai sudaro sąlygas besimokančiajam įgyti konkrečiai darbo vietai reikalingų kompetencijų. *Nacionaliniame pažangos plane (2020)* iškeltas siekinys, kad iki 2025 m. – 8 proc., o iki 2030 m. – 15 proc. profesinio mokymo įstaigų mokinių mokytųsi pameistrystės būdu. ŠVIS duomenimis, nuo 2019 m. iki 2021 m. šių mokinių dalis paaugo 0,8 proc. punkto. 2021 m. pameistrystės būdu mokėsi per pusę mažesnė dalis profesinio mokymo įstaigų mokinių, nei planuojama pasiekti iki 2025 m. (I.1.4.3 pav.).

I.1.4. 3 pav. **2021 m. pameistrystės būdu mokėsi per pusę mažesnė profesinio mokymo įstaigų mokinių dalis nei iškeltas 2025 m. siekinys**

Pameistrystės būdu besimokiusių profesinio mokymo įstaigų mokinių dalis (proc.) nuo atitinkamais metais kvalifikaciją įgijusių mokinių skaičiaus

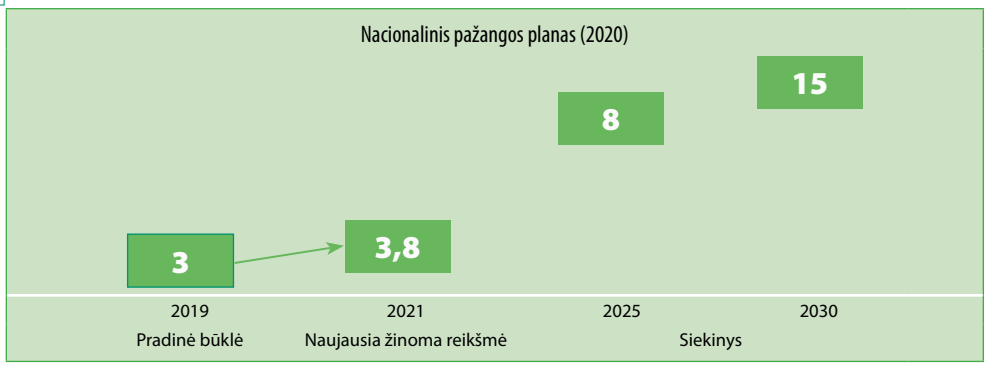

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Galimybė profesinio mokymo įstaigų absolventams mokytis darbo vietoje akcentuojama ir *ES strateginėje programoje „Europa 2030“ (2021)*. Šiame dokumente ES šalims keliamas siekinys, kad iki 2025 m. būtų bent 60 proc. prieš 1–3 metus profesinio mokymo įstaigas baigusių ir mokymosi metu praktinės darbo patirties įgijusių 20–34 metų asmenų. Tai susiję su darbo patirtimi darbo vietoje (t. y. bendrovėje, valstybės institucijoje arba ne pelno organizacijoje), įtraukta į oficialią mokymo programą. Jei darbo patirties įgyta keliose vietose, atsižvelgiama į bendrą visos darbo patirties trukmę. Duomenys šiam rodikliui renkami nuo 2021 m., atliekant Eurostato ES darbo jėgos tyrimą.

2021 m. ES šalių vidurkis buvo 60,7 proc. ir viršijo 2025 m. keliamą siekinį, Lietuvos reikšmė tais metais buvo 12 proc. punktų mažesnė – 48,7 proc. (I.1.4.4 pav.). Palyginti su kitomis ES šalimis, Lietuvoje šio rodiklio reikšmė yra gana artima ES šalių vidurkiui – Lietuva kartu su Belgija, Malta ir Slovakija patenka tarp šalių, kuriose ši reikšmė viršija 40 proc., tačiau dar nepasiektas 2025 m. keliamas siekinys – 60 proc. (I.1.4.5 pav.).

I.1.4. 4 pav. **2021 m. mažiau kaip pusė baigusiųjų profesinio mokymo įstaigas praktinės darbo patirties įgijo mokydamiesi**

Prieš 1–3 metus profesinio mokymo įstaigas baigusių ir mokymosi metu praktinės darbo patirties įgijusių 20–34 metų asmenų dalis (proc.)

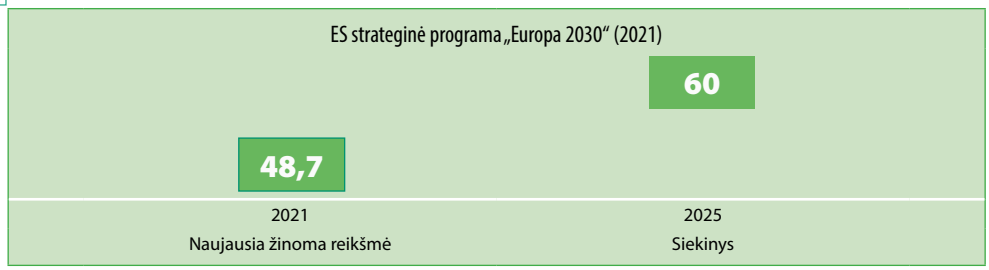

Duomenų šaltinis: Eurostatas, ES darbo jėgos tyrimas

I.1.4. 5 pav. **Lietuvoje 2021 m. asmenų, baigusių profesinio mokymo įstaigas ir praktinės darbo patirties įgijusių mokymosi metu, dalis buvo mažesnė nei ES šalių vidurkis**

Prieš 1–3 metus profesinio mokymo įstaigas baigusių ir mokymosi metu praktinės darbo patirties įgijusių 20–34 metų asmenų dalis (proc.) ES šalyse, 2021 m.

Pastaba: mažas Vokietijos, Kipro ir Vengrijos duomenų patikimumas, nėra duomenų apie Bulgariją, Daniją ir Latviją.

Šaltinis: Eurostatas, ES darbo jėgos tyrimas

Aukštasis mokslas. Tikslas didinti aukštojo mokslo aktualumą darbo rinkai ir visuomenei yra apibrėžtas *ES strateginėje programoje „Europa 2030“ (2021)*. Nacionaliniu lygmeniu šio tikslo įgyvendinimas siejamas su STEM srities studijų plėtra ir moterų dalies šiose studijose augimu – *Nacionaliniame pažangos plane (2020)* iškeltas siekinys, kad iki 2025 m. studijuojančių STEM srityse asmenų dalis, palyginti su visais studentais, būtų 30 proc. (30 proc. moterų ir 70 proc. vyrų), o iki 2030 m. – 33 proc. (35 proc. moterų ir 65 proc. vyrų). Tačiau pasiekti šiuos tikslus gali būti sudėtinga, nes, Eurostato duomenimis, nuo 2019 m. iki 2021 m. asmenų, studijuojančių STEM srityse, dalis sumažėjo 2,2 proc. punkto, o moterų dalis šiose studijose išaugo 0,6 proc. punkto (I.1.4.6 pav.).

I.1.4. 6 pav. **Nuo 2019 m. iki 2020 m. studijuojančių STEM srityse asmenų dalis mažėjo, moterų dalis šiek tiek augo**

Studijuojančių STEM srityse asmenų dalis (proc.), palyginti su visais studentais

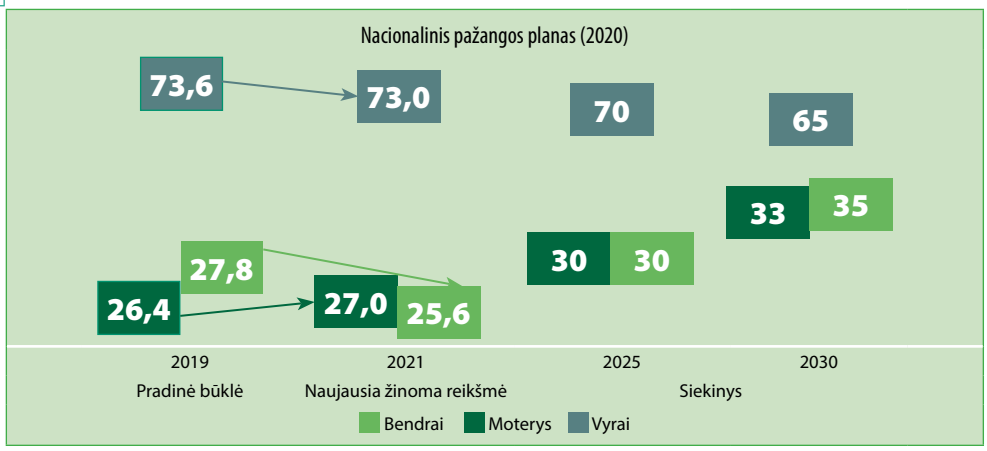

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Švietimo plėtros programoje (2021) šios srities plėtotei numatyta pažangos priemonė „Sudaryti sąlygas kokybiškoms, tarptautiškoms ir prieinamoms studijoms“, apimanti finansavimo universitetams dalyvauti Europos universitetų tinkluose užtikrinimą, studijų pritaikymą specialiųjų poreikių asmenims, mokslo ir studijų finansavimo, priėmimo sistemos pertvarkos įtvirtinimą.

EK ekspertų teigimu, politikos priemonės, kuriomis siekiama didinti į aukštąsias mokyklas stojančių nepalankioje padėtyje esančių mokinių skaičių, galėtų būti orientuotos į tas sritis, kuriose jaučiamas kvalifikuotų darbuotojų trūkumas ir (arba) kurios yra strateginės svarbos, kad būtų didinami aukštojo mokslo sektoriaus pajėgumai reaguoti į darbo rinkos poreikius. Nuo 2022 m. kolegijose organizuojamos trumposios pakopos aukštojo mokslo kompiuterių inžinerijos, sistemų programavimo ir turizmo krypčių studijos, taip pat yra tinkamas žingsnis šia linkme (Europos Komisija, 2022).

Įsidarbinimas. Vieni iš geriausiai įgyto išsilavinimo atitiktį darbo rinkos poreikiams parodančių rodiklių yra įvairias švietimo programas baigusių asmenų įsidarbinimo rodikliai. Užimtumo ir įsidarbinimo galimybių didinimas akcentuojamas *ES strateginėje programoje „Europa 2030“ (2021)*. Nacionaliniu lygmeniu keliami siekiniai siejami su profesiniu mokymu ir aukštuoju mokslu.

LRV programos nuostatų įgyvendinimo plane (2021) numatyta pasiekti, kad iki 2024 m. įsidarbintų 80 proc. 20–34 metų asmenų, prieš 1–3 metus gavusių profesinio mokymo diplomą kartu su viduriniu išsilavinimu arba po to, kai įgijo vidurinį išsilavinimą. *Nacionaliniame pažangos plane (2020)* numatyta iki 2030 m. pasiekti 82 proc. EK ekspertai Lietuvai skirtame *2022 m. švietimo ir mokymo stebėsenos biuletenyje* atkreipia dėmesį, kad prieš 1–3 metus profesines mokyklas baigusių asmenų užimtumo lygis Lietuvoje (2021 m. – 69,8 proc.) nesiekė ES vidurkio (76,4 proc.) (Europos Komisija, 2022).

Nuo 2019 m. iki 2022 m. prieš 1–3 metus profesines mokyklas baigusių asmenų įsidarbinimas išaugo 4,3 proc. punkto ir siekė 71,6 proc. (I.1.4.7 pav.). Tačiau sparčiau įgyvendinti šį siekinį sutrukdė COVID-19 pandemija. EK ekspertų teigimu, COVID-19 pandemija ir jos padariniai stipriai paveikė profesinio mokymo absolventų užimtumą – nuo 2019 m. iki 2020 m. visoje ES jų užimtumo lygis vidutiniškai sumažėjo beveik 3 proc. punktais. Šių absolventų įsidarbinimas mažėjo visose ES šalyse, išskyrus Rumuniją ir Latviją (European Union, 2022).

I.1.4. 7 pav. **Nuo 2019 m. iki 2022 m. neseniai profesines mokyklas baigusių asmenų įsidarbinimas išaugo 4,3 proc. punkto**

Įsidarbinusių 20–34 metų asmenų, prieš 1–3 metus gavusių profesinio mokymo diplomą su viduriniu išsilavinimu arba po to, kai įgijo vidurinį išsilavinimą, dalis (proc.)

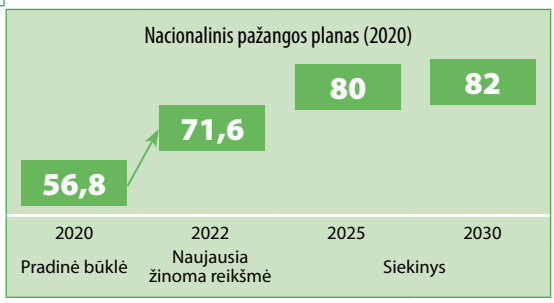

Duomenų šaltinis: Eurostatas

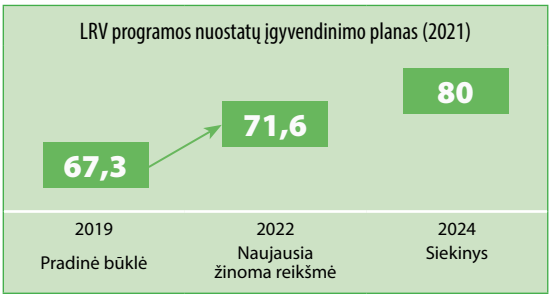

Duomenų šaltinis: Eurostatas

LRV programos nuostatų įgyvendinimo plane (2021) numatyta pasiekti, kad iki 2024 m. 71,3 proc. aukštųjų mokyklų absolventų įsidarbintų eiti atitinkamos kvalifikacijos reikalingas pareigas[5] per 12 mėnesių po studijų baigimo. *Nacionaliniame pažangos plane (2020)* numatyta iki 2030 m. pasiekti 76 proc. Panašus siekinys iškeltas ir *Susitarime dėl Lietuvos švietimo politikos (2021)* – kad iki 2030 m. per pirmus metus po studijų baigimo 60 proc. asmenų įsidarbintų pagal kvalifikacijos lygmenį.

STRATA duomenimis, per trejus metus aukštųjų mokyklų absolventų, įsidarbinusių eiti atitinkamos kvalifikacijos reikalingas pareigas per metus po studijų baigimo, dalis išaugo 6,6 proc. punkto ir 2022 m. siekė beveik 74 proc. Tai rodo, kad jau pasiektas 2025 m. siekinys ir sparčiai artėjama prie 2030 m. siekinio (I.1.1.4.8 pav.) (daugiau apie įsidarbinimo ir nedarbo rodiklius rašoma ir I.2.2. poskyryje).

I.1.4. 8 pav. **2022 m. beveik trys ketvirtadaliai aukštųjų mokyklų absolventų įsidarbino eiti atitinkamos kvalifikacijos reikalingas pareigas**

Aukštųjų mokyklų absolventų, įsidarbinusių eiti atitinkamos kvalifikacijos reikalingas pareigas per 12 mėnesių po studijų baigimo, dalis (proc.) nuo visų dirbančių ir netęsiančių mokslų absolventų

Duomenų šaltinis: STRATA

5 Skaičiuojama, kokia dalis absolventų per 12 mėnesių po studijų baigimo buvo įsidarbinę pagal kvalifikaciją: Lietuvos profesijų klasifikatoriaus 0–2 lygmenys universitetų absolventams ir 0–3 lygmenys kolegijų absolventams.

I.1.5. Mokytojai ir jų darbo sąlygos

2022 m. 55 proc. pedagoginių studijų absolventų dirbo mokyklose po studijų praėjus 2 metams. Tai rodo, kad iškeltas 2025 m. siekinys (50 proc.) jau yra įgyvendintas ir artėjama prie 2030 m. siekinio (65 proc.).

Vis dėlto reikalingas spartesnis proveržis, siekiant įgyvendinti strateginius švietimo siekinius, susijusius su mokytojų kvalifikacija ir jų darbo užmokesčio didinimu: mokytojų, turinčių magistro laipsnį, dalis išaugo iki 18,6 proc. (2022–2023 m. m.), tačiau išlieka tolima nuo iškelto 2025 m. siekinio (30 proc.); ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo lygmens mokytojų, turinčių bent minimalią reikalaujamą kvalifikaciją, dalis sumažėjo iki 64,9 proc. (2022–2023 m. m.) ir tolsta nuo 2025 m. siekinio (90 proc.); mokytojų vidutinio darbo užmokesčio dalis (proc.) nuo šalies vidutinio darbo užmokesčio nuo 2021 m. iki 2022 m. sumažėjo iki 113,3 proc. ir taip pat tolsta nuo 2024 m. siekinio (130 proc.).

Strateginiuose švietimo dokumentuose mokytojų kompetencija ir motyvacija dirbti įvardijami kaip esminiai veiksniai, siekiant skatinti švietimo naujoves, įtrauktį, gerinant ugdymo kokybę ir pasiekimus. Nacionaliniuose ir tarptautiniuose švietimo dokumentuose su mokytojų ir jų darbo sąlygų kryptimi siejami siekiniai apima pedagoginių studijų absolventų įsidarbinimo mokyklose skatinimą, mokytojų kvalifikacijos stiprinimą ir mokytojų bei dėstytojų darbo užmokesčio didinimą.

Švietimo plėtros programoje (2021) šiai sričiai tobulinti numatytos kelios pažangos priemonės: „Pirmiausia – mokytojas“ (teisės aktų, reguliuojančių pedagogo veiklos vertinimą ir kvalifikacijos tobulinimą, pakeitimas, lituanistinio švietimo stiprinimas); „Pedagogų rengimo ir edukologijos plėtra“ (lėšų nuosekliai didinti darbo užmokestį numatymas, aukštųjų mokyklų aprūpinimas priemonėmis studijų infrastruktūrai modernizuoti); „Tūkstantmečio mokyklų“ programa ir „EdTech“ skaitmeninės švietimo transformacijos vykdymas.

Pedagoginių studijų absolventų įsidarbinimas mokyklose. Vis vyresnis vidutinis mokytojų amžius ir mažas skaičius pedagogikos absolventų, pradedančių dirbti mokytojais, yra tarp veiksnių, dėl kurių Lietuvoje trūksta mokytojų (Europos Komisija, 2022). *Nacionaliniame pažangos plane (2020)* iškeltas siekinys, kad iki 2025 m. 50 proc., o iki 2030 m. – 65 proc. pedagoginių studijų absolventų dirbtų mokyklose po studijų praėjus 2 metams. STRATA duomenimis, iškeltas 2025 m. siekinys (50 proc.) jau yra įgyvendintas ir viršytas – nuo 2019 m. iki 2022 m. pedagoginių studijų absolventų, dirbančių mokyklose po studijų praėjus 2 metams, dalis išaugo 13 proc. punktų ir 2022 m. siekė 55 proc. (I.1.5.1 pav.).

I.1.5. 1 pav. **2022 m. daugiau kaip pusė pedagoginių studijų absolventų dirbo mokyklose**
Pedagoginių studijų absolventų, dirbančių mokyklose po studijų praėjus 2 metams, dalis (proc.)

Duomenų šaltinis: STRATA

EK ekspertai išskyrė priemones, kuriomis Lietuvoje buvo sprendžiama mokytojų įsidarbinimo mokyklose problema: skiriant stipendijas paskutinio kurso studentams, kurie su mokykla ar savivaldybe pasirašo trejų metų darbo sutartį, suteikiant daugiau galimybių jau dirbantiems mokytojams įgyti papildomą specializaciją ir mokyti antro dalyko, supaprastinant mokytojų kvalifikacijos reikalavimus, kad mokytojais galėtų dirbti mokytojo kvalifikacijos neturintys motyvuoti specialistai (Europos Komisija, 2022).

Mokytojų kvalifikacija. *Nacionaliniame pažangos plane (2020)* iškeltas siekinys, kad iki 2025 m. 30 proc., o iki 2030 m. – 40 proc. mokytojų įgytų magistro laipsnį. ŠVIS duomenimis, nuo 2020–2021 m. m. iki 2022–2023 m. m. mokytojų, įgijusių magistro laipsnį, padaugėjo 2 proc. punktais ir pasiekė 18,6 proc. (I.1.5.2 pav.).

Įgyvendindama *UNESCO programą „Švietimas 2030“ (2015)*, Lietuva yra savarankiškai išsikėlusi siekinį, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo lygmens mokytojų, turinčių bent minimalią reikalaujamą kvalifikaciją, dalis 2025 m. sudarytų 90 proc., o 2030 m. – 95 proc. Tačiau, ŠVIS duomenimis, per vienus mokslo metus šių mokytojų dalis sumažėjo 1,3 proc. punkto ir 2022–2023 m. m. siekė 64,9 proc. (I.1.5.3 pav.). Būtinas spartesnis proveržis, siekiant įgyvendinti su mokytojų kvalifikacija susijusius strateginius 2025 m. ir 2030 m. siekinius.

I.1.5. 2 pav. **Per dvejus mokslo metus mokytojų, turinčių magistro laipsnį, dalis išaugo 2 proc. punktais**
Mokytojų, turinčių magistro laipsnį, dalis (proc.)

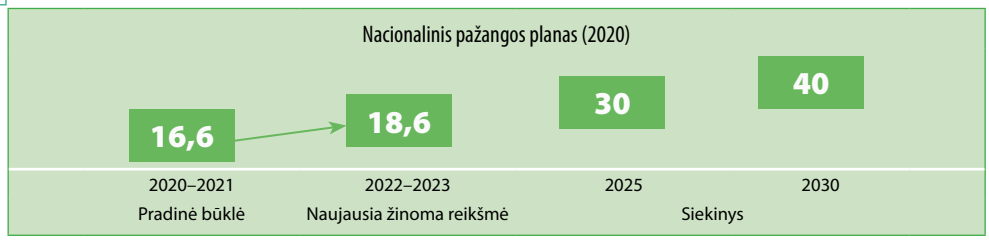

Duomenų šaltinis: ŠVIS

I.1.5. 3 pav. **2022–2023 m. m. beveik du trečdaliai ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo lygmens mokytojų turėjo bent minimalią reikalaujamą kvalifikaciją**
Mokytojų, turinčių bent minimalią reikalaujamą kvalifikaciją (ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo lygmuo), dalis (proc.)

* Siektinas reikšmes Lietuva nustatė savarankiškai.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Mokytojų ir dėstytojų darbo užmokestis. *Susitarime dėl Lietuvos švietimo politikos (2021)* iškeltas siekinys, kad iki 2024 m. mokytojų vidutinio darbo užmokesčio dalis nuo šalies vidutinio darbo užmokesčio sudarytų 130 proc., o dėstytojų, mokslo darbuotojų ir kitų tyrėjų – 150 proc. ir vėliau tvariai didėtų.

Lyginant 2021 m. ir 2022 m. reikšmes, matyti, kad mokytojų vidutinio darbo užmokesčio dalis nuo šalies vidutinio darbo užmokesčio sumažėjo 0,7 proc. punkto ir 2022 m. siekė 113,3 proc., t. y. buvo 16,7 proc. punkto mažesnė nei 2024 m. siekinys. Jei išliktų šiuo metu fiksuojama tendencija, būtų sudėtinga tikėtis 2024 m. pasiekti *Susitarime dėl Lietuvos švietimo politikos (2021)* iškeltą siekinį (I.1.5.4 pav.).

I.1.5. 4 pav. **2022 m. mokytojų vidutinio darbo užmokesčio dalis nuo šalies vidutinio darbo užmokesčio buvo beveik penktadaliu mažesnė nei iškeltas 2024 m. siekinys**
Mokytojų vidutinio darbo užmokesčio dalis (proc.) nuo šalies vidutinio darbo užmokesčio

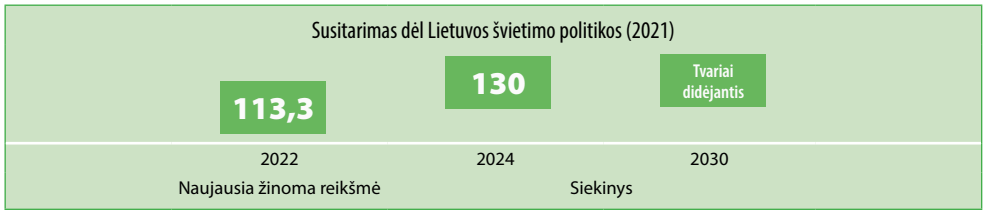

Duomenų šaltinis: VDA

Dėstytojų, mokslo darbuotojų ir kitų tyrėjų vidutinio darbo užmokesčio dalis (proc.) nuo šalies vidutinio darbo užmokesčio 2018 m. siekė 128 proc. Duomenys apie darbo užmokestį pagal visas profesijas (dėstytojų, mokslo darbuotojų ir kt.) renkami kas ketverius metus, atliekant *Darbo užmokesčio struktūros tyrimą*. 2022 m. atlikto tyrimo duomenys bus paskelbti 2024 m.

I.1.6. Mokymosi aplinka

Gerinant fizinę mokyklų aplinką, Lietuvoje augo bendrojo ugdymo mokyklų, turinčių laboratorijų, dalis – iki 49,0 proc. 2022 m. Tačiau tai yra per pusę mažesnė dalis mokyklų nei 2030 m. siekinys (100 proc.). Kol kas sudėtingiausia pritaikyti šalies mokyklų fizinę aplinką mokiniams, turintiems negalią, – 2022 m. tik 11 bendrojo ugdymo mokyklų fizinė aplinka buvo visiškai pritaikyta negalią turintiems mokiniams, nors keliamas 2024 m. siekinys, kad 60 mokyklų atitiktų mokymosi ir vidaus bei išorės universalaus dizaino principus.

Emocinė mokyklų aplinka strateginiuose dokumentuose vertinama, remiantis HBSC tyrimo duomenimis – 2018 m. 48,2 proc. šalies mokinių per 2 mėnesius iki tyrimo nė karto nepatyrė patyčių. Tikėtina, kad bus pasiektas 2025 m. siekinys (55 proc.), nes 2020 m., Higienos instituto atlikto tyrimo duomenimis, patyčių nepatyrusių mokinių dalis sudarė 67 proc.

Nacionaliniuose strateginiuose švietimo dokumentuose akcentuojamas modernios, įtraukios, nediskriminacinės, be smurto ir patyčių mokymosi aplinkos kūrimo tikslas. Šios krypties tobulinimo strateginiai siekiniai yra susiję su mokyklų fizinės ir emocinės aplinkos gerinimu.

Fizinė aplinka. Tarptautiniai mokinių pasiekimų tyrimai (EBPO PISA, IEA TIMSS) atskleidžia, kad moderni ugdymo aplinka turi įtakos mokinių pasiekimams. Siekiant gerinti ugdymo aplinką, *Nacionaliniame pažangos plane (2020)* iškeltas siekinys, kad iki 2025 m. 50 proc., o iki 2030 m. – 80 proc. 4 ir 8 klasių mokinių gamtamokslinis ugdymas būtų organizuojamas laboratorijose. Šių duomenų šaltinis – kas ketverius metus vykdomas IEA TIMSS tyrimas. 2019 m. TIMSS tyrimo duomenimis, 48 proc. 4 klasės ir 27 proc. 8 klasės mokinių turėjo galimybę gamtamokslinių dalykų mokytis laboratorijose. Šiuo metu vykdomas TIMSS 2023 m. ciklas, jo duomenis skelbti ir šį *Nacionalinio pažangos plano (2020)* rodiklį atnaujinti planuojama 2024 m.

Su galimybėmis naudotis laboratorijomis, organizuojant gamtamokslinį ugdymą, susijęs siekinys keliamas ir *Susitarime dėl Lietuvos švietimo politikos (2021)* – iki 2030 m. pasiekti, kad visos mokyklos turėtų fizinių ir virtualių laboratorijų STEAM mokymui. ŠVIS duomenimis, 2022 m. Lietuvoje maždaug kas antra mokykla (49,0 proc.) buvo aprūpinta laboratorijomis, kuriose galima atlikti su STEAM susijusius eksperimentus. Tai yra per pusę mažesnė dalis mokyklų, nei keliamas 2030 m. siekinys (I.1.6.1 pav.).

I.1.6. 1 pav. **2022 m. beveik pusė šalies mokyklų turėjo fizinių ir virtualių laboratorijų STEAM mokymui**
Bendrojo ugdymo mokyklų, turinčių laboratorijų, dalis (proc.)

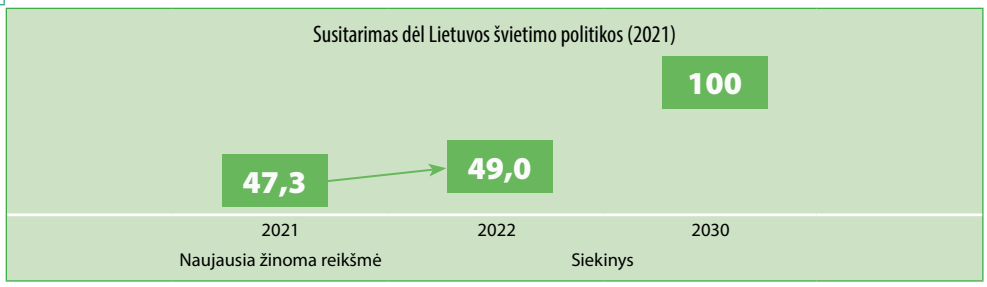

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Tinkamas ugdymo aplinkos ir sąlygų pritaikymas yra viena iš esminių įtraukiojo ugdymo sąlygų. Lietuva, 2010 m. ratifikuodama *Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvenciją (2006)*, kartu su kitomis šalimis įsipareigojo užtikrinti, kad, įgyvendinant negalią turinčių asmenų teisę į mokslą, sąlygos būtų tinkamai pritaikytos pagal šių asmenų poreikius. *Susitarime dėl Lietuvos švietimo politikos (2021)* iškeltas siekinys, kad iki 2024 m. Lietu-

voje būtų 60, o iki 2030 m. – 300 mokyklų, kurios atitiktų mokymosi ir vidaus bei išorės universalaus dizaino principus. 2023 m. parengtose *Universalaus dizaino mokymuisi gairėse* akcentuojama, kad mokymosi barjerus kuria ne mokiniai ar mokinės, bet mokymosi aplinka. Be ugdymo procese sutinkamų kliūčių, svarbu atsižvelgti į fizinius barjerus, esančius ugdymosi aplinkoje, ir juos šalinti. Tačiau, ŠVIS duomenimis, 2022 m. šalyje tik 11 bendrojo ugdymo mokyklų fizinė aplinka buvo visiškai pritaikyta mokiniams, turintiems negalią (t. y. keturiomis mokyklomis daugiau nei 2021 m.).

Emocinė aplinka. Mokyklų emocinei aplinkai gerinti *Nacionaliniame pažangos plane (2020)* iškeltas siekinys, kad iki 2025 m. 55 proc., iki 2030 m. – 70 proc. mokinių per du mėnesius nė karto nebūtų patyrę patyčių. Šiam rodikliui duomenys renkami, vykdant Pasaulio sveikatos organizacijos kas ketverius metus atliekamą Europos mokyklinio amžiaus vaikų gyvensenos ir sveikatos stebėsenos tyrimą HBSC (angl. *Health Behaviour in School-aged Children*). 2018 m. tyrimo duomenimis, beveik pusė (48,2 proc.) Lietuvos mokinių per du mėnesius iki tyrimo nepatyrė patyčių. 2022 m. atlikto tyrimo duomenys dar nėra paskelbti, tačiau tikėtina, kad bus fiksuotas situacijos gerėjimas, nes 2020 m. Higienos instituto atlikto *Mokyklinio amžiaus vaikų gyvensenos tyrimo* duomenimis, per paskutinius du mėnesius iki tyrimo iš kitų mokinių patyčių nepatyrė 67 proc. šalies mokinių.

I.1.7. Finansavimas

Įgyvendinant tarptautinį susitarimą dėl švietimo finansavimo, Lietuvai jau pavyko pasiekti valdžios sektoriaus išlaidų švietimui dalies nuo BVP reikšmę, artimą 2025 m. ir 2030 m. siekiniui (4 proc.) – 2019 m. reikšmė buvo 3,97 proc. Tačiau Lietuvoje kasmet mažėjanti valdžios sektoriaus išlaidų dalis (skaičiuojant nuo visų valdžios išlaidų) švietimui (2015 m. – 14,5 proc., 2019 m. – 13,3 proc.) rodo, kad gali būti sudėtinga pasiekti tarptautinį 2025 m. ir 2030 m. tikslą (15 proc.).

Nuo 2017 m. iki 2019 m. Lietuvoje augo vienam studentui tenkančių valstybės lėšų dalis nuo BVP vienam gyventojui (4 proc. punktais) ir vienam bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo mokiniui (1,2 proc. punkto). Tikėtina, kad bus pasiekti 2030 m. siekiniai (24 proc. vienam bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo mokiniui ir 36 proc. vienam studentui), jei finansavimo augimo tempas nemažės.

Sėkmingam strateginių švietimo tikslų įgyvendinimui ypač svarbus tinkamas finansavimas. Todėl ir tarptautiniuose, ir nacionaliniuose švietimo dokumentuose keliami siekiai švietimui skirti pakankamą finansavimą. Tarptautiniuose dokumentuose apibrėžiami visos švietimo sistemos finansavimo, o nacionaliniuose – finansavimo, tenkančio vienam besimokančiajam, siekiniai.

Švietimo sistemos finansavimas. Įgyvendindama *UNESCO programą „Švietimas 2030“ (2015)*, Lietuva yra priėmusi tarptautinį įsipareigojimą, keliamą visoms prie programos prisijungusioms šalims, – pasiekti, kad iki 2025 m. ir 2030 m. valdžios sektoriaus išlaidų švietimui dalis sudarytų 15 proc., o jų dalis nuo BVP – 4 proc.

Pagal UNESCO skaičiavimus, 2019 m. valdžios sektoriaus išlaidų dalis švietimui sudarė 13,3 proc. (I.1.7.1 pav.). Tačiau, analizuojant šio rodiklio kaitą, matyti, kad nuo šios UNESCO programos priėmimo 2015 m. išlaidų dalis švietimui kiekvienais metais mažėjo (2015 m. reikšmė – 14,5 proc.), todėl gali būti sudėtinga pasiekti 2025 m. ir 2030 m. tikslą (15 proc.).

Palankesnė situacija fiksuojama analizuojant duomenis, parodančius valdžios sektoriaus išlaidas švietimui, kaip BVP dalį. UNESCO duomenimis, Lietuvoje išlaidos švietimui, išreikštos BVP dalimi, mažiausios buvo 2017 m. (3,81 proc.), vėliau jos kasmet augo ir 2019 m. pasiekė 3,97 proc. – reikšmę, artimą 2025 m. ir 2030 m. tikslui (4 proc.) (I.1.7.2 pav.).

I.1.7. 1 pav. **2019 m. valdžios sektoriaus išlaidų dalis švietimui nesiekė 2025 m. tikslo**
Valdžios sektoriaus išlaidų dalis švietimui (proc.)

Duomenų šaltinis: UNESCO

I.1.7. 2 pav. **2019 m. valdžios sektoriaus išlaidų švietimui nuo BVP dalis buvo artima 2025 m. tikslui**
Valdžios sektoriaus išlaidos švietimui, išreikštos BVP dalimi (proc.)

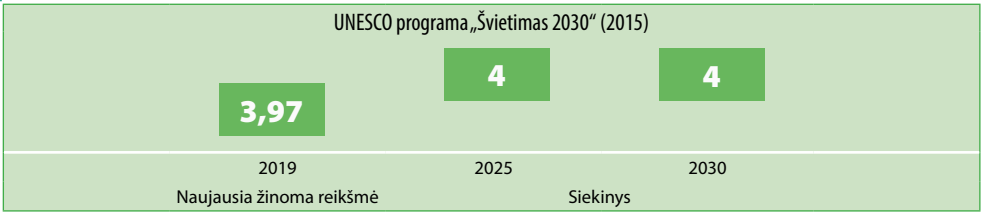

Duomenų šaltinis: UNESCO

Finansavimas, tenkantis mokiniui (studentui). *Susitarime dėl Lietuvos švietimo politikos (2021)* svarbus dėmesys skiriamas finansavimui, tenkančiam mokiniui ir studentui, – šiame dokumente keliamas siekinys, kad iki 2030 m. vienam pagrindinio ir vidurinio ugdymo mokiniui, besimokančiam bendrosiose ir profesinio mokymo įstaigose (apimant ISCED 2 ir ISCED 3 švietimo programas), tenkanti valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų dalis nuo BVP vienam gyventojui sudarytų ne mažiau kaip 24 proc., o studentui – ne mažiau kaip 36 proc.

EBPO duomenimis, Lietuvoje vienam bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo mokiniui tenkančių valstybės lėšų dalis nuo BVP vienam gyventojui auga mažiau (nuo 2017 m. iki 2019 m. padidėjo 1,2 proc. punkto ir 2019 m. siekė 19 proc.) nei vienam studentui (nuo 2017 m. iki 2019 m. padidėjo 4 proc. punktais ir 2019 m. siekė 29 proc.) (I.1.7.3 pav.). Jei būtų išlaikytas šis finansavimo augimo tempas, tikėtina, kad pavyktų pasiekti 2030 m. siekinius.

I.1.7. 3 pav. **Vienam studentui tenkančių lėšų dalis auga labiau nei vienam bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo mokiniui**

Vienam bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo mokiniui (visas vidurinis išsilavinimas*) tenkančių valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų dalis (proc.) nuo BVP vienam gyventojui

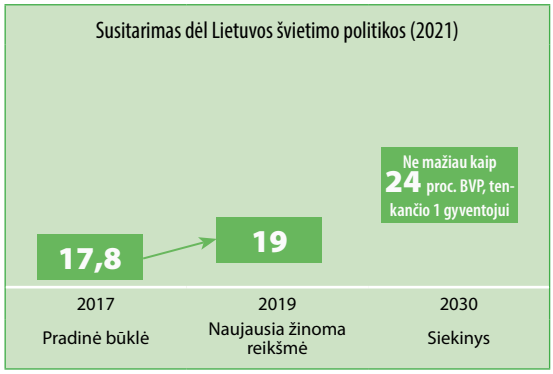

Vienam studentui tenkančių valstybės lėšų dalis (proc.) nuo BVP vienam gyventojui

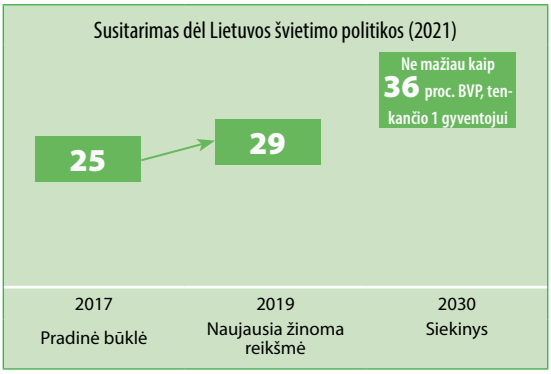

* Besimokantieji pagal ISCED 2 ir ISCED 3 lygmenų švietimo programas.

Duomenų šaltinis: EBPO

Duomenų šaltinis: EBPO

I.2. Bendrosios šalies švietimo kaitos tendencijos

I.2. 1 lentelė Valstybės (strateginiai) švietimo stebėsenos rodikliai*

		2018**	2022**
Švietimo kontekstas			
Gyventojų[6] skaičiaus pokytis per metus (tūkstančiais)		–31,4	–10,6
Niekur nedirbančių ir nesimokančių darbingo amžiaus asmenų dalis (proc.)		6,2	5,9
Gyventojų[7], kurie gyvena žemiau skurdo ribos, dalis (proc.)		21,3	14,1 (2021)
Asmenų[8], įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų		1 532,0	1 213,9 (2021)
Savižudybių skaičius 100 tūkst. gyventojų[9]		12,7	12,0 (2021)
Bendrasis vidaus produktas, tenkantis vienam gyventojui (tūkst. Eur)		16,2	23,6
Indėlis į švietimą			
Besimokančiųjų ar studijuojančiųjų pasiskirstymas pagal lytį	moterų dalis (proc.)	50,0	50,3
	vyrų dalis (proc.)	50,0	49,7
Personalo charakteristika			
Vidutinis pedagoginių darbuotojų amžius (metai)		48,8	49,3
Pedagoginių darbuotojų pasiskirstymas pagal lytį	moterų dalis (proc.)	81,8	81,8
	vyrų dalis (proc.)	18,2	18,2
Aukštos kvalifikacijos pedagoginių darbuotojų dalis (proc.)		41,5	40,4
Vidutinis švietimo įstaigų vadovų amžius (metai)		54,4	53,8
Švietimo įstaigų vadovų pasiskirstymas pagal lytį	moterų dalis (proc.)	68,5	74,9
	vyrų dalis (proc.)	31,5	25,1
Materialieji ir finansiniai ištekliai			
Valstybės ir savivaldybių biudžetų išlaidos švietimui, išreikštos BVP dalimi (proc.)[10]		4,4	4,7
Vidutinės vienam besimokančiam ar studijuojančiam asmeniui tekusios lėšos (tūkst. Eur)[11]		3,2	5,2
Fizinių ir juridinių asmenų skiriamų lėšų švietimui dalis (proc.)[12]		13,8	13,5
Švietimo įstaigų[13], kurių nė vienai pastato daliai nereikia kapitalinio remonto, dalis (proc.)		69,0	74,0
Švietimo įstaigų[14], fizinę aplinką pritaikiusių asmenims su negalia, dalis	visiškai pritaikytų įstaigų dalis (proc.)	0,26	0,91
	visiškai arba iš dalies pritaikytų įstaigų dalis (proc.)	75,2	94,1
Švietimo įstaigų[15], turinčių laboratorijų ir (ar) technikos kabinetų, dalis (proc.)		34,9	48,7
Švietimo procesai			
Mokymas, mokymasis ir studijos			
Pasirinkusiųjų mokytis ar studijuoti gamtos ir technologijos mokslus dalis[16] (proc.)		28,3	25,1
Besimokančių ar studijuojančių Lietuvoje kitų šalių piliečių dalis (proc.)		1,5	4,1
Besimokančiųjų ar studijuojančiųjų dalis amžiaus grupėje[17] (proc.)		65,1	72,6
Besimokančių ar studijuojančių asmenų su negalia dalis (proc.)		3,1	3,0

6 0–29 metų gyventojų.
7 0–29 metų gyventojų.
8 14–29 metų asmenų.
9 11–29 metų asmenų.
10 Duomenų šaltinis: VDA.
11 Duomenų šaltinis: VDA.
12 Duomenų šaltinis: VDA, skaičiavimai: ŠVIS.
13 Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų.
14 Mokymo įstaigų, išskyrus aukštąsias mokyklas.
15 Bendrojo ugdymo mokyklų.
16 ISCED 4, 6–8 lygmenys (profesinis mokymas turint vidurinį išsilavinimą ir aukštojo mokslo studijos).
17 Besimokančių ar studijuojančių 0–29 metų gyventojų dalis.

		2018**	2022**
Ugdymo procesų organizavimas ir valdymas			
Pedagoginių darbuotojų[18] kontaktinių darbo valandų dalis, palyginti su visu pedagoginių darbuotojų darbo laiku (proc.)		51,3	46,8
Pedagoginių darbuotojų, dirbančių visu krūviu, dalis (proc.)	pagrindinėje darbovietėje	47,4	65,0
	visose darbovietėse	39,1	54,0
Pedagoginių darbuotojų ir kito personalo skaičiaus santykis (proc.)[19]		106,4	100,3
Vidutinis klasės komplekto ar grupės mokinių skaičius[20]		18,8	17,5
Švietimo įstaigų, vykdančių ikimokyklinio, priešmokyklinio, bendrojo ugdymo, profesinio mokymo programas, kuriose per paskutinius ketverius metus vykdytas veiklos kokybės išorinis vertinimas, dalis (proc.)		7,5 (2021)	7,6
Maksimaliam laikotarpiui akredituotų studijų programų dalis pagal studijų pakopas (proc.)	bakalauro ir profesinio bakalauro studijos	49,3	28,1
	magistrantūros studijos	41,6	28,4
Mokytojų (dėstytojų) ir mokinių (studentų) skaičiaus santykis		15,3	14,2
Pedagoginių darbuotojų, kurie dalyvavo tarptautinėse mainų programose per praėjusius 5 metus, dalis (proc.)		5,9	5,6
Švietimo rezultatai			
Švietimo rezultatas			
Mokinių, per EBPO PISA tyrimą pasiekusių ne žemesnį kaip 3 skaitymo gebėjimų lygį, dalis (proc.)		49,5	Nėra duomenų[21]
Mokinių, per EBPO PISA tyrimą pasiekusių ne žemesnį kaip 3 matematinio raštingumo lygį, dalis (proc.)		50,2	Nėra duomenų
Mokinių, per EBPO PISA tyrimą pasiekusių ne žemesnį kaip 3 gamtamokslinio raštingumo lygį, dalis (proc.)		49,5	Nėra duomenų
Gyventojų bazinio kompiuterinio raštingumo lygis		Nėra duomenų	48,8 (2021)
Asmenų, nutraukusių mokymąsi / studijas, dalis[22]		10,9	11,4
Užsienio piliečių, baigusių studijas Lietuvos aukštosiose mokyklose, dalis		5,2	15,6
Švietimo pasekmės			
Visuomenės išsilavinimo lygis pagal amžiaus grupes	15 m. ir vyresnių asmenų, įgijusių pradinį ar aukštesnį išsilavinimą, dalis (proc.)	98,6	98,8
	20–24 m. asmenų, įgijusių vidurinį ar aukštesnį išsilavinimą, dalis (proc.)	92,1	93,5
	30–34 m. asmenų, įgijusių aukštąjį išsilavinimą, dalis (proc.)	57,6	61,0
Asmenų, registruotų Užimtumo tarnyboje po metų nuo švietimo programos[23] baigimo, dalis (proc.)		4,1 (2021)	4,7
Baigusiųjų ir tais pačiais metais tęsiančių mokymąsi ar studijas kitame švietimo lygmenyje arba dirbančių asmenų dalis (proc.)		91,3	90,6

* Valstybės (strateginiai) švietimo stebėsenos rodikliai, patvirtinti Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. vasario 17 d. įsakymu Nr. V-283. Kai kurių valstybės švietimo stebėsenos rodiklių reikšmės rengiant leidinį ŠVIS nebuvo paskelbtos; tie rodikliai į lentelę neįtraukti.

****** Jei 2018 m. reikšmė nėra žinoma, pateikiama kita ankstesnių metų reikšmė; jei 2022 m. reikšmė nėra žinoma, pateikiama naujausia žinoma reikšmė; metai nurodomi skliausteliuose.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Daugiau informacijos apie valstybės švietimo stebėsenos rodiklius (ilgesnio laikotarpio duomenys, daugiau skaidymo galimybių, rodiklių aprašai) pateikiama ŠVIS interneto svetainėje. Prieiga per internetą:

Valstybės švietimo stebėsenos rodikliai (emokykla.lt).

18 Bendrojo ugdymo mokytojų, dirbančių pagrindinėje darbovietėje.
19 Nuo 2019 m. (imtinai) duomenys pateikiami pagal atnaujintą skaičiavimo metodiką.
20 ISCED 0–4 lygmenyse (apima ikimokyklinį, priešmokyklinį, bendrąjį ugdymą ir profesinį mokymą).
21 Pastarasis tyrimo ciklas vyko 2022 m.; rezultatai rengiant leidinį nebuvo paskelbti.
22 ISCED 3–8 lygmenimis.
23 ISCED 2–8 lygmenų programos.

I.2.1. Švietimo kontekstas

Slopstant COVID-19 pandemijai, pareikalavusiai skubių švietimo organizavimo pokyčių ir lėmusiai mokymosi praradimus, švietimui kilo naujas iššūkis – suteikti mokymosi galimybes ir pagalbą į Lietuvą atvykusiems karo pabėgėliams. Iki 2023 m. birželio mėn. į Lietuvą atvyko 77,5 tūkst. karo pabėgėlių, iš jų – 26,0 tūkst. asmenų iki 18 metų.

Dėl gyventojų skaičiaus kaitos artimiausiais metais tikėtinas vaikų skaičiaus mažėjimas ikimokyklinio ugdymo programoje, o aukštesnėse pagrindinio ugdymo ir vidurinio ugdymo klasėse – mokinių skaičiaus augimas.

Sumažėjo nedirbančių ir nesimokančių darbingo amžiaus gyventojų (2020 m. – 8,5 proc., 2022 m. – 5,9 proc.). 2023 m. pradžioje Lietuvoje nedirbančio jaunimo iki 25 metų (12,6 proc.) buvo mažiau už ES vidurkį (14,3 proc.). Tačiau Lietuvoje didelė skurdo rizika. 2022 m. ją patyrė 21,5 proc. 18 metų ir vyresnių gyventojų (ES 2021 m. vidurkis – 16,2 proc.). Pastaraisiais metais sumažėjo asmenų iki 30 metų nusikalstamumo ir savižudybių rodikliai.

Nepaisant iššūkių ekonomikai, iki 2022 m. augo vienam gyventojui tenkantis BVP (2022 m. – 23,6 tūkst. Eur), bet jis buvo trečdaliu mažesnis už ES vidurkį (35,2 tūkst. Eur). Lietuvoje vidutinis mėnesinis darbo užmokestis atskaičius mokesčius 2022 m. pasiekė 1 119 Eur (vidurkis savivaldybėse – nuo 812 Eur iki 1 280 Eur).

Karas Ukrainoje. 2022 m. vasario mėn. Rusijai pradėjus karą prieš Ukrainą, į Vakarų šalis, tarp jų ir į Lietuvą, atvyko daug karo pabėgėlių. VDA duomenimis (2023 m. birželio 1 d.), per visą laikotarpį nuo karo pradžios į Lietuvą atvyko 77,5 tūkst. karo pabėgėlių, iš jų – 6,1 tūkst. vaikų iki 6 metų, 19,9 tūkst. – 6–17 metų asmenų. Daugiausia karo pabėgėlių atvyko 2022 m. kovo mėnesį; mėnesio viduryje užsiregistravusiųjų Migracijos departamente skaičius viršijo 1,8 tūkst. asmenų per dieną (skaičiuojant paskutinių 7 dienų vidurkį). Vėliau atvykusiųjų sumažėjo, nuo gegužės mėn. šis rodiklis buvo mažesnis nei 200 asmenų, 2023 m. (sausio – gegužės mėn.) – mažesnis nei 50 asmenų per dieną. Lietuva Ukrainai teikia įvairiapusę pagalbą, rūpinasi į Lietuvą atvykusių asmenų švietimu.

COVID-19 pandemija. Sumažėjo sergamumas COVID-19 liga. VDA duomenimis, 2022 m. daugiausia sergančiųjų buvo vasario viduryje – padieniui fiksuojamas numanomas sergančiųjų skaičius[24] viršijo 235 tūkst. Vėliau šis rodiklis sparčiai mažėjo ir gegužės pabaigoje buvo nukritęs žemiau 3 tūkst. 2022 m. gegužės mėnesį šalyje nustojo galioti valstybės lygio ekstremalioji situacija. Per likusius 2022 m. mėnesius dar buvo numanomo sergančiųjų skaičiaus pakilimų, bet jie nebuvo tokie dideli kaip metų pradžioje – siekė maždaug 25 tūkst. 2023 m. pirmąjį pusmetį (iki gegužės mėn.) sergančiųjų toliau mažėjo.

Nors taikomos pandemijos kontrolės priemonės ir sergamumo sumažėjimas pastaraisiais metais leido mokymąsi organizuoti įprastu būdu, išvengti masinio perėjimo prie nuotolinio mokymosi, tačiau liko COVID-19 pandemijos sukeltų neigiamų padarinių ir iššūkių švietimui. Tarptautiniai tyrimai atskleidė, kad pandemija lėmė didelius mokymosi praradimus. Dėl įvairių veiksnių poveikio – ugdymo organizavimo pokyčių, pablogėjusios mokinių ir jų šeimos narių fizinės ir psichikos sveikatos ir kt. – per pandemiją mokinių mokymosi pažanga labai sulėtėjo, jie prarado maždaug trečdalį to, ko būtų išmokę įprastais mokymosi metais. Vaikų iš nepalankios socialinės, ekonominės ir kultūrinės aplinkos praradimai buvo didesni, taigi padidėjo socialinė švietimo nelygybė (Betthäuser, B. A., Bach-Mortensen, A. M., Engzell P. A., 2023). Tai kelia uždavinį švietimui

24 Numanomas sergančių asmenų skaičius apskaičiuojamas pagal asmens paskutinio užsikrėtimo datą: sumuojami visi asmenys, kurie užsikrėtė (pirmą kartą arba pakartotinai) ne daugiau kaip prieš 20 dienų.

ieškoti sprendimų, kaip kompensuoti patirtus švietimo praradimus, ypač – mokinių iš nepalankios socialinės, ekonominės ir kultūrinės aplinkos. Kiti iššūkiai (o kartu ir galimybės) susiję su įgytos patirties pritaikymu pažangai: kaip nuotolinio mokymosi patirtį, įgytas kompetencijas, priemones panaudoti švietimui tobulinti ir jo atsparumui krizinėms situacijoms didinti.

Gyventojų skaičiaus pokytis. VDA duomenimis, nuo 2018 m. iki 2022 m. pradžios bendras Lietuvos gyventojų skaičius sumažėjo 2,9 tūkst. (iki 2,81 mln.), o 0–29 metų gyventojų, t. y. gyventojų, kurių amžius būdingas įvairių švietimo lygmenų ugdytiniams, mokiniams ir studentams, per šį laikotarpį sumažėjo 71,3 tūkst. (iki 848,4 tūkst.). Išankstiniais VDA duomenimis, per pastaruosius vienus metus (nuo 2022 m. iki 2023 m. pradžios) gyventojų skaičius padidėjo: visų šalies gyventojų padaugėjo 54,0 tūkst. (iki 2,86 mln.), 0–29 metų gyventojų – 16,7 tūkst. (iki 865,1 tūkst.). Tam įtakos turėjo dėl didelio karo pabėgėlių iš Ukrainos skaičiaus padidėjusi teigiama neto tarptautinė migracija – 72,4 tūkst. daugiau žmonių imigravo negu emigravo (Oficialiosios statistikos portalo informacinis pranešimas, 2023).

Nuodugnesnė 2018–2022 m. laikotarpio duomenų analizė rodo, kad labiausiai sumažėjo gyventojų, kurių amžius būdingas ikimokyklinio ugdymo (ISCED 0 lygmens) ir po vidurinio ugdymo einančių švietimo programų (ISCED 4–8 lygmenų) mokiniams. Jų skaičius sumažėjo ir trumpuoju (per metus), ir ilgesniuoju (per ketverius metus) laikotarpiu; sumažėjimo mastas per metus – iki 4 proc., per ketverius – 10–17 proc. (I.2.1.1 pav.). Viduriniam ugdymui (ISCED 3 lygmuo) būdingo amžiaus gyventojų ilgesniuoju laikotarpiu taip pat sumažėjo, bet per metus nuo 2021 m. iki 2022 m. padaugėjo. Pradiniam ugdymui (ISCED 1 lygmuo) būdingo amžiaus gyventojų – priešingai: per ilgesnį laikotarpį padaugėjo, per metus – sumažėjo, tačiau pokyčiai, palyginti su kitų amžiaus grupių gyventojais, buvo mažiausi. Vienintelis švietimo lygmuo, kuriam būdingo amžiaus gyventojų ir per metus, ir per ketverius padaugėjo – pagrindinis ugdymas (ISCED 2).

I.2.1. 1 pav. **Pastaraisiais metais daugelį švietimo lygmenų palietė gyventojų skaičiaus mažėjimo tendencija**

Švietimo lygmenis atitinkančio amžiaus* gyventojų skaičiaus pokyčiai nuo 2021 m. iki 2022 m. ir nuo 2018 m. iki 2022 m. (proc.)

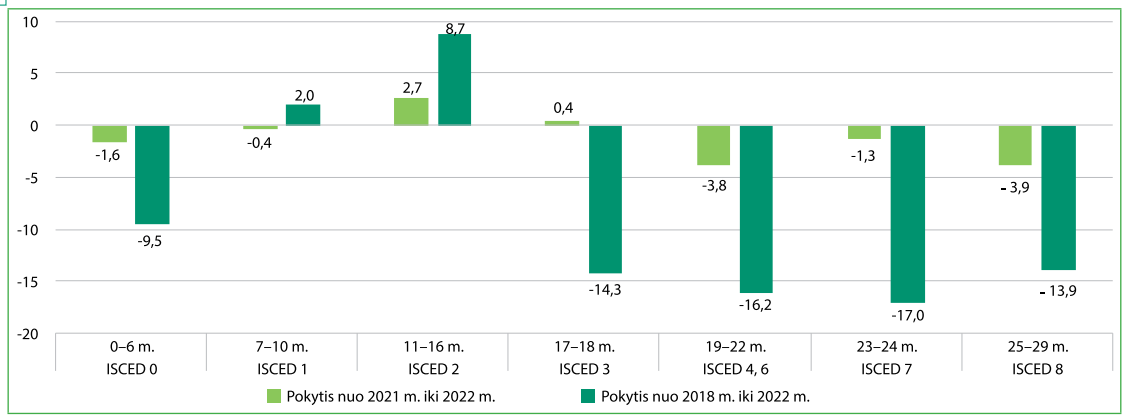

* Amžius, būdingas konkretaus švietimo lygmens programose besimokančių asmenų grupei. Nustatomas laikantis prielaidos, kad mokymasis nepertraukiamas, ir atsižvelgiant į įprastą mokymosi konkretaus švietimo lygmens programose metų skaičių.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Gyventojų skaičius pagal amžių 2023 m. pradžioje rodo, kad ikimokyklinio ugdymo lygmenyje ir artimiausius metus tikėtinas vaikų skaičiaus mažėjimas: gausiausios yra vyresnio amžiaus (pvz., 5–6 metų) vaikų grupės, o joms perėjus į aukštesnį švietimo lygmenį, liksiančios amžiaus grupės ne tokios gausios (I.2.1.2 pav.). Anksčiau augusio vaikų skaičiaus banga gali lemti mokinių skaičiaus augimą aukštesnėse pagrindinio ugdymo lygmens ir vidurinio ugdymo lygmens klasėse. Per aukštojo mokslo lygmenis, ypač magistrantūrą ir doktorantūrą, priešingai, eina gyventojų mažėjimo kreivė, tačiau studijuojančiųjų šiuose lygmenyse skaičius mažiau priklauso nuo atitinkamo amžiaus gyventojų skaičiaus pokyčio. Numatomas besimokančiųjų skaičiaus kaitos tendencijas gali keisti kiti veiksniai, pavyzdžiui, švietimo politika, mokymosi aprėpties kitimas (t. y. programoje dalyvaujančių gyventojų dalis; tai aktualu žemesnėms ir aukštesnėms nei privalomojo švietimo programoms), migracija.

I.2.1. 2 pav.

Gyventojų skaičiaus padidėjimo banga gali lemti mokinių skaičiaus augimą aukštesnėse ISCED 2 lygmens programų klasėse ir ISCED 3 lygmeniu, gyventojų skaičiaus mažėjimas aktualiausias ISCED 0 lygmens programoms

Nuolatinių šalies gyventojų skaičius pagal amžių, būdingą besimokantiesiems pagal ISCED 0–8 lygmenų programas*, 2023 m. pradžioje**

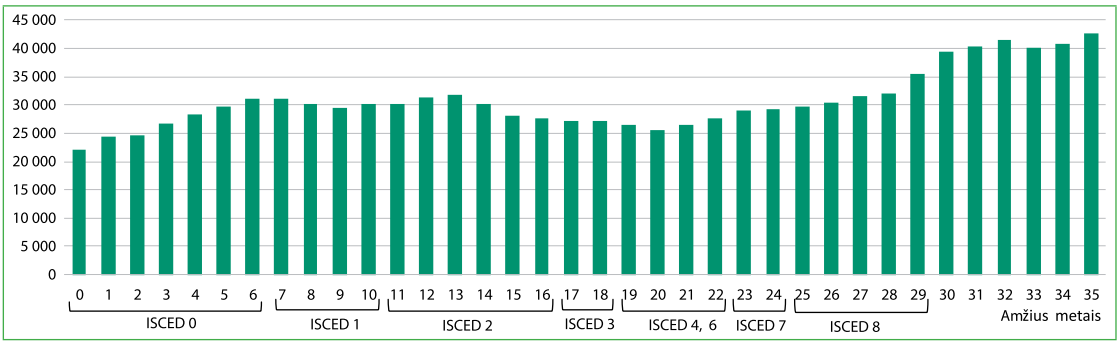

* Švietimo lygmeniui būdingas amžius nustatytas teoriškai, laikantis prielaidos, kad besimokantysis be pertraukų pereina iš vieno švietimo lygmens į kitą.
** Išankstiniai duomenys.

Duomenų šaltinis: VDA

Nedarbo ir skurdo paplitimas. Dvejus pastaruosius metus mažėjo nedirbančių ir nesimokančių darbingo amžiaus gyventojų. 2018–2022 m. laikotarpiu prasčiausia padėtis buvo 2020 m., kai šalyje nedirbo ir nesimokė 8,5 proc. gyventojų, o kaimo vietovėse šis rodiklis siekė 11,5 proc. 2020–2022 m. nedirbančiųjų ir nesimokančiųjų dalis vidutiniškai šalyje sumažėjo iki 5,9 proc., rodiklis pagerėjo ir kaimo, ir miesto vietovėse, sumažėjo atotrūkis tarp kaimo ir miesto (I.2.1.3 pav.).

I.2.1. 3 pav.

Pastaraisiais metais sumažėjo nedirbančių ir nesimokančių asmenų dalis

Nedirbančių ir nesimokančių darbingo amžiaus asmenų dalis (proc.)

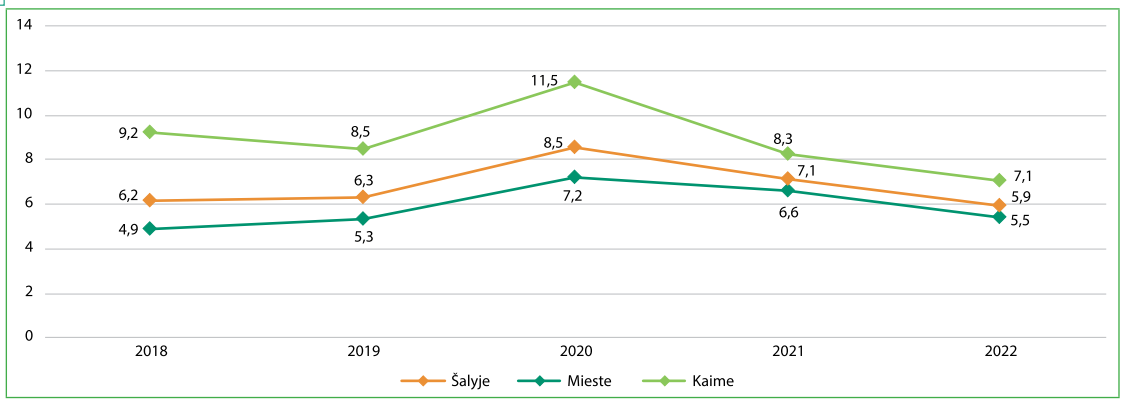

Duomenų šaltinis: ŠVIS

2022 m. mažiausiai (mažiau nei 5 proc.) darbo neturinčių gyventojų buvo Pagėgių, Neringos ir Klaipėdos r. savivaldybėse. Daugiausia (daugiau nei 12 proc.) – didesniosiose Akmenės r. ir Rokiškio r. ir mažosiose Ignalinos r., Zarasų r. ir Lazdijų r. savivaldybėse (I.2.1.4 pav.). 2019–2022 m. laikotarpiu darbo neturinčių gyventojų dalis sumažėjo 22-ose, padidėjo 35-iose, liko tokia pat 3-ose savivaldybėse. Rodiklio pokytis atskirose savivaldybėse – nuo sumažėjimo 3,2 proc. punkto Joniškio r. iki padidėjimo 3,2 proc. punkto Trakų r. Atkreiptinas dėmesys, kad lyginama 2019 m. ir 2022 m. padėtis, nefiksuojant 2020 m., kada, kaip matyti iš šalies duomenų (I.2.1.3 pav.), darbo neturinčių gyventojų buvo padaugėję. Taigi savivaldybėse rodiklio pokytis stebimas, fiksuojant padėtį prieš nedarbo išaugimo metus ir po jų.

I.2.1. 4 pav. **Darbo neturinčių gyventojų daugiausia dalyje didesniųjų ir mažųjų savivaldybių**
Darbo neturinčių darbingo amžiaus gyventojų dalis (proc.)

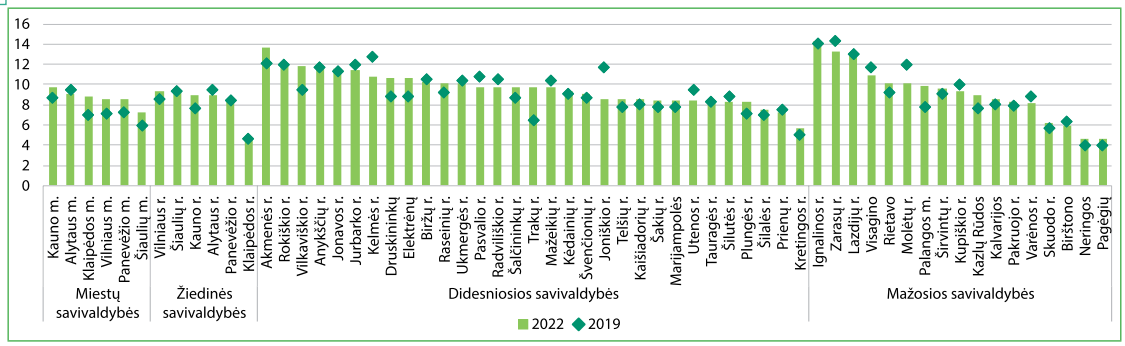

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Tarptautiniais duomenimis, 2023 m. pradžioje 15–74 metų gyventojų nedarbo lygis Lietuvoje buvo didesnis, o gyventojų iki 25 metų – mažesnis nei vidutiniškai ES. Lietuvoje 15–74 metų bedarbių buvo 6,4 proc., iki 25 metų – 12,6 proc., o vidutiniškai ES atitinkamai 6,0 proc. ir 14,3 proc. (I.2.1.5 pav.).

Nuo 2018 m. iki 2021 m. trečdaliu (nuo 21,3 proc. iki 14,1 proc.) sumažėjo žemiau skurdo ribos gyvenančių asmenų iki 30 metų dalis (I.2.1.6 pav.). Daugiausia (beveik 8 proc. punkto) sumažėjo žemiau skurdo ribos gyvenančių 0–6 metų ir 7–10 metų amžiaus vaikų. 17–18 metų asmenų grupėje 2021 m., o 19–22 metų asmenų grupėje 2020 m. ir 2021 m. padėtis pablogėjo (I.2.1.7 pav.).

I.2.1. 5 pav. **2023 m. pradžioje nedirbančio jaunimo dalis Lietuvoje buvo mažesnė, o 15–74 metų bedarbių – didesnė nei vidutiniškai ES**
Bedarbių (nedirbančių, bet aktyviai darbo ieškančių) asmenų dalis (proc.) pagal amžiaus grupes, 2023 m. kovo mėn.

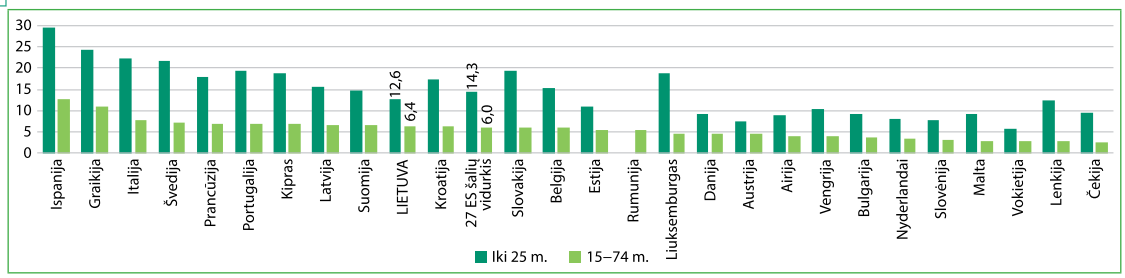

Duomenų šaltinis: Eurostatas

I.2.1. 6 pav. **Sumažėjo žemiau skurdo ribos gyvenančių asmenų iki 30 metų dalis**
Žemiau skurdo ribos gyvenančių 0–29 metų asmenų dalis (proc.)

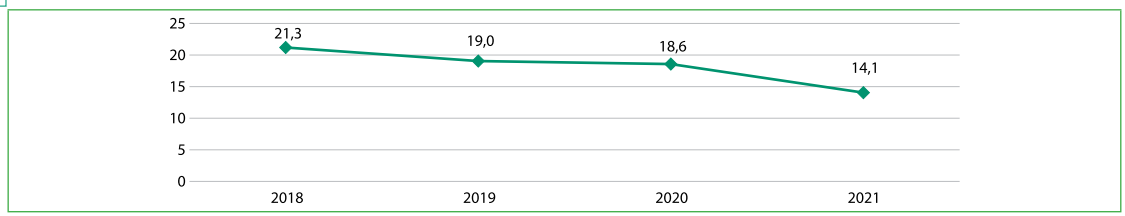

Duomenų šaltinis: ŠVIS

I.2.1. 7 pav. **2018–2021 m. laikotarpiu žemiau skurdo ribos gyvenančių asmenų labiausiai sumažėjo amžiaus grupėse iki 10 metų**
Žemiau skurdo ribos gyvenančių 0–29 metų asmenų dalis (proc.) pagal amžiaus grupes, būdingas besimokantiesiems pagal ISCED 0–8 lygmenų programas*

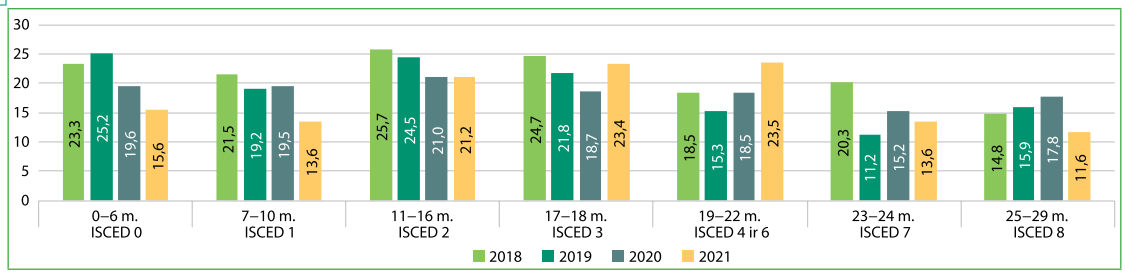

* Švietimo lygmeniui būdingas amžius nustatytas teoriškai, laikantis prielaidos, kad besimokantysis be pertraukų pereina iš vieno švietimo lygmens į kitą.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Apie penktadalis Lietuvos gyventojų patiria skurdo riziką. 2022 m. skurdo rizikos sąlygomis gyveno 21,5 proc. 18 metų ir vyresnių asmenų (2018 m. – 22,7 proc., 2021 m. – 20,5 proc., VDA duomenys). Tai prastesnė padėtis nei daugelyje ES šalių. Eurostato duomenimis, 2018 m. ir 2021 m. minėtos amžiaus grupės gyventojų skurdo rizikos lygio vidurkis ES šalyse buvo 16,2 proc. 2021 m. žemiausias skurdo rizikos lygis buvo Čekijoje (7,9 proc.), aukščiausias – Latvijoje (25,1 proc.). Be Latvijos, aukštesnis nei Lietuvoje skurdo lygis buvo dar trijose šalyse: Bulgarijoje, Estijoje ir Rumunijoje (I.2.1.8 pav.).

I.2.1. 8 pav. **2021 m. Lietuva buvo tarp 5-ių ES šalių, kuriose gyvenančiųjų skurdo rizikos sąlygomis dalis didžiausia**
18 metų ir vyresnių asmenų skurdo rizikos lygis (proc.), 2021 m.

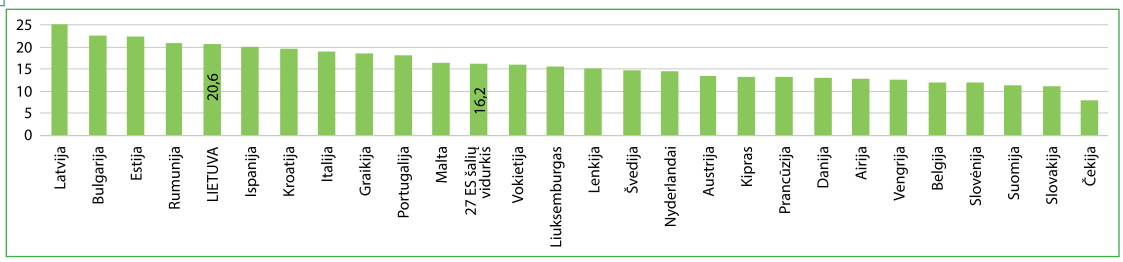

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Nusikalstamumas ir savižudybės. 2018–2021 m. penktadaliu sumažėjo nusikalstamas veikas padariusių ar jomis kaltinamų jaunų (14–29 metų) asmenų: 2018 m. 100-ui tūkst. gyventojų teko 1,5 tūkst. tokių asmenų, 2021 m. – 1,2 tūkst. (I.2.1.9 pav.).

Nagrinėjant nuodugniau pagal amžių, matyti, kad 2021 m. 14–16 metų amžiaus grupėje nusikaltusiųjų ar įtariamųjų buvo 216 asmenų 100-ui tūkst. šio amžiaus gyventojų, o vyresnėse amžiaus grupėse – kelis kartus daugiau, daugiausia – 19–22 metų amžiaus grupėje (2,0 tūkst. 100-ui tūkst. gyventojų). Per 2018–2021 m. laikotarpį didžiausias pokytis įvyko nuo 2020 m. iki 2021 m. – rodiklis sumažėjo visose minėtose jaunų asmenų amžiaus grupėse, išskyrus 23–24 metų asmenis (I.2.1.10 pav.). Nors padėtis pagerėjo, tačiau jaunų asmenų (17–29 metų amžiaus) nusikalstamumo rodiklis yra palyginti aukštas, jis apie 2–2,5 karto viršija bendrą šalies rodiklį, apskaičiuotą visiems gyventojams. VDA duomenimis, 2021 m. 100-ui tūkst. šalies gyventojų teko 786 nusikalstamas veikas padarę ar jomis kaltinami asmenys.

I.2.1. 9 pav. **2018–2021 m. sumažėjo nusikalstamas veikas padariusių ar jomis kaltinamų jaunų asmenų**
14–29 metų asmenų, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas, skaičius, tenkantis 100-ui tūkst. gyventojų

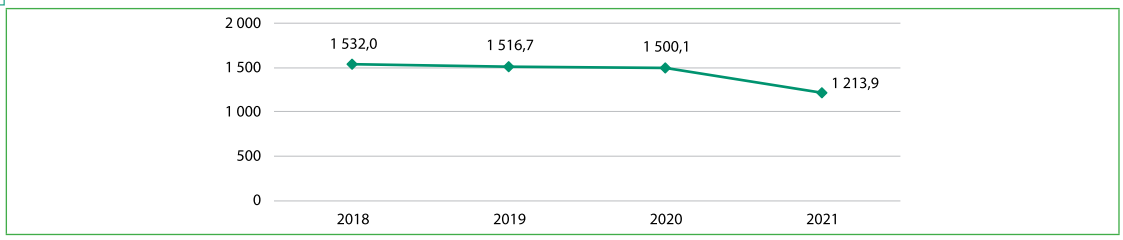

Duomenų šaltinis: ŠVIS

I.2.1. 10 pav. **2021 m. (palyginti su 2020 m.) nusikalstamas veikas padariusių ar jomis kaltinamų jaunų asmenų sumažėjo visose amžiaus grupėse, išskyrus 23–24 metų grupę**
14–29 metų asmenų, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas, skaičius, tenkantis 100-ui tūkst. gyventojų, pagal amžiaus grupes, būdingas besimokantiesiems pagal ISCED 2–8 lygmenų programas*

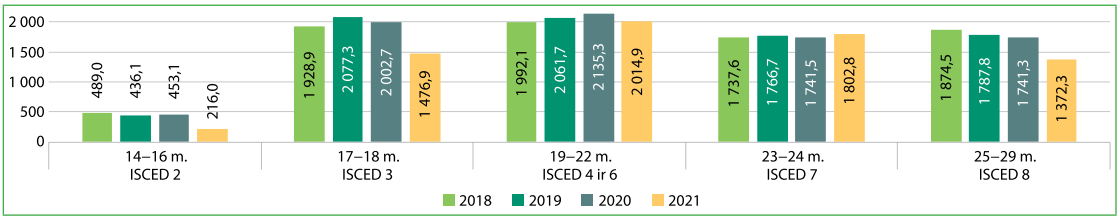

* Švietimo lygmeniui būdingas amžius nustatytas teoriškai, laikantis prielaidos, kad besimokantysis be pertraukų pereina iš vieno švietimo lygmens į kitą. ISCED 2 lygmeniu šis rodiklis skaičiuojamas gyventojams nuo 14 metų.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Nuo 2019 m. mažėja ir jaunų asmenų savižudybių. 2019 m. 100-ui tūkst. 11–29 metų gyventojų teko 14,6, o 2021 m. – 12,0 savižudybių (I.2.1.11 pav.).

I.2.1. 11 pav. **Nuo 2019 m. mažėjo 11–29 metų gyventojų savižudybių**
Savižudybių skaičius, tenkantis 100-ui tūkst. 11–29 metų asmenų

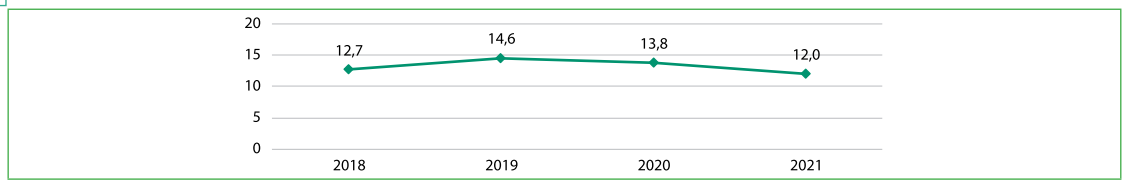

Duomenų šaltinis: ŠVIS

BVP, tenkantis vienam gyventojui, ir darbo užmokestis. Nors pastaraisiais metais šalies ekonomika dėl COVID-19 pandemijos, Rusijos karo prieš Ukrainą ir kitų veiksnių patyrė daug sunkumų, vienam gyventojui tenkantis BVP kasmet augo ir 2022 m. pasiekė 23,6 tūkst. Eur (I.2.1.12 pav.). 2018–2022 m. laikotarpiu mažiausias metinis padidėjimas buvo 2020 m. (+1,8 proc.), o didžiausias – 2022 m. (+17,9 proc.).

Tačiau net ir didėdamas minėtas BVP rodiklis išliko palyginti žemas ES kontekste. 2022 m. Lietuvoje vienam gyventojui tenkantis BVP buvo trečdaliu mažesnis už ES šalių vidurkį (35,2 tūkst.) (I.2.1.13 pav.). Lietuva pateko tarp dešimties šalių, kuriose šis rodiklis buvo mažiausias; į šią šalių grupę taip pat pateko kaimyninės šalys Latvija ir Lenkija.

Kasmet augantis vidutinis mėnesinis darbo užmokestis šalyje, išankstiniais duomenimis, 2022 m. pasiekė 1 785,4 Eur iki mokesčių (bruto) ir 1 119,0 Eur atskaičius mokesčius (neto) (I.2.1.14 pav.). Nuo 2019 m., kai pakeisti valstybinio socialinio draudimo įmokų tarifai, iki 2022 m. bruto darbo užmokestis padidėjo 37,7 proc., neto – 36,1 proc.

I.2.1. 12 pav. **2022 m. vienam gyventojui tenkantis BVP išaugo iki 23,6 tūkst. Eur**
BVP, tenkantis vienam gyventojui (tūkst. Eur)

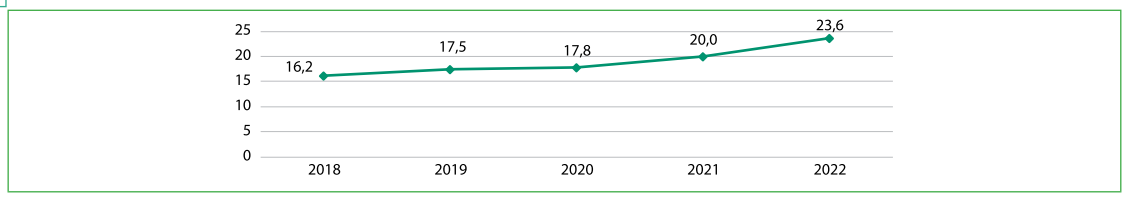

Duomenų šaltinis: ŠVIS

I.2.1. 13 pav. **2022 m. Lietuvoje vienam gyventojui tenkantis BVP buvo mažesnis nei vidutiniškai ES**
BVP, tenkantis vienam gyventojui (tūkst. Eur), 2022 m.

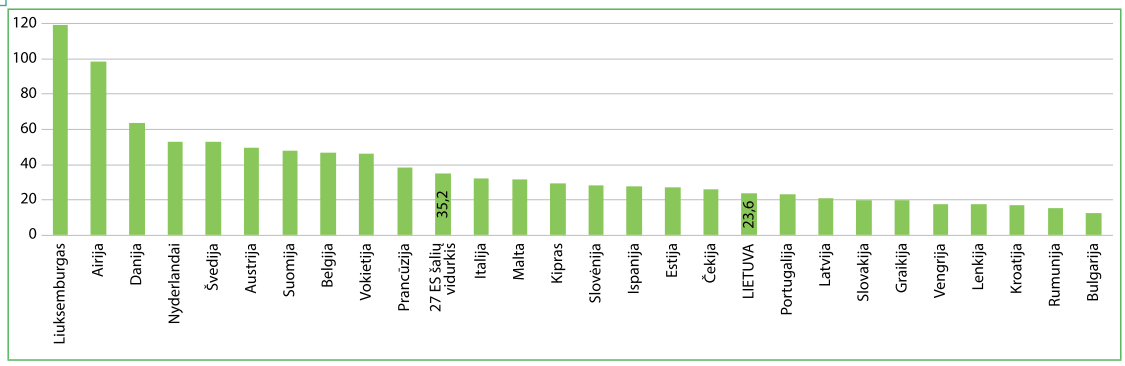

Duomenų šaltinis: Eurostatas

I.2.1. 14 pav.

2022 m. vidutinis darbo užmokestis šalyje pasiekė 1 119 Eur (atskaičius mokesčius)

Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis šalies ūkyje, įskaitant individualiąsias įmones (Eur)

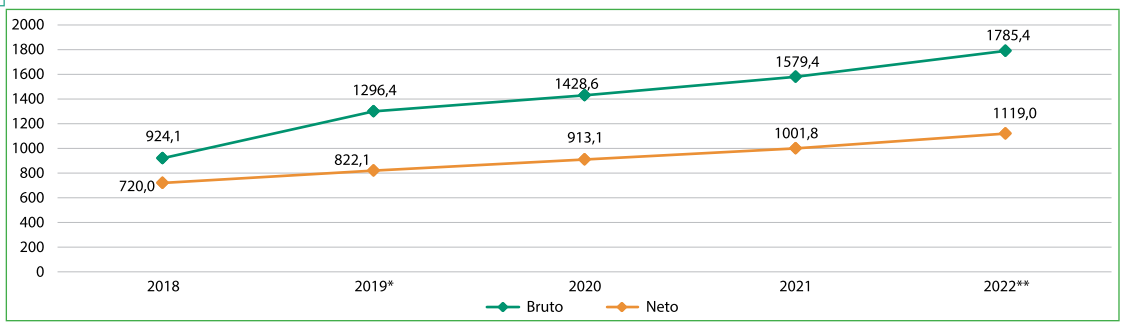

* Nuo 2019 m. sausio 1 d. pakeisti darbdavio ir darbuotojo mokamų valstybinio socialinio draudimo įmokų tarifai. Bruto darbo užmokestis indeksuotas 1,289 karto.
** Išankstiniai duomenys.

Duomenų šaltinis: VDA

2022 m. vidutinis darbo užmokestis (atskaičius mokesčius) savivaldybėse buvo nuo 811,7 Eur Zarasų r. iki 1 279,5 Eur Vilniaus m. Didžiausias darbo užmokestis buvo miestų savivaldybėse – jose, išskyrus Alytaus m., jis viršijo 1 000 Eur. Tokio dydžio darbo užmokestis buvo dar septyniose savivaldybėse – šalia didžiausių miestų esančiose Vilniaus r., Kauno r. ir penkiose didesniosiose savivaldybėse (I.2.1.15 pav.). Palyginti su 2019 m., vidutinis darbo užmokestis padidėjo visose savivaldybėse. Jis išaugo nuo 26 proc. Trakų r. iki 47 proc. Kalvarijos sav. Be Kalvarijos sav., labiausiai (daugiau nei 40 proc.) darbo užmokestis išaugo Šalčininkų r., Kauno r., Pagėgių, Radviliškio r., Plungės r. ir Tauragės r. savivaldybėse. Mažiausias darbo užmokestis 2019 m. ir 2022 m. buvo dalyje didesniųjų ir mažųjų savivaldybių. Ir 2019 m., ir 2022 m. tarp dešimties savivaldybių, kuriose darbo užmokestis buvo mažiausias, pateko didesniosios Vilkaviškio r. ir Šalčininkų r., ir mažosios Zarasų r., Varėnos r., Molėtų r., Ignalinos r. ir Skuodo r. savivaldybės.

I.2.1. 15 pav.

2022 m. vidutinis darbo užmokestis savivaldybėse buvo nuo 811,7 Eur Zarasų r. iki 1 279,5 Eur Vilniaus m.

Vidutinis savivaldybės gyventojo mėnesinis darbo užmokestis (neto, Eur)

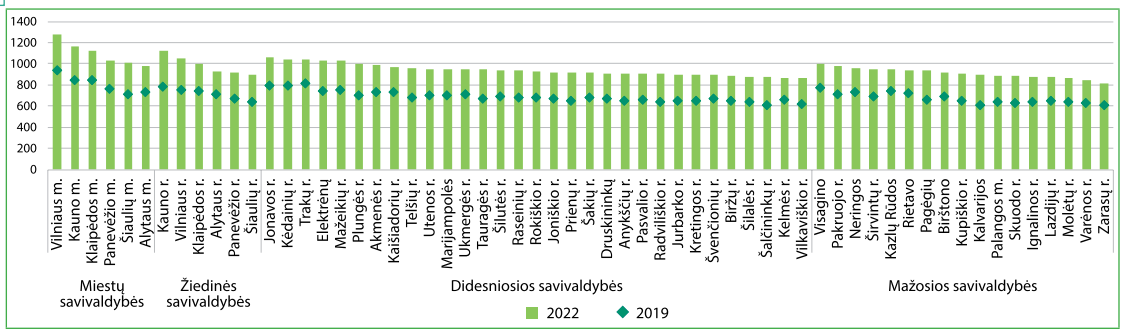

Duomenų šaltinis: ŠVIS

I.2.2. Švietimo rezultatai

2021 m. 4 klasės mokinių skaitymo pasiekimai pagal IEA PIRLS tyrimą (552 taškai) buvo aukščiausi per dvidešimt metų; Lietuva pateko į aukščiausius rezultatus pasiekusių šalių 10-uką. 2022 m. 69 Lietuvos mokiniai tapo tarptautinių olimpiadų prizininkais (geriausias rezultatas per 5 metus).

Pagerėjo, bet išlieka tobulintini pagrindinio ugdymo matematikos pasiekimai – 2023 m. ketvirtadalis (25,2 proc.) mokinių nepasiekė patenkinamo PUPP matematikos pasiekimų lygio (2022 m. – 39,4 proc.). Profesinio mokymo programoms aktuali mokymosi nutraukimo problema – 2022 m., priklausomai nuo programos lygmens, mokymąsi nutraukė 19–31 proc. mokinių.

Per metus sumažėjo asmenų, kurie, baigę švietimo programą (nuo pradinio ugdymo iki doktorantūros), mokosi toliau arba dirba: 2021 m. – 93,7 proc., 2022 m. – 90,6 proc. 2022 m. Užimtumo tarnyboje dažniausiai registravosi baigusieji profesinio mokymo programas (13–14 proc., priklausomai nuo programos lygmens).

2022 m. 59,2 proc. mokinių, bendrojo ugdymo mokyklose įgijusių vidurinį išsilavinimą, toliau mokėsi šalies aukštosiose mokyklose, profesinio mokymo įstaigose – 11,4 proc. 2022 m. pagal aukštąjį išsilavinimą įgijusių 15–64 metų asmenų dalį Lietuvai (41,3 proc.) teko 4-oji vieta ES (ES vidurkis – 30,2 proc.).

Bendrojo ugdymo mokinių pasiekimai. 2023 m. paskelbti 4 klasės mokinių skaitymo gebėjimus atskleidžiančio IEA PIRLS 2021 m. tyrimo rezultatai. Tai vienintelis tarptautinis tyrimas, kurio duomenys surinkti per COVID-19 pandemiją. Lietuvos mokinių rezultatai (552 PIRLS skalės taškai) buvo statistiškai reikšmingai aukštesni už PIRLS skalės vidurkį (500 taškų), Lietuva pateko tarp dešimties geriausius rezultatus pasiekusių šalių.

2021 m. Lietuvos mokinių rezultatų vidurkis buvo šiek tiek (4 taškais, skirtumas statistiškai nereikšmingas) aukštesnis už ankstesnio tyrimo ciklo (2016 m.) vidurkį ir aukščiausias per visą tyrimo laikotarpį nuo 2001 m. (I.2.2.1 pav.). Atkreiptinas dėmesys, kad dėl COVID-19 pandemijos kai kuriose šalyse (tarp jų – ir Lietuvoje) mokinių pasiekimų vertinimas vyko ne 4 klasės mokslo metų pabaigoje, o mokiniams jau pradėjus mokytis 5 klasėje (mokslo metų pradžioje); tai galėjo turėti įtakos (teigiamos arba neigiamos) rezultatams. Šalių, kurios dalyvavo 2016 m. ir 2021 m. tyrimo cikluose, o 2021 m. tyrimą vykdė įprastai (4 klasės mokslo metų pabaigoje), mokinių skaitymo rezultatų vidurkis per šį laikotarpį daugeliu atvejų (21 šalyje iš 32) pablogėjo. Tai rodo neigiamą pandemijos įtaką mokinių pasiekimams. Tyrimo metu atliktos mokinių tėvų apklausos duomenimis, tai, kad dėl pandemijos vaikai negalėjo mokytis mokykloje ir turėjo likti namuose, neigiamai paveikė dviejų trečdalių mokinių mokymąsi (Dukynaitė, R., Skripkienė, R., 2023).

I.2.2. 1 pav. **2021 m. Lietuvos mokinių IEA PIRLS rezultatai buvo geriausi per visą dalyvavimo tyrime laikotarpį**
Lietuvos mokinių IEA PIRLS tyrimo rezultatų vidurkis (PIRLS skalės taškai)

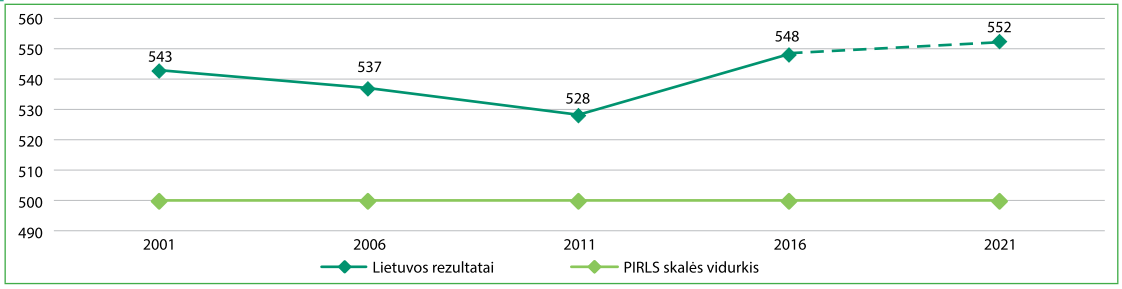

Pastaba: punktyrine linija pažymėtas laikotarpis, kurio rezultatams darė įtaką COVID-19 pandemija.

Duomenų šaltinis: Dukynaitė, R., Skripkienė, R. PIRLS 2021 rezultatai. 2023-05-16

2021 m. minimalų (ar aukštesnį) IEA PIRLS skaitymo pasiekimų lygmenį pasiekė 97 proc., vidutinį – 86 proc., aukštą – 54 proc., aukščiausią – 14 proc. Lietuvos mokinių. Per dešimtmetį bent minimalų lygmenį pasiekusių mokinių dalis nepakito, o pasiekusiųjų aukštesnius lygmenis – padidėjo (I.2.2.2 pav.). Palyginti su tarptautiniu vidurkiu, 2021 m. Lietuvoje tiek bent minimalų, tiek aukštesnius pasiekimų lygmenis pasiekusių mokinių buvo daugiau.

I.2.2. 2 pav. **2011–2021 m. Lietuvoje padaugėjo aukštesnius IEA PIRLS skaitymo pasiekimų lygmenis pasiekusių mokinių**
Lietuvos mokinių dalis (proc.) pagal pasiektą IEA PIRLS skaitymo pasiekimų lygmenį*

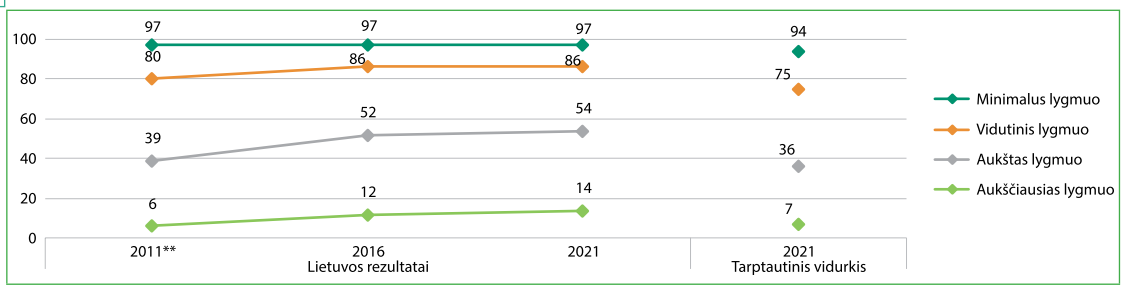

* Mokinių, pasiekusių nurodytą ar aukštesnį lygmenį, dalis.

** 2011 m. rodikliai apskaičiuoti naudojant tik mokinių, besimokančių lietuvių kalba, nuo 2016 m. – mokinių, besimokančių lietuvių, lenkų ir rusų kalbomis, rezultatus.

Duomenų šaltinis: Dukynaitė, R., Skripkienė, R. PIRLS 2021 rezultatai. 2023-05-16

Per IEA PIRLS tyrimą tiriami grožinių ir dalykinių tekstų skaitymo gebėjimai. 2021 m. Lietuvos mokiniai taip pat gerai skaitė ir vienus, ir kitus tekstus. Užduotis, reikalaujančias skirtingų teksto suvokimo procesų (rasti informaciją ir daryti tiesiogines išvadas arba integruoti, interpretuoti ir įvertinti tekstą), Lietuvos mokiniai taip pat atliko vienodai gerai. Tačiau tyrimas atskleidė skaitymo pasiekimų skirtumus pagal lytį (mergaičių – aukštesni) ir sąsają su įvairiais veiksniais: namų aplinka – SEK kontekstu, edukaciniais ištekliais, kalbinius gebėjimus ugdančiomis veiklomis, tėvų pomėgiu skaityti ir kt.; mokyklos ir klasės aplinka – mokyklos vietove, mokytojų pasitenkinimu savo profesija, mokinių savijauta mokykloje ir kt. (Dukynaitė, R., Skripkienė, R., 2023). Daugiau informacijos apie tarptautinių mokinių pasiekimų rezultatus, jų tolygumą – I.1.3 ir II.4.1 poskyriuose.

Nacionaliniais PUPP duomenimis, 2023 m. pagrindinį ar aukštesnįjį lietuvių kalbos ir literatūros pasiekimų lygį pasiekė beveik trys ketvirtadaliai (74,1 proc.), o matematikos – beveik pusė (47,2 proc.) 10 klasės (II gimnazijos kl.) mokinių; nepasiekusiųjų patenkinamo lygio (neišlaikiusiųjų) buvo atitinkamai 4,1 proc. ir 25,2 proc. (I.2.2.3 pav.). 2019–2023 m. laikotarpiu lietuvių kalbos ir literatūros PUPP rezultatai labiausiai pakito nuo 2019 m. iki 2021 m.: 11,1 proc. punkto padidėjo pagrindinį lygį pasiekusių mokinių dalis, o pasiekusiųjų kitus lygius – sumažėjo. Vėlesniais metais lietuvių kalbos ir literatūros PUPP rezultatai išliko gana panašūs – atskirus pasiekimų lygius pasiekusių mokinių dalių pokytis per metus nesiekė 4 proc. punktų. Matematikos PUPP rezultatų pastarųjų metų pokyčiai buvo didesni: geriausi rezultatai buvo 2021 m. (62,4 proc. mokinių pasiekė pagrindinį ar aukštesnįjį lygį), prasčiausi – 2022 m. (39,4 proc. mokinių nepasiekė patenkinamo lygio); atskirus pasiekimų lygius pasiekusių mokinių dalių pokytis per metus siekė 20 proc. punktų.

I.2.2. 3 pav. **2023 m. PUPP lietuvių kalbos ir literatūros pagrindinį ar aukštesnįjį lygį pasiekė 74,1 proc., matematikos – 47,2 proc. mokinių**
Mokinių pasiskirstymas (proc.) pagal PUPP pasiekimų lygius

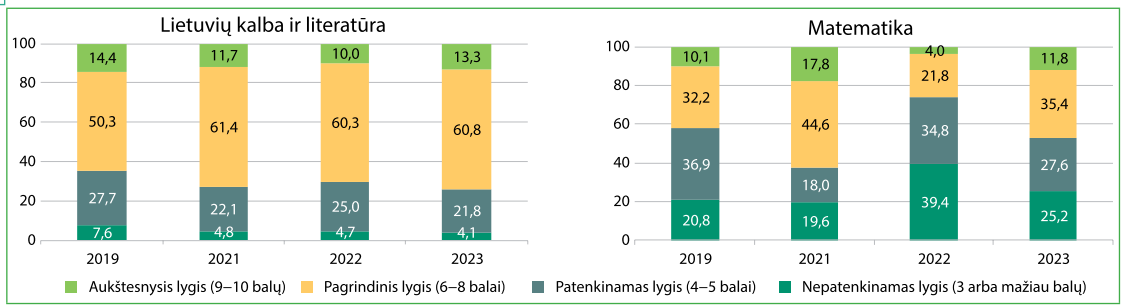

Pastaba: 2020 m. PUPP rezultatų nėra, nes 2019–2020 m. m. PUPP nevyko.

Duomenų šaltiniai: ŠVIS, NŠA

Nuodugnesnė PUPP rezultatų analizė (rezultatai savivaldybėse, jų tolygumas pagal vietovę ir kitus požymius (II.4.1 poskyris) atlikta, remiantis duomenimis iki 2022 m. Ji atskleidė, kad 2022 m. savivaldybių grupėse pagrindinį ar aukštesnįjį PUPP lietuvių kalbos ir literatūros pasiekimų lygį pasiekė nuo 66,5 proc. mokinių mažosiose iki 74,2 proc. mokinių miestų savivaldybėse (šių vidurkių skirtumas – 7,7 proc. punkto). Matematikos – nuo 18,3 proc. didesniosiose iki 31,5 proc. miestų savivaldybėse (skirtumas – 13,2 proc. punkto) (I.2.2.4 pav.). Taigi matematikos PUPP rezultatai ne tik prastesni už lietuvių kalbos ir literatūros, bet ir skirtumas tarp savivaldybių grupių didesnis. Daugiausia (daugiau nei 79 proc.) mokinių, pasiekusių pagrindinį ar aukštesnįjį PUPP lietuvių kalbos ir literatūros pasiekimų lygį, buvo Birštono, Kėdainių r. ir Kauno m. savivaldybėse ir valstybinėse mokyklose, daugiausia (per 37 proc.) pasiekusiųjų pagrindinį ar aukštesnįjį PUPP matematikos pasiekimų lygį – Visagino, Šalčininkų r. ir Vilniaus m. savivaldybėse.

I.2.2. 4 pav. **2022 m., priklausomai nuo savivaldybių grupės, bent pagrindinį PUPP lietuvių kalbos ir literatūros pasiekimų lygį pasiekė 66,5–74,2 proc., matematikos – 18,3–31,5 proc. mokinių**

Bent pagrindinį PUPP mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)*

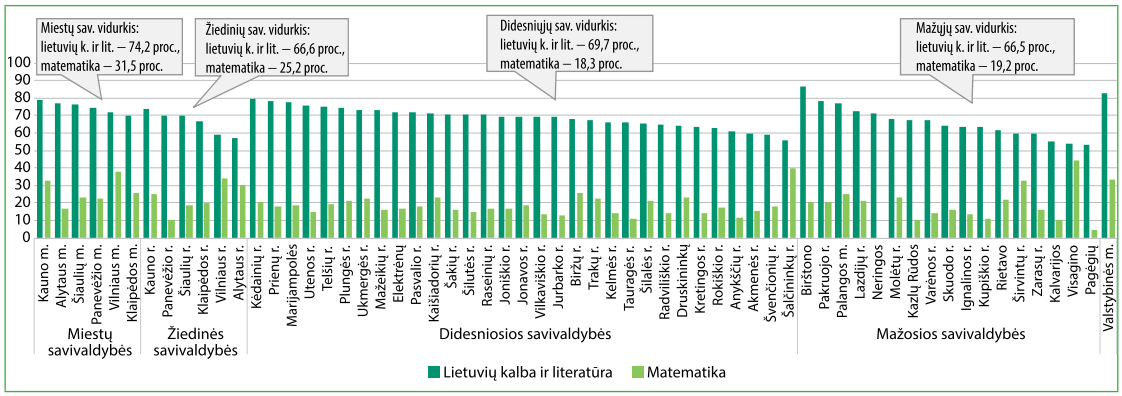

* Tik savivaldybės priklausomybės bendrojo ugdymo mokyklose.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Vidurinio ugdymo rezultatų rodikliai, parodantys, kiek VBE išlaiko abiturientai, šalies mastu pastaraisiais metais kito nedaug. 2022 m. iš visų vidurinio ugdymo programą baigusių mokinių (įskaitant profesinio mokymo įstaigų mokinius), bent vieną VBE išlaikė 83,0 proc. Nuo 2019 m. šis rodiklis padidėjo 3,6 proc. punkto. Tris ir daugiau VBE 2022 m. išlaikė 58,4 proc. abiturientų, t. y. 0,3 proc. punkto daugiau nei 2019 m. (I.2.2.5 pav.). Daugiau informacijos apie PUPP, brandos egzaminus ir jų rezultatų tolygumą – II.4.1 poskyryje.

I.2.2. 5 pav. **Bent vieną VBE išlaiko maždaug keturi penktadaliai, tris ir daugiau VBE – daugiau nei pusė abiturientų**

VBE išlaikiusių abiturientų dalis, palyginti su bendru abiturientų skaičiumi*

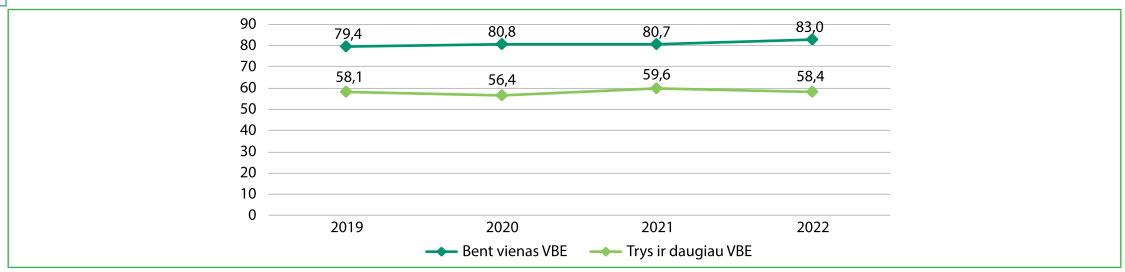

* Skaičiuojami bendrojo ugdymo mokyklų abiturientai ir mokiniai, baigę profesinio mokymo programas, suteikiančias galimybę įgyti ir vidurinį išsilavinimą.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Savivaldybių grupėse tris ir daugiau VBE išlaikiusių abiturientų dalis (palyginti su brandos egzaminus laikiusiųjų skaičiumi) 2022 m. buvo nuo 63,4 proc. mažosiose iki 68,9 proc. miestų savivaldybėse. Daugiau (4–5 proc. punkto) nuo kitų savivaldybių vidurkių skyrėsi miestų savivaldybių vidurkis, o skirtumai tarp kitų grupių buvo mažesni (I.2.2.6 pav.). Palyginti su 2018 m., 2022 m. žiedinėse savivaldybėse šis rodiklis buvo šiek tiek aukštesnis (1,1 proc. punkto), o kitose – žemesnis (2–3 proc. punktais). Per šį laikotarpį nemaža dalis geriausius ir prasčiausius rezultatus pasiekusių savivaldybių išlaikė savo pozicijas: iš 10-ies savivaldybių, kuriose 2018 m. rodiklis buvo aukščiausias, septynios ir 2022 m. pateko į geriausiųjų dešimtuką; iš 10-ies savivaldybių, kuriose 2018 m. rodiklis buvo žemiausias, taip pat septynios į šią grupę pateko ir 2022 m.

I.2.2. 6 pav. **Nuo 2018 m. iki 2022 m. tris ir daugiau VBE išlaikiusių mokinių dalis padidėjo tik žiedinėse savivaldybėse (+1,1 proc. punkto)**

Tris ir daugiau VBE išlaikiusių abiturientų dalis (proc.), palyginti su brandos egzaminus laikiusių mokinių skaičiumi*

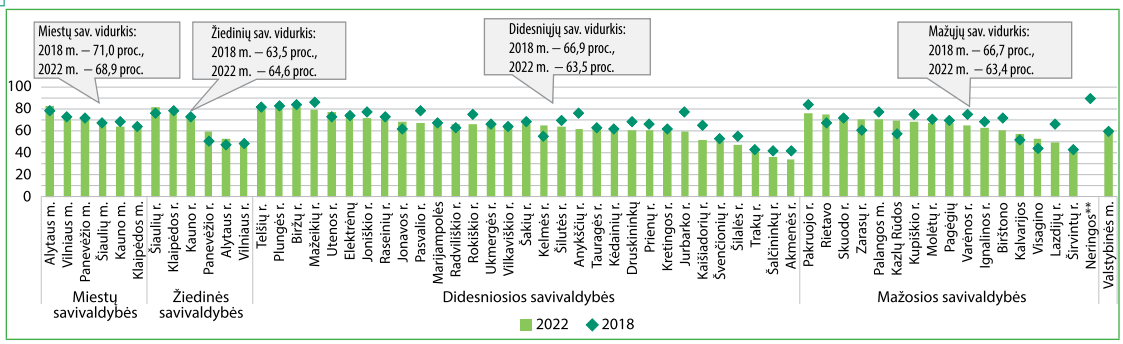

* Savivaldybių duomenys apima tik savivaldybės priklausomybės mokyklas.

** 2022 m. Neringos savivaldybėje nebuvo IV gimnazijos klasės mokinių.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

2022 m. 69 šalies mokiniai tapo tarptautinių olimpiadų (išskyrus komandines) prizininkais, t. y. laimėjo medalius arba 1–3 vietas. Lietuvos mokiniai dalyvavo 23 tarptautinėse olimpiadose, dalyvių skaičius – 124 mokiniai. Ir pagal olimpiadų, ir pagal dalyvių, ir pagal prizininkų skaičių tai geriausias rezultatas per penkerius metus (I.2.2.7 pav.). 2020 m. dėl COVID-19 pandemijos mokinių galimybės išbandyti savo jėgas olimpiadose buvo sumenkusios, bet kitus dvejus metus olimpiadų, dalyvių ir prizininkų skaičius augo.

2022 m. savivaldybių grupėse mokinių, tapusių nacionalinių ir tarptautinių olimpiadų prizininkais, buvo nuo 4,1 mokinio 10-iai tūkst. mokinių didesniosiose iki 12,8 mokinio 10-iai tūkst. mokinių mažosiose savivaldybėse. Ypač daug laimėtojų (rodiklis viršijo 20 mokinių) buvo Palangos m., Zarasų r., Lazdijų r. ir Ignalinos r. savivaldybėse (I.2.2.8 pav.). Šios savivaldybės ir 2021 m. pasiekė geriausius rezultatus. 2021 m. savivaldybių grupių vidurkiai irgi išsidėstė tokia pat tvarka, kaip 2022 m. – žemiausias rodiklis buvo didesniosiose (nedaug žemesnis už žiedines), aukščiausias – mažosiose savivaldybėse.

I.2.2. 7 pav. **2022 m. tarptautinėse olimpiadose dalyvavusių ir prizininkais tapusių Lietuvos mokinių skaičius buvo didžiausias per pastaruosius 5 metus**

Tarptautinių dalykų olimpiadų, kuriose dalyvavo Lietuvos mokiniai, jose dalyvavusių ir medalius bei prizines (1–3) vietas laimėjusių Lietuvos mokinių skaičius, 2018–2022 m.*

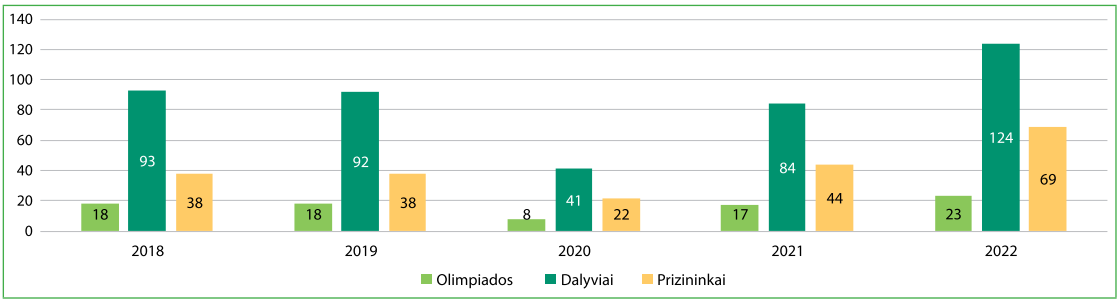

* Komandinės olimpiados ir jų rezultatai neįtraukti į skaičiavimą.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

I.2.2. 8 pav. **Itin gerais pasiekimais olimpiadose išsiskiria dalis mažųjų savivaldybių**

Nacionalinių ir tarptautinių dalykų olimpiadų prizininkų (medalių ir 1–3 vietų laimėtojų) skaičius, tenkantis 10-iai tūkst. mokinių*

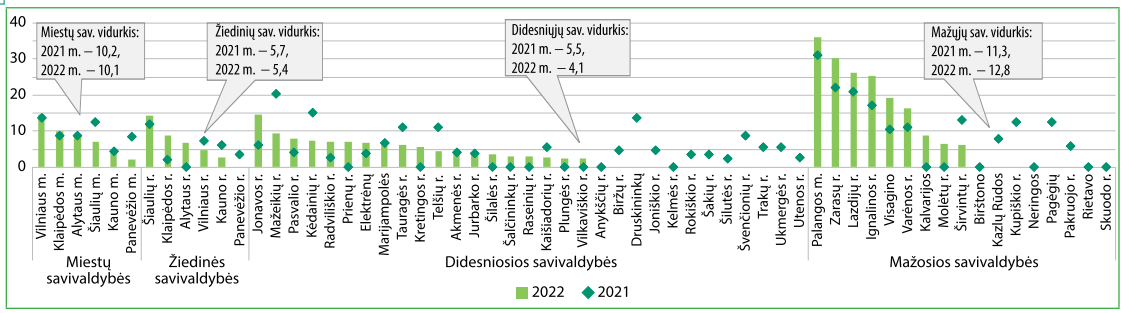

* Tik savivaldybės priklausomybės mokyklose.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Mokymosi nutraukimas. 2022 m. mokymąsi nutraukė, t. y. nebaigę programos toliau pagal ją nebesimokė, 11,4 proc. besimokančiųjų, skaičiuojant nuo vidurinio ugdymo lygmens (ISCED 3) mokinių iki doktorantų (ISCED 8). 2022 m., palyginti su 2021 m., mokymosi nutraukimo mastas padidėjo visuose švietimo lygmenyse (I.2.2.9 pav.). Mažiausias mokymosi nutraukimo mastas buvo doktorantūroje (ISCED 8), 2018–2022 m. studijas nutraukė 3–4 proc. doktorantų; didžiausias – profesinio mokymo įgijus vidurinį išsilavinimą lygmenyje (ISCED 4). Šiame lygmenyje 2022 m. mokymąsi nutraukė apie penktadalis mokinių – panašiai tiek, kiek ir 2018 m., nors nuo 2018 m. iki 2021 m. nutraukimo mastas buvo sumažėjęs.

I.2.2. 9 pav. **2022 m. mokymąsi nutraukusių mokinių padaugėjo visuose, labiausiai – ISCED 3 ir 4 lygmenyse**

Per metus mokymąsi nutraukusių, t. y. programos nebaigusių ir kitais metais pagal tą programą nesimokančių, asmenų dalis (proc.)

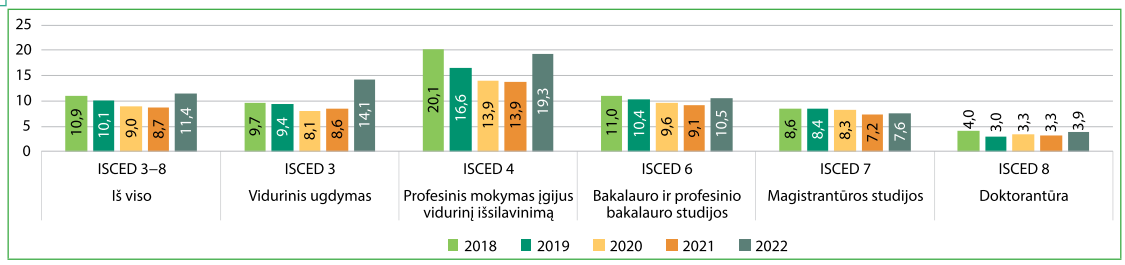

Duomenų šaltinis: ŠVIS

2022 m. reikšmingiau išaugo ir mokymosi nutraukimas ISCED 3 lygmenyje (pasiekė 14,1 proc.); tai lėmė padidėjęs profesinio mokymo programų (pirminių ir tęstinių) nutraukimas. ISCED 3 lygmuo apima mokymąsi pagal bendrojo (vidurinio) ugdymo programas ir pagal profesinio mokymo programas, skirtas įgijusiesiems pagrindinį išsilavinimą. 2018–2022 m. mokymąsi pagal bendrojo ugdymo programas nutraukė apie 6–7 proc. mokinių; per visą šį laikotarpį matoma mažėjimo tendencija. Mokymąsi pagal profesinio mokymo programas nutraukė daugiau mokinių (2018–2021 m. apie 14–18 proc.), 2022 m. jų dalis viršijo 30 proc. (I.2.2.10 pav.). Kartu skaičiuojant ISCED 3 ir 4 lygmenų profesinio mokymo programas, per metus nutraukusiųjų mokymąsi padaugėjo dvigubai: nuo 14,8 proc. 2021 m. iki 29,5 proc. 2022 m. (2018 m. rodiklis buvo 18,7 proc.). ŠVIS duomenimis, mokymasis neretai nutraukiamas išvykus į užsienį, įsidarbinus ar dėl kitų priežasčių, tačiau dažnai informacija apie mokymosi nutraukimo priežastis nepateikiama. Taigi problemos priežastims išsiaiškinti reikalingas nuodugnesnis tyrimas. Daugiau duomenų apie bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo nutraukimą pateikta II.3.3 ir II.3.4 poskyriuose.

I.2.2. 10 pav. **ISCED 3 lygmenyje mokymasis pagal profesinio mokymo programas nutraukiamas dažniau nei mokymasis pagal bendrojo ugdymo programas**

Per metus ISCED 3 lygmens mokymąsi nutraukusių, t. y. programos nebaigusių ir kitais metais pagal tą programą nesimokančių, asmenų dalis (proc.)

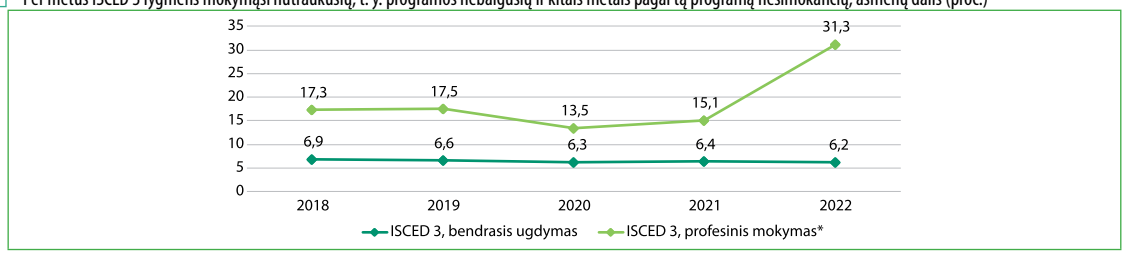

* Įskaitant profesinio mokymo programas su bendruoju ugdymu.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Visų švietimo lygmenų programas dažniau nutraukia vyrai. 2018–2021 m. išimtis buvo ISCED 4 lygmuo (šias programas dažniau nutraukė moterys), tačiau 2022 m. ir ISCED 4 lygmens programas dažniau nutraukė vyrai.

Lietuvoje studijas baigę užsienio piliečiai. Minėta, kad Lietuvos aukštosiose mokyklose padaugėjo studentų užsieniečių (I.1.2 poskyris). Didėja ir Lietuvoje studijas baigusių užsienio piliečių dalis, palyginti su bendru studijų absolventų skaičiumi. Šis rodiklis augo pastaruosius trejus metus, bet ypač padidėjo 2022 m. ir pasiekė 15,6 proc. (I.2.2.11 pav.). Per metus labiausiai (daugiau nei tris kartus) išaugo bakalauro studijas baigusių užsieniečių dalis, padaugėjo ir baigusiųjų magistrantūros studijas, o užsieniečių, baigusių doktorantūrą, sumažėjo.

I.2.2. 11 pav.

2022 m. gerokai išaugo Lietuvoje bakalauro ir magistrantūros studijas baigusių užsieniečių dalis, o baigusiųjų doktorantūrą – sumažėjo

Užsienio piliečių, baigusių studijas Lietuvos aukštosiose mokyklose, dalis (proc.), palyginti su visų studijas Lietuvoje baigusių studentų skaičiumi, 2018–2022 m.

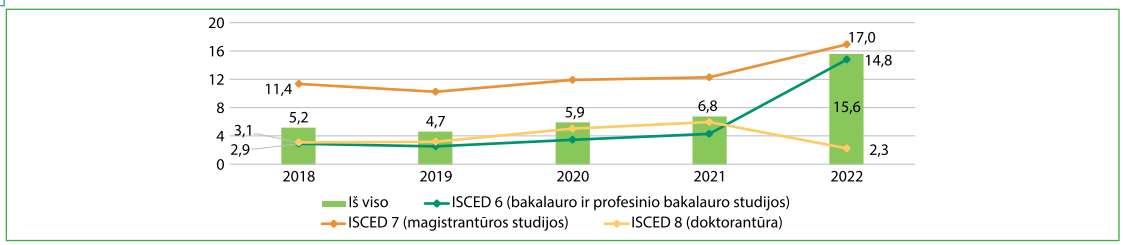

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Programą baigusių ir toliau besimokančių ar dirbančių asmenų dalis. 2022 m. ISCED 1–8 švietimo lygmenimis (nuo pradinio ugdymo iki doktorantūros), baigę programą, tais pačiais metais toliau mokėsi arba dirbo devyni iš dešimties asmenų (90,6 proc.), skaičiuojant toliau besimokančius ar dirbančius Lietuvoje. Tai mažiau nei 2021 m. (93,7 proc.) ar 2018 m. (91,3 proc.).

Neskaitant pradinio ugdymo, 2022 m. aukščiausias buvo doktorantūrą (94,4 proc.) ir pagrindinį ugdymą (94,0 proc.) baigusių asmenų rodiklis. Ir ankstesniais metais baigusieji šias programas mokydavosi toliau ar dirbdavo dažniausiai. 2022 m. žemiausias (81,9 proc.) buvo magistrantūros absolventų rodiklis; žemiausias ar tarp žemesnių jis buvo ir ketverius ankstesnius metus. 2022 m. rodiklis visuose švietimo lygmenyse sumažėjo iki lygio, žemesnio ne tik už 2021 m., bet ir už 2018 m. (I.2.2.12 pav.). Strateginių dokumentų siekinių, susijusių su įsidarbinimu, įgyvendinimas aptartas I.1.4 poskyryje.

I.2.2. 12 pav.

2022 m. visuose švietimo lygmenyse sumažėjo mokymosi tęsimo ar įsidarbinimo rodiklis

Baigusių nurodyto lygmens švietimo programą ir tais pačiais metais toliau besimokančių pagal aukštesnį švietimo lygmenį arba dirbančių asmenų dalis (proc.)*

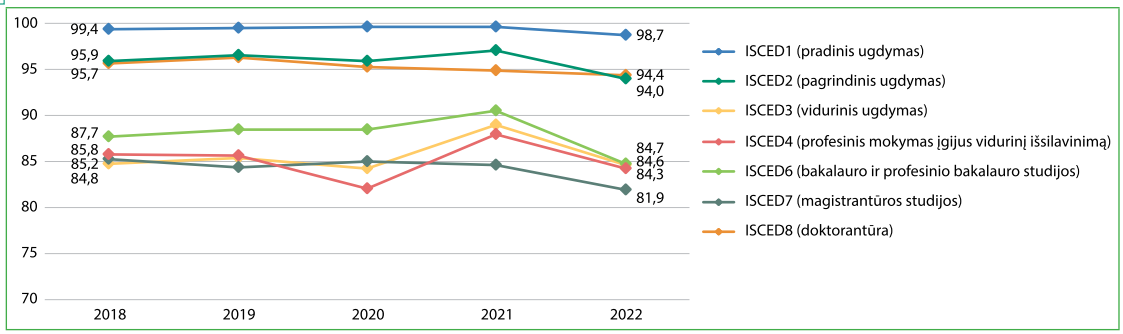

* Asmenys, kurie, baigę programą, toliau mokosi ar dirba Lietuvoje.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Duomenys apie mokymosi tęsimą atskleidžia, kad 2022 m. iš mokinių, kurie bendrojo ugdymo mokyklose įgijo pagrindinį išsilavinimą, toliau mokėsi 97,6 proc. Daugiau nei keturi penktadaliai (86,4 proc.) mokinių toliau mokėsi bendrojo ugdymo mokyklose, daugiau kaip dešimtadalis (11,2 proc.) – profesinio mokymo įstaigose. Nuo 2019 m. šie rodikliai pasikeitė nedaug; apie 2 proc. punktais padaugėjo toliau besimokančiųjų bendrojo ugdymo mokyklose, panašiai tiek pat sumažėjo besirenkančiųjų profesinio mokymo įstaigas (I.2.2.13 pav.). Pagrindinį išsilavinimą galima įgyti ir mokantis pagal profesinio mokymo programą kartu su pagrindiniu ugdymu. ŠVIS duomenimis, 2022 m. tokią programą baigė 35 mokiniai, toliau mokėsi (profesinio mokymo įstaigoje) 5 mokiniai.

I.2.2. 13 pav. **2022 m., įgiję pagrindinį išsilavinimą, toliau mokėsi 97,6 proc. mokinių**

Mokinių, bendrojo ugdymo mokykloje įgijusių pagrindinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių, dalis (proc.)*

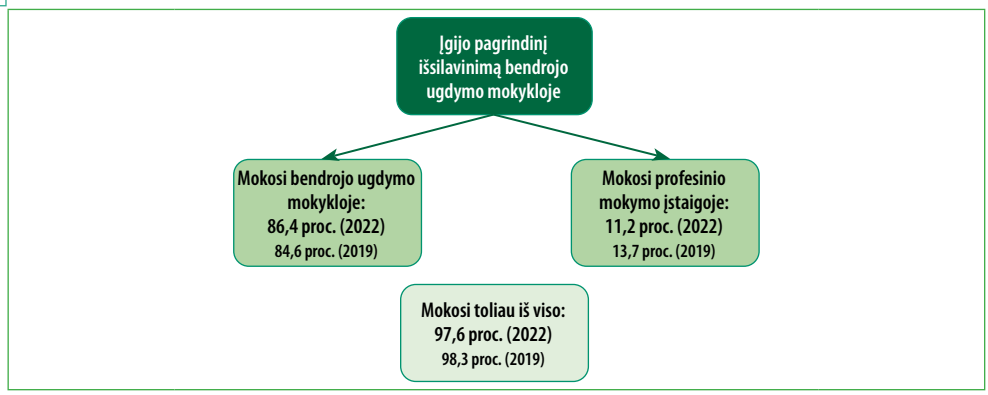

* Duomenys apie mokinius, toliau besimokančius Lietuvoje.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

2022 m. savivaldybėse, bendrojo ugdymo mokyklose įgiję pagrindinį išsilavinimą, tais pačiais metais toliau mokėsi nuo 88,6 proc. (Akmenės r.) iki 100 proc. (Alytaus r., Biržų r., Druskininkų, Birštono, Neringos ir Zarasų r.) mokinių (I.2.2.14 pav.). Bendrojo ugdymo mokyklose toliau mokėsi nuo 61,0 proc. (Rietavo sav.) iki 95,5 proc. (Utenos r.) mokinių, palyginti su pagrindinį išsilavinimą įgijusių mokinių skaičiumi; profesinio mokymo įstaigose – nuo 1,7 proc. (Širvintų r.) iki 34,9 proc. (Klaipėdos r.). Lyginant savivaldybių grupes, matyti, kad rečiausiai profesinio mokymo įstaigose toliau mokėsi miestų savivaldybių mokiniai (7,5 proc.); kitose savivaldybėse šis rodiklis buvo dukart aukštesnis (14,8–18,8 proc.). Palyginti su 2020 m., miestų, žiedinėse savivaldybėse ir valstybinėse mokyklose toliau besimokančiųjų profesinio mokymo įstaigose padaugėjo, o didesniosiose ir mažosiose savivaldybėse – sumažėjo. 2020 m. rodiklio reikšmės buvo tokios: miestų savivaldybėse – 6,7 proc., žiedinėse savivaldybėse – 17,1 proc., didesniosiose savivaldybėse – 16,6 proc., mažosiose – 18,1 proc., valstybinėse mokyklose – 8,0 proc. (2022 m. – 8,5 proc.).

I.2.2. 14 pav. **2022 m. pagrindinį išsilavinimą įgiję miestų savivaldybių mokiniai toliau mokėsi profesinio mokymo įstaigose perpus rečiau nei kitų savivaldybių mokiniai**

Bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, įgijusių pagrindinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių bendrojo ugdymo mokykloje ar profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.), 2022 m.*

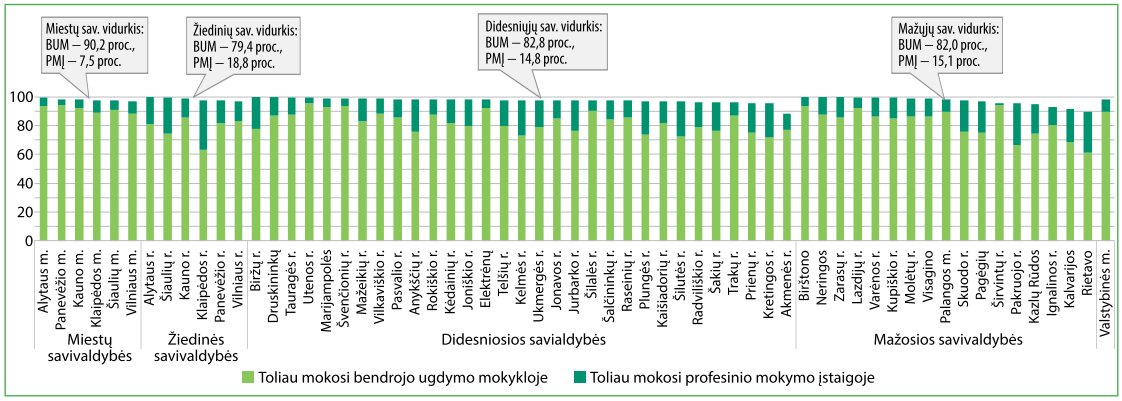

BUM - bendrojo ugdymo mokykla, PMĮ - profesinio mokymo įstaiga.

* Savivaldybių duomenys apima tik savivaldybės priklausomybės mokyklas.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Nuo 2019 m. iki 2022 m. padaugėjo mokinių, kurie toliau mokosi, baigę vidurinio ugdymo programą. 2022 m. toliau mokėsi 70,6 proc. mokinių, vidurinį išsilavinimą įgijusių bendrojo ugdymo mokyklose (2019 m. – 65,5 proc.), ir 19,7 proc. baigusiųjų profesinio mokymo programas su viduriniu ugdymu (2019 m. – 3,8 proc.) (I.2.2.15 pav.). Baigusiųjų profesinio mokymo įstaigas mokymosi tęsimo rodiklis žemesnis, nes šie asmenys yra įgiję profesinę kvalifikaciją ir dažniausiai dirba. ŠVIS duomenimis, 2022 m., baigę profesinio mokymo programą su viduriniu ugdymu, dirbo 57,1 proc. asmenų.

I.2.2. 15 pav. **2022 m. toliau mokėsi daugiau kaip du trečdaliai vidurinį išsilavinimą bendrojo ugdymo mokykloje įgijusių mokinių ir beveik penktadalis baigusiųjų profesinio mokymo programą su viduriniu ugdymu**

Mokinių, įgijusių vidurinį išsilavinimą bendrojo ugdymo mokykloje arba baigusių profesinio mokymo programą su viduriniu ugdymu ir tais pačiais metais toliau besimokančių, dalis (proc.)*

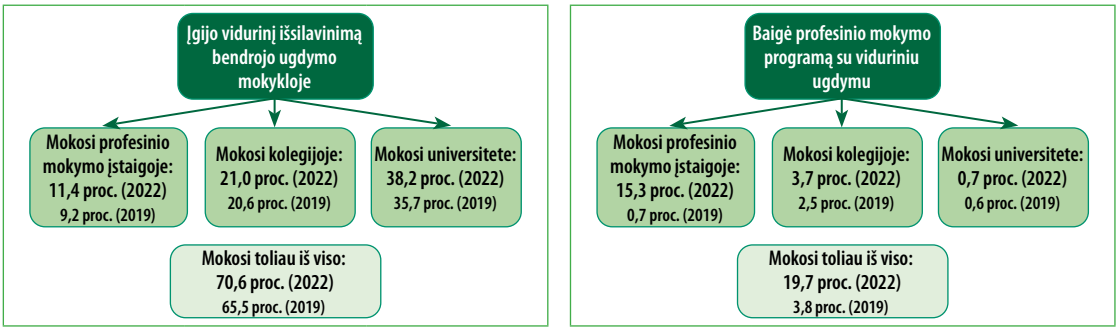

* Duomenys apie mokinius, toliau besimokančius Lietuvoje.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Daugiau nei pusė mokinių, vidurinį išsilavinimą įgijusių bendrojo ugdymo mokyklose, toliau studijuoja aukštosiose mokyklose (2022 m. 38,2 proc. mokinių įstojo į universitetus ir 21,0 proc. – į kolegijas). Profesinio mokymo įstaigas renkasi apie dešimtadalis mokinių, nuo 2019 m. padėtis pasikeitė nedaug. Mokiniai, baigę profesinio mokymo programą su viduriniu ugdymu ir toliau besimokantys, 2022 m. dažniausiai (15,3 proc.) mokėsi profesinio mokymo įstaigose; tai gerokai daugiau nei 2019 m. (0,7 proc.). Mokymosi tęsimas profesinio mokymo įstaigoje, įgyjant dar vieną profesinę kvalifikaciją, viena vertus, vertintinas teigiamai, nes besimokančiajam suteikia daugiau pasirinkimo galimybių darbo rinkoje, kita vertus, gali rodyti, kad įgyta pirmoji profesinė kvalifikacija nepaklausi darbo rinkoje, neatliepia ją įgijusio asmens lūkesčių.

2022 m. savivaldybėse, įgiję vidurinį išsilavinimą, toliau mokėsi nuo 54,3 proc. (Birštono sav.) iki 87,2 proc. (Palangos m.) mokinių. Visose savivaldybių grupėse mokymasis dažniausiai buvo tęsiamas universitetuose: miestų savivaldybėse šį kelią pasirinko beveik pusė (45,5 proc.) mokinių, kitose – apie trečdalis. Kolegijose skirtingose savivaldybių grupėse toliau mokėsi daugiau kaip 20 proc., profesinio mokymo įstaigose – 8–17 proc. mokinių (I.2.2.16 pav.). Kalbant apie atskiras savivaldybes, ne visose savivaldybėse dažniausiai buvo toliau studijuojama universitetuose; septyniose savivaldybėse (Šiaulių r., Panevėžio r., Kelmės r., Tauragės r., Švenčionių r., Molėtų r. ir Pagėgių sav.) daugiausia abiturientų toliau mokėsi kolegijose. Palyginti su 2020 m., aptariamų rodiklių reikšmės (savivaldybių grupių vidurkiai) pasikeitė nedaug. Toliau besimokančiųjų dalis daugeliu atvejų padidėjo iki 3,0 proc. punkto, o sumažėjo (iki 2,2 proc. punkto) tik šiais atvejais: žiedinėse savivaldybėse – mokymosi tęsimas profesinėse mokyklose ir kolegijose, didesniosiose ir mažosiose savivaldybėse – tolesnės studijos universitetuose.

I.2.2. 16 pav. **2022 m. visose savivaldybių grupėse, įgiję vidurinį išsilavinimą, daugiausia (33–46 proc.) mokinių toliau mokėsi universitetuose**

Bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių profesinio mokymo įstaigoje, kolegijoje ar universitete, dalys (proc.), 2022 m.*

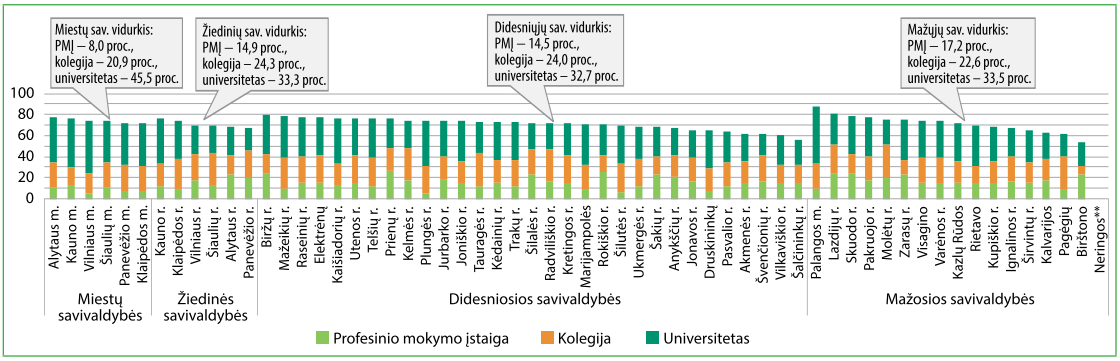

PMĮ – profesinio mokymo įstaiga.

* Savivaldybių duomenys apima tik savivaldybės priklausomybės mokyklas. Tik duomenys apie mokymąsi Lietuvoje.

** Neringos savivaldybėje nebuvo IV gimnazijos klasės mokinių.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Švietimo programą baigę nedirbantys asmenys. 2022 m. iš visų asmenų, baigusių švietimo programas nuo pagrindinio ugdymo iki doktorantūros (ISCED 2–8 lygmenų), po metų nuo programos baigimo Užimtumo tarnyboje buvo užsiregistravę 4,7 proc. Tai daugiau nei 2021 m. (4,1 proc.). Per metus užsiregistravusiųjų Užimtumo tarnyboje padaugėjo tarp baigusiųjų visų švietimo lygmenų programas, pokytis siekė iki 1,3 proc. punkto (I.2.2.17 pav.).

I.2.2. 17 pav. **2022 m. Užimtumo tarnyboje registravosi daugiau įvairias švietimo programas baigusių asmenų nei 2021 m.**
Asmenų, registruotų Užimtumo tarnyboje po metų nuo švietimo programos baigimo, dalys (proc.)

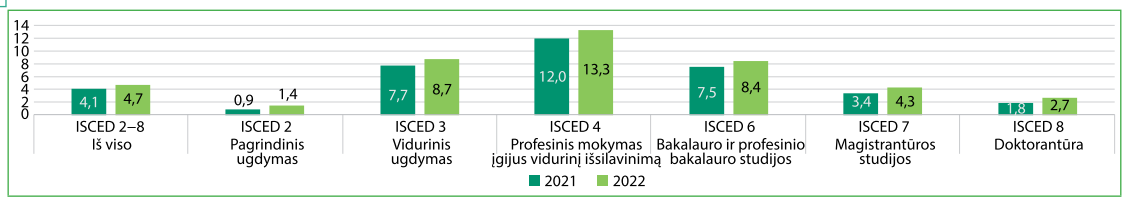

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Dažniausiai Užimtumo tarnyboje registravosi profesinio mokymo programų absolventai. 2022 m. tarp baigusiųjų profesinio mokymo programas, skirtas įgijusiesiems vidurinį išsilavinimą (ISCED 4), tokių asmenų buvo 13,3 proc. Baigusiųjų vidurinio ugdymo lygmens (ISCED 3) programas šis rodiklis žemesnis (8,7 proc.), tačiau, ŠVIS duomenimis, baigusieji šio lygmens profesinio mokymo programas Užimtumo tarnyboje registravosi dukart dažniau (14,0 proc.) nei baigusieji bendrojo ugdymo programas (6,1 proc.). Užimtumo tarnyboje užsiregistravusių bakalauro ir profesinio bakalauro programų (ISCED 6) absolventų buvo 8,4 proc.; kolegijų absolventų rodiklis (9,8 proc.) buvo aukštesnis nei universitetų absolventų (5,8 proc.). Baigusieji kitas programas – pagrindinio ugdymo lygmens (ISCED 2), magistrantūros ir doktorantūros (ISCED 7 ir 8) – Užimtumo tarnyboje registravosi rečiau (1–4 proc.).

Visuomenės išsilavinimo lygis. 2022 m. daugiau nei trečdalis (37,5 proc.) 15 metų ir vyresnių gyventojų buvo įgiję aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą. Pusės (49,4 proc.) gyventojų išsilavinimas buvo vidurinis, pagrindinis ar vidurinis su profesine kvalifikacija, specialusis vidurinis ar povidurinis. 11,8 proc. gyventojų buvo įgiję ne aukštesnį kaip pagrindinį išsilavinimą (I.2.2.18 pav.). Per ketverius metus padaugėjo įgijusiųjų aukštesnio lygio išsilavinimą: 2018 m. aukštąjį, aukštesnįjį, specialųjį vidurinį ar povidurinį išsilavinimą buvo įgiję 49,4 proc., 2022 m. – 56,7 proc. gyventojų.

I.2.2. 18 pav. **Nuo 2018 m. iki 2022 m. padaugėjo aukštesnio lygio išsilavinimą įgijusių gyventojų**
15 metų ir vyresnių gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (proc.)

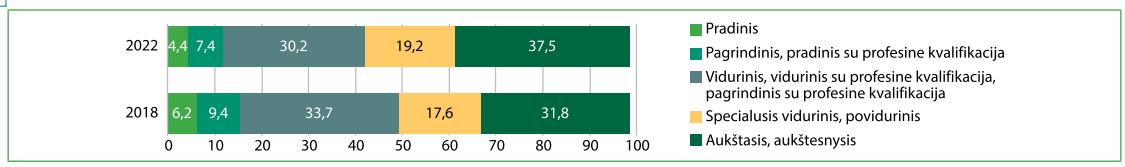

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Palyginti su ES šalimis, Lietuvos gyventojų išsilavinimas aukštas. 2022 m. Lietuvoje aukštąjį ar jam prilygintą išsilavinimą buvo įgiję 41,3 proc., o vidutiniškai ES – 30,2 proc. 15–64 metų gyventojų (I.2.2.19 pav.). Pagal šį rodiklį Lietuva buvo ketvirtoje vietoje ES. Aukštesni nei Lietuvos buvo Liuksemburgo, Airijos ir Kipro rodikliai. Daugiau informacijos apie gyventojų išsilavinimą pateikta I.1.2 poskyryje.

I.2.2. 19 pav. **Lietuva – viena iš ES šalių, kuriose aukštąjį išsilavinimą įgijusių gyventojų dalis didžiausia**
Aukštąjį ar jam prilygintą (ISCED 5–8 lygmenų) išsilavinimą įgijusių 15–64 metų gyventojų dalys (proc.), 2022 m.

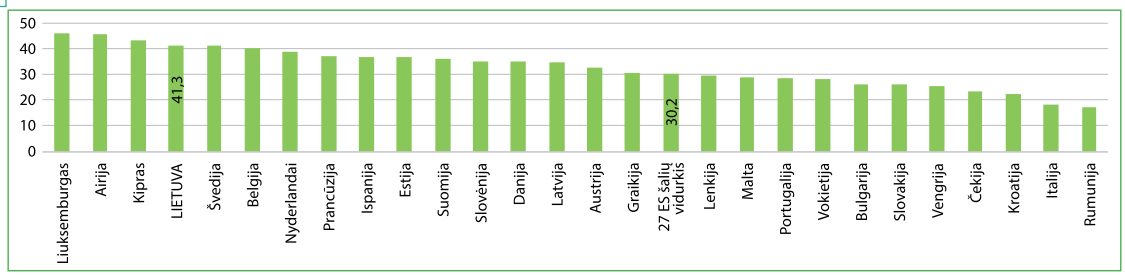

Duomenų šaltinis: Eurostatas

I.2.3. Mokiniai, pedagogai ir mokyklos

2018–2022 m. Lietuvoje 8,6 tūkst. padidėjo besimokančiųjų ir studijuojančiųjų skaičius (2022 m. jų buvo 605,4 tūkst.), tačiau 212 įstaigų sumažėjo visų grupių mokyklų (2022 m. jų veikė 1 760) ir 825 asmenimis sumažėjo pedagoginių darbuotojų skaičius (2022 m. jų dirbo 57,0 tūkst.). Ryškėja pedagoginių darbuotojų trūkumas – 2023 m. gegužės 30 d. ŠVIS buvo registruotas 347 pedagoginių darbuotojų ir jų padėjėjų poreikis ikimokyklinio ir priešmokyklinio, bendrojo ugdymo lygmenyse, profesinio mokymo ir NVŠ įstaigose.

2022 m. tarp besimokančiųjų ir studijuojančiųjų buvo 50,3 proc. merginų ir 49,7 proc. vaikinų, profesinį mokymą įgijus vidurinį išsilavinimą dažniau rinkosi vaikinai (78,0 proc.), o aukštąjį mokslą – merginos: 55,7 proc. – I pakopos, 63,9 proc. – II pakopos ir 63,3 proc. – III pakopos studijas. Pedagoginio personalo pasiskirstymas pagal lytį nuo 2018 m. iki 2022 m. nesikeitė: 81,8 proc. moterų ir 18,2 proc. vyrų. Pastebėta tendencija, kad kuo aukštesnis švietimo lygmuo, tuo didesnę jame dirbančio pedagoginio personalo dalį sudaro vyrai.

Lietuvoje didėja pedagogų vidutinis amžius: per 2018–2022 m. jis paaugo nuo 48,8 iki 49,3 metų. 2022 m. 40,4 proc. šalies švietimo įstaigose dirbančių pedagoginių darbuotojų buvo aukštos kvalifikacijos, tačiau jų dalis, palyginti su 2018 m. (41,5 proc.), sumažėjo. Nuo 2018 m. iki 2022 m. 4,7 proc. punkto padidėjo reikiamos kvalifikacijos neturinčių pedagoginių darbuotojų dalis, ir 2022 m. ji sudarė 19,1 proc. Didžiausia šių pedagoginių darbuotojų dalis buvo ikimokyklinio ugdymo programoje (37,9 proc.) ir tarp profesijos mokytojų (36,3 proc.).

Mokinių, pedagogų ir mokyklų skaičiaus kaita. Nuo 2018 m. iki 2022 m. besimokančiųjų ir studijuojančiųjų skaičius padidėjo 8,6 tūkst. (tai sudarė 1,4 proc.) ir 2022 m. siekė 605,4 tūkst. Tačiau skirtinguose švietimo lygmenyse besimokančiųjų ir studijuojančiųjų skaičius kito nevienodai – ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo lygmenyse didėjo, o profesinio mokymo įstaigose ir aukštojo mokslo studijose – mažėjo.

Pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas ugdomų vaikų nuo 2018 m. iki 2022 m. padaugėjo 3,4 proc. – 2022 m. šiame švietimo lygmenyje buvo ugdoma 135,7 tūkst. vaikų. 2020 m. priėmus *Švietimo įstatymo* pakeitimus, numatyta, kad nuo 2025 m. rugsėjo 1 d. ugdymas pagal ikimokyklinio ugdymo programą taps visuotinis nuo 2 metų amžiaus, todėl tikėtina, kad tai turės įtakos ikimokyklinio ugdymo programoje dalyvaujančių vaikų skaičiui (I.2.3.1 pav.).

I.2.3. 1 pav. **Nuo 2018 m. iki 2022 m. sumažėjo profesinio mokymo mokinių ir aukštojo mokslo studentų skaičius**
Besimokančiųjų ir studijuojančiųjų skaičiaus kaita (tūkst.)

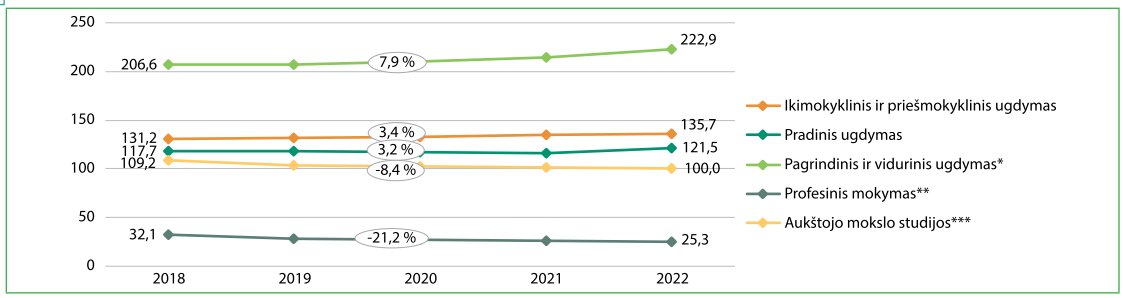

* Be mokinių, kurie kartu mokosi pagal bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo programas.
** Pagal pirminio profesinio mokymo programas, be mokinių, kurie mokosi tik profesinio mokymo programos modulio.
*** I, II, III pakopos, vientisųjų ir trumposios pakopos koleginių studijų studentai.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Lietuvoje mokytis privaloma iki 16 metų, todėl didelė dalis bendrojo ugdymo patenka į privalomojo mokymosi laikotarpį. Tai lemia, kad bendrojo ugdymo mokinių skaičius yra tiesiogiai susijęs su atitinkamo amžiaus gyventojų skaičiumi (daugiau apie tai – I.2.1 poskyryje). 2018–2022 m. bendrojo ugdymo mokinių skaičius išaugo 20,1 tūkst. (6,2 proc.) ir 2022 m. sudarė 344,4 tūkst. Viena iš esminių šio pokyčio priežasčių – 2022 m. dėl Rusijos pradėto karo prieš Ukrainą į Lietuvą atvyko ir šalies ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklose pradėjo mokytis apie 11 tūkst. įvairaus amžiaus ukrainiečių karo pabėgėlių mokinių (daugiau apie tai – II.5.3 poskyryje). 2018–2022 m. mokinių skaičiaus augimo mastas skyrėsi ir tarp skirtingų bendrojo ugdymo programų: pradinio ugdymo programos mokinių skaičius padidėjo 3,2 proc. (3,8 tūkst.) ir 2022 m. siekė 121,5 tūkst., o pagrindinio ir vidurinio ugdymo – 7,9 proc. (16,3 tūkst.) ir 2022 m. siekė 222,9 tūkst. (I.2.3.1 pav.).

Nuo 2018 m. iki 2022 m. labiausiai kito pirminio profesinio mokymo mokinių ir aukštojo mokslo studentų skaičius – sumažėjo atitinkamai 21,2 proc. ir 8,4 proc. Pirminio profesinio mokymo programose 2022 m. dalyvavo 25,3 tūkst. mokinių, aukštojo mokslo studentų skaičius siekė 100,0 tūkst. (I.2.3.1 pav.). Tačiau svarbu pažymėti, kad nuo 2020 m. kasmet auga pirminio profesinio mokymo mokinių, kurie mokosi tik modulių, skaičius – 2020 m. tokių mokinių buvo 511, o 2022 m. – 1 455.

Savivaldybės susiduria su skirtingais iššūkiais organizuodamos bendrąjį ugdymą – nuo 2019 m. iki 2022 m. bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičius mažėjo 37 savivaldybėse, ir joms teko spręsti mažų klasių ir mažų mokyklų problemas, o 23 savivaldybėse šių mokinių skaičius augo ir joms teko spręsti ugdymo prieinamumo užtikrinimo klausimus. Vienoje savivaldybėje (Utenos r.) per šį laikotarpį mokinių skaičius nepakito (I.2.3.2 pav.).

Mokinių skaičius dažniausiai augo miestų (11,5 proc.) ir žiedinių (9,9 proc.), mažėjo – didesniųjų (2,1 proc.) ir mažųjų (2,9 proc.) savivaldybių grupėse. Nuo 2019 m. iki 2022 m. savivaldybėse bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis svyravo nuo 17,5 proc. augimo iki 15,2 proc. mažėjimo. Labiausiai šio ugdymo lygmens mokinių skaičius sumažėjo Zarasų r. (10,6 proc.), Pakruojo r. (11,6 proc.) ir Pagėgių (15,2 proc.) savivaldybėse, labiausiai išaugo – Neringos (17,1 proc.), Palangos m. (15,7 proc.) ir Klaipėdos r. (15,2 proc.) savivaldybėse (I.2.3.2 pav.).

I.2.3. 2 pav. **Nuo 2019 m. iki 2022 m. bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičius sumažėjo 37 savivaldybėse**

Savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokyčiai (proc.) 2019–2022 m.

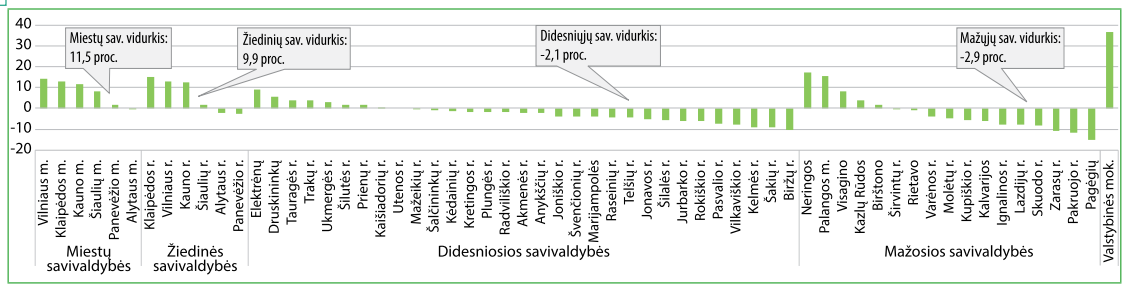

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Besimokančiųjų skaičiaus kaita turi įtakos ir mokyklų bei pedagoginių darbuotojų skaičiaus kaitai. Tačiau tai nėra vienintelis veiksnys – mokyklų ir pedagoginių darbuotojų skaičiaus kaitą veikia ir kiti veiksniai, pavyzdžiui, švietimo politikos pokyčiai, siekiant gerinti ugdymo kokybę: laipsniškas visuotinio ikimokyklinio ugdymo įteisinimas, įtraukiojo ugdymo įgyvendinimas, mokyklų tinklo optimizavimas ir kt.

2022 m. šalyje veikė 1 760 švietimo įstaigų, tai yra daugiau kaip dešimtadaliu (10,8 proc. arba 212 įstaigų) mažiau nei 2018 m. Nuo 2018 m. iki 2022 m. sumažėjo visų grupių švietimo įstaigų skaičius, tačiau skyrėsi jų skaičiaus mažėjimo mastai. Skaičiumi labiausiai sumažėjo bendrojo ugdymo mokyklų (164 mokyklomis), bet santykinai (proc.) jų sumažėjo panašiai tiek pat, kaip ir aukštųjų mokyklų – 14–15 proc., nors skaičiumi aukštųjų mokyklų sumažėjo mažiausiai – 6-iomis. Skaičiuojant procentinę dalį, labiausiai mažėjo profesinio mokymo įstaigų skaičius – 29,9 proc. (23 mokymo įstaigomis), o mažiausiai – ikimokyklinio ugdymo mokyklų skaičius (2,5 proc., 19 mokyklų) (I.2.3.3 pav.).

I.2.3. 3 pav. **Nuo 2018 m. iki 2022 m. sumažėjo visų grupių mokyklų skaičius**
Mokyklų skaičiaus kaita

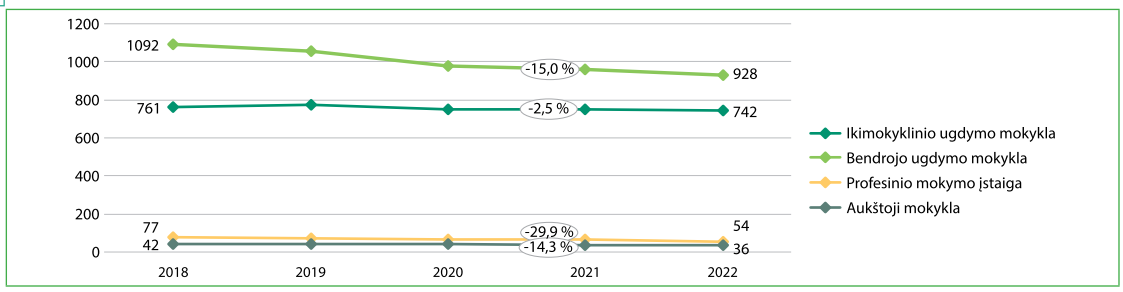

Duomenų šaltinis: ŠVIS

2022 m. šalies švietimo įstaigose pagrindinėje darbovietėje dirbo 57,0 tūkst. pedagoginių darbuotojų (vadovų, mokytojų, dėstytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kt.), tai yra 825 (arba 1,4 proc.) mažiau nei 2018 m. Nuo 2018 m. iki 2022 m. pedagoginių darbuotojų skaičius išaugo tik ikimokyklinio ugdymo mokyklose – 1 323 (arba 9,3 proc.), o bendrojo ugdymo mokyklose ir aukštosiose mokyklose – sumažėjo. Labiausiai sumažėjo bendrojo ugdymo (1 672 arba 5,1 proc.) ir aukštųjų mokyklų (460 arba 6,0 proc.) pedagoginių darbuotojų skaičius. Profesinio mokymo įstaigų pedagoginių darbuotojų skaičius beveik nepakito – 2022 m. jose dirbo 16 pedagoginių darbuotojų mažiau nei 2018 m. (skaičius sumažėjo 0,5 proc.) (I.2.3.4 pav.).

I.2.3. 4 pav. **Pedagoginių darbuotojų padaugėjo tik ikimokyklinio ugdymo mokyklose**
Pedagoginių darbuotojų, dirbančių pagrindinėje darbovietėje, skaičiaus kaita

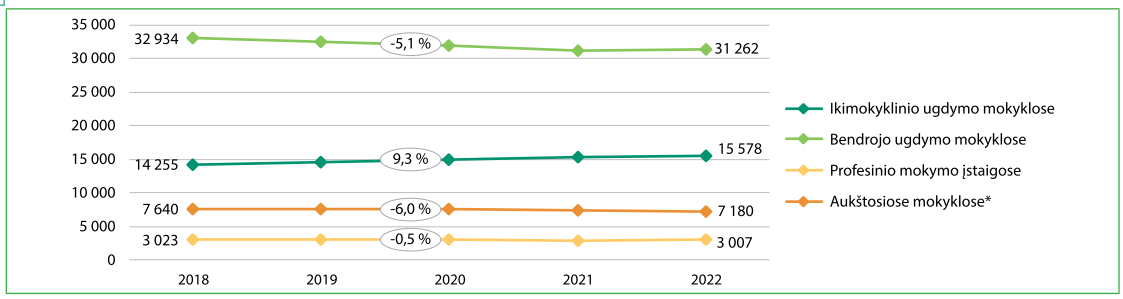

* Dėstytojai, tyrėjai, vadovai, kiti pedagoginiai darbuotojai, dirbantys pagrindinėje darbovietėje ir einantys pagrindines pareigas.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Šalies švietimo sistemoje mažėjant pedagoginių darbuotojų skaičiui ir augant amžiumi vyresnių mokytojų daliai, ryškėja mokytojų trūkumo problema. ŠVIS duomenimis, 2023 m. gegužės 30 d. švietimo įstaigos buvo užregistravusios 347 pedagoginių darbuotojų ir jų padėjėjų poreikį ikimokyklinio ir priešmokyklinio, taip pat bendrojo ugdymo lygmenyse, profesinio mokymo įstaigose ir NVŠ programose. Laisvų pedagoginių darbuotojų darbo vietų buvo 40-yje savivaldybių, daugiausia – Vilniaus m. savivaldybėje (76), kurioje švietimo mastai didžiausi šalyje, taip pat Šiaulių m. (22) ir Šilutės r. (21) savivaldybėse. Pedagoginių darbuotojų poreikis nustatytas visuose ugdymo ir mokymo lygmenyse, didžiausias – pagrindinio ir vidurinio ugdymo dalykų mokytojų (204) ir švietimo pagalbos specialistų (51) (I.2.3.5 pav.).

I.2.3. 5 pav. **2022–2023 m. m. pabaigoje pedagogų trūko visuose ugdymo ir mokymo lygmenyse**
Laisvos pedagoginių darbuotojų darbo vietos, registruotos ŠVIS, 2023 m. gegužės 30 d.

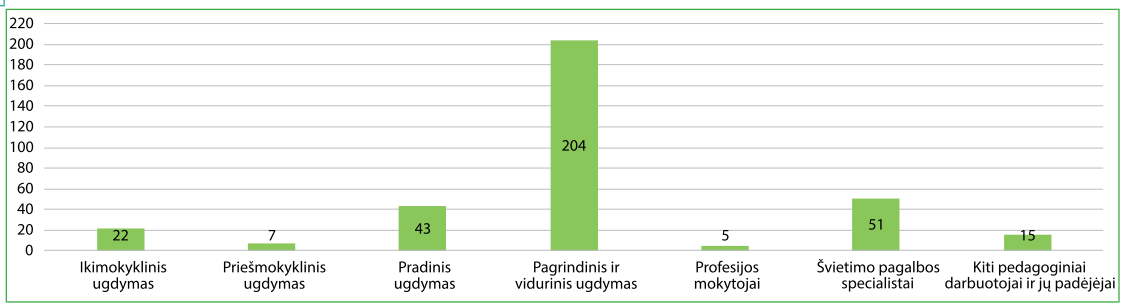

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Analizuojant bendrojo ugdymo mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų poreikį pagal pareigybes, matyti, kad šalyje bendrojo ugdymo lygmenyje didžiausias poreikis buvo kalbinio (labiausiai – lietuvių (29) ir anglų (21) kalbų, iš viso 70), gamtamokslinio (labiausiai – fizikos ir astronomijos (21), iš viso 44), matematinio ir informatikos (44) ugdymo mokytojų. Iš švietimo pagalbos specialistų labiausiai trūko specialiųjų pedagogų (17), psichologų ir mokyklos psichologų (15), logopedų (13) (I.2.3.6 pav.).

I.2.3. 6 pav. **2022–2023 m. m. pabaigoje daugiausia laisvų darbo vietų buvo kalbinio, gamtamokslinio, matematinio ir informatikos ugdymo mokytojams**
Bendrojo ugdymo ir švietimo pagalbos pedagoginių darbuotojų laisvos darbo vietos pagal pareigybes, registruotos ŠVIS, 2023 m. gegužės 30 d.

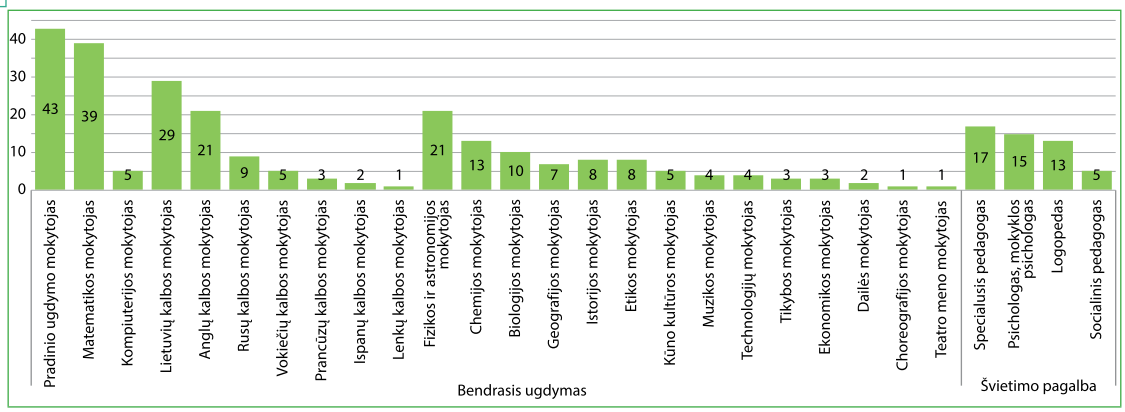

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Besimokančiųjų (studijuojančiųjų) ir pedagoginių darbuotojų pasiskirstymas pagal lytį. Lietuvoje bendras besimokančiųjų ar studijuojančiųjų pasiskirstymas pagal lytį atskleidžia, kad yra pasiekta lyčių pusiausvyra – 2022 m. tarp besimokančiųjų ir studijuojančiųjų buvo 50,3 proc. merginų ir 49,7 proc. vaikinų. Pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas, kol mokytis privaloma, ugdoma maždaug po tiek pat berniukų ir mergaičių. Vidurinio ugdymo lygmenyje šiek tiek paauga merginų dalis (52,4 proc.), tačiau didžiausi skirtumai fiksuojami profesinio mokymo ir aukštojo mokslo studijų lygmenyse. Profesinį mokymą įgijus vidurinį išsilavinimą dažniau renkasi vaikinai (78,0 proc. besimokančiųjų šiame švietimo lygmenyje), o aukštąjį mokslą – merginos: 55,7 proc. – bakalauro ar profesinio bakalauro studijas, 63,9 proc. – magistrantūros studijas ir 63,3 proc. – doktorantūrą (I.2.3.7 pav.).

I.2.3. 7 pav. **Profesinį mokymą dažniau rinkosi vaikinai, aukštojo mokslo studijas – merginos**
Besimokančiųjų ar studijuojančiųjų pasiskirstymas pagal lytį (proc.), 2022 m.

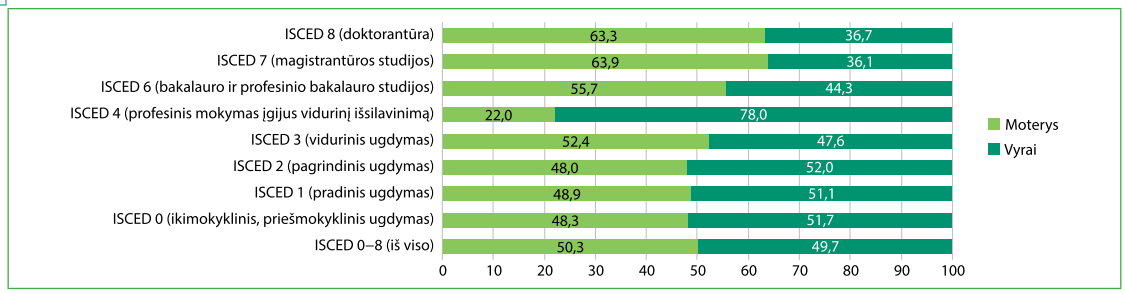

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Nuo 2018 m. iki 2022 m. besimokančiųjų dalys pagal lytį skirtinguose švietimo lygmenyse beveik nesikeitė, išskyrus vidurinį ugdymą ir profesinį mokymą. Per minėtą laikotarpį vidurinio ugdymo lygmenyje 5,0 proc. punktais išaugo merginų dalis, o profesinio mokymo įgijus vidurinį išsilavinimą programose merginų dalis sumažėjo 30,5 proc. punkto.

Lietuvoje jau daugelį metų sudėtinga pasiekti lyčių pusiausvyrą tarp pedagogų – daugiau kaip keturis penktadalius šalies pedagoginio personalo sudaro moterys (81,8 proc. moterų ir 18,2 proc. vyrų). Nuo 2018 m. iki 2022 m. šis santykis nepakito. Vis dėlto, mokytojų vyrų ir moterų dalys gerokai skiriasi, priklausomai nuo

švietimo lygmens – kuo aukštesnis švietimo lygmuo, tuo didesnę jame dirbančio pedagoginio personalo dalį sudaro vyrai. ŠVIS duomenimis, 2022 m. mažiausia dalis vyrų dirbo ikimokyklinio ir priešmokyklinio, taip pat pradinio ugdymo lygmenyse (atitinkamai 0,3 proc. ir 5,6 proc. vyrų), o didžiausia dalis – aukštojo mokslo studijose (bakalauro, profesinio bakalauro ir magistrantūros studijose – 42,3 proc., doktorantūroje – 46,3 proc.). Skirtinguose švietimo lygmenyse nuo 2018 m. iki 2022 m. moterų ir vyrų dalys tarp pedagoginio personalo išliko gana stabilios – atskiruose lygmenyse pokytis svyravo apie 1 proc. (I.2.3.8 pav.).

Analizuojant lyčių pasiskirstymą tarp švietimo įstaigų vadovų, iš esmės matomos panašios tendencijos – 2022 m. didžiąją dalį (74,9 proc.) vadovų sudarė moterys, o vyrų dalis augo vis aukštesniame švietimo lygmenyje: ikimokyklinio ugdymo mokykloms vadovavo 2,1 proc. vyrų, o aukštosioms mokykloms – 73,3 proc. Vyrų dalis tarp švietimo įstaigų vadovų sumažėjo nuo maždaug trečdalio (31,5 proc.) 2018 m. iki ketvirtadalio (25,1 proc.) 2022 m. (I.2.3.9 pav.).

I.2.3. 8 pav.

Ir 2018 m., ir 2022 m. daugiau kaip keturis penktadalius pedagoginio personalo sudarė moterys

Pedagoginio personalo pasiskirstymas pagal lytį (proc.)

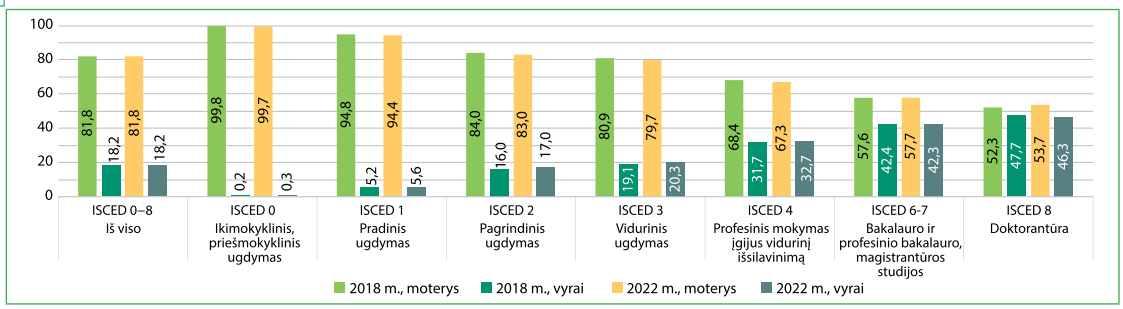

Duomenų šaltinis: ŠVIS

I.2.3. 9 pav.

2022 m. tris ketvirtadalius švietimo įstaigų vadovų sudarė moterys

Švietimo įstaigų vadovų pasiskirstymas pagal lytį

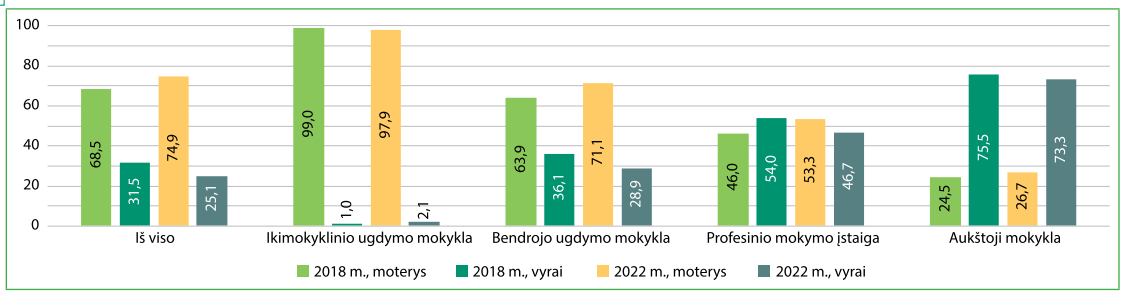

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Pedagoginių darbuotojų amžius ir kvalifikacija. Lietuvoje gana sparčiai auga pedagogų bendruomenės vidutinis amžius: ŠVIS duomenimis, per 2018–2022 m. vidutinis pedagoginių darbuotojų amžius padidėjo nuo 48,8 iki 49,3 metų. Didžiausias vidutinis amžius fiksuojamas pagrindinio ir vidurinio ugdymo lygmenyse – 2022 m. šių mokytojų vidutinis amžius buvo daugiau kaip 51 metai (1 metais daugiau nei 2018 m.). 2022 m. mažiausias buvo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų vidutinis amžius, ir nuo 2018 m. jis mažiausiai augo (2022 m. – 47,0 metai, 2018 m. – 46,9 metų) (I.2.3.10 pav.).

I.2.3. 10 pav.

2022 m. didžiausias buvo pagrindinio ir vidurinio ugdymo pedagoginių darbuotojų vidutinis amžius

Vidutinis pedagoginių darbuotojų amžius (metai)

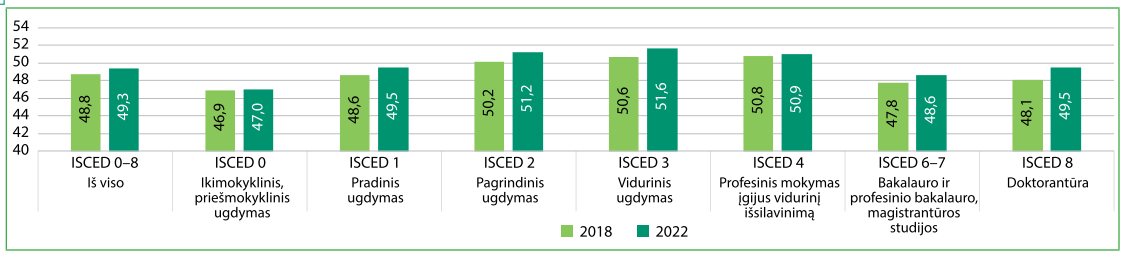

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Gana panašios tendencijos ryškėja analizuojant ir vidutinio švietimo įstaigų vadovų amžiaus duomenis – 2022 m. jų vidutinis amžius buvo 53,8 metų (2018 m. – 54,4 metų), mažiausias vidutinis amžius – ikimokyklinio ugdymo mokyklų vadovų (53,3 metų), didžiausias – profesinio mokymo įstaigų vadovų (55,4 metų).

Savivaldybėse, vertinant jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykį, matyti skirtinga situacija. Šio santykio pokytis nuo 2018 m. iki 2022 m. rodo, kad vidutiniškai visose savivaldybių grupėse santykinai augo 50 metų ir vyresnio amžiaus mokytojų skaičius, tačiau miestų ir žiedinių savivaldybių grupėse jaunesnių nei 50 metų mokytojų buvo kiek daugiau nei didesniųjų ir mažųjų savivaldybių grupėse. 2022 m. daugiau jaunesnių nei 50 metų mokytojų buvo Neringos (1,13), Šalčininkų r. (1,02) ir Vilniaus r. (1,01) savivaldybėse, o 50 metų ir vyresnio amžiaus mokytojų daugiausia buvo Molėtų r. (0,28), Rokiškio r. (0,27) ir Zarasų r. (0,22) savivaldybėse (I.2.3.11 pav.).

I.2.3. 11 pav. **2022 m. santykinai daugiau jaunesnių nei 50 metų mokytojų buvo Neringos, Šalčininkų r. ir Vilniaus r. savivaldybėse**

Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis

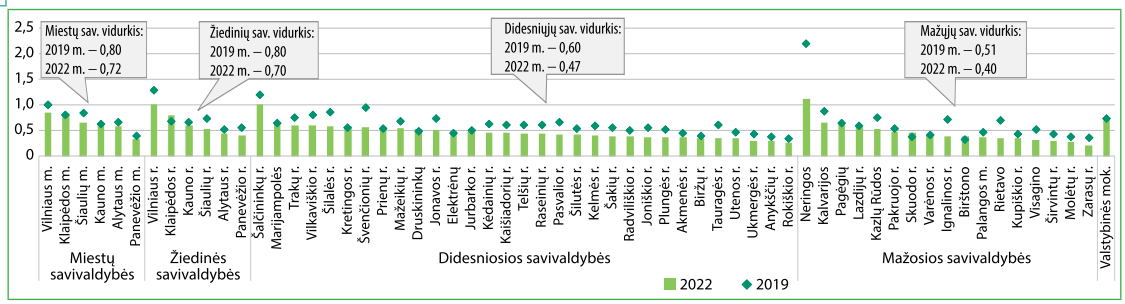

Duomenų šaltinis: ŠVIS

ŠVIS duomenimis, šalies švietimo įstaigose 2022 m., palyginti su 2018 m., nedaug, tačiau sumažėjo aukštos kvalifikacijos pedagoginių darbuotojų dalis (nuo 41,5 proc. iki 40,4 proc.). Vertinant situaciją skirtinguose švietimo lygmenyse, matyti reikšmingi skirtumai: 2022 m. mažiausia aukštos kvalifikacijos pedagoginių darbuotojų dalis dirbo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo lygmenyje (17,4 proc.) ir profesinio mokymo įstaigose (22,7 proc.), o didžiausia dalis – aukštojo mokslo įstaigose (bakalauro, profesinio bakalauro ir magistrantūros studijose – 54,1 proc., doktorantūroje – 77,2 proc.). Bendrojo ugdymo programose ryškėja tendencija – kuo aukštesnis švietimo lygmuo, tuo daugiau aukštos kvalifikacijos pedagoginių darbuotojų jame dirba: 2022 m. pradinio ugdymo lygmenyje dirbo 37,4 proc., pagrindinio – 42,8 proc., o vidurinio – 47,8 proc. aukštos kvalifikacijos pedagoginių darbuotojų. Nuo 2018 m. iki 2022 m. skirtinguose švietimo lygmenyse aukštos kvalifikacijos pedagoginių darbuotojų sumažėjo 0,1–1,4 proc. punkto, išskyrus doktorantūrą, kur aukštos kvalifikacijos pedagoginių darbuotojų dalis sumažėjo labiausiai – 4,7 proc. punkto (I.2.3.12 pav.)

I.2.3. 12 pav. **Du penktadaliai šalies švietimo įstaigose dirbančių pedagoginių darbuotojų buvo aukštos kvalifikacijos**

Aukštos kvalifikacijos[25] pedagoginių darbuotojų dalis (proc.)

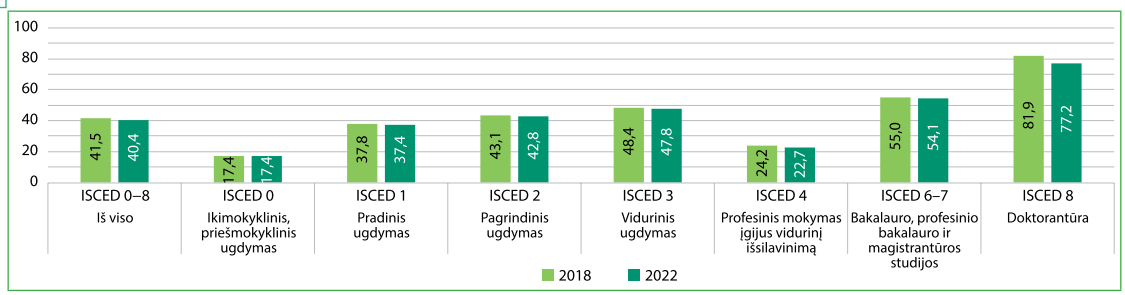

Duomenų šaltinis: ŠVIS

25 Aukštos kvalifikacijos pedagoginiai darbuotojai – tai pagal ISCED 0–4 lygmenų programas dirbantys pedagoginiai darbuotojai (mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, įtraukiant psichologus), turintys metodininkų ir (arba) ekspertų kvalifikacinius lygius, ir pagal ISCED 6–8 lygmenų programas dirbantys dėstytojai, turintys mokslų daktaro laipsnį.

Itin dideli aukštos kvalifikacijos mokytojų dalių skirtumai išryškėja analizuojant duomenis savivaldybių lygmeniu. Skirtingose savivaldybėse šių mokytojų dalys 2022 m. skyrėsi 46,8 proc. punkto – nuo 16,3 proc. iki 63,1 proc. Daugiausia aukštos kvalifikacijos mokytojų dirbo didesniųjų ir mažųjų savivaldybių grupėse (atitinkamai 46,3 proc. ir 46,7 proc.), mažiausiai – žiedinėse savivaldybėse (37,6 proc.). Verta pabrėžti, kad nuo 2018 m. iki 2022 m. šių mokytojų dalis mažėjo tik miestų savivaldybių grupėje (2,3 proc. punkto), o visose kitos grupėse – augo. 2022 m. daugiausia aukštos kvalifikacijos mokytojų dirbo Panevėžio m. (63,1 proc.), Alytaus m. (61,9 proc.) ir Palangos m. (60,1 proc.) savivaldybėse, o mažiausiai – Šalčininkų r. (16,3 proc.), Vilniaus r. (26,6 proc.) ir Kazlų Rūdos (26,8 proc.) savivaldybėse (I.2.3.13 pav.).

I.2.3. 13 pav.

2022 m. savivaldybėse aukštos kvalifikacijos mokytojų dalis svyravo nuo 16,3 proc. iki 63,1 proc.

Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.) savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklose

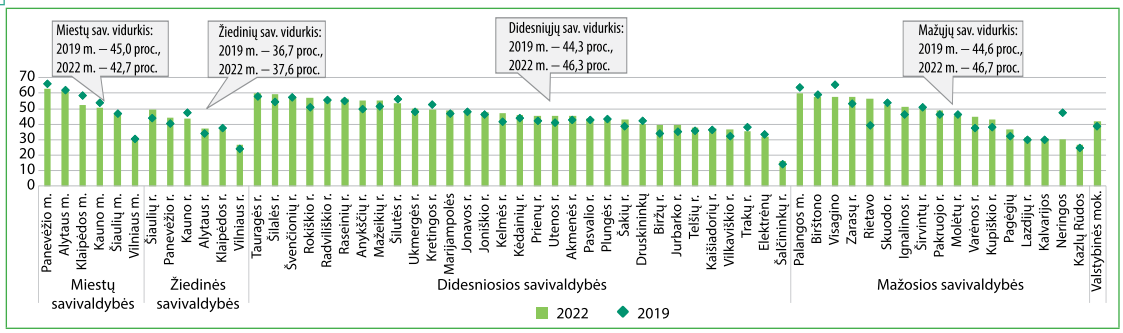

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Tikėtina, kad mažesnė aukštos kvalifikacijos mokytojų dalis savivaldybėse gali būti susijusi su santykinai jaunesniu mokytojų amžiumi: dviejose savivaldybėse – Šalčininkų r. ir Vilniaus r., kurių mokyklose dirba mažiausia dalis aukštos kvalifikacijos mokytojų, palyginti su kitomis savivaldybėmis, yra daugiau jaunesnių nei 50 metų mokytojų negu 50 metų ir vyresnių (I.2.3.11 ir I.2.3.13 pav.).

Svarbu paminėti ir kitą tendenciją – nuo 2018 m. iki 2022 m. 4,7 proc. punkto šalyje išaugo reikiamos kvalifikacijos neturinčių pedagoginių darbuotojų dalis (nuo 14,4 proc. iki 19,1 proc.). 2022 m. didžiausia neturinčių kvalifikacinės kategorijos pedagoginių darbuotojų dalis buvo ikimokyklinio ugdymo programoje (37,9 proc.) ir tarp profesijos mokytojų (36,3 proc.), mažiausia – tarp pagrindinio ir vidurinio ugdymo mokytojų (8,4 proc.) ir bendrojo ugdymo dalykų mokytojų profesinio mokymo įstaigose (7,4 proc.). Nuo 2018 m. iki 2022 m. tik šioje mokytojų grupėje sumažėjo neturinčiųjų reikiamos kvalifikacijos dalis (0,7 proc. punkto), o visose kitose grupėse – išaugo, labiausiai – tarp ikimokyklinio ugdymo mokytojų (6,4 proc. punkto) (I.2.3.14 pav.).

I.2.3. 14 pav.

Nuo 2018 m. iki 2022 m. 4,7 proc. punkto padidėjo reikiamos kvalifikacijos neturinčių pedagoginių darbuotojų dalis

Neturinčių kvalifikacinės kategorijos pedagoginių darbuotojų dalis (proc.)

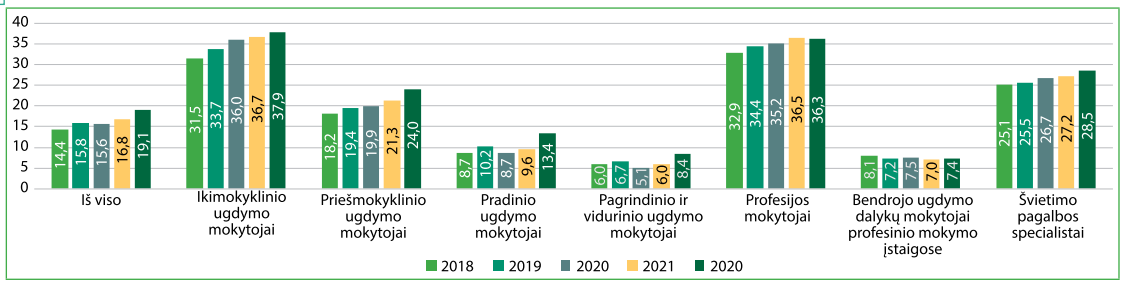

Duomenų šaltinis: ŠVIS

I.2.4. Švietimo aprūpinimas

Didėja švietimo finansavimas – 2022 m. valdžios sektorius švietimui skyrė 3 117,9 mln. Eur (1 117,0 mln. Eur daugiau nei 2018 m.); palyginti su šalies BVP, valstybės ir savivaldybių biudžetų išlaidos švietimui sudarė 4,7 proc. (0,3 proc. punkto daugiau nei 2018 m.). Auga vienam šalies besimokančiam asmeniui tenkančių lėšų suma (nuo 2018 m. iki 2022 m. šios lėšos išaugo 62,5 proc. – 2,0 tūkst. Eur). 2019 m. EBPO duomenimis, palyginti su kitomis šalimis, Lietuvoje vienam besimokančiajam teko maždaug 1,5 karto mažiau lėšų nei vidutiniškai EBPO ir ES šalyse. Auga šalies fizinių ar juridinių asmenų skiriamos lėšos švietimo įstaigoms – nuo 2018 m. iki 2022 m. šių lėšų padaugėjo 145,9 mln. Eur (56,1 proc.), ir 2022 m. jos sudarė 13,5 proc. (405,9 mln. Eur) visų švietimo įstaigų gautų lėšų.

Gerėja šalies mokyklų pastatų būklė – švietimo įstaigų, kurių nė vienai pastato daliai nereikia kapitalinio remonto, dalis nuo 2018 m. iki 2022 m. paaugo 5 proc. punktais ir 2022 m. siekė 74,0 proc. Tačiau ugdymosi aplinkos pritaikymas, kaip viena iš esminių įtraukiojo ugdymo sąlygų, vis dar sunkiai pasiekiamas šalies švietimo sistemoje: 2022 m. negalią turintiems asmenims visiškai pritaikyta buvo tik 0,91 proc. ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų fizinė aplinka. Gerėja mokyklų aprūpinimas moderniomis ugdymo priemonėmis – nuo 2018 m. iki 2022 m. bendrojo ugdymo mokyklų, turinčių laboratorijų ir (ar) technikos kabinetų, dalis padidėjo 13,8 proc. punkto ir 2022 m. siekė 48,7 proc.

Švietimo finansavimas. Nors keletas pastarųjų metų šalies ekonominei padėčiai kėlė nemažų iššūkių, švietimui skiriama lėšų suma kasmet augo – nuo 2018 m. iki 2022 m. ji padidėjo 55,8 proc. (1 117,0 mln. Eur) ir 2022 m. siekė 3 117,9 mln. Eur. Tačiau valstybės ir savivaldybių biudžetų išlaidos švietimui, išreikštos BVP dalimi, nuo 2018 m. iki 2020 m. paaugusios 0,6 proc. punkto ir siekusios 5,0 proc., sumažėjo ir 2021–2022 m. siekė 4,7 proc. (I.2.4.1 pav.).

I.2.4. 1 pav. **Nuo 2018 m. iki 2022 m. išaugo valdžios sektoriaus išlaidos švietimui – ir kaip BVP dalis, ir išlaidų suma**

Valstybės ir savivaldybių biudžetų išlaidos švietimui: kaip BVP dalis (proc.) ir išlaidų švietimui suma (mln. Eur)

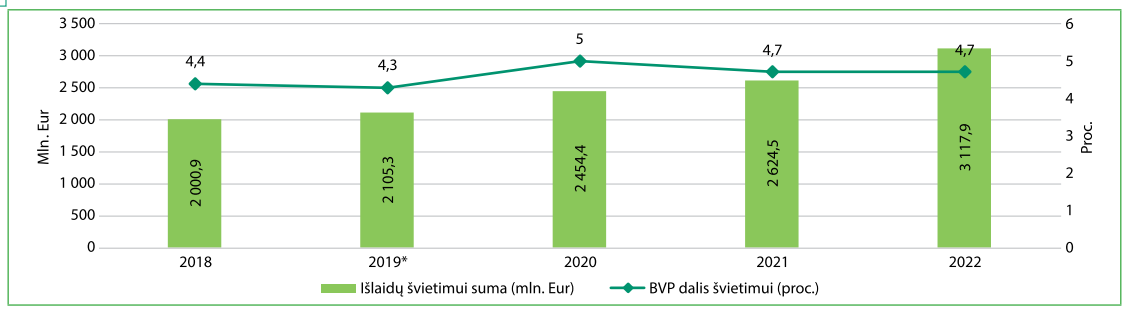

* Patikslinti ir perskaičiuoti duomenys.

Duomenų šaltinis: VDA

Skaičiuojant lėšas, tekusias vienam besimokančiajam, taip pat fiksuojamas finansavimo augimas – nuo 2018 m. iki 2022 m. šios lėšos išaugo 62,5 proc. (2,0 tūkst. Eur) ir 2022 m. siekė 5,2 tūkst. Eur (I.2.4.2 pav.). Lėšos, tenkančios vienam besimokančiam asmeniui Lietuvoje, augo kasmet, tačiau, palyginti su kitomis šalimis, 2019 m. jos buvo vienos mažiausių tarp EBPO ir ES šalių. EBPO duomenimis, apskaičiavus, kiek lėšų tektų vieno mokinio mokymuisi nuo 6 iki 15 metų, matyti, kad Lietuvos rodiklis, palyginti su EBPO ir 22 ES šalių vidurkiu, yra 1,5 karto žemesnis (I.2.4.3 pav.). Remiantis 2019 m. švietimo finansavimo duomenimis, skaičiuojant JAV doleriais ir atsižvelgus į valiutų perkamąją galią, EBPO šalyse vienam mokiniui (per minėtą mokymosi laiką) vidutiniškai tektų 105,5 tūkst. JAV dolerių, 22 ES šalyse – 108,3 tūkst. JAV dolerių, o Lietuvoje – 72,1 tūkst. JAV dolerių (palyginkime: Latvijoje – 69,0, Estijoje – 85,4, Lenkijoje – 87,7 tūkst. JAV dolerių).

I.2.4. 2 pav. **Nuo 2018 m. iki 2022 m. labiausiai augo lėšos, tekusios vienam profesinio mokymo įstaigos mokiniui**

Vienam besimokančiam asmeniui tekusios lėšos (tūkst. Eur), iš viso ir pagal švietimo įstaigų grupę

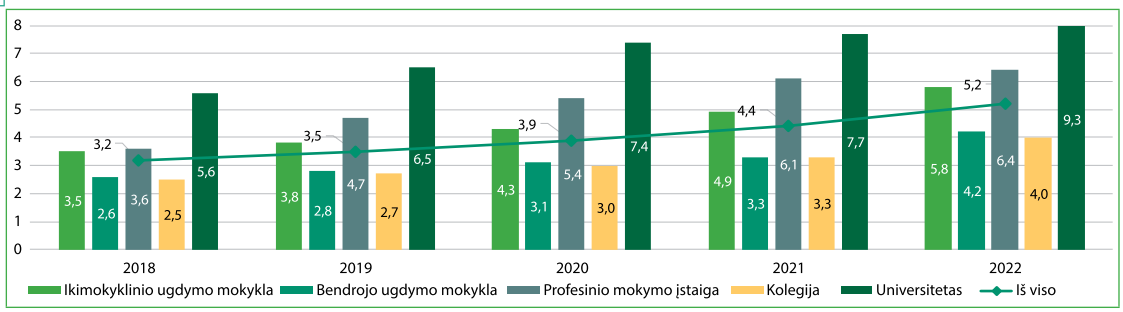

Duomenų šaltinis: VDA

I.2.4. 3 pav. **2019 m. Lietuvoje vieno mokinio (nuo 6 iki 15 metų) mokymuisi skirta mažiau lėšų nei vidutiniškai EBPO šalyse**

Išlaidos švietimo įstaigoms (JAV doleriais, perskaičiavus taikant perkamosios galios paritetą[26]), teoriškai tekusios vieno mokinio* (nuo 6 iki 15 metų) mokymuisi, 2019 m.

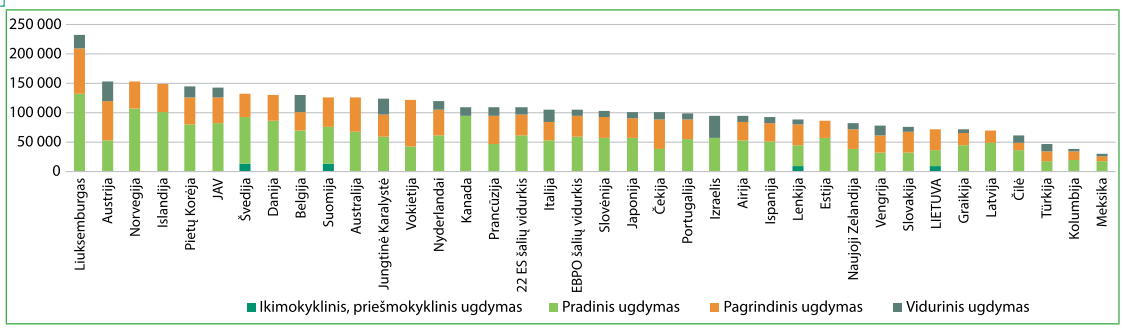

* Mokinių skaičius apskaičiuotas taikant viso mokymosi laiko ekvivalentą.

Duomenų šaltinis: EBPO

Lyginant lėšas, tekusias besimokantiesiems skirtingų švietimo lygmenų įstaigose, matomi reikšmingi finansavimo skirtumai. 2022 m. daugiausia lėšų teko vienam besimokančiajam universitete (9,3 tūkst. Eur) ir profesinio mokymo įstaigoje (6,4 tūkst. Eur), mažiausiai – kolegijoje (4,0 tūkst. Eur) ir bendrojo ugdymo mokykloje (4,2 tūkst. Eur). Nuo 2018 m. iki 2021 m. labiausiai augo lėšos, tekusios vienam besimokančiajam profesinio mokymo įstaigoje – 77,8 proc. (arba 2,8 tūkst. Eur), o mažiausiai – kolegijoje (60,0 proc. arba 1,5 tūkst. Eur) ir bendrojo ugdymo mokykloje (61,5 proc. arba 1,6 tūkst. Eur) (I.2.4.2 pav.).

Tai, kad besimokančiajam aukštojoje mokykloje tenka daugiau lėšų nei bendrojo ugdymo mokiniui, būdinga visoms EBPO šalims (išskyrus Pietų Korėją ir Graikiją) – 2019 m. vidutiniškai EBPO šalyse vienam aukštojo mokslo studentui teko 1,8 karto daugiau lėšų nei pradinio ugdymo ir 1,5 karto daugiau nei pagrindinio ir vidurinio ugdymo mokiniui (Lietuvoje atitinkamai 1,6 ir 1,5 karto).

Šalies fizinių ar juridinių asmenų lėšos švietimo įstaigoms apima mokinių ir studentų mokėjimus (studijų įmokas, mokesčius už mokslą, suteiktas socialinio aprūpinimo paslaugas ir pan.), vaikų, ugdomų pagal ikimokyklinio ugdymo programas, tėvų mokėjimus, fizinių ir juridinių asmenų paramą, labdarą ir mokesčius už švietimo įstaigų suteiktas paslaugas. Nuo 2018 m. iki 2022 m. šių lėšų suma šalies švietimo įstaigoms padidėjo 145,9 mln. Eur (56,1 proc.) ir 2022 m. siekė 405,9 mln. Eur. Tačiau jų dalis nuo visų lėšų, kurias gavo švietimo įstaigos, per tą patį laikotarpį sumažėjo 0,3 proc. punkto ir 2022 m. sudarė 13,5 proc.

Lyginant skirtingų švietimo įstaigų grupių duomenis, matyti, kad 2022 m. didžiausią dalį visų lėšų fizinių ar juridinių asmenų lėšos sudarė aukštosiose mokyklose: kolegijose – 38,7 proc. (44,8 mln. Eur) ir universitetuose – 23,5 proc. visų jų lėšų (154,4 mln. Eur). Mažiausią dalį – ikimokyklinio ugdymo mokyklose – 13,3 proc. (80,2 mln. Eur), profesinio mokymo įstaigose – 10,5 proc. (17,8 mln. Eur) ir bendrojo ugdymo mokyklose – 7,4 proc. (108,7 mln. Eur) (I.2.4.4 pav.).

26 Perkamosios galios paritetas (PGP) yra valiutų perskaičiavimo kursai, kuriais nacionalinėmis valiutomis išreikšti ekonominiai rodikliai perskaičiuojami bendra valiuta, tuo pačiu metu atsižvelgiant į kainų lygio skirtumus ir taip leidžiant palyginti gryną bendrojo vidaus produkto (BVP) ir jo suvestinių rodiklių apimtį tarp šalių.

I.2.4. 4 pav.

Nuo 2018 m. iki 2022 m. fizinių ir juridinių asmenų skiriamos lėšos aukštosiose mokyklose sudarė didžiausią dalį visų lėšų, palyginti su kitomis švietimo įstaigomis

Fizinių ir juridinių asmenų skiriamų lėšų švietimui dalis (proc.)*, iš viso ir pagal švietimo įstaigų grupę

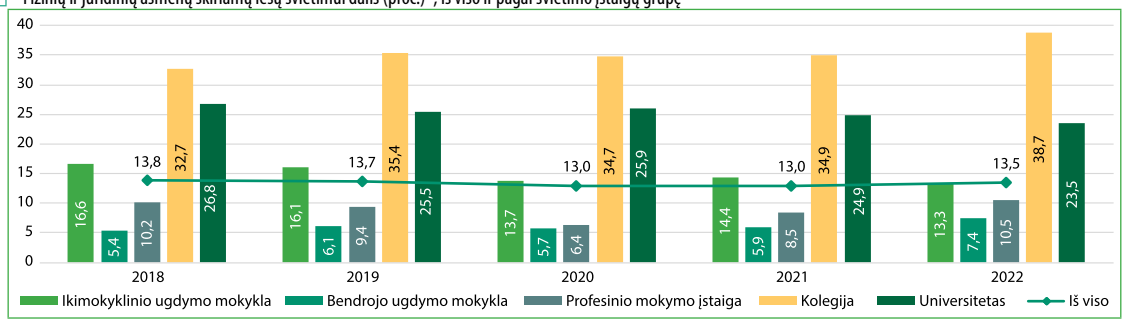

* Skaičiuojant procentinę išraiška, nėra įtrauktos užsienio institucijų, tarptautinių organizacijų lėšos.

Duomenų šaltinis: VDA, skaičiavimai: ŠVIS

Mokymosi aplinka. Pastebima, kad gerėja šalies mokyklų pastatų būklė. Švietimo įstaigų, kurių nė vienai pastato daliai nereikia kapitalinio remonto, dalis nuo 2018 m. iki 2022 m. paaugo 5 proc. punktais. 2022 m. beveik trijų ketvirtadalių (74,0 proc.) šalies švietimo įstaigų nė vienai pastato daliai nereikėjo kapitalinio remonto. Matyti, kad bendrojo ugdymo mokyklų pastatų būklė yra geresnė nei ikimokyklinio ugdymo mokyklų: 2022 m. kapitalinio remonto nereikėjo 57,6 proc. ikimokyklinio ir 77,6 proc. bendrojo ugdymo mokyklų (I.2.4.5 pav.).

I.2.4. 5 pav.

Didesnei daliai bendrojo nei ikimokyklinio ugdymo mokyklų nereikia kapitalinio remonto

Švietimo įstaigų, kurių nė vienai pastato daliai nereikia kapitalinio remonto, dalis (proc.)

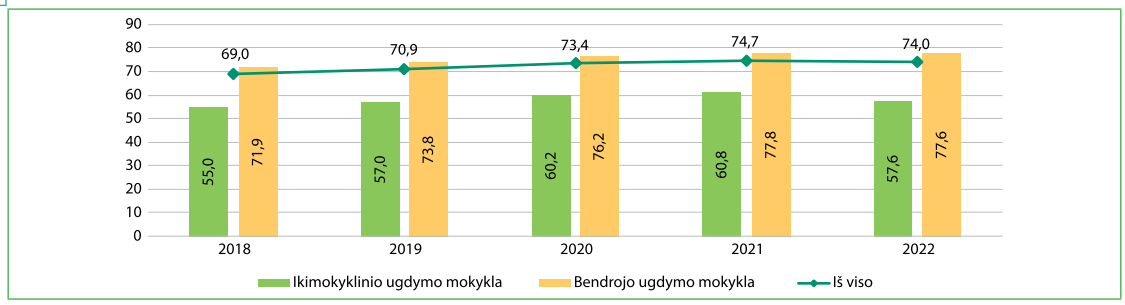

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Tačiau ŠVIS duomenys atskleidžia ir vieną esminių problemų – šalies ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų fizinė aplinka dar nėra tinkama įtraukiajam ugdymui. 2022 m. tik 0,91 proc. šalies švietimo įstaigų buvo visiškai pritaikytos mokiniams, turintiems negalią. 2018 m. tokių švietimo įstaigų buvo 0,26 proc. Nei 2018 m., nei 2022 m. nebuvo nė vienos profesinio mokymo įstaigos, visiškai pritaikytos mokiniams, turintiems negalią (I.2.4.6 pav.).

I.2.4. 6 pav.

2022 m. mažiau nei 1 proc. švietimo įstaigų fizinę aplinką buvo visiškai pritaikiusios asmenims su negalia

Švietimo įstaigų (ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų), fizinę aplinką visiškai arba iš dalies pritaikiusių asmenims su negalia, dalis (proc.)

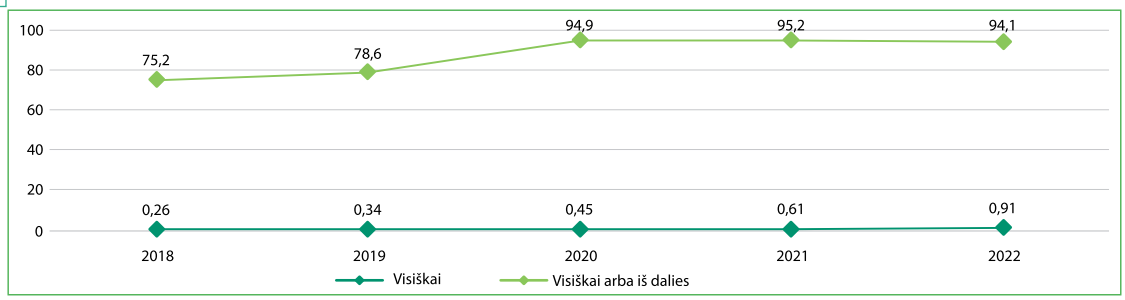

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Vertinant aplinkos pritaikymą negalią turintiems mokiniams pagal atskirus kriterijus, švietimo įstaigų aplinkos pritaikymo mastai yra didesni. Nuo 2020 m. (kai duomenys buvo pradėti rinkti ne tik apie bendrojo ugdymo, bet ir apie ikimokyklinio ugdymo mokyklas bei profesinio mokymo įstaigas) iki 2022 m. švietimo įstaigų, kurių fizinė aplinka buvo visiškai arba iš dalies pritaikyta asmenims su negalia, dalis išliko stabili – 94–95 proc. Tarp skirtingų švietimo įstaigų grupių ši dalis svyravo nuo 91,0 proc. (ikimokyklinio ugdymo mokyklos) iki 95,0 proc. (bendrojo ugdymo mokyklos) (I.2.4.7 pav.).

I.2.4. 7 pav.

Nuo 2020 m. iki 2022 m. švietimo įstaigų, fizinę aplinką visiškai arba iš dalies pritaikiusių asmenims su negalia, dalis išliko beveik nepakitusi

Švietimo įstaigų, fizinę aplinką visiškai arba iš dalies pritaikiusių asmenims su negalia, dalis (proc.) iš viso ir pagal įstaigų grupę

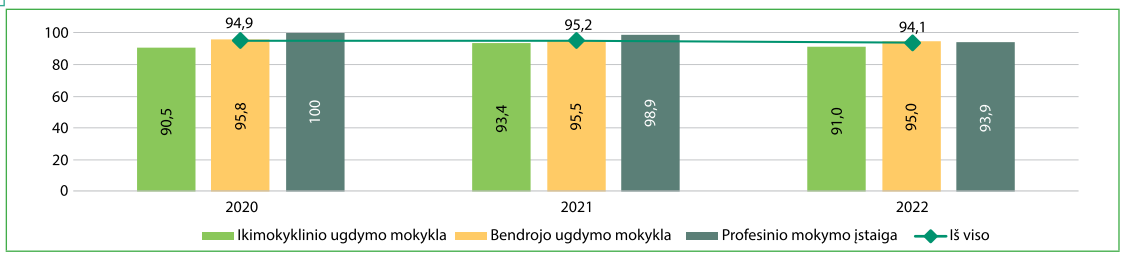

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Daugėja ir šalies mokyklų, kuriose yra laboratorijų, suteikiančių įvairesnių galimybių mokiniams mokytis tyrinėjant ir eksperimentuojant. Nuo 2018 m. iki 2022 m. bendrojo ugdymo mokyklų, turinčių laboratorijų ir (ar) technikos kabinetų, dalis paaugo 13,8 proc. punkto. 2022 m. beveik pusė šalies mokyklų (48,7 proc.) turėjo laboratorijų ir (ar) technikos kabinetų. Galimybes mokytis tyrinėjant ir eksperimentuojant dažniau turėjo pagrindinio ir vidurinio ugdymo (50,6 proc. šias ugdymo programas teikiančių mokyklų turėjo laboratorijų ir (ar) technikos kabinetų) nei pradinio ugdymo (45,2 proc. šią ugdymo programą teikiančių mokyklų turėjo laboratorijų ir (ar) technikos kabinetų) mokiniai (I.2.4.8 pav.).

I.2.4. 8 pav.

Nuo 2018 m. iki 2022 m. labiausiai augo ISCED 1 lygmens programas teikiančių mokyklų, turinčių laboratorijų ir (ar) technikos kabinetų, dalis

Bendrojo ugdymo mokyklų, turinčių laboratorijų ir (ar) technikos kabinetų, dalis (proc.) pagal vykdomas programas

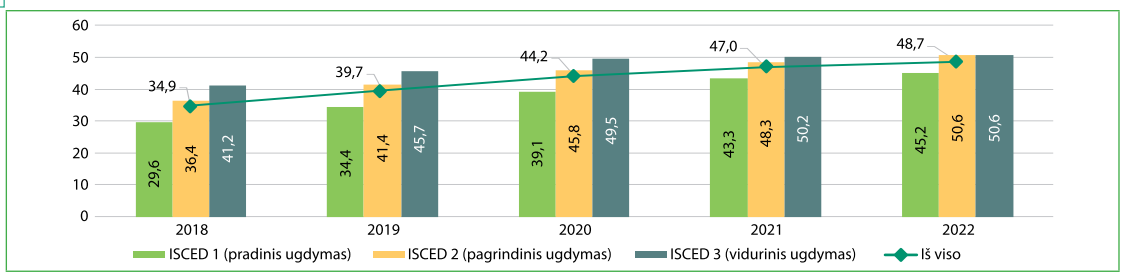

Duomenų šaltinis: ŠVIS

I.2.5. Švietimo procesai

Nuo 2018 m. iki 2022 m. šalyje 7,5 proc. punkto padidėjo besimokančiųjų ar studijuojančiųjų dalis konkrečioje amžiaus grupėje (2022 m. ji siekė 72,6 proc.), šiek tiek keitėsi besimokančių ar studijuojančių asmenų su negalia dalis (sumažėjo 0,1 proc. punkto ir 2022 m. sudarė 3,0 proc.), 3,2 proc. punkto sumažėjo studijuojančiųjų gamtos ir technologijos mokslus dalis (2022 m. ji sudarė 25,1 proc.). 2022 m. paaugo besimokančių ir studijuojančių Lietuvoje kitų šalių piliečių dalis (iki 4,1 proc.).

Išaugo pedagoginių darbuotojų, dirbančių visu krūviu, dalis (dirbančių pagrindinėje darbovietėje – 17,6 proc. punkto ir 2022 m. sudarė 65,0 proc.) ir sumažėjo pedagoginių darbuotojų kontaktinių darbo valandų dalis, palyginti su visu darbo laiku (4,5 proc. punkto ir 2022 m. sudarė 46,8 proc.).

Šalyje sumažėjo vidutinis vienam mokytojui (dėstytojui) tenkantis mokinių (studentų) skaičius (1,1 mokinio) ir 2022 m. siekė 14,2 mokinio; taip pat sumažėjo vidutinis mokinių skaičius klasėje ar grupėje (1,3 mokinio) ir 2022 m. siekė 17,5 mokinio. EBPO duomenimis, 2020 m. Lietuva pateko tarp 5 EBPO šalių, kuriose vidutiniškai buvo formuojamos mažiausios klasės. Sumažėjo mokinių, kurie mokosi jungtinėse ar perpildytose klasėse, tačiau 2022 m. kaimo vietovėse jungtinėse klasėse dar mokėsi 5,8 proc. 1–4 klasių mokinių, o miestuose 17,0–18,6 proc. priešmokyklinio ir pradinio ugdymo mokinių mokėsi perpildytose klasėse.

Plėtojamas ir tobulinamas mokyklų ir švietimo programų išorinis vertinimas: per 2019–2022 m. įvertinta 13,9 proc. bendrojo ugdymo mokyklų, kuriama ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo ir profesinio mokymo programas vykdančių mokyklų vertinimo sistema; iki 2023 m. birželio mėn. įvertintos 53 iš 109 studijų krypčių.

Mokymas, mokymasis ir studijos. Duomenys apie besimokančiųjų ar studijuojančiųjų dalį tam tikroje amžiaus grupėje iš dalies parodo švietimo prieinamumą. Nuo 2018 m. iki 2022 m. šis rodiklis paaugo 7,5 proc. punkto ir 2022 m. siekė 72,6 proc. Per minėtą laikotarpį dalyvavimo švietimo sistemoje mastas šiek tiek padidėjo visuose švietimo lygmenyse (išskyrus profesinį mokymą įgijus vidurinį išsislavinimą – dalyvavimas šiame švietimo lygmenyje sumažėjo 8,1 proc. punkto). Labiausiai augo dalyvavimas vidurinio ugdymo programoje (17,1 proc. punkto), mažiausiai kito dalyvavimas doktorantūros studijose (augo 0,4 proc. punkto). 2022 m. didžiausias dalyvavimo švietimo sistemoje mastas fiksuotas bendrojo ugdymo lygmenyje: pradinio ugdymo – 106,5 proc., pagrindinio ugdymo – 113,9 proc. ir vidurinio ugdymo – 122,1 proc. (I.2.5.1 pav.).

I.2.5. 1 pav. **Nuo 2018 m. iki 2022 m. labiausiai augo dalyvavimas vidurinio ugdymo programoje**

Besimokančiųjų ar studijuojančiųjų dalis (proc.) konkrečioje amžiaus grupėje, iš viso ir pagal švietimo lygmenis

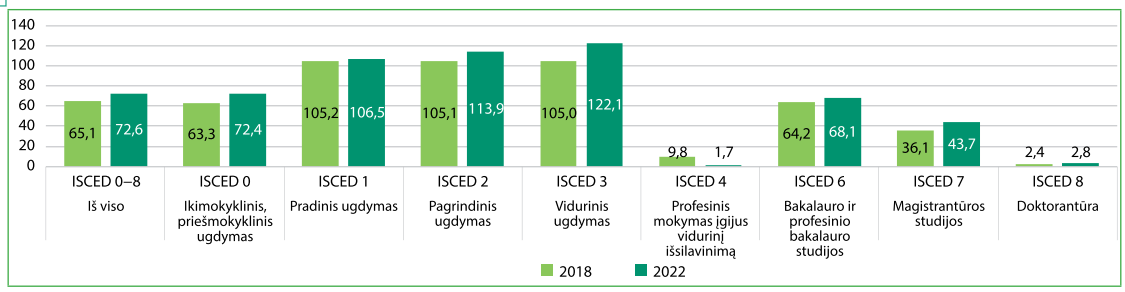

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Šimtą procentų viršijantis vaikų ir jaunuolių dalyvavimo bendrojo ugdymo programose mastas rodo, kad pagal tam tikrą ugdymo programą mokosi dalis asmenų, kurie yra jaunesnio ar vyresnio amžiaus, negu tipinis tai ugdymo programai priskiriamas besimokančiųjų amžius. Dar vienas veiksnys, turėjęs įtakos šio rodiklio augimui 2022 m. – ukrainiečių karo pabėgėlių ugdymas šalies mokyklose, kai mokyklose tiksliai suskaičiuojami besimokantys ukrainiečiai karo pabėgėliai, tačiau bendroje gyventojų grupėje šie duomenys ne visada būna tikslūs.

Švietimo sistemoje dalyvaujančių asmenų su negalia dalis nuo 2018 m. iki 2022 m. keitėsi nereikšmingai – sumažėjo 0,1 proc. punkto ir 2022 m. sudarė 3,0 proc. 2022 m. didžiausia asmenų su negalia dalis mokėsi privalomojo švietimo lygmenyse: pagrindinio (3,8 proc.) ir pradinio ugdymo (3,5 proc.), mažiausia – studijavo aukštojo mokslo įstaigose: bakalauro ir profesinio bakalauro studijose – 1,3 proc., magistrantūros studijose – 1,0 proc., doktorantūroje – 1,2 proc. Nuo 2018 m. iki 2022 m. besimokančių asmenų su negalia dalis labiausiai sumažėjo pagrindinio ugdymo lygmenyje (0,6 proc. punkto), padidėjo – doktorantūroje (0,2 proc. punkto), taip pat ikimokyklinio ir priešmokyklinio, pradinio ir vidurinio ugdymo lygmenyse (0,1 proc. punkto) (I.2.5.2 pav.) (daugiau apie tai – II.5.2 poskyryje).

I.2.5. 2 pav. **Nuo 2018 m. iki 2022 m. besimokančių asmenų su negalia dalis labiausiai sumažėjo pagrindinio ugdymo lygmenyje**

Besimokančių ar studijuojančių asmenų su negalia dalis (proc.)

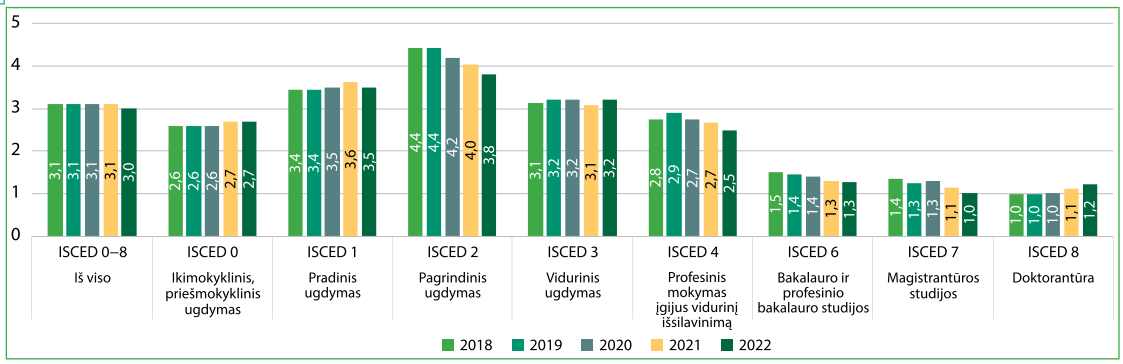

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Lietuvoje mokosi ir studijuoja ir kitų šalių piliečiai. Nuo 2018 m. iki 2021 m. jų dalis buvo gana stabili – paaugo 0,5 proc. punkto ir 2021 m. sudarė 2,0 proc. visų besimokančiųjų ir studijuojančiųjų. Per minėtą laikotarpį kitų šalių piliečių dalis kasmet augo tik aukštojo mokslo studijose (2–3 proc. punktais), kituose švietimo lygmenyse ji išliko stabili ir neviršijo 1 proc. Tačiau 2022 m. įvyko reikšmingi pokyčiai – 2022 m. vasario 24 d. Rusijai pradėjus karą prieš Ukrainą, į Lietuvą atvyko ir šalies ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklose pradėjo mokytis apie 11 tūkst. įvairaus amžiaus ukrainiečių karo pabėgėlių mokinių (daugiau apie tai – II.5.2 poskyryje). 2022 m. Lietuvoje besimokančių ir studijuojančių kitų šalių piliečių dalis paaugo 2,1 proc. punkto ir sudarė 4,1 proc., labiausiai padidėjo pradinio ir pagrindinio ugdymo lygmenyse – 2,7 proc. punkto (I.2.5.3 pav.).

I.2.5. 3 pav. **Besimokančių ar studijuojančių Lietuvoje kitų šalių piliečių dalis labiausiai išaugo 2022 m.**

Besimokančių ar studijuojančių Lietuvoje kitų šalių piliečių dalis (proc.)

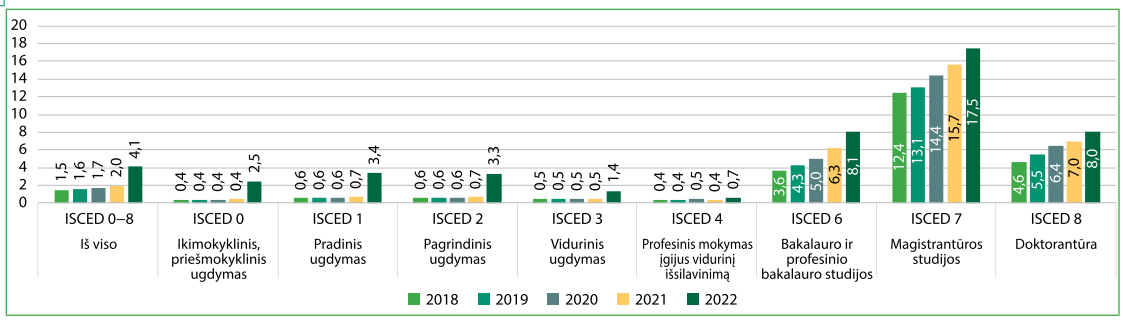

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Siekiant gerinti atitiktį tarp švietimo sistemoje įgyjamų ir darbo rinkoje reikalingų kompetencijų, Lietuvoje siekiama didinti studijuojančių STEM srityse asmenų dalį (daugiau apie tai – I.1.4 poskyryje). ŠVIS duomenimis, kol kas šio tikslo pasiekti nepavyksta – nuo 2018 m. iki 2022 m. 3,2 proc. punkto sumažėjo pasirinkusiųjų mokytis ar studijuoti gamtos ir technologijos mokslus dalis ir 2022 m. sudarė 25,1 proc. Nemažėja ir gamtos ar technologijos mokslus studijuojančių asmenų pasiskirstymo pagal lytį skirtumai – 2022 m. studijas STEM srityse rinkosi tik dešimtadalis (10,0 proc.) moterų ir beveik pusė (45,6 proc.) vyrų (I.2.5.4 pav.).

I.2.5. 4 pav. **Nuo 2018 m. iki 2022 m. pasirinkusiųjų mokytis ar studijuoti gamtos ir technologijos mokslus dalis sumažėjo**

Pasirinkusiųjų mokytis ar studijuoti gamtos ir technologijos mokslus dalis (proc.)

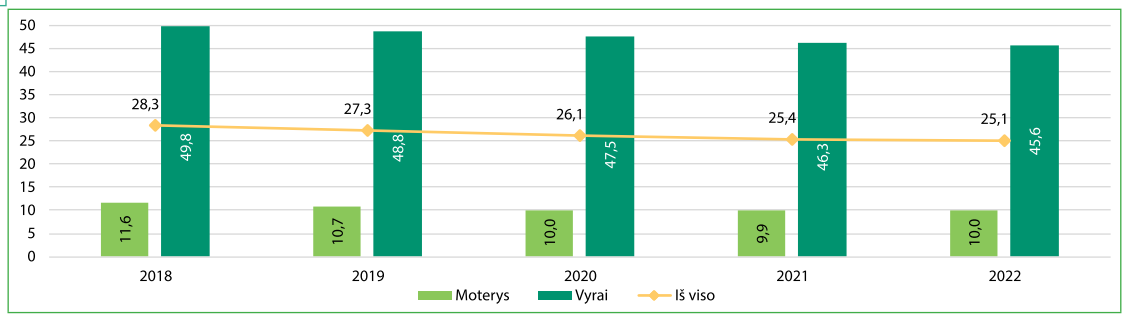

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Ugdymo procesų organizavimas ir valdymas. Nuo 2018 m. rugsėjo mėn. Lietuvoje atsisakyta mokytojų valandinės tarifinės darbo apmokėjimo sistemos ir pereita prie etatinio apmokėjimo modelio. Bendrojo ugdymo mokytojo etatą sudaro kontaktinės valandos, pasiruošimas, mokinių pasiekimų vertinimas, vadovavimas klasei, valandos, skirtos veikloms mokyklos bendruomenei ir profesiniam tobulėjimui. Darbo apmokėjimo sistemos pakeitimai turėjo įtakos ir su mokytojų darbo krūviu susijusių rodiklių pokyčiams.

Pedagoginių darbuotojų kontaktinių darbo valandų dalis, palyginti su visu darbo laiku, nuo 2018 m. iki 2022 m. sumažėjo 4,5 proc. punkto ir 2022 m. sudarė 46,8 proc. Didesnis pokytis įvyko 2018–2019 m., po minėtų mokytojų darbo apmokėjimo sistemos pakeitimų, vėlesniais metais kontaktinių darbo valandų dalis kito nereikšmingai. Lyginant skirtingų bendrojo ugdymo programų mokytojų kontaktinių darbo valandų dalį, matomi nedideli skirtumai – 2022 m. jos sudarė 48,0 proc. pradinio ugdymo mokytojų viso darbo laiko, pagrindinio ir vidurinio ugdymo mokytojų – atitinkamai 46,4 proc. ir 46,6 proc. (I.2.5.5 pav.).

I.2.5. 5 pav. **Nuo 2018 m. iki 2022 m. kasmet mažėjo pedagoginių darbuotojų kontaktinių darbo valandų dalis**

Pedagoginių darbuotojų kontaktinių darbo valandų dalis, palyginti su visu pedagoginių darbuotojų darbo laiku (proc.)

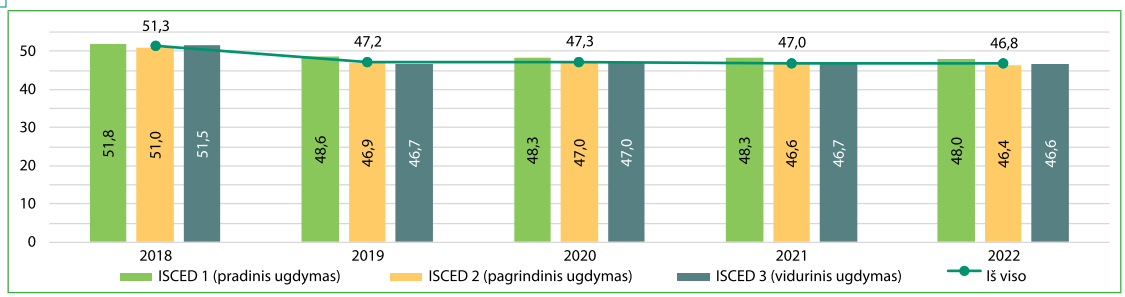

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Nuo 2018 m. iki 2022 m. išaugo pedagoginių darbuotojų, dirbančių visu krūviu, dalis: dirbančių pagrindinėje darbovietėje – 17,6 proc. punkto, visose darbovietėse – 14,9 proc. punkto. 2022 m. visu krūviu dirbo beveik du trečdaliai (65,0 proc.) pedagoginių darbuotojų, dirbančių pagrindinėje darbovietėje, ir daugiau kaip pusė (54,0 proc.) dirbančiųjų visose darbovietėse (I.2.5.6 pav.).

I.2.5. 6 pav. **Nuo 2018 m. iki 2022 m. kasmet augo pedagoginių darbuotojų, dirbančių visu krūviu, dalis**

Pedagoginių darbuotojų, dirbančių visu krūviu, dalis (proc.)

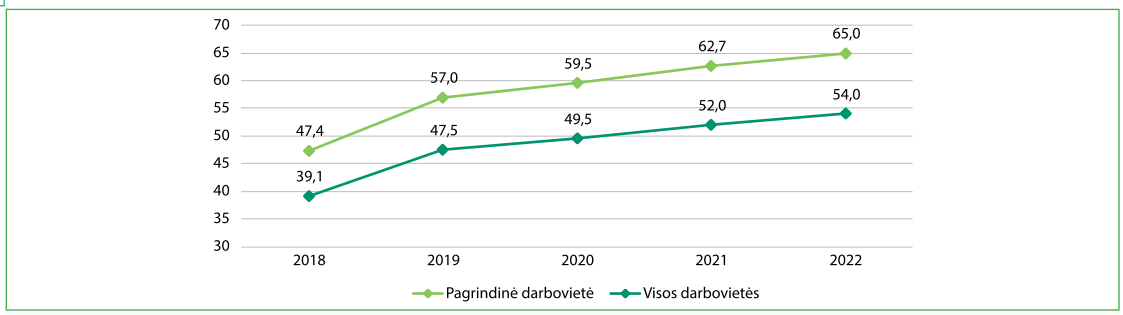

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Analizuojant, kokia pareigybės dalis (proc.) tenka vienam pedagoginiam darbuotojui savivaldybėse, matyti, kad 2022 m. didžiausia jos dalis teko vienam pedagoginiam darbuotojui miestų savivaldybių grupėje (99,4 proc.), o mažiausia – mažųjų savivaldybių grupėje (92,8 proc.). Pagal atskiras savivaldybes – didžiausia buvo Birštono (107,7 proc.) ir Vilniaus m. (103,1 proc.), o mažiausia – Neringos (72,6 proc.) ir Anykščių r. (84,9 proc.) savivaldybėse. Nuo 2018 m. iki 2022 m. didžiausias pokytis įvyko Pagėgių savivaldybėje – vienam pedagoginiam darbuotojui tenkanti pareigybės dalis išaugo 20,0 proc. punktų. Ši dalis sumažėjo tik Pasvalio r. savivaldybėje (1,6 proc. punkto) (I.2.5.7 pav.).

I.2.5. 7 pav. **2022 m. didžiausia pareigybės dalis vienam pedagoginiam darbuotojui teko miestų savivaldybių grupėje**

Pareigybės dalis (proc.), tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui savivaldybėse

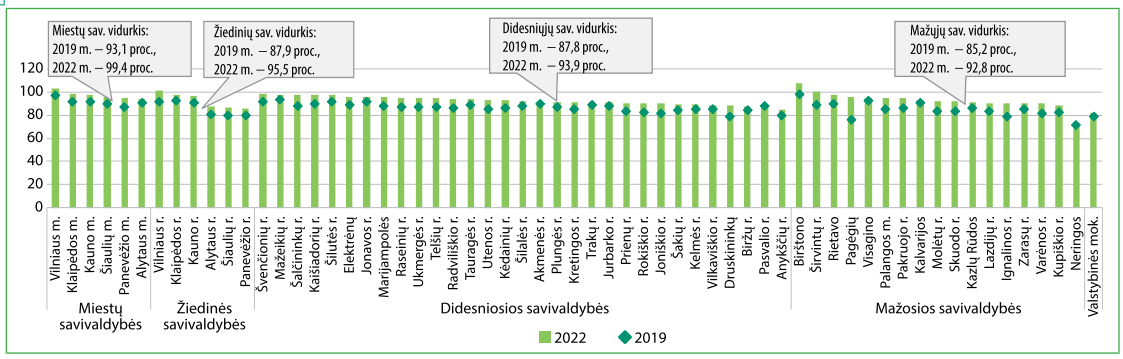

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Vertinant pedagoginių darbuotojų ir kito personalo skaičiaus santykį, ryškesnis pokytis matomas 2018–2019 m., tačiau jį lėmė tai, kad nuo 2019 m. duomenys pateikiami pagal atnaujintą skaičiavimo metodiką. Nuo 2019 m. pastebima pedagoginių darbuotojų dalies švietimo įstaigose didėjimo tendencija – pedagoginių darbuotojų ir kito personalo skaičiaus santykis paaugo 2,1 proc. punkto ir 2022 m. sudarė 100,3 proc. Lyginant skirtingų švietimo įstaigų grupių duomenis, reikšmingai išsiskiria pedagoginių darbuotojų ir kito personalo skaičiaus santykis bendrojo ugdymo mokyklose – tik jose pedagoginių darbuotojų dalis, palyginti su kitu personalu, yra gerokai didesnė nei kitose švietimo įstaigų grupėse (I.2.5.8 pav.).

I.2.5. 8 pav. **Nuo 2019 m. švietimo įstaigose kasmet auga pedagoginių darbuotojų dalis, palyginti su kitu personalu**

Pedagoginių darbuotojų ir kito personalo skaičiaus santykis (proc.)

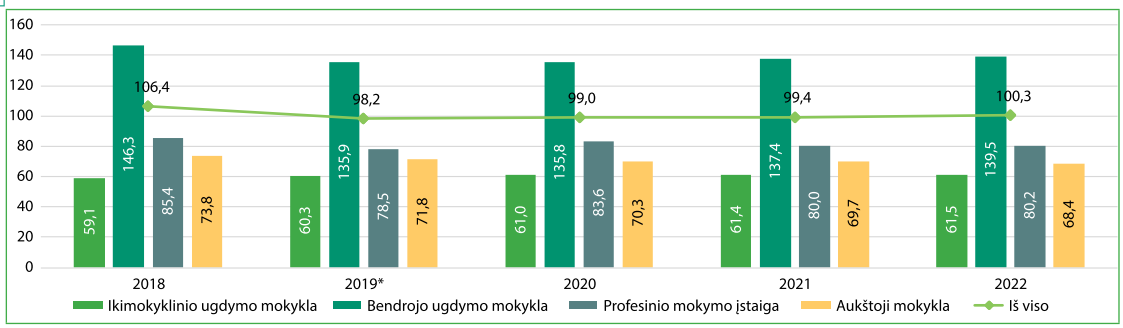

* Nuo 2019 m. duomenys pateikiami pagal atnaujintą skaičiavimo metodiką.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Analizuojant ugdymo procesų organizavimą ir valdymą, svarbūs rodikliai yra mokytojų (dėstytojų) ir mokinių (studentų) skaičiaus santykis ir vidutinis mokinių skaičius klasėje. Nuo 2018 m. iki 2022 m. vidutinis vienam mokytojui (dėstytojui) tenkantis mokinių (studentų) skaičius sumažėjo 1,1 mokinio ir 2022 m. siekė 14,2 mokinio. Šis skaičius mažėjo visuose švietimo lygmenyse, labiausiai – profesinio mokymo įgijus vidurinį išsilavinimą programose (3,8 mokinio). Mažiausiai mokytojų ir mokinių skaičiaus santykis kito pagrindinio ugdymo lygmenyje – sumažėjo 0,1 mokinio (I.2.5.9 pav.).

I.2.5. 9 pav. **Nuo 2018 m. iki 2022 m. vidutinis vienam mokytojui tenkantis mokinių skaičius mažėjo visuose švietimo lygmenyse**

Mokinių (studentų) ir mokytojų (dėstytojų) skaičiaus santykis (vnt.)

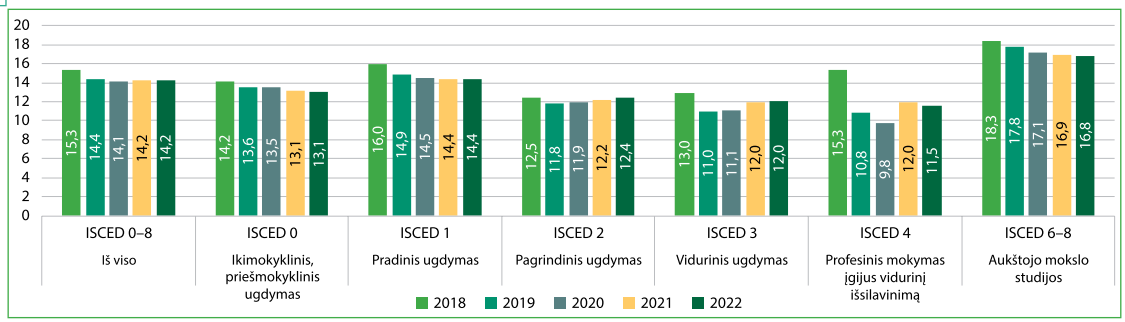

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Lyginant Lietuvos situaciją tarptautiniu lygmeniu, išryškėja reikšmingi skirtumai skirtinguose švietimo lygmenyse. Palyginti su 22 ES šalių ir EBPO šalių vidurkiu, šalyje gana mažas vienam mokytojui (dėstytojui) tenkančių mokinių (studentų) skaičius priešmokyklinio (Lietuvoje – 10 mokinių, EBPO vidurkis – 15, 22 ES šalių vidurkis – 13), pagrindinio (Lietuvoje – 10 mokinių, EBPO vidurkis – 13, 22 ES šalių vidurkis – 11), vidurinio ugdymo lygmenyse (Lietuvoje – 9 mokiniai, EBPO vidurkis – 13, 22 ES šalių vidurkis – 12) ir profesinio mokymo programose (Lietuvoje – 9 mokiniai, EBPO vidurkis – 16, 22 ES šalių vidurkis – 15). O pradinio ugdymo lygmenyje (14 mokinių) ir aukštojo mokslo studijose (15 studentų) jis atitinka EBPO šalių vidurkį ir viršija 22 ES šalių vidurkį (atitinkamai 13 mokinių ir 14 studentų) (I.2.5.10 pav.).

I.2.5. 10 pav. **Lietuvoje pradinio ugdymo programoje ir aukštojo mokslo studijose mokytojų (dėstytojų) ir mokinių (studentų) skaičiaus santykis panašus į EBPO ir 22 ES šalių vidurkį**

Mokytojų (dėstytojų) ir mokinių (studentų) skaičiaus santykis (vnt.) 2020 m. Lietuvoje, 22 ES valstybėse ir EBPO šalyse

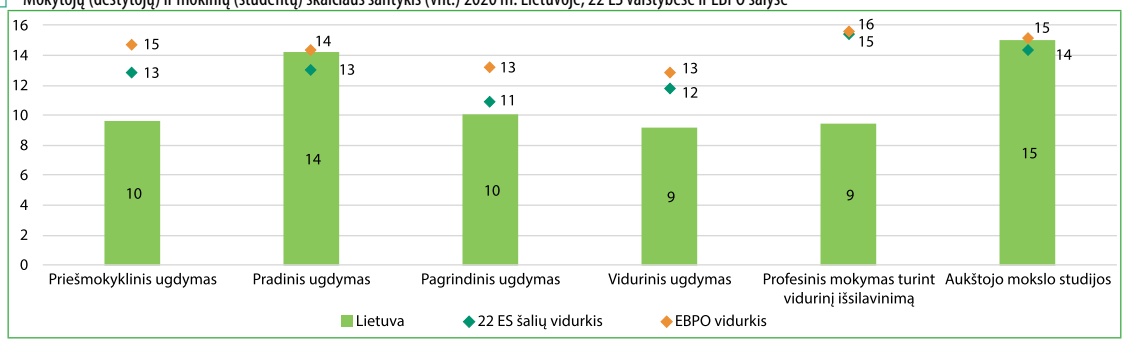

Duomenų šaltinis: EBPO

Skirtumai fiksuojami ir analizuojant padėtį bendrojo ugdymo mokyklose regioniniu lygmeniu. 2022 m. bendrojo ugdymo lygmenyje vienam mokytojui tenkantis vidutinis mokinių skaičius skirtingose savivaldybėse svyravo nuo 7,5 mokinio Šalčininkų r. iki 13,5 mokinio Kaišiadorių r. Nuo 2018 m. iki 2022 m. vienam mokytojui tenkantis vidutinis bendrojo ugdymo mokinių skaičius padidėjo 52 savivaldybėse, labiausiai – Šiaulių r. (1,5 mokinio) ir Anykščių r. (1,3 mokinio) savivaldybėse. Šis santykis sumažėjo 8 savivaldybėse, labiausiai – Švenčionių r. (0,5 mokinio) ir Joniškio r. (0,3 mokinio) savivaldybėse (I.2.5.11 pav.).

I.2.5. 11 pav. **Savivaldybėse vienam bendrojo ugdymo mokytojui tenkančių mokinių skaičius svyruoja nuo 7,5 iki 13,5 mokinio**

Vienai sąlyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius (vnt.) savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklose

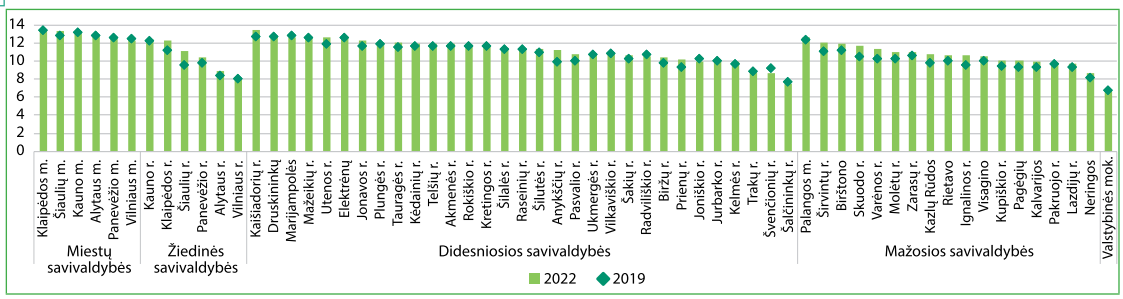

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Nuo 2018 m. iki 2022 m. vidutinis mokinių skaičius klasėje ar grupėje sumažėjo 1,3 mokinio ir 2022 m. siekė 17,5. Tačiau per minėtą laikotarpį skirtinguose švietimo lygmenyse pastebima nevienoda dinamika. Nuo 2018 m. iki 2021 m. vidutinis mokinių skaičius klasėje sumažėjo visuose švietimo lygmenyse, tačiau 2022 m. bendrojo ugdymo lygmenyje – padidėjo, labiausiai – pagrindinio (2,9 mokinio) ir vidurinio (3 mokiniais) ugdymo programose. Lyginant vidutinį mokinių skaičių klasėje skirtinguose švietimo lygmenyse, matyti, kad 2022 m. vidutiniškai didžiausios klasės buvo suformuotos pradinio (19,1 mokinio) ir pagrindinio (18,1 mokinio) ugdymo lygmenyse, mažiausios – vidurinio ugdymo lygmenyje (15,3 mokinio) ir profesinio mokymo įgijus vidurinį išsilavinimą programoje (10,8 mokinio) (I.2.5.12 pav.).

I.2.5. 12 pav. **Per 2018–2022 m. laikotarpį vidutinis klasės (grupės) mokinių skaičius išaugo pradinio ugdymo lygmenyje, kituose švietimo lygmenyse – sumažėjo**

Vidutinis klasės komplekto ar grupės mokinių skaičius (vnt.)

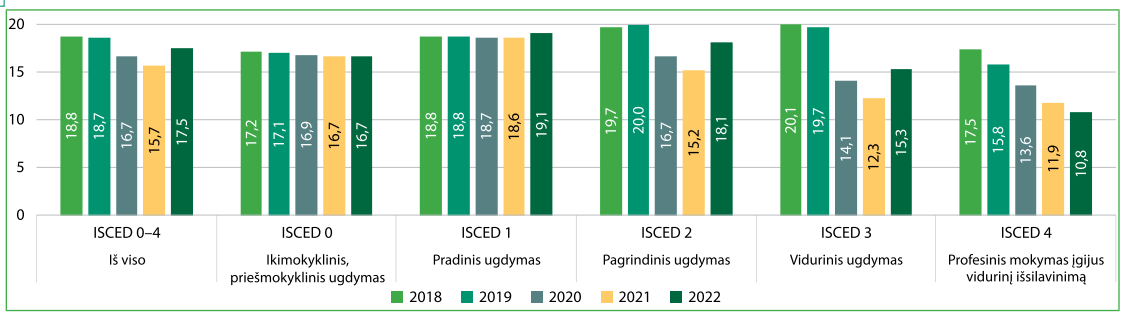

Duomenų šaltinis: ŠVIS

EBPO duomenimis, 2020 m. Lietuva pateko tarp 5 šalių, kuriose formuojamos klasės buvo vidutiniškai mažiausios – pradinio ugdymo lygmenyje mažesnės klasės nei Lietuvoje buvo sudaromos Kosta Rikoje, Lenkijoje, Latvijoje ir Graikijoje, o pagrindinio ugdymo lygmenyje – Latvijoje, Estijoje, Lenkijoje ir Suomijoje. EBPO skaičiavimu, 2020 m. pradinio ugdymo klasėje Lietuvoje vidutiniškai buvo ugdoma 18, EBPO šalyse – 20, o vertinant 22 ES šalių vidurkį – 19 mokinių, pagrindinio ugdymo klasėje Lietuvoje – 19 mokinių, vidutiniškai EBPO – 23, 22 ES šalyse – 21 mokinys.

Pastebimi regioniniai skirtumai – 2022 m. didžiausios klasės buvo formuojamos miestų savivaldybių mokyklose (vidutiniškai 24,3 mokinio), mažiausios – mažosiose savivaldybėse (19,1 mokinio). 2022 m. vidutinis mokinių skaičius klasėje svyravo nuo 25,3 mokinio Klaipėdos m. iki 13,7 mokinio Neringos savivaldybėje. Nuo 2018 m. iki 2022 m. vidutinis klasės dydis padidėjo beveik visose savivaldybėse, labiausiai – Pagėgių (4 mokiniais), Visagino, Skuodo r. ir Neringos (2,9 mokinio) savivaldybėse; sumažėjo – Šilalės r. (0,4 mokinio), Joniškio r. (0,2 mokinio) ir Panevėžio m. (0,1 mokinio) savivaldybėse (I.2.5.13 pav.).

I.2.5. 13 pav. **Didžiausias vidutinis klasės dydis – miestų savivaldybių grupėje**

Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos klasės komplekto dydis (mokinių skaičius, vnt.) savivaldybėse

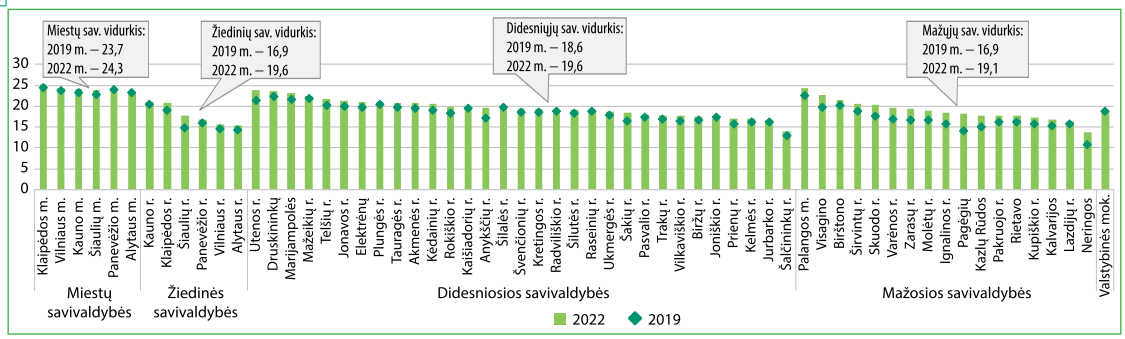

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Lietuvoje fiksuojami klasių formavimo išskirtinumai – jungtinės klasės ir perpildytos klasės, kuriose viršijamas leistinas didžiausias mokinių skaičius[27]. 2022 m. Lietuvoje buvo 3,4 proc. jungtinių 1–4 klasių. Pastebimi vietovių skirtumai – kaimo vietovėse jungtinių 1–4 klasių buvo 8,6 proc., miesto vietovėse – 1,9 proc. Nuo 2018 m. iki 2022 m. pradinio ugdymo lygmenyje jungtinių klasių sumažėjo 3,7 proc. punkto. Reikšmingas pokytis kaimo vietovėse – jungtinių 1–4 klasių sumažėjo 13,4 proc. punkto. 2018 m. šalyje 5,6 proc. suformuotų 5–8 klasių buvo jungtinės, kaimo vietovėse – 14,4 proc. 2022 m. atnaujinus *Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisykles (2011)*, jungtinių bendrosios paskirties 5–8 klasių savivaldybės pavaldumo mokyklose nebeliko.

2022 m. 1,7 proc. 1–4 klasių mokinių mokėsi jungtinėse klasėse (skaičiuojant tik bendrosios paskirties klases). Kaimo vietovėse tokiose klasėse besimokančių mokinių dalis buvo didesnė (5,8 proc. kaimo ir 0,9 proc. miesto vietovėse). Nuo 2018 m. iki 2022 m. jungtinėse klasėse besimokančių 1–4 klasių mokinių sumažėjo 2 proc. punktais, didelis pokytis įvyko kaimo vietovėse: šių mokinių sumažėjo 10,7 proc. punkto (I.2.5.14 pav.).

I.2.5. 14 pav. **Nuo 2018 m. iki 2022 m. jungtinių klasių ir jose besimokančių mokinių dalis labiausiai mažėjo kaimo vietovėse**

Jungtinių 1–4 klasių komplektų dalis (proc.), palyginti su bendru klasių komplektų skaičiumi, ir 1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)

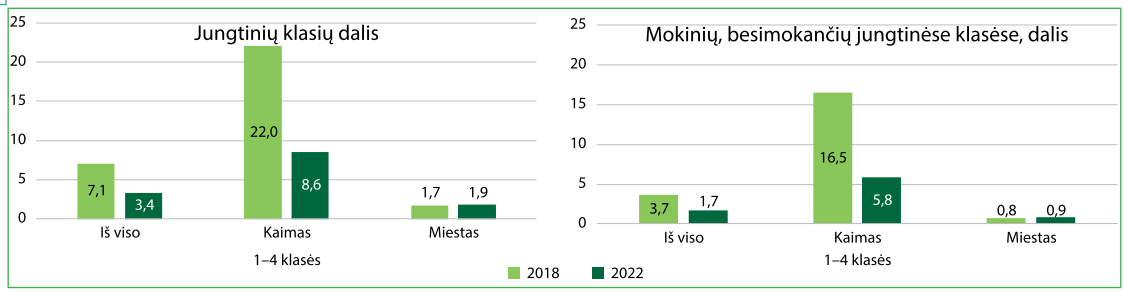

Duomenų šaltinis: ŠVIS

2022 m. skaičiuojant dalį nuo visų besimokančiųjų, perpildytose grupėse ir klasėse mokėsi 14,2 proc. priešmokyklinio ir 14,9 proc. pradinio ugdymo mokinių. Pagrindinio ir vidurinio ugdymo lygmenyse perpildytose klasėse besimokančių mokinių buvo mažiau – iki 3 proc. Tai aktuali miesto mokyklų problema: miestuose perpildytose grupėse ir klasėse mokėsi 18,6 proc. priešmokyklinio ir 17,0 proc. pradinio ugdymo mokinių (kaimo vietovėse, atitinkamai, 5,6 proc. ir 4,2 proc.) ir suformuota 12,4 proc. perpildytų priešmokyklinio ir 13,9 proc. pradinio ugdymo grupių ir klasių (kaimo vietovėse, atitinkamai, 2,8 proc. ir 2,4 proc.). Nuo 2018 m. iki 2022 m. perpildytų grupių ir klasių ir jose besimokančių mokinių mažėjo, bet problema vis dar išlieka aktuali (I.2.5.15 pav.).

27 Didžiausias leistinas mokinių skaičius priešmokyklinio ugdymo grupėse – 20, pradinio – 24, pagrindinio ir vidurinio ugdymo – 30 mokinių klasėje. Mokyklos steigėjo sprendimu, išimtiniais atvejais gali būti padidintas maksimalus mokinių skaičius klasėje arba grupėje.

I.2.5. 15 pav. **Nuo 2018 m. iki 2022 m. perpildytų klasių ir jose besimokančių mokinių dalis mažėjo visuose švietimo lygmenyse**

Bendrojo ugdymo mokyklų klasių ar grupių komplektų, kuriuose viršijamas didžiausias leistinas mokinių skaičius, dalis (proc.) ir mokinių, besimokančių klasėse ar grupėse, kuriose viršijamas didžiausias leistinas mokinių skaičius, dalis (proc.)

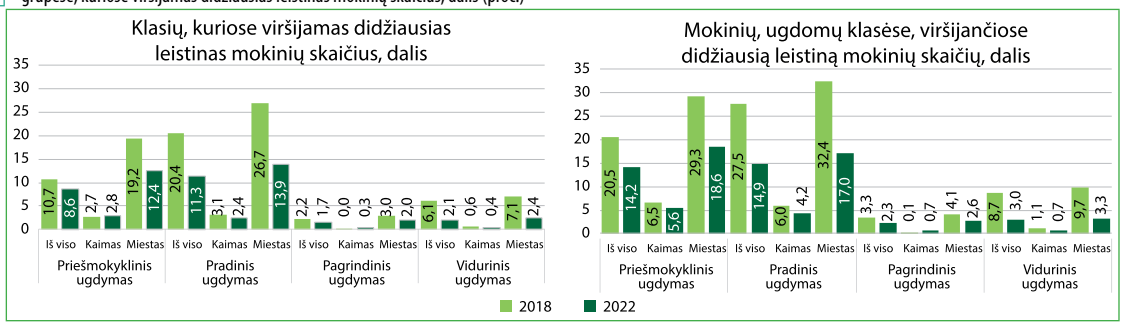

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Išorinis mokyklų veiklos kokybės, studijų programų vertinimas. Švietimo kokybei užtikrinti greta kitų priemonių vykdomas išorinis mokyklų veiklos kokybės vertinimas. Vis tik mokyklų, vykdančių ikimokyklinio, priešmokyklinio, bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo programas, veiklos išorinio vertinimo mastas nedidelis. Per ketverius metus (2019–2022 m.) išorinis vertinimas atliktas mažiau nei 8 proc. minėtų įstaigų. Žemą rodiklio reikšmę visų pirma lemia tai, kad kol kas šalyje atliekamas tik bendrojo ugdymo programas vykdančių mokyklų išorinis vertinimas; per ketverius metus (2019–2022 m.) įvertinta 13,9 proc. šių mokyklų (I.2.5.16 pav.). Pastaraisiais metais bendrojo ugdymo programas vykdančių mokyklų veiklos išorinis vertinimas kito: iki 2018 m. vykdytas tik visuminis vertinimas, nuo 2019 m. gali būti vykdomas visuminis, teminis ir rizikos vertinimas[28]. Kito ir per metus įvertintų mokyklų skaičius – 2018–2022 m. laikotarpiu per metus įvertintos 30–165 bendrojo ugdymo mokyklos, išskyrus 2020 m., kai dėl COVID-19 pandemijos išorinis vertinimas nevyko (I.2.5.17 pav.).

I.2.5. 16 pav. **Per ketverius metus atliktas beveik 14 proc. bendrojo ugdymo mokyklų veiklos išorinis vertinimas**

Švietimo įstaigų, vykdančių ikimokyklinio, priešmokyklinio, bendrojo ugdymo, profesinio mokymo programas, kuriose per pastaruosius ketverius metus vykdytas veiklos kokybės išorinis vertinimas, dalis (proc.)

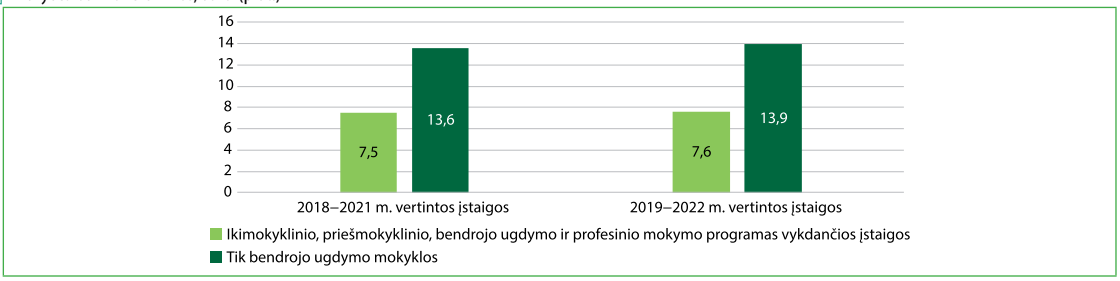

Duomenų šaltinis: ŠVIS

I.2.5. 17 pav. **2018–2022 m. kasmet atliktas 30–165 bendrojo ugdymo mokyklų veiklos išorinis vertinimas**

Bendrojo ugdymo mokyklų, kuriose atliktas veiklos išorinis vertinimas, skaičius pagal vertinimo rūšis

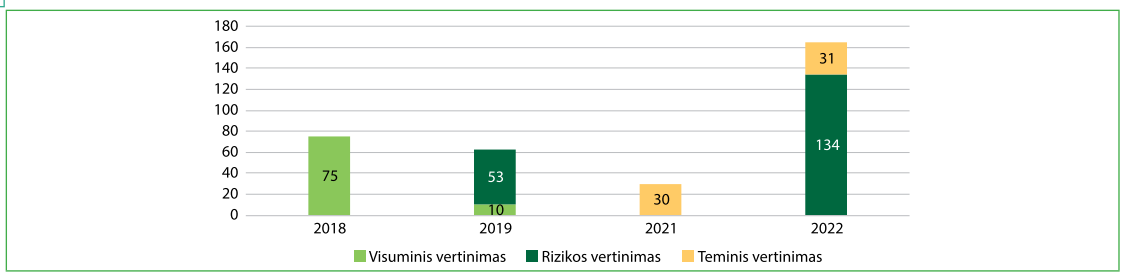

Pastaba: 2020 m. dėl COVID-19 pandemijos išorinis vertinimas nevyko.

Duomenų šaltinis: NŠA

28 Visuminis vertinimas – vertinama visa mokyklos veikla, teminis – mokyklos veikla vertinama, gilinantis į švietimo ir mokslo ministro nustatytą aktualią temą (problemą, klausimą), rizikos vertinimas – identifikuojami, analizuojami mokyklos veiklos rizikos veiksniai ir numatomos veiklos tobulinimo galimybės (*Mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas, 2007*).

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas vykdančių mokyklų išorinis vertinimas dar nevykdomas, bet jam pasirengta: patvirtintas išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas[29], sukurta metodika, išbandyti ir patvirtinti instrumentai. Kuriama ir profesinio mokymo programas vykdančių įstaigų išorinio vertinimo sistema – patvirtintas formaliojo profesinio mokymo teikėjų veiklos išorinio vertinimo aprašas[30], vyksta bandomieji vertinimai, tobulinamos parengtos metodikos, kuriami įrankiai.

Viena iš aukštojo mokslo studijų kokybės užtikrinimo priemonių – studijų vertinimas. Studijų kokybės vertinimo centro duomenimis, iki 2023 m. birželio mėn. įvertintos 53 iš 109 studijų krypčių (akreditavimo sprendimai priimti dėl 45 iš 53 įvertintų krypčių). Dauguma studijų (84 proc.) akredituotos maksimaliam 7 metų, 15 proc. – 3 metų laikotarpiui, 1 proc. neakredituota. Vertinant, kiek pastaraisiais metais iš visų akredituotų studijų programų yra akredituotos maksimaliam laikotarpiui, rodiklis žemesnis – 2022 m. 7 metams akredituota 28,1 proc. bakalauro ir profesinio bakalauro ir 28,4 proc. magistrantūros studijų (I.2.5.18 pav.). Žemesnį rodiklį lėmė perėjimas prie naujos studijų vertinimo tvarkos – 2020 m. perėjus nuo studijų programų prie studijų krypčių išorinio vertinimo ir akreditavimo, visų aukštųjų mokyklų vykdomos studijų kryptys laikomos akredituotomis, kol nebus įvertintos ir akredituotos pagal naują nustatytą tvarką[31]. Taigi nemažos dalies vykdomų studijų programų, kurios atliekant pastarąjį vertinimą buvo akredituotos 7 metams, akreditavimo terminai jau gali būti pasibaigę, bet jos laikomos akredituotomis, iki kol bus įvertintos tos krypties studijos.

I.2.5. 18 pav.

2022 m. maksimaliam laikotarpiui akredituota apie 28 proc. studijų programų

Maksimaliam (7 metų) laikotarpiui akredituotų studijų programų dalis (proc.), palyginti su visu akredituotų programų skaičiumi*

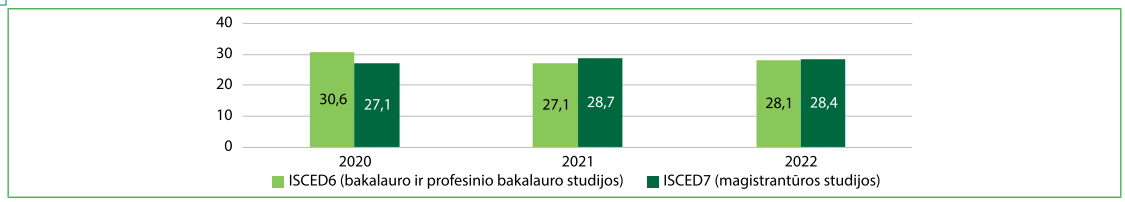

* Skaičiuojamos studijų programos, kurios nurodytais metais laikytos akredituotomis (ar akredituotomis maksimaliam laikotarpiui), nors akreditavimas įvyko ir ankstesniais metais.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

29 Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. birželio 2 d. įsakymas Nr. V-908 „Dėl Mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas, veiklos kokybės išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

30 Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. kovo 25 d. įsakymas Nr. V-442 „Dėl Profesinio mokymo įstaigų ir kitų profesinio mokymo teikėjų, vykdančių formalųjį profesinį mokymą, veiklos išorinio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

31 Tai nustatyta Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. V-835 „Dėl studijų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašo, vertinamųjų sričių ir rodiklių patvirtinimo“.

II

DALIS

Švietimo teisingumas

Šioje leidinio dalyje detaliau analizuojama daugeliui pasaulio valstybių aktuali tema – švietimo teisingumas.

Aprašydami švietimo teisingumo situaciją Lietuvoje, autoriai pasirinko teorinį konstruktą, pagal kurį švietimo teisingumas Lietuvoje vertintas, analizuojant švietimo pritaikomumą (mokyklų įvairovę; švietimo politiką dėl mokyklos, ugdymo krypčių ar programų pasirinkimo pagal mokinių gebėjimus, interesus ar kitus požymius; švietimo sistemos gebėjimą atitikti mokinių poreikius), švietimo tolygumą (mastą, kuriuo švietimo srityje taikomi tokie patys (vienodi) švietimo sistemos kokybės standartai) ir švietimo pagalbos priemonių apimtį (švietimo politikos priemones, skatinančias teisingumą ir švelninančias sąlygas į nepalankią padėtį patekusioms mokykloms ir (ar) mokiniams).

Leidinio II dalies pradžioje atskirai aptariamos švietimo reikšmė pagal gerovės valstybės modelį ir švietimo teisingumo samprata. Teorinė analizė užbaigiama esminių švietimo teisingumą ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo lygmenyse užtikrinančių Lietuvos teisės aktų apibūdinimu.

Vertinant surinktus statistinius duomenis, stengtasi juos analizuoti pagal:

- mokyklos vietą (miestas ir kaimas);
- mokinių lytį;
- mokomąją kalbą;
- priklausymą socialinę riziką patiriančioms šeimoms;
- priklausymą specialiuosius ugdymo poreikius turintiems asmenims;
- priklausymą per paskutinius 3 metus į Lietuvą sugrįžusiems reemigrantams.

Analizėje apibendrinami prieinami statistiniai duomenys, atlikta užsienio ir Lietuvos teisinių aktų analizė, remiamasi moksliniais straipsniais, tarptautinių ir nacionalinių tyrimų rezultatais, aptariama padėtis šalyje, savivaldybėse ir jų grupėse.

II dalies turinys

Pagrindiniai faktai ir tendencijos 80

II.1. Švietimas pagal gerovės valstybės modelį 82
II.2. Švietimo teisingumas: kilmė, apibrėžtis, vertinimas, užtikrinimas 88
II.3. Švietimo pritaikomumas 95
II.3.1. Mokyklų įvairovė 95
II.3.2. Bendrojo ugdymo mokyklos pasirinkimo ir priėmimo į ją politika 106
II.3.3. Mokinių skirstymas į ugdymo kryptis 110
II.3.4. Klasės kurso kartojimas ir mokymosi nutraukimas 113
II.4. Švietimo tolygumas 119
II.4.1. Mokymosi pasiekimai 119
II.4.2. Mokytojų kvalifikacija ir ugdymo aplinka 127
II.4.3. Mokinių dalyvavimas neformaliojo vaikų švietimo veiklose 133
II.5. Švietimo pagalbos priemonės 135
II.5.1. Pagalba mokykloms 135
II.5.2. Priemonės, gerinančios mokinių galimybes mokytis 142
II.5.3. Priemonės mokinių pasiekimams gerinti 153

Švietimo teisingumas

Mokyklų įvairovė

75,2 proc. ikimokyklinio ugdymo (2018 m. – 80,6 proc.), **87 proc.** bendrojo ugdymo mokyklų – savivaldybių pavaldumo (2018 m. – 91,4 proc.)

24,5 proc. ikimokyklinio ugdymo (2018 m. – 19 proc.), **10,2 proc.** bendrojo ugdymo mokyklų – privačios (2018 m. – 5,9 proc.)

14 bendrojo ugdymo mokyklų skirtos gabiems mokiniams: jose menų mokosi 3 602, sporto – 1 490, muzikos – 785 mokiniai

36 mokyklos (iš jų 15 – Kaune) įgyvendina savitos pedagoginės sistemos elementus; **16** mokyklų yra katalikiškos krypties

699 jaunuoliai mokosi 12 savivaldybių jaunimo mokyklose ir klasėse, iš jų 34,3 proc. – Vilniuje

4 671 suaugęs asmuo mokosi 8 savivaldybių suaugusiųjų mokyklose ir 25 savivaldybių suaugusiųjų klasėse, iš jų 36 proc. – Vilniuje

Šalyje yra **10** specialiųjų ikimokyklinio ugdymo mokyklų (2018 m. – 12), jose mokosi **1 286** vaikai (2018 m. – 1 424 vaikai), **42** bendrojo ugdymo specialiosios mokyklos (2018 m. – 44), jose mokosi **3 656** mokiniai (2018 m. – 3 765 mokiniai)

10,7 proc. mokinių profesinio mokymo įstaigose mokėsi vien pagal bendrojo ugdymo programą (2018 m. – 6 proc.), **36 proc.** mokėsi tik profesinio mokymo (2018 m. – 45,5 proc.), **44,5 proc.** mokėsi pagal bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo programą (2018 m. – 48,5 proc.), **4,9 proc.** mokėsi profesinio mokymo modulio (2020 m. – 1,7 proc.)

Klasės kurso kartojimas ir mokymosi nutraukimas

2021 m. **1,6 proc.** bendrojo ugdymo mokinių bent kartą kartojo klasės kursą (3 proc. pagrindinio, 1,3 proc. pradinio, 0,4 proc. vidurinio ugdymo) (2020 m. – 1,8 proc.)

Berniukai sudarė **69,1 proc.** kartojusiųjų pagrindinio ugdymo, **60,1 proc.** kartojusiųjų vidurinio ugdymo kursą

83,1 proc. mokykloje nesimokančių 7–16 m. vaikų – išvykę į užsienį (11 tūkst. iš 13,2 tūkst.)

86 profesinio mokymo įstaigose mokėsi **29,9 tūkst.** mokinių (2018 m. – 101 įstaiga ir 34,2 tūkst. mokinių)

2021 m. **4,3 tūkst.** asmenų nutraukė pirminį profesinį mokymąsi (2018 m. – 5 tūkst.)

Švietimo pritaikomumas

Švietimo tolygumas

Lietuvių k. ir literatūros PUPP aukštesniuoju lygiu išlaikė: **10,7 proc.** miesto mokyklų mokinių (2019 m. – 15,2 proc.), **6,3 proc.** kaimo mokyklų mokinių (2019 m. – 10,8 proc.)

Matematikos PUPP aukštesniuoju lygiu išlaikė: **4,3 proc.** miesto mokyklų mokinių (2019 m. – 11,4 proc.), **2,2 proc.** kaimo mokyklų mokinių (2019 m. – 4,4 proc.)

Lietuvių k. ir literatūros VBE rinkosi laikyti: **70,4 proc.** lietuvių kalba besimokiusių abiturientų (2019 m. – 65,8 proc.), **63,1 proc.** lenkų kalba besimokiusių abiturientų (2019 m. – 62,0 proc.), **65,8 proc.** rusų kalba besimokiusių abiturientų (2019 m. – 60,1 proc.)

Matematikos VBE rinkosi laikyti: **60,2 proc.** lietuvių kalba besimokiusių abiturientų (2019 m. – 60,2 proc.), **54,0 proc.** lenkų kalba besimokiusių abiturientų (2019 m. – 53,4 proc.), **60,2 proc.** rusų kalba besimokiusių abiturientų (2019 m. – 61,9 proc.)

Pastaba: kai nenurodyta kitaip, pateikiamos 2022 m. reikšmės.

Švietimo tolygumas

Lietuvių k. ir literatūros VBE rinkosi laikyti (šalyje – 69,4 proc. visų abiturientų):
10,0 proc. profesinėse mokyklose besimokiusių abiturientų (2019 m. – 7,7 proc.),
16,5 proc. suaugusiųjų mokyklose besimokiusių abiturientų (2019 m. – 12,0 proc.),
14,1 proc. suaugusiųjų klasėse besimokiusių abiturientų (2019 m. – 11,2 proc.)

Matematikos VBE rinkosi laikyti (šalyje – 59,5 proc. visų abiturientų):
9,5 proc. profesinėse mokyklose besimokiusių abiturientų (2019 m. – 9,8 proc.),
9,5 proc. suaugusiųjų mokyklose besimokiusių abiturientų (2019 m. – 6,5 proc.),
7,8 proc. suaugusiųjų klasėse besimokiusių abiturientų (2019 m. – 6,2 proc.)

Mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją buvo įgiję:
42,4 proc. miesto bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų (2019 m. – 45,5 proc.),
30,2 proc. kaimo bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų (2019 m. – 28,2 proc.),
19,3 proc. miesto ikimokyklinio ugdymo mokyklų mokytojų (2019 m. – 19,2 proc.),
14,9 proc. kaimo ikimokyklinio ugdymo mokyklų mokytojų (2019 m. – 15,1 proc.)

Švietimo pagalbos priemonės

Pagalba mokykloms

Vieno bendrojo ugdymo mokyklos mokinio mokymui vidutiniškai skirta
2 393,27 Eur
(2018 m. – 1 830,13 Eur)

Vieno besimokančiojo švietimo pagalbai vidutiniškai skirta
248,2 Eur
(2020 m. – 162,46 Eur)

1,8 proc.
(2020 m. – 0,9 proc.)
bendrojo ugdymo mokyklų visiškai pritaikytos turintiesiems negalią

15,3 proc.
(2020 m. – 13,2 proc.)
bendrojo ugdymo mokyklų vidus pritaikytas turintiesiems negalią

7,6 proc.
(2020 m. – 11,3 proc.)
profesinio mokymo įstaigų vidus pritaikytas turintiesiems negalią

100 mokinių mokymui naudota
25,4 kompiuterio
(2020 m. – 23,7)

49,0 proc. bendrojo ugdymo mokyklų turėjo laboratorijų
(2020 m. – 43,4 proc.)

Priemonės mokinių pasiekimams gerinti

7,7 proc.
mokyklų neturėjo jokio švietimo pagalbos specialisto
(2018 m. – 9,4 proc.)

Vienam švietimo pagalbos specialistui teko tiek vaikų, turinčių SUP:
20,7 ikimokyklinio ugdymo lygmenyje
(2018 m. – 22,9),
18,4 bendrojo ugdymo lygmenyje
(2018 m. – 18,5),
15,2 profesinio mokymo įstaigose
(2018 m. – 11,8)

250 grįžusių iš užsienio Lietuvos piliečių vaikų mokėsi pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas
(2019 m. – 520)

NVŠ programose dalyvavo:
63,7 proc. Lietuvos pilietybę turinčių bendrojo ugdymo mokinių
(2018 m. – 60,3 proc.),
30,5 proc. užsienio piliečių vaikų arba grįžusių iš užsienio Lietuvos piliečių vaikų
(2018 m. – 35,1 proc.)

Pagal ugdymo programas mokėsi tiek ukrainiečių vaikų:
1 595 – ikimokyklinio ugdymo,
607 – priešmokyklinio ugdymo,
3 455 – pradinio ugdymo,
5 267 – pagrindinio ugdymo,
536 – vidurinio ugdymo

Priemonės, gerinančios mokinių galimybes mokytis

Į mokyklas vežiojama **2,9 proc.** visų mokinių (2019 m. – 2,6 proc.)

Į mokyklas vežiojama **20,8 proc.** bendrojo ugdymo mokinių
(2018 m. – 21,6 proc.)

Bendrojo ugdymo mokyklose įgyvendinama **89,0 proc.** prevencinių programų
(2018 m. – 77,7 proc.)

6,6 proc. bendrojo ugdymo mokyklų mokinių gauna finansinę ir kitokią paramą
(2018 m. – 8,9 proc.)

14,3 proc. bendrojo ugdymo mokyklų mokinių gauna nemokamą maitinimą
(2018 m. – 12,6 proc.)

Pagrindiniai faktai ir tendencijos

Gerovės valstybė atspindi kolektyvinius socialinius interesus. Gerovės valstybėje užtikrinama visų piliečių esminė socialinė gerovė, kuri yra tiesiogiai susijusi su tokiomis sritimis, kaip švietimas, sveikatos apsauga, socialinė apsauga. Valstybėje siekiant gerovės, švietimo sistemoje, kaip ir kitose srityse, taikomos paramos priemonės, mažinančios socialinę nelygybę ir atskirtį, įgyvendinamas socialinis teisingumas. Pagal EBPO gerovės indeksą, 2022 m. Lietuvos švietimas įvertintas 7,7 balo iš 10 (2019 m. – 7,3 balo) ir viršijo NPP 2025 m. numatytą siekinį (7,5).

Užtikrinant socialinį teisingumą, socialinė padėtis apibūdinama kaip derama, atitinkanti žmogaus esmę ir teises. Dažniausiai *švietimo teisingumo* poreikį skatina prigimtinės žmogaus teisės – teisingumas, lygybė. Šiuolaikinė *socialinio teisingumo* koncepcija integruoja šešis aspektus: skurdo prevenciją, *švietimo teisingumą*, atvirą darbo rinką, socialinę įtrauktį ir nediskriminavimą, teisingumą tarp kartų, sveikatą. Lietuvos socialinio teisingumo indeksas vienu intervalu žemesnis nei ES ir EBPO vidurkis, o teisingo švietimo aspektas vertinamas geriau nei vidutiniškai. ES ir EBPO socialinio teisingumo indekso ataskaitoje (2019) nurodytas Lietuvos socialinio teisingumo indekso rodiklis 2019 m. – 5,36 iš 10, 2018 m. – 5,30 iš 10, geriausiai pagal socialinio teisingumo indeksą vertinami du socialinio teisingumo aspektai – teisingumas tarp kartų (12 vieta iš 41) ir teisingas švietimas (18 vieta iš 41).

Švietimas yra teisingas, kai visi mokiniai gauna bent minimalų kokybišką išsilavinimą, ir mokinių pasiekimai iš esmės nepriklauso nuo socialinių, ekonominių ir kultūrinių sąlygų. Švietimo teisingumą sudaro trys aspektai: *pritaikomumas*, *tolygumas* ir *pagalbos priemonės*. Švietimo pritaikomumas ne tik įtvirtina galimybę patekti į mokyklą, bet ir užtikrina asmens pasirinkimo teisės įgyvendinimą. *Pritaikomumas* atskleidžia mokyklų įvairovę ir švietimo politiką mokyklų, ugdymo krypčių ir programų pasirinkimo atžvilgiu, taip pat švietimo sistemos gebėjimą atitikti mokinių poreikius. Švietimo tolygumas rodo valstybės gebėjimą užtikrinti vienodas prieigos prie švietimo paslaugų sąlygas ir bent tarpusavyje palyginamus dalyvavimo švietimo sistemoje rezultatus. *Pagalbos priemonėmis* užtikrinama kiekvieno asmens prigimtinė teisė būti traktuojamam vienodai su kitais asmenimis, nediskriminuojant. Pagalbos priemonės skirtos lygiateisiškumui užtikrinti, socialinei atskirčiai mažinti, mokinių pasiekimams gerinti.

Lietuvos priėmimo į mokyklas reglamentavimas užtikrina, kad mokiniai patektų į savivaldybės ar valstybės pavaldumo mokyklas visų pirma pagal gyvenamosios vietos kriterijų, tačiau yra ir galimybė pasirinkti kitą mokyklą, be griežtų apribojimų. Tačiau, kaip ir daugelyje Europos šalių, kai yra daugiau kandidatų nei mokykla gali priimti arba privačiose mokyklose (kur priėmimo tvarką nustato steigėjas), vykdomi atrankos procesai, grįsti ne tik tradiciniais neakademiniais pirmumo kriterijais, bet ir akademiniais pasiekimais, o tai mažina švietimo prieinamumą labiau pažeidžiamoms grupėms, todėl taip neturėtų būti. Dėl mokyklų tipų įvairovės pagal teikiamą išsilavinimo lygmenį mokiniams palyginti dažniau nei daugelyje Europos šalių kyla būtinybė keisti mokyklą, baigus vieną ar kelias ugdymo pakopas.

Šalyje dauguma mokyklų – savivaldybių pavaldumo (2022 m. – 75,2 proc. ikimokyklinio ugdymo ir 87 proc. bendrojo ugdymo mokyklų), ir tai užtikrina mokinių priėmimą – ypač į ikimokyklinį, priešmokyklinį, pradinį ugdymą teikiančias mokyklas – vienodesnėmis sąlygomis, paremtomis gyvenamosios vietos kriterijumi. Privačių ikimokyklinio ugdymo mokyklų dalies augimas (iki 24,5 proc. ikimokyklinio ugdymo ir 10,2 proc. bendrojo ugdymo mokyklų 2022 m.) leidžia patenkinti kai kurių savivaldybių, kuriose nuolat susiduriama su vietų mokyklose stoka, poreikius, valstybė jį remia. Privataus sektoriaus švietimo tinklo augimas neturės neigiamos įtakos švietimo teisingumui, jei privačios mokyklos bus labiau finansiškai remiamos ir priklausomos nuo valstybės reguliavimo, nustatant priėmimo į mokyklas tvarką.

Mokyklų tipų įvairovė pagal ugdymo programos ypatumus yra gana didelė, bet labiau prieinama miestų gyventojams. Šalyje yra 14 bendrojo ugdymo mokyklų, skirtų mokiniams, turintiems išskirtinių gabumų; veikia 36 mokyklos, įgyvendinančios atskirus savitos pedagoginės sistemos elementus (15 – Kaune, 9 – Vilniuje), iš jų 16 mokyklų – katalikiškos krypties. Yra mokyklų, vykdančių specializuoto ugdymo programas, pagrįstas sustiprintu konkrečių sričių ar krypčių ugdymu; nemažai bendrojo ugdymo mokyklų, mokančių tautinių mažumų ir kitomis kalbomis; keletas mokyklų, padedančių užtikrinti ugdymosi poreikius izoliuotiems nuo visuomenės ar besigydantiems asmenims (ligoninėse, tardymo izoliatoriuose, pataisos įstaigose ir pan.). Mokyklų, skirtų jaunimui, suaugusiesiems, mažėjimas rodo savivaldybių pastangas atliepti šių grupių poreikius mažesnėmis ekonominėmis sąnaudomis, todėl steigiamos klasės bendrojo ugdymo ar profesinėse mokyklose, bet ne kiekvienoje savivaldybėje, tad dalis suaugusių gyventojų ir jaunimo, ypač kaime, turi mažesnį ugdymo(si) prieinamumą. Dėl vaikų socializacijos centrų pertvarkos sumažėjo socializacijos centrų, tačiau likę centrai modernizuojami, pritaikant aplinką ir ugdymosi sąlygas geresnei vaiko resocializacijai, taigi taip prisidedama prie švietimo teisingumo didinimo.

Švietimo įtraukties plėtros padarinys – mažėjantis specialiųjų mokyklų ir jose besimokančių mokinių skaičius ir dalis. 2022 m. šalyje buvo 10 specialiųjų ikimokyklinio ugdymo mokyklų (2018 m. – 12) ir 42 (2018 m. – 44) specialiosios bendrojo ugdymo mokyklos turintiesiems didelių ir labai didelių SUP dėl sveikatos sutrikimų. Vis dėlto, įtrauktis į bendrosios paskirties ikimokyklinio ugdymo mokyklas vyksta gana sėkmingai: nuo 2018 m. mažėja mokinių, ugdomų tiek specialiosiose ikimokyklinio ugdymo mokyklose, tiek specialiosiose grupėse, tačiau mažėjant mokinių specialiosiose mokyklose, auga jų skaičius ir dalis bendrojo ugdymo mokyklų specialiosiose klasėse.

Mokiniai nukreipiami į skirtingas ugdymo kryptis ne per anksti. Paprastai galima pasirinkti – arba toliau mokytis bendrojo ugdymo mokykloje, arba pereiti į profesinio mokymo įstaigą. Profesinio mokymosi pasirinkimas ne visada yra pakankamai apgalvotas – apie 4 tūkst. mokinių kasmet nutraukia profesinį mokymąsi, dalis iškrinta dėl nepažangumo. Tą iš dalies lemia tai, kad šalyje nėra paplitusi praktika lanksčiai koreguoti pasirinktą kryptį, pereinant iš profesinio mokymo įstaigos į bendrojo ugdymo mokyklą, kitą profesinio mokymo įstaigą, nepakankamai efektyvus profesinis orientavimas.

Klasės kursą mokiniai kartoja retai. 2021 m. klasės kursą bent kartą buvo kartoję 1,62 proc. (1 233) bendrojo ugdymo mokinių. Dažniau tai yra berniukai, besimokantys pagrindinio ugdymo pakopoje, turintys SUP mokiniai.

Šalyje toliau mažėja mokykloje nesimokančių 7–16 metų vaikų. 2022 m. iš 13,2 tūkst. mokykloje nesimokiusių mokyklinio amžiaus vaikų 11 tūkst. (83,1 proc.) buvo išvykę į užsienį, tad jie, tikėtina, toliau mokosi kitose šalyse. Tačiau rūpestį kelia tai, kad 2 tūkst. vaikų nesimokė dėl socialinių, psichologinių ir kitų priežasčių. Mokyklas dėl įvairių priežasčių kasmet keičia apie 4 tūkst. mokinių, šiek tiek dažniau – SUP turintys mokiniai. O nutraukti mokymąsi dažniau linkę pagrindinio ugdymo pakopos mokiniai – 56,3 proc. visų, nutraukusiųjų bendrąjį ugdymą. Pradinio ugdymo pakopoje mokymąsi dažniau nutraukia SUP turintys mokiniai (2021 m. jie sudarė 22,1 proc. nutraukusiųjų mokymąsi).

Sėkmingai išlaikyti lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos valstybiniai brandos egzaminai leidžia absolventui aukštojoje mokykloje studijuoti valstybės finansuojamoje vietoje. ŠVIS duomenys rodo, kad pasirinkusiųjų laikyti lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos VBE abiturientų dalių skirtumai pagal mokymo kalbas dažnai nėra labai dideli. Lietuvių kalbos ir literatūros VBE 2022 m. rinkosi laikyti 70,4 proc. lietuvių kalba, 63,1 proc. lenkų kalba ir 65,8 proc. rusų kalba besimokiusių abiturientų, 2022 m. matematikos VBE pasirinko laikyti atitinkamai 60,2 proc., 54,0 proc. ir 60,2 proc. abiturientų.

Lietuvos ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklose nuosekliai didėja vienam pedagoginiam darbuotojui vidutiniškai tenkanti pareigybės dalis. 2018–2019 m. m. Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose

vienam pedagoginiam darbuotojui vidutiniškai teko 86,2 proc. pareigybės, 2020–2021 m. m. – 93,5 proc., 2022–2023 m. m. – 97,3 proc., ikimokyklinio ugdymo įstaigose – atitinkamai 94,3 proc., 95,0 proc. ir 95,6 proc. Vienam pedagoginiam darbuotojui vidutiniškai tenkanti pareigybės dalis labiau didėjo miesto bendrojo ugdymo mokyklų ir visomis mokomosiomis kalbomis veikiančių bendrojo ugdymo mokyklų pedagoginiams darbuotojams.

Valstybė skatina bendrojo ugdymo mokinius dalyvauti neformaliojo vaikų švietimo programose, skirdama vadinamąsias NVŠ krepšelio lėšas NVŠ įvairovei ir prieinamumui didinti. Kaimo bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai dažniau nei miesto bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai dalyvauja NVŠ krepšelio lėšomis finansuojamose programose. 2022–2023 m. m. NVŠ programose, finansuojamose NVŠ krepšelio lėšomis, dalyvavo 29,2 proc. kaimo mokyklų ir 26,8 proc. – miesto mokyklų mokinių.

Siekdama išugdyti geresnius mokinių valstybinės kalbos gebėjimus, valstybė inicijavo ankstyvąjį lietuvių kalbos ugdymą mokyklose, kuriose ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas teikiamas tautinių mažumų kalbomis, – nuo 2021 m. rugsėjo 1 d. šiose mokyklose ne mažiau kaip 5 val. per savaitę mokiniai yra ugdomi valstybine kalba. Toks ugdymas valstybine kalba 2022–2023 m. m. organizuotas visose 136-iose savivaldybių įsteigtose mokyklose, kuriose ikimokyklinis ir (arba) priešmokyklinis ugdymas buvo teikiamas tautinių mažumų kalbomis, iš jų – 71-oje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ir 65-iose bendrojo ugdymo mokyklose. Tuo tikslu šioms mokykloms 2021 m. rugsėjo–gruodžio mėnesiams papildomai buvo skirta 0,4 mln. Eur, 2022 m. – 1,3 mln. Eur valstybės biudžeto lėšų. Skaičiuojant vienam pagal ikimokyklinio ar priešmokyklinio ugdymo programą tautinių mažumų mokyklose ugdomam vaikui, ugdymui lietuvių kalba papildomai buvo skirta vidutiniškai po 9,28 Eur per mėnesį.

Pagalba mokykloms atitinka sisteminį lygmenį – ji teikiama institucijoms. Švietimo teisingumas mažina nepalankias sąlygas, susiklosčiusias ugdymo institucijose. Valstybėje, teikiant pagalbą mokykloms, dažniausiai taikomos priemonės – papildoma finansinė ar nefinansinė parama, mokyklų aplinkos pritaikymas ir aprūpinimas priemonėmis, tikslinė parama. Šalyje auga vidutinės mokymui skirtos lėšos, tekusios vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui: 2022 m. – 2 393,27 Eur, 2018 m. – 1 830,13 Eur. Nepriklausomai nuo vietovės, kasmet auga mokymo lėšos, skiriamos vienam bendrojo ugdymo mokiniui. Didėja vidutiniškai vienam besimokančiajam tenkančios lėšos, skirtos švietimo pagalbai užtikrinti: 2022 m. – 248,2 Eur, 2020 m. – 162,46 Eur. Keliais vienetais padaugėjo mokymui naudojamų kompiuterių, tenkančių 100-ui mokinių, skaičius: 2022 m. – 25,4, 2020 m. – 23,7. Didesnėje mokyklų dalyje įrengta laboratorijų: 2022 m. – 49,0 proc., 2020 m. – 43,4 proc. Šalyje per dvejus pastaruosius metus neįgaliesiems pritaikyta dvigubai daugiau švietimo įstaigų: 2022 m. visiškai pritaikytų bendrojo ugdymo mokyklų buvo 1,8 proc., 2020 m. – 0,9 proc. Be to, neįgaliesiems vis geriau pritaikomas mokyklų vidus: 2022 m. – 15,3 proc., 2020 m. – 13,2 proc. bendrojo ugdymo mokyklų; profesinio mokymo įstaigų vidus: 2022 m. – 7,6 proc., 2020 m. – 11,3 proc. Tikslinė valstybės parama mokykloms teikiama, įgyvendinant *Kokybės krepšelio*, *EdTech*, *Tūkstantmečio mokyklų* projektus.

Švietimo teisingumo kontekste pagalbos priemonėmis garantuojama besimokančiojo teisė būti nediskriminuojamam ir siekiama, kad būtų tenkinamos švietimo pagalbos reikmės, užtikrinant ugdymosi įvairovę. Teikiant paramą palankių sąlygų neturintiems mokiniams, dėmesys kreipiamas į mokinių vežiojimo į mokyklas ir socialinės bei švietimo pagalbos poreikį. Šalyje į mokyklą vežiojamas kas penktas bendrojo ugdymo mokyklos mokinys: 2022 m. – 20,8 proc., 2018 m. – 21,6 proc. Pastaraisiais metais mažėja bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.): 2022 m. – 6,6 proc., 2018 m. – 8,9 proc. Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, dalis (proc.) 2018–2022 m. šalyje vidutiniškai sumažėjo 1,7 proc. punkto: 2022 m. – 14,3 proc., 2018 m. – 12,6 proc. Daugėja prevencinių programų, skirtų besimokančiųjų socialinėms ir emocinėms kompetencijoms ugdyti, smurto ir patyčių, savižudybių, psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijai, tėvystės įgūdžiams ugdyti. Prevencinių programų mastas šalies bendrojo ugdymo mokyklose auga: 2022 m. – 89,0 proc., 2021 m. – 90,3 proc., 2018 m. – 77,7 proc.

Mokinių pasiekimams gerinti taikomos tokios priemonės, kaip socialinė ir švietimo pagalba, pagalba mokantis valstybinės kalbos, neformaliojo vaikų švietimo užtikrinimas. Švietimo pagalbą bendrojo ugdymo mokykloje teikia šie specialistai: karjeros specialistas, logopedas, mokytojo padėjėjas, psichologas, socialinis pedagogas, specialusis pedagogas, surdopedagogas, tiflopedagogas, visuomenės sveikatos specialistas. Šalyje mažėja mokyklų, neturinčių jokio švietimo pagalbos specialisto, dalis: 2022 m. – 7,7 proc., 2018 m. – 9,4 proc. Mažėja SUP mokinių, tenkančių vienam švietimo pagalbos specialistui, skaičius: ikimokyklinio ugdymo lygmenyje 2022 m. – 20,7 (2018 m. – 22,9), bendrojo ugdymo lygmenyje 2022 m. – 18,4 (2018 m. – 18,5). Tai sudaro prielaidas gerinti mokinių pasiekimus. *Mokinių skaitymo gebėjimų, matematinio ir gamtamokslinio raštingumo pasiekimų vidurkis pagal PISA* (2018): bent 3-iąjį EBPO PISA skaitymo gebėjimų ir gamtamokslinio raštingumo lygį pasiekė 49,5 proc., matematinio raštingumo – 50,2 proc. mokinių. Priartėta prie šalies 2020 m. siekinio (50 proc.). 2-ojo pasiekimų lygmens, priklausomai nuo pasiekimų srities, nepasiekė 22–26 proc. mokinių. Šalies 2025 m. siekinys – iki 20 proc. Padidėjo NVŠ galimybės tenkinti mokinių poreikius. Daugėja NVŠ programas mokykloje ir kitur lankančių Lietuvos pilietybę turinčių bendrojo ugdymo mokinių dalis: 2022 m. – 63,7 proc., 2018 m. – 60,3 proc.

II.1. Švietimas pagal gerovės valstybės modelį

Samprata. Gerovės valstybė susijusi su demokratine valstybės valdymo forma, kai vyriausybė imasi atsakomybės už esminį socialinį, ekonominį piliečių saugumą. Sąvoka „gerovės valstybė“ nenusako vietos erdvėje, o skatina apmąstyti šį reiškinį kaip vizijos siekį.

Gerovės valstybė atspindi demokratinį valdymą. Dažniausiai valstybės vykdoma gerovės užtikrinimo veikla apima nemokamą sveikatos priežiūrą ir švietimą, pensijas, socialines išmokas ir kt. Gerovės valstybė atliepia piliečių kolektyvinius socialinius interesus, įtvirtina socialinį teisingumą, harmonizuoja socialinių-ekonominių priemonių sistemą, apimdama tokias sritis, kaip socialinė apsauga, būsto įsigijimas ir išsaugojimas, sveikatos apsauga, švietimas ir kultūra. Todėl gerovė valstybėje yra solidarumo, demokratijos ir stabilumo garantas.

Gerovės valstybės ryšys su socialiniu teisingumu. Siekiant gerovės, valstybėje taikomos paramos priemonės, mažinančios socialinę nelygybę ir atskirtį, įgyvendinamas socialinis teisingumas. Literatūroje labiausiai paplitusi ir dažniau vartojama Gösta Esping-Anderseno (1990) gerovės valstybės apibrėžtis, kai pabrėžiamas valstybės įsipareigojimas išsaugoti tam tikrą minimalų gerovės lygį savo piliečiams. Kai kurie politologijos ir politinės sociologijos mokslų atstovai gerovės valstybės sampratą grindžia vidutiniais gyvenimo lygio standartais, politine demokratija ir valstybės vaidmeniu, perskirstant pajamas visuomenėje. Stabilizuojant ekonomiką, gerovės valstybė prisideda prie visuomenės socialinių sluoksnių gyvenimo sąlygų vienodinimo ir masinės materialinės gerovės kūrimo. Taigi, gerovės valstybė įvairiomis priemonėmis stiprina socialinį saugumą, socialinę santarvę, politinį stabilumą ir net politinę poliarizaciją.

Gerovės valstybės modelių įvairovė. Per pastaruosius dešimtmečius mokslinėje literatūroje išsikristalizavo gerovės valstybės socialinės politikos modelių įvairovė – socialdemokratinis, korporatyvinis, liberalusis.

Socialdemokratinis gerovės valstybės modelis grindžiamas universalumo, solidarumo ir lygybės principais, todėl pasižymi dosniomis socialinėmis išmokomis, gausiomis ir kokybiškomis socialinėmis paslaugomis ir jų įvairove. „Švietimo sistema socialdemokratiniame modelyje yra dosniai finansuojama valstybės ar savivaldybių ir lengvai prieinama kiekvienam piliečiui, pradedant nuo ikimokyklinio ugdymo ir baigiant universitetinėmis studijomis ar mokymusi visą gyvenimą. Socialdemokratiniame modelyje švietimas yra svarbus valstybės prioritetas, nes jis suvokiamas kaip užimtumo garantas, taip pat – ir dosnios socialinės apsaugos sistemos užtikrinimo pagrindas.“ (Aidukaitė, Bogdanova, Guogis, 2012, p. 28)

Korporatyviniame modelyje gerovės politika yra diferencijuota, remiantis socialiniu statusu, todėl turi konservatyvių bruožų. Pagrindinis krūvis, užtikrinant socialines garantijas, pagal šį modelį tenka darbdaviui ir šeimai. Vadovaujantis korporatyvinio modelio logika, socialinės paslaugos teikiamos tik tuomet, kai šeima nebepajėgia susitvarkyti su iškilusiais gerovės iššūkiais. Pagal šį modelį, švietimą finansuoja valstybė, tačiau tai apribota tik baziniu išsilavinimu, ir labiau vyrauja profesinis mokymas. Taigi šis modelis neaprėpia mokymo įstaigų gausos ir pritaikomumo.

Liberaliojo modelio tikslas – pasiekti, kad kiekvienas asmuo, dalyvaudamas darbo rinkoje, užsitikrintų gerovę pats. Valstybė šiuo atveju garantuoja tik minimalią paramą savo piliečiams. Taigi, nedidelėmis išmokomis valstybė stengiasi sušvelninti skurdo, nelygybės, nedarbo problemas. Pagal šį modelį, „valstybinė švietimo sistema traktuojama kaip alternatyvi individo apsauga nuo socialinės rizikos veiksnių. Liberali valstybė visiems garantuoja nemokamą vidurinį išsilavinimą ir taip suteikia lygias galimybes, tačiau neužtikrina lygybės. Taigi švietimas suteikia garantijas, tik kitaip nei socialinė apsauga. Valstybės intervencija suteikia minimalų gyvenimo standartą kiekvienam, išsilavinimas suteikia lygias galimybes, bet ne lygy-

bės sąlygas. Liberalaus modelio valstybė dosniai finansuoja bendrojo lavinimo mokyklas, tačiau aukštasis mokslas, taip pat ikimokyklinis ugdymas mieliau atiduodamas į privačias rankas." (Aidukaitė, Bogdanova, Guogis, 2012, p. 30)

Kad ir kuriuo modeliu vadovautųsi valstybė, orientuojamasi į humanišką visuomenės plėtros procesą, apribojami socialinės rizikos veiksniai ir siekiama geresnių socialinių rezultatų.

ES ir EBPO šalims gerovės valstybės socialinis modelis nėra unitarinė koncepcija, tai – vertybių, požiūrių ir aspiracijų samplaika, turinti savitų bruožų kiekvienoje Europos valstybėje. Plėtodamos gerovės politiką, Europos valstybės siekia: 1) sumažinti socialinę riziką ir kovoti su jos padariniais; 2) investuoti į žmones, žmogiškąjį ir socialinį kapitalą, palaikant jo galimybes bei plėtrą ir švietimą nuo gimimo (Sipilä, Anttonen, Kröger, 2009, p. 184); 3) stiprinti socialinį solidarumą, užkertant kelią marginalizacijai ir diskriminacijai.

Pastaruoju metu daug diskutuojama apie visuomenės gerovės vertinimą. Aukštas šalies socialinės raidos indeksas, mažas nelygybės ir skurdo lygis, BVP dydis ir konkurencinė aplinka, taip pat kiti makrosocialiniai rodikliai nulemia, ar turime išsivysčiusią, ar tik besivystančią gerovės valstybę. Gerovės valstybės mastą dažniausiai atskleidžia įstatymų socialiniai tikslai, pobūdis ir (arba) valstybės išlaidos sveikatos ir socialinei apsaugai, švietimui. EBPO valstybėse narėse taikomas visuomenės gerovės indeksas (angl. *Better Life Index*) (daugiau informacijos žr.: https://www.oecdbetterlifeindex.org/topics/education/). „Indeksas buvo sukurtas šio amžiaus pirmajame dešimtmetyje po kelerius metus trukusių pasaulinių forumų dėl visuomenės pažangos sampratos (angl. *Progress of Societies*). Forumus organizavo EBPO, dalyvavo ir kitos tarptautinės organizacijos, tokios kaip Europos Komisija, Jungtinės Tautos, UNESCO, UNICEF, Pasaulio bankas, Islamo bendradarbiavimo organizacija. Forumuose dalyvavo visų žemynų atstovai." (Ališauskas, Dukynaitė, Cibulskaitė, 2022). EBPO gerovės indeksą sudaro vienuolika sričių: švietimas, būstas ir išlaidos, pajamos, darbas, bendruomenė, aplinka, pilietiškumas, sveikata, pasitenkinimas, saugumas, darbas ir poilsis. Išskirtos sritys yra esminiai gyvenimo sąlygų ir kokybės dėmenys, leidžiantys palyginti EBPO šalių gerovę.

Pagal gerovės indeksą, švietimas atlieka svarbų vaidmenį, suteikiant asmenims žinių, įgūdžių ir gebėjimų, reikalingų veiksmingai dalyvauti visuomenės gyvenime ir ekonomikoje. Išsilavinę asmenys ilgiau gyvena, aktyviau dalyvauja politikoje ir bendruomenės, kurioje gyvena, veikloje, padaro mažiau nusikaltimų ir mažiau priklauso nuo socialinės paramos. Taigi, tyrimais nustatyta, kad švietimas prisideda prie žmonių sveikatos tausojimo, aktyvaus dalyvavimo pilietiniame gyvenime, gyvenimo prasmės ir laimės suvokimo.

Vis dėlto, švietimo srityje, kaip ir daugumoje kitų EBPO indekso gerovės sričių, išlieka nemaži skirtumai pagal lytį, amžių ir išsilavinimą. Todėl vienu iš esminių gerovės pokyčius skatinančių veiksnių tampa teisingumas, kuris realiai veikia ir tiesiogiai pasireiškia švietimo sistemoje.

EBPO gerovės indekso švietimo sričiai svarbūs trys rodikliai: *25–65 metų asmenų, turinčių bent vidurinį išsilavinimą, dalis (proc.); bendra mokymosi trukmė metais nuo 5 iki 39 metų amžiaus; mokinių skaitymo gebėjimų, matematinio ir gamtamokslinio raštingumo pasiekimų vidurkis pagal PISA*.

„Nacionaliniame pažangos plane Lietuva išsikėlė strateginį tikslą didinti švietimo įtrauktį ir veiksmingumą, siekiant atitikties asmens ir visuomenės poreikiams. Pagrindiniu sėkmės rodikliu pasirinktas švietimo būklės įvertinimas EBPO gerovės indekse. Taigi matome, kad Lietuvos švietimas pagerėjo ir ne tik pasiekė, bet ir viršijo (7,7) 2025 metams nusimatytą siekį (7,5). Lietuvos žmonės gana noriai mokosi ir pasižymi aukštu išsilavinimo lygiu. Kiek pasitempus gerinant mokinių pasiekimus, nesunkiai būtų pasiektas ir 2030 metams išsikeltas tikslas." (Ališauskas, Dukynaitė, Cibulskaitė, 2022, p. 1)

„Gerovės indekse švietimas ir toliau išlieka vienu iš labiausiai Lietuvą aukštyn keliančiu rodikliu. Tokį patį 7,7 balo įvertinimą gavo tik dar viena indekso sritis – darbo ir poilsio balansas. Visų kitų įvertinimai žemesni: pajamos (2,7), sveikata (4,1), pilietinis aktyvumas (4,7), pasitenkinimas gyvenimu (5,1), bendruomenė

(5,5), būstas ir išlaidos (5,8), saugumas (6,7), aplinka (6,9), darbas (7)." (Ališauskas, Dukynaitė, Cibulskaitė, 2022, p. 1). Daugiau apie tai – I.1.3 ir II.2 skyriuose.

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai įgyvendinant ES finansuojamą projektą „Savivaldybių galimybių pasididinti pajamas vertinimas, tam plėtojant analitines priemones" (Nr. 04-004-P-0001), šalyje nuo 2013 m. vertinamas gyvenimo kokybės indeksas (toliau – GKI). GKI nustatymo šalyje tikslas – išanalizuoti savivaldybių palyginamuosius rodiklius ir duomenis, siekiant sukurti prielaidas įrodymais grįstiems sprendimams priimti, leisiantiems mažinti fiskalinį atotrūkį tarp savivaldybių, didinti savivaldybių pajamas ir optimizuoti tęstinės veiklos lėšas. GKI sudarytas iš 41 rodiklio, apimančio 6 sritis: materialinės gyvenimo sąlygos; gyventojų verslumas ir verslo konkurencingumas; sveikatos paslaugos; švietimo paslaugos; demografija, pilietinis ir visuomeninis aktyvumas; viešoji infrastruktūra, gyvenamosios aplinkos kokybė ir saugumas.

2013–2021 m. pagal bendrą gyvenimo kokybę situacija pagerėjo ne didmiesčiuose, o kaimiškosiose Kalvarijos (94 proc.), Ignalinos r. (93 proc.) ir Pakruojo r. (88 proc.) savivaldybėse, taip pat Kauno r. (85 proc.) ir Birštono (80 proc.) savivaldybėse. Mažiausias pokytis nustatytas Visagino (8 proc.), Alytaus m. (37 proc.), Elektrėnų (38 proc.), Kazlų Rūdos (40 proc.) ir Panevėžio m. (40 proc.) savivaldybėse. 2020 m. pirmose GKI reitingo vietose savivaldybės rikiavosi taip: Vilniaus m. (0,96), Kauno m. (0,76), Klaipėdos m. (0,76), Kauno r. (0,71) ir Neringos (0,71), o 2021 m. – Vilniaus m. (1,02), Kauno m. (0,78), Kauno r. (0,77), Klaipėdos m. (0,76) ir Neringos (0,73). GKI švietimo paslaugų srityje didžiausias pokytis 2013–2021 m. pasiektas Neringos (131 proc.), Ignalinos r. (96 proc.), Šilalės r. (89 proc.), Kalvarijos (85 proc.) ir Kupiškio r. (77 proc.) savivaldybėse. Neigiamas pokytis fiksuotas beveik visose didžiųjų miestų savivaldybėse – Alytaus m. (–36 proc.), Panevėžio m. (–17 proc.), Vilniaus m. (–5 proc.), Klaipėdos m. (–2 proc.) ir Tauragės r. (–2 proc.). Pagal švietimo paslaugų srities rodiklius 2020 m. savivaldybės rikiavosi taip: Kauno m. (0,07), Vilniaus m. (0,06), Alytaus m. (0,06), Panevėžio m. (0,06) ir Kėdainių r. (0,06). 2021 m., kaip ir 2020 m., tarp pirmaujančių 5 savivaldybių lyderiai buvo Kauno m. (0,07) ir Vilniaus m. (0,06), o naujai pirmaujančių savivaldybių sąrašą papildė Raseinių r. (0,06), Zarasų r. (0,06) ir Molėtų r. (0,06) savivaldybės.

Pasaulio šalių socialinės raidos indeksas (toliau – SRI) (angl. *Social Progress Index*, SPI) vertinamas nagrinėjant pasiekimų, užtikrinančių gyventojų gerovę, duomenis. SRI nagrinėja pelno nesiekianti organizacija „Social Progress Imperative". Šalių pažanga stebima pagal 60 rodiklių, kurie suskirstyti į tris savo svoriu lygias kategorijas: pagrindinius žmogaus poreikius (pvz., maistą ir vandenį), ilgalaikės plėtros pagrindus (švietimą ir sveikatos priežiūrą) ir vadinamąsias galimybes, įskaitant asmens teises ir laisves. Bendras šalių socialinės pažangos balansas grįstas pakopiniais balų lygiais, apimančiais sveikatos apsaugą, švietimą, technologijas, galimybes ir kitas priemones. Vertinimo kortelėje išryškinamos santykinės šalies stiprybės ir silpnybės, lyginant su 15-a panašių šalių, kurių BVP pagal perkamosios galios standartą vienam gyventojui yra panašus. 2022 m. lyginti 169 šalių gyventojų gerovės rezultatai. Pasaulio šalių socialinės pažangos vidutinis įvertis – 65,24. Geriausiai savo piliečiais besirūpinančių šalių pirmajame penketuke – Norvegija (įvertis 90,7), Danija (įvertis 90,5), Šveicarija (įvertis 90,3), Islandija (įvertis 89,5) ir Vokietija (įvertis 88,7). Lietuva (įvertis 83,7) reitinge užima 29 vietą. Pagrindiniai Lietuvos gerovės aspektų duomenys – pagrindiniai žmogaus poreikiai (įvertis 88,6), gerovės pagrindai (įvertis 81,6), galimybės (įvertis 80,9). Lietuvos stipriosios ir silpnosios pusės lyginamos su Estija, Slovėnija, Ispanija, Čekija, Izraeliu, Kipru, Portugalija, Japonija, Lenkija, Italija, Vengrija, Naująja Zelandija, Korėja, Slovakija, Omanu. Pagal vertinamas sritis, aukščiausi balai skirti prieigai prie pagrindinių žinių (įvertis 96,6), vandens ištekliams ir sanitarijai (įvertis 94,4), mitybai ir sveikatos priežiūrai (įvertis 92,7), asmens teisėms (įvertis 91,9). Žemiausi balai skirti galimybėms gauti aukštesnį išsilavinimą (įvertis 77,3), aplinkos kokybei (įvertis 76,4), įtraukčiai (įvertis 75,4), asmeniniam saugumui (įvertis 74,9), sveikatai (įvertis 66,1).

	Daugelyje pasaulio šalių siekiama užtikrinti tolygų ir tolydų pasiskirstymą skirtinguose socialinės politikos sektoriuose, konkrečiai – švietimo srityje, tačiau rūpesčių vis dar kelia netolygumai, pavyzdžiui: didmiesčiai pritraukia daugiau gyventojų, juose kuriasi verslas, todėl gyvenimo lygis juose yra aukštesnis; universitetus baigusiųjų atlyginimų vidurkis yra beveik dvigubai didesnis nei neturinčiųjų aukštojo mokslo diplomo; didesnius atlyginimus gaunančios šeimos skiria papildomų lėšų vaikų neformaliajam švietimui, todėl jų vaikų pasiekimai yra aukštesni.
	Postmodernistinis pasiturinčios ar turtingos valstybės pilietis, mokėdamas mokesčius, ne tik pasikliauja valstybės indėliu, bet ir kelia reikalavimus kuriamų gerovės valstybės produktų kokybei. Gerovės valstybės modelio siekis užtikrinti esminius poreikius papildomas visuomenės spaudimu rūpintis kiekvieno asmens individualiais poreikiais. Šiame kontekste užtikrinant teisingumą kyla neišvengiama įtampa – tarp socialinio teisingumo ir švietimo teisingumo įgyvendinimo nacionaliniu lygmeniu ir individualių asmens ar grupės asmenų siekių.
	Socialiniam gerovės valstybės modeliui būdingos šios savybės: 1) išplėtota valstybės socialinė, ekonominė politika, taikant mokesčių dalies nuo BVP rodiklius; 2) laisvas ir privalomas švietimas, užtikrinantis, kad būtų baigta vidurinė mokykla; 3) stipri gerovės sistema, užtikrinanti veiksmingą socialinę apsaugą ne tik visiems piliečiams, bet pirmiausia tiems, kuriems jos labiausiai reikia; 4) ekonominės ir kitų nelygybės formų apribojimas (Giddens, 2006, p. 15).
	Vertinamas ne paprastas valstybės tarnybų į(si)traukimas į socialinių paslaugų teikimą, bet šių paslaugų visuotinumas, visų piliečių galimybės gauti geriausias socialines paslaugas, neatsižvelgiant į klasinę priklausomybę ar socialinį statusą.

II.2. Švietimo teisingumas: kilmė, apibrėžtis, vertinimas, užtikrinimas

Iš teisės kylantis teisingumas. Visuomeninių santykių reguliavimo esmę išreiškia taikoma teisė. Visose veiklos srityse taikomi bendrieji teisės principai – teisingumo, lygiateisiškumo, protingumo, sąžiningumo. Minėti teisės principai yra tarpusavyje susiję ir atskleisdami dėsningumus išryškina teisingumo prigimtį ir socialinę paskirtį.

Vienas iš plačiausiai nuo XIX a. paplitusių, civilizuotų tautų pripažįstamų ir itin dažnai taikomų principų – *teisingumo* principas. Administracinėje teisėje teisingumas yra suvokiamas keliais aspektais – kaip valdžios pareigūnų nešališkumas ir kaip deramas, pagarbus, teisingas elgesys su žmogumi (Andruškevičius, 2004). Kitas pamatinę reikšmę turintis principas – *lygiateisiškumas,* nurodantis kiekvieno asmens prigimtinę teisę būti traktuojamam vienodai su kitais asmenimis, nediskriminavimą (Sinkevičius, Šapoka, Beinoravičius, 2013). Tiek teisingumas, tiek lygiateisiškumas susiję su *Lietuvos Respublikos Konstitucijos* 29 straipsnio nuostatomis, kuriomis įtvirtinama visų asmenų lygybė. Konstitucijoje įtvirtinant asmens teises ir laisves, pabrėžiama, kad „žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų“. Taip viešajame gyvenime įsitvirtina **socialinis teisingumas** – normatyvinė sąvoka, apibūdinanti socialinę padėtį kaip deramą, atitinkančią žmogaus esmę ir teises. Šiuolaikinė *socialinio teisingumo* koncepcija (Hellmann, Schmidt, Heller, 2019) apima šešis aspektus: skurdo prevenciją, *švietimo teisingumą*, atvirą darbo rinką, socialinę įtrauktį ir nediskriminavimą, teisingumą tarp kartų, sveikatą. Taigi, socialinis teisingumas aprėpia ir teisingą švietimą (žr. II.2.1 pav.).

II.2. 1 pav. Vienas iš socialinio teisingumo aspektų – teisingas švietimas
Socialinio teisingumo aspektai

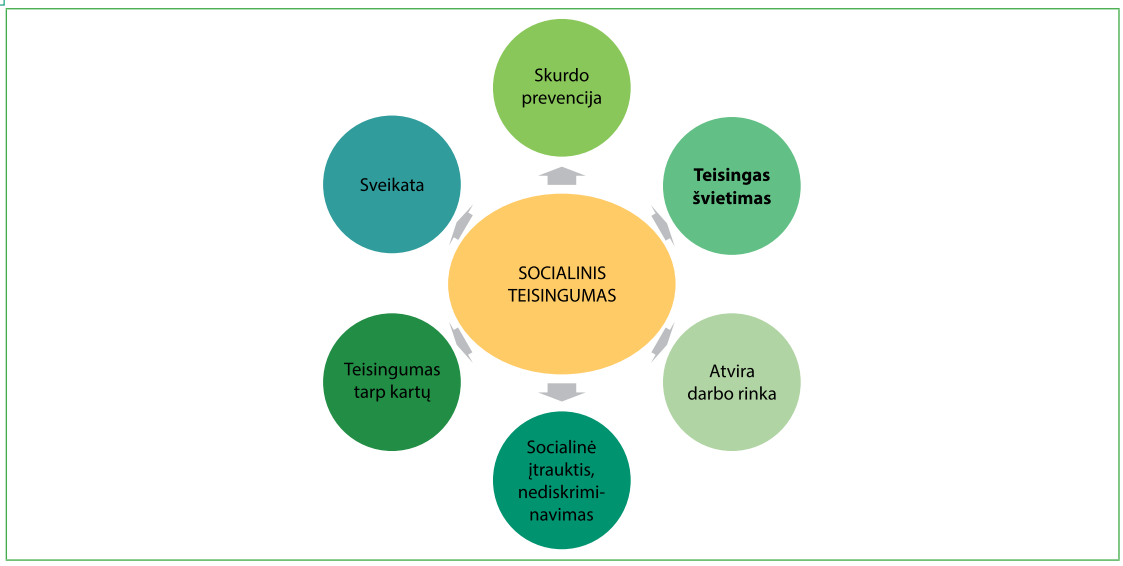

Šaltinis: sudarė autoriai

ES ir EBPO tiria socialinio teisingumo indeksą ir vertina galimybes plėtoti asmens gebėjimus, dalyvauti visuomenės gyvenime. Socialinio teisingumo indeksas apima pagrindinį skurdo prevencijos klausimą ir sritis, susijusias su įtraukia švietimo sistema, galimybėmis patekti į darbo rinką, socialine įtrauktimi ir nediskriminavimu, sveikata ir tarp kartų vyraujančiu teisingumu. **Socialinio teisingumo indeksą sudaro šeši aspektai, iš kurių vienas – teisingas švietimas.**

Švietimo teisingumo samprata. Terminas *švietimo teisingumas* (angl. *equity in education*) kildinamas iš teisės, ekonomikos, sociologijos, psichologijos tarpdalykinės sanglaudos ir plačiai paplito XX a. paskutiniajame dešimtmetyje. Holistinė *socialinio teisingumo* koncepcija aprėpia ir švietimo teisingumą. Tiek kalbat apie

visumą, tiek apie dalį, pripažįstamos žmogaus teisės ir siekiama lygių galimybių, nepaisant jokių asmens požymių ar priklausomybės. Š*vietimo teisingumo* poreikį skatina prigimtinės žmogaus teisės – teisingumas, lygybė. Išskiriami *lygių galimybių* ir *nediskriminavimo* principai (Roemer, 1998). Remiantis *lygių galimybių* principu, vaikams iš nepalankios socialinės aplinkos užtikrinamas kompensacinis ugdymas, kad kuo daugiau jų įgytų įgūdžių, reikalingų vėliau konkuruoti rinkoje dėl darbo vietų. Vadovaujantis *nediskriminavimo* principu, atsisakoma vertinti asmenis pagal rasę, lytį ar amžių.

Švietimo teisingumas užtikrinamas, veikiant teisės ir švietimo sistemos principams (žr. II.2.2 pav.). Bendriesiems teisės principams – teisingumui ir lygiateisiškumui – papildomą pastiprinamąjį poveikį suteikia taikomi švietimo sistemos principai – lygios galimybės ir įtrauktis.

II.2. 2 pav. **Švietimo teisingumas grįstas teisingumo ir socialinio teisingumo principais**
Švietimo teisingumą lemiančių principų pasiskirstymas

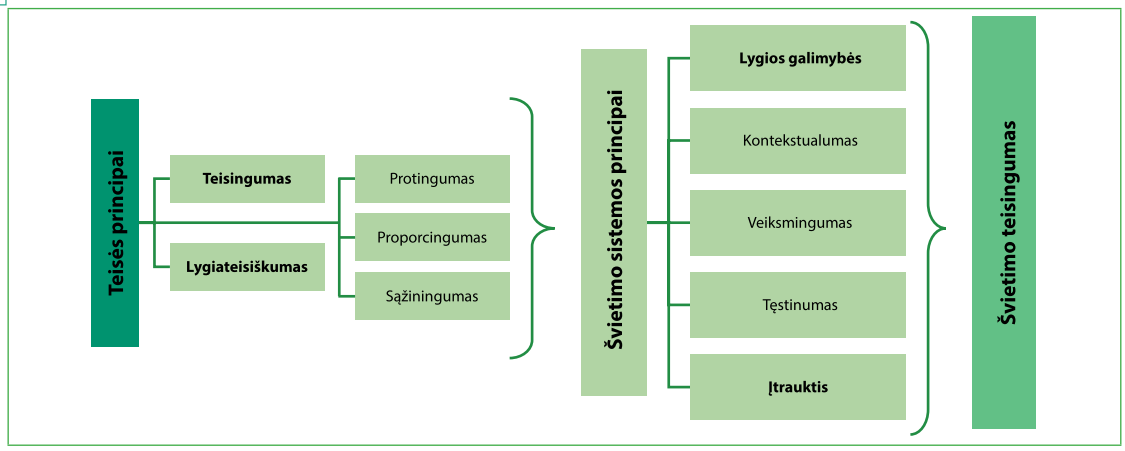

Šaltinis: sudarė autoriai

„UNESCO laikosi nuostatos, kad švietimas yra teisingas tada, kai mokymosi pasiekimų skirtumas yra sąžiningas ar pagrįstas ir būdingas tai švietimo sistemai, į kurią įtraukiami visi mokiniai, nepriklausomai nuo jiems įtaką darančių išorinių aplinkybių. Tai reiškia, kad švietimo sistema yra teisinga, jeigu aukštesnius pasiekimus mokiniai pasiekia sąžiningai – dėl savo nuopelnų (įdėtų pastangų) ar individualių gabumų, o ne dėl rasės, lyties, socialinės padėties, tautybės ir t. t.“ (UNESCO, 2018)

„EBPO ekspertai laikosi panašios pozicijos – jų teigimu, švietimas yra teisingas tada, kai mokyklos ir švietimo sistemos užtikrina vienodas mokymosi galimybes visiems. Švietimo teisingumas – tai ne visų mokinių vienodi mokymosi pasiekimai, o tai, kad mokinių pasiekimų skirtumai nėra susiję su jų kilme ar socialinėmis, ekonominėmis ir kultūrinėmis aplinkybėmis, kurioms mokiniai negali daryti įtakos. Švietimo teisingumas taip pat reiškia, kad mokiniams, nepriklausomai nuo su jais susijusių išorinių aplinkybių, suteikiamos vienodos galimybės įgyti tolesnį išsilavinimą, kuris jiems palengvins sėkmingą integraciją į darbo rinką ir padės įgyvendinti savo, kaip suaugusių visuomenės narių, tikslus. Todėl teisingumas yra pagrindinė švietimo politikos vertybė ir svarbiausias principas.“ (OECD, PISA, 2018)

Europos Komisijos (2020) sutarimu, **švietimas yra teisingas tada, kai visi mokiniai gauna bent minimalų kokybišką išsilavinimą ir mokinių pasiekimai iš esmės nepriklauso nuo socialinių, ekonominių ir kultūrinių sąlygų**. Nagrinėjant Europos Sąjungos šalių ir kandidačių švietimo sistemas, nustatomos politikos kryptys ir struktūros, lemiančios švietimo teisingumą, susijusios su *įtraukaus* (angl. *inclusive*) (visi mokiniai gauna bent minimalų kokybišką išsilavinimą) ir *sąžiningo* (angl. *fair*) švietimo teikimu (mokinių pasiekimai iš esmės nepriklauso nuo socialinių, ekonominių ir kultūrinių sąlygų) (European Commission. EACEA. Eurydice, 2020). Europos Komisija švietimo teisingumą priskyrė prie prioritetinių sričių ir 2019–2025 m. politinėmis gairėmis (Ursula von der Leyen, 2019) įsipareigojo kurti teisingą ir kokybišką Europos švietimo erdvę: „Turime šalinti kliūtis mokytis ir didinti galimybes gauti kokybišką išsilavinimą. Turime suteikti galimybę besimokantiems asmenims lengviau

pereiti iš vienos šalies švietimo sistemos į kitos. Be to, turime pakeisti švietimo kultūrą skatindami mokymąsi visą gyvenimą, kuris praturtina mus visus.“ (Europos Komisijos 2019–2024 m. politinės gairės, 2019)

Švietimo teisingumo aspektai. Vertinant švietimo sistemos teisingumą, nagrinėjama, kaip joje garantuojamas pritaikomumas, visiems besimokantiesiems užtikrinamas kokybiškas ugdymas, kaip skatinami asmeniniai gebėjimai, nepriklausomai nuo socialinės, ekonominės ir kultūrinės padėties, etninės kilmės, gyvenamosios vietos ir pan. Todėl švietimo teisingumą sudaro šie aspektai: *pritaikomumas*, *tolygumas* ir *pagalbos priemonės*.

Švietimo pritaikomumo (stratifikacija) aspektas atskleidžia mokyklų įvairovę ir švietimo politiką mokyklų ar ugdymo krypčių pasirinkimo atžvilgiu, gebėjimą atitikti mokinių poreikius (daugiau apie tai – II.3 skyriuje).

Švietimo tolygumas (standartizacija) nurodo tolygaus *švietimo kokybės pasiskirstymo ir tolygumo* mastą, kuriuo švietimo srityje taikomi tokie patys švietimo sistemos kokybės standartai (daugiau apie tai – II.4 skyriuje).

Pagalbos priemonėmis siekiama skatinti teisingumą ir sušvelninti nepalankią asmenų ir (ar) mokyklų padėtį, skiriant tam tikrą viešojo finansavimo dalį, sudarant mokymosi galimybes, teikiant pagalbą žemų pasiekimų mokiniams, palankių sąlygų neturinčioms mokykloms (daugiau apie tai – II.5 skyriuje) (žr. II.2.3 pav.).

II.2. 3 pav. **Švietimo teisingumą sudaro harmoninga švietimo pritaikomumo, tolygumo ir pagalbos priemonių dermė**
Švietimo teisingumo aspektai

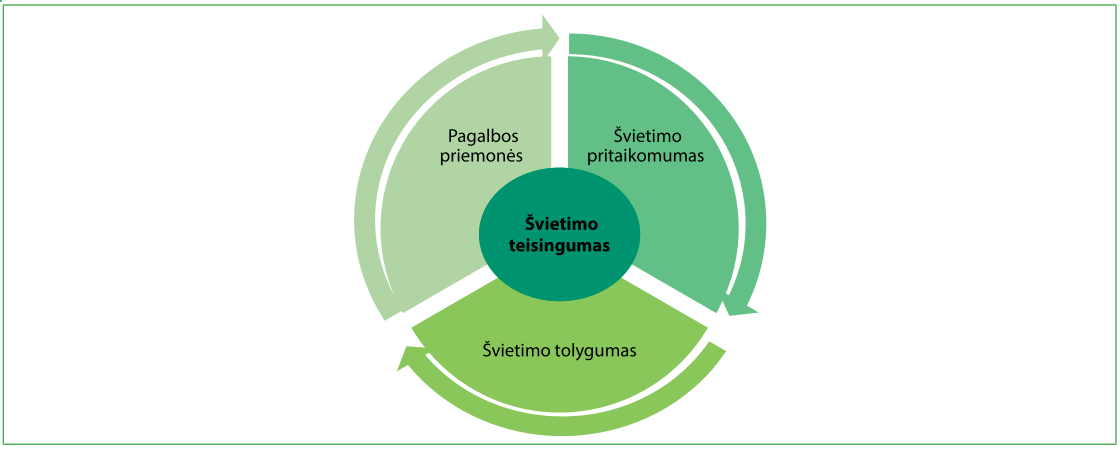

Šaltinis: sudarė autoriai

Švietimo teisingumo aspektai yra tarpusavyje susiję ir vienas kitą veikia. Atskiro švietimo teisingumo aspekto vertė tiesiogiai veikia kitą aspektą ir prisideda prie bendro švietimo teisingumo supratimo ir kokybės vertinimo.

Socialinio teisingumo indeksą sudaro 38 kiekybiniai ir 8 kokybiniai rodikliai. Kiekybinių rodiklių duomenys daugiausia gaunami iš Eurostato, EBPO, Pasaulio banko, Tarptautinio valiutos fondo ir Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO). Kokybiniai rodikliai atspindi daugiau kaip 100 ekspertų, dalyvavusių socialinio teisingumo indekso apklausoje, pateiktus padėties įvairiose EBPO ir ES politikos srityse vertinimus (žr.: www.sgi-network.de). Šių rodiklių vertinimo skalė svyruoja nuo 1 (blogiausias) iki 10 (geriausias). Siekiant užtikrinti kiekybinių ir kokybinių rodiklių suderinamumą, visų kiekybinių rodiklių pirminės vertės transformuotos taip, kad jų intervalas taip pat būtų nuo 1 iki 10.

2019 m. ES ir EBPO šalių (41) socialinio teisingumo indekso vidurkis – 6,1. Panašus ir teisingo švietimo indekso vidurkis– 6,2 (žr. II.2.4 pav.).

Pagal 2019 m. socialinio teisingumo indekso įvertinimą, Lietuva iš ES ir EBPO šalių (41) užėmė 31 vietą. Nors Lietuvos socialinio teisingumo indeksas yra žemesnis nei EBPO vidurkis, tačiau švietimo teisingumo aspektas vertinamas aukščiau (+0,23 vieneto) už ES ir EBPO vidurkį (žr. II.2.1 lentelę).

Iš šešių socialinio teisingumo aspektų (skurdo prevencija, teisingas švietimas, atvira darbo rinka, socialinė įtrauktis ir nediskriminavimas, teisingumas tarp kartų, sveikata) aukščiausioje vietoje yra teisingumas tarp kartų ir teisingas švietimas (žr. II.2.2 lentelę).

II.2. 4 pav. **Lietuvos socialinio teisingumo indeksas yra žemesnis nei EBPO vidurkis, o švietimo teisingumo aspektas vertinamas geriau nei vidutiniškai EBPO**

2019 m. ES ir EBPO šalių (41) socialinio teisingumo ir švietimo teisingumo indeksai

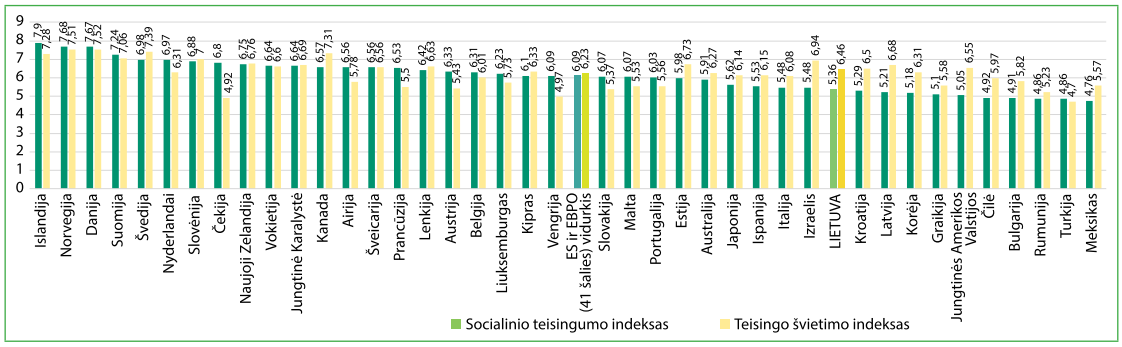

Šaltinis: Hellmann T., Schmidt P., Heller S. M. (2019). Social Justice in the EU and OECD Index Report

II.2. 1 lentelė **Nuo 2014 m. iki 2019 m. Lietuvos socialinio teisingumo indekso įverčio pokytis buvo neigiamas (–0,39)**

Lietuvos rodikliai 2019 m. ES ir EBPO socialinio teisingumo indekso ataskaitoje

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Pokytis nuo 2014 m.
Lietuvos socialinio teisingumo indeksas	5,75	5,98	5,75	5,36	5,30	5,36	–0,39

Šaltinis: Hellmann T., Schmidt P., Heller S. M. (2019). Social Justice in the EU and OECD Index Report

II.2. 2 lentelė **2019 m. ES ir EBPO socialinio teisingumo indekso ataskaitoje geriausiai įvertinti du Lietuvos socialinio teisingumo aspektai – teisingumas tarp kartų ir teisingas švietimas**

Lietuvos socialinio teisingumo aspektų rodikliai 2019 m. ES ir EBPO socialinio teisingumo indekso ataskaitoje

Aspektas / Šalis	Bendras įvertinimas	Skurdo prevencija	Teisingas švietimas	Atvira darbo rinka	Socialinė įtrauktis, nediskriminavimas	Teisingumas tarp kartų	Sveikata
Lietuva	31	37	18	20	25	12	33

Šaltinis: Hellmann T., Schmidt P., Heller S. M. (2019). Social Justice in the EU and OECD Index Report

Lietuvos švietimo sistema patenka tarp trečdalio Europos šalių, kurias ekspertai vertina kaip gana teisingas. Lietuvoje toliau plėtojant teisingą švietimo sistemą, siekiama gerinti švietimo ir ugdymo kokybę, įgyvendinant pokyčius šiose srityse: didinant ankstyvojo ugdymo prieinamumą, gerinant ugdymo(si) sąlygas, mažinant mokinių pasiekimų atotrūkį.

„Įvertinę 42 švietimo sistemas, veikiančias Europos šalyse, *Eurydice* ekspertai daro išvadą, kad tik trečdalis jų gali būti laikomos santykinai teisingomis abiem aspektais – įtraukties ir sąžiningumo. Tai reiškia, kad Belgijoje (vok. bendruomenėje), Danijoje, Estijoje, Kroatijoje, Latvijoje, *Lietuvoje*, Suomijoje, Jungtinėje Karalystėje (Velse ir Škotijoje), Albanijoje, Bosnijoje ir Hercegovinoje, Juodkalnijoje ir Norvegijoje yra mažesnis mokinių pasiekimų atotrūkis ir mažesnė SEK aplinkos įtaka mokymosi pasiekimams nei kitose Europos šalyse.“ (European Commission/EACEA/Eurydice, 2020b)

„Švietimo informacijos tinklo *Eurydice* atlikto tyrimo duomenys parodė, kad, nepaisant akivaizdžios teisingo švietimo naudos, Europoje tik trečdalis iš 42 vertintų švietimo sistemų gali būti laikomos santykinai teisingomis. Ekspertai visoms Europos šalims, siekiančioms plėtoti teisingesnes švietimo sistemas, rekomenduoja:

- didinti valstybinį pradinio ugdymo finansavimą,
- vėlinti mokinių skirstymą į skirtingas mokymo(si) kryptis ar profilius,
- mažinti mokyklų pasirinkimo ir priėmimo į mokyklas politikos skirtumus,
- mažinti klasės kurso kartojimo mastą.“ (UNESCO, 2020)

Atliekant ilgalaikius edukologinius tyrimus, nustatyta, kad socialinė, ekonominė ir kultūrinė aplinka tiesiogiai veikia švietimo sistemą, turi įtakos mokinių mokymosi rezultatams ir būsimai karjerai. UNESCO ataskaita (2020) atskleidžia, kad mokiniai, kurie mokosi teisingumo kriterijų neatitinkančioje švietimo sistemoje, negali pasiekti optimalaus savo gebėjimų lygio. „Neteisinga švietimo sistema yra trukdis siekti aukštesnio išsilavinimo. Ji taip pat tampa kliūtimi pasinaudoti profesinės karjeros galimybėmis, sukuriama pajamų nelygybė, o ši skatina turtinę nelygybę. Be to, mokinių, kurie mokosi neteisingoje švietimo sistemoje, vaikai dažnai taip pat neturi galimybių įgyti kokybišką išsilavinimą. Todėl socialiniam, ekonominiam ir kultūriniam mobilumui (sėkmingam perėjimui iš vienos socialinės klasės ar sluoksnio į kitą) užtikrinti būtina teisinga švietimo sistema." (UNESCO, 2020). Taigi, teisingumo stygius švietimo sistemoje programuoja mokymosi motyvacijos trūkumą, žemus pasiekimus, mokymosi nutraukimą, socialinę atskirtį.

ES ir EBPO šalys patvirtino *Deklaraciją dėl teisingos visuomenės kūrimo pasitelkiant švietimą* (angl. *Declaration on Building Equitable Societies Through Education,* 2022). Šalių atstovai patvirtino, kad švietimas gali padėti pagrindus prieinamai, teisingai, įtraukiai ir tvariai demokratinei visuomenei. Pripažįstama įvairi besimokančiųjų kilmė ir poreikiai, siekiama suteikti visiems besimokantiesiems veiksmingų ir teisingų galimybių plėtoti ir išlaikyti savo potencialą, prisidėti prie visuomenės gyvenimo gerovės. Deklaracijoje šalys įsipareigojo daugiausia dėmesio skirti išskaidytiems duomenims ir rodikliams, susijusiems su švietimo pritaikomumo ir prieinamumo, išteklių ir kokybės paskirstymo aspektais ir jų poveikiu švietimo, ekonominiams ir socialiniams rezultatams; reguliariai stebėti švietimo teisingumo pažangą nacionaliniu ir tarptautiniu mastu. Remiantis Deklaracija, 2023 m. parengta EBPO švietimo teisingumo suvestinė (angl. *Education Equity Dashboard*) – politikos formuotojams ir visuomenei skirta priemonė, padedanti vertinti šalių pastangas skatinti lygybę ir įtrauktį švietimo srityje. Joje pateikiami 35 pagrindiniai tarptautiniu mastu palyginami EBPO ir kitų organizacijų parengti rodikliai, susiję su įvairiais teisingumo švietimo srityje aspektais.

Analizuojant švietimo teisingumą valstybėje, labai svarbu įvertinti, ar ir kaip švietimo teisingumo nuostatos įtvirtintos valstybės teisės sistemoje, ar galiojantys teisės aktai šalies gyventojams iš tiesų užtikrina šį teisingumą. II.2.3 lentelėje pateikiami esminiai švietimo teisingumą ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo lygmenyse užtikrinantys Lietuvos teisės aktai. Taupant vietą šioje lentelėje nenurodyti valstybės teisės aktai, kuriuose tik detalizuojamos lentelėje išdėstytos nuostatos.

II.2. 3 lentelė **Valstybės pastangos užtikrinti švietimo teisingumą ir lygias galimybes. Esminiai švietimo teisingumą ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo lygmenyse užtikrinantys teisės aktai**

Sritis	Dokumentas	Švietimo teisingumą užtikrinančios nuostatos
Bendrosios nuostatos	Lietuvos Respublikos Konstitucija	Nustato, kad žmogaus teisės ir laisvės yra prigimtinės ir kad žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų.
	LR švietimo įstatymas	Deklaruoja asmenų lygias galimybes švietimo sistemoje, teisę kiekvienam asmeniui ugdytis, plėtoti savo galias ir gebėjimus, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę mokantis, socialinėje, kultūrinėje ir (ar) kitose veiklose ir būti nediskriminuojamam dėl ugdymosi poreikių įvairovės ir (ar) švietimo pagalbos reikmės. Kiekvienam Lietuvos Respublikos piliečiui, užsieniečiui, turinčiam teisę nuolat ar laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, valstybė garantuoja priešmokyklinį, pradinį, pagrindinį ir vidurinį ugdymą.
	LR lygių galimybių įstatymas	Uždraudžia bet kokią tiesioginę ir netiesioginę diskriminaciją dėl amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, rasės ar etninės priklausomybės, religijos ar įsitikinimų. Nustato, kad švietimo įstaigos privalo užtikrinti vienodas sąlygas visiems asmenims, nepaisant jų amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, rasės ar etninės priklausomybės, religijos ar įsitikinimų, juos priimdamos į mokyklą, sudarydamos, rengdamos, tvirtindamos ir parinkdamos mokymo programas, vertindamos asmenų žinias.

Sritis	Dokumentas	Švietimo teisingumą užtikrinančios nuostatos
Vaikai ir jaunuoliai iš socialinės rizikos šeimų	LR švietimo įstatymas	Nustato, kad vaikams, patiriantiems socialinę riziką, skiriamas privalomas ugdymas pagal ikimokyklinio ugdymo programą švietimo, mokslo ir sporto ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka, o priešmokyklinis ugdymas šiems vaikams užtikrinamas švietimo, mokslo ir sporto ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka. Socialinę atskirtį patiriantiems skurdžiai gyvenančių šeimų atstovams ugdymosi ir mokymosi galimybės užtikrinamos jiems teikiant socialines paslaugas ir švietimo pagalbą.
	Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas	Tarp ugdymo reikmių, kurioms tenkinti naudojamos mokymo lėšos, numatytas papildomas priemonių, skirtų mokinių iš nepalankios socialinės, ekonominės ir kultūrinės aplinkos mokymosi skirtumams mažinti, finansavimas.
	<...> lėšų socialinę riziką patiriančių vaikų ikimokykliniam ugdymui užtikrinti <...> tvarkos aprašas[1]	Reglamentuoja LR valstybės biudžeto lėšų, skiriamų socialinę riziką patiriantiems vaikams, kuriems pagal LR švietimo, mokslo ir sporto ministro ir LR socialinės apsaugos ir darbo ministro tvirtinamą privalomo ikimokyklinio ugdymo nustatymo ir skyrimo tvarką yra skirtas privalomas ugdymas pagal ikimokyklinio ugdymo programą, ugdyti, maitinti ir vežioti, siekiant užtikrinti jų ikimokyklinį ugdymą valstybinėje, savivaldybės ar nevalstybinėje mokykloje, apskaičiavimą, paskirstymą ir panaudojimą.
	LR vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas	Įvardija grupes vaikų ir jaunuolių, kuriems gali būti skiriamos minimalios ir vidutinės priežiūros priemonės (vaikui teikiama švietimo pagalba, socialinės, sveikatos priežiūros ir kitos paslaugos, kuriomis siekiama teigiamų jo elgesio pokyčių), aptaria tokios minimalios ir vidutinės priežiūros principus, skyrimo, vykdymo tvarką ir finansavimą.
Specialiųjų ugdymosi poreikių turintys (taip pat ir gabūs) vaikai ir jaunuoliai	LR švietimo įstatymas	Nurodo, kad SUP turinčių mokinių ugdymas organizuojamas švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka. SUP turinčiam mokiniui, jeigu jo tėvai (globėjai, rūpintojai) pageidauja, sudaromos sąlygos ugdytis arčiau jo gyvenamosios vietos esančioje ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokykloje, profesinio mokymo įstaigoje arba bet kurioje valstybinėje, savivaldybės (regiono) mokykloje, skirtoje mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. SUP turinčių mokinių, kurie nepajėgia patys atvykti į mokyklą mokytis pagal priešmokyklinio ugdymo ar bendrojo ugdymo programas, vežiojimą į mokyklą ir atgal organizuoja valstybinės ir savivaldybės mokyklos savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija.
	Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklės	Nustatoma mokyklų savininkų prievolė užtikrinti sąlygas mokytis arčiau gyvenamosios vietos esančioje mokykloje mokiniams, dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų turintiems didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių. Atitinkamas bendrojo ugdymo programas vykdančioje mokykloje gali būti steigiami šie ugdymo skyriai, klasės: suaugusiųjų, specialiojo ugdymo (specialiosios klasės), jaunimo, sanatorijos, ligoninės, nepilnamečių tardymo izoliatoriaus ir pataisos įstaigos, tardymo izoliatoriaus ir (ar) pataisos įstaigos suaugusiųjų grupės. Gimnazijos tipo mokykla dėl išskirtinių gabumų turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių mokiniams, jei atitinka nustatytus kriterijus, gali taikyti specializuoto ugdymo krypties programas (pradinio, pagrindinio ir akredituotą vidurinio ugdymo kartu su muzikos, dailės, menų, sporto ir (ar) kitu ugdymu programas).
	Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas	Nustatyta, kad iš mokymo lėšų mokama gestų kalbos vertėjams ir mokytojų padėjėjams. Mokymo lėšų apskaičiavimo metodikoje SUP mokiniams nustatytas didesnis ugdymo reikmių koeficientas.
	Ūkio lėšų, <...> skyrimo <...> mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, metodika[2]	Aprašoma ūkio lėšų iš valstybės biudžeto skyrimo metodika, skirta specialiosioms mokykloms, specialiojo ugdymo centrams, specialiosioms mokykloms-daugiafunkciams centrams, specialiosioms klasėms, sanatorijų mokykloms ir klasėms, ligoninių mokykloms ir klasėms, konservatorijoms, menų mokykloms (gimnazijoms), dailės mokykloms (gimnazijoms), sporto mokykloms (gimnazijoms), mokykloms, kurios turi bendrabutyje gyvenančių SUP mokinių.
Kaime gyvenantys vaikai ir jaunuoliai	LR švietimo įstatymas	Nurodo, kad į mokyklą ir atgal privalo būti vežami kaimuose, miesteliuose toliau kaip 3 kilometrai nuo mokyklos gyvenantys mokiniai, kurie mokosi pagal priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas, ir vaikai, kuriems paskirtas privalomas ikimokyklinis ugdymas.
	Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas	Nustato, kad klasėms, kuriose mokosi mažiau mokinių (tokios klasės paprastai veikia kaimo vietovėse įsikūrusiose mokyklose) skiriama daugiau mokymo lėšų.
Nepakankamas pajamas gaunančiose šeimose augantys vaikai ir jaunuoliai	LR švietimo įstatymas	Nurodo, kad skurdžiai gyvenančioms šeimoms užtikrinamas švietimo prieinamumas, joms teikiant socialines paslaugas ir švietimo pagalbą.

1 Visas teisės akto pavadinimas: *Ugdymo, maitinimo ir pavėžėjimo lėšų socialinę riziką patiriančių vaikų ikimokykliniam ugdymui užtikrinti apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas*.

2 Visas teisės akto pavadinimas: *Ūkio lėšų, skiriamų iš Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams, skyrimo savivaldybių mokykloms (klasėms arba grupėms), skirtoms šalies (regiono) mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, metodika.*

Sritis	Dokumentas	Švietimo teisingumą užtikrinančios nuostatos
Tautinėms mažumoms priklausantys vaikai ir jaunuoliai	Lietuvos Respublikos Konstitucija	Įtvirtina, kad piliečiai, priklausantys tautinėms bendrijoms, turi teisę puoselėti savo kalbą, kultūrą ir papročius.
	LR švietimo įstatymas	Nurodo, kad vietovėse, kuriose tradiciškai gausiai gyvena tautinė mažuma, jeigu bendruomenė prašo, savivaldybė laiduoja mokymąsi tautinės mažumos kalba arba sudaro galimybes mokytis tautinės mažumos kalbos. Bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo mokyklos tautinėms mažumoms priklausantiems mokiniams sudaro sąlygas puoselėti tautinį, etninį ir kalbinį identitetą, mokytis gimtosios kalbos, istorijos ir kultūros.
	Tautinių mažumų švietimo nuostatos	Nustato tautinių mažumų švietimą grindžiančius principus, pripažįsta, kad tautinių mažumų kultūros raiška yra svarbus Lietuvos kultūros plėtros veiksnys, nustato tautinių mažumų mokyklos požymius, apibrėžia ugdymo turinį ir procesą lemiančias nuostatas.
	Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklės	Nustato mokyklų savininkų prievolę užtikrinti bendrojo ugdymo programų prieinamumą tautinės mažumos kalba, taip pat galimybę mokytis valstybine kalba. Bendrojo ugdymo mokykloje, kurioje mokoma valstybine kalba, tautinėms mažumoms priklausantiems mokiniams sudaromos sąlygos papildomai mokytis gimtosios kalbos, jeigu yra realus poreikis ir tos kalbos specialistas.
	Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas	Mokymo lėšų apskaičiavimo metodika mokiniams, besimokantiems pagal bendrojo ugdymo programas tautinės mažumos kalba arba valstybine mokomąja kalba daugiakalbėje aplinkoje, taip pat besimokantiems pagal priešmokyklinio ugdymo programą tautinės mažumos kalba, nustato didesnį ugdymo reikmių koeficientą vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms įsigyti.
Migrantai ir į šalį grįžę Lietuvos Respublikos piliečiai mokiniai	LR įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties	Nustato nepilnamečių užsieniečių teises į ikimokyklinį, priešmokyklinį ir bendrąjį ugdymą pagal šių užsieniečių teisinį buvimo Lietuvoje statusą.
	Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklės	Įteisina lietuvių namus, skirtus 7 (6)–18 metų lietuvių kilmės tremtinių, politinių kalinių palikuonims, lietuvių kilmės užsieniečiams ir išeiviams mokytis pagal pradinio, pagrindinio ugdymo programas, akredituotą vidurinio ugdymo programą ir lietuvių kalbos pradmenų – išlyginamosiose klasėse; lietuvių namuose besimokantys mokiniai apgyvendinami, jiems teikiama švietimo ir kita pagalba.
	Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas	Mokymo lėšų apskaičiavimo metodika migrantams mokiniams nustato didesnį ugdymo reikmių koeficientą. Lietuvių kilmės tremtinių, politinių kalinių palikuonių ir lietuvių kilmės užsieniečių klasėms skiriamas didesnis finansavimas.

II.3. Švietimo pritaikomumas

II.3.1. Mokyklų įvairovė

Mokyklų įvairovė gali suteikti geresnes ugdymosi galimybes visiems, bet gali ir padidinti nelygybę švietimo sistemoje. Nelygybė didėja dėl SEK įtakos ir pasireiškia švietimo sistemose, kuriose privatus sektorius yra visiškai ar didžiąja dalimi finansuojamas privačiomis lėšomis, kur nėra galimybių pasirinkti vaiko poreikius atitinkančią mokyklą pagal ugdymo programos ypatumus ir pan.

Lietuvos mokyklos *pagal pavaldumą ir finansavimą* yra gana homogeniškos – dauguma jų pavaldžios savivaldybėms, nors privačių, ypač ikimokyklinio ugdymo mokyklų, kasmet daugėja – tai lemia privačių mokyklų steigimo skatinimo priemonės. *Pagal struktūrinius ypatumus* Lietuva yra viena iš 9 švietimo sistemų (iš 40-ies, priklausančių *Eurydice* tinklui), turinčių mokyklų, teikiančių tik tam tikros ugdymo pakopos išsilavinimą, todėl daliai mokinių net keletą kartų gyvenime tenka susidurti su mokyklos keitimo, naujos mokyklos pasirinkimo ir atrankos procesais. Mokyklų tipų įvairovė *pagal ugdymo programos skirtumus ar kitus ugdymo ypatumus* gana didelė, tačiau įvairių tipų mokyklų skaičius, pasiskirstymas regionuose (ir poreikis) yra labai skirtingas. Regionuose, kuriuose tradiciškai gyvena daugiau tautinių mažumų atstovų, tautinėms mažumoms sudarytos sąlygos mokytis gimtąja kalba ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose, tačiau profesinio mokymo įstaigose tokį norą realizuoti sudėtingiau – šalyje yra tik trys tokios mokyklos ne lietuvių kalba.

Kai asmenys neturi galimybių ugdytis kartu su kitais (kol gydosi, kali įkalinimo įstaigose ir kt.), šalyje jiems sudaromos galimybės mokytis socializacijos centruose, jaunimo ir suaugusiųjų mokyklose ar klasėse, sanatorijų mokyklose ir kt. Pastebimas šių mokyklų skaičiaus mažėjimas: jos pertvarkomos į labiau atitinkančias visuomenės poreikius arba uždaromos, remiantis ekonominiais motyvais.

Didinant švietimo sistemos įtrauktį, siekiama, kad mažėtų specialiųjų mokyklų ir kuo daugiau SUP ar negalių turinčių mokinių, jei leidžia jų sveikatos būklė, būtų ugdoma bendrosios paskirties mokyklose. Šie procesai sėkmingai vyksta kai kuriose profesinio mokymo įstaigose – SUP turintiems mokiniams sudaromos galimybės mokytis pagal socialinių įgūdžių programą, vykdomą kartu su profesiniu mokymu.

Kadangi mokiniams būdinga poreikių, gebėjimų, patirčių įvairovė, kiti skirtumai, daugelyje šalių stengiamasi atsižvelgti į mokinių ypatumus, sukuriant platų ugdymo(si) galimybių spektrą, atitinkantį visuomenės poreikius. Mokiniai gali mokytis įvairiose mokyklose, klasėse, pagal skirtingas ugdymo programas ar kryptis. Viena vertus, mokyklų pasirinkimo įvairovė gali suteikti geresnes ugdymosi galimybes visiems, kita vertus, ji gali padidinti nelygybę švietimo sistemoje, todėl svarbu siekti pusiausvyros tarp mokyklų teikiamų paslaugų atitikties mokinių poreikių įvairovei ir švietimo teisingumo (Eurydice, 2020).

Lietuvos švietimo sistema grindžiama įtraukties principu, t. y. sudaromos sąlygos kiekvienam asmeniui ugdytis, plėtoti savo galias ir gebėjimus, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę mokantis (LR švietimo įstatymo 5 str. 5 d.). Tarp esminių įtraukties švietimo sistemoje plėtros aspektų yra šie (Įtraukties švietime plėtros gairės, 2022): mokiniai turi ugdytis maksimaliai jų individualius poreikius atitinkančioje aplinkoje; mokykla turi užtikrinti kokybišką ugdymą ir pagalbos teikimą visiems mokiniams; tėvai, atsižvelgę į vaiko ugdymosi ir ki-

tus poreikius, specialistų rekomendacijas, turi parinkti vaiko poreikius geriausiai atitinkančią mokyklą. Todėl labai svarbu užtikrinti švietimo sistemos lankstumą – gebėjimą orientuotis į mokinio poreikius.

Eurydice (2020) ekspertai apžvelgė šalyse esančią mokyklų tipų įvairovę, siekdami įvertinti jos poveikį švietimo teisingumui. Mokyklų įvairovė apibūdinama, atsižvelgiant į keletą toliau nurodytų aspektų.

- *Viešosios ar privačios:* išskiriami mokyklų tipai pagal jų pavaldumą ir finansavimo šaltinius. Didesnis privačių mokyklų sektorius gali didinti socialinę ir akademinę segregaciją švietimo sistemoje ir, atitinkamai, skatinti švietimo nelygybę, kai didžiąja dalimi šios privačios mokyklos (kaip ir Lietuvoje) yra finansuojamos iš privačių šaltinių (pavyzdžiui, šeimos mokamų mokesčių už mokslą). Kai vyrauja privatus sektorius, kuriame mokyklos bent 50 proc. finansavimo gauna iš valstybės lėšų, privačios mokyklos mažai skiriasi nuo valstybės ar savivaldybės pavaldumo mokyklų ir neturi neigiamo poveikio švietimo teisingumui.
- *Ugdymo programos ypatumai:* kai skirtingų tipų mokyklose mokoma pagal kitas nei bendrosios šalies ugdymo programos; nukrypimai nuo bendrųjų programų gali būti susiję su ugdymo turiniu arba su laiku, skiriamu tam tikrų bendrosios programos dalykų mokymuisi; skirtumai taip pat gali priklausyti nuo to, kokioje ugdymo institucijoje mokomasi – bendrojo ugdymo mokykloje ar profesinio mokymo įstaigoje, ir pan.
- *Struktūriniai ypatumai:* kai bendrasis ugdymas vyksta skirtingų tipų mokyklose, atsižvelgiant į mokinio amžių ir ugdymo programos lygmenį, tai lemia būtinybę keisti mokyklą, jei ši neteikia viso reikiamo ugdymo. Pavyzdžiui, baigęs pradinę mokyklą, mokinys turi pasirinkti kitą mokyklą aukštesniam išsilavinimui įgyti. Struktūrinė diferenciacija turi įtakos kitiems švietimo sistemos bruožams – mokyklos pasirinkimui, priėmimui į mokyklą, atrankoms, nukreipimui į tam tikras ugdymo kryptis. Tad, kartu su kitomis mokyklų diferenciacijos formomis, tai gali turėti įtakos švietimo teisingumui.

Adaptavę anksčiau aprašytus kriterijus, pateikiame galimą Lietuvos mokyklų klasifikaciją (II.3.1.1 pav.). Į klasifikaciją neįtrauktos aukštosios mokyklos, nes neįeina į šios analizės aprėptį.

II.3.1. 1 pav. **Mokyklų tipų įvairovė šalyje**
Mokyklų klasifikacija pagal pavaldumo, finansavimo, struktūrinius ypatumus ir ugdymo programos skirtumus

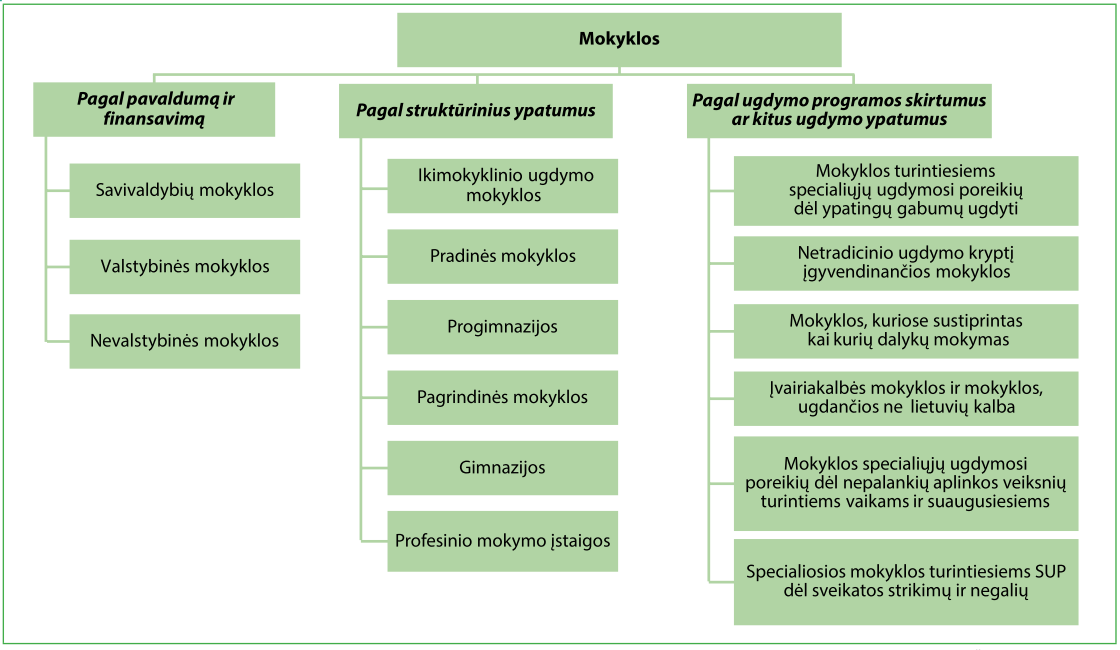

Šaltinis: sudarė autoriai

Mokyklos pagal pavaldumą. Viešojo ir privataus sektoriaus mokyklos. *Eurydice* (2020) atlikta švietimo sistemų analizė neatskleidė, koks privačių ir valstybės ar savivaldybių mokyklų dalies santykis šalyje galėtų būti optimalus. Manoma, kad šalių švietimo sistemose, kuriose yra daugiau privačių mokyklų, gali didėti socialinė ir akademinė segregacija ir, atitinkamai – švietimo nelygybė. Tačiau yra tyrimų, rodančių, kad švietimo sistemose, kuriose privatus sektorius yra didesnis, švietimo nelygybė mažesnė (Eurydice, 2020). Nelygybė didėja dėl SEK įtakos ir pasireiškia švietimo sistemose, kuriose privatus sektorius yra finansuojamas ne valstybės, o privačiomis lėšomis.

2022 m. dauguma – 91,7 proc. (2018 m. – 93,5 proc.) vaikų Lietuvoje buvo ugdoma savivaldybių pavaldumo ikimokyklinio ugdymo mokyklose, o nevalstybinėse mokyklose jų dalis sudarė 8,2 proc. (2018 m. – 6,4 proc.). Matyti tendencija, kad lėtai, bet kasmet auga nevalstybinių ikimokyklinio ugdymo mokyklų skaičius (II.3.1.2 pav.) ir mokinių skaičius jose. Privačių mokyklų skaičius išaugo nuo 139 mokyklų 2018 m., jose buvo ugdoma 6,5 tūkst. vaikų, iki 175 mokyklų 2022 m., jose buvo ugdoma 8,5 tūkst. vaikų.

II.3.1. 2 pav. **2022 m. kas trečia ikimokyklinio ugdymo mokykla kaime ir beveik kas ketvirta mieste buvo nevalstybinė**
Ikimokyklinio ugdymo mokyklų skaičius 2018 m., 2020 m., 2022 m., pagal pavaldumą ir vietovę

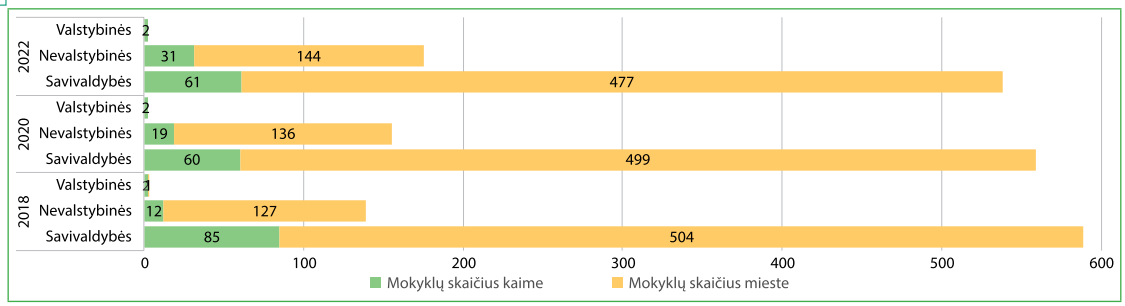

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Atitinkamai, per 2018–2022 m. savivaldybių pavaldumo ikimokyklinio ugdymo mokyklų sumažėjo nuo 589 mokyklų 2018 m. iki 538 mokyklų 2022 m. 2018 m. veikė trys valstybinės ikimokyklinio ugdymo mokyklos, nuo 2020 m. jų liko dvi (abi kaime). 2018 m. savivaldybių mokyklos sudarė beveik 81 proc. (kaime – 86 proc.), o 2022 m. – 75 proc. (kaime – 65 proc.) visų IU mokyklų. Nevalstybinės mokyklos 2018 m. sudarė 19 proc. (kaime – 12 proc.), o 2022 m. – 25 proc. (kaime – 33 proc.) visų IU mokyklų.

Lietuvos švietimo politikos veiksmai nuo 2011 m. buvo nukreipti į ikimokyklinio ugdymo mokyklų steigimo tvarkos liberalizavimą[3], tai stipriai palengvino privačių ikimokyklinio ugdymo mokyklų steigimo sąlygas. 2011 m. sausio 1 d. pradėtas taikyti ikimokyklinio ugdymo krepšelis. Toks krepšelis yra skiriamas ir valstybinėms, ir nevalstybinėms ikimokyklinio ugdymo mokykloms. Savivaldybės, kurios susiduria su savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklų trūkumu, įvairiomis priemonėmis didina nevalstybinių mokyklų prieinamumą, pavyzdžiui, moka šeimoms kompensacijas, kurias šios gali panaudoti, apmokėdamos ikimokyklinį ugdymą privačiose mokyklose. Tai sudaro prielaidas privačių ikimokyklinių įstaigų steigimo plėtrai.

Kaip ir ikimokyklinio, taip ir bendrojo ugdymo mokyklų dauguma yra savivaldybių pavaldumo. Nors šių mokyklų mažėjo labiausiai, mokinių skaičius jose augo. Savivaldybių mokyklų sumažėjo nuo 984 mokyklų 2018 m. (jose mokėsi 310,5 tūkst. mokinių) iki 796 mokyklų 2022 m. (jose mokėsi 320,6 tūkst. mokinių) (II.3.1.3 pav.). Tai rodo savivaldybių pastangas optimizuoti mokyklų tinklą, jas stambinant. Savivaldybių mokyklos 2018 m. sudarė 91,4 proc., o 2022 m. – 87 proc. visų šalies mokyklų. Labiausiai savivaldybės mokyklų mažėjo kaime – 6 proc. punktais (nuo 95,3 proc. iki 89,3 proc.), mieste – 3 proc. punktais (nuo 89 proc. iki 86 proc.).

Nevalstybinių (privačių) bendrojo ugdymo mokyklų šalyje nedaug, tačiau jų skaičius auga: 2018 m. veikė 64 nevalstybinės bendrojo ugdymo mokyklos, jose mokėsi 14,5 tūkst. mokinių, o 2022 m. tokių mokyklų buvo 93, ir mokinių skaičius jose išaugo iki 22,8 tūkst. Šių mokyklų dalis šalyje beveik padvigubėjo: nuo

3 Plačiau apie privatų švietimą žr.: https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/lt/national-education-systems/lithuania/privatus-svietimas.

5,9 proc. 2018 m. iki 10,2 proc. 2022 m. Kaime nevalstybinių mokyklų dalis paaugo 4,7 proc. punkto – nuo 2,1 proc. iki 6,8 proc., mieste – 3,3 proc. punkto – nuo 8,4 proc. iki 11,7 proc. Nevalstybinių mokyklų daugėjimą kaime gali lemti augantis poreikis: sumažėjo savivaldybės mokyklų skaičius regionuose, vis daugiau jaunų šeimų keliasi gyventi į kaimo vietoves.

Valstybinių mokyklų skaičius kito mažai – per analizuojamą laikotarpį jų sumažėjo 2 mokyklomis mieste, ir liko 26 mokyklos, o mokinių skaičius jose padidėjo nuo 7,5 tūkst. 2018 m. iki 8,2 tūkst. 2022 m.

II.3.1. 3 pav. **Savivaldybių pavaldumo bendrojo ugdymo mokyklų šalyje daugiausia, tačiau jų skaičius kasmet mažėja, o nevalstybinių – auga**
Bendrojo ugdymo mokyklų skaičius 2018–2022 m., pagal pavaldumą ir vietovę

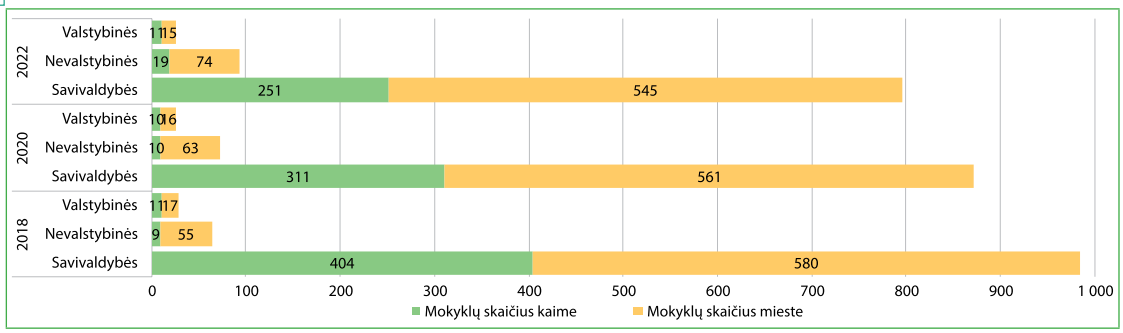

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Mokyklos pagal struktūrinius ypatumus. Žvelgiant į Europos šalis, matyti, kad tik 9 švietimo sistemos (įskaitant Lietuvos) iš 40-ies turi struktūrinę diferenciaciją – kai tas pačias ugdymo programas gali vykdyti skirtingų tipų mokyklos (Eurydice, 2020). Tokios paralelinės struktūros Lietuvoje ir Latvijoje veikia nuo pradinio ugdymo pakopos – tiek pradinės, tiek pagrindinės mokyklos, progimnazijos, gimnazijos gali vykdyti skirtingos trukmės ugdymo programas, apimančias vieną ar kelias ugdymo pakopas nuo ISCED 1 iki 3 lygmens. Ši diferenciacija, kaip rodo *Eurydice* (2020) analizė, turi svarbių padarinių tokiems aspektams, kaip mokyklos pasirinkimas, priėmimas į ją (žr. II.3.2 poskyrį) ir ugdymo krypties pasirinkimas (žr. II.3.3 poskyrį).

Lietuvoje ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas gali būti vykdomas ikimokyklinio ugdymo mokyklose ir visų tipų bendrojo ugdymo mokyklose. Pradinis ugdymas gali vykti pradinėse mokyklose, progimnazijose, pagrindinėse mokyklose, gimnazijose. Pagrindinis ugdymas vyksta progimnazijose, gimnazijose; kartu su profesiniu mokymu – profesinio mokymo įstaigose (pagrindinio ugdymo antroji dalis). Vidurinis ugdymas vyksta gimnazijose ir profesinio mokymo įstaigose, pastarosiose galima įgyti vidurinį išsilavinimą ir profesiją.

Šalyje daugiausia yra gimnazijų ir pagrindinių mokyklų (II.3.1.1 lentelė). Gimnazijose mokosi daugiau nei pusė šalies mokinių, maždaug trečdalis visų mokinių mokosi progimnazijose.

II.3.1. 1 lentelė **Daugiausia bendrojo ugdymo mokyklų šalyje pagal tipą yra gimnazijos ir progimnazijos**
Bendrojo ugdymo mokyklų skaičius pagal tipus, profesinio mokymo įstaigų skaičius ir mokinių skaičius[4], 2022 m.

Bendrojo ugdymo mokyklų tipai	Mokyklų skaičius	Mokinių skaičius			
		Mokinių skaičius ikimokyklinio ugdymo skyriuose	Mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose		
Pradinės mokyklos	123	5 664	21 722		
Progimnazijos	176	1 649	109 901		
Pagrindinės mokyklos	234	6 567	49 136		
Gimnazijos	395	6 737	170 791		
Profesinės mokyklos ir jų skyriai	86	**Mokosi tik modulio**	**Mokosi tik pagal bendrojo ugdymo programą**	**Mokosi pagal bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo programą**	**Mokosi pagal profesinio mokymo programą**
		1 455	3 218	13 314	11 962

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Profesinio mokymo įstaigos. Per 2018–2022 m. laikotarpį profesinio mokymo įstaigų šalyje sumažėjo

beveik penktadaliu: nuo 101 įstaigos 2018 m. iki 86 įstaigų 2022 m., o mokinių skaičius jose sumažėjo nuo 34,2 tūkst. iki 29,9 tūkst.[5] Didžiausia dalis mokinių 2022 m. mokėsi pagal bendrojo ugdymo kartu su profesiniu mokymu programas – 44,5 proc., 36 proc. mokėsi tik profesinių dalykų (II.3.1.4 pav.). Augo mokinių, besimokančių profesinio mokymo įstaigose tik pagal bendrojo ugdymo programą, dalis – nuo 6 proc. 2018 m. iki 10,7 proc. 2022 m. Nuo 2020 m. atsirado galimybė profesinio mokymo įstaigose mokytis modulio, besimokant bendrojo ugdymo mokykloje. Modulio besimokančių mokinių skaičius patrigubėjo nuo 511 mokinių 2020 m. (1,7 proc.) iki 1 455 mokinių 2022 m. (4,9 proc. visų besimokančiųjų). Taip pat didėjo besimokančiųjų pagal profesinio mokymo ir socialinių įgūdžių programas mokinių dalis (nuo 0,1 proc. 2018 m. iki 3,9 proc. 2022 m.).

II.3.1. 4 pav. **Daugėja besimokančiųjų pagal profesinio mokymo ir socialinių įgūdžių programas, taip pat modulius pasirinkusių mokinių**

Mokinių, besimokančių profesinio mokymo įstaigose, pasiskirstymas pagal programas, dalis (proc.)

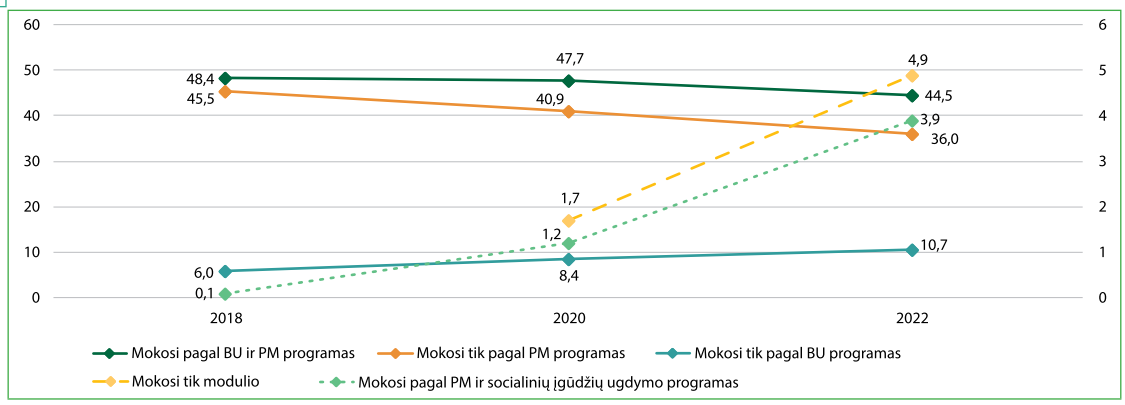

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Pagal profesinio mokymo kartu su socialinių įgūdžių ugdymu programas mokosi SUP turintys mokiniai, baigę individualizuotą pagrindinio ugdymo programą. SUP turinčių mokinių profesinio mokymo įstaigose daugėjo – 2022 m. jų buvo 1 976 (6,6 proc. visų mokinių), o 2018 m. – 1 300 (3,8 proc.). 2022 m. šias programas rinkosi 54,8 proc. SUP turinčių mokinių. 2018 m. ir anksčiau dauguma SUP turinčių mokinių mokėsi vien pagal profesinio mokymo programas (68,4 proc. 2018 m.), bet, atsiradus kitoms galimybėms, 2022 m. vien pagal profesinio mokymo programas mokėsi vos 4,5 proc. turinčiųjų SUP (II.3.1.5 pav.).

II.3.1. 5 pav. **Dauguma SUP turinčių mokinių 2022 m. profesinio mokymo įstaigose mokėsi pagal profesinio mokymo su socialinių įgūdžių ugdymu programą**

SUP turinčių mokinių ir visų profesinio mokymo įstaigų mokinių pasiskirstymas pagal mokymosi programas, dalis (proc.), 2018 m. ir 2022 m.[6]

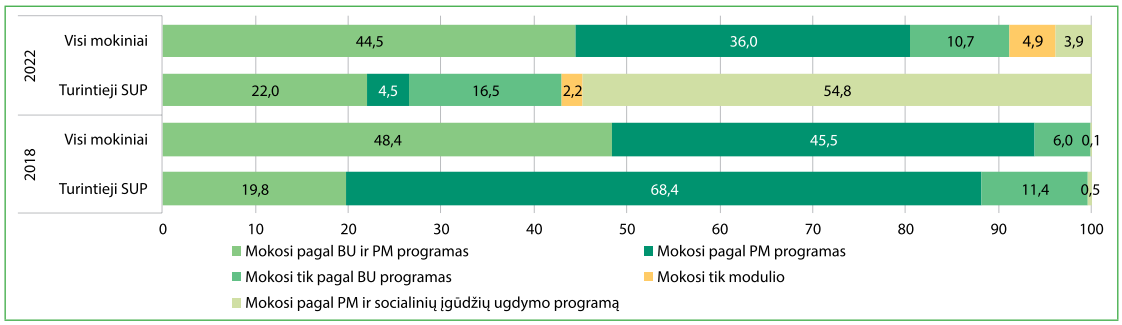

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Mokyklos pagal ugdymo programos skirtumus ar kitus ypatumus. Švietimo sistemose mokyklos gali

5 Čia aptariami duomenys apie besimokančiuosius profesinio mokymo įstaigose pagal pirminio profesinio mokymo programas (taip pat įskaičiuoti besimokantieji tik modulio ir besimokantieji profesinio mokymo įstaigose tik pagal bendrojo ugdymo programas).

6 Duomenys fiksuojami kiekvienais metais, spalio 1 d., o priėmimas vyksta vasario mėn. ir nuo birželio iki rugpjūčio pabaigos, tačiau priėmimas į laisvas vietas tebevyksta ir prasidėjus mokymo procesui – nuo rugsėjo iki lapkričio mėn., todėl galimi tam tikri pateikiamų duomenų netikslumai (žr.: https://lamabpo.lt/profesinis-mokymas/bendrojo-priemimo-terminai/).

skirtis pagal ugdymo turinį. Mokyklose gali būti mokoma įvairiai: pagal skirtingas nei bendrosios ugdymo programas; šalia bendrosios ugdymo programos papildomai integruojant tam tikrus dalykus; skiriant mažiau laiko ugdymo programai išmokti ir pan. Kai kuriose šalyse (Danijoje, Slovėnijoje, Anglijoje ir Norvegijoje) skiriasi ugdymo programos privačiose ir valstybinėse mokyklose, nes privačioms mokykloms leidžiama mokyti pagal savo susikurtas ugdymo programas. Prancūzijoje ir Liuksemburge skiriasi ugdymo turinys įprastose ir tarptautinėse mokyklose – pastarosiose sustiprintas užsienio kalbų mokymas.

Iš esmės ugdymo programos šalyse skiriasi dėl dviejų pagrindinių priežasčių: *mokyklų specializacijos* ir *mokymo ar mokymosi reikalavimų skirtumų*. Švietimo sistemose, kuriose, kaip ir Lietuvoje, yra mokyklų specializacija, vykdomos ugdymo programos, ypatingą dėmesį skiriant konkretiems dalykams arba sritims (pvz., socialiniams mokslams, kalboms, matematikai ir kt.) (Eurydice, 2020). Vienos mokyklos siekia ugdyti netradiciškai ir taikyti savitos pedagogikos elementus, kitos mokyklos orientuotos į išskirtinių gabumų (meno, sporto) mokinius, dar kitos – į specialiuosius ugdymosi poreikius, kylančius dėl sveikatos problemų arba nepalankių aplinkos veiksnių.

2022 m. šalyje buvo 14 bendrojo ugdymo mokyklų, skirtų mokiniams, **turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių dėl išskirtinių gabumų** (žr. 2 priedo 1 lentelę). Daugiausia mokinių mokėsi menų mokyklose (įskaitant dailės mokyklas) – 3 602, sporto mokyklose – 1 490, muzikos mokyklose – 785. Taip pat yra mokyklų, **įgyvendinančių atskirus savitos pedagoginės sistemos elementus** pagal netradicinio ugdymo kryptis. Šios mokyklos skirtos 7 (6)–16 metų mokiniams mokytis pagal bendrąją pradinio ir bendrąją pagrindinio ugdymo programas arba 11–16 metų mokiniams – pagal bendrąją pagrindinio ugdymo programą, arba mokyklos parengtas pradinio ugdymo ir pagrindinio ugdymo programas; ugdymas grindžiamas švietimo ir mokslo ministro tvirtinama savitos pedagoginės sistemos samprata. Įdomu tai, kad beveik pusė šalies netradicinio ugdymo mokyklų yra Kauno mieste (žr. 2 priedo 2 lentelę) – 15 mokyklų iš 36; Vilniuje įsikūrusios 9 mokyklos, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Marijampolėje – po 2, dar kelios mokyklos – kituose šalies miestuose. Daugiausia šalyje yra katalikiškos krypties mokyklų – 16.

Be šių mokyklų, dar yra mokyklų, įgyvendinančių specializuoto ugdymo programas, **pagrįstas sustiprintu konkrečių sričių ar krypčių ugdymu**. Pavyzdžiui, inžinerinės krypties ugdymą įgyvendina Vilniaus Gedimino technikos universiteto inžinerijos licėjus, Vilniaus Joachimo Lelevelio inžinerijos gimnazija. Be to, kai kuriose tradicinėse šalies gimnazijose yra specializuoto ugdymo klasės, skirtos, pavyzdžiui, verslumui ugdyti. Dar viena mokyklos specializacija gali būti mokymas anglų kalba. Tokių mokyklų pavyzdžiai: Tarptautinė Amerikos mokykla, Vilniaus tarptautinė mokykla, „Erudito“ licėjus, VIMS – *International Meridian School* ir kitos. Prancūzų kalba galima mokytis Vilniaus tarptautiniame prancūzų licėjuje.

Lietuvoje yra 16 mokyklų[7], kurios vykdo tarptautinio bakalaureato diplomo (TB) programą. Tarptautinio bakalaureato programa apima trijų tipų ugdymo programas: pradinio ugdymo programą (angl. *Primary Years Programme*), skirtą vaikams nuo 3 iki 12 metų, pagrindinio ugdymo programą (angl. *Middle Years Programme*), skirtą 11–16 metų mokiniams, kuri gali būti įgyvendinama per penkerius metus arba trumpiau (2, 3 arba 4 metus), ir vidurinio ugdymo programą (angl. *Diploma Programme*), skirtą 16–19 metų mokiniams pasirengti studijoms aukštojoje mokykloje. Visose šalyse TB programą vykdančios mokyklos dirba pagal bendrą mokymo planą. Kokius dalykus dėstyti, renkasi pačios mokyklos, pagal savo šalyse susiklosčiusias tradicijas. Programa skatina tarpkultūrį pasaulio suvokimą, norą pažinti, bendradarbiauti, keliauti.

Įvairiakalbės mokyklos ir mokyklos, ugdančios mokinius ne lietuvių kalba. 2021 m. gyventojų surašymo duomenimis, šalyje gyveno 57 728 ne lietuvių tautybės 0–19 metų asmenys. Iš jų daugiau nei pusė –30,4 tūkst. – buvo lenkų tautybės, 16,9 tūkst. – rusų, 1,7 tūkst. baltarusių, 5,3 tūkst. nenurodytų tautybių ir 932 ukrainiečiai (II.3.1.6 pav.), tačiau nuo 2022 m. dėl Rusijos invazijos į Ukrainą Lietuvoje gerokai pagausėjo karo pabėgėlių iš Ukrainos ir, tikėtina, kad net ir pasibaigus karui, dalis jų liks šalyje.

7 Remiantis Tarptautinio bakalaureato programos interneto svetainės duomenimis, žr.: https://www.ibo.org/.

II.3.1. 6 pav. **Daugiausia 0–19 metų jaunuolių šalyje priklauso lenkų tautinei mažumai**
Šalies tautinės mažumos pagal tautybę, 0–19 metų gyventojų skaičius, 2021 m.

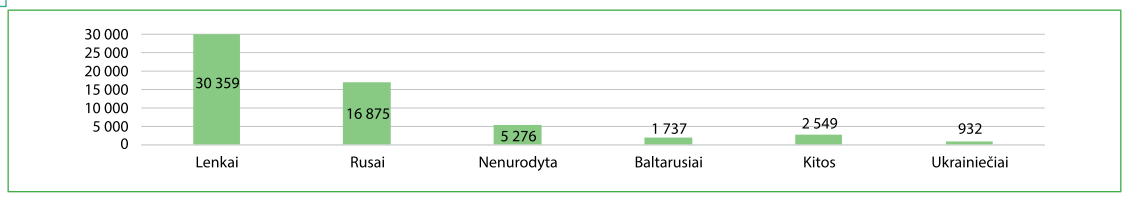

Duomenų šaltinis: OSP RDB

Tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims sudaromos sąlygos puoselėti tautinį, etninį, kalbinį identitetą, mokytis gimtosios kalbos, istorijos ir kultūros. 11-oje šalies savivaldybių yra mokyklų, kuriose ugdoma ne tik lietuvių, bet ir kitomis kalbomis. Daugiausia mokinių, kurie mokosi ne lietuvių kalba, pasirenka mokytis rusų ir lenkų kalbomis. ŠVIS duomenimis, 2022 m. didžiausią pasirinkimą ugdytis norima kalba mokiniai turėjo sostinėje, kurioje yra mokyklų ne tik rusų, lenkų, bet ir ukrainiečių, anglų, prancūzų, baltarusių kalbomis. Lenkų kalba mokiniai mokėsi Vilniaus m. ir Vilniaus r., Šalčininkų r. ir Trakų r. savivaldybėse – tai tradicinės administracinės teritorijos, kuriose gyvena daugiausia lenkų tautinei mažumai priklausančių gyventojų. Rusų kalba daugiausia mokinių mokėsi Vilniaus m., Klaipėdos m., Visagino m. ir Kauno m. savivaldybėse. Galimybę ugdytis ukrainiečių kalba mokiniai turėjo Vilniaus m., Kauno m. ir Klaipėdos m. savivaldybėse. Anglų kalba mokėsi palyginti nedaug mokinių; be Vilniaus m., tokių mokinių buvo Klaipėdos m., Kauno m., Šiaulių m. ir Tauragės r. savivaldybėse (II.3.1.7 pav.).

II.3.1. 7 pav. **Tik Vilniaus miesto savivaldybėje mokiniai gali ugdytis prancūzų ir baltarusių kalbomis**
Savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičius pagal mokomąją kalbą (neskaičiuojant mokinių, besimokančių vien lietuvių kalba) savivaldybėse, 2022 m.

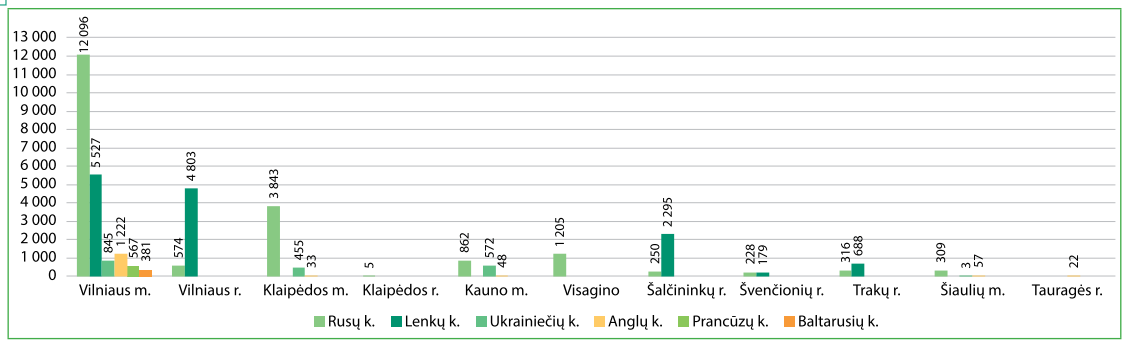

Duomenų šaltinis: ŠVIS

ŠVIS duomenimis, 2022 m. šalyje buvo 95 ikimokyklinio ugdymo mokyklos, kuriose ugdoma tautinių mažumų kalba arba keliomis kalbomis: 5 mokyklos lenkų kalba, 9 – rusų kalba ir 81 mokykla, ugdanti keliomis kalbomis: lietuvių ir rusų; lietuvių, rusų ir lenkų; rusų ir lenkų; lietuvių ir lenkų; lietuvių ir anglų; lietuvių ir kita kalba[8]. Daugiausia ikimokyklinio ugdymo mokyklų tautinėms mažumoms yra miestuose – 75 mokyklos, 20 mokyklų yra kaimo vietovėse (II.3.1.8 pav.). Ikimokyklinio ugdymo mokyklų tautinėms mažumoms skaičius nuo 2018 m. sumažėjo 4 mokyklomis, o mokyklų lietuvių mokomąja kalba –12 mokyklų.

II.3.1. 8 pav. **Tautinės mažumos turi itin mažai galimybių profesinio mokymo mokyklose mokytis profesijos gimtąja kalba**
Ikimokyklinio, bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų skaičius 2022 m., pagal mokyklos mokomąją kalbą (kalbas) (neįtrauktos mokyklos lietuvių mokomąja kalba) ir vietovę

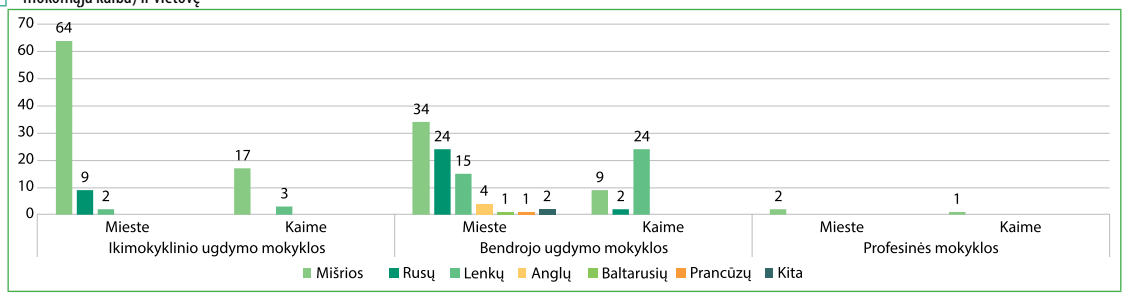

Duomenų šaltinis: ŠVIS

2022 m. šalyje buvo 39 bendrojo ugdymo mokyklos lenkų mokomąja kalba (24 kaime ir 15 mieste), 26 mokyklos rusų kalba (iš jų – 24 mieste, 2 kaime), dar buvo 4 mokyklos (visos įsikūrusios mieste), mokančios vien

8 ŠVIS duomenų bazėje nepateikiama duomenų, kokia yra „kita“ kalba, kuria ugdomi mokiniai.

anglų kalba, 1 mokykla prancūzų kalba, 1 baltarusių kalba, 2 kitomis kalbomis. 34 miesto ir 9 kaimo bendrojo ugdymo mokyklos vykdė ugdymą keliomis kalbomis: lietuvių ir rusų k.; lietuvių ir anglų k.; lietuvių ir kita kalba; rusų ir lenkų k.; lietuvių, rusų ir lenkų k.; lietuvių ir lenkų k. Bendrojo ugdymo mokyklų, skirtų tautinėms mažumoms ir imigrantams, nuo 2018 m. iki 2022 m. padaugėjo nuo 112 iki 116, o mokyklų lietuvių mokomąja kalba sumažėjo 116 – nuo 964 iki 799 mokyklų.

2022 m. dauguma profesinio mokymo įstaigų mokė profesijos lietuvių mokomąja kalba – 50 mokyklų; jų skaičius sumažėjo nuo 70-ies mokyklų 2018 m. Tautinės mažumos ir užsieniečiai turi labai mažai galimybių pasirinkti mokytis profesinėse mokyklose ne lietuvių kalba: yra viena profesinio mokymo mokykla, mokanti lietuvių ir lenkų kalbomis, viena mokykla – lietuvių ir rusų kalbomis ir viena – lietuvių ir anglų mokomosiomis kalbomis.

Lietuvių kilmės tremtinių, politinių kalinių palikuonių, užsieniečių ir **Lietuvos piliečių, atvykusių ar grįžusių gyventi į Lietuvą**, taip pat užsienyje gyvenančių Lietuvos piliečių bendrąjį ugdymą vykdo ŠMSM įsteigta gimnazija – Vilniaus lietuvių namai, tačiau sukurtas ir visas mokyklų (2021 m. duomenimis – 68 mokyklos įvairiuose šalies regionuose), kurios pasiruošusios priimti ir turi patirties ugdant imigrantus ir sugrįžusius šalies piliečius, tinklas (Jakavonytė-Staškuvienė D. ir kt., 2022).

Bendrojo ugdymo mokyklos turintiesiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklėse (2011, galiojanti suvestinė redakcija 2021-12-24–2023-12-31) nurodyti mokyklų tipai, kuriose gali būti teikiamas ugdymas specialiųjų poreikių turintiems asmenims, dėl įvairių priežasčių (ligos, negalios, emigracijos, nusikalstamos veikos, motyvacijos stokos ir kt.) negalintiems arba nenorintiems mokytis bendrosiose mokyklose.

Dėl nepalankių aplinkos veiksnių turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių mokiniams sudaromos galimybės mokytis toliau nurodytose mokyklose.

- *Vaikų socializacijos centrai* skirti 14–16 metų mokiniams, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka paskirta vidutinės priežiūros priemonė; jie apgyvendinami, gauna švietimo ir kt. pagalbą.

Iš 2017 m. veikusių 5 socializacijos centrų 2023 m. liko vienas – Gruzdžių socializacijos centras, turintis du skyrius – Gailių kaime (Kelmės r.) ir Kunionių kaime (Kėdainių r.). Centrų pertvarka, mažinant jų skaičių, gerinant infrastruktūrą, įrengiant naujas patalpas, įvyko, atsižvelgiant į 2017 m. Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo pakeitimus, kuriais nustatyta, kad vaiko siuntimas į socializacijos centrą turi būti skiriamas tik išimtiniais atvejais, kuo trumpesniam laikui ir atsižvelgiant į vaiko interesus, taip pat įvertinant tai, kad daugelis centrų buvo statyti labai seniai ir įsikūrė tam nepritaikytose patalpose. 2023 m. vasario 1 d. NŠA duomenimis, Gruzdžių socializacijos centro skyriuose mokėsi 11 vaikų, jie buvo 12–17 metų amžiaus.

- *Sanatorijų mokyklos* skirtos 7 (6)–16 metų mokiniams, atvykusiems gydytis. Taikomas sveikatą tausojantis režimas.

AIKOS duomenimis, 2023 m. šalyje veikia 6 sanatorinės mokyklos: dvi – lopšeliai-darželiai – Kauno mieste ir po vieną sanatorinę mokyklą – Šiauliuose, Palangoje, Vievyje ir Kauno rajone.

- *Ligoninės mokyklos* skirtos 7 (6)–16 metų mokiniams, atvykusiems gydytis į stacionarinę asmens sveikatos priežiūros įstaigą, teikiančią medicinos pagalbą. Taikomas sveikatą tausojantis dienos režimas.
- *Nuotolinio mokymo gimnazijos* skirtos 7 (6)–18 metų mokiniams, dėl sveikatos, įgimtų, įgytų sutrikimų, elgesio sutrikimų ar nepalankių aplinkos veiksnių negalintiems lankyti bendrojo ugdymo mokyklos, besigydantiems namuose, medicininės reabilitacijos ir sanatorinio gydymo sveikatos priežiūros įstaigoje, stacionarinėje asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, teikiančioje medicinos pagalbą, laikinai išvykusiems į užsienį mokytis nuotoliniu ugdymo proceso organizavimo būdu; suaugusiems asmenims mokytis nuotoliniu ugdymo proceso organizavimo būdu; nuolat užsienyje gyvenantiems asmenims mokytis nuotoliniu ugdymo proceso organizavimo būdu lietuvių kalbos, Lietuvos istorijos ir geografijos.

Nuotolinį mokymą vykdo Vilniaus Ozo gimnazija, Vilniaus lietuvių namai, Vilniaus privati gimnazija, Šiaulių S. Daukanto gimnazija, Šiaulių „Sandoros“ progimnazija, Akmenės suaugusiųjų mokymo centras, Kauno suaugusiųjų ir jaunimo mokymo centras, Kretingos technologijos ir verslo mokykla, Karalienės Mortos mokykla (https://www.renkuosilietuva.lt/lt/nuotolinis-mokymasis/).

- *Lietuvių namai* skirti 7 (6)–18 metų lietuvių kilmės tremtinių, politinių kalinių palikuonims, lietuvių kilmės užsieniečiams ir išeiviams. Mokymą vykdo Vilniaus lietuvių namai.
- *Produktyvaus mokymo mokyklos* skirtos 15–17 metų mokiniams, turintiems mokymosi sunkumų arba grįžusiems į švietimo sistemą po to, kai iš jos iškrito, norintiems socializuotis, pritapti švietimo sistemoje vykdant pasirinktą ir asmeniškai patrauklią darbinę veiklą, mokytis pagal produktyvaus mokymo programą, atitinkančią pagrindinio ugdymo programos antrąją dalį.

Produktyvusis mokymas šalyje pradėtas diegti 2009 m., įgyvendinant „Alternatyviojo ugdymo“ projektą[9]. Pagal produktyviojo mokymosi modelį mokoma klasėse, šiose ugdymo įstaigose: Telšių suaugusiųjų mokykloje, Kėdainių suaugusiųjų ir jaunimo mokymo centre, Ukmergės r. Siesikų gimnazijoje, Ukmergės Užupio pagrindinėje mokykloje, Jonavos jaunimo mokykloje, Kauno Aleksandro Stulginskio mokykloje-daugiafunkciame centre, Prienų „Revuonos“ pagrindinėje mokykloje, Prezidento Antano Smetonos gimnazijoje, Marijampolės Sūduvos gimnazijoje ir kitose nusprendusiose išbandyti šį modelį mokyklose.

- *Nepilnamečių tardymo izoliatoriaus ir pataisos įstaigos mokykla* skirta 14–16 metų paaugliams, kuriems laikinai atimta ar apribota laisvė, ir 17–20 metų asmenims, kuriems laikinai atimta ar apribota laisvė.
- *Tardymo izoliatoriaus ir (ar) pataisos įstaigos suaugusiųjų mokyklos* skirtos suaugusiems asmenims, kuriems laikinai atimta ar apribota laisvė.

Nepilnamečių ir suaugusiųjų tardymo izoliatorių ir pataisos įstaigų mokyklose ne tik ugdoma pagal bendrojo ugdymo programas, bet ir suteikiama galimybė įgyti profesiją.

- *Jaunimo mokyklos* skirtos 12–16 metų mokiniams, stokojantiems mokymosi motyvacijos, socialinių įgūdžių, linkusiems į praktinę veiklą (jiems teikiama resocializacijos pagalba); jaunimo namai skirti 12–17 metų mokiniams, baigusiems gydymo ir reabilitacijos dėl priklausomybės nuo psichotropinių medžiagų ar alkoholio kursą arba linkusiems į įvairias priklausomybes ir turintiems elgesio bei emocijų sutrikimų.

Mokiniai turi mažai galimybių mokytis jaunimo klasėse. 2022 m. duomenimis, jaunimo mokyklų skaičius sumažėjo nuo 6 mokyklų 2018 m. iki 2 mokyklų 2022 m., o jaunimo klasių yra 12-oje savivaldybių, priskiriamų miestų ir didesniųjų savivaldybių grupėms. Tačiau ir jaunimo klasėse besimokančių asmenų yra gerokai mažiau nei suaugusiųjų – 699 jaunuoliai 2022 m. (II.3.1.9 pav.), daugiausia mokinių mokėsi Vilniaus m. (240 mokinių), Šiaulių m. (175 mokiniai) jaunimo klasėse. Dažnai jaunimo klasės veikia suaugusiųjų ir jaunimo mokyklose, suaugusiųjų ir jaunimo mokymo centruose.

II.3.1. 9 pav. **Jaunimo klasių yra dvylikoje šalies savivaldybių**

Jaunimo klasėse besimokančių asmenų pasiskirstymas šalies savivaldybėse, 2022 m.

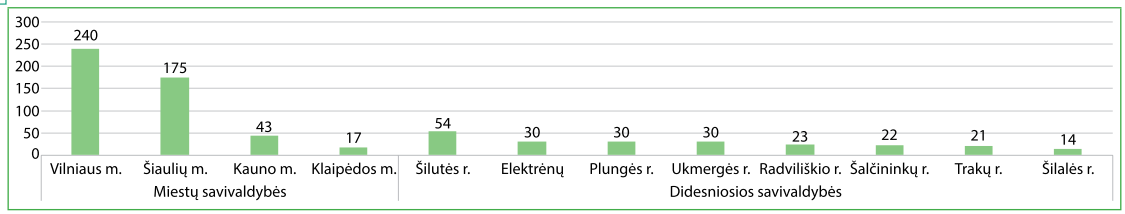

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Šalyje yra 12 suaugusiųjų mokyklų ir 33 suaugusiųjų klasės, skirtos suaugusiems asmenims mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas. Sovietmečiu suaugusiųjų mokyklos veikė visose šalies savivaldy-

9 Plačiau apie produktyviojo mokymosi diegimo patirtį žr.: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2018/03/Produktyvusis-mokymasis.pdf.

bėse. Po 1990 m. suaugusiųjų mokyklų mokinių skaičius nuolat mažėjo, ir daugelyje šalies savivaldybių tapo ekonomiškai nenaudinga leisti toliau veikti savarankiškoms suaugusiųjų mokykloms, todėl, siekiant tenkinti suaugusių šalies gyventojų mokymosi poreikius, vietoje suaugusiųjų mokyklų pradėtos steigti suaugusiųjų klasės bendrojo ugdymo ar profesinėse mokyklose. 2022 m. 8 šalies savivaldybėse veikė suaugusiųjų bendrojo ugdymo mokyklos, o 25 šalies savivaldybėse – suaugusiųjų bendrojo ugdymo klasės (II.3.1.10 pav.). Kai kuriose šalies savivaldybėse (Vilniaus m., Kauno m.) veikė ir suaugusiųjų bendrojo ugdymo mokyklos, ir suaugusiųjų bendrojo ugdymo klasės, įkurtos kitose mokyklose. 5 savivaldybėse, kuriose veikė suaugusiųjų bendrojo ugdymo klasės, tai buvo suaugusiųjų nuotolinės klasės, taip pat šalyje veikė 4 pataisos įstaigos ar tardymo izoliatoriaus suaugusiųjų klasės. Suaugusiųjų mokyklose ir klasėse 2022 m. mokėsi 4 671 suaugęs asmuo, daugiausia suaugusiųjų mokėsi Vilniaus m. (1 681 asmuo), Kauno m. (448), Kaišiadorių r. (434) ir Akmenės r. (344) savivaldybėse. Vertinant lygias suaugusiųjų galimybes įgyti bendrąjį vidurinį išsilavinimą akivaizdiniu būdu, pasakytina, kad 29 šalies savivaldybių gyventojai to padaryti nebegali, jiems belieka važinėti į kitą savivaldybę arba pasinaudoti nuotolinės suaugusiųjų klasės suteikiamomis galimybėmis. Akivaizdinio suaugusiųjų bendrojo ugdymo galimybių dažniausiai nebeturi savivaldybės, kuriose didelę gyventojų dalį sudaro kaimo gyventojai.

II.3.1. 10 pav. **Suaugusiųjų bendrojo ugdymo mokyklos 2022 m. veikė tik 8 šalies savivaldybėse**
Savivaldybės, kuriose 2022–2023 m. m. veikė suaugusiųjų bendrojo ugdymo mokyklos ir klasės

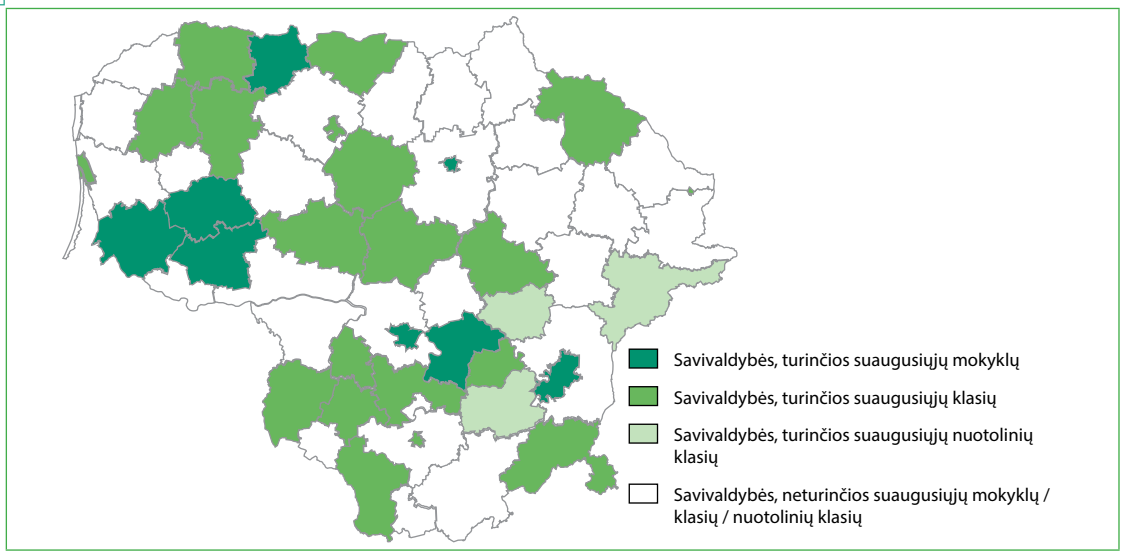

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Specialiosios mokyklos. Įtraukusis ugdymas, kurio plėtra yra valstybės siekiamybė, grįstas požiūriu, kad visi mokiniai, nepriklausomai nuo jų gebėjimų ar poreikių, turėtų gauti kokybišką ugdymą ir pagalbą. Todėl svarbu užtikrinti, kad tiek ugdymo programa, tiek mokyklos pastatas, klasės, kita aplinka, mokymo priemonės būtų saugios ir atitiktų visų mokinių poreikius taip, kad jie galėtų kartu mokytis bendrosios paskirties mokyklose. Remiantis įtraukties koncepcija, ugdymas specialiosiose mokyklose didina jose ugdomų mokinių, turinčių negalią, didelių ir labai didelių SUP, atskirtį, juos diskriminuoja ir segreguoja. Kita vertus, ugdymas bendrosios paskirties mokykloje, jeigu ši nesugeba užtikrinti švietimo pagalbos, pritaikyti aplinkos ir priemonių, taip pat prisideda prie šių mokinių diskriminacijos ir neigiamai veikia ugdymo kokybę, ir šiuo metu dar ne visos mokyklos yra pasirengusios priimti įvairių poreikių mokinius, nors ir vyksta teigiami poslinkiai (mokyklų aplinkos pritaikymas plačiau aptariamas III.5 skyriuje). Todėl, jei tėvai nusprendžia, kad specialioji mokykla geriau atitiks jų vaiko poreikius, jie turi teisę rinktis ugdymą specialiojoje mokykloje.

2022 m. šalyje buvo 10 specialiųjų ikimokyklinio ugdymo mokyklų (2018 m. – 12) ir 42 (2018 m. – 44) specialiosios bendrojo ugdymo mokyklos (3 gimnazijos, likusios – pagrindinės mokyklos). Specialiosiose bendrojo ugdymo mokyklose gali mokytis 7 (6)–20 metų mokiniai, turintys didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių dėl įgimtų ar įgytų sveikatos sutrikimų (judesio ir padėties, regos, klausos ir kt.). Mokiniai ugdomi pa-

gal pritaikytas bendrąsias programas ir socialinių įgūdžių ugdymo programą. Daugiausia specialiųjų bendrojo ugdymo mokyklų yra skirta intelekto sutrikimą turintiems mokiniams – 27 mokyklos; 4 mokyklos skirtos turintiesiems klausos sutrikimą, po 2 mokyklas – turintiesiems regos, judesio ir padėties sutrikimų, viena – kalbėjimo ir kalbos, viena – elgesio ir emocijų sutrikimų, likusios 6 mokyklos – įvairių sutrikimų turintiems mokiniams.

Bendrosios paskirties ikimokyklinio ugdymo mokyklose mokiniai gali būti ugdomi arba bendrosiose, arba specialiosiose grupėse. Yra keli bendrųjų grupių tipai: *bendrosios grupės*, kuriose vaikai ugdomi pagal ikimokyklinio arba priešmokyklinio ugdymo programą, *mišrios grupės* – ugdomi pagal abi šias programas, *globos grupėse* ugdomi labai maži vaikai nuo gimimo, kuriems dar neteikiamas privalomas mokymas ir teikiama socialinė globa. Specialiosios grupės formuojamos didelių ir labai didelių SUP dėl įvairių sutrikimų (klausos, judėjimo ir kt.) turintiems vaikams. Siekiama, kad mažėtų specialiųjų mokyklų, ir vaikai, turintys SUP, jei leidžia jų sveikatos būklė, ugdytųsi bendrosios paskirties mokyklose, nes taip geriau užtikrinami socializacijos ir mokymosi kartu su bendraamžiais poreikiai. 2018–2022 m. vaikų skaičius specialiosiose ikimokyklinio ugdymo mokyklose sumažėjo nuo 1 424 iki 1 286 vaikų arba nuo 1,4 proc. iki 1,2 proc. visų vaikų, ugdomų ikimokyklinio ugdymo mokyklose; mažėjo ir vaikų, ugdomų specialiosiose grupėse, skaičius ir dalis – atitinkamai nuo 1 069 (1,05 proc.) iki 829 vaikų (0,79 proc.) (II.3.1.11 pav.).

II.3.1. 11 pav. **Šiek tiek sumažėjo vaikų, ugdomų specialiosiose ikimokyklinio ugdymo mokyklose ir klasėse, dalis**

Mokinių, ugdomų specialiosiose ikimokyklinio ugdymo mokyklose ir bendrųjų ikimokyklinio ugdymo mokyklų spec. grupėse, skaičius ir dalis (proc.), 2018–2022 m.

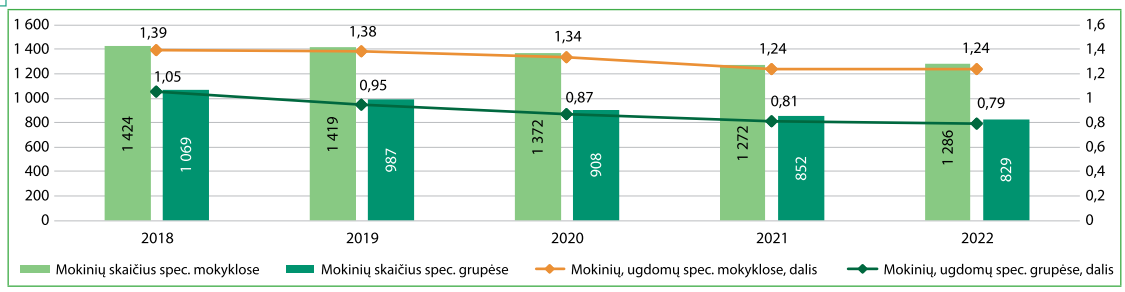

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Bendrosios paskirties bendrojo ugdymo mokyklose taip pat veikia specialiosios klasės, skirtos mokiniams, turintiems įvairių sutrikimų. Dauguma mokinių, ugdomų specialiosiose mokyklose ar specialiosiose klasėse, yra ugdoma didžiųjų miestų savivaldybėse – beveik 60 proc. visų specialiosiose mokyklose ar klasėse ugdomų mokinių. Bendrojo ugdymo mokinių skaičiui specialiosiose mokyklose sumažėjus nuo 3 765 (1,14 proc.) iki 3 656 mokinių (1,05 proc.), jų skaičius bendrosios paskirties mokyklų specialiosiose klasėse padidėjo nuo 1 224 (0,37 proc.) iki 1 486 mokinių (0,42 proc. visų mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo mokyklose) (II.3.1.12 pav.).

II.3.1. 12 pav. **Bendrojo ugdymo mokinių, ugdomų specialiosiose mokyklose, mažėjo, bet augo ugdomų bendrųjų mokyklų spec. klasėse skaičius ir dalis**

Mokinių, ugdomų specialiosiose bendrojo ugdymo mokyklose ir bendrųjų bendrojo ugdymo mokyklų spec. klasėse, skaičius ir dalis (proc.), 2018–2022 m.

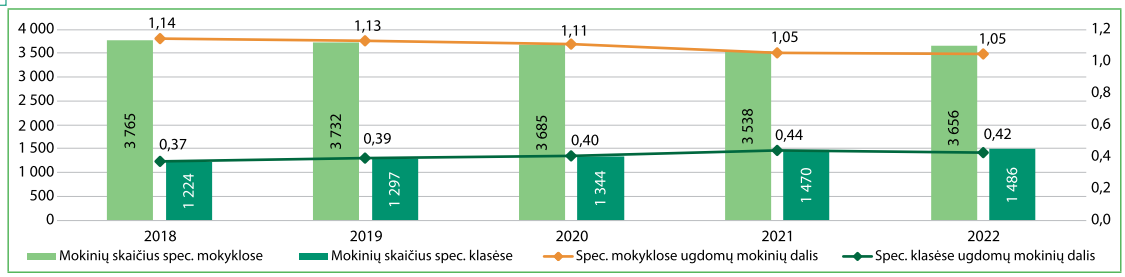

Duomenų šaltinis: ŠVIS

II.3.2. Bendrojo ugdymo mokyklos pasirinkimo ir priėmimo į ją politika

Teisingoje švietimo sistemoje atsižvelgiama į mokinių poreikių įvairovę ir siekiama, kad mokyklos atitiktų šiuos poreikius. Mokyklos pasirinkimą lemia priėmimo į mokyklą principus apibrėžianti politika ir atrankos procesai. Daugelyje Europos šalių atranka į mokyklas grindžiama pasiekimais ir prasideda pagrindinio ugdymo lygmenyje.

Šalyje savivaldybės ir valstybės pavaldumo mokyklos, priimdamos mokytis, remiasi geografiniais ir gyvenamosios vietos kriterijais, tačiau yra ir lankstumo – suteikiama galimybė pasirinkti ir kitą mokyklą, be griežtų apribojimų ar ypatingų sąlygų. Nevalstybinių mokyklų priėmimo tvarką nustato steigėjas. Šios mokyklos, priimdamos mokinius, paprastai daug dėmesio skiria mokinių motyvacijai mokytis išsiaiškinti.

Atranka į mokyklas, pagrįsta akademiniais pasiekimais, gali mažinti švietimo prieinamumą, ypač kai tai vyksta ankstyvame amžiuje. Lietuvoje tokia atranka, kaip ir trečdalyje iš 40-ies *Eurydice* tinklo švietimo sistemų, prasideda pagrindinio ugdymo pakopoje – kai kurios bendrojo ugdymo mokyklos organizuoja stojamuosius egzaminus arba taiko kitus papildomus atrankos kriterijus.

Eurydice (2020) duomenimis[10], mokyklos pasirinkimo laisvė ir didelė mokyklų diferenciacija turi sąsajų su švietimo teisingumo situacija. Šalyse, kuriose tėvai turi daugiau laisvės pasirinkti mokyklą, į kurią leis savo vaikus, socioekonominė padėtis labiau veikia mokinio pasiekimus, nei šalyse, kuriose į mokyklą priimama pagal gyvenamąją vietą. Kuo daugiau laisvės turi tėvai, pasirinkdami mokyklą, į kurią leis savo vaikus, tuo didesnę svarbą pasiskirstant mokiniams po mokyklas įgyja priėmimo kriterijai ir procedūros. Dažniausiai bendruosius priėmimo į mokyklą principus nustato šalies valdžia: ar mokyklos turi teisę atsirinkti mokinius, o jei turi – kokiomis aplinkybėmis, taip pat nusprendžiama, kokie specialūs priėmimo ir (ar) atrankos kriterijai yra leidžiami. *Eurydice* (2020a) apibendrintais duomenimis, šalyse, ypač siekiantiesiems įgyti vidurinį išsilavinimą, plačiai taikomos dvi atrankos kriterijų grupės:

1) *neakademiniai kriterijai* – socioekonominiai kriterijai, gyvenamoji vieta mokyklai priskirtoje teritorijoje, mokykloje jau besimokantys broliai, seserys, religinė priklausomybė;

2) *akademiniai kriterijai* – nacionalinių ar standartizuotų testų rezultatai, stojimo egzaminų rezultatai, ankstesni akademiniai pasiekimai, rekomendacijos iš ankstesnės mokyklos ar mokytojų.

Pagal mokyklos pasirinkimo ir priėmimo į ją politiką, švietimo sistemos gali būti išdėstytos skalėje nuo visiško pasirinkimo galimybės nebuvimo, kur mokiniai privalo lankyti arčiausiai jų namų esančią mokyklą, iki visiškai laisvo bet kurios norimos mokyklos pasirinkimo. Lietuva patenka į šalių grupę, kuriose mokiniai į valstybinę mokyklą pirmiausia skiriami pagal geografinius ir gyvenamosios vietos kriterijus, tačiau šeimos be griežtų apribojimų ar ypatingų sąlygų gali pasirinkti ir kitą mokyklą (II.3.2.1 pav., 4-oji šalių grupė, kitos šios grupės šalys – Čekija, Danija, Estija, Ispanija, Latvija, Vengrija, Lenkija, Austrija ir Slovakija).

Eurydice (2020) duomenimis, trečdalyje švietimo sistemų aukščiausia valdžia palieka mokykloms gana daug laisvės pridėti papildomų atrankos kriterijų prie jau nustatytųjų. Daugelyje švietimo sistemų daugiau autonomijos linkstama suteikti valstybės priklausomybės privačioms mokykloms arba tam tikrų tipų valstybinėms ar savivaldybių pavaldumo mokykloms. Pusėje švietimo sistemų aukščiausio lygmens valdžia nustato skirtingus priėmimo į mokyklą kriterijus tam tikrų tipų valstybinėms mokykloms.

10 *Eurydice* analizėje koncentruojamasi tik į priėmimą į bendrojo ugdymo mokyklas. Šiame skyriuje lyginamaisiais tikslais taip pat analizuojamas bendrojo ugdymo mokyklų pasirinkimas.

II.3.2. **1 pav.** **Mokyklos pasirinkimo politika (ISCED 1–2 lygmenyse), 2018–2019 m.**

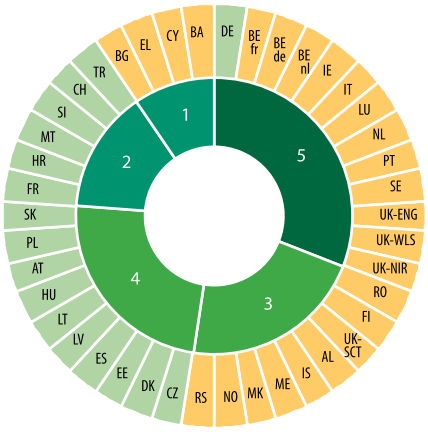

Duomenų šaltinis: European Commission/EACEA/Eurydice (2020a)

Lietuvoje mokyklos pasirinkimo ir priėmimo tvarką nustato *LR švietimo įstatymo* 29 str. Asmenys turi teisę rinktis valstybinę, savivaldybės, nevalstybinę mokyklą ir ją keisti. Priėmimo į valstybines ir savivaldybės ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklas nustato savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija, vadovaudamasi švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtintais priėmimo kriterijais.

Pirmumo teisė mokytis savivaldybės ir valstybinėse mokyklose suteikiama asmenims, gyvenantiems konkrečiai mokyklai priskirtoje teritorijoje. Tačiau tėvų (globėjų, rūpintojų) ir vaiko pageidavimu, vaikas gali būti priimtas į kitą mokyklą, jeigu joje yra laisvų vietų. Didmiesčiuose ir miestuose neretai susiduriama su problema, kad mokyklai priskirtoje teritorijoje yra daugiau vaikų, kurie nori mokytis tam tikroje mokykloje, negu yra vietų. Tuomet taikomi atrankos kriterijai. Be jau minėto geografinio kriterijaus (vaiko deklaruota gyvenamoji vieta turi būti mokyklai priskirtoje teritorijoje), taikomi kiti pirmumo kriterijai:

- atsižvelgiama į gyvenamosios vietos deklaravimo datą;
- SUP turintys vaikai;
- mokykloje jau besimokančių mokinių broliai (įbroliai) ir seserys (įseserės);
- arčiausiai mokyklos gyvenantys asmenys;
- kai toliau mokomasi kitoje tos pačios mokyklos ugdymo pakopoje (pavyzdžiui, mokykloje baigusieji ikimokyklinio ugdymo programą pirmumo teise priimami į tos pačios mokyklos priešmokyklinio ugdymo programą).

Priklausomai nuo savivaldybės, kai kuriose mokyklose gali galioti ir kitokie, papildomi pirmumo kriterijai. Pavyzdžiui, Panevėžio m. savivaldybės teritorijoje priėmimo mokytis pagal visas ugdymo programas pirmumo teisę turi į savivaldybės teritoriją rotuotų (perkeltų) tikrąją karo tarnybą atliekančių profesinės karo tarnybos karių šeimų vaikai; Klaipėdos r. savivaldybės teritorijoje pirmumo teisę turi ir mokinys, gyvenantis šeimoje, auginančioje tris ir daugiau vaikų, kurių gyvenamoji vieta deklaruota mokyklai priskirtoje teritorijoje.

Kai mokykloje yra laisvų vietų, į ją gali būti priimti ir mokiniai, negyvenantys mokyklai priskirtoje teritorijoje ar gyvenantys gretimoje savivaldybėje. Tuomet pirmumo teise priimami SUP turintys vaikai, mokykloje jau besimokančių mokinių broliai ir seserys, arčiausiai mokyklos gyvenantys asmenys.

Remiantis *Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklėmis (2011)*, pereinant mokytis į kitą bendrojo ugdymo mokyklą pagal aukštesnio lygmens bendrojo ugdymo programą, turi būti tenkinami mokinių poreikiai mokytis valstybine kalba, tautinės mažumos kalba ar tautinės mažumos kalbos; užtikrinamas užsienio kalbų, sustiprinto dalyko mokymosi, esant pakankamam bendrųjų bendrojo ugdymo mokyklų tinklui, ugdymo tradicijų ir savitos mokyklos kultūros, savita pedagogine sistema grindžiamo ugdymo, kryptingo meninio ugdymo, mokinių saviraiškos poreikių ir kitų interesų tenkinimo tęstinumas.

Asmenims, turintiems didelių ir labai didelių SUP, *Švietimo įstatyme* numatytos galimybės būti ugdomiems valstybinėse ir savivaldybės specialiosiose ikimokyklinio ugdymo mokyklose ir bendrojo ugdymo mokyklose arba specialiosiose ikimokyklinio ugdymo mokyklų grupėse ir bendrojo ugdymo mokyklų klasėse, skirtose mokiniams, turintiems SUP, ugdyti. Taip pat, remiantis *Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklėmis (2011)*, sudaromos galimybės mokytis bendrojo ugdymo mokyklose arba klasėse, skirtose mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių dėl nepalankių aplinkos veiksnių. Tokios yra jaunimo mokyklos ir klasės. Į jas priimami 12–16 metų asmenys, dėl nepalankių aplinkos veiksnių stokojantys mokymosi motyvacijos, socialinių įgūdžių, turintys mokymosi sunkumų, linkę į praktinę veiklą. Kitas bendrojo ugdymo mokyklų tipas yra skirtas suaugusiesiems. Į suaugusiųjų mokyklas ar klases priimami asmenys nuo 18 metų, pageidaujantys tęsti nutrauktą mokslą pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas. Jiems mokslas gali būti organizuotas ir nuotoliniu būdu. Taip pat tokiose klasėse gali mokytis asmenys, kuriems laikinai atimta ar apribota laisvė, kalintys pataisos ar įkalinimo įstaigose, arba negalintys toliau mokytis pagal bendrojo ugdymo programą dėl nėštumo ir gimdymo atostogų ar vaiko auginimo.

UNICEF (2021) teigia, kad kai mokykla į vidurinio ugdymo pakopą pirmumo teise priima jau įgijusius pagrindinį išsilavinimą toje mokykloje ir tai mokyklai priskirtoje teritorijoje gyvenančius vaikus, ši priėmimo politika diskriminuoja skurdesniuose miestų rajonuose ar miesteliuose gyvenančius vaikus, nes jie negali rinktis aukštesnės kokybės ugdymą teikiančių mokyklų, kurios dažnai yra įsikūrusios toliau nuo jų gyvenamosios vietos. Vaikai, lankę žemesnės kokybės priešmokyklinio ugdymo ir pradines mokyklas, turi mažesnes galimybes patekti į geriausias vidurines mokyklas. Tai tik patvirtina būtinybę siekti, kad visos mokyklos teiktų kokybišką išsilavinimą kiekvienam, ir regioniniai skirtumai turėtų mažesnį poveikį mokinių ugdymo kokybei.

Mokyklų taikomos atrankos taisyklės. *Eurydice* (2020) analizės rodo, kad priėmimas ir (ar) atranka, pagrįsti akademiniais pasiekimais, gali mažinti švietimo prieinamumą, ypač jei atranka, pagrįsta pasiekimais, vyksta ankstyvame amžiuje. Pradinio ugdymo pakopoje priėmimo kriterijai, apibrėžti aukščiausios valdžios institucijų, paprastai nėra susiję su akademiniais pasiekimais, tokie kriterijai dažniau imami taikyti tolesnėse ugdymo pakopose, kai mokiniai renkasi skirtingas ugdymo programas, kryptis. Trečdalis *Eurydice* tinklui priklausančių švietimo sistemų pradeda šį akademiniais pasiekimais grįstą atrankos procesą pagrindinio ugdymo pakopoje, ir tai, *Eurydice* ekspertų teigimu, stipriai siejasi su akademine segregacija ir SEK įtaka pasiekimams. Vidurinio ugdymo lygmenyje dauguma šalių taiko arba vien akademiniais pasiekimais grįstus atrankos kriterijus, arba kartu ir neakademinius[11] kriterijus.

Lietuvoje į savivaldybių mokyklas mokytis pagal pagrindinio ugdymo programos antrąją dalį ar pagal vidurinio ugdymo programą mokiniai priimami, atsižvelgiant į jų pageidavimą tęsti tų dalykų, kuriuos jau buvo pradėję mokytis, mokymąsi. Šiuo atveju taip pat taikoma pirmumo teisė būti priimtiems į mokyklą tiems mokiniams, kurie toje pačioje mokykloje baigė pagrindinio ugdymo programos pirmąją ar antrąją dalį, taikomi kiti pirmumo kriterijai, atsižvelgiama į mokymosi pasiekimus. Kai kuriose savivaldybėse konkretinama, į kokių dalykų mokymosi pasiekimus atsižvelgiama. Pavyzdžiui, priimant į Panevėžio m. savivaldybės mokyklas, svarbūs lietuvių kalbos ir literatūros, pirmosios užsienio kalbos, matematikos, istorijos ir pasirinktinai vieno iš gamtos mokslų mokymosi pasiekimų įvertinimai. Taip pat dažnai atsižvelgiama į laimėjimus respublikinėse, miesto olimpiadose, konkursuose.

Įvairių tipų mokyklose taikomos skirtingos mokyklos pasirinkimo taisyklės, priklausomai nuo mokyklos tipo. Pavyzdžiui, tam tikras mokyklas su specifine ugdymo programa ar kitokia diferenciacija tėvai gali pasirinkti, nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos. Paprastai į šias mokyklas priimama laisvu mokinių ir (ar) tėvų (globėjų, rūpintojų) apsisprendimu; priimant mokiniai ir jų tėvai (globėjai, rūpintojai) turi būti supažindinti su pagrindiniais taikomais ugdymo principais, galimais ugdymo pasiekimų ir programų nesutapimais, kitomis tėvams (globėjams, rūpintojams) ir mokiniams svarbiomis ugdymo turinio ir proceso ypatybėmis, nepriešta-

11 Prie neakademinių kriterijų priskiriami socioekonominiai kriterijai, priklausymas religinei bendruomenei, gyvenamosios vietos kriterijus, brolių ar seserų mokymasis mokykloje.

raujančiomis nustatytiems teisės aktams. Kai norinčiųjų yra daugiau nei laisvų vietų, gali būti atsižvelgiama į motyvaciją mokytis. Atranka vykdoma, remiantis 2020 m. gegužės 20 d. LR švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu Nr. V-747. Paprastai organizuojami egzaminai, per kuriuos mokiniai praktiškai pademonstruoja turimus išskirtinius gebėjimus.

Be šių mokyklų, veikia savivaldybės pavaldumo universitetų mokyklos ar universitetų klasės mokyklose, šaulių, inžinerinės ir kitokios pakraipos specializuotos klasės, į kurias paprastai taip pat vykdoma atranka pagal mokymosi pasiekimus ir vyksta motyvaciniai pokalbiai su mokiniais. Bendruosiuose savivaldybių priėmimo į bendrojo ugdymo mokyklas tvarkos aprašuose nėra nurodomi konkretūs atrankos į specifines klases būdai, tačiau šie būdai nurodomi klasių komplektavimo tvarkose.

Priėmimo į nevalstybinę mokyklą tvarką nustato steigėjas, remdamasis priėmimo į atitinkamas programas reikalavimais. Priimant į nevalstybines mokyklas, turinčias savitą pedagogikos koncepciją, atsižvelgiama į brolių, seserų mokymąsi toje pačioje mokykloje, pedagoginį tęstinumą (pvz., vaikas jau mokėsi ta pačia pedagogine sistema besiremiančioje ikimokyklinio ugdymo mokykloje). Kiti atrankos kriterijai priklauso nuo to, į kokią ugdymo pakopą pretenduojama. Jei į pradines klases – paprastai pakanka pokalbio. Stojant į progimnaziją, 5 klasę, paprastai reikia ankstesnių mokymosi pasiekimų, papildomų pasiekimų (pvz., olimpiadose), įvairiais testais vertinamos vaiko branda ir žinios, vyksta pokalbiai su tėvais ir (arba) motyvaciniai pokalbiai su mokiniais. Keli pasiekimais grįstos atrankos pavyzdžiai pateikiami 2 priedo 3 lentelėje.

II.3.3. Mokinių skirstymas į ugdymo kryptis

Viena iš skirstymo į ugdymo profilius priežasčių – sudaryti sąlygas mokinių pasirinkimo įvairovei pagal tai, koks ugdymasis labiausiai atitinka jų polinkius ir gabumus. *Eurydice* (2020) duomenimis, mokinių skirstymas į skirtingus ugdymo profilius ar kryptis daro neigiamą įtaką švietimo teisingumui tada, kai šis procesas vykdomas ankstyvame mokinių amžiuje ir kartu ribojamos lygios pasirinkimo ir priėmimo į mokyklą galimybės, kai paplitusi klasės kurso kartojimo praktika. Švietimas teisingesnis, kai mokiniai nukreipiami į skirtingus profilius ar ugdymosi kryptis vėlesniame amžiuje. Lietuvoje pagrindinis ugdymo krypties pasirinkimas vyksta, renkantis mokymąsi profesinio mokymo įstaigose, baigus I-ąją pagrindinio ugdymo dalį arba vėliau. Tačiau didelė dalis profesinio mokymo įstaigų mokinių nutraukia mokymąsi. Iš dalies tai gali rodyti netinkamą profesinio orientavimo vyksmą, neefektyvumą.

Galimybė nesudėtingai pakeisti kryptį gali atlikti korekcinio mechanizmo vaidmenį, jeigu anksčiau pasirinktas ar parinktas profilis arba kryptis mokiniui nepriimtini. Teoriškai, yra įmanoma pereiti iš profesinės mokyklos į bendrojo ugdymo mokyklą ir atvirkščiai, tačiau duomenys rodo, kad jei ir įvyksta perėjimas, dažniau tai būna perėjimas iš bendrojo ugdymo mokyklos į profesinę mokyklą, o ne atvirkščiai, ir taip pereina labai nedidelė mokinių dalis.

Mokinių paskyrimas į skirtingas ugdymo programas ar kryptis yra vienas iš svarbių veiksnių, prisidedančių prie lygybės švietimo sistemoje mažinimo. Tačiau šio skirstymo įtaka gali labai skirtis, priklausomai nuo to, kaip tai organizuojama, ir ypač nuo to, kokio amžiaus mokiniai skirstomi arba nukreipiami tam tikromis ugdymosi kryptimis. Taip pat svarbu, kiek yra galimų tokių krypčių, kiek diferencijuotas ugdymas jose, kokia procentinė vidurinio ugdymo pakopos mokinių dalis mokosi į profesiją orientuotose programose (Eurydice, 2020).

Ankstyvas skirstymas kartu su kitais elementais gali reikšmingai veikti švietimo teisingumą. Paprastai ankstyvas skirstymas vykdomas kartu su kita politika, kuri stiprina švietimo sistemų stratifikaciją, pavyzdžiui, diferenciacija, susijusia su mokyklos pasirinkimu ir priėmimo į mokyklą tvarka, ar plačiai taikoma klasės kurso kartojimo praktika. Visi kartu šie švietimo sistemų bruožai mažina švietimo teisingumą.

Mokinių skirstymas į skirtingas ugdymo kryptis daro didelę įtaką švietimo teisingumui. Tačiau ši įtaka skiriasi, priklausomai nuo to, kaip organizuojamas skirstymas.

Europoje yra penki skirstymo ar nukreipimo į kryptis, specializacijas ar profilius sistemų variantai:

- sistemos, kuriose skirstymas prasideda anksti (10–13 metų), daugiausia bendrojo ugdymo lygmenyje,
- sistemos, kuriose skirstymas prasideda apie 14–15 metus, ir taikoma didelė diferenciacija, ypač pagal profesinio mokymo kryptis,
- sistemos, kuriose skirstymas prasideda tarp 14–16 metų ir bendrojo ugdymo programose vyrauja krypčių specializacijos (pvz., tiksliųjų ar humanitarinių mokslų kryptys),
- sistemos, kuriose skirstymas prasideda vėlai (15–16 metų), krypčių nedaug, jų pasirinkimas ribotas,
- sistemos, kuriose skirstymas vyksta klasės lygmeniu (pvz., vieno ugdymo dalyko mokinys mokosi klase aukščiau nei kito).

Lietuva, kartu su Belgija (prancūzų bendruomene), Danija, Prancūzija ir Norvegija, patenka į šalių grupę, kurioms būdingi keletas arba visi šie požymiai:

- skirstymas į profilius ar kryptis pradedamas vyresniame amžiuje (nuo 14 iki 16 metų) (II.3.3.1 pav.),
- esama gana daug profilių ar krypčių, tačiau diferencijavimas iš esmės vyksta tarp bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo,
- priimant mokytis į atitinkamą profilį ar kryptį, atsižvelgiama į ankstesnio mokymosi pasiekimus,
- gana nesudėtinga pereiti iš vieno profilio ar krypties į kitą.

II.3.3. 1 pav. **Lietuva patenka į šalių, kuriose skirstymas į ugdymo kryptis vyksta vyresniame amžiuje, grupę**
Pirmojo skirstymo į ugdymo kryptis amžius ir metų, praleistų diferencijuotoje aplinkoje, skaičius 2018–2019 m. m.

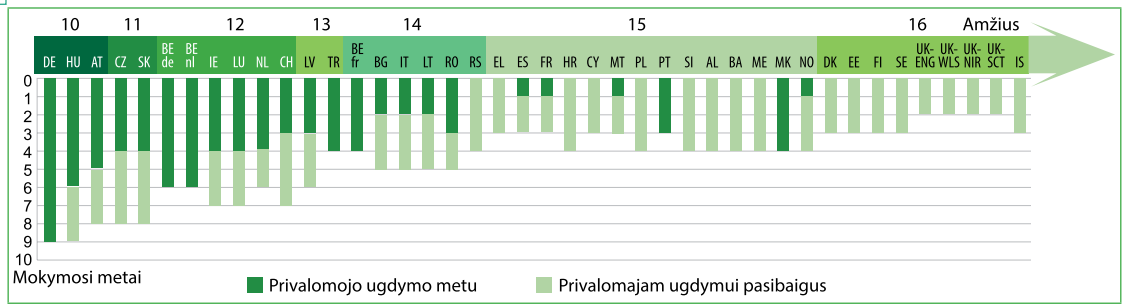

Duomenų šaltinis: European Commission/EACEA/Eurydice, 2020. Equity in school education in Europe: Structures,policies and student performance

Vienas iš švietimo sistemos bruožų – profesinio mokymo sektoriaus dydis šalyje ir kaip mokiniai pasiskirsto pagal tai, kiek jų yra orientuota įgyti vidurinį išsilavinimą, o kiek – vidurinį išsilavinimą kartu su profesine kvalifikacija. Tyrimai rodo, kad mokinių skirstymas į bendrojo ir profesinio mokymo kryptis gali turėti įvairios įtakos švietimo nelygybei – tiek teigiamos, tiek neigiamos. Neigiamos įtakos turi pernelyg ankstyvas mokinių nukreipimas į profesinį mokymą (sulaukus 10–13 metų), nes dalis mokinių įgyja pagrindinį išsilavinimą, profesiją ir nebeturi motyvacijos įgyti vidurinį išsilavinimą, o tai savo ruožtu riboja galimybes ateityje įgyti aukštąjį išsilavinimą. Teigiamos įtakos nukreipimas į profesinį mokymą turi šalyse, kuriose profesinis sektorius yra stiprus, ir mokyklos sugeba išugdyti gerus specialistus, turinčius darbo rinkoje paklausias specialybes. Tuo atveju profesijos įgijimas profesinio mokymo įstaigoje padeda sklandžiau pereiti į darbo rinką ir teigiamai veikia švietimo lygybę, ypač jeigu paliekamos atviros galimybės įgyti vidurinį išsilavinimą (Eurydice, 2020).

Eurydice duomenys rodo, kad 17-mečių, besimokančių profesinio mokymo programose, dalys įvairiose šalyse labai skirtingos. Mažiausia jų dalis yra Kipre (16 proc.), didžiausia – Serbijoje (74,4 proc.); beveik 70 proc. jų mokosi šalyse, kuriose didžiausią dalį sudaro profesinio mokymo sektorius – Čekijoje, Kroatijoje, Austrijoje ir Slovakijoje. Lietuvoje mažiau nei vidutiniškai ES (18,6 proc., ES vidurkis – 21,7 proc.) 17-mečių mokosi pagal profesinio mokymo programas (II.3.3.2 pav.).

II.3.3. 2 pav. **Pagal profesinio mokymo programas mokosi mažiau nei penktadalis Lietuvos 17-mečių**
17-mečių[12], besimokančių pagal profesinio mokymo programas (ISCED 3), dalys (proc.) Europos šalyse, 2017 m.

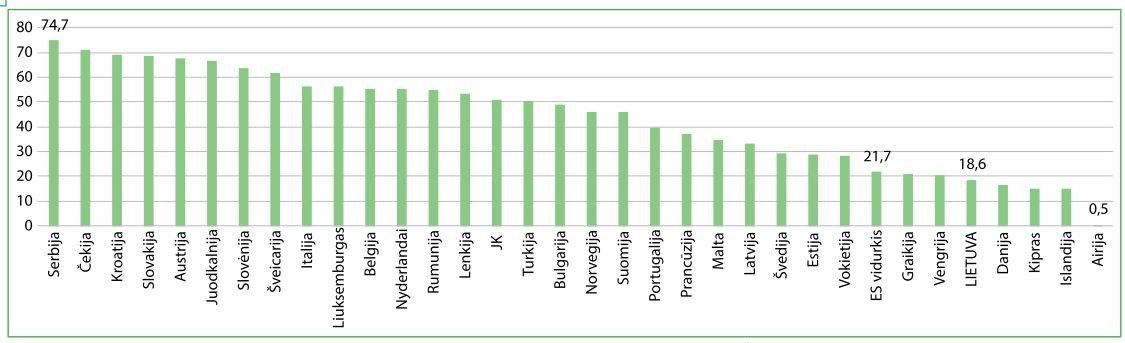

Šaltinis: Eurostatas, UOE duomenų rinkinys (educ_uoe_enrs05)

12 17-mečiai pasirinkti todėl, kad iki šio amžiaus visose šalyse jau įvyksta nukreipimas mokytis profesijos, bet paprastai mokiniai dar nebūna spėję įgyti vidurinio išsilavinimo. Airijoje procentinė besimokančiųjų profesinio mokymo įstaigose dalis yra tokia maža todėl, kad pagal ISCED klasifikaciją į profesiją orientuotos programos priskiriamos bendrojo ugdymo programoms.

Svarbu ne tik tai, kiek mokinių nukreipiama į profesinį mokymą, bet ir galimybė pakeisti mokymosi kryptį ar profilį. Čia galimas horizontalus pakeitimas, kai keičiama mokymosi vieta, mokiniui dar nebaigus mokytis pagal atitinkamą ugdymo programą. Tokia galimybė nesudėtingai pakeisti kryptį gali atlikti korekcinio mechanizmo vaidmenį, jeigu anksčiau pasirinktas ar parinktas profilis arba kryptis mokiniui nepriimtini. Teoriškai, daugelyje Europos šalių įmanoma pereiti iš profesinės mokyklos į bendrojo ugdymo mokyklą ir atvirkščiai, tačiau duomenys rodo, kad jei ir įvyksta perėjimas, dažniau pereinama iš bendrojo ugdymo mokyklos į profesinę mokyklą, o ne atvirkščiai (Eurydice, 2020). ŠVIS duomenys patvirtina, kad ir Lietuvoje perėjimas iš profesinės į bendrojo ugdymo mokyklą nėra dažnas reiškinys. 2021 m. iš bendrojo ugdymo mokyklų į profesines mokyklas perėjo 390 mokinių, iš profesinių į bendrojo ugdymo mokyklas – 94, į kitą profesinę mokyklą – 88. Šalyje gana didelė dalis profesinį mokymąsi pasirinkusių ar karjeros orientavimo specialistų nukreiptų mokinių nėra gerai apgalvoję profesijos pasirinkimo, neturi gebėjimų ar motyvacijos mokytis ar gauna nepakankamą švietimo pagalbą – tai rodo faktas, kad kasmet didelė dalis mokinių nutraukia mokymąsi profesinio mokymo įstaigose (plačiau žr. II.3.4 poskyrį).

II.3.4. Klasės kurso kartojimas ir mokymosi nutraukimas

Tyrimai rodo, kad klasės kurso kartojimo efektyvumas yra menkas ir turi įvairių neigiamų padarinių mokinio ateičiai. Lietuva patenka tarp 6 Europos šalių, kuriose bent kartą kursą kartojusių 15-mečių dalis yra mažiausia. Kasmet Lietuvoje klasės kursą kartoja 1,2–1,3 tūkst. mokinių, dažniau tai yra pagrindinio ugdymo mokiniai, berniukai, turintieji SUP. Pradinio ugdymo klasės kursą dažniau kartoja kaimo vietovių, o pagrindinio ir vidurinio ugdymo – miestų mokiniai.

Mokyklos keitimas gali būti susijęs su įvairiais dalykais: nepasitenkinimu ugdymo kokybe, gyvenamosios vietos pokyčiais ar kitomis asmeninėmis aplinkybėmis. Duomenys rodo, kad šalyje mažėja pereinančių į kitas bendrojo ugdymo mokyklas mokinių. 2021 m. jų buvo beveik 4 tūkst., jie sudarė 1,4 proc. visų bendrojo ugdymo mokinių. SUP turintys mokiniai mokyklas keitė šiek tiek dažniau – 1,8 proc. visų SUP turinčių mokinių, tačiau skirtumas nėra toks didelis, kad būtų galima kelti prielaidas, jog šie procesai vyksta dėl sunkesnės adaptacijos mokykloje dėl turimų SUP ar kitų, nuo mokyklos priklausančių, priežasčių.

Dėl kurso kartojimo mokiniai grupuojami į dvi kategorijas: perėjusieji ir neperėjusieji į aukštesnę klasę. Nors kursas kartojamas siekiant užpildyti mokymosi spragas, neretai tai turi priešingą poveikį. Be to, kurso kartojimas gali mažinti mokinio savivertę ir priklausymo mokyklai jausmą. Todėl *Eurydice* (2020) ekspertai kurso kartojimą priskiria prie veiksnių, mažinančių švietimo teisingumą.

2018 m. PISA duomenimis, klasės kurso kartojimo praktika plačiai paplitusi Europos šalyse. Europos švietimo sistemose besimokančių 15-mečių, bent kartą kartojusių kursą pagal pradinio, pagrindinio ar vidurinio ugdymo programą, mediana – 4 proc. Tačiau dvylikoje švietimo sistemų šis rodiklis gerokai viršijo 10 proc. ir buvo tokių švietimo sistemų, kur kartojančiųjų kursą dalis viršijo 30 proc. Lietuva, kartu su Bosnija ir Hercegovina, Juodkalnija, Kroatija, Serbija ir Islandija, pateko tarp 6 Europos šalių, kuriose bent kartą klasės kursą kartojusių 15-mečių dalis yra mažiausia – Lietuvoje šių mokinių dalis sudarė 2 proc. (II.3.4.1 pav.).

II.3.4. 1 pav. **Lietuva – viena iš šešių Europos šalių, kuriose mažiausiai 15-mečių kartoja klasės kursą**
Bent kartą pradinio, pagrindinio ar vidurinio ugdymo klasės kursą kartojusių 15-mečių dalis (proc.), 2018 m. (mediana)

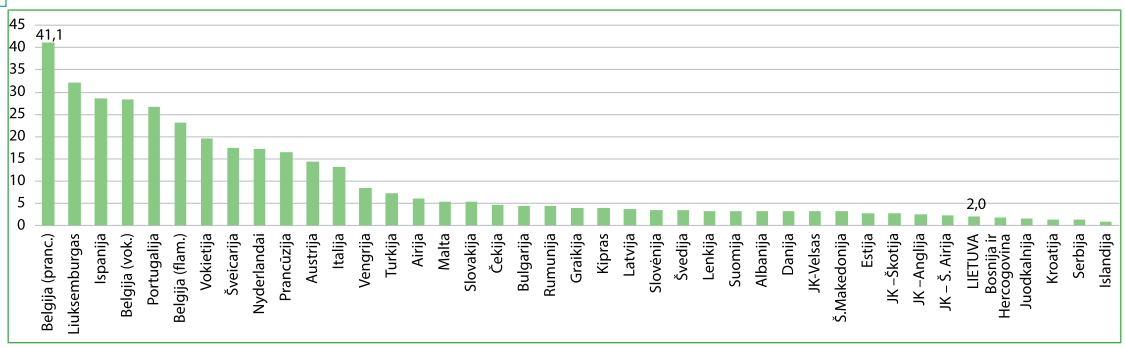

Duomenų šaltinis: European Commission/EACEA/Eurydice, 2020. Equity in school education in Europe: Structures, policies and student performance

EBPO duomenys apie kartojančiuosius klasės kursą pagrindinio ir vidurinio ugdymo lygmenyse rodo panašias tendencijas. Tyrime dalyvavusiose Europos šalyse dažniau linkstama kartoti vidurinio nei pagrindinio ugdymo klasės kursą: vidutiniškai 2,2 proc. mokinių jį kartoja pagrindinio ugdymo ir 3,7 proc. vidurinio ugdymo lygmenyje, tik šešiose šalyse, įskaitant Lietuvą, didesnė dalis kartoja kursą pagrindinio ugdymo lygmenyje. Goos, Pipa and Peixoto (2021) (cit. OECD, 2022) teigia, kad, nepaisant klasės kurso kartojimo praktikos populiarumo kai kuriose šalyse (pvz., Ispanijoje, Belgijoje), tyrimų duomenys rodo, jog šios priemonės efektyvumas mažas. Todėl, siekiant išvengti klasės kurso kartojimo, daugumoje švietimo sistemų taikomi mecha-

nizmai, suteikiantys mokiniams antrą galimybę. Dažna praktika – žinių patikrinimas per egzaminus, kuriuos mokiniai turi išlaikyti iki naujų mokslo metų pradžios.

Daugumoje šalių vyrauja ta pati tendencija – klasės kursą kartojančių berniukų dalis yra didesnė nei mergaičių. Vidutiniškai tyrime dalyvavusiose Europos šalyse berniukai sudaro 60,5 proc. pagrindinio ugdymo, 55,9 proc. vidurinio ugdymo klasės kursą kartojančių mokinių. Lietuvoje šis atotrūkis gana didelis – berniukų dalis siekia 69,1 proc. pagrindinio ugdymo ir 60,1 proc. – vidurinio ugdymo lygmenyje. Palyginus kitas šalis, išimtys yra Estija, Italija, Austrija, kuriose klasės kursą kartojančių berniukų dalis vidurinio ugdymo lygmenyje mažesnė nei mergaičių (II.3.4.2 pav.).

II.3.4. 2 pav. **Lietuvoje berniukai sudaro, palyginti su EBPO vidurkiu, didesnę klasės kursą kartojančių mokinių dalį**

Kursą kartojančių berniukų dalis (proc.) nuo visų kartojančiųjų kursą pagrindinio ir vidurinio ugdymo lygmenyse, 2019 m.

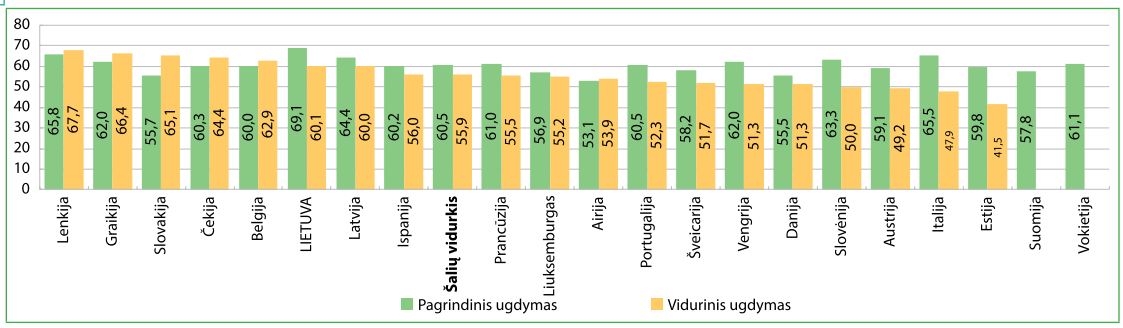

Duomenų šaltinis: OECD (2021) Education at a Glance 2021, Annex 3: Sources, methods and technical notes. Chapter B: Access to Education, Participation and Progression

https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/EAG2021_Annex3_ChapterB.pdf

ŠVIS duomenimis, šalyje klasės kursą kasmet kartoja apie 1 200–1 300 mokinių, daugiausia – pagrindinio ugdymo, mažiausiai – vidurinio ugdymo programos kursą (II.3.4.3 pav.). 2021 m. klasės kursą bent kartą buvo kartoję 1,62 proc. bendrojo ugdymo mokinių. Tarp duomenų išsiskiria 2020 m., kai tiek klasę kartojusiųjų skaičius, tiek procentinė dalis išaugo (siekė 1,82 proc.). Tikėtina, kad tai lėmė dėl pandemijos įvestas karantinas ir nuotolinis mokymas, kuris apsunkino mokymosi procesą, nes pamokos vyko ne disciplinuojančioje klasės aplinkoje, stokojant tiesioginės mokytojo pagalbos.

II.3.4. 3 pav. **Dažniausiai klasės kursą kartoja pagal pagrindinio ugdymo programą besimokantys mokiniai**

Klasės kursą bent kartą kartojusių mokinių dalys (proc.) pagal ugdymo programas

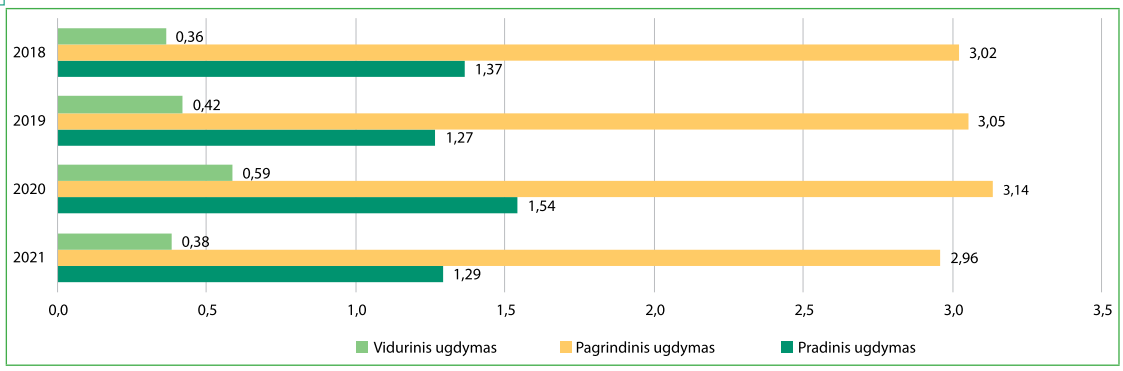

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Klasės kursą kartoja daug didesnė SUP turinčių mokinių dalis (2021 m. pradinio ugdymo – 5 proc., pagrindinio ugdymo – 4,7 proc. nuo visų SUP turinčių mokinių), palyginti su neturinčiaisiais SUP (II.3.4.4 pav.). Tai rodo, kad SUP turintys mokiniai mokydamiesi patiria didesnių sunkumų, taip pat atskleidžia, kad gaunamos švietimo pagalbos nepakanka arba ji ne itin efektyvi. Tikėtina, kad gerėjant švietimo pagalbai, daugėjant mokytojo padėjėjų (jų skaičius išaugo nuo 2,7 tūkst. 2020 m. iki beveik 4,3 tūkst. 2022 m.), kartojančių klasės kursą SUP turinčių mokinių dalis tiek daug nesiskirs nuo visų kitų kartojančių kursą mokinių dalies (žr. II.5.3 poskyrį).

II.3.4. 4 pav. **SUP turintys mokiniai gerokai dažniau kartoja klasės kursą nei neturintieji SUP**
Klasės kursą bent kartą kartojusių mokinių dalys (proc.) pagal ugdymo programas ir SUP (ne)turėjimą

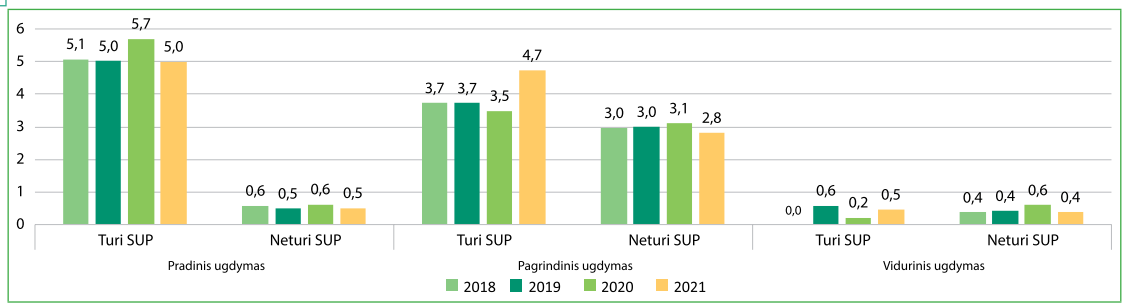

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Analizuojant duomenis pagal vietovę, kurioje ugdomi mokiniai, matyti, kad palyginti didesnė pradinių klasių mokinių dalis kartoja kursą kaime, o pagrindinio ir vidurinio ugdymo pakopose – mieste (II.3.4.5 pav.). Šiuose duomenyse taip pat atsispindi 2020 m. šoktelėjusi klasę kartojančiųjų dalis (praktiškai tik kaimo vietovių pradinio ugdymo ir vidurinio ugdymo klasėse; taip pat pastebimas nedidelis vidurinio ugdymo klasės kursą kartojančiųjų dalies padidėjimas miesto mokyklose). UNICEF (2021a) nustatė, kad 2020 m., per COVID-19 pandemijos piką, kai teko mokytis nuotoliniu būdu, tai tapo didele problema vaikams, ypač gyvenantiems žemesnio SEK statuso šeimose. Daug vaikų besimokydami namuose nemokėjo tinkamai naudotis kompiuteriais ir nesulaukė pagalbos iš tėvų, kuriems taip pat trūko informacinių technologijų raštingumo.

II.3.4. 5 pav. **Klasės kursą dažniau kartoja miestų pagrindinio ugdymo ir kaimo pradinio ugdymo klasių mokiniai**
Klasės kursą bent kartą kartojusių mokinių dalys (proc.) pagal ugdymo programas ir vietovę, 2018–2021 m.

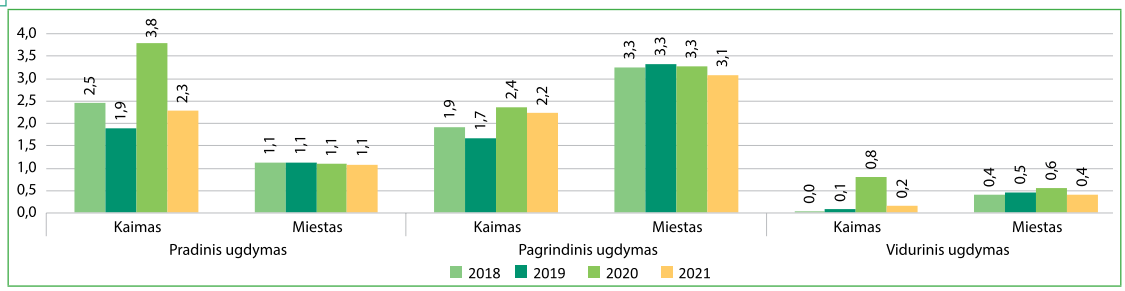

Duomenų šaltinis: ŠVIS

EBPO (2014) duomenimis, klasės kursą dažniau kartoja ir iš mokyklų dažniau iškrinta žemo SEK statuso šeimose gyvenantys mokiniai, o „tikimybė, kad mokiniai iš nepalankios SEK, turintys panašaus lygmens pasiekimus, kaip ir kiti mokiniai, kartos klasės kursą, yra 1,5 karto didesnė“ (Eurydice, 2020a).

Mokykloje nesimokantys mokyklinio amžiaus vaikai. Per 2018–2022 m. laikotarpį šalyje 2,2 tūkst. sumažėjo mokykloje nesimokančių 7–16 metų vaikų – nuo 15 432 iki 13 204 (II.3.4.6 pav.). 2022 m. iš 13,2 tūkst. nesimokančių šalies mokyklose vaikų beveik 9 tūkst. buvo iš miestų, 4,2 tūkst. – iš kaimo vietovių. Lyginant 2022 m. nesimokiusius mokykloje vaikus pagal priežastis ir amžiaus grupes, didžiausią dalį – 45,6 proc. visų nesimokančių vaikų – sudarė 7–10 metų vaikai. Didžiąją dalį visų nesimokančių mokyklinio amžiaus vaikų sudaro išvykę į užsienį vaikai – beveik 11 tūkst. arba 83,1 proc. 2022 m. Tikėtina, kad šie vaikai tęsia mokslus šalių, į kurias išvyko, mokyklose. Per 2018–2022 m. iki 1,3 proc. sumažėjo vaikų, kurių mokyklos nelankymo priežastys nežinomos (tėvai neturi prievolės pranešti apie išvykimą, todėl kartais priežasčių neįmanoma išsiaiškinti), tačiau padaugėjo vaikų, kurie nelanko mokyklos dėl socialinių, psichologinių ir kitų priežasčių – tokių vaikų 2022 m. buvo 2 017, ir jie sudarė 15,3 proc. visų nelankančiųjų. Tad, atmetus išvykusius į užsienį vaikus, 2022 m. šalyje buvo 2,2 tūkst. mokyklos nelankančių mokyklinio amžiaus vaikų, dėl kurių reikia pasistengti, siekiant sugrąžinti juos į mokyklas.

II.3.4. 6 pav. **Mažėja mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose**

Mokyklinio amžiaus (7–16 metų) vaikai, nesimokantys šalies mokyklose

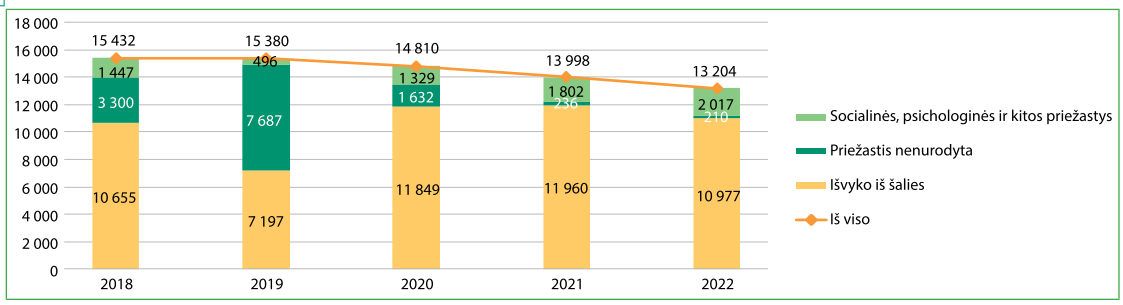

Duomenų šaltinis: OSP RDB

Tyrimų duomenimis, yra daug kompleksinių priežasčių, kurios lemia, kad mokinys nustoja mokytis mokykloje (*Ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos prevencija, 2007*); jas galima grupuoti į psichologines, socioekonomines ir struktūrines priežastis (II.3.4.7 pav.). Galimos nelankymo priežastys dažniausiai susijusios su tėvų įsitraukimo ir domėjimosi vaikų išsilavinimu stoka, patiriamomis patyčiomis ar įvairiais psichologiniais sunkumais (UNICEF, 2021a). Tačiau pastebėta, kad mokiniai, dar iki iškrisdami iš mokyklos, dažnai praleidžia pamokas, gauna prastus pažymius, kartoja klasės kursą. Todėl svarbu laiku atpažinti šiuos pavojaus signalus, įvertinti jų priežastis ir suteikti reikiamą pagalbą.

II.3.4. 7 pav. **Pasitraukimo iš švietimo sistemos priežastys**

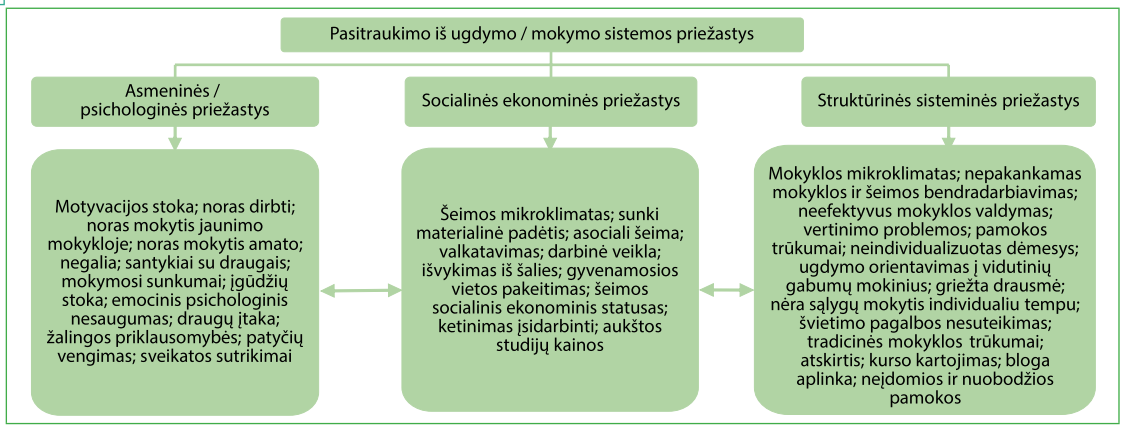

Šaltinis: „Ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos prevencija. Tyrimo ataskaita“. ŠMM, 2007

Nutraukę mokymąsi mokiniai. Kasmet dėl įvairių priežasčių dalis mokinių nutraukia mokymąsi bendrojo ugdymo mokyklose. 2021 m. mokymąsi pagal bendrojo ugdymo programas nutraukė 26 505 mokiniai. Daugiausia – pagrindinio ugdymo pakopoje (57,4 proc. visų nutraukusiųjų mokymąsi). Šis mokymąsi nutraukiančių vaikų skaičius kasmet yra gana pastovus (II.3.4.8 pav.). Tikėtina, kad dalį šių mokinių sudaro pakeitusieji gyvenamąją vietą ar mokyklą. Pastebimas nutraukimo padidėjimas 2021 m. gali būti pandemijos ir nuotolinio ugdymo 2020 m. padarinys. Tyrimų duomenimis, vaikai iš mažas pajamas gaunančių šeimų nebaigia mokyklos 1,7 karto dažniau nei kiti jų bendraamžiai. Be to, šie vaikai du kartus dažniau tęsia mokslus profesinio mokymo įstaigose ir rečiau siekia universiteto diplomo (MOSTA, 2018).

2021 m. mokymąsi nutraukė 4 228 SUP turintys vaikai – tai sudaro 16 proc. visų nutraukusiųjų mokymąsi bendrojo ugdymo mokyklose. Didžiausia SUP turinčių mokinių dalis nutraukia mokymąsi pagal pradinio ugdymo programą – 2021 m. jie sudarė beveik ketvirtadalį – 22,1 proc. pradinį ugdymąsi nutraukusių mokinių. Šiek tiek didėja turinčiųjų SUP dalis nuo visų mokymąsi pagrindinio ugdymo pakopoje nutraukusių mokinių – 2021 m. ji sudarė 14,6 proc. Mažiausią dalį (2021 m. – 5,4 proc.) SUP turintys mokiniai sudaro tarp nutraukusiųjų vidurinį ugdymą (II.3.4.9 pav.). Tai nestebina, nes didesnė dalis turinčiųjų SUP toliau nebesimoko pagal vidurinio ugdymo programas bendrojo ugdymo mokyklose.

II.3.4. 8 pav. **Daugiausia mokinių nutraukia mokymąsi pagal pagrindinio ugdymo programą**

Mokymąsi bendrojo ugdymo mokyklose nutraukusių mokinių skaičius pagal ugdymo programas, 2018–2021 m.

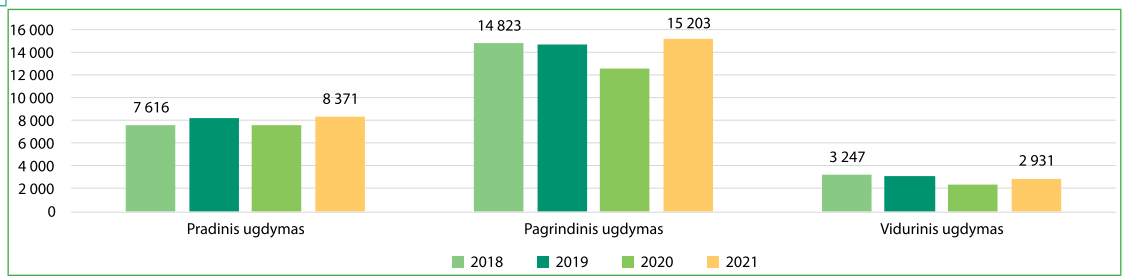

Duomenų šaltinis: ŠVIS

II.3.4. 9 pav. **Didžiausia dalis SUP turinčių mokinių nutraukia mokymąsi pradinio ugdymo pakopoje**

Mokymąsi bendrojo ugdymo mokyklose nutraukusių SUP turinčių mokinių dalis (proc.) nuo visų nutraukusiųjų mokymąsi, pagal ugdymo programas

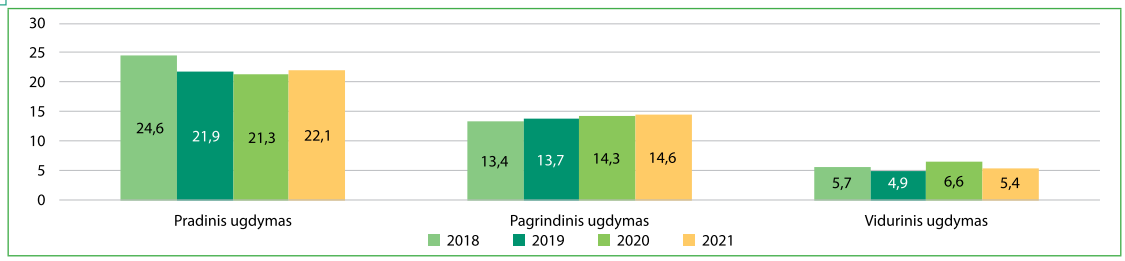

Duomenų šaltinis: ŠVIS

ŠVIS duomenimis, nuo 2019 m. pradėjęs mažėti mokymąsi profesinio mokymo įstaigose[13] nutraukusių mokinių skaičius 2021 m. šoktelėjo iki 4 287, iš jų 12 proc. iškrito dėl nepažangumo, 83,6 proc. atvejų – priežastys nenurodytos (ŠVIS duomenimis, mokymąsi neretai nutraukia išvykstantys į užsienį, įsidarbinantys asmenys, tačiau dažnai informacijos apie priežastis negaunama). Iš profesinių mokyklų į kitas mokyklas pereina mažai mokinių: į bendrojo ugdymo mokyklas 2021 m. perėjo 96, į kitas profesines mokyklas – 93 mokiniai (2,2 proc.) (II.3.4.10 pav.).

II.3.4. 10 pav. **Profesinio mokymo įstaigų mokiniai dažniausiai nenurodo mokymosi nutraukimo priežasčių**

Mokymąsi profesinio mokymo įstaigose nutraukusių asmenų skaičius pagal priežastis

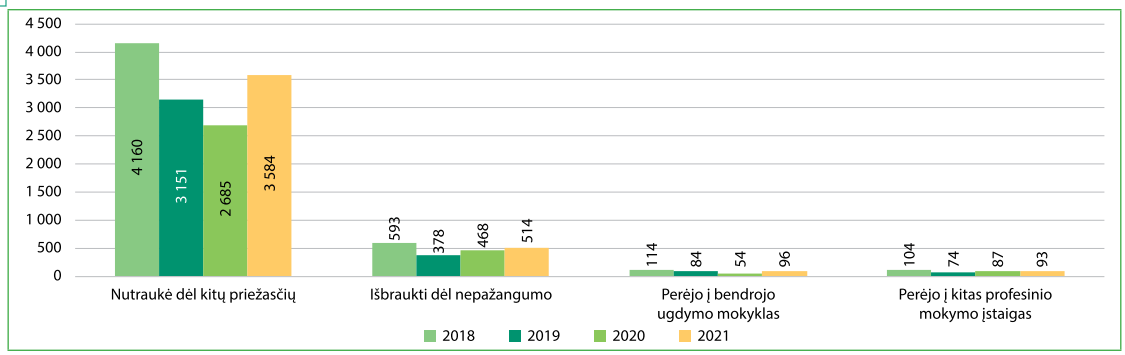

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Eurydice (2015) analizė rodo, kad viena iš taikytinų prevencinių ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos priemonių – profesinis orientavimas, t. y. pagalba besimokantiesiems, renkantis mokymosi kryptį ir profesinės karjeros kelią. Profesinis orientavimas gali būti atskiras mokomasis dalykas arba integruotas į kitus dalykus, taip pat gali būti vykdomas, bendradarbiaujant su mokyklos socialiniais partneriais – už mokyklos ribų veikiančiomis tarnybomis, darbdaviais. Savanorystė taip pat gali būti galimybė rasti patinkančią veiklos kryptį ir kartu ugdytis bendrąsias kompetencijas.

13 Pateikiami duomenys tik apie nutraukusiuosius pirminio profesinio mokymo programas.

Perėję į kitas mokyklas mokiniai. Mokiniai gali keisti mokyklą mokslo metų laikotarpiu dėl įvairių priežasčių. Dažniausiai mokykla keičiama išvykus gyventi į kitą miesto, šalies vietovę. Tačiau gali pasitaikyti situacijų, kai mokiniai negauna pakankamai švietimo pagalbos arba mokyklos mikroklimatas nėra geras (pavyzdžiui, patiriamos patyčios, ir ši problema nesprendžiama) (apie pagalbą patiriant patyčias – žr. II.5.2 poskyrį), ir dėl šių priežasčių atsiranda poreikis ieškoti palankesnių ugdymosi sąlygų, kartais – kitoje vietovėje.

Tendencijas gali atskleisti statistiniai duomenys apie pereinančius į kitas mokyklas mokinius. Kasmet tokių bendrojo ugdymo mokinių skaičius mažėja: 2018 m. į kitas mokyklas perėjo 4,6 tūkst., o 2021 m. – kiek mažiau nei 4 tūkst. mokinių. 2018 m. mokyklą keitė 948 SUP turintys mokiniai, o 2021 m. tokių mokinių buvo 771. Pastebėta, kad turintieji SUP mokyklą keičia dažniau nei kiti mokiniai (II.3.4.11 pav.). Tačiau, siekiant išsiaiškinti mokyklų keitimo priežastis, reikia atlikti papildomus tyrimus.

II.3.4. 11 pav. **SUP turintys mokiniai palyginti dažniau keičia vieną mokyklą kita**

Mokinių, pakeitusių bendrojo ugdymo mokyklą 2018–2021 m.[14], dalis (proc.) nuo visų mokinių

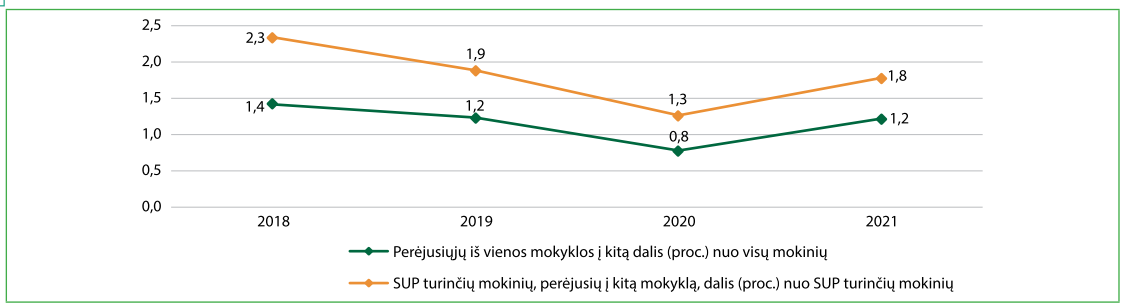

Duomenų šaltinis: ŠVIS

14 2022–2023 m. m. duomenų dar nėra. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų mokiniai neįskaičiuoti.

II.4. Švietimo tolygumas

II.4.1. Mokymosi pasiekimai

Lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos PUPP dažniau neišlaiko vaikinai, jie taip pat rečiau renkasi laikyti lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos VBE ir gauna aukščiausius lietuvių kalbos ir literatūros VBE įvertinimus.

Kaimo mokyklų abiturientai ypač retai pasiekia aukščiausius lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos VBE rezultatus.

Profesinio mokymo įstaigų, suaugusiųjų mokyklų ir klasių absolventai daug rečiau nei vidutiniškai šalies abiturientai dalyvauja lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos VBE ir taip netenka studijų aukštųjų mokyklų valstybės finansuojamose vietose galimybės.

Eurydice (2020) atlikta analizė rodo, kad nors Lietuvoje mokinių pasiekimų atotrūkis yra mažesnis ir mažesnė SEK aplinkos įtaka mokymosi pasiekimams nei kai kuriose kitose Europos šalyse, tačiau šie reiškiniai egzistuoja ir yra spręstini; ypač daug dėmesio būtina skirti pradinio ugdymo lygmeniui, kur pasiekimų atotrūkis didesnis.

Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo įvertinimų tolygumas. Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo (PUPP) ir vykdymo tvarkos aprašas nustato, kad baigus pagrindinį bendrąjį ugdymą, organizuojami privalomieji lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos ir pasirenkamieji gimtosios kalbos (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimai. Atliekant šį patikrinimą, mokinio pagrindinio ugdymo pasiekimai įvertinami 1–10 balų, taip pat yra nurodomas pasiekimų lygis – patenkinamas, pagrindinis ar aukštesnysis (jei įvertinimas yra 4–10 balų). Mokiniui ir buvusiam mokiniui, nepasiekusiam patenkinamo pasiekimų lygio (jei įvertinimas yra 3 arba mažiau balų), įrašomas „nepatenkinamas“ lygis.

Vertinant įvairių besimokančiųjų grupių atstovų galimybę įgyti pagrindinį išsilavinimą ir sėkmingai išlaikyti PUPP, galima manyti, kad maždaug vienoda PUPP patikrinime dalyvavusių mokinių dalis (pagal mokymo kalbą, mokyklos vietovę ar lytį) turėtų būti vertinama „nepatenkinamai“, taip pat maždaug vienoda dalyvavusių PUPP mokinių dalis turėtų pasiekti aukštesnjįį pasiekimų lygį. Kitaip gali kilti pagrįstų abejonių dėl vienodai kokybiško mokymo ir mokymosi pirmoje–dešimtoje klasėse galimybių.

Šalyje lietuvių kalbos ir literatūros PUPP 2019 m. neišlaikė 7,6 proc., 2021 m. – 4,8 proc., o 2022 m. – 4,7 proc. laikiusiųjų, o matematikos PUPP – atitinkamai 20,8 proc., 19,6 proc. ir 39,4 proc. Lietuvių kalbos ir literatūros PUPP aukštesniuoju lygiu (surinko 9 ar 10 balų), apskritai imant, 2019 m. išlaikė 14,4 proc., 2021 m. – 11,7 proc., 2022 m. – 10,0 proc. laikiusiųjų, o matematikos PUPP – atitinkamai 10,1 proc., 17,8 proc. ir 4,0 proc. laikiusiųjų.

Analizuojant pagal mokomąją kalbą (II.4.1.1 pav.), matyti, kad, vertinant lietuvių kalbos ir literatūros PUPP laikymo rezultatus, didžiausia neišlaikiusiųjų dalis buvo tarp besimokiusiųjų rusų kalba, o vertinant matematikos PUPP laikymo rezultatus – tarp besimokiusių lietuvių kalba mokinių. Pažymėtini 2021–2022 m. m. matematikos PUPP laikymo rezultatai – tada matematikos PUPP neišlaikė net du penktadaliai lietuvių kalba besimokiusių mokinių. Aukštesniuoju lygiu (surinko 9 ar 10 balų) 2019 m. lietuvių kalbos ir literatūros PUPP išlaikė 15,0 proc., 2021 m. – 12,4 proc., o 2022 m. – 10,7 proc. lietuvių kalba besimokiusių mokinių, tarp besimokiusiųjų lenkų kalba tokių buvo atitinkamai 7,2 proc., 4,6 proc. ir 3,9 proc., tarp rusų kalba besimokiusių mokinių – atitinkamai 5,9 proc., 3,5 proc. ir 1,6 proc. Aukštesniuoju lygiu matematikos PUPP 2019 m. išlaikė

10,3 proc., 2021 m. – 17,6 proc., o 2022 m. – 3,8 proc. lietuvių kalba besimokiusių mokinių, tarp besimokiusiųjų lenkų kalba tokių buvo atitinkamai 6,8 proc., 22,2 proc. ir 5,9 proc., tarp rusų kalba besimokiusių mokinių – atitinkamai 9,0 proc., 17,5 proc. ir 6,1 proc.

II.4.1. 1 pav. **Lietuvių kalbos PUPP dažniau neišlaiko rusų kalba, o matematikos – lietuvių kalba besimokantys mokiniai**
Mokinių, kurie per PUPP gavo 3 arba mažiau balų įvertinimą, dalys pagal jų mokomąją kalbą (proc.)

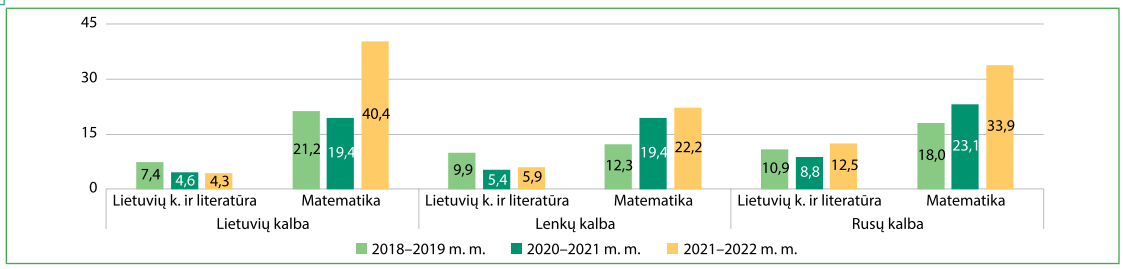

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Iš II.4.1.2 pav. matyti, kad, vertinant tiek lietuvių kalbos ir literatūros, tiek matematikos PUPP laikymo rezultatus, didesnė neišlaikiusiųjų dalis buvo kaimo mokyklose besimokantys mokiniai, bet skirtumai tarp neišlaikiusiųjų dalių (išskyrus matematikos PUPP neišlaikiusiųjų dalį 2021 m.) nebuvo reikšmingi. Aukštesniuoju lygiu 2019 m. lietuvių kalbos ir literatūros PUPP išlaikė 15,2 proc., 2021 m. – 12,6 proc., o 2022 m. – 10,7 proc. miesto mokyklose besimokiusių mokinių, tarp kaimo mokyklose besimokiusių mokinių tokių buvo atitinkamai 10,8 proc., 6,9 proc. ir 6,3 proc. Aukštesniuoju lygiu matematikos PUPP 2019 m. išlaikė 11,4 proc., 2021 m. – 19,5 proc., o 2022 m. – 4,3 proc. miesto mokyklose besimokiusių mokinių, tarp kaimo mokyklose besimokiusių mokinių tokių buvo atitinkamai 4,4 proc., 8,0 proc. ir 2,2 proc. Taigi, vertinant aukštesniuoju lygiu PUPP išlaikiusius mokinius, miesto ir kaimo mokinių pasiekimai reikšmingai skiriasi.

II.4.1. 2 pav. **Lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos PUPP neišlaikiusių mokinių dalys mieste ir kaime dažniausiai reikšmingai nesiskiria**
Mokinių, kurie per PUPP gavo 3 arba mažiau balų įvertinimą, dalys pagal mokyklos vietovę (proc.)

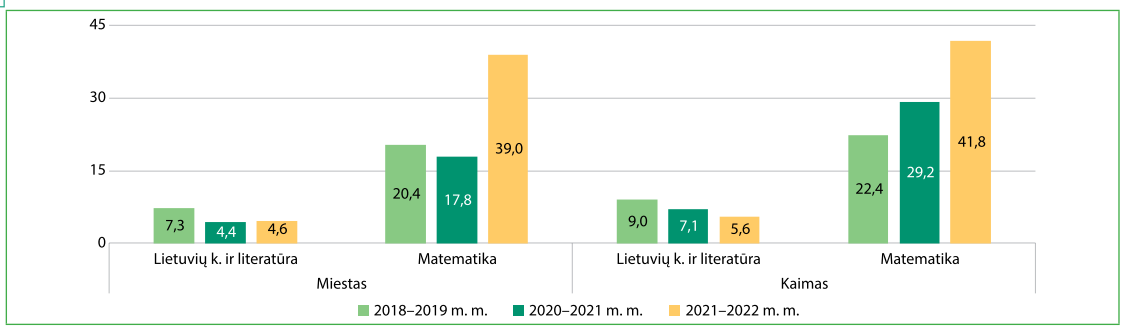

Duomenų šaltinis: ŠVIS

II.4.1. 3 pav. **Lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos PUPP dažniau neišlaiko vaikinai**
Mokinių, kurie per PUPP gavo 3 arba mažiau balų įvertinimą, dalys pagal lytį (proc.)

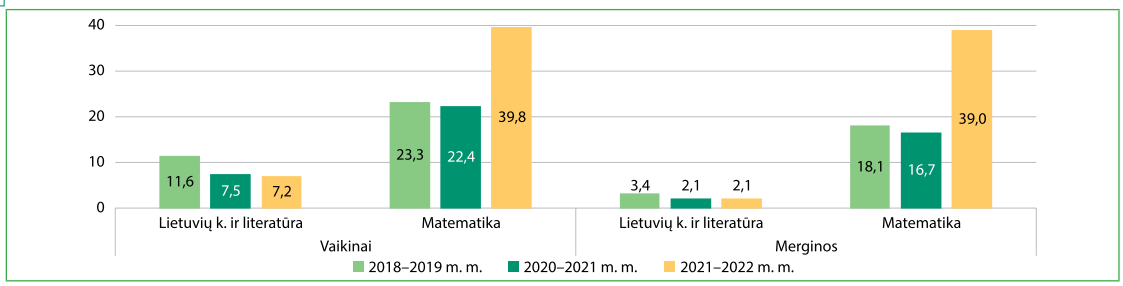

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Iš II.4.1.3 pav. matyti, kad, vertinant tiek lietuvių kalbos ir literatūros, tiek matematikos PUPP laikymo rezultatus, didesnė neišlaikiusiųjų dalis buvo tarp vaikinų, tiesa, 2022 m. matematikos PUPP neišlaikiusių vaikinų ir merginų dalys praktiškai susilygino. Aukštesniuoju lygiu (surinko 9 ar 10 balų) 2019 m. lietuvių kalbos ir literatūros PUPP išlaikė 6,2 proc., 2021 m. – 5,2 proc., o 2022 m. – 4,4 proc. vaikinų, tarp merginų tokių buvo ati-

tinkamai 23,0 proc., 18,5 proc. ir 15,9 proc. Aukštesniuoju lygiu matematikos PUPP 2019 m. išlaikė 9,0 proc., 2021 m. – 16,0 proc., o 2022 m. – 4,2 proc. vaikinų, tarp merginų tokių buvo atitinkamai 11,3 proc., 19,6 proc. ir 3,8 proc. Taigi, vertinant aukštesniuoju lygiu PUPP išlaikiusius mokinius, vaikinų ir merginų pasiekimai dažniausiai reikšmingai skiriasi.

ŠVIS duomenys nuo 2020–2021 m. m. leidžia analizuoti į Lietuvą per paskutinius 3 metus grįžusių reemigrantų situaciją. 2021 m. lietuvių kalbos ir literatūros PUPP neišlaikė 14,3 proc., o 2022 m. – 10,2 proc. reemigrantų, matematikos PUPP – atitinkamai 24,3 proc. ir 49,2 proc. reemigrantų. Aukštesniuoju lygiu lietuvių kalbos ir literatūros PUPP 2021 m. išlaikė 8,6 proc., o 2022 m. – 8,5 proc. reemigrantų (šalies vidurkis 2022 m. – 10,0 proc.), matematikos PUPP – atitinkamai 10,8 proc. ir 3,4 proc. reemigrantų (šalies vidurkis 2022 m. – 4,0 proc.).

Valstybinių brandos egzaminų laikymo ir įvertinimo tolygumas. *Brandos egzaminų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas* nustato, kad yra organizuojami valstybiniai ir mokykliniai lietuvių kalbos ir literatūros, tik valstybiniai – biologijos, chemijos, fizikos, geografijos, informacinių technologijų, istorijos, matematikos, užsienio kalbų (anglų, prancūzų, rusų, vokiečių) brandos egzaminai, tik mokykliniai – gimtųjų kalbų (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių), menų, muzikologijos ir technologijų brandos egzaminai, brandos darbas ir lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros valstybinis brandos egzaminas. Mokiniai lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino tipą – valstybinį ar mokyklinį – renkasi savo nuožiūra. Brandos egzaminų pasirinkimas ir jų išlaikymo lygis paprastai turi didelės įtakos tolesniam bendrojo ugdymo mokyklos absolvento mokymosi keliui. Bendrojo priėmimo į pirmosios pakopos ir vientisąsias studijas tvarka nustato, kad minimalūs reikalavimai įstoti į *valstybės finansuojamas* pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų vietas yra išlaikyti lietuvių kalbos ir literatūros valstybinis brandos egzaminas, matematikos valstybinis brandos egzaminas (išskyrus menų studijų krypčių grupės programas) ir stojančiojo laisvai pasirenkamas valstybinis brandos egzaminas. 2023 m. galiojančioje *LR mokslo ir studijų įstatymo* redakcijoje nurodyta, kad į aukštosios mokyklos (kolegijos ar universiteto) pirmosios pakopos ir vientisąsias studijas konkurso būdu priimami asmenys, išlaikę bent vieną valstybinį brandos egzaminą ir atitinkantys kitus valstybės ir aukštosios mokyklos nustatytus kriterijus. Taigi, norint toliau mokytis aukštojoje mokykloje, būtina laikyti valstybinius brandos egzaminus, ir ypatingą svarbą įgyja sėkmingai išlaikyti valstybiniai lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos brandos egzaminai.

Vertinant bendrojo ugdymo kokybę, svarbus mokinių dalyvavimo valstybiniuose brandos egzaminuose rodiklis – kokia abiturientų dalis jautėsi pajėgi išlaikyti valstybinį brandos egzaminą ir tokiame egzamine dalyvavo. ŠVIS duomenimis, šalyje 2019 m. valstybinį lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminą laikė 65,2 proc., 2021 m. – 67,7 proc., o 2022 m. – 69,4 proc. abiturientų, o matematikos valstybinį brandos egzaminą – atitinkamai 59,8 proc., 60,4 proc. ir 59,5 proc. abiturientų. Dar vienas rodiklis, leidžiantis įvertinti įvairių grupių mokinių įgyto bendrojo išsilavinimo kokybę, yra per lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos VBE 90–100 balų įvertintų mokinių dalis. ŠVIS duomenimis, šalyje 2019 m. taip valstybinį lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminą išlaikė 6,3 proc., 2021 m. – 8,6 proc., o 2022 m. – 9,5 proc. abiturientų, o matematikos valstybinį brandos egzaminą – atitinkamai 5,4 proc., 4,9 proc. ir 2,1 proc. abiturientų.

Vertinant dalyvavimą lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos valstybiniuose brandos egzaminuose pagal mokomąją kalbą (II.4.1.4 pav.), matyti, kad lietuvių kalbos ir literatūros VBE rečiau renkasi rusų kalba besimokantys mokiniai, o matematikos – lenkų kalba besimokantys mokiniai. Kita vertus, pasirinkusių laikyti lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos VBE abiturientų dalių skirtumai pagal mokymo kalbas dažnai nėra labai dideli.

II.4.1. 4 pav. **Lietuvių kalbos ir literatūros VBE rečiau renkasi rusų kalba besimokantys mokiniai, o matematikos – lenkų kalba besimokantys mokiniai**
Mokinių, dalyvavusių lietuvių k. ir literatūros bei matematikos VBE, dalys pagal jų mokomąją kalbą (proc.)

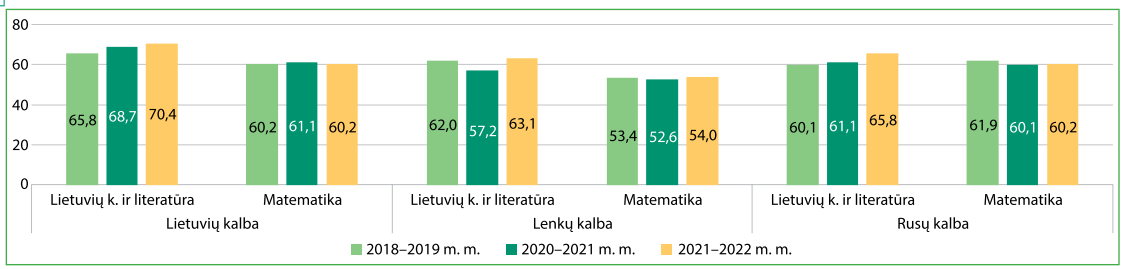

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Tarp besimokančiųjų lietuvių kalba per lietuvių kalbos ir literatūros VBE 90–100 balų įvertintų mokinių dalis 2019 m. siekė 6,6 proc., 2021 m. – 8,9 proc., 2022 m. – 10,0 proc., matematikos – atitinkamai 5,4 proc., 5,0 proc. ir 2,2 proc. Tarp besimokančiųjų lenkų kalba per lietuvių kalbos ir literatūros VBE 90–100 balų įvertintų mokinių dalis 2019 m. siekė 1,1 proc., 2021 m. – 4,5 proc., 2022 m. – 2,7 proc., matematikos – atitinkamai 2,8 proc., 1,0 proc. ir 0,5 proc. Tarp besimokančiųjų rusų kalba per lietuvių kalbos ir literatūros VBE 90–100 balų įvertintų mokinių dalis 2019 m. siekė 0,8 proc., 2021 m. – 2,4 proc., 2022 m. – 2,1 proc., matematikos – atitinkamai 5,6 proc., 4,2 proc. ir 2,3 proc. Vertinant lietuvių kalbos ir literatūros VBE geriausiai išlaikiusius mokinius, lenkų ir rusų kalba besimokantys abiturientai aiškiai atsilieka nuo lietuvių kalba besimokančių mokinių, o ypač maža dalis lenkų kalba besimokančių mokinių yra tarp aukščiausiais balais įvertintų matematikos VBE laikiusių mokinių.

Vertinant dalyvavimą lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos valstybiniuose brandos egzaminuose pagal institucijos vietovę (II.4.1.5 pav.), matyti, kad šiuose VBE aiškiai rečiau renkasi dalyvauti kaimo mokyklų abiturientai. Tarp miesto mokyklų abiturientų per lietuvių kalbos ir literatūros VBE 90–100 balų įvertintų mokinių dalis 2019 m. siekė 6,5 proc., 2021 m. – 9,0 proc., 2022 m. – 9,9 proc., per matematikos VBE – atitinkamai 5,9 proc., 5,3 proc. ir 2,3 proc. Tarp kaimo mokyklų abiturientų per lietuvių kalbos ir literatūros VBE 90–100 balų įvertintų mokinių dalis 2019 m. siekė 4,3 proc., 2021 m. – 4,9 proc., 2022 m. – 5,6 proc., per matematikos VBE – atitinkamai 1,2 proc., 1,2 proc. ir 0,4 proc. Tokie ŠVIS duomenys rodo, kad kaimo mokyklų abiturientai ypač retai pasiekia aukščiausius lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos VBE rezultatus.

II.4.1. 5 pav. **Kaimo mokyklų abiturientai rečiau renkasi laikyti lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos VBE**
Mokinių, dalyvavusių lietuvių k. ir literatūros bei matematikos VBE, dalys pagal institucijos vietovę (proc.)

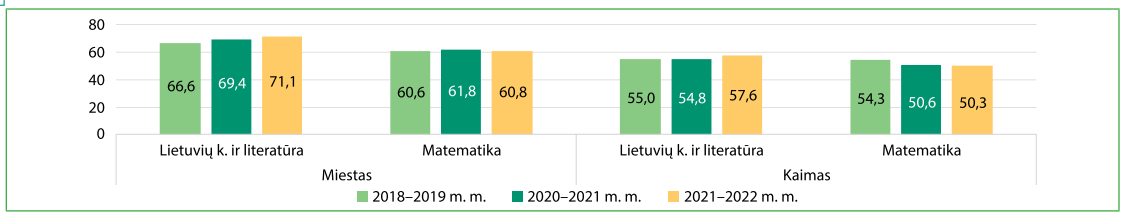

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Vertinant dalyvavimą lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos valstybiniuose brandos egzaminuose pagal lytį (II.4.1.6 pav.), matyti, kad šiuose VBE aiškiai rečiau renkasi dalyvauti vaikinai. Taigi mokymosi tęsimo aukštųjų mokyklų valstybės finansuojamose vietose tikimybė jiems tampa aiškiai mažesnė nei merginoms. Tarp vaikinų per lietuvių kalbos ir literatūros VBE 90–100 balų įvertintų mokinių dalis 2019 m. siekė 2,8 proc., 2021 m. – 3,7 proc., 2022 m. – 4,7 proc., per matematikos VBE – atitinkamai 6,1 proc., 5,2 proc. ir 2,8 proc. Tarp merginų per lietuvių kalbos ir literatūros VBE 90–100 balų įvertintų mokinių dalis 2019 m. siekė 8,9 proc., 2021 m. – 12,4 proc., 2022 m. – 13,2 proc., per matematikos VBE – atitinkamai 4,8 proc., 4,7 proc. ir 1,5 proc. Taigi, merginų yra aiškiai daugiau tarp aukščiausius lietuvių kalbos ir literatūros VBE įvertinimus gavusių mokinių, jos nedaug nusileidžia vaikinams, vertinant geriausiai matematikos VBE išlaikiusius mokinius.

II.4.1. 6 pav. **Vaikinai rečiau renkasi laikyti lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos VBE**

Mokinių, dalyvavusių lietuvių k. ir literatūros bei matematikos VBE, dalys pagal lytį (proc.)

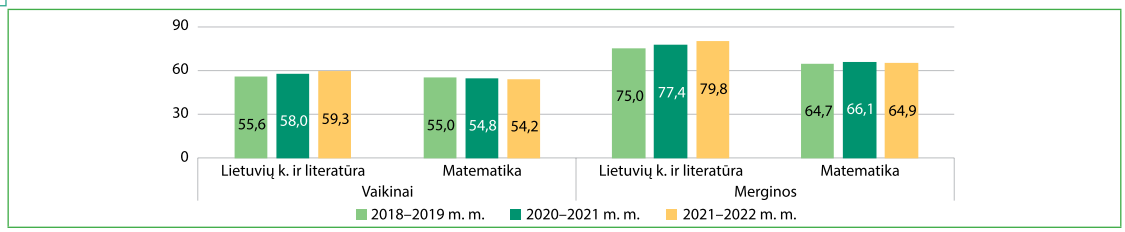

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Analizuojant į Lietuvą per paskutinius 3 metus grįžusių reemigrantų abiturientų situaciją, pasakytina, kad 2021 m. lietuvių kalbos ir literatūros VBE dalyvavo 60,0 proc., o 2022 m. – 57,7 proc. reemigrantų (šalies vidurkis 2022 m. – 69,4 proc.), matematikos VBE – atitinkamai 33,3 proc. ir 46,2 proc. reemigrantų (šalies vidurkis 2022 m. – 59,5 proc.). Aptariamais metais nebuvo nė vieno reemigranto, kuris per lietuvių kalbos ir literatūros arba matematikos VBE būtų įvertintas 90–100 balų.

Brandos egzaminai profesinio mokymo įstaigose ir suaugusiųjų mokyklose. *Švietimo įstatymas* nustato, kad mokiniams, įgijusiems pagrindinį išsilavinimą, pirminis profesinis mokymas gali būti teikiamas kartu su viduriniu ugdymu. Todėl pagal pirminio profesinio mokymo programas, kartu įgyjant bendrąjį vidurinį išsilavinimą, besimokantys mokiniai irgi laiko brandos egzaminus. Paprastai teigiama, kad mokymąsi profesinio mokymo įstaigoje (PMĮ) pasirinkę mokiniai yra labiau orientuoti ne į akademinę, o į praktinę veiklą, todėl tolesnis mokymasis aukštojoje mokykloje ir, atitinkamai, valstybinių brandos egzaminų laikymas jiems lyg ir turėtų būti mažiau aktualus. Kaip ir įprastų bendrojo ugdymo mokyklų abiturientams, mokiniams, besimokiusiems PMĮ arba suaugusiųjų mokyklose ir klasėse, norint įgyti teisę toliau mokytis valstybės finansuojamose aukštųjų mokyklų vietose, būtina išlaikyti valstybinius lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos egzaminus.

ŠVIS duomenimis, šalyje apskritai imant, 2019 m. valstybinį lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminą laikė 65,2 proc., 2021 m. – 67,7 proc., o 2022 m. – 69,4 proc. abiturientų, o matematikos valstybinį brandos egzaminą – atitinkamai 59,8 proc., 60,4 proc. ir 59,5 proc. abiturientų.

Iš II.4.1.7 pav. matyti, kad PMĮ mokiniai maždaug 7 kartus rečiau dalyvauja lietuvių kalbos ir literatūros VBE, taip pat maždaug 6 kartus rečiau dalyvauja matematikos VBE nei vidutiniškai šalies abiturientai. Suaugusiųjų mokyklų ir suaugusiųjų klasių abiturientų dalyvavimas lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos VBE buvo šiek tiek didesnis, nei PMĮ mokinių, bet irgi labai skyrėsi nuo šalies vidurkio. Tokie dalyvavimo dviejuose, ko gero, svarbiausiuose, norint nemokamai studijuoti aukštojoje mokykloje, valstybiniuose brandos egzaminuose rezultatai rodo, kad dauguma profesinio mokymo įstaigų mokinių (2021–2022 m. m. jų buvo 2 747) ir suaugusiųjų mokyklų (877 asmenys) ar suaugusiųjų klasių (1 497 asmenys) abiturientų prieš brandos egzaminus nė neplanavo pretenduoti į valstybės finansuojamas studijas aukštojoje mokykloje.

II.4.1. 7 pav. **Profesinio mokymo įstaigų ir suaugusiųjų mokyklų ar suaugusiųjų klasių abiturientai daug rečiau dalyvauja lietuvių k. ir literatūros bei matematikos VBE nei vidutiniškai šalies abiturientai**

Mokinių, besimokiusių PMĮ ar suaugusiųjų mokykloje arba klasėje, dalyvavusių lietuvių k. ir literatūros bei matematikos VBE, dalys (proc.)

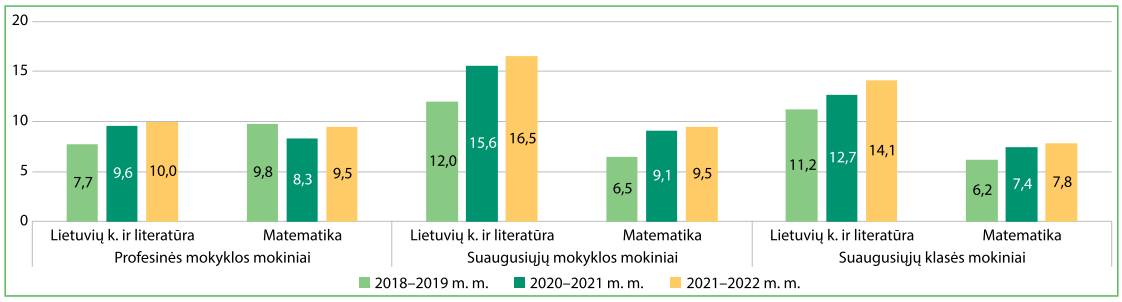

Duomenų šaltinis: ŠVIS

ŠVIS duomenys leidžia išsiaiškinti, kiek PMĮ ir suaugusiųjų mokyklų bei klasių abiturientų gavo teigiamą ir lietuvių kalbos ir literatūros, ir matematikos VBE įvertinimą. Apskritai šalyje 2019 m. abu VBE sėkmingai išlaikė 45,0 proc., 2021 m. – 47,4 proc., o 2022 m. – 37,3 proc. abiturientų.

Iš II.4.1.8 pav. matyti, kad PMĮ ir suaugusiųjų mokyklų bei suaugusiųjų klasių abiturientų, sėkmingai išlaikiusių ir lietuvių kalbos ir literatūros, ir matematikos VBE dalys paprastai neviršija kelių procentų, taigi, mokymasis PMĮ ir suaugusiųjų mokyklose ar suaugusiųjų klasėse praktiškai nesuteikia galimybės pasirinkti valstybės finansuojamas studijas aukštojoje mokykloje.

II.4.1. 8 pav. **PMĮ ir suaugusiųjų mokyklų bei suaugusiųjų klasių abiturientų, sėkmingai išlaikiusių ir lietuvių kalbos ir literatūros, ir matematikos VBE, dalys paprastai neviršija kelių procentų**

Ir lietuvių kalbos ir literatūros, ir matematikos VBE išlaikiusių PMĮ ar suaugusiųjų mokykloje arba klasėje besimokiusių abiturientų dalys (proc.)

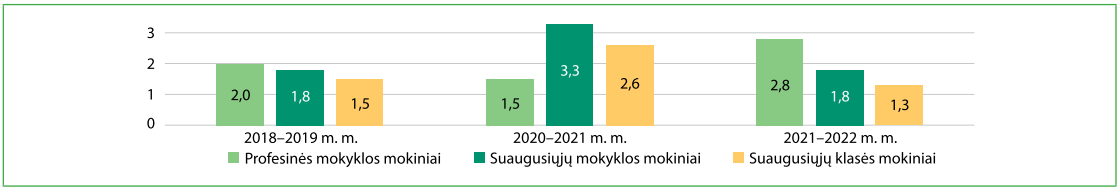

Duomenų šaltinis: ŠVIS

ŠVIS duomenys leidžia apskaičiuoti, kiek PMĮ ir suaugusiųjų mokyklų bei suaugusiųjų klasių abiturientų yra išlaikę tris valstybinius brandos egzaminus (nebūtinai tai turėjo būti lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos VBE). Šalyje, ŠVIS duomenimis, tris VBE 2019 m. sėkmingai išlaikė 58,1 proc., 2021 m. – 59,6 proc., 2022 m. – 58,4 proc. abiturientų. Taip vertinant valstybinių brandos egzaminų rezultatus, iš I.4.1.9 pav. matyti, kad PMĮ ir suaugusiųjų mokyklų bei klasių abiturientai truputį dažniau laiko VBE, nei atrodytų, vien tik vertinant lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos VBE išlaikymo rezultatus. Kita vertus, sėkmingai išlaikiusių tris VBE profesinio mokymo įstaigų ir suaugusiųjų mokyklų bei klasių abiturientų dalys yra dešimt ir daugiau kartų mažesnės nei apskritai Lietuvos abiturientų.

II.4.1. 9 pav. **Tris VBE išlaikiusių PMĮ ar suaugusiųjų mokyklų ir klasių abiturientų dalys yra dešimt ir daugiau kartų mažesnės nei apskritai Lietuvos abiturientų**

Tris VBE išlaikiusių PMĮ ar suaugusiųjų mokykloje arba klasėje besimokiusių abiturientų dalys (proc.)

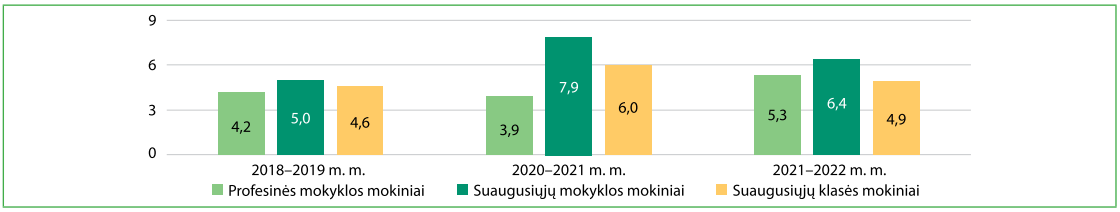

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Bent vieną VBE išlaikę PMĮ ir suaugusiųjų mokyklų bei suaugusiųjų klasių abiturientai dar gali rinktis mokamas studijas Lietuvos aukštosiose mokyklose. Tokių studijų minimalus reikalavimas – vienas sėkmingai išlaikytas VBE. Lietuvoje bent vieną VBE 2019 m. sėkmingai išlaikė 79,4 proc., 2021 m. – 80,7 proc., 2022 m. – 83,0 proc. abiturientų. Iš II.4.1.10 pav. matyti, kad maždaug trečdalis PMĮ ir suaugusiųjų mokyklų bei suaugusiųjų klasių abiturientų išlaiko bent vieną VBE. Taigi, galima daryti išvadą, kad, norint tęsti studijas aukštojoje mokykloje, PMĮ ar suaugusiųjų mokyklų ir klasių abiturientams paprastai belieka tik mokamų studijų aukštojoje mokykloje galimybė, ir šie kuria sau kaip tik tokios galimybės pagrindus.

II.4.1. 10 pav. **PMĮ ir suaugusiųjų mokyklų bei klasių abiturientai dažniausiai sėkmingai išlaiko vieną VBE ir taip gali pretenduoti tik į mokamas studijas aukštojoje mokykloje**

Bent vieną VBE išlaikiusių PMĮ ar suaugusiųjų mokykloje arba klasėje besimokiusių abiturientų dalys (proc.)

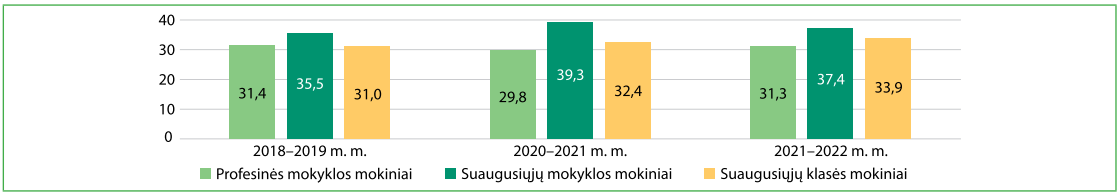

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Lietuvos mokinių pasiekimai tarptautinių mokinių pasiekimų tyrimų kontekste. Tarptautinių pasiekimų tyrimų duomenys rodo pasiekimų skirtumus pagal lytį, mokyklos vietovę, mokinių SEK aplinką. Naujausi prieinami duomenys, neanalizuoti ankstesnėse švietimo būklės apžvalgose, yra 2021 m. IEA PIRLS tarptautinio skaitymo gebėjimų tyrimo – vienintelio tyrimo, atlikto per pandemiją, – rezultatai, todėl juos aptarsime plačiau.

Mergaičių ir berniukų pasiekimai labiausiai skiriasi skaitymo gebėjimų srityje – Lietuvoje, kaip ir daugelyje kitų šalių, aukštesnius skaitymo pasiekimus demonstruoja mergaitės (IEA PIRLS 2021 m. skirtumas – 21 taškas; EBPO PISA 2018 m. skirtumas – 39 taškai). Nei EBPO PISA, nei IEA TIMSS 4 ir 8 klasių matematikos ar gamtos mokslų rezultatuose statistiškai reikšmingo skirtumo pagal lytį neužfiksuota, o EBPO PISA duomenimis, merginų gamtamokslinio raštingumo rezultatai yra statistiškai reikšmingai aukštesni nei vaikinų (2018 m. skirtumas – 6 taškai).

Mokinių pasiekimai pagal vietovę rodo, kad miesto mokyklose pasiekiama aukštesnių rezultatų nei kaimo vietovių mokyklose. Tai siejama su skirtinga miesto ir kaimo vietovių SEK aplinka. 2018 m. EBPO PISA tyrimas rodo, kad Lietuvoje aukštesni skaitymo gebėjimų rezultatai pasiekiami mokyklose, kurių mokinių SEK statusas aukštesnis, – miesto mokyklose. IEA PIRLS 2021 m. rezultatai pagal vietovę gana tradiciški: geriausių skaitymo rezultatų pasiekiama Vilniaus ir kitų didžiųjų miestų mokyklose, prasčiausių – mokyklose, esančiose vietovėse, kuriose gyvena mažiau nei 3 tūkst. gyventojų (rezultatų skirtumas – 39 taškai) (II.4.1.11 pav.).

II.4.1. 11 pav. **Geriausių skaitymo rezultatų pasiekiama didžiųjų miestų mokyklose**
2021 m. PIRLS skaitymo rezultatų vidurkiai pagal vietovę

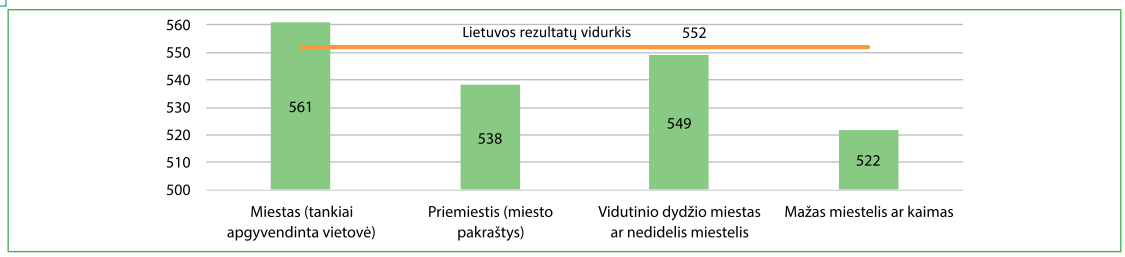

Duomenų šaltinis: Dukynaitė, R., Skripkienė, R. PIRLS 2021 rezultatai. 2023-05-16
https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2023/05/PIRLS-2021-Skaitymas-2023-05-15.pdf

Įvairių šalių tarptautinių mokinių pasiekimų tyrimų rezultatų analizė rodo, kad nepriklausomai nuo to, kokia šalis dalyvavo tyrime, nepalanki mokinių SEK aplinka aiškiai susijusi su jų pasiekimais. Naujausias IEA PIRLS tyrimas taip pat patvirtina šią tendenciją: mokinių iš aukštesnės SEK aplinkos skaitymo pasiekimų vidurkis siekė 543 taškus, o iš žemesnės SEK aplinkos – 86 taškais mažesnis – 457 taškai.

Be to, EBPO PISA 2015 m. ir 2018 m. tyrimuose pastebėta, kad esama skirtumų ir pagal mokinių mokymosi kalbą – lenkų kalba besimokiusių mokinių (visų tiriamų sričių) rezultatai prastesni nei besimokiusiųjų rusų ir lietuvių kalbomis. IEA PIRLS 2021 m. tyrime (per tyrimą mokiniai skaitė tekstus ir atsakė į klausimus savo mokyklos mokomąja kalba) ši tendencija išliko – lenkų kalba besimokiusių abiejų lyčių mokinių rezultatai prastesni nei besimokiusių lietuvių ir rusų kalbomis, o lenkų kalba besimokiusių berniukų rezultatai – prasčiausi (II.4.1.12 pav.). Rezultatai sietini ir su vietove – dauguma besimokančiųjų lenkų kalba mokosi kaimo vietovių mokyklose.

II.4.1. 12 pav. **Berniukų, besimokančių lietuvių ir lenkų kalbomis, ir mergaičių, besimokančių lenkų kalba, skaitymo rezultatai yra palyginti prastesni**
2021 m. PIRLS skaitymo rezultatų vidurkiai pagal lytį ir mokomąją kalbą

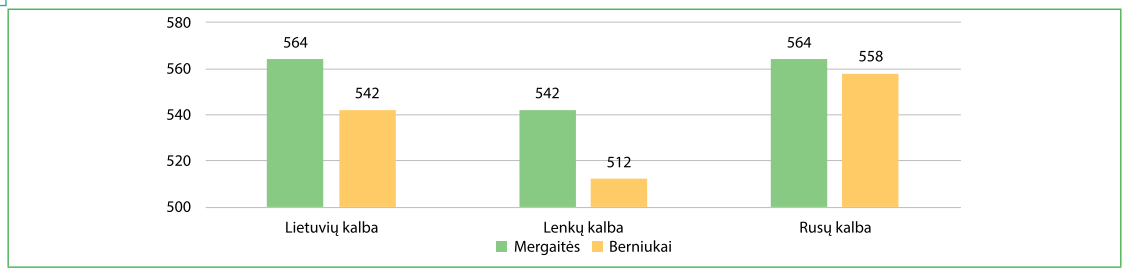

Duomenų šaltinis: Dukynaitė, R., Skripkienė, R. PIRLS 2021 rezultatai. 2023-05-16
https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2023/05/PIRLS-2021-Skaitymas-2023-05-15.pdf

Tad šalys susiduria su problemomis, susijusiomis su lygių galimybių ir veiksmingumo švietimo sistemoje ir mokykloje užtikrinimu. Švietimo teisingumo kontekste aktualūs *Eurydice* duomenys (II.4.1.13 pav.). Jie rodo, kad Lietuvoje, kaip ir Belgijoje (vok. bendruomenėje), Danijoje, Estijoje, Kroatijoje, Latvijoje, Suomijoje, Jungtinėje Karalystėje (Velse ir Škotijoje), Albanijoje, Bosnijoje ir Hercegovinoje, Juodkalnijoje ir Norvegijoje yra mažesnis mokinių pasiekimų atotrūkis ir mažesnė SEK aplinkos įtaka mokymosi pasiekimams nei kitose Europos šalyse.

II.4.1. **13 pav.** **Lietuva pasižymi silpna SEK aplinkos įtaka pasiekimams, mažu mokinių pasiekimų atotrūkiu**

SEK aplinkos ir pasiekimų atotrūkio tarpusavio ryšys Europos šalyse, 2018 m.

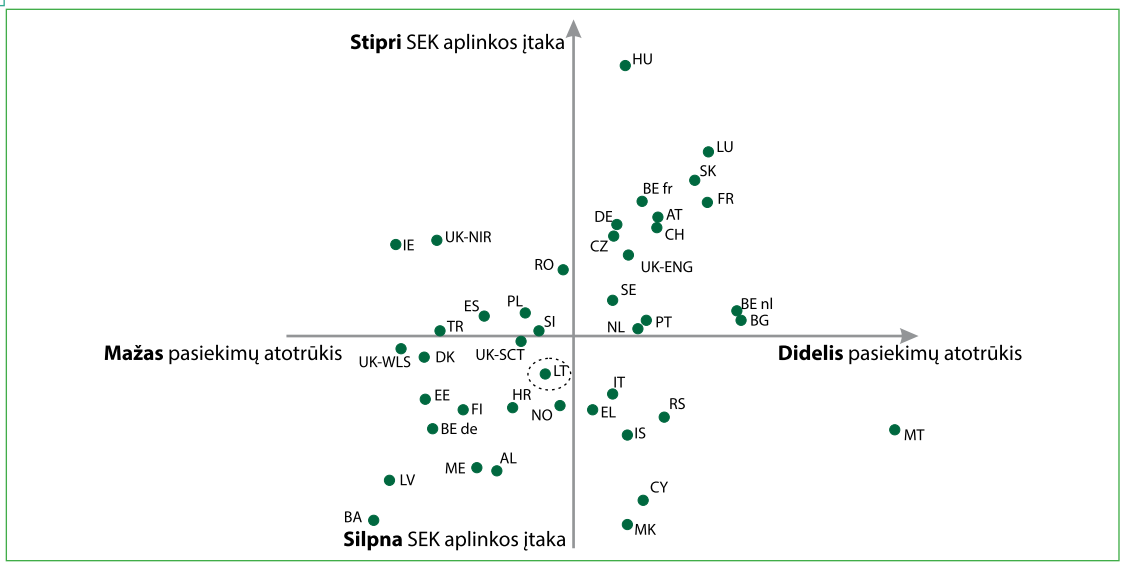

Šaltinis: European Commission/EACEA/Eurydice (2020b). Eurydice Brief. Equity in school education in Europe: Structures, policies and student performance

Eurydice (2020) ekspertai teigia, kad didesnis mokymosi pasiekimų atotrūkis tarp skirtingų mokinių grupių dažniausiai rodo, jog švietimo sistema nėra pakankamai įtrauki ir sąžininga. Lietuvos, Italijos ir Maltos situacija skiriasi nuo kitų šalių tuo, kad šiose šalyse yra nedidelis mokymosi pasiekimų atotrūkis pagrindinio ir vidurinio ugdymo, tačiau didesnis – pradinio ugdymo lygmenyje. Tačiau kitose Europos šalyse mokymosi pasiekimų atotrūkis yra didesnis pagrindinio ir vidurinio ugdymo, bet mažesnis – pradinio ugdymo lygmenyje (II.4.1.14 pav.).

II.4.1. **14 pav.** **Tik trijose šalyse, įskaitant Lietuvą, pasiekimų atotrūkis ryškiausias pradinio ugdymo lygmenyje**

Mokymosi pasiekimų atotrūkis pradinio ir vidurinio ugdymo lygmenyse, 2018 m.

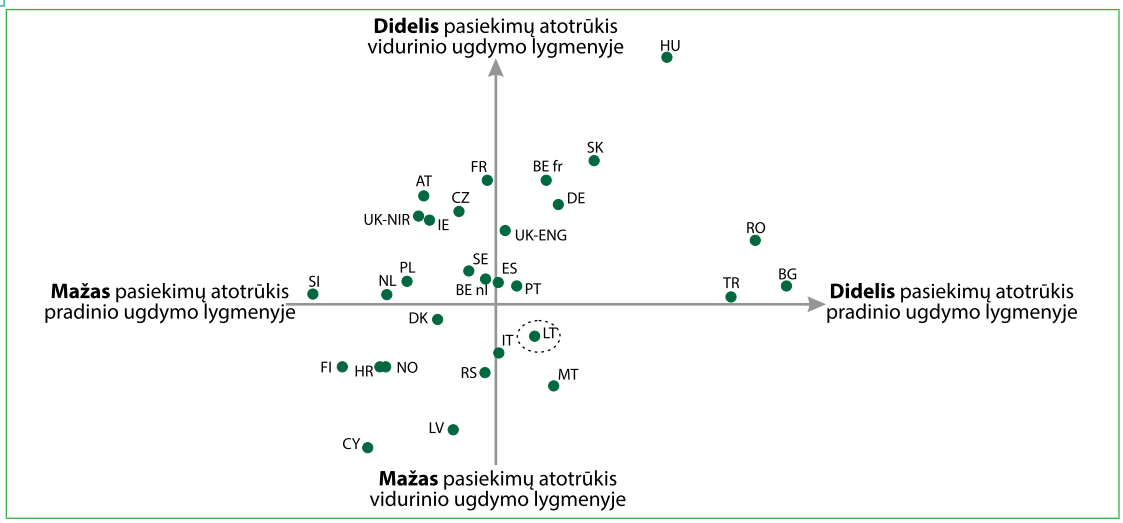

Šaltinis: European Commission/EACEA/Eurydice (2020b). Eurydice Brief. Equity in school education in Europe: Structures, policies and student performance

II.4.2. Mokytojų kvalifikacija ir ugdymo aplinka

Mieste veikiančiose bendrojo ugdymo mokyklose ir ikimokyklinio ugdymo mokyklose mokytojo metodininko ar mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją yra įgijusi maždaug dvigubai didesnė mokytojų dalis nei kaimo mokyklose.

2022–2023 m. m. 7,3 proc. savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklų ir 5,2 proc. savivaldybių ikimokyklinio ugdymo mokyklų veikė neturėdamos higienos paso. Kasmet mažėja mokyklų, neturinčių higienos paso, dalis. Mokyklos, kuriose ugdoma tautinių mažumų kalba, dažniau neturi reikalingo higienos paso.

Bendrojo ugdymo mokyklose, kuriose vienam mokiniui tenka mažiausiai bendrojo mokyklos ploto, panaudojo maždaug keturis kartus mažiau ūkio lėšų, nei mokyklos, kuriose vienam mokiniui tenka daugiausia bendrojo mokyklos ploto.

Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokytojų kvalifikacijos ir krūvio tolygumas. Mokytojų kvalifikacijos lygis tiesiogiai veikia mokinių pasiekimus, taigi, šis rodiklis ypač svarbus kalbant apie teikiamo ugdymo kokybės tolygumą. *Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatuose* nurodyta, kad yra keturios mokytojų kvalifikacinės kategorijos – mokytojo, vyresniojo mokytojo, mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto. Pasak šių nuostatų, mokytojų atestacijos tikslai yra skatinti mokytoją tobulinti savo kompetenciją, sudaryti sąlygas mokytojui siekti karjeros ir įgyti jo kompetenciją ir praktinę veiklą atitinkančią kvalifikacinę kategoriją, skatinti jį materialiai, taip pat didinti mokytojo atsakomybę už ugdymo rezultatus ir profesinį tobulėjimą. *Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatuose* apibrėžti reikalavimai kiekvienai kvalifikacinei kategorijai įgyti. Pavyzdžiui, atitinkamą išsilavinimą ir pedagogo kvalifikaciją įgijusiam asmeniui pripažįstama mokytojo kvalifikacinė kategorija. Pagal tą patį dokumentą, mokytojo metodininko kvalifikacinė kategorija gali būti suteikiama asmeniui, įgijusiam atitinkamą išsilavinimą ir pedagogo kvalifikaciją, turinčiam ne mažesnį kaip 5 paskutinių metų dalyko mokymo darbo stažą, gebančiam puikiai organizuoti ir analizuoti ugdymo, mokymo ir mokymosi procesą, pedagogines situacijas, diegiančiam šiuolaikinės didaktikos principus ir metodus, nuolat atnaujinančiam savo žinias, rengiančiam ugdymo projektus, aktyviai dalyvaujančiam metodinėje veikloje, skleidžiančiam savo gerąją pedagoginio darbo patirtį institucijoje ir regione. Mokytojo eksperto kvalifikacinė kategorija gali būti suteikiama asmeniui, įgijusiam atitinkamą išsilavinimą ir pedagogo kvalifikaciją, turinčiam ne mažesnį kaip 6 paskutinių metų dalyko mokymo darbo stažą, gebančiam profesionaliai organizuoti ir analizuoti ugdymo, mokymo ir mokymosi procesą, tiriančiam pedagogines situacijas, naujas mokymosi strategijas, taikančiam jas, kuriančiam savo veiksmingas mokymosi strategijas, rengiančiam ugdymo projektus, mokymo, mokymosi bei metodines priemones, skleidžiančiam gerąją pedagoginio darbo patirtį institucijoje, regione ir šalyje. Todėl galima manyti, kad aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis parodo, ar mokyklose teikiamas ugdymas yra pakankamai aukšto lygio.

Lietuvoje 2018–2019 m. m. 40,9 proc. bendrojo ugdymo mokyklose dirbusių mokytojų buvo įgiję mokytojo metodininko arba mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją, 2020–2021 m. m. – 41,0 proc., 2022–2023 m. m. – 39,5 proc., ikimokyklinio ugdymo įstaigose – atitinkamai 19,0 proc., 18,7 proc. ir 19,0 proc. Daugiau informacijos apie aukštos kvalifikacijos mokytojus pateikiama šio leidinio I.2.3 skyriuje.

Iš II.4.2.1 pav. matyti, kad mieste veikiančiose bendrojo ugdymo mokyklose ir ikimokyklinio ugdymo mokyklose maždaug dvigubai didesnė mokytojų dalis yra įgijusi mokytojo metodininko ar mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją nei kaime.

II.4.2. 1 pav. **Aukštos kvalifikacijos mokytojų dalis yra didesnė mieste veikiančiose bendrojo ugdymo mokyklose**
Mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų dalys miesto ir kaimo mokyklose (proc.)

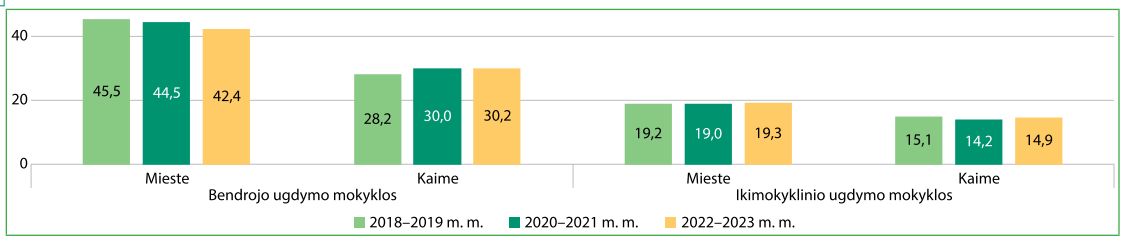

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Vertinant aukštos kvalifikacijos mokytojų dalį pagal mokomąją kalbą (II.4.2.2 pav.), matyti, kad tiek bendrojo ugdymo, tiek ikimokyklinio ugdymo mokyklose, kuriose ugdoma lietuvių kalba, jų dalis didžiausia, o mažiausia – ikimokyklinio ugdymo ir bendrojo ugdymo mokyklose, kuriose ugdoma lenkų kalba. Apibendrinant galima daryti išvadą, kad kaimo mokyklose ir mokyklose, kuriose ugdoma tautinių mažumų kalbomis, mokytojų kvalifikacijos kėlimui skiriamas daug mažesnis dėmesys.

II.4.2. 2 pav. **Aukštos kvalifikacijos mokytojų dalis didesnė mokyklose, kuriose ugdoma lietuvių kalba**
Mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų dalys mokyklose pagal mokomąją kalbą (proc.)

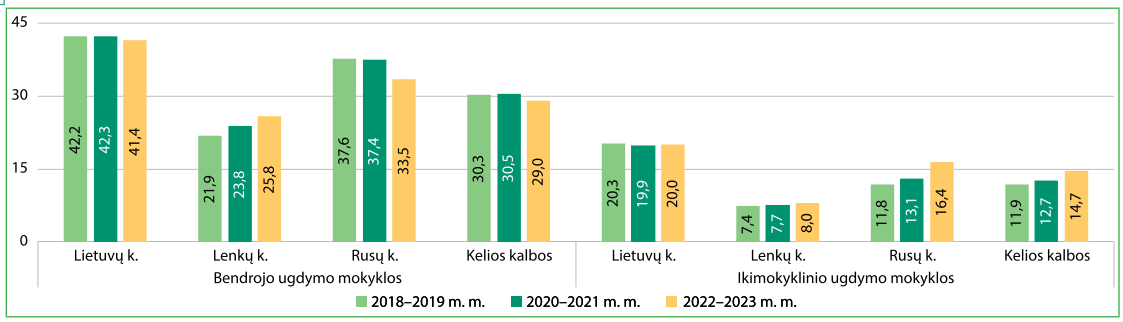

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Dar vienas mokytojų darbo sąlygų vertinimo aspektas – vienam mokytojui tenkanti pareigybės dalis. Šis rodiklis taip pat netiesiogiai parodo, ar ir kaip konkrečiose mokyklose dirbančių mokytojų atlyginimai skiriasi nuo oficialiai skelbiamo vidutinio mokytojo atlyginimo, kuris paprastai skaičiuojamas visai mokytojo pareigybei. Vienam mokytojui tenkanti pareigybės dalis taip pat netiesiogiai parodo mokytojų pasitenkinimą gaunamu atlyginimu. Pedagogų registro duomenys rodo, kad bendrojo ugdymo mokyklų pedagogai, norėdami užsitikrinti didesnį krūvį, dirba keliose mokyklose. ŠVIS galimybės leidžia apskaičiuoti mokytojų bendrą krūvį visose mokyklose, kuriose jie dirba. Kita vertus, jei mokytojas savo mokykloje užsiima ir nepedagogine veikla (pvz., turi dalį mokytojo pareigybės ir dalį socialinio darbuotojo pareigybės), tai dėl ŠVIS galimybių buvo skaičiuota tik mokytojo pareigybės dalis.

Lietuvoje 2018–2019 m. m. bendrojo ugdymo mokyklose vienam pedagoginiam darbuotojui vidutiniškai teko 86,2 proc. pareigybės, 2020–2021 m. m. – 93,5 proc., 2022–2023 m. m. – 97,3 proc., ikimokyklinio ugdymo įstaigose – atitinkamai 94,3 proc., 95,0 proc. ir 95,6 proc.

Iš II.4.2.3 pav. matyti, kad kaimo mokyklose (tiek ikimokyklinio, tiek ir bendrojo ugdymo) vienam pedagoginiam darbuotojui vidutiniškai tenka mažesnė pareigybės dalis nei miesto mokyklose. Kita vertus, lyginant situaciją miesto ikimokyklinio ugdymo mokyklose su situacija miesto bendrojo ugdymo mokyklose ir situaciją kaimo ikimokyklinio ugdymo mokyklose su situacija kaimo bendrojo ugdymo mokyklose, matyti, kad tokiais atvejais vidutinė mokytojo turimos pareigybės dalis praktiškai nesiskiria.

Iš II.4.2.4 pav. matyti, kad situacija skirtingų mokomųjų kalbų bendrojo ugdymo mokyklose pagal vienam pedagoginiam darbuotojui tenkančią pareigybės dalį mažai skiriasi, kita vertus, ikimokyklinio ugdymo mokyklose, kuriose ugdoma lietuvių kalba arba keliomis kalbomis, vienam pedagoginiam darbuotojui tenkanti pareigybės dalis aiškiai didesnė, nei mokyklose, kuriose ugdoma tik lenkų ar tik rusų kalbomis.

II.4.2. 3 pav. **Kaimo mokyklose vienam pedagoginiam darbuotojui vidutiniškai tenka mažesnė pareigybės dalis**

Vienam pedagoginiam darbuotojui tenkančios pareigybės dalys miesto ir kaimo vietovėse (proc.)

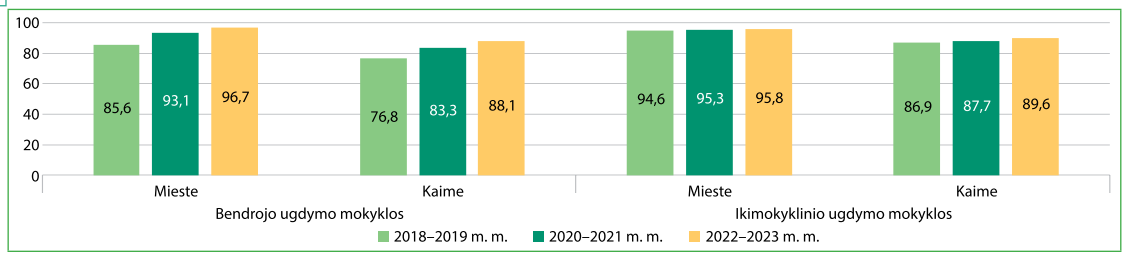

Duomenų šaltinis: ŠVIS

II.4.2. 4 pav. **Ikimokyklinio ugdymo mokyklose, kuriose ugdoma lietuvių kalba arba keliomis kalbomis, vienam pedagoginiam darbuotojui tenkanti pareigybės dalis yra didesnė, nei mokyklose, kuriose ugdoma lenkų ar rusų kalbomis**

Vienam pedagoginiam darbuotojui tenkanti pareigybės dalis mokyklose pagal mokomąją kalbą (proc.)

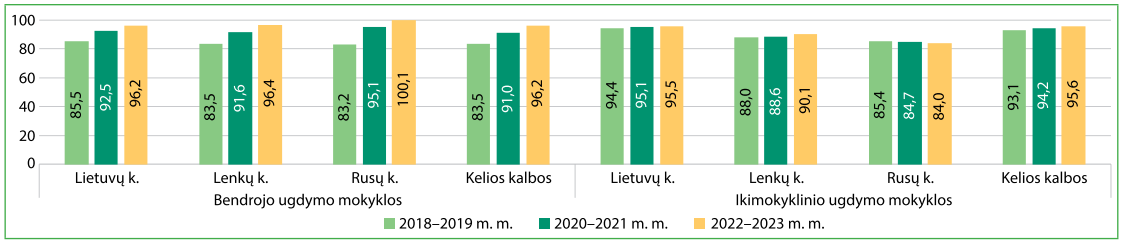

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Mokyklų ugdymo aplinkos užtikrinimo tolygumas. Sėkmingam ugdymuisi ypač svarbi yra ugdymo aplinka, leidžianti mokiniams patogiai ir saugiai ugdytis. Tik tada mokiniai gali pasiekti gerų mokymosi rezultatų. Savivaldybės ir valstybės įsteigtoms mokykloms ūkio lėšas skiria (t. y. užtikrina patogią ir saugią ugdymo aplinką) tų mokyklų savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos. Minimalius ugdymo aplinkos patogumo ir saugumo reikalavimus apibrėžia valstybės nustatytos higienos normos. Bendrojo ugdymo mokyklai nustatyti bendrieji sveikatos saugos reikalavimai yra apibendrinti *Lietuvos higienos normoje HN 21:2011*, reikalavimai įstaigai, vykdančiai ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programą, – *Lietuvos higienos normoje HN 75:2010*. Šiose higienos normose apibrėžti bendrieji sveikatos saugos reikalavimai mokyklos sklypui, mokyklos patalpoms ir jų įrenginiams, apšvietimui, šildymui ir vėdinimui, vandens tiekimui, patalpų ir įrenginių priežiūrai, mokinių ugdymo proceso higienai. Jei mokyklos sklypas, patalpos ir įrenginiai atitinka valstybės nustatytą lygį, mokyklai išduodamas higienos pasas. Kai mokykla vykdo ir bendrojo, ir priešmokyklinio ugdymo programas, ji privalo turėti du higienos pasus. Higienos paso neturinčios mokyklos paprastai taip pat veikia jų savininko leidimu.

ŠVIS duomenimis, Lietuvoje 2018–2019 m. m. higienos pasą pagal higienos normą HN 21:2011 turėjo 87,7 proc., 2020–2021 m. m. – 90,0 proc., o 2022–2023 m. m. – 92,7 proc. visų savivaldybės įsteigtų bendrojo ugdymo mokyklų, higienos pasą HN 75:2010 – atitinkamai 61,4 proc., 67,1 proc. ir 70,6 proc. bendrojo ugdymo mokyklų. 2018–2019 m. m. higienos pasą pagal higienos normą HN 75:2010 turėjo 91,3 proc., 2020–2021 m. m. – 93,7 proc., o 2022–2023 m. m. – 94,8 proc. visų savivaldybės įsteigtų ikimokyklinio ugdymo mokyklų.

Iš II.4.2.5 pav. matyti, kad bendrojo ugdymo mokyklų, kurioms išduotas higienos pasas pagal higienos normą HN 21:2011, ir ikimokyklinio ugdymo mokyklų, kurioms išduotas higienos pasas pagal higienos normą HN 75:2010, dalys mieste ir kaime iš esmės nesiskiria. Bet kokiu atveju, nuo 3 proc. iki 7 proc. ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų veikia, neturėdamos išduoto higienos leidimo. Vertinant II.4.2.5 pav. pateiktą situaciją, būtina atminti, kad ne visoms bendrojo ugdymo mokykloms būtinas higienos pasas pagal higienos normą HN 75:2010, nes ne visos bendrojo ugdymo mokyklos organizuoja ikimokyklinį ar priešmokyklinį ugdymą.

Iš II.4.2.6 pav. matyti, kad mokyklos, kuriose ugdoma tautinių mažumų kalbomis, ir ypač kelių kalbų mokyklos reikšmingai dažniau nei mokyklos, kuriose ugdoma lietuvių kalba, nėra gavusios būtinų higienos pasų. Už tokią susiklosčiusią situaciją turėtų būti atsakingi mokyklų savininkai.

II.4.2. 5 pav. **Miesto ir kaimo mokyklų, kurioms išduotas svarbiausias jų mokyklos tipui higienos pasas, dalys iš esmės nesiskiria**

Mokyklų, kurioms išduotas higienos pasas, dalys mieste ir kaime (proc.)

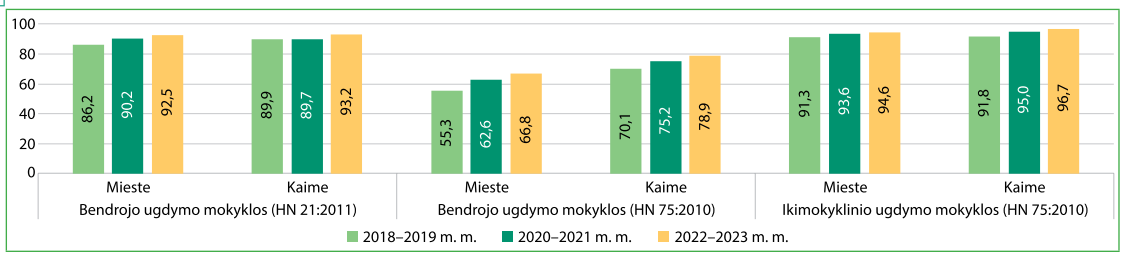

Duomenų šaltinis: ŠVIS

II.4.2. 6 pav. **Mokyklos, kuriose ugdoma tautinių mažumų kalbomis, dažniau neturi reikalingo higienos paso**

Mokyklų, kurioms išduotas higienos pasas, dalys pagal mokomąją kalbą (proc.)

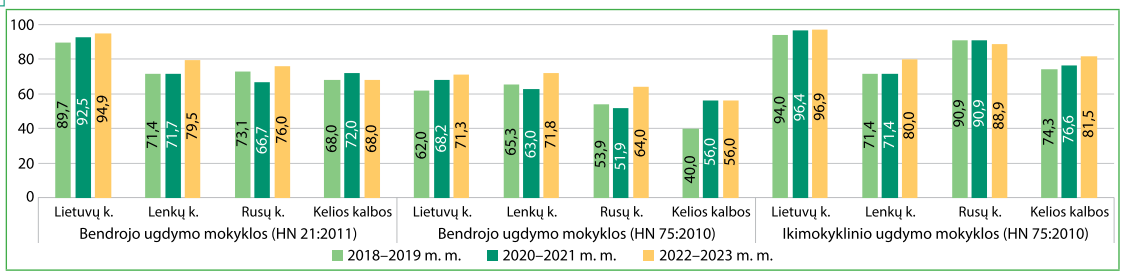

Duomenų šaltinis: ŠVIS

ŠVIS kasmet renka iš mokyklų informaciją apie jų pastatų būklę. Pagal pastatų būklę mokyklos skirstomos į keturias dalis: I pastatų grupei priskiriamos naujai pastatytos ar renovuotos mokyklos, II pastatų grupei – mokyklos, kurių nors vienai pastato daliai reikia paprasto remonto, III pastatų grupei – mokyklos, kurių nors vienai pastato daliai, išskyrus pastato pamatus, reikia kapitalinio remonto, o IV pastatų grupei – mokyklos, kurių pastato pamatams reikia kapitalinio remonto. Taigi, tik I ir II pastatų grupėms priskiriamuose mokyklų pastatuose tikrai galima užtikrinti saugią ugdymo aplinką.

ŠVIS duomenimis, Lietuvoje 2018–2019 m. m. I ir II pastatų grupėms buvo priskiriama 59,4 proc., 2020–2021 m. m. – 62,8 proc., o 2022–2023 m. m. – 64,8 proc. visų savivaldybės įsteigtų bendrojo ugdymo mokyklų pastatų, savivaldybės įsteigtų ikimokyklinio ugdymo įstaigų atveju I ir II pastatų grupėms buvo priskiriama atitinkamai 47,5 proc., 49,7 proc. ir 50,6 proc. visų pastatų.

Iš II.4.2.7 pav. matyti, kad kaime įsikūrusių bendrojo ir ikimokyklinio ugdymo mokyklų pastatai reikšmingai dažniau priskiriami I ir II pastatų grupėms nei miesto mokyklų pastatai. Taip pat galima daryti išvadą, kad mokyklų pastatų, kuriems nereikia kapitalinio remonto, dalis nuolat didėja tiek mieste, tiek kaime.

II.4.2. 7 pav. **Kaime didesnė mokyklų pastatų dalis yra geresnės būklės nei mieste**

Mokyklų, kurių pastatai priklauso I ir II grupėms, dalys mieste ir kaime (proc.)

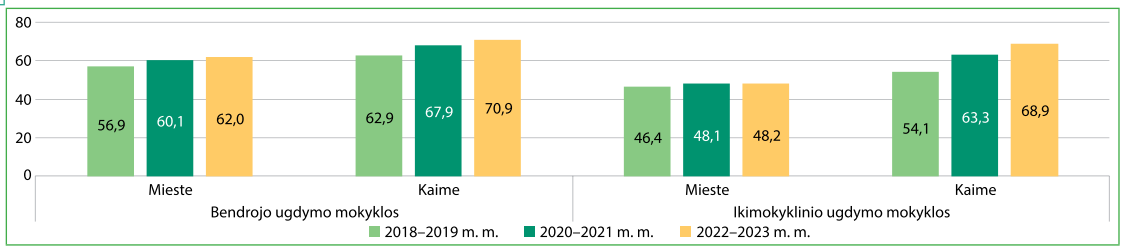

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Vertinant II.4.2.8 pav. pateiktą informaciją, matyti, kad bendrojo ir ikimokyklinio ugdymo mokyklų, kuriose ugdymas vyksta lenkų kalba, pastatai dažniau priskiriami I ir II pastatų grupėms. Tiesa, būtina atsiminti, kad šalyje 2018–2019 m. m. ir 2020–2021 m. m. veikė tik 7 ikimokyklinio ugdymo įstaigos, kuriose buvo ugdoma lenkų kalba, o 2022–2023 m. m. tokių įstaigų liko penkios. I ir II pastatų grupėms priskiriamų mokyklų dalis mažiausia mokyklų, kuriose ugdoma rusų kalba, grupėje.

II.4.2. 8 pav. **Mokyklos, kuriose ugdoma rusų kalba, turi mažiausią dalį geros būklės pastatų**

Mokyklų, kurių pastatai priklauso I ir II grupėms, dalys pagal mokomąją kalbą (proc.)

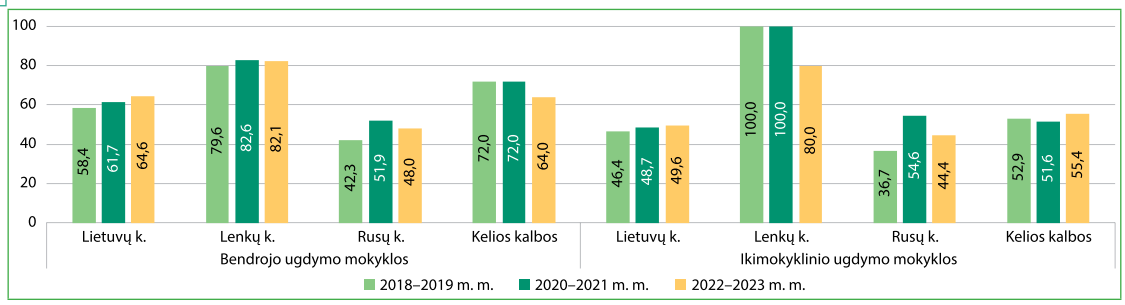

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Bendrojo ugdymo mokyklų ūkio lėšų panaudojimo tolygumas. Vertinant ugdymo aplinką, būtina analizuoti mokykloms skiriamų ūkio lėšų paskirstymą. *LR švietimo įstatymas* nustato, kad mokyklos ūkio lėšos – netiesiogiai su švietimo procesu susijusios lėšos mokyklos ūkiui valdyti ir naudoti, mokiniams vežioti ir kitoms ūkio išlaidoms skiriamos lėšos. *Švietimo įstatyme* taip pat nurodyta, kad valstybinėms ir savivaldybių mokykloms (išskyrus specialiai šiame įstatyme aptartas mokyklas) ūkio lėšas skiria mokyklos savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija savo nustatyta tvarka. Mokyklos savininko skirtų lėšų dydis priklauso nuo mokyklos pastato techninės būklės, vienam mokiniui tenkančio mokyklos ploto, vežiojamų mokinių skaičiaus ir daugelio kitų aplinkybių. Mokykloms skiriamos ūkio lėšos lyginamos, skaičiuojant vienam mokiniui tenkančias lėšas. Mokyklos savininko skiriamos ūkio lėšos turi užtikrinti deramą ugdymo aplinką, kita vertus, perteklinės, pavyzdžiui, dėl blogos mokyklos pastato techninės būklės padidintos ūkio lėšos, jas sutaupius, galėtų būti mokyklos savininko panaudotos ir tiesiogiai ugdymo procesui mokykloje gerinti. ŠVIS kasmet skaičiuoja tik bendrojo ugdymo mokykloms skirtas ūkio lėšas ir tai nuo 2019 m. daro dviem būdais: renka informaciją apie prieš tai buvusiais mokslo metais *panaudotas* ūkio lėšas ir analizuojamais mokslo metais mokyklai *skirtas* ūkio lėšas. Ūkio lėšas geriau analizuoti, vertinant mokyklų jau panaudotas lėšas.

Lietuvoje 2018–2019 m. m. buvo panaudota, skaičiuojant vienam mokiniui, 760,5 Eur, 2019–2020 m. m. – 798,7 Eur, o 2021–2022 m. m. – 834,9 Eur bendrojo ugdymo mokyklos ūkio lėšų.

Vertinant ūkio lėšų panaudojimą mokyklose pagal mokomąsias kalbas, verta atskirti miesto ir kaimo mokyklas – dėl mažesnio mokinių skaičiaus kaimo mokyklose, ne visada racionalaus kaimo mokyklų turimo bendrojo ploto ir kitų aplinkybių, kaimo mokyklų ūkio išlaidos, skaičiuojant vienam mokiniui, paprastai būna didesnės nei miesto mokyklų. Iš II.4.2.9 pav. matyti, kad ūkio lėšų, skaičiuojant vienam mokiniui, daugiausia panaudojama kaimiškosiose mokyklose lenkų mokomąja kalba, o mažiausiai – miesto mokyklose rusų mokomąja kalba. Kita vertus, tarp miesto mokyklų pagal ūkio lėšų panaudojimą daugiau išsiskiria kelių kalbų mokyklos; mokyklos kitomis mokomosiomis kalbomis, skaičiuojant vienam mokiniui, maždaug vienodai panaudoja ūkio lėšų.

II.4.2. 9 pav. **Ūkio lėšų, skaičiuojant vienam mokiniui, daugiausia panaudojama kaimiškosiose mokyklose lenkų mokomąja kalba, o mažiausiai – miesto mokyklose rusų mokomąja kalba**

Panaudotos ūkio lėšos, skaičiuojant vienam mokiniui, pagal mokyklos vietovę ir mokomąją kalbą (Eur)

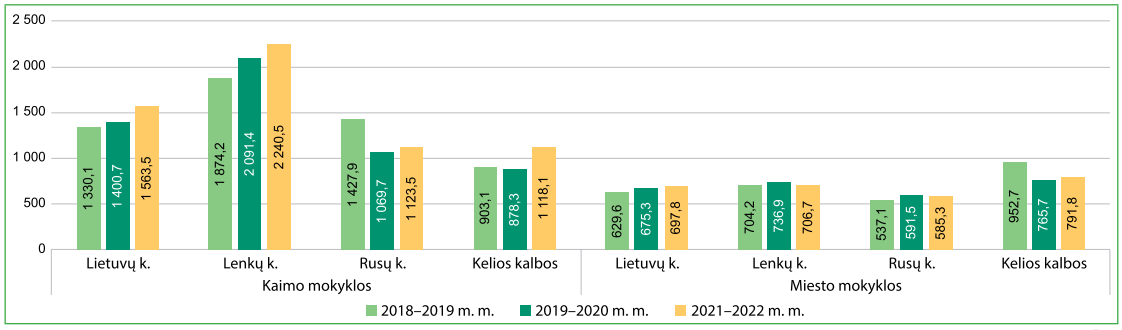

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Vienam mokiniui tenkantis bendrasis mokyklos plotas yra viena svarbesnių didesnių ar mažesnių ūkio lėšų, tenkančių vienam mokiniui, sąlygų. Tai lengvai paaiškinama – šaltuoju metų laiku mokyklos patalpas būtina šildyti, o patalpų šildymas kainuoja nepigiai. Iš II.4.2.10 pav. matyti, kad vienam mokiniui tenkančios panaudotos ūkio lėšos tiesiogiai priklauso nuo vienam mokiniui tenkančio bendrojo mokyklos ploto – mokyklos, kuriose vienam mokiniui tenka mažiausiai bendrojo ploto, skaičiuojant vienam mokiniui, panaudojo maždaug keturis kartus mažiau ūkio lėšų, nei mokyklos, kuriose vienam mokiniui tenka daugiausia bendrojo ploto.

II.4.2. 10 pav. **Didesnis vienam mokiniui tenkantis bendrasis mokyklos plotas lemia didesnes, skaičiuojant vienam mokiniui, panaudotas ūkio lėšas**

Panaudotos ugdymo aplinkos lėšos, skaičiuojant vienam mokiniui, pagal vienam vaikui tenkantį bendrąjį mokyklos plotą (Eur)

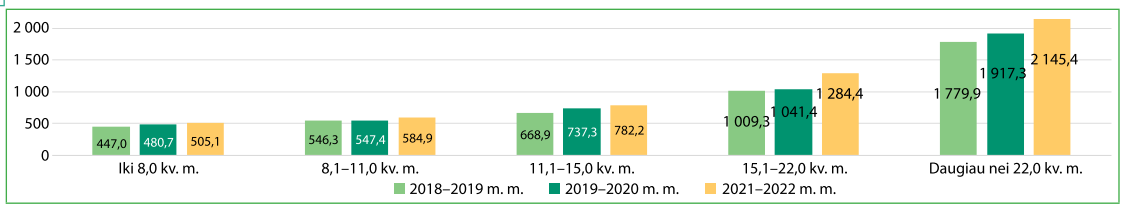

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Lietuvoje siekiama plėsti įtraukųjį ugdymą, taigi įprastose bendrojo ugdymo mokyklose siekiama ugdyti kuo daugiau specialiųjų ugdymosi poreikių (SUP) turinčių mokinių. Dažnai deramam SUP turinčių mokinių ugdymui mokykloje būtina sudaryti specialias sąlygas, kurioms užtikrinti būtinos lėšos, taip pat ir ūkio lėšos. Padalijus visas šalies savivaldybių įsteigtas bendrojo ugdymo mokyklas pagal SUP mokinių dalį jose, analizuota, kiek vienam mokiniui teko ūkio lėšų. Iš II.4.2.11 pav. matyti, kad mokyklose, kuriose ketvirtadaliui ar didesnei ugdomų mokinių daliai yra nustatyti specialieji ugdymosi poreikiai, išleidžiama maždaug tris kartus daugiau ūkio lėšų, nei mokyklose, kuriose SUP turinčių mokinių yra mažiausiai. Tokias išlaidas galima laikyti pateisinamomis, jos paprastai skiriamos SUP turintiems mokiniams jiems patogiai ugdymo aplinkai užtikrinti.

II.4.2. 11 pav. **Didesnė SUP mokinių dalis mokykloje lemia didesnes, skaičiuojant vienam mokiniui, panaudotas ūkio lėšas**

Panaudotos ugdymo aplinkos lėšos, skaičiuojant vienam mokiniui, pagal SUP mokinių dalį mokykloje (Eur)

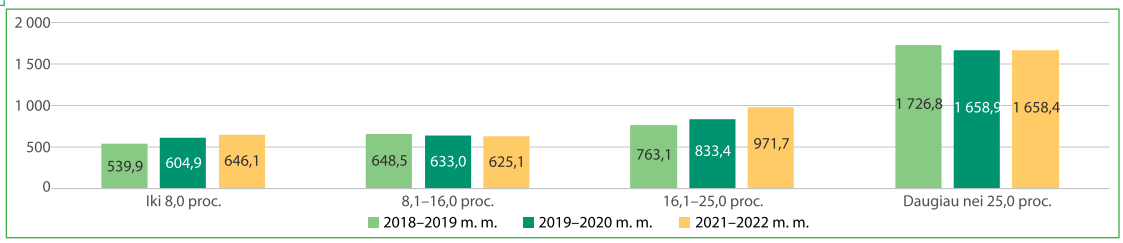

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Ūkio lėšų dydžiui, skaičiuojant vienam mokiniui, didelę įtaką daro mokyklos pastato būklė. Lengviausiai mokyklos pastato būklę galima įvertinti pagal jo renovacijos, o jei jos nebuvo – pagal statybos metus. ŠVIS kasmet renka informaciją apie pagrindinio mokyklos pastato renovacijos arba statybos metus. Iš II.4.2.12 pav. matyti, kad pagal vienam mokiniui tenkančias ūkio lėšas labiausiai išsiskiria iki 1984 m. statytą ir nerenovuotą pastatą valdančios mokyklos, kitais atvejais skirtumai nėra tokie dideli. Kita vertus, jei mokykloje mokosi bent keli šimtai mokinių, o ūkio išlaidos, skaičiuojant vienam mokiniui, bent 100 Eur mažesnės nei kitoje mokykloje, taip pat sutaupoma nemažai lėšų.

II.4.2. 12 pav. **Daugiausia ūkio lėšų, skaičiuojant vienam mokiniui, panaudojama iki 1984 m. pastatytose ir dar nerenovuotose bendrojo ugdymo mokyklose**

Panaudotos ugdymo aplinkos lėšos, skaičiuojant vienam mokiniui, pagal pagrindinio mokyklos pastato renovacijos ar statybos metus (Eur)

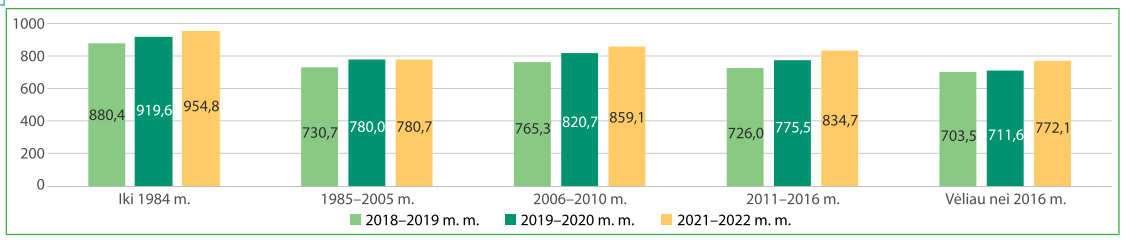

Duomenų šaltinis: ŠVIS

II.4.3. Mokinių dalyvavimas neformaliojo vaikų švietimo programose

Kaimo bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai paskutiniais metais pradėjo daug aktyviau lankyti bendrojo ugdymo mokyklose veikiančius būrelius (2022–2023 m. m. mieste – 37,1 proc., kaime – 54,8 proc.).

NVŠ programose, finansuojamose NVŠ krepšelio lėšomis, dažniau dalyvauja savivaldybių įsteigtų bendrojo ugdymo mokyklų, kuriose ugdymas teikiamas lietuvių ir lenkų kalbomis, mokiniai (2022–2023 m. m. lietuvių k. – 27,8 proc., lenkų k. – 27,7 proc., rusų k. – 19,2 proc.).

Formalųjį švietimą papildančiose ugdymo programose dalyvaujančių miesto mokyklų mokinių dalis mažėja, o kaimo mokyklose šių mokinių dalis šiek tiek didėja.

2018–2019 m. m. neformaliojo vaikų švietimo (toliau – NVŠ) programose dalyvavo 61,4 proc., 2020–2021 m. m. – 63,2 proc., o 2022–2023 m. m. – 64,8 proc. visų savivaldybių įsteigtų bendrojo ugdymo mokyklų mokinių. 2018–2019 m. m. bendrojo ugdymo mokyklų būrelius lankė 33,7 proc., 2020–2021 m. m. – 33,8 proc., o 2022–2023 m. m. – 39,8 proc. visų savivaldybių įsteigtų bendrojo ugdymo mokyklų mokinių. 2018–2019 m. m. savivaldybių įsteigtų bendrojo ugdymo mokyklų būrelius mieste lankė 32,7 proc., 2020–2021 m. m. – 35,1 proc., 2022–2023 m. m. – 37,1 proc. mokinių, o kaimo mokyklose – atitinkamai 38,1 proc., 51,6 proc. ir 54,8 proc. bendrojo ugdymo mokinių. NVŠ tema taip pat aptariama šio leidinio I.1.2 poskyryje „Įtrauktis ir dalyvavimas švietimo sistemoje“, bet I leidinio dalyje analizuojama situacija visų savininkų bendrojo ugdymo mokyklose, o šiame poskyryje – tik savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklose.

Valstybė skatina bendrojo ugdymo mokinius dalyvauti NVŠ programose, skirdama NVŠ tikslines lėšas (toliau – NVŠ krepšelis) NVŠ įvairovei ir prieinamumui didinti. Tai reglamentuoja *Neformaliojo vaikų švietimo programų finansavimo ir administravimo tvarkos aprašas (2022)*, kuris nustato Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų naudojimo tvarką. NVŠ krepšelis skiriamas mokiniams, besimokantiems pagal pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas ir socialinių įgūdžių ugdymo programą. Taip mokiniai skatinami papildomai lavinti savo gebėjimus. Pirmumo teisę pasinaudoti skiriamomis lėšomis turi vidutinius, didelius ir labai didelius specialiuosius ugdymosi poreikius turintys mokiniai, taip pat mokiniai, gaunantys socialinę paramą arba turintys teisę į socialinę paramą.

ŠVIS duomenimis, Lietuvoje 2018–2019 m. m. NVŠ programose, finansuojamose NVŠ krepšelio lėšomis, dalyvavo 25,8 proc., 2020–2021 m. m. – 25,3 proc., o 2022–2023 m. m. – 27,2 proc. šalies savivaldybių įsteigtose bendrojo ugdymo mokyklose besimokančių mokinių.

Iš II.4.3.1 pav. matyti, kad kaimo bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai truputį dažniau nei miesto bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai dalyvauja NVŠ krepšelio lėšomis finansuojamose programose. Iš šio paveikslėlio taip pat matyti, kad NVŠ krepšelio lėšomis vis dažniau pasinaudoja per paskutinius 3 metus į Lietuvą sugrįžę Lietuvos piliečiai.

II.4.3. 1 pav. **NVŠ programose, finansuojamose NVŠ krepšelio lėšomis, dažniau dalyvauja kaimo mokyklų mokiniai**
Mokinių, dalyvaujančių NVŠ programose, finansuojamose NVŠ krepšelio lėšomis, dalys (proc.)

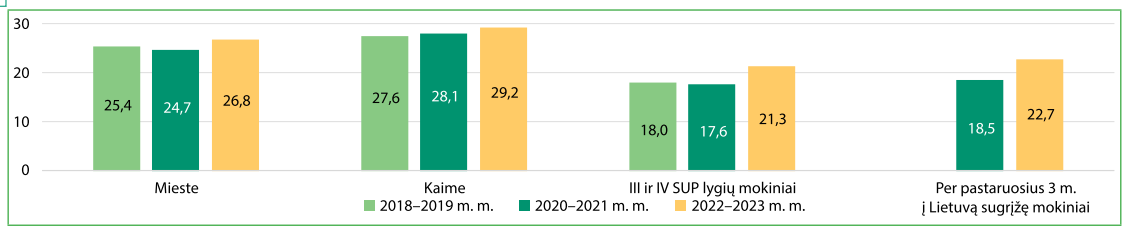

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Iš II.4.3.2 pav. matyti, kad NVŠ programose, finansuojamose NVŠ krepšelio lėšomis, rečiau dalyvauja mokyklų, kuriose ugdymas vyksta rusų kalba ir keliomis kalbomis, mokiniai, o dažniau – mokyklų, kuriose ugdymas teikiamas lietuvių ir lenkų kalbomis, mokiniai. Nuo 2018–2019 m. m. labiausiai didėjo mokyklų, kuriose ugdymas teikiamas lenkų kalba, mokinių dalyvavimas iš NVŠ krepšelio finansuojamose programose.

II.4.3. 2 pav. **NVŠ krepšelio lėšomis finansuojamose programose rečiau dalyvauja mokyklų, kuriose ugdymas vyksta rusų kalba ir keliomis kalbomis, mokiniai**

Mokinių, dalyvaujančių NVŠ krepšelio lėšomis finansuojamose programose, dalys pagal institucijos mokomąją kalbą (proc.)

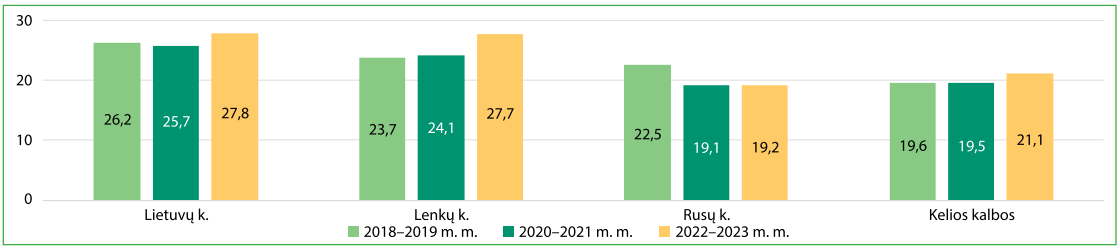

Duomenų šaltinis: ŠVIS

NVŠ priskiriamos ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo (toliau – FŠPU) programos, kurias pagal *Švietimo įstatymą* vykdo muzikos, dailės, kitos menų, sporto mokyklos, Lietuvos aukštosios mokyklos, STEAM centrai.

ŠVIS duomenimis, Lietuvoje 2018–2019 m. m. FŠPU programose dalyvavo 18,6 proc., 2020–2021 m. m. – 17,4 proc., o 2022–2023 m. m. – 16,4 proc. savivaldybių įsteigtų bendrojo ugdymo mokyklų mokinių.

Iš II.4.3.3 pav. matyti, kad FŠPU programose dalyvaujančių miesto mokyklų mokinių dalis mažėja, o kaimo mokyklų mokinių dalis šiek tiek didėja. Šiek tiek didėja ir per paskutinius 3 metus į Lietuvą sugrįžusių Lietuvos piliečių, dalyvaujančių FŠPU programose, dalis. Kita vertus, tokiose programose dalyvauja labai maža III ir IV SUP lygių mokinių dalis, ir ji nedidėja.

Iš II.4.3.4 pav. matyti, kad per penkerius metus apskritai mažėjo mokinių, ugdomų visomis kalbomis, dalyvavimas FŠPU programose, bet labiausiai sumažėjo FŠPU programose dalyvaujančių rusų kalba ugdomų mokinių dalis. 2022–2023 m. m. FŠPU programose dažniau dalyvavo lietuvių kalba ugdomi mokiniai.

II.4.3. 3 pav. **FŠPU programose dalyvaujančių miesto mokyklų mokinių dalis mažėja, o kaimo mokyklų mokinių dalis šiek tiek didėja**

Mokinių, dalyvaujančių FŠPU programose, dalys pagal institucijos vietovę ir SUP lygį (proc.)

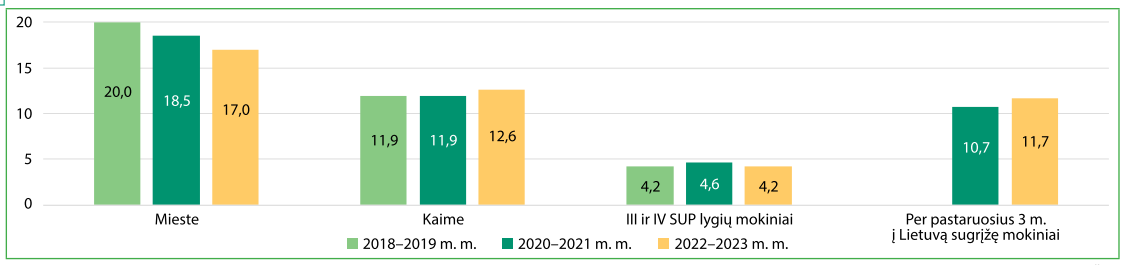

Duomenų šaltinis: ŠVIS

II.4.3. 4 pav. **Labiausiai sumažėjo FŠPU programose dalyvaujančių rusų kalba ugdomų mokinių dalis**

Mokinių, dalyvaujančių FŠPU programose, dalys pagal institucijos mokomąją kalbą (proc.)

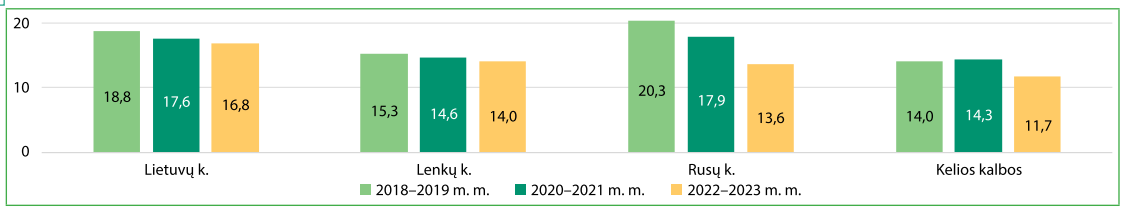

Duomenų šaltinis: ŠVIS

II.5. Švietimo pagalbos priemonės

II.5.1. Pagalba mokykloms

Švietimo teisingumą skatinančios priemonės mažina nepalankias sąlygas, susiklosčiusias ugdymo įstaigose. Valstybės dažniausiai taikomos pagalbos mokykloms priemonės – papildoma finansinė ar nefinansinė parama. Apie mokykloms teikiamą pagalbą galima spręsti iš skiriamo finansavimo, jų aplinkos pritaikymo ir aprūpinimo priemonėmis, tikslinės paramos.

Augant švietimo finansavimui, nepriklausomai nuo vietovės, didėja ir skiriamos mokymo lėšos, tenkančios vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui: vidutiniškai tekusios mokymo lėšos 2018 m. – 1 830,13 Eur, 2022 m. – 2 393,27 Eur. 2022 m. kaimo vietovėse vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui teko didesnės mokymo lėšos (2 821,19 Eur) nei miesto vietovėse (2 302,13 Eur), o mažosiose savivaldybėse jos buvo 8,23 proc. punkto didesnės už šalies vidurkį.

Švietimo pagalbai vienam besimokančiajam vidutiniškai skiriama 248,2 Eur.

Tik pavienės šalies bendrojo ugdymo mokyklos yra visiškai pritaikytos neįgaliesiems, o profesinio mokymo įstaigų, visiškai pritaikytų įtraukiajam ugdymui, nėra. Labiausiai paplitusi pritaikymo forma – vidaus aplinkos pritaikymas. 2022 m. šalyje bendrojo ugdymo mokyklų, kurių vidaus aplinka pritaikyta neįgaliesiems, dalis sudarė 15,3 proc., o profesinio mokymo įstaigų – 7,6 proc.

Tikslinė parama mokykloms teikiama įgyvendinant šiuos projektus: *Kokybės krepšelio*, *EdTech* ir *Tūkstantmečio mokyklų* programą.

Vadovaujantis *Švietimo įstatymu* (23 str.), pagalbos mokyklai ir mokytojui paskirtis – teikti informacinę, ekspertinę, konsultacinę, psichologinę ir kvalifikacijos tobulinimo pagalbą, didinančią švietimo veiksmingumą ir skatinančią mokyklos veiklos tobulinimą ir mokytojo profesinį tobulėjimą. Mokyklai ir mokytojui padedama tobulinti veiklą, siekti geresnės švietimo kokybės konsultuojant, atliekant mokyklos veiklos kokybės įsivertinimą ir išorinį vertinimą, sudarant sąlygas mokytojams tobulinti kvalifikaciją. Pagalba mokykloms atitinka sisteminį lygmenį – teikiama institucijoms.

Pagalba užtikrinama pritaikant mokyklos aplinką, teikiant psichologinę, specialiąją pedagoginę, specialiąją ir socialinę pedagoginę pagalbą, mokyklas aprūpinant ugdymui skirtomis techninės pagalbos priemonėmis ir specialiosiomis mokymo priemonėmis, kitais įstatymų nustatytais būdais.

Pagalbą mokykloms ir mokytojams teikia NŠA, kompetencijų tobulinimo, psichologinės, specialiosios pedagoginės, specialiosios, socialinės pedagoginės pagalbos teikėjai, visuomenės sveikatos priežiūros specialistai, profesinės asociacijos ir kiti teikėjai.

Finansavimas. „Siekdamos sumažinti mokymosi pasiekimų atotrūkius tarp mokyklų, šalys taiko kelių tipų priemones: atkuria mokyklų socialinės ir ekonominės aplinkos pusiausvyrą, teikia tikslinę pagalbą palankių sąlygų neturinčioms mokykloms ir skatina aukštos kvalifikacijos mokytojus dirbti tokiose mokyklose. Dažniausiai taikoma priemonė – papildoma finansinė ar nefinansinė parama mokykloms, kitos dvi priemonės taikomos retai. Pagal švietimo sistemose taikomas pagalbos priemones Europos valstybes galima suskirstyti į tris grupes: taiko visas tris priemones (11 švietimo sistemų); taiko bent vieną priemonę (paprastai teikia papildomą paramą palankių sąlygų neturinčioms mokykloms) (26 švietimo sistemos, tarp jų ir Lietuvos, Latvijos, Estijos), netaiko jokių priemonių (5 sistemos)." (Eurydice, 2020 a)

Mokymui skiriamos lėšos. Vadovaujantis *Švietimo įstatymu*, pripažįstama, kad švietimo sistema įtrauki tada, kai joje sudaromos sąlygos kiekvienam asmeniui ugdytis, plėtoti savo galias ir gebėjimus, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę mokantis, socialinėje, kultūrinėje ir (ar) kitose veiklose (*Švietimo įstatymas*, 5 str., galiojanti suvestinė 2020 m. birželio 30 d. redakcija). Taigi, pagrindinės ir akivaizdžiausios priemonės yra susijusios su sąlygų ugdymui ir ugdymo organizavimui sudarymu. Pagal galiojančią 2023 m. *Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašo (2018)* redakciją, mokymo lėšos apskaičiuojamos, sudėjus lėšas ugdymo planui (ugdomajai veiklai) įgyvendinti, lėšas ugdymo finansavimo poreikių skirtumams tarp mokyklų sumažinti ir lėšas kitoms ugdymo reikmėms. Švietimo finansavimo duomenys (II.5.1.1 pav.) pagal savivaldybių grupes ir vietovę rodo, kad vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui vidutiniškai tekusios mokymo lėšos (Eur) kaimo vietovėse yra didesnės nei miesto vietovėse, o mažosiose savivaldybėse – didesnės nei kitose savivaldybių grupėse (daugiau apie tai – I.2.4 skyriuje).

II.5.1. 1 pav. **Nepriklausomai nuo vietovės, kasmet auga mokymo lėšos (Eur), skiriamos vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui**
Vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui* vidutiniškai tekusios mokymo lėšos (Eur) pagal savivaldybių grupes ir vietovę

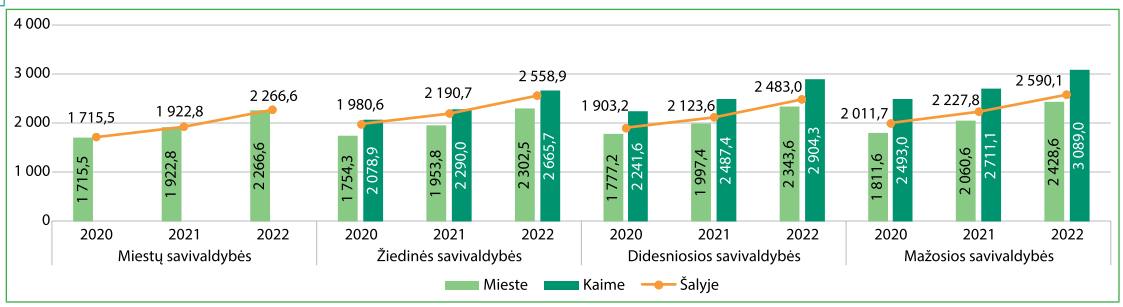

*Pastaba: mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose skaičiuojamas kartu su vaikais, ugdomais pagal priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo programas.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Lėšos švietimo pagalbai. Švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose naudojamos mokymo (tikslinės dotacijos) lėšos skirtos visiems vaikams ir mokiniams, ugdomiems pagal priešmokyklinio, ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo programas. Nors švietimo pagalbos užtikrinimas yra savarankiška savivaldybių funkcija, ŠMSM šios kadencijos laikotarpiu nuosekliai remia savivaldybes ir didina švietimo pagalbos finansavimą mokyklose. Per dvejus metus besimokančiųjų skaičius padidėjo 1,6 proc. punkto, t. y. 2020 m. fiksuota 446 920, o 2022 m. – 454 268 mokiniai. Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose, tenkančios vienam mokiniui (Eur), per dvejus metus išaugo 1,6 karto. 2020 m. švietimo pagalbai panaudota 72 608 719,66 Eur, o 2022 m. – 112 761 614,89 Eur. Remiantis savivaldybių mokymo lėšų panaudojimo ataskaitomis, švietimo pagalbai vienam mokiniui panaudotos lėšos (Eur) išaugo 1,5 karto – nuo 162,46 Eur 2020 m. iki 248,23 Eur 2022 m. Gerokai mažesnė vidutiniškai skirtų lėšų dalis vienam besimokančiajam tenka miestų ir žiedinių savivaldybių grupėse, o didesniųjų ir mažųjų savivaldybių grupėse – priešingai – viršija šalies vienam besimokančiajam vidutiniškai skiriamą lėšų dalį. Miestų savivaldybėse lėšų, skiriamų vienam mokiniui, dydis 2020–2022 m. pakilo nuo 141,76 Eur iki 229,33 Eur, žiedinėse savivaldybėse padidėjo nuo 175,96 Eur iki 245,90 Eur. Didesniosiose savivaldybėse lėšų, skiriamų vienam mokiniui, dydis 2020–2022 m. paaugo nuo 185,95 Eur iki 272,42 Eur ir 24,19 Eur viršija šalies vidurkį, mažosiose savivaldybėse – nuo 184,60 Eur iki 284,30 Eur ir 30,07 Eur viršija šalies vidurkį.

Stengiantis pritraukti daugiau švietimo pagalbos specialistų ir sudaryti jiems geresnes darbo sąlygas, 2021 m. rugsėjį vidutiniškai 20 proc. padidintas šių specialistų atlyginimas, o 2022 m. – dar 12,5 proc. Iš viso 2023–2029 m. laikotarpiu suplanuotos 150 mln. Eur investicijos, skirtos mokykloms: mokymosi aplinkai parengti, specialistams pritraukti, švietimo pagalbai plėsti. Bendradarbiaujant su savivaldybėmis, toliau bus didinamas finansavimas švietimo pagalbai organizuoti.

II.5.1. 2 pav. **Mokinių skaičiui šiek tiek paaugus, lėšų švietimo pagalbai skirta 1,6 karto daugiau, ir 2022 m. ši suma siekė 112 761 614,89 Eur**

2022 m. švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose panaudotos mokymo (tikslinės dotacijos) lėšos, skirtos vienam besimokančiajam, ugdomam pagal priešmokyklinio, ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo programas

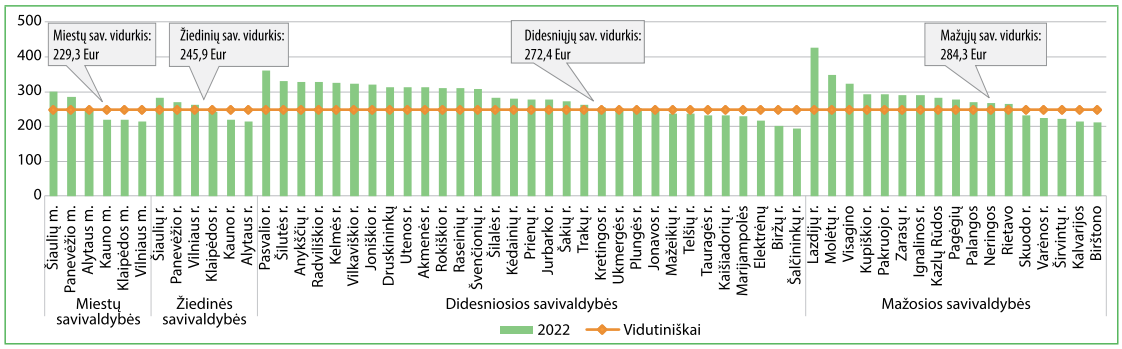

Duomenų šaltinis: sudaryta, remiantis ŠVIS savivaldybių mokymo lėšų panaudojimo ataskaitomis

Mokyklų aplinkos pritaikymas ir aprūpinimas mokymo priemonėmis

Mokyklų aplinkos pritaikymas asmenims su negalia. Skirtingų negalių turintys besimokantieji turi skirtingų aplinkos pritaikymo poreikių. Todėl reikalingiems gyvenimo, kalbos ir socialiniams įgūdžiams, būtiniems dalyvauti švietimo procese ir bendruomenės gyvenime, formuoti reikalingos priemonės, skirtos akliems ir silpnaregiams, kurtiems ir neprigirdintiems, turintiems komunikacijos sutrikimų, socialinio bendravimo sunkumų ar intelekto sutrikimų besimokantiesiems. Įgyvendinant 2021–2024 m. įtraukties veiksmų planą, užtikrinamas savivaldybių aprūpinimas reikalingų priemonių komplektais; savivaldybės įsigyja ne mažiau kaip po 50 komplektų specialiųjų mokymo priemonių ir ugdymui skirtų techninės pagalbos priemonių, ir jas taikyti mokomi mokytojai, jų padėjėjai, švietimo pagalbos specialistai.

Fizinės mokyklų aplinkos pritaikymas negalią turintiems asmenims yra viena iš esminių įtraukiojo ugdymo sąlygų. Iš 2022–2023 m. m. veikusių bendrojo ugdymo mokyklų visiškai pritaikyta buvo 1,75 proc. mokyklų. Matyti vietovių skirtumai: kaimo vietovėse visiškai pritaikyta 1,07 proc., o miesto vietovėse – 2,05 proc. mokyklų. Nuo 2019 m. iki 2022 m. visiškai pritaikytų mokyklų dalis šalyje paaugo 1,08 proc. punkto, kaimo vietovėse – 0,56 proc. punkto, o miesto vietovėse – 1,29 proc. punkto. Profesinio mokymo įstaigų kasmet mažėja, tačiau iš 54, veikusių 2022–2023 m. m., nė viena nebuvo pritaikyta negalią turintiems asmenims (daugiau apie tai – I.1.6 ir I.2.4 skyriuose).

II.5.1. 3 pav. **Per ketverius metus visiškai pritaikytų šalies švietimo įstaigų dalis (proc.) paaugo 1,1 proc. punkto ir siekia 1,8 proc.**

Bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų, kurių fizinė aplinka pritaikyta neįgaliesiems, dalis* (proc.), 2019–2022 m.

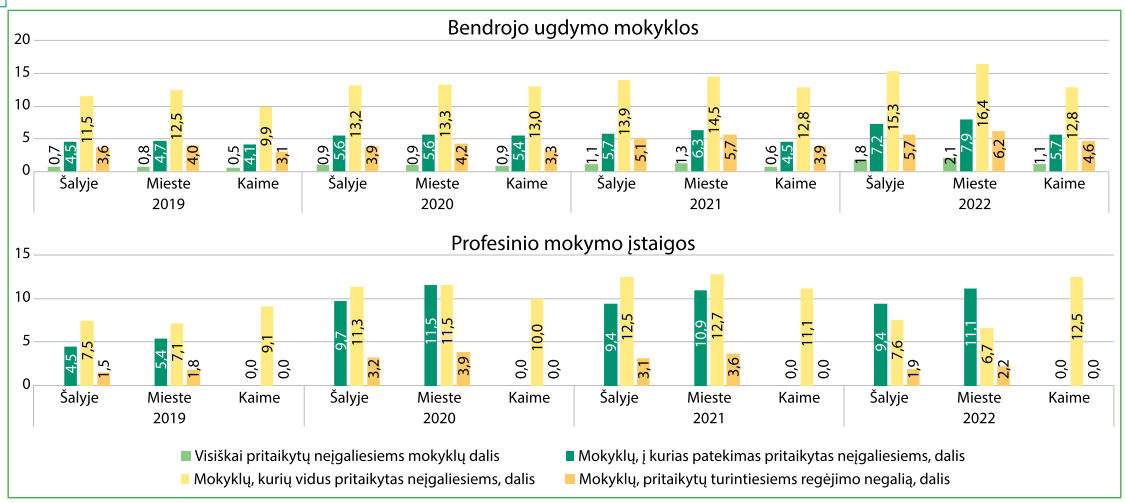

* Atsižvelgiama tik į pagrindinių padalinių pritaikymą, į skyrių pritaikymą neatsižvelgiama.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Labiausiai paplitusi pritaikymo forma – vidaus aplinkos pritaikymas. 2022 m. šalyje bendrojo ugdymo mokyklų, kurių vidaus aplinka buvo pritaikyta neįgaliesiems, dalis sudarė 15,3 proc., o profesinio mokymo įstaigų – 7,6 proc. Mažiausiai yra mokyklų, pritaikytų regėjimo negalią turintiems besimokantiesiems. Tais pačiais metais regėjimo negalią turintiems mokiniams pritaikytų bendrojo ugdymo mokyklų dalis buvo 5,7 proc., o profesinio mokymo įstaigų – 1,9 proc.

Aprūpinimas kompiuteriais. Gerėja bendrojo ugdymo mokyklų aprūpinimas kompiuteriais ir įvairiomis šiuolaikinėmis mokymo priemonėmis. Kasmet daugėja mokymui naudojamų kompiuterių, tenkančių 100-ui mokinių, skaičius. Dėl COVID-19 pandemijos ir nuotolinio ugdymo mokyklų aprūpinimas kompiuteriais nuo 2019 m. gerokai išaugo. Po 2020 m. mokymui naudojamų kompiuterių, tenkančių 100-ui mokinių, skaičius vidutiniškai padidėjo nereikšmingai – beveik 2 kompiuteriais. Analizuojant penkerių metų duomenis, nustatyta, kad miesto mokyklose 100-ui mokinių tenka mažiau kompiuterių, tai pastebima ir analizuojant padėtį savivaldybėse.

II.5.1. 4 pav. **Bendrojo ugdymo mokyklose padaugėjo mokymui skirtų kompiuterių; labiausiai jų daugėjo kaimo vietovių ir valstybės įsteigtose mokyklose**
Mokymui naudojamų kompiuterių, tenkančių 100-ui mokinių, skaičiaus kaita bendrojo ugdymo mokyklose 2018 m., 2020 m., 2022 m.

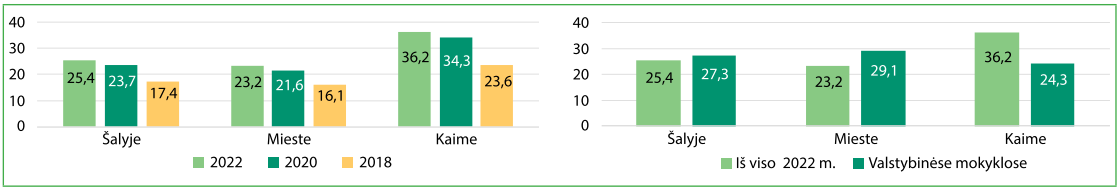

Duomenų šaltinis: ŠVIS

2022 m. miestų savivaldybių vidurkis – 19,6 kompiuterio; daugiausia kompiuterių 100-ui mokinių tenka mažųjų savivaldybių grupėje – 34,7 (II.5.1.5 pav.). Kadangi mokyklose ne visos klasės gausiai aprūpintos kompiuteriais, jie neskiriami kiekvienam mokiniui. Aprūpinimo kompiuteriais stygių mokyklų bendruomenės sprendžia ugdymo organizavimo sprendiniais: mokiniams suplanuojamos grupinio darbo užduotys arba naudojami mokinių turimi išmanieji įrenginiai.

II.5.1. 5 pav. **Santykinai prastesnį miesto mokyklų aprūpinimą kompiuteriais iš dalies lemia didesnis mokinių skaičius klasėse**
Mokymui naudojamų kompiuterių, tenkančių 100-ui mokinių, skaičius 2022 m.

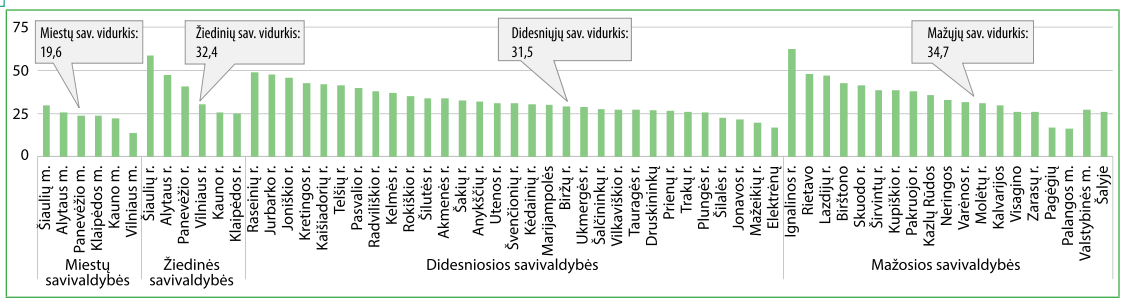

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Miestų savivaldybių grupėje daugiausia kompiuterių 100-ui mokinių tenka Šiaulių m. sav. – 29,8, mažiausiai – Vilniaus m. sav. – 13,9. Žiedinių savivaldybių grupėje daugiausia kompiuterių 100-ui mokinių tenka Šiaulių r. sav. – 58,6, mažiausiai – Klaipėdos r. sav. – 25,5. Didesniųjų savivaldybių grupėje daugiausia kompiuterių 100-ui mokinių tenka Raseinių r. sav. – 48,8, mažiausia – Elektrėnų sav. – 16,9. Mažųjų savivaldybių grupėje daugiausia kompiuterių 100-ui mokinių tenka Ignalinos r. sav. – 62,4, mažiausiai – Palangos m. sav. – 16,2.

Laboratorijų įrengimas. Daugėja mokyklų, kuriose įrengtos laboratorijos, suteikiančios įvairesnių galimybių mokiniams mokytis tyrinėjant, eksperimentuojant. Nuo 2018 m. iki 2022 m. šalies bendrojo ugdymo mokyklose laboratorijų gerokai (15,8 proc. punkto) padaugėjo. Laboratorijomis geriau aprūpintos valstybinės ir miesto mokyklos nei kaimo vietovių mokyklos. Vertinant pagal mokyklos tipą, 2022 m. daugiausia laboratorijų turėjo gimnazijos (64,8 proc.), progimnazijos (63,1 proc.), pagrindinės mokyklos (31,2 proc.), mažiausiai – pradinės mokyklos (12,2 proc.).

II.5.1. 6 pav. **Šalies švietimo įstaigose per penkerius metus padaugėjo laboratorijų: miesto mokyklose – per 15,1 proc. punkto, o kaimo vietovių mokyklose – 11,9 proc. punkto. Pagal bendrojo ugdymo mokyklos tipą, 2022 m. mažiausiai laboratorijų įrengta pradinėse (12,2 proc.) ir pagrindinėse (31,2 proc.) mokyklose**

Laboratorijų turinčių bendrojo ugdymo mokyklų dalys* (proc.), 2018 m., 2020 m. ir 2022 m.

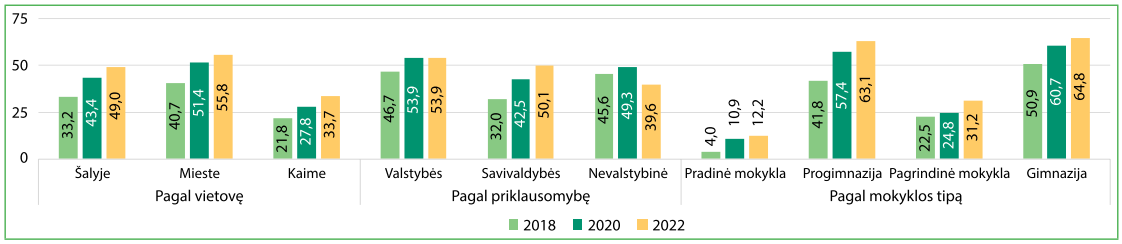

* Jei nors vienas mokyklos padalinys turi bent vieną laboratoriją, skaičiuojant rodiklį laikoma, kad mokykla turi laboratoriją.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Aprūpinimas daugialypės terpės projektoriais ir sąveikiosiomis lentomis. Bendrojo ugdymo mokyklose daugėja daugialypės terpės projektorių ir sąveikiųjų lentų. ŠVIS duomenimis, 2020 m. 100-ui mokinių teko vidutiniškai 6,5 projektoriaus (2018 m. – 6,2), o sąveikiųjų lentų – 2,1 (2018 m. – 1,4). 2022 m. šalyje 100-ui mokinių vidutiniškai teko 6,0 projektoriai ir sąveikiosios lentos. Šiomis priemonėmis aprūpinami ne atskiri mokiniai, o klasės. Pagal vietovę miestų savivaldybėse 2022 m. fiksuota 5,5, o kaimo vietovėse – 8,5 šių priemonių. Aprūpinimo projektoriais rodikliai pagal savivaldybių grupes nevienodi (II.5.1.7 pav.) – daugiausia projektorių fiksuota mažųjų savivaldybių grupėje – 8,1, o mažiausiai – miestų savivaldybių grupėje (4,9). Aprūpinimo sąveikiosiomis lentomis situacija panaši – daugiausia sąveikiųjų lentų fiksuota žiedinių savivaldybių grupėje – 2,9, mažiausiai – miestų savivaldybių grupėje (2,2).

II.5.1. 7 pav. **2022 m. savivaldybėse 100-ui mokinių teko nuo 4,2 (Vilniaus m.) iki 13,0 (Ignalinos r.) daugialypės terpės projektorių ir nuo 0,4 (Pagėgių sav.) iki 9,1 (Neringos sav.) sąveikiosios lentos**

Daugialypės terpės projektorių ir sąveikiųjų lentų, tenkančių 100-ui mokinių, skaičius savivaldybių ir valstybinėse bendrojo ugdymo mokyklose, 2022 m.

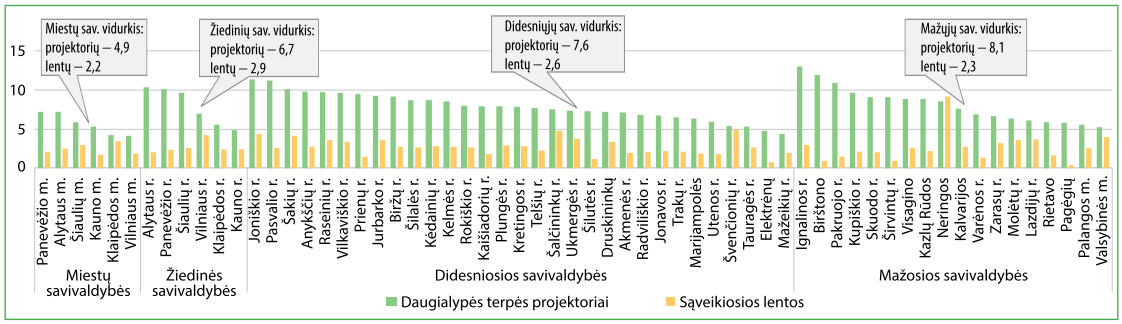

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Tikslinė parama

Kokybės krepšelio skyrimas bendrojo ugdymo mokykloms. „Kokybės krepšelio“ projektas pradėtas įgyvendinti 2018 m. ir skirtas mokinių ugdymosi pasiekimams gerinti. Įgyvendinant projektą, siekiama šių tikslų: padėti savivaldybėms sudaryti prielaidas ugdymo kokybei gerėti; gerinti stiprią geros mokyklos požymių raišką turinčių bendrojo ugdymo mokyklų atsakomybę ir atskaitomybę už ugdymo kokybę, skiriant finansavimą veiklai tobulinti ir gerajai patirčiai skleisti; sumažinti bendrojo ugdymo kokybės skirtumus tarp savivaldybių, bendrojo ugdymo mokyklų, suteikiant konsultacinę ir finansinę pagalbą silpną geros mokyklos požymių raišką turinčioms mokykloms. Kokybės krepšeliui iš ES struktūrinių fondų 2 metams skirta per 24 mln. Eur. Pagal projektą sudaryti sąrašai (*Kokybės krepšelio skyrimo bendrojo ugdymo mokykloms tvarkos aprašas, 2018*) mokyklų, turinčių stiprią geros mokyklos požymių raišką (30 mokyklų) ir turinčių silpną geros mokyklos požymių raišką (150 mokyklų). Mokykloms atrinkti pagal nustatytus kriterijus buvo naudojami mokinių pasiekimų patikrinimo ir mokyklų išorinio vertinimo duomenys. Atrenkant mokyklas atsižvelgta į šiuos aspektus: kokia mokyklos mokinių savijauta, mokyklos palaikoma kultūra, kokie mokinių pasiekimai, ar mokytojai stengiasi padėti vaikams, atėjusiems iš socialinės rizikos šeimų, kiek lėšų skiriama mokyklos

mokinių konsultacijoms, kitai mokymosi pagalbai, ugdymo aplinkai, tiriamajai ir kūrybinei mokinių veiklai organizuoti, mokytojų kvalifikacijai tobulinti ir kt.

„Tūkstantmečio mokyklų“ programa. Siekiant užtikrinti vienodas mokymosi sąlygas kiekvienam mokiniui, nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos ir socialinės padėties, taip pat pasiekimų ir pažangos (rezultatų) tvarumą, reikalingos kompleksinės priemonės ir kiekvienos savivaldybės situacijos bei konteksto įvertinimas. Siekiant visapusiškai spręsti įvardytas problemas, parengta „Tūkstantmečio mokyklų“ programa, kurią Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministrė patvirtino 2022 m. Plėtojant koncepciją vadovaujamasi nuostata, kad kiekvienas Lietuvos vaikas turi turėti galimybę mokytis šiuolaikiškoje ir atviroje mokykloje. Įgyvendinant šį tikslą, siekiama mažinti mokinių pasiekimų atotrūkius ir sukurti integralias, optimalias ir kokybiškas ugdymo(si) sąlygas kiekvienoje savivaldybėje. Šia pažangos programa siekiama nuosekliai, palaipsniui atnaujinti visas programoje dalyvaujančių savivaldybių mokyklas. Vykdant pažangos programą, vadovaujamasi tokiais principais, kaip individualus dėmesys, bendradarbiavimas, tinklaveika, tobulinamos sritys, prieinama pagalba. Programa pradėta įgyvendinti 2021 m. ir truks iki 2026 m. Programa įgyvendinama pagal ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą „Naujos kartos Lietuva“, finansuojamą Europos Sąjungos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės „NextGenerationEU“ lėšomis. Programai įgyvendinti planuojama skirti 210 mln. Eur priemonės „NextGenerationEU“ lėšų (daugiau žr.: „TŪKSTANTMEČIO MOKYKLŲ“ PROGRAMA: Švietimo pažanga įgyvendinant pokyčius savivaldybėse. Rekomendacijos savivaldybių švietimo padalinių darbuotojams ir kitiems švietimo lyderiams (2023). Prieiga per internetą: https://tukstantmeciomokyklos.lt/wp-content/uploads/2023/02/TUM-rekomendaciju-leidinys.pdf.).

Nacionalinės švietimo agentūros „EdTech“ centras įkurtas pagal projektą „Skaitmeninė švietimo transformacija („EdTech“)“. „EdTech“ siekia vykdyti nacionalinę misiją – įgyvendinti skaitmeninę švietimo sistemos transformaciją. Centras supažindina švietimo įstaigas – nuo ikimokyklinio ugdymo mokyklų iki universitetų – su inovatyviausiomis ugdymo priemonėmis, kviečia išbandyti naujus, patrauklius skaitmeninius mokymosi sprendinius mokyklose – nuo karjeros planavimo ir asmeninio tobulėjimo programų iki virtualiosios realybės. Įgyvendinant projektą sprendžiami tokie nacionaliniai iššūkiai, kaip efektyvesnis švietimo sistemos generuojamų duomenų naudojimas; reikiamos techninės bei programinės įrangos ir kokybiško skaitmeninio turinio teikimas mokymo įstaigoms; skaitmeninių inovacijų plėtra švietimo įstaigose, pedagogų įtraukimas ir jų skaitmeninių kompetencijų plėtotė. „EdTech“ centras sudaro galimybes pedagogams dalyvauti IT studijose arba tobulinti praktinius įgūdžius. 2023 m. atrinkta per 300 mokytojų, norinčių dalyvauti „EdTech“ kuriamame inovatorių tinkle. Į skaitmeninių kompetencijų stiprinimo mokymus pagal „Edtech“ projektą užsiregistravo daugiau kaip 1 200 mokytojų. Mokytojai atlieka skaitmeninių kompetencijų lygio įsivertinimą, naudodamiesi priemone *SELFIE for TEACHERS*. Skaitmenines kompetencijas įsivertino ir į „Edtech“ projekto organizuojamus skaitmeninių kompetencijų mokymus užsiregistravo daugiau nei 2 000 mokytojų. Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo lygmenyse daugiausia taikomi A1, A2 lygiai, pagrindinio ir vidurinio ugdymo lygmenyse – B1, B2 lygiai. Dar viena „EdTech“ centro veikla – mokyklų, atrinktų pagal nustatytus kriterijus, klasių aprūpinimas moderniausia mokymo įranga sklandžiam nuotoliniam ir hibridiniam mokymui užtikrinti, pavyzdžiui, vaizdo konferencijų kameromis, projektoriais. Ši įranga leis efektyviai organizuoti ugdymo procesą, lanksčiai įtraukiant skaitmeninio turinio priemones (daugiau apie „EdTEch“ žr.: https://edtech.nsa.smm.lt/).

2023 m. vyko „Erasmus+“ KA2 projekto „STEAM ugdymo tobulinimas“ baigiamoji tarptautinė konferencija. Lietuvos pedagogai konkursui pateikė 78 STEAM iššūkio įgyvendinimo aprašus, iš kurių 31 buvo atrinktas tarptautiniam gerosios praktikos rinkiniui, o jų autoriai pakviesti dalyvauti konferencijoje. Septyni STEAM projektai pripažinti geriausiais, apdovanoti prizais. Per konferenciją buvo pristatyti vykdant projektą „STEAM ugdymo tobulinimas“ parengti trys intelektiniai produktai:

- Praktinis STEAM ugdymo mokykloje įgyvendinimo ir tobulinimo vadovas (prieiga per internetą: https://web.htk.tlu.ee/STEAM/handbook/);

- Gerosios STEAM praktinės veiklos pavyzdžių rinkinys (prieiga per internetą: https://dose-project.eu/?page_id=40);
- Kompetencijų tobulinimo programa mokytojams ir pedagogams su STEAM kompetencijos tobulinimo rekomendacijomis (prieiga per internetą: https://dose-project.eu/?page_id=399).

Visos dienos mokyklos. Prieš keletą metų pradėjo veikti 40 visos dienos bendrojo ugdymo mokyklų. Šiose ugdymo įstaigose vaikai gali likti net iki 17–18 val. ir atlikti namų darbus, ilsėtis, lankyti būrelius, o su jais dirba pedagogai ir švietimo pagalbos specialistai. Visos dienos modelį išbandžiusios ir tęsiančios mokyklos pastebi akivaizdžiai geresnę mokinių pažangą (ypač – vaikų iš socialiai pažeidžiamų šeimų), mažėjančią mokinių socialinę atskirtį.

Visos dienos mokyklos nauda akivaizdi tiek vaikams, tiek jų tėvams. Per *2021–2027 m. ES fondų finansavimo investicijų programos* laikotarpį daugelyje Lietuvos regionų numatoma finansuoti erdvių sukūrimą ir universalaus dizaino elementų įrengimą visos dienos mokyklose, taip išplečiant jose vykdomų neformaliojo ugdymo programų pasiūlą pagal individualius mokinių poreikius. Šios ŠMSM pažangos priemonės veiklai vykdyti numatytas 30,23 mln. Eur finansavimas. Todėl tikėtina, kad jau artimiausiu metu visos dienos mokyklos modelis bus neatsiejamas nuo daugelio Lietuvos mokyklų.

Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas. Lygios galimybės švietimo sistemoje rodo, kad sistema yra socialiai teisinga, užtikrina asmens teisių įgyvendinimą, kiekvienam asmeniui laiduoja švietimo prieinamumą, bendrojo išsilavinimo ir pirmosios kvalifikacijos įgijimą, sudaro sąlygas tobulinti turimą kvalifikaciją ar įgyti naują. Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas yra sudedamoji neformaliojo suaugusiųjų švietimo dalis. Ne rečiau kaip kartą per trejus metus pedagoginiai darbuotojai (išskyrus aukštųjų mokyklų darbuotojus), atsižvelgdami į savo pedagoginės veiklos specifiką, privalo tobulinti kvalifikaciją socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo ir kitose srityse. Valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų pedagoginių darbuotojų (išskyrus aukštųjų mokyklų darbuotojus) kvalifikacija tobulinama, vadovaujantis švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtintais nuostatais. Aukštųjų mokyklų pedagoginių darbuotojų kvalifikacija tobulinama pačių aukštųjų mokyklų nustatyta tvarka.

II.5.1. 1 lentelė **Įgyvendinant 2021–2024 m. įtraukties veiksmų planą, parengtos rekomendacijos dėl priemonių, atitinkančių universalaus dizaino principus, ir IKT įrankių, padedančių organizuoti bebarjerį mokymą visiems besimokantiesiems, naudojimo ugdymo procese, taip pat sėkmingo kiekvieno mokinio ugdymo organizavimo**

2023 m.
Į ką svarbu atkreipti dėmesį planuojant, įsivertinant ir skelbiant mokyklos pažangą. Rekomendacijos. (2023). NŠA, Vilnius. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2023/01/Mokyklos-pazanga_.pdf. EBPO profesinio mokymo sistemų apžvalgos. Profesinio mokymo įstaigų mokytojai ir vadovai. (2023). NŠA, Vilnius. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2023/02/Profesinio-mokymo-istaigu-mokytojai-ir-vadovai_VISAS-02.24.pdf. Baltoji knyga. Didelį mokymosi potencialą turinčių mokinių atpažinimo ir ugdymo vadovas. (2023). NŠA, Vilnius. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2023/04/Baltoji-knyga_elektroninis.pdf. Romų vaikų ugdymo patirtis Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose. Metodinis leidinys. (2023). NŠA, Vilnius. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2023/05/Romu-vaiku-ugdymo-patirtis.pdf. Praktinis STEAM ugdymo mokykloje įgyvendinimo ir tobulinimo vadovas. (2023). NŠA, Vilnius. Prieiga per internetą: https://web.htk.tlu.ee/STEAM/handbook/.
2022 m.
Įtraukties link. Ką turi žinoti mokykla? Atmintinė mokykloms. (2022). NŠA, Vilnius. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/12/Itraukties-link.-Ka-turi-zinoti-mokykla.Atmintine-mokykloms.pdf. Mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų praktinių patirčių taikant universalaus dizaino priemones ugdymui(si) analizė. (2022). NŠA, Vilnius. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/05/buf_Universalaus-dizaino-priemone%CC%87s-ugdymuisi-1.pdf. Bendrojo ugdymo mokyklų įsivertinimo klausimynų taikymo rekomendacijos. (2022). NŠA, Vilnius. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/02/BUM-isivertinimo-rekomendacijos-02-10-galutinis.pdf. Neformaliojo vaikų švietimo mokyklų (teikėjų) įsivertinimo klausimynų taikymo rekomendacijos. (2022). NŠA, Vilnius. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/02/NVS-isivertinimo-rekomendacijos-viesinimui-1.pdf. Įtraukiojo ugdymo įgyvendinimo kryptingumas mokyklose, vykdančiose bendrojo ugdymo programas. Teminio išorinio vertinimo ataskaita. (2022). NŠA, Vilnius. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/03/2021-m.-teminio-isorinio-vertinimo-ataskaita_22-3-3-GV_TA.pdf.

II.5.2. Priemonės, gerinančios mokinių galimybes mokytis

Mokinių vežiojimo į mokyklą paslauga – priemonė, padedanti gerinti ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo prieinamumą toliau nuo mokyklos gyvenantiems mokiniams. 2022 m. buvo vežiojama 2,9 proc. (2019 m. – 2,6 proc.) ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo ir 20,5 proc. (2019 m. – 21,6 proc.) bendrojo ugdymo mokyklas lankančių mokinių. 2022 m. SUP turintys mokiniai sudarė 18,7 proc. (2019 m. – 23,4 proc.) vežiojamų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo ir 18,4 proc. (2019 m. – 18,9 proc.) vežiojamų bendrojo ugdymo mokinių.

Mokiniai ikimokyklinio ugdymo mokyklas dažniausiai pasiekia privačiu transportu (40 proc.; 36,6 proc. turinčiųjų SUP), geltonaisiais autobusais (31,1 proc.; 35,2 proc. turinčiųjų SUP); bendrojo ugdymo mokyklas – maršrutiniu transportu (36 proc.; 23,1 proc. turinčiųjų SUP), geltonaisiais autobusais (31,4 proc.; 43,5 proc. turinčiųjų SUP).

Socialinės ir švietimo pagalbos poreikį iš esmės atspindi mokinių ir (ar) jų tėvų (globėjų, rūpintojų), mokytojų, švietimo teikėjų poreikių įvairovė ir juos atitinkančių paslaugų pasiūla. Nevienodas poreikių ir jų tenkinimo galimybių pasiskirstymas kelia nerimą, nes sėkmė švietimo sistemoje užtikrina galimybes darbo rinkoje, ir tai tiesiogiai susiję su dalyvavimu visuomeniniame gyvenime.

Rūpinimąsi kiekvieno asmens lygiomis galimybėmis atskleidžia teikiama parama mokiniams iš nepalankios socialinės, kultūrinės, ekonominės aplinkos, patyčių prevencinės programos ir pagalbą gavusių mokinių dalis.

Kai švietimo sistema įtrauki, kiekvienam asmeniui sudaromos sąlygos ugdytis, plėtoti savo galias ir gebėjimus, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę mokantis, socialinėje, kultūrinėje ir (ar) kitose veiklose (*Švietimo įstatymas*, 5 str., galiojanti suvestinė 2020 m. birželio 30 d. redakcija). Teikiant paramą mažinama socialinė mokinių iš nepalankios SEK aplinkos atskirtis.

Švietimo socialinis teisingumas įgyvendinamas, vadovaujantis *Švietimo įstatymo* (galiojanti suvestinė 2020 m. birželio 30 d. redakcija) 5 straipsnio lygių galimybių principu – užtikrinant socialinę ir švietimo pagalbą asmenims, neturintiems palankių aplinkos sąlygų ar patiriantiems socialinę atskirtį. Įgyvendinant švietimo teisingumą, pagalbos priemonėmis garantuojama teisė būti nediskriminuojamam ir siekiama, kad būtų tenkinamos švietimo pagalbos reikmės užtikrinant ugdymosi įvairovę. Vertinant paramą palankių sąlygų neturintiems mokiniams, dėmesys kreipiamas į mokinių vežiojimo, taip pat socialinės ir švietimo pagalbos poreikių tenkinimą.

Mokinių vežiojimo mastas. Švietimo teisingumas užtikrinamas tada, kai mokiniams, nepriklausomai nuo su jais susijusių išorinių aplinkybių, suteikiamos vienodos galimybės dalyvauti ugdymo procesuose. Viena iš pagalbos priemonių, gerinanti ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo prieinamumą toliau nei 3 km nuo mokyklos gyvenantiems vaikams – vežiojimo į mokyklą paslauga.

Vežiojami pagal ikimokyklinio ugdymo programą ugdomi 3–5 metų vaikai. Šalyje 2022 m. į ikimokyklinio ugdymo mokyklas buvo vežiojami 2 306 vaikai, ugdomi pagal ikimokyklinio ugdymo programą; tai 250 vaikų daugiau nei 2019 m., bet apskritai vežiojamų vaikų nėra daug, jie sudaro vos 2,9 proc. visų pagal ikimokyklinio ugdymo programą ugdomų vaikų (2019 m. – 2,6 proc.). Vežiojamų vaikų dalis (proc.) mažiausia miestų savivaldybėse, didžiausia – mažosiose ir žiedinėse savivaldybėse. Vežiojamų vaikų dalis svyruoja nuo 0 proc. Palangos ir Visagino savivaldybėse iki 38,4 proc. Pagėgių savivaldybėje. 2022 m., palyginti su 2019 m., vežiojamų vaikų dalis (proc.) 5-iose savivaldybėse išliko tokia pati, 21-oje savivaldybėje mažėjo, o likusiose 34-iose savivaldybėse – didėjo (II.5.2.1 pav.).

II.5.2. 1 pav. **2022 m. daugumoje savivaldybių buvo vežiojama iki 3 proc. ikimokyklinio ugdymo programoje dalyvaujančių vaikų nuo 3 metų, bet kai kuriose jų buvo daugiau nei 30 proc.**

Į mokyklas vežiojamų ikimokyklinio ugdymo programoje dalyvaujančių 3 metų ir vyresnių vaikų dalys (proc.) savivaldybėse, 2019 m. ir 2022 m.

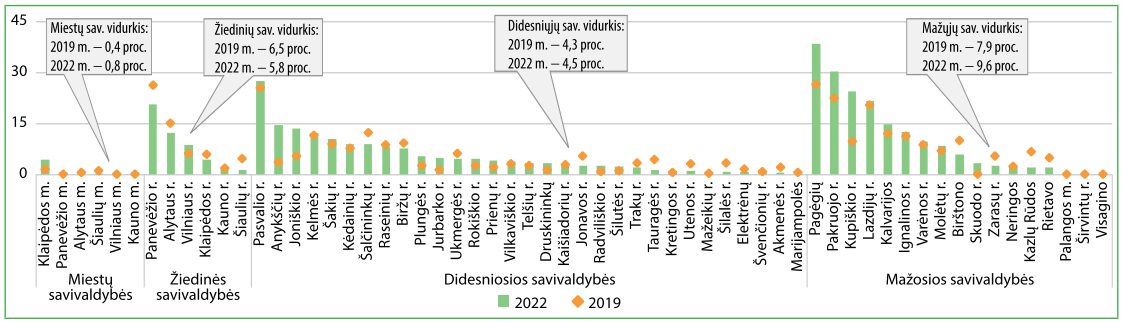

Duomenų šaltinis: ŠVIS

2022 m. į mokyklas buvo vežiojami 432 įvairaus amžiaus ikimokyklinio ugdymo programoje dalyvaujantys vaikai, turintys SUP (2019 m. – 482 vaikai). Vežiojamų SUP turinčių vaikų dalis 2019–2022 m. kasmet mažėjo (2019 m. buvo 23,4 proc.).

Kaip ir apskritai ikimokyklinio ugdymo programoje dalyvaujantys vaikai, turintieji SUP iki mokyklos dažniausiai vežiojami mažosiose savivaldybėse. Procentinės vežiojamų ikimokyklinio ugdymo vaikų dalies vidurkis daugelyje savivaldybių grupių didėjo (išskyrus žiedines), o vežiojamų SUP turinčių vaikų procentinės dalies vidurkis mažėjo, išskyrus 0,1 proc. punkto padidėjimą miestų savivaldybėse (II.5.2.2 pav.).

II.5.2. 2 pav. **Daugelyje savivaldybių mažėjo vežiojamų SUP turinčių ikimokyklinio ugdymo programoje dalyvaujančių vaikų dalis (proc.)**

Į mokyklas vežiojamų SUP turinčių vaikų dalys (proc.) nuo visų ikimokyklinio ugdymo programoje dalyvaujančių SUP turinčių vaikų savivaldybėse, 2019 m., 2022 m.

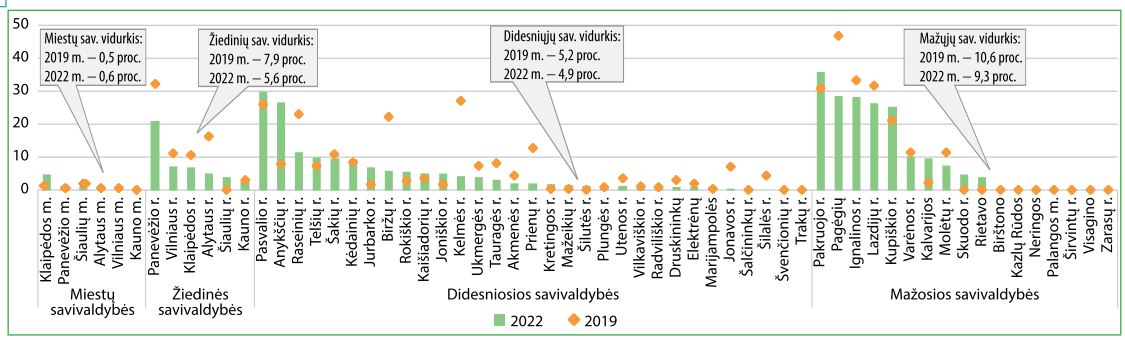

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Daugiausia ikimokyklinio ugdymo programoje dalyvaujančių 3–5 metų vaikų į mokyklas vežiojama privačiu transportu arba geltonaisiais autobusais (II.5.2.3 pav.). 2022 m., palyginti su 2019 m., sumažėjo vežiojamų mokyklos transportu ir padaugėjo vežiojamų kitais būdais ikimokyklinio ugdymo programas lankančių vaikų. SUP turintys vaikai, palyginti su bendru vežiojamų vaikų skaičiumi, 2022 m. dažniau buvo vežiojami geltonaisiais autobusais ir mokyklos organizuojamu transportu, bet šie skirtumai nėra dideli.

II.5.2. 3 pav. **Daugiausia ikimokyklinio ugdymo programoje dalyvaujančių vaikų nuo 3 metų į mokyklas vežiojama privačiu transportu arba geltonaisiais autobusais**

Į mokyklas vežiojamų ikimokyklinio ugdymo programoje dalyvaujančių 3 metų ar vyresnių vaikų ir SUP turinčių vaikų pasiskirstymas (proc.) pagal vežiojimo būdą

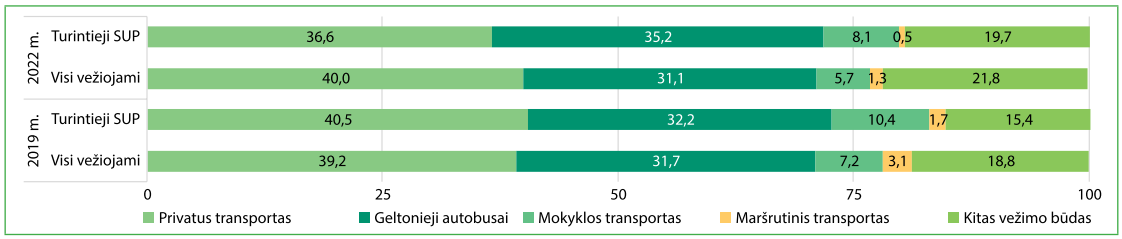

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Šalyje, sprendžiant iš nedidelio vežiojamų vaikų procentinės dalies vidurkio, daugumai ikimokyklinio ugdymo vaikų mokyklos yra lengvai pasiekiamos, arti namų, todėl nėra vežiojimo paslaugos poreikio. Tačiau padėtis

atskirose savivaldybėse gana skirtinga. Kita vertus, didesnė vežiojamų vaikų dalis, ypač kai kuriose mažosiose savivaldybėse, gali rodyti didėjančias savivaldybės, mokyklos pastangas užtikrinti ugdymo pasiekiamumą.

Vežiojami bendrojo ugdymo programų mokiniai. Per 2018–2022 m. laikotarpį padaugėjus mokinių, besimokančių pagal bendrojo ugdymo programas, padaugėjo ir vežiojamų mokinių skaičius: nuo 71 810 iki 73 274 mokinių. Į mokyklą vežiojamas kas penktas mokinys (2018 m. – 21,6 proc., 2022 m. – 20,8 proc.), ir tai yra gerokai daugiau, palyginti su ikimokyklinio ugdymo programų mokiniais.

Nors mieste mokosi kur kas daugiau mokinių nei kaime (2022 m. mieste mokėsi 294 tūkst., kaime – 57,5 tūkst. mokinių), vežiojamų mokinių skaičius gana panašus: 2022 m. mieste buvo vežiojami beveik 43 tūkst. (iš jų 7,2 tūkst. – turintieji SUP) (14,6 proc.), kaime – 30,3 tūkst. mokinių (iš jų 6,2 tūkst. – turintieji SUP), ir tai sudarė daugiau nei pusę – 52,8 proc. – kaime gyvenančių mokinių. SUP turintys vežiojami bendrojo ugdymo mokiniai 2022 m. sudarė 3,9 proc. visų bendrojo ugdymo mokinių ir 18,4 proc. vežiojamų mokinių. Kaime vežiojama didesnė procentinė mokinių dalis, nes miesto mokiniai dažniau mokosi mokykloje, kuri jiems priskirta pagal gyvenamąją vietą, taigi ji paprastai yra mažiau nutolusi nuo mokinio namų, nei kaimo mokinių atveju.

Analizuojant duomenis savivaldybės lygmeniu (II.5.2.4 pav.), matyti, kad 2022 m., palyginti su 2019 m., visose savivaldybių grupėse, išskyrus didesniųjų savivaldybių grupę, išaugo vežiojamų mokinių dalies vidurkis, ir tai rodo savivaldybių pastangas užtikrinti mokyklos pasiekiamumą visiems bendrojo ugdymo programose dalyvaujantiems mokiniams. 2022 m. daugiausia bendrojo ugdymo mokyklas lankančių mokinių iki mokyklos buvo vežiojama žiedinėse savivaldybėse – beveik pusė visų mokinių (44,7 proc.); panaši situacija buvo ir mažosiose savivaldybėse, kur vežiojama 38,7 proc. mokinių, taip pat didesniosiose savivaldybėse – 32,7 proc. mokinių. Miestų savivaldybėse vežiojamų mokinių dalis mažiausia, ji sudaro 6,5 proc. Per 2019–2022 m. laikotarpį 31-oje savivaldybėje vežiojamų mokinių procentinė dalis paaugo, dažniausiai – mažosiose savivaldybėse; 22-ose savivaldybėse ji mažėjo, o 7-iose (visų didžiųjų miestų savivaldybėse ir Kėdainių r. sav.) – išliko nepakitusi.

II.5.2. 4 pav. **Didžiausia procentinė bendrojo ugdymo mokinių dalis vežiojama žiedinėse savivaldybėse**

Į mokyklas vežiojamų pagal bendrojo ugdymo programas besimokančių mokinių dalys (proc.) savivaldybėse, 2018 m. ir 2022 m.

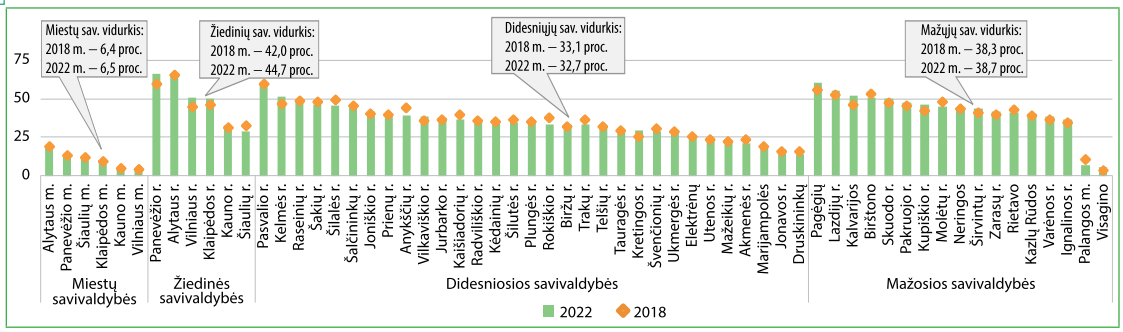

Duomenų šaltinis: ŠVIS

2022 m., palyginti su 2018 m., mažėjo procentinė maršrutiniu transportu vežiojamų mokinių dalis, didėjo – geltonaisiais autobusais, privačiu transportu, kitais vežimo būdais ir mokyklos transportu vežiojamų mokinių dalis (II.5.2.5 pav.). SUP turintys mokiniai dažniau nei apskritai visi vežiojami bendrojo ugdymo mokiniai atvyksta į mokyklą geltonaisiais autobusais ir rečiau – maršrutiniu transportu: 2022 m. geltonaisiais autobusais mokyklas pasiekė 43,5 proc. visų vežiojamų SUP turinčių mokinių ir 31,4 proc. visų vežiojamų bendrojo ugdymo mokinių; maršrutiniu transportu – 23,1 proc. SUP turinčių ir 36 proc. visų vežiojamų bendrojo ugdymo mokinių.

Taigi, bendrojo ugdymo mokyklas mokiniai dažniausiai pasiekia maršrutiniu transportu, o ikimokyklinio ugdymo mokiniai – privačiu transportu. Antras būdas, kuris vienodai dažnai taikomas visiems mokiniams vežioti, yra geltonieji autobusai – jais mokyklas pasiekia beveik trečdalis ikimokyklinio ugdymo programose ir bendrojo ugdymo programose besimokančių mokinių. SUP turintys mokiniai palyginti dažniau nei apskritai visi mokiniai vežiojami geltonaisiais autobusais.

II.5.2. 5 pav. **Populiariausi vežiojimo būdai, padedantys bendrojo ugdymo mokiniams pasiekti mokyklas, išlieka maršrutinis transportas ir geltonieji autobusai**

Į mokyklas vežiojamų bendrojo ugdymo mokinių ir SUP turinčių mokinių pasiskirstymas (proc.) pagal vežiojimo būdą

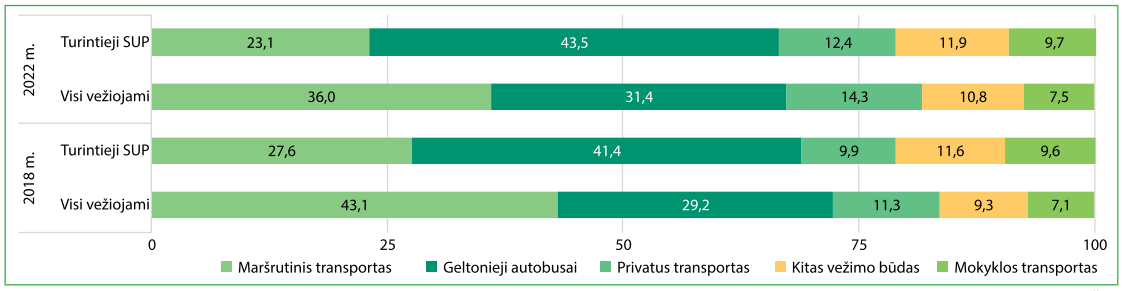

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Socialinės ir švietimo pagalbos priemonės

Paramą gaunantys mokiniai. Skiriant paramą siekiama kompensuoti nepalankias sąlygas ir užtikrinti lygias mokymosi galimybes. Nevertinant šeimos pajamų, visiems besimokantiesiems pagal priešmokyklinio ugdymo programą, taip pat pagal pradinio ugdymo programą pirmoje ir antroje klasėje besimokantiems mokiniams skiriami nemokami pietūs. Mokiniams iš mažas pajamas gaunančių šeimų skiriamas nemokamas maitinimas (pietūs ir maitinimas mokyklų organizuojamose vasaros poilsio stovyklose) ir vienkartinė parama (2023 m. – 98 Eur) mokinio reikmenims įsigyti.

Gaunančiųjų finansinę ar kitokią paramą dalis sumažėjo nuo 2018 m. buvusių 8,9 proc. iki 6,6 proc. 2022 m., t. y. 2,3 proc. punkto. 2018 m. šalies savivaldybių mokyklose paramą gavo vidutiniškai 8,4 proc., o 2022 m. – 7 proc. mokinių. Tai, kad šalyje mažėja finansinę ir kitokią paramą gaunančių bendrojo ugdymo mokinių dalis, rodo, jog situacija gerėja. Tačiau skirtingose savivaldybių grupėse gaunančiųjų paramą dalies mažėjimas netolygus (II.5.2.6 pav.). Didžiausia paramą gaunančių mokinių dalis yra mažosiose savivaldybėse (2022 m. – 11,3 proc.). Geriausia situacija – miestų savivaldybių grupėje (2022 m. vidurkis – 3,0 proc.), ypač Vilniaus m. (1,6 proc.) ir Klaipėdos m. (2,1 proc.), panaši situacija mažųjų savivaldybių grupėje – Rietavo sav. (2,4 proc.) ir Birštono sav. (3,2 proc.). Didžiausia gaunančiųjų finansinę ar kitokią paramą dalis yra mažųjų savivaldybių grupėje – Ignalinos r. (30,8 proc.), Pakruojo r. (28,4 proc.), žiedinių savivaldybių grupėje – Panevėžio r. (22,6 proc.), didžiųjų savivaldybių grupėje – Radviliškio r. (20,1 proc.).

II.5.2. 6 pav. **Pastaraisiais metais mažėja bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.): paramą gaunančių mokinių dalis labiausiai (3,4 proc. punkto) sumažėjo valstybinėse mokyklose, pastebimai (1,8 proc. punkto) sumažėjo – mažųjų savivaldybių grupėje, o mažiausiai (0,4 proc. punkto) – miestų savivaldybių grupėje**

Finansinę ir kitokią paramą gaunančių bendrojo ugdymo mokyklų mokinių dalis (proc.), 2018 m., 2022 m.

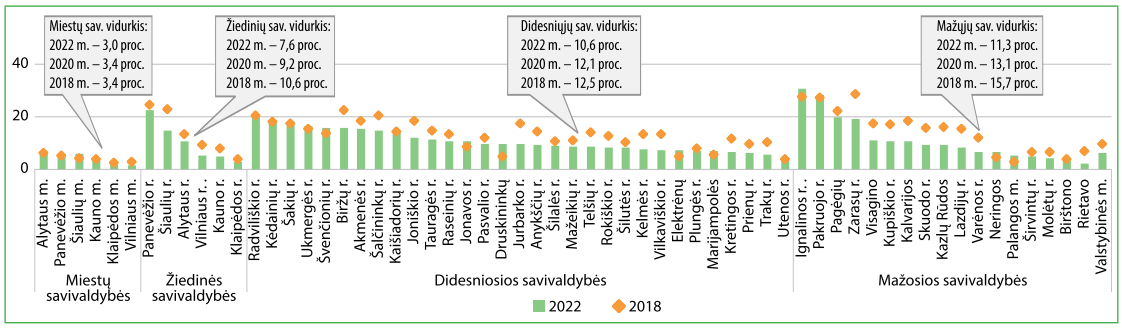

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Nemokamą maitinimą gaunantys mokiniai. Mokiniai turi teisę į nemokamus pietus ir maitinimą mokyklų organizuojamose vasaros poilsio stovyklose, jeigu vidutinės pajamos, tenkančios vienam iš bendrai gyvenančių asmenų ar vienam gyvenančiam asmeniui (toliau – vidutinės pajamos vienam asmeniui) per mėnesį yra mažesnės kaip 1,5 valstybės remiamų pajamų dydžio. Vertinant šeimos pajamas, neįskaitomi vaiko pi-

nigai, dalis su darbo santykiais susijusių pajamų ir dalis nedarbo socialinio draudimo išmokos (priklausomai nuo vaikų skaičiaus ir šeimos sudėties – nuo 20 proc. iki 40 proc.). Socialinė parama skiriama mažas pajamas gaunančių šeimų vaikams, kurie mokosi pagal priešmokyklinio ugdymo programą ar bendrojo ugdymo programas.

Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, dalis šalyje 2019–2022 m. vidutiniškai sumažėjo 0,3 proc. punkto. Lietuvoje susiklostė labai netolygi socialinės paramos situacija. Visose savivaldybių grupėse, išskyrus miestų savivaldybes, nemokamą maitinimą gaunančių mokinių dalis sumažėjo: žiedinių savivaldybių grupėje ji nukrito 1,7 proc. punkto ir 2022 m. siekė 14,3 proc., didesniųjų savivaldybių grupėje sumažėjo 0,4 proc. punkto ir 2022 m. siekė 17,7 proc., mažųjų savivaldybių grupėje smuktelėjo 2,4 proc. punkto ir 2022 m. siekė 18,8 proc., valstybinėse mokyklose šis kritimas buvo ryškiausias – ši dalis sumažėjo 3,9 proc. punkto ir 2022 m. sudarė 9,3 proc. Miestų savivaldybių grupėje nemokamą maitinimą gaunančių mokinių dalis 2019–2022 m. buvo mažiausia, o 2022 m. ji paaugo 1,1 proc. punkto ir siekė 6,1 proc.

II.5.2. 7 pav. **Pastaraisiais metais bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, dalis (proc.) šiek tiek sumažėjo (–0,3 proc. punkto) ir 2022 m. sudarė 11,7 proc. Didžiausia (18,8 proc.) nemokamai maitinamų mokinių dalis buvo mažųjų savivaldybių grupėje, mažiausia – miestų savivaldybių grupėje (6,1 proc.)**

Nemokamai maitinamų bendrojo ugdymo mokyklų mokinių dalis* (proc.) nuo bendro mokinių skaičiaus, 2019 m., 2022 m.

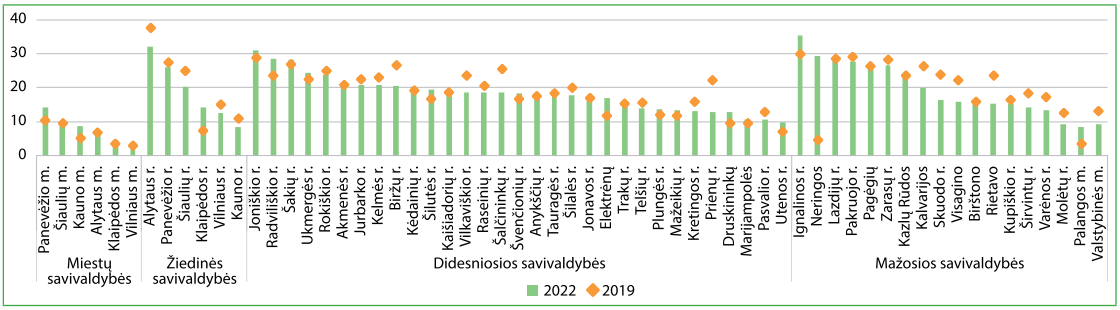

* Be priešmokyklinukų, pirmokų ir antrokų; tik bendrojo ugdymo savivaldybių pavaldumo mokyklų mokiniai, mokęsi gruodžio 1 d.; neskaičiuojami suaugusiųjų, nuotolinių, tardymo izoliatoriaus, pataisos įstaigų, vaikų socializacijos paskirčių klasių mokiniai.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Miestų savivaldybių grupėje tik Šiaulių m. sav. nemokamą maitinimą gaunančių mokinių dalis (proc.) sumažėjo 0,5 proc. punkto. 2022 m. mažiausia nemokamą maitinimą gaunančių mokinių dalis buvo Vilniaus m. sav. (3,4 proc.), didžiausia dalis – Panevėžio m. sav. (14,1 proc.). Žiedinių savivaldybių grupėje nemokamą maitinimą gaunančių mokinių dalis sumažėjo, išskyrus Klaipėdos r., kur ji išaugo beveik per pusę ir 2022 m. siekė 14,2 proc. Šioje savivaldybių grupėje mažiausia nemokamą maitinimą gaunančių mokinių dalis buvo Kauno r. (8,4 proc.), o didžiausia – Alytaus r. (32,2 proc.). Didesniųjų savivaldybių grupėje daugiau nei pusėje savivaldybių (net 17-oje iš 31-os savivaldybės) nemokamą maitinimą gaunančių mokinių dalis skirtingu mastu padidėjo. Mažiausia nemokamą maitinimą gaunančių mokinių dalis buvo Utenos r. (9,7 proc.), o didžiausia – Joniškio r. (31,0 proc.). Mažesniųjų savivaldybių grupėje nemokamą maitinimą gaunančių mokinių dalis padidėjo tik keturiose savivaldybėse: Palangos m. (nuo 3,7 proc. 2019 m. iki 8,4 proc. 2022 m.), Neringos (nuo 4,6 proc. 2019 m. iki 29,3 proc. 2022 m.), Lazdijų r. (nuo 28,5 proc. 2019 m. iki 28,9 proc. 2022 m.), Ignalinos r. (nuo 30,0 proc. 2019 m. iki 35,4 proc. 2022 m.).

Konsoliduota ŠMSM ir SADM parama mokiniams padeda užtikrinti švietimo socialinį teisingumą. SADM patvirtino, kad 2022 m. mokiniai turėjo teisę į 92 Eur dydžio paramą mokinio reikmenims įsigyti ir nemokamą maitinimą – pietus ugdymo įstaigoje ir maitinimą mokyklų organizuojamose vasaros poilsio stovyklose, – jeigu vidutinės pajamos vienam šeimos nariui per mėnesį buvo mažesnės nei 220,50 Eur. Išimties atvejais nemokamas maitinimas ir parama mokinio reikmenims įsigyti buvo skiriama ir esant didesnėms pajamoms, jei pajamos vienam šeimos nariui per mėnesį neviršijo 294 Eur. Tokiems atvejams priskiriama, pavyzdžiui: liga, nelaimingas atsitikimas, kai netenkama maitintojo, kai motina ar tėvas viena (-as) augina vaiką, kai bendrai gyvenantys asmenys augina tris ir daugiau vaikų ar bent vienas iš bendrai gyvenančių asmenų ar vienas gyvenantis asmuo turi negalią.

Prevencinės programos – tai planingų ir sistemingų priemonių, padedančių stiprinti apsauginius mokinio asmenybės ir aplinkos veiksnius ir mažinti rizikos veiksnių įtaką, visuma. Vaiko raidą neigiamai veikia emocinės krizės ir sutrikęs elgesys, trikdantis bendravimą su bendraamžiais, keliantis adaptacijos ir socializacijos problemų. Prevencijos tikslas – mokykloje sukurti saugią, mokinio asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką, kurioje mokiniai jaustųsi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai būtų išklausomi ir vertinami. Psichologinė mokinių savijauta ir saugumas mokykloje yra susiję su emocine jų pačių, tėvų, mokyklos darbuotojų (toliau – mokyklos bendruomenės nariai) gerove, jų tarpusavio santykiais.

Žibo, Sabatauskaitės (2018) tyrimo ataskaita išryškino, kad „apie patyčias dėl seksualinės orientacijos ar lytinės tapatybės neužsimenama, o tai reiškia, kad LGBTQI mokinių problemos yra ignoruojamos ar bent jau nemanoma, kad joms reikia atskirų prevencijos metodų“. Yra ir daugiau neįvardytų priežasčių, dėl kurių mokiniai patiria patyčias – tai fizinės asmens savybės, vaiko šeimos padėtis ir (ar) sudėtis, pan. Deja, nacionaliniu mastu patyčių klasifikavimas pagal problematiką nevykdomas. Tačiau, skirtingai nei tyrėjai nurodo išvadose, švietimo sistemoje – *Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijose (2017)* – sukurtas intervencijos algoritmas. Intervencija apima mokyklos vadovo, pavaduotojų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų mokyklos darbuotojų koordinuotus veiksmus, skirtus smurto ir patyčių apraiškoms nustatyti ir sustabdyti, pasirenkant tinkamas švietimo pagalbos priemones.

Ilgalaikių prevencinių programų įgyvendinimas mokyklose – viena iš veiksmingų priemonių, padedančių mažinti smurto, patyčių atvejų skaičių, ugdyti mokinių socialines, emocines kompetencijas ir taip kurti teigiamą emocinį klimatą mokyklose.

II.5.2. 1 lentelė **Daugiausia prevencinių programų skirta besimokančiųjų socialinėms ir emocinėms kompetencijoms ugdyti, psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijai**
Prevencinių programų pasiūla pagal tikslines grupes

Prevencinė programa	Programos tikslinė grupė
Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas	
Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo programa „Zipio draugai“	Priešmokyklinės grupės ir 1 kl. mokiniai
Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo programa „Obuolio draugai“	2–3 kl. mokiniai
Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo programa „Įveikime kartu“	2–4 kl. mokiniai
Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo programa „Antras žingsnis“	1–4 kl. mokiniai
LIONS QUEST programa „Laikas kartu“	Priešmokyklinės grupės ir 1–4 kl. mokiniai
LIONS QUEST programa „Paauglystės kryžkelės“	5–8 kl. mokiniai, jų mokytojai ir tėvai
Emocinio palaikymo ir teigiamo suaugusio žmogaus pavyzdžio prevencinė programa „Didysis brolis, didžioji sesuo“ (angl. *Big Brothers Big Sisters*)	7–14 metų vaikai
LIONS QUEST „Raktai į sėkmę“	I–IV gimnazijos kl. mokiniai
Konfliktų prevencijos programa „Taiki mokykla“	5–12 kl. mokiniai ir mokytojai
Vaiko emocijų išraiškos kontrolės (VEIK) ugdymo programa	8–18 metų mokiniai, jų mokytojai, mokyklos administracijos atstovai
Smurto ir patyčių prevencija	
Smurto ir seksualinės prievartos prevencinė programa LIONS QUEST „Aš žinau“	1–4 kl. mokiniai
Seksualinės prievartos prevencijos programa „Saugok ir gerbk mane“	2–12 kl. mokiniai, jų mokytojai ir tėvai
Olweus patyčių prevencijos programa	Visa mokyklos bendruomenė
Patyčių ir kitokio žeminančio elgesio prevencijos programa FRIENDS	Visa mokyklos bendruomenė
Savižudybių prevencija	
Savižudybių prevencijos programa	9–12 kl. mokiniai, jų tėvai, mokytojai, švietimo pagalbos specialistai ir kiti mokyklos bendruomenės nariai
Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencija	
Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos programa „Mentorystė“	4–8 kl. mokiniai
Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos programa „Gyvai“	6–7 kl. mokiniai, jų mokytojai ir tėvai
Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos programa „Sniego gniūžtė“	9–12 kl. mokiniai
Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos programa „Savu keliu“	2–12 kl. mokiniai, jų mokytojai ir tėvai
Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos programa „Ankstyvosios intervencijos programa“ (*FreD goes net*)	1–21 metų vaikai ir jaunimas
Tėvystės įgūdžių ugdymo programos	
Tėvystės įgūdžių ugdymo programa „Mokykla tėvams ir auklėtojams“	Mokytojai ir mokinių tėvai
Tėvystės įgūdžių ugdymo programa STEP	Mokinių tėvai

Šaltinis: ŠMSM. Rekomenduojamos prevencinės programos.
Daugiau žr.: https://smsm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/smm-svietimas/patyciu-ir-smurto-prevencija1/prevencines-programos

Švietimo įstaiga, vadovaudamasi *Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme* įtvirtinta nuostata, siekia sudaryti sąlygas kiekvienam mokiniui nuolat dalyvauti bent vienoje nuoseklioje, ilgalaikėje socialines ir emocines kompetencijas ugdančioje prevencinėje programoje, apimančioje smurto, alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevenciją, sveikos gyvensenos skatinimą. Įgyvendinama pasirinkta prevencinė programa integruojama į mokyklos veiklas, kultūrą.

Prevencinių programų mastas šalyje per pastaruosius ketverius metus išaugo 12,6 proc. punkto – nuo 77,7 proc. 2018 m. iki 90,3 proc. 2021 m. Tačiau 2022 m. pastebėtas 1,3 proc. punkto sumažėjimas. 2022 m. Lietuvoje bent vieną tokią prevencinę programą įgyvendino 89,0 proc. bendrojo ugdymo mokyklų: daugiausia (93,2 proc.) – didesniosiose, mažiausiai (84,2 proc.) – miestų savivaldybėse (II.5.2.8 pav.).

II.5.2. 8 pav. **2022 m. Didžiausia dalis mokyklų bent vieną prevencinę programą įgyvendino didesniosiose, mažiausia – miestų savivaldybėse**

Bendrojo ugdymo mokyklų, įgyvendinančių smurto ir patyčių prevencines programas, dalys (proc.), 2022 m.

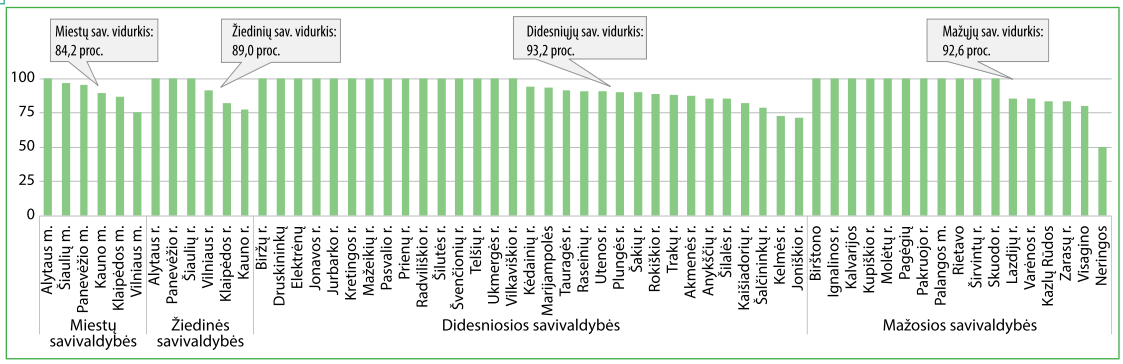

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Ketverių metų ŠVIS duomenys rodo, kad miestų savivaldybių grupėje 100 proc. prevencines programas 2021 m. ir 2022 m. įgyvendino Alytaus m. sav. mokyklos, nuo jų keliais procentiniais punktais atsilieka Šiaulių m. (97,1 proc.) ir Panevėžio m. (95,7 proc.) savivaldybių mokyklos. Iš miestų savivaldybių grupės mažiausia ir kasmet kintanti prevencinių programų dalis įgyvendinama Vilniaus m. sav. (75,7 proc.). Žiedinių savivaldybių grupėje jau ketverius metus prevencines programas 100 proc. įgyvendina Alytaus r. sav. Pastaraisiais metais tokį pat (100 proc.) lygį pasiekė Panevėžio r., Šiaulių r., nedaug atsilieka Vilniaus r. (91,7 proc.) savivaldybės mokyklos. Žiedinių savivaldybių grupėje mažiausia prevencinių programų dalis įgyvendinama Kauno r. (77,4 proc.) mokyklose. Didesniųjų savivaldybių grupėje beveik pusės (15-os iš 31-os) savivaldybių mokyklos 2022 m. 100 proc. įgyvendino prevencines programas. 2018–2022 m. nuolat 100 proc. šias programas vykdo Šilutės r. ir Elektrėnų savivaldybių mokyklos. Mažiausia apimtimi prevencinės programos įgyvendinamos Joniškio r. (71,4 proc.), Kelmės r. (72,7 proc.), Šalčininkų r. (78,9 proc.) savivaldybių mokyklose. Mažųjų savivaldybių grupėje daugiau nei pusėje (64,7 proc., t. y. 11-oje iš 17-os) savivaldybių prevencines programas įgyvendina visos mokyklos. Pastaraisiais metais prevencinių programų įgyvendinimas per pusę sumažėjo Neringos sav., ir 2022 m. jis siekė 50,0 proc.

Psichologinės pagalbos dėl patirtų patyčių ar smurto mastas. Nors įvairios prevencinės programos mokyklose įgyvendinamos nuo 84 proc. iki 100 proc., dalis vaikų vis tiek susiduria su sunkumais ir patiria patyčias dėl savo charakterio ypatumų, šeiminės aplinkos, mokyklos reikalavimų. Švietimo įstatyme apibrėžiama, kad „patyčios yra psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės kitam asmeniui daromi tyčiniai pasikartojantys veiksmai, kuriais siekiama pažeminti jo reputaciją ar orumą, jį įžeisti, įskaudinti ar kitaip sukelti jam psichologinę ar fizinę žalą“. *Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijos (2017)* apibrėžia veiksmus mokyklos, savivaldybės ir nacionaliniu lygmeniu.

Norint padėti patyčias ar smurtą patiriantiems vaikams, svarbu juos pažinti, užmegzti su jais šiltus santykius ir turėti praktinių žinių apie emocijų raišką, sutrikimus, jų atpažinimą ir valdymą. Pagalbą tokiais atvejais suteikia mokyklos psichologas. ŠVIS yra fiksuojama mokinių, gavusių psichologinę pagalbą dėl patirtų patyčių ar smurto, dalis.

II.5.2. 9 pav. **Visose savivaldybių grupėse 2022 m. psichologinę pagalbą gavusių mokinių dalis kaimo vietovėse buvo kiek didesnė nei miestuose, išskyrus mažąsias savivaldybes**

Psichologinę pagalbą dėl patirtų patyčių ar smurto gavusių mokinių dalis* (proc.) pagal vietovę ir pavaldumą, 2022 m.

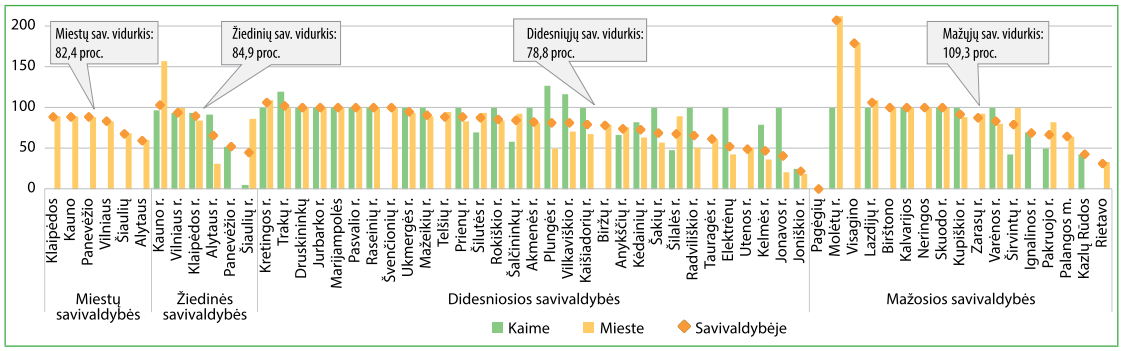

* Daugiau nei 100 proc. susidaro todėl, kad kai kurios mokyklos, pateikdamos duomenis, eilutėje „Psichologinę pagalbą dėl patirtų patyčių, smurto gavusių mokinių (vaikų) skaičius" įrašė didesnį skaičių, negu eilutėje „Įstaigoje užfiksuotas patyčias, smurtą patyrusių mokinių (vaikų) skaičius".

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Visose savivaldybių grupėse, išskyrus mažąsias savivaldybes, valstybinėse mokyklose psichologinę pagalbą dėl patyčių ar smurto gavusių mokinių dalis yra mažiausia; daugiausia psichologinės pagalbos suteikta savivaldybių įsteigtose mokyklose.

Miestų savivaldybių grupėje mažiausia mokinių, gavusių psichologinę pagalbą, dalis 2022 m. buvo Alytaus (60,1 proc.), Šiaulių (68,2 proc.) ir Vilniaus (83,7 proc.) miestų savivaldybėse. Žiedinių savivaldybių grupėje – Panevėžio r. (52,2 proc.), Šiaulių r. (44,7 proc.) ir Alytaus r. (66,1 proc.), didesniųjų savivaldybių grupėje – Jonavos r. (41,1 proc.) ir Joniškio r. (22,2 proc.), mažųjų savivaldybių grupėje – Pagėgių (0 proc.) ir Rietavo (31,3 proc.) savivaldybėse.

Pagalba SUP turintiems mokiniams. Mokiniui, turinčiam SUP, jeigu jo tėvai (globėjai, rūpintojai) pageidauja, sudaromos sąlygos ugdytis arčiau jo gyvenamosios vietos esančioje ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokykloje, profesinio mokymo įstaigoje arba bet kurioje valstybinėje, savivaldybės (regiono) mokykloje, skirtoje mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Mokyklą vaikui rekomenduoja pedagoginė psichologinė tarnyba.

SUP turinčių mokinių ugdymas mokyklų bendrosiose grupėse arba klasėse rodo geresnį ugdymo pritaikymą šiems mokiniams. Nuo 2024 m. kiekvienas SUP turintis mokinys turės gauti jo poreikius atitinkantį ugdymą artimiausioje mokykloje, tad didėjanti SUP turinčių mokinių dalis bendrosiose klasėse ar grupėse rodo, kad šiam etapui palaipsniui rengiamasi: ikimokyklinio ugdymo bendrosiose grupėse 2022 m. buvo ugdoma 95,33 proc. SUP turinčių mokinių, o bendrojo ugdymo mokyklų bendrosiose klasėse – 89,45 proc. SUP turinčių mokinių (II.5.2.10 pav.).

II.5.2. 10 pav. **Didėja SUP turinčių mokinių, ugdomų bendrosiose grupėse ir klasėse, dalis**

SUP turinčių ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokinių, ugdomų bendrosios paskirties grupėse ar klasėse, dalis (proc.)

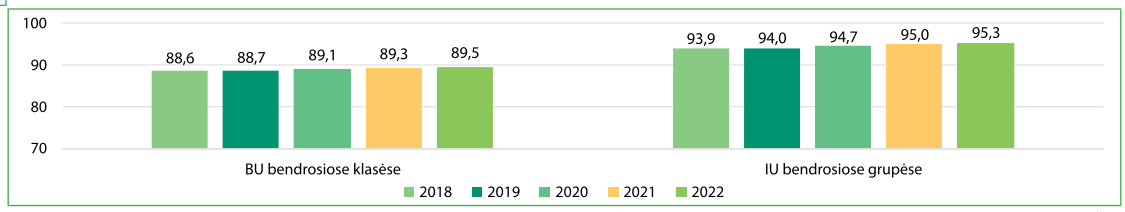

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Svarbu apžvelgti, kaip kinta III–IV SUP lygių – tai yra didelių ir labai didelių SUP turinčių mokinių – skaičius ir procentinė dalis bendrosiose mokyklose, nes nemaža dalis šių mokinių turi įvairių negalių, ir jų ugdymas, aplinkos pritaikymas reikalauja didesnių mokyklos pastangų. ŠVIS duomenimis, mokinių, turinčių III–IV lygių (didelių ir labai didelių) SUP, skaičius ir dalis (proc.) bendrosiose ikimokyklinio ugdymo mokyklose auga. 2018 m. ikimokyklinio ugdymo mokyklose tokių vaikų buvo 17 053, o 2022 m. – 17 572, jie sudarė 16,7 proc.

visų ikimokyklinio ugdymo mokyklose ugdomų vaikų. Bendrojo ugdymo mokyklose III–IV lygių SUP turinčių mokinių skaičius padidėjo nuo 9 676 iki 10 573, o procentinė dalis nuo visų turinčiųjų SUP paaugo 2,7 proc. punkto – nuo 22,1 proc. iki 24,8 proc. Galima daryti išvadą, kad mokyklos sėkmingiau pasirengė, o jų darbuotojai įtraukiau ugdo didesnius SUP turinčius mokinius. Analizuojant duomenis pagal savivaldybes, taip pat matyti, kad III–IV lygių SUP turinčių mokinių dalis bendrosiose klasėse augo visose miestų savivaldybėse ir daugumoje kitų savivaldybių grupių. Nedidelis sumažėjimas nustatytas dviejose žiedinėse – Vilniaus r. ir Šiaulių r. – savivaldybėse, taip pat penkiose didesniosiose savivaldybėse (Marijampolės, Trakų r., Kaišiadorių r., Druskininkų ir Vilkaviškio r.) ir dviejose mažosiose savivaldybėse (Skuodo r. ir Molėtų r.) (II.5.2.11 pav.).

II.5.2. 11 pav. **Daugumoje šalies savivaldybių didėja III–IV lygių SUP turinčių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo mokyklų bendrosiose klasėse, dalis**

III–IV lygių SUP turinčių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo mokyklų bendrosiose klasėse, dalis (proc.) nuo visų III–IV lygių SUP turinčių mokinių

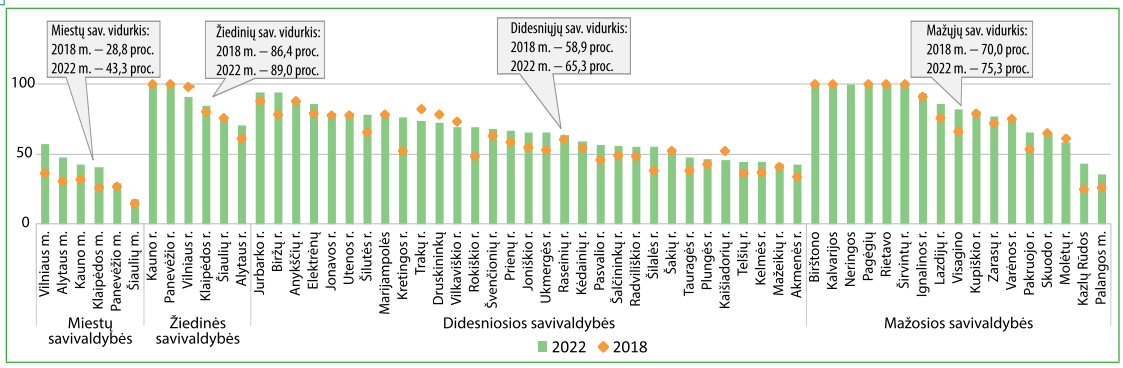

Pastaba: skaičiuojami III–IV lygių SUP turintys ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo programų mokiniai, besimokantys savivaldybių pavaldumo bendrojo ugdymo mokyklų bendrosiose klasėse.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Gerėjančias sąlygas mokytis bendrosiose mokyklose rodo ir auganti mokinių, turinčių negalią, ugdomų bendrosiose grupėse ir klasėse, dalis nuo visų ikimokyklinio ugdymo programos mokinių. 2018 m. vaikai su negalia, ugdomi ikimokyklinio ugdymo mokyklų bendrose grupėse (II.5.2.11 pav.), sudarė 1,35 proc., o 2022 m. – 1,44 proc. nuo bendro vaikų, besimokančių ikimokyklinio ugdymo mokyklose, skaičiaus. Bendrojo ugdymo mokyklose mokinių su negalia, ugdomų bendrosiose klasėse, dalis yra kiek mažesnė nei ikimokyklinio ugdymo mokyklose, tačiau didėjo panašiu mastu – nuo 1,2 proc. iki 1,36 proc. nuo bendro mokinių skaičiaus. *Švietimo plėtros programoje (2021)* iškeltas uždavinys, susijęs su asmenų, turinčių negalią, ugdymu bendrosiose klasėse: „Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendrosios paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis 2020–2021 m. – 48,9 proc., 2025 m. – 85 proc.; 2030 m. – 90 proc.“. Duomenys rodo, kad 2018 m. bendrosiose ikimokyklinio ugdymo grupėse buvo ugdoma 54,82 proc. vaikų nuo visų negalią turinčių vaikų skaičiaus, o 2022 m. – 60,03 proc.; bendrosiose bendrojo ugdymo mokyklų klasėse įtraukiuoju būdu 2018 m. ugdyta 46,95 proc., o 2022 m. – 51,15 proc. mokinių, turinčių negalią (II.5.2.12 pav.). Kiti negalią turintys vaikai buvo ugdomi specialiosiose klasėse arba specialiosiose mokyklose.

II.5.2. 12 pav. **Vaikų su negalia, ugdomų ikimokyklinio ugdymo ir bendrojo ugdymo mokyklų bendrosiose grupėse ir klasėse, skaičius ir dalis palaipsniui didėja**

Vaikų su negalia, ugdomų bendrosiose ikimokyklinio ugdymo mokyklų grupėse ir bendrosiose bendrojo ugdymo mokyklų klasėse, dalis (proc.) nuo bendro mokinių skaičiaus, 2018–2022 m.

Vaikų su negalia, ugdomų bendrosiose ikimokyklinio ugdymo mokyklų grupėse ir bendrosiose bendrojo ugdymo mokyklų klasėse, skaičius ir dalis (proc.) nuo mokinių su negalia skaičiaus, 2018–2022 m.

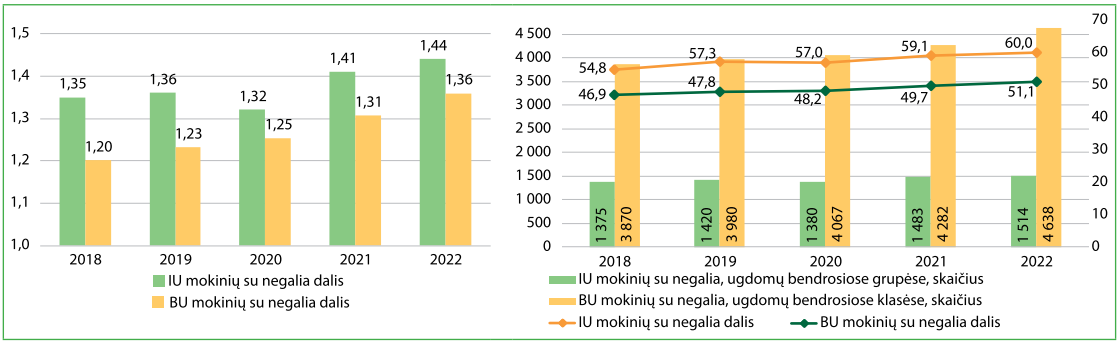

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Švietimo pagalbos teikimas SUP mokiniams tiek kaimo vietovėse, tiek miestuose pagal teritorinį pasiskirstymą pastaraisiais metais išlieka tolygus. Šalyje nuo 2020 m. švietimo pagalbos kasmet sulaukia keliais procentiniais punktais daugiau mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių.

Švietimo pagalbos teikimas pagal mokomąją kalbą pastaraisiais metais susilygino: pagalba suteikta 75,1 proc. ugdomųjų rusų kalba, 77,5 proc. – keliomis kalbomis, kiek didesnei ugdomųjų lietuvių kalba (83,7 proc.) ir lenkų kalba (84,1 proc.) daliai.

II.5.2. 13 pav. **SUP turinčių mokinių, kuriems suteikta švietimo pagalba, dalis šalyje nuo 2018 m. iki 2022 m. šiek tiek (5,5 proc. punkto) sumažėjo**

SUP turinčių bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, kuriems suteikta švietimo pagalba, dalys (proc.) pagal teritorinį pasiskirstymą, 2018–2022 m.

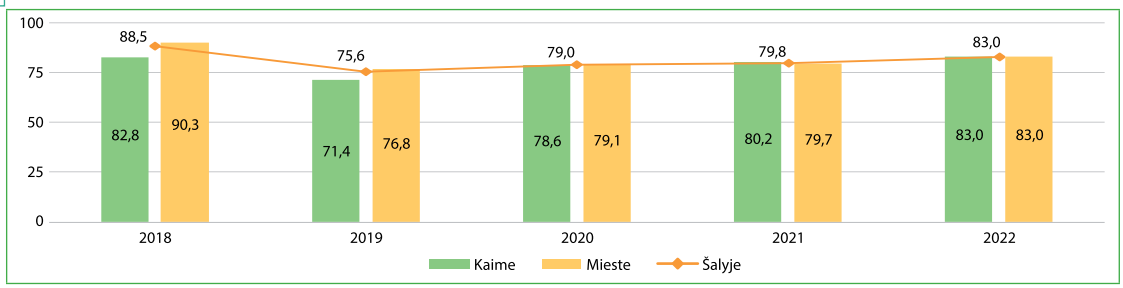

Duomenų šaltinis: ŠVIS

II.5.2. 14 pav. **SUP turinčių mokinių, kuriems suteikta švietimo pagalba, dalys pagal mokomąją kalbą nuo 2018 m. iki 2022 m. kito – pastebimas ryškus kritimas pagal visas mokomąsias kalbas**

SUP turinčių mokinių, kuriems suteikta švietimo pagalba, dalys (proc.) pagal mokyklos mokomąją kalbą, 2018–2022 m.

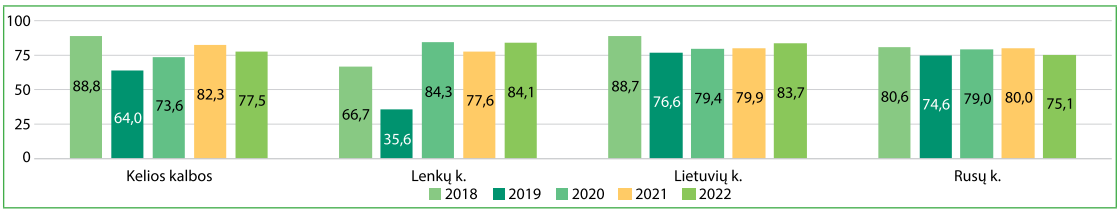

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Bendrojo ugdymo mokyklų bendrosiose klasėse pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas ugdomų SUP turinčių mokinių dalis šalyje išlieka pastovi, nepriklausomai nuo mokyklos pavaldumo. 2022 m. mokinių, turinčių I–II lygių SUP, dalis savivaldybės mokyklose (10,6 proc.) buvo tris kartus didesnė nei valstybinėse mokyklose (3,4 proc.); turinčiųjų III–IV lygių SUP dalis savivaldybės mokyklose siekė 2,1 proc., o valstybinėse mokyklose – 0,8 proc. (II.5.2.15 pav.).

II.5.2. 15 pav. **2018–2022 m. savivaldybės pavaldumo bendrojo ugdymo mokyklų bendrosiose klasėse pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas ugdomų mokinių, turinčių I–II lygių SUP, dalis išlieka pastovi – 10,6 proc., o III–IV SUP lygių dalis padidėjo 0,6 proc. punkto**

Bendrojo ugdymo mokyklų bendrosiose klasėse pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas ugdomų SUP turinčių mokinių dalis (proc.), palyginti su bendru mokinių skaičiumi, savivaldybės pavaldumo ir valstybinėse mokyklose

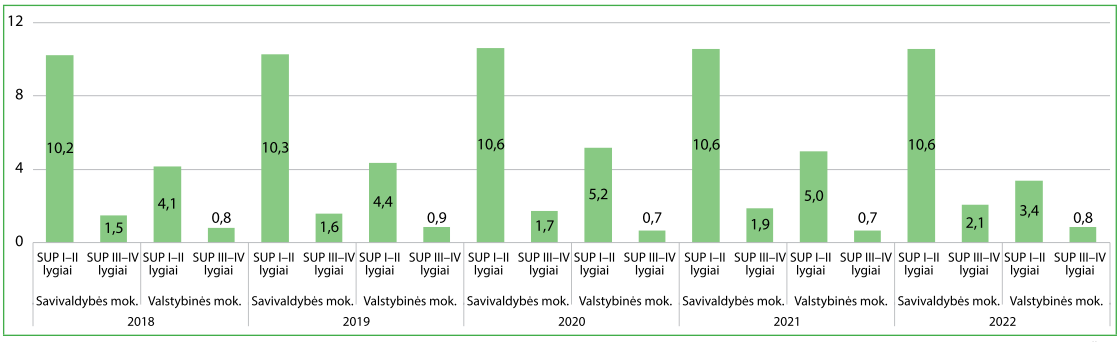

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Pagal priešmokyklinio ugdymo programą ugdomų vaikų, turinčių I–II lygių SUP, dalis yra nedidelė: 2018 m. ji siekė 0,6 proc., o 2022 – 0,5 proc. (II.5.2.16 pav.).

II.5.2. 16 pav.

Nuo 2020 m. iki 2022 m. savivaldybės pavaldumo mokyklose pagal priešmokyklinio ugdymo programą besiugdančių vaikų, turinčių I–II lygių SUP, dalis (11,1 proc.) išliko nepakitusi

Bendrojo ugdymo mokyklų bendrosiose klasėse pagal priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas ugdomų SUP turinčių mokinių dalis (proc.), palyginti su bendru mokinių skaičiumi, savivaldybės pavaldumo ir valstybinėse mokyklose

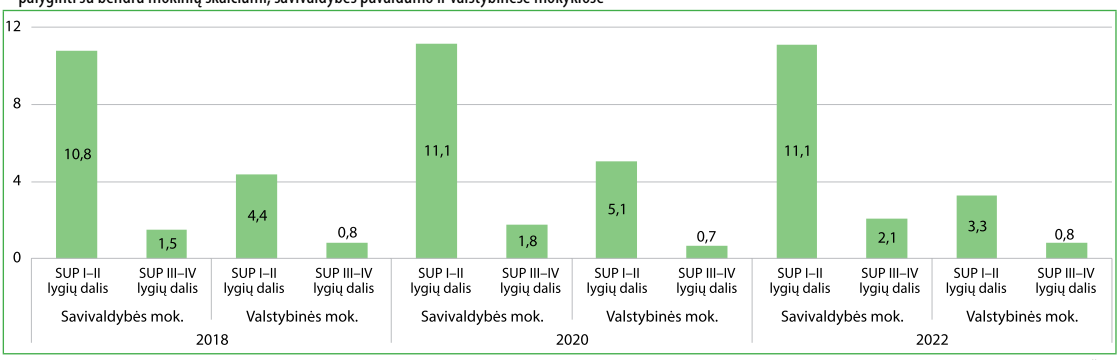

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Palyginus 2018 m. ir 2022 m. savivaldybės pavaldumo bendrojo ugdymo mokyklų bendrosiose klasėse pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas ugdytų I–II lygių SUP turinčių mokinių dalis, matyti, kad miestų savivaldybių grupėje ši dalis išaugo 1,0 proc. punktu, didesniosiose savivaldybėse – 0,6 proc. punkto, mažosiose savivaldybėse – 0,4 proc. punkto, o žiedinėse savivaldybėse – atvirkščiai – sumažėjo net 2,3 proc. punkto. Per tą patį laikotarpį savivaldybės pavaldumo mokyklose ugdomų III–IV lygių SUP turinčių mokinių dalis miestų savivaldybių grupėje išaugo 0,6 proc. punkto, žiedinėse savivaldybėse – 0,7 proc. punkto, didesniosiose savivaldybėse – 0,5 proc. punkto, mažosiose – 0,6 proc. punkto. Valstybės pavaldumo mokyklose ugdomų III–IV lygių SUP turinčių mokinių dalis įvairiose savivaldybių grupėse 2018 m., palyginti su 2020 m. ir 2022 m., pakito nedaug, skirtingai nei mokinių, turinčių I–II lygių SUP: jų dalys skirtingų savivaldybių grupių valstybės pavaldumo mokyklose svyravo kur kas labiau.

II.5.2. 17 pav.

Pastaraisiais metais savivaldybių pavaldumo miestų ir didesniųjų savivaldybių grupėms priklausančių bendrojo ugdymo mokyklų bendrosiose klasėse pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas ugdomų mokinių, turinčių I–II lygių SUP, dalis pastoviai išlieka mažiausia, o didžiausia – žiedinių savivaldybių grupėje; valstybinėse mokyklose mokinių, turinčių III–IV lygių SUP, ugdomų bendrosiose klasėse, dalis didžiausia mažosioms savivaldybėms priskirtoje grupėje

Bendrojo ugdymo mokyklų bendrosiose klasėse pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas ugdomų SUP turinčių mokinių dalys (proc.) savivaldybės ir valstybės pavaldumo mokyklose, palyginti su bendru mokinių skaičiumi, pagal savivaldybių priklausomybę

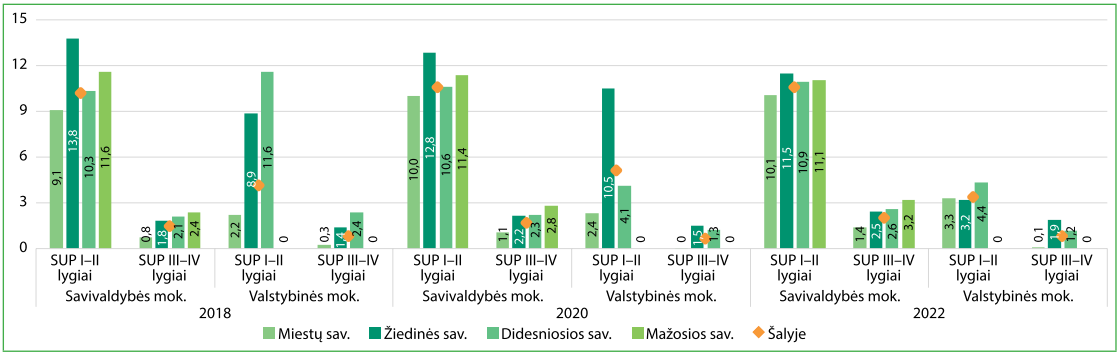

Duomenų šaltinis: ŠVIS

II.5.3. Priemonės mokinių pasiekimams gerinti

Šalyje keičiama vertybinė švietimo pagalbos specialistų funkcijų samprata, t. y. pereinama nuo ketinimo „pataisyti“ vaiką prie siekio įgalinti jį, priimti vaiką su jo stiprybėmis, galiomis ir gebėjimais, padėti jam šalinti kliūtis dalyvauti ugdymo procese.

Nors nuo 2018 m. iki 2022 m. mokyklų, neturinčių jokio švietimo pagalbos specialisto, dalis šalyje sumažėjo 1,7 proc. punkto, tačiau 2022 m. nė vieno švietimo pagalbos specialisto vis dar neturėjo 7,7 proc. mokyklų.

2022 m. vienam švietimo pagalbos specialistui tenkančių specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių skaičius ikimokyklinio ugdymo mokyklose buvo didesnis (2,3 mokinio) nei bendrojo ugdymo mokyklose.

2022–2023 m. m. švietimo įstaigose dirbo 3 950 švietimo pagalbos specialistų ir 4 270 mokytojų padėjėjų. Per pastaruosius ketverius metus mokytojų padėjėjų skaičius išaugo daugiau nei dvigubai (2018 m. jų dirbo 1 783).

Europos Parlamentas, Europos Taryba ir Europos Komisija pristatė *Europos socialinių teisių ramstį (2017)*, kuriame išdėstyta dvidešimt principų, padėsiančių kurti teisingą, įtraukią ir daug galimybių teikiančią Europą. Su kokybišku švietimu, mokymu ir mokymusi visą gyvenimą, taip pat su vaikų priežiūra ir parama vaikams yra susiję pirmieji keli iš dvidešimties *Europos socialinių teisių ramsčio* principų. Dokumentą sudaro trys skyriai, aprėpiantys lygias galimybes ir galimybę įsidarbinti, tinkamas darbo sąlygas, socialinę apsaugą ir įtrauktį. Švietimas ir mokymas tiesiogiai aptarti pirmajame skyriuje; švietimas, mokymas ir mokymasis visą gyvenimą ir aktyvi parama užimtumui skatinti taip pat paminėti antrojo skyriaus dalyje „Saugus ir lankstus užimtumas“ ir trečiojo skyriaus dalyje „Vaikų priežiūra ir parama vaikams“.

Edukologinių tyrimų duomenimis įrodyta, kad įgytas išsilavinimas prisideda prie socialinės sanglaudos ir lemia šalies gerovę, sveikesnę visuomenę, našumo augimą, didesnes nacionalines pajamas (UNESCO-UIS, 2018). Tiek pasaulyje, tiek Lietuvoje švietimo politikai siekia sukurti kuo palankesnes švietimo sistemos ir institucinio ugdymo bei ugdymosi sąlygas, įtvirtinti galimybes visiems mokiniams siekti ir pasiekti teigiamus rezultatus, pasiekimų pažangą. Taigi, galimybės besimokantiesiems užtikrinamos jais rūpinantis, remiant.

Švietimo teisingumo kontekste pagalbos priemonės padeda užtikrinti teisę nebūti diskriminuojamam dėl ugdymosi poreikių įvairovės ir (ar) švietimo pagalbos reikmės (*Švietimo įstatymas*, 5 str., galiojanti suvestinė 2020 m. birželio 30 d. redakcija). Priklausomai nuo individualaus poreikio, teikiama konkreti švietimo pagalba – psichologinė, socialinė pedagoginė, specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba.

Pagalbos priemonėmis laikomi švietimo politikos ir ugdymo objektai (įrankiai, įnagiai, prietaisai, kitokie daiktai) ir veiksmai, naudojami teikiant švietimo pagalbą. Priemones mokinių pasiekimams gerinti sudaro socialinė ir švietimo pagalba, pagalba mokantis valstybinės kalbos, neformaliojo vaikų švietimo užtikrinimas, ugdymo pritaikymas imigrantams, sąlygų mokytis namuose sudarymas.

Socialinė ir švietimo pagalba teikiama socialinę atskirtį patiriantiems skurdžiai gyvenančių šeimų, pabėgėlių, nesimokantiems mokykloje vaikams. Tikslines socialines ir švietimo programas vykdo Vyriausybė ir savivaldybės – tiesiogiai arba per mokyklas.

Švietimo pagalbos specialistai. Specialistų teikiama švietimo pagalba skiriama mokiniams, jų tėvams (globėjams, rūpintojams), mokytojams ir mokykloms. Švietimo įstatyme švietimo pagalba suprantama kaip profesinis orientavimas, švietimo informacinė, psichologinė, socialinė pedagoginė, specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba, sveikatos priežiūra mokykloje, konsultacinė, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo ir kita pagalba.

II.5.3. **1 pav.** **Švietimo pagalbą teikia įvairūs specialistai**
Švietimo pagalbą teikiantys specialistai

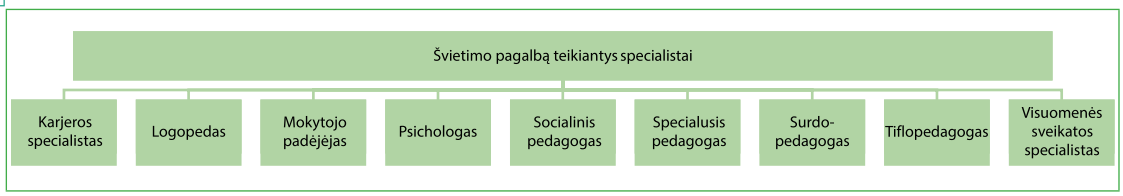

Duomenų šaltinis: sudarė autoriai

Kiekvieno švietimo pagalbos specialisto paskirtis skirtinga. Tačiau visų švietimo pagalbos specialistų sutelkta parama sudaro darnią visumą.

Mokytojo padėjėjo paskirtis – padėti mokiniams, turintiems didelių arba labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, savarankiškai dalyvauti ugdymo procese ir popamokinėje veikloje. Mokytojo padėjėjas dirba su mokiniu ar mokinių grupe. Plėsdamas jų galimybių ribas, jis bendradarbiauja su mokytoju, auklėtoju, specialiuoju pedagogu, logopedu ir kitais specialistais.

Karjeros specialisto paskirtis – profesiškai orientuoti mokinius: teikti žinių apie tai, kaip veikia darbo rinka, plėsti mokinių savižiną apie savo polinkius ir ateities karjeros galimybes. Nuo 2022 m. mokyklose stiprinamas profesinis orientavimas. Jis sistemiškai prasidės nuo pirmos klasės: mokyklose nuo rugsėjo mėn. pradės dirbti daugiau karjeros specialistų, kurie mokiniams patars ir padės apsispręsti dėl tolimesnio mokymosi, karjeros plano. Iki 2022 m. šalies mokyklose dirbo per 80 karjeros specialistų. Numatoma, kad jau 2023 m. pabaigoje švietimo įstaigose dirbs 380 karjeros specialistų, o 2024 m. – apie 425.

Psichologinės pagalbos paskirtis – stiprinti mokinių psichologinį atsparumą ir psichikos sveikatą, prevencinėmis priemonėmis skatinti saugios ir ugdymuisi palankios mokyklos aplinkos kūrimą, padėti mokiniams atgauti dvasinę darną, gebėjimą gyventi ir mokytis, aktyviai bendradarbiaujant su jų tėvais (globėjais, rūpintojais). Psichologinę pagalbą teikia ir psichologinių problemų prevenciją vykdo pedagoginių psichologinių tarnybų, mokyklų psichologai.

Socialinės pedagoginės pagalbos paskirtis – padėti tėvams (globėjams, rūpintojams) įgyvendinti vaiko teisę į mokslą, užtikrinti jo saugumą mokykloje: šalinti priežastis, dėl kurių vaikas negali lankyti mokyklos ar vengia tai daryti, sugrąžinti į mokyklą ją palikusius vaikus, kartu su tėvais (globėjais, rūpintojais) padėti vaikui pasirinkti mokyklą pagal protines ir fizines galias ir joje adaptuotis. Socialinę pedagoginę pagalbą teikia švietimo, vaikų globos ir kitose įstaigose ar organizacijose dirbantys socialiniai pedagogai.

Specialiosios pedagoginės ir specialiosios pagalbos paskirtis – didinti asmens, turinčio specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymosi veiksmingumą. Specialiąją pedagoginę pagalbą asmeniui iki 21 metų teikia specialieji pedagogai, logopedai, tiflopedagogai, surdopedagogai ir kiti specialistai. Jei mokykloje trūksta specialiųjų pedagogų, pagalbos galima kreiptis į pedagogines psichologines tarnybas, kurių specialistai konsultuoja specialiosios pedagoginės pagalbos gavėjus, jų tėvus (globėjus, rūpintojus) ir mokytojus.

Visuomenės sveikatos specialisto paskirtis – saugoti ir stiprinti mokinių sveikatą, aktyviai bendradarbiaujant su mokinių tėvais (globėjais, rūpintojais), mokytojais, pagalbos mokiniui specialistais, mokyklos vaiko gerovės komisija.

Teikiamos švietimo pagalbos tikslas – didinti švietimo veiksmingumą. Priklausomai nuo individualaus poreikio, teikiama įvairi švietimo pagalba – psichologinė, socialinė pedagoginė, specialioji pedagoginė ir specialioji. Siekdama didinti švietimo veiksmingumą ir sudaryti sąlygas kiekvienam mokiniui plėtoti savo galias ir gebėjimus, ŠMSM 2023 m. pateikė siūlymą tikslinti psichologinės, socialinės pedagoginės ir specialiosios pagalbos teikimo mokyklose tvarką. Atnaujintuose socialinės pedagoginės, specialiosios pedagoginės, psichologinės pagalbos teikimo aprašuose aiškiau apibrėžiamos švietimo pagalbos specialistų funkcijos, rengiantis įgyvendinti įtraukties principus visose bendrojo ugdymo įstaigose.

ŠMSM 2023 m. tobulinamos psichologinės, socialinės pedagoginės ir specialiosios pagalbos teikimo mokyklose tvarkos tikslas – pasiekti, kad pagalbą mokiniui teikiantys specialistai ir mokytojai dirbtų kaip veiksminga komanda, padedanti mokiniui kuo plačiau atskleisti jo galias. Pokyčiai švietimo pagalbos srityje sustiprins komandinį specialistų darbą, siekiant nepalikti pavieniui dirbti nei specialistų, nei mokytojų. Taip bus galima greičiau nustatyti mokinio poreikius ir mokymosi sunkumų priežastis, o specialistų darbas taps veiksmingesnis.

Nors nuo 2018 m. iki 2022 m. mokyklų, neturinčių jokio švietimo pagalbos specialisto, dalis sumažėjo 1,7 proc. punkto, tačiau 2022 m. šalyje 7,7 proc. mokyklų vis dar neturėjo jokio švietimo pagalbos specialisto (t. y. nė vieno šių pareigybių specialisto: logopedo, psichologo, psichologo asistento, socialinio pedagogo, specialiojo pedagogo, surdopedagogo, tiflopedagogo).

II.5.3. 2 pav. Nuo 2018 m. iki 2022 m. pagal pavaldumą ir vietovę susilygino mokyklų, neturinčių jokio švietimo pagalbos specialisto, dalys mieste (7,7 proc.) ir kaime (7,6 proc.). 7,7 proc. šalies mokyklų vis dar neturi jokio švietimo pagalbos specialisto

Mokyklų*, neturinčių jokio švietimo pagalbos specialisto, dalys (proc.) 2018 m., 2020 m., 2022 m., pagal vietovę ir mokyklos mokomąją kalbą

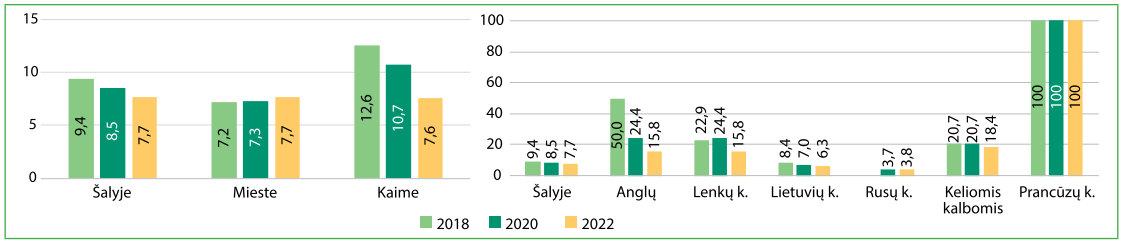

* Be specialiųjų mokyklų. Švietimo pagalbos specialistų pareigybės: logopedas, psichologas, psichologo asistentas, socialinis pedagogas, specialusis pedagogas, surdopedagogas, tiflopedagogas.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

2022 m. žiedinių ir mažųjų savivaldybių grupėse jokio švietimo pagalbos specialisto neturinčių mokyklų daugiausia buvo kaimo vietovių mokyklose (apie 7 proc.) ir valstybinėse mokyklose (7,7 proc.), o miesto vietovėse savivaldybės pavaldumo ugdymo įstaigų, stokojančių švietimo pagalbos specialistų, dalis 2022 m. sudarė 2,2 proc., išskyrus valstybines mokyklas.

Švietimo pagalbos specialistų pasiskirstymas savivaldybėse pagal vietovę nevienodas. 2022 m. miesto vietovėse daugiausia švietimo pagalbos specialistų trūko šių savivaldybių mokyklose: Šilalės r. (33,3 proc.), Kaišiadorių r. (20,0 proc.), Zarasų r. (20,0 proc.), Elektrėnų r. (16,7 proc.), Tauragės r. (10,0 proc.), mažiausiai – Vilniaus m. (4,4 proc.) ir Klaipėdos m. (2,9 proc.). Kaimo vietovėse daugiausia švietimo pagalbos specialistų trūko šiose savivaldybėse: Kupiškio r. (100 proc.), Lazdijų r. (33,3 proc.), Alytaus r. (25 proc.), Šalčininkų r. (22,2 proc.), Trakų r. (14,3 proc.), Vilniaus r. (12,5 proc.), mažiausiai – Kauno r. (4,5 proc.). Nustatyta, kad pagal mokomąją kalbą švietimo pagalbos specialistų nėra mokyklose prancūzų mokomąja kalba ir pusėje anglų kalba ugdymą organizuojančių mokyklų. Didesnis nei vidutiniškai šalyje švietimo pagalbos specialistų trūkumas nustatytas keliomis kalbomis ugdančiose ugdymo įstaigose (18,4 proc.) ir mokyklose lenkų mokomąja kalba (15,8 proc.).

Vertinant pagal ugdymo programą, palankiausias švietimo pagalbą teikiančių specialistų santykis yra profesinio mokymo įstaigose, kuriose 2022 m. vienam švietimo pagalbos specialistui teko 15,2 SUP turinčių mokinių, bendrojo ugdymo mokyklose – 18,4, ikimokyklinio ugdymo programose – 20,7.

Šalies bendrojo ugdymo mokyklose vienam švietimo pagalbos specialistui tenkančių SUP turinčių mokinių skaičius 2018–2022 m. beveik nesikeitė (2018 m. buvo 18,1, o 2022 m. – 18,4). Bendrojo ugdymo mokyklose vienam švietimo pagalbos specialistui tenkančių SUP turinčių mokinių skaičius 2022 m. šiek tiek paaugo tik valstybinio pavaldumo miestų (+1,4) ir didesniųjų (+0,1) savivaldybių grupių įstaigose, taip pat savivaldybės pavaldumo žiedinių (+0,6) ir didesniųjų (+0,7) savivaldybių grupių įstaigose. Nevalstybinėse bendrojo ugdymo mokyklose vienam švietimo pagalbos specialistui tenkančių SUP turinčių mokinių skaičius 2022 m. šiek tiek paaugo tik didesniųjų (+1,1) savivaldybių grupės įstaigose.

II.5.3. 3 pav. **Švietimo pagalbos specialistų skaičiaus santykis su mokiniais, turinčiais SUP, skirtingose ugdymo įstaigose nevienodas – 2022 m. daugiausia (20,7) vaikų teko ikimokyklinio ugdymo mokyklose, o mažiausiai (15,2) – profesinio mokymo įstaigose; bendrojo ugdymo mokyklose mokinių, turinčių SUP, skaičius, tenkantis vienam švietimo pagalbos specialistui, svyruoja apie 18,5**

Vienam švietimo pagalbos specialistui tenkančių SUP turinčių mokinių skaičius pagal ugdymo programą, 2018–2022 m.

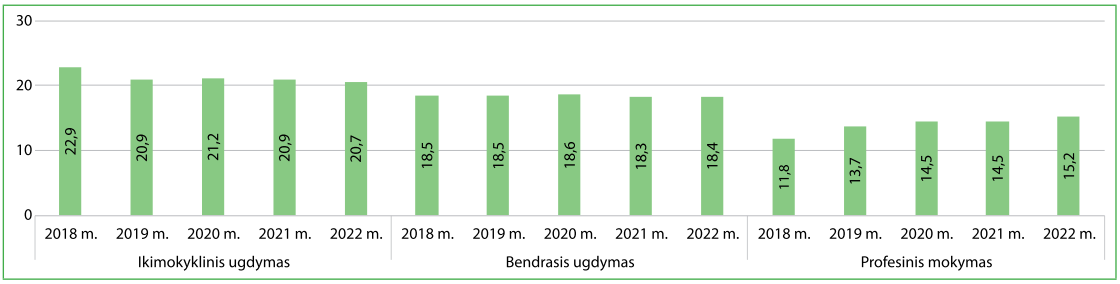

Duomenų šaltinis: ŠVIS

II.5.3. 4 pav. **2022 m. savivaldybės įsteigtose ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklose vienam švietimo pagalbos specialistui SUP turinčių mokinių tenka tris kartus daugiau nei valstybės įsteigtose mokyklose, o nevalstybinėse mokyklose mažųjų savivaldybių grupėje vienam švietimo pagalbos specialistui tenkančių SUP turinčių mokinių skaičius viršija šalies vidurkį**

Vienam švietimo pagalbos specialistui tenkančių SUP turinčių mokinių skaičius ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo programose pagal steigėją ir savivaldybių grupę, 2022 m.

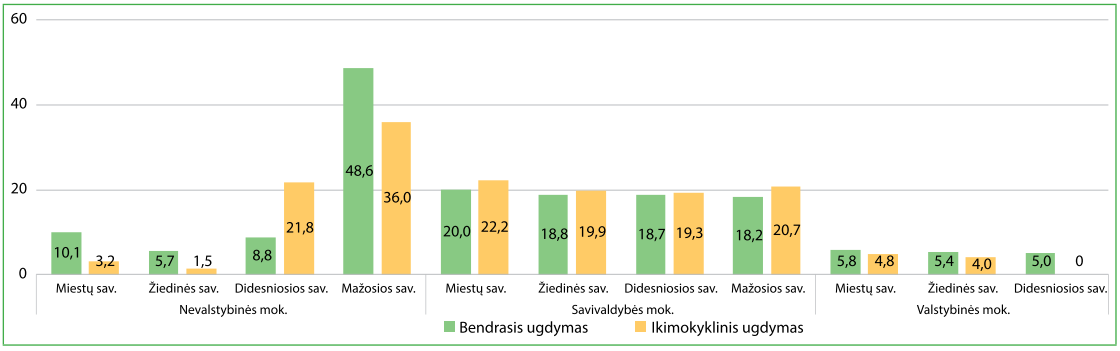

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Šalies ikimokyklinio ugdymo mokyklose vienam švietimo pagalbos specialistui tenkančių SUP turinčių mokinių skaičius 2018–2022 m. sumažėjo 2,2 mokinio, t. y. 2018 m. jų buvo 22,9, o 2022 m. – 20,7. Ikimokyklinio ugdymo mokyklose vienam švietimo pagalbos specialistui tenkančių SUP turinčių mokinių skaičius didžiausias buvo mažųjų savivaldybių nevalstybinėse ugdymo įstaigose (36,0) ir miestų savivaldybių savivaldybės pavaldumo mokyklose (22,2). Vienam švietimo pagalbos specialistui mažiausiai SUP turinčių mokinių teko žiedinių savivaldybių nevalstybinėse (1,5) ir valstybės pavaldumo (4,0) ikimokyklinio ugdymo įstaigose, kiek daugiau – miestų savivaldybių nevalstybinėse (3,2) ir valstybinio pavaldumo (4,8) ikimokyklinio ugdymo įstaigose.

II.5.3. 5 pav. **2022 m. savivaldybės įsteigtose ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklose vienam švietimo pagalbos specialistui tenkančių SUP mokinių buvo beveik penkis kartus daugiau nei valstybės įsteigtose ar nevalstybinėse mokyklose**

Vienam švietimo pagalbos specialistui tenkančių SUP turinčių mokinių skaičius pagal steigėją, 2018–2022 m.

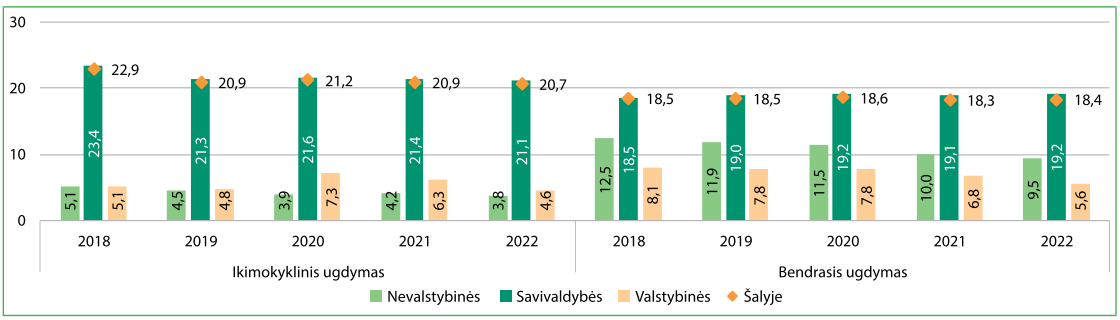

Duomenų šaltinis: ŠVIS

II.5.3. 6 pav.

2022 m. savivaldybės įsteigtose daugiakalbėse ikimokyklinio ugdymo mokyklose ir tautinių mažumų mokyklose vienam švietimo pagalbos specialistui tenka iki dešimties SUP turinčių mokinių daugiau nei vidutiniškai šalyje

2022 m. savivaldybės ugdymo įstaigose vienam švietimo pagalbos specialistui tenkančių SUP turinčių mokinių skaičius pagal mokomąsias kalbas

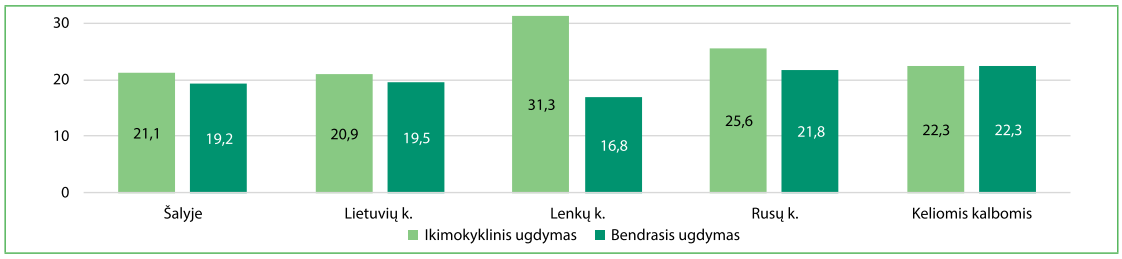

Duomenų šaltinis: ŠVIS

II.5.3. 7 pav.

Profesinio mokymo įstaigose vienam pagalbos specialistui tenkančių SUP turinčių mokinių skaičius kasmet padidėja (+1). Miestų ir didesniosiose savivaldybėse SUP mokinių, tenkančių vienam pagalbos specialistui, yra du kartus daugiau nei mažosiose savivaldybėse

Vienam profesinio mokymo įstaigoje dirbančiam švietimo pagalbos specialistui tenkančių SUP turinčių mokinių skaičius pagal savivaldybių grupę, 2018–2022 m.

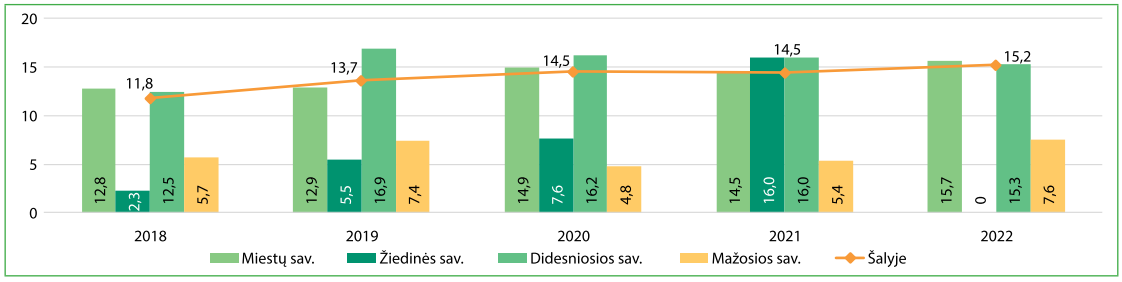

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Mokytojų padėjėjų teikiama pagalba. Nors mokytojų padėjėjai – ne pedagoginiai darbuotojai ir jiems netaikomi kvalifikaciniai reikalavimai, tačiau pagalbos teikimo sistemoje jie yra reikšmingi dalyviai. Kai kuriems vaikams, turintiems SUP, vykstant ugdymo procesui, reikalinga mokytojo padėjėjo pagalba. Šią pagalbą teikti rekomenduojama, kai mokiniui ar (ir) mokinių grupei nustatyti vidutiniai, dideli ar labai dideli SUP, ir dėl įgytų ar įgimtų sutrikimų jie negali savarankiškai dalyvauti ugdymo procese. 2022 m. mokytojų padėjėjais šalies bendrojo ugdymo mokyklose dirbo 2 497 asmenimis daugiau nei 2018 m., t. y. mokytojų padėjėjų skaičius išaugo 2,4 karto. ŠVIS duomenimis, tris kartus daugiau mokytojų padėjėjų dirba miesto (3 245 asmenys) nei kaimo (1 035 asmenys) vietovių bendrojo ugdymo mokyklose.

II.5.3. 8 pav.

Bendrojo ugdymo mokyklose mokytojų padėjėjų per trejus metus padaugėjo 2,4 karto

2018 m., 2020 m., 2022 m. bendrojo ugdymo mokyklose dirbusių mokytojų padėjėjų skaičius pagal vietovę

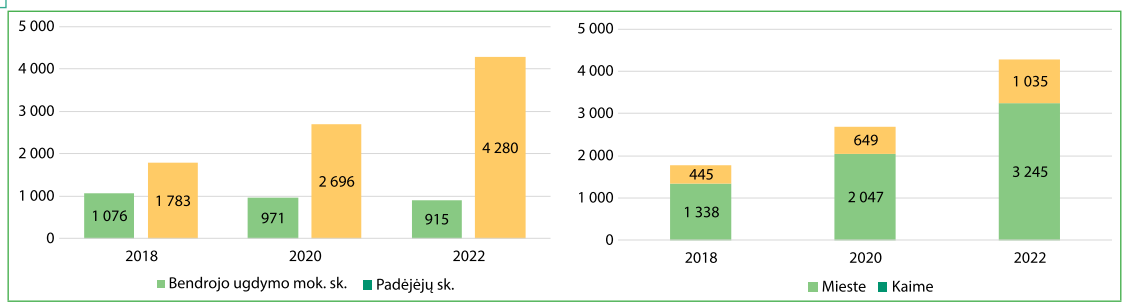

Duomenų šaltinis: ŠVIS

2018 m. vienoje bendrojo ugdymo mokykloje vidutiniškai dirbo apie 1,7 padėjėjo, o 2022 m. mokytojų padėjėjų skaičius vienoje mokykloje išaugo beveik tris kartus ir vidutiniškai teko po 4,7 vienai bendrojo ugdymo mokyklai.

Nuo 2018 m. iki 2022 m. apie 15 proc. sumažėjus bendrojo ugdymo mokyklų ir jose vidutiniškai 10 proc. padidėjus mokinių, turinčių SUP, skaičiui, mokytojų padėjėjų skaičius jose išaugo 58 proc. Nustatyta, kad vienam mokytojo padėjėjui vidutiniškai tenka apie 11,3 mokinio, turinčio SUP. Pažymėtina, kad dauguma (76 proc.) padėjėjų dirba miesto vietovių savivaldybių pavaldumo mokyklose.

Švietimo pagalbos specialistai dirba ne tik ikimokyklinio, bendrojo ugdymo ar profesinio mokymo įstaigose. Lietuvos savivaldybėse veikia pedagoginės psichologinės tarnybos (PPT) funkcijas vykdančios įstaigos, kurių veikla orientuota į įtraukiojo ugdymo principų praktinį įgyvendinimą. Šiose tarnybose reikalingą švietimo pagalbą teikia psichologai, specialieji pedagogai, logopedai, socialiniai pedagogai, tiflopedagogai ir surdopedagogai.

Penkiolikmečių raštingumo didinimas. *ES strateginėje programoje „Europa 2030" (2021)* švietimo situacija ES valstybėse vertinama remiantis įvairiais rodikliais, taip pat ir pagal EBPO PISA tarptautiniame lyginamajame tyrime dalyvaujančių penkiolikmečių pasiektus rezultatus. Šiame dokumente nustatytas tikslas – penkiolikmečių, kurių gebėjimai nepakankami, dalis turi būti mažesnė nei 15 proc. Lietuvoje penkiolikmečių, kurių gebėjimai nepakankami, dalis nuo 2015 m. iki 2021 m. sumažėjo: nepakankamus skaitymo gebėjimus turinčiųjų dalis siekė 24,4 proc., matematikos – 25,6 proc., gamtos mokslų – 22,2 proc. Taigi, ES dokumente suformuluota kontekstinio rodiklio reikšmė Lietuvoje dar nėra pasiekta.

„Geriausiai Lietuva vertinama pagal gyventojų išsilavinimo rodiklį (kokia dalis gyventojų turi bent vidurinį arba ir aukštąjį išsilavinimą). Pagal šį rodiklį (94 proc.) esame ketvirti tarp EBPO šalių ir lenkiame šalių vidurkį (79 proc.). Dešimti esame pagal bendrą vidutinę mokymosi trukmę (18,5 metų), ir tai šiek tiek geriau nei EBPO vidurkis (18 metų). Aštuoniais taškais (480) atsiliekame nuo EBPO šalių vidurkio (488) Tarptautiniame penkiolikmečių tyrime PISA. Gerovės indekse daugelio šalių švietimas įvertintas panašiai, ir iki prizinės vietos Lietuvai tetrūksta 0,5 balo. Palyginti, Lietuvos švietimas pagerėjo 0,4 balo. Ir tai nemažas pozityvus poslinkis kitų šalių kontekste. Bendrame EBPO šalių reitinge švietimas yra 13 vietoje." (Ališauskas, Dukynaitė, Cibulskaitė, 2022, p. 1). Daugiau apie tai – I dalies I.1.3 skyriuje ir II dalies II.5.2 skyriuje.

Pagalba ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokiniams mokantis valstybinės kalbos. Visavertis šalies piliečio gyvenimas neįmanomas deramai nemokant valstybinės kalbos. Nuo seno šalies bendrojo ugdymo mokyklose, kuriose ugdymas teikiamas Lietuvoje gyvenančių tautinių mažumų kalbomis, organizuojamos valstybinės lietuvių kalbos pamokos.

2018 m. birželio 27 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė nutarimą *„Dėl valstybinės kalbos politikos 2018–2022 m. gairių"*, kuriame, be kitų uždavinių, buvo numatyta sudaryti sąlygas (teisines ir finansines) stiprinti lietuvių kalbos mokymą tautinių mažumų mokyklose, vykdančiose ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas. Vykdant šį LR Seimo nutarimą, buvo pakeistas *LR švietimo įstatymas*. 2020 m. lapkričio 5 d. Seimas papildė *Švietimo įstatymo* 30 straipsnį ir nustatė, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose ne mažiau kaip po 5 valandas per savaitę turi būti skiriama ugdymui lietuvių kalba. Ši nuostata įsigaliojo 2021 m. rugsėjo 1 d. Taip šalies mokyklose imta plačiai taikyti ankstyvosios dvikalbystės principus, pradedant formuoti tautinių mažumų kalbomis ugdomų ikimokyklinio amžiaus vaikų lietuvių kalbos pagrindus. ŠMSM nurodo, kad ikimokykliniam ir priešmokykliniam ugdymui lietuvių kalba tautinių mažumų mokyklose 2021 m. rugsėjo–gruodžio mėnesiams papildomai buvo skirta 0,4 mln. Eur, 2022 m. – 1,3 mln. Eur valstybės biudžeto lėšų. Skaičiuojant vienam pagal ikimokyklinio ar priešmokyklinio ugdymo programą tautinių mažumų mokyklose ugdomam vaikui, ugdymui lietuvių kalba papildomai buvo skirta vidutiniškai po 9,28 Eur per mėnesį.

Kaip parodė 2023 m. atlikto tyrimo rezultatai, ugdymą valstybine kalba vykdo ikimokyklinio arba priešmokyklinio ugdymo mokytojai, į ugdymą valstybine kalba taip pat įsitraukia lietuvių kalbos arba pradinio ugdymo mokytojai. ŠVIS duomenimis, 2022–2023 m. m. 9-iose Lietuvos savivaldybėse veikė 136 savivaldybių įsteigtos mokyklos, kuriose ikimokyklinis ir (arba) priešmokyklinis ugdymas buvo teikiamas tautinių mažumų kalbomis, iš jų – 71 ikimokyklinio ugdymo įstaiga ir 65 bendrojo ugdymo mokyklos.

Per 2023 m. tyrimą domėtasi, kokius ugdymo metodus taiko mokytojai, vaikus ugdydami valstybine kalba. Vertinant II.5.3.9 pav. pateiktą informaciją, paprastumo dėlei atsakymus „kiekvieną dieną" ir „bent kartą per savaitę" galima sujungti ir laikyti dažnu tokio ugdymo metodo taikymu. Tada galima teigti, kad, ugdydami valstybine kalba, apklausti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai dažniausiai su vaikais užsiima

daile ir sportuoja, rečiausiai – skaito interaktyvias knygas, o apklausti lietuvių kalbos ir pradinio ugdymo mokytojai dažniausiai su vaikais skaito popierines knygas, truputį rečiau sportuoja ir užsiima daile, o rečiausiai žaidžia teatrą. Vertinant abiejų grupių mokytojų atsakymus, galima matyti, kad abi respondentų grupės tarp metodų, dažniausiai taikomų ugdant vaikus valstybine kalba, įvardijo tuos pačius tris ugdymo metodus, skiriasi tik šių metodų taikymo dažnumas.

II.5.3. 9 pav. **Ugdydami valstybine kalba, mokytojai su vaikais dažniausiai užsiima daile, sportuoja ir skaito popierines knygas**
Ugdymo metodų taikymas, ugdant valstybine kalba (asmenų sk.)

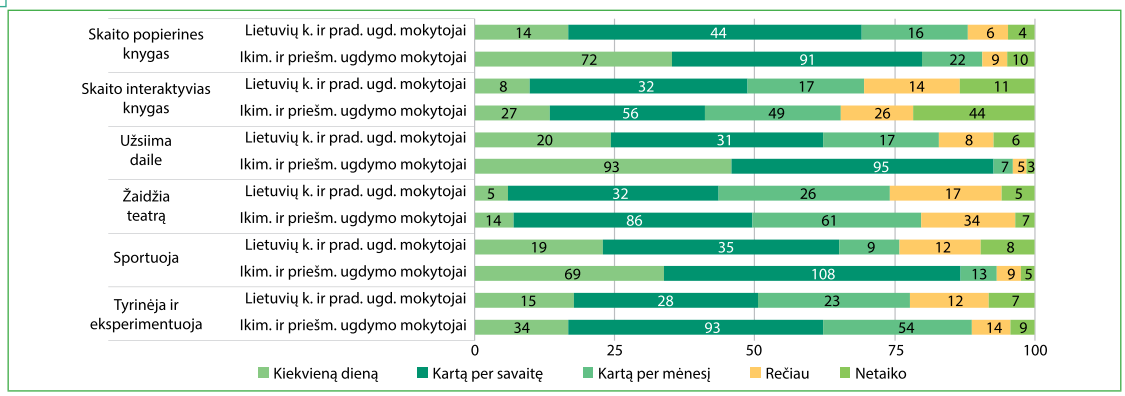

Duomenų šaltinis: NŠA

Apklausti mokyklų vadovai, ikimokyklinio arba priešmokyklinio ugdymo mokytojai ir lietuvių kalbos arba pradinio ugdymo mokytojai atsakė į klausimą, kokios informacijos trūksta respondentams, ugdomų vaikų tėvams, mokyklos bendruomenei, ugdant vaikus valstybine kalba. Tai buvo atvirasis klausimas, respondentai galėjo įrašyti savo atsakymą arba į šį klausimą neatsakyti.

Iš II.5.3.10 pav. matyti, kad daugiausia apklaustų mokyklų vadovų ir ikimokyklinio ar priešmokyklinio ugdymo mokytojų nurodė, jog jiems nieko netrūksta. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojams labiausiai trūksta ugdymo priemonių, dalijamosios medžiagos ir metodinės pagalbos, lietuvių kalbos ir pradinio ugdymo mokytojams – metodinės pagalbos. Vienas būdų teikti tiek vaikams, tiek ir mokytojams patrauklesnį ugdymą valstybine kalba yra mokyklos dalyvavimas kokiuose nors tarptautiniuose ar nacionaliniuose projektuose, susijusiuose su kalbų mokymusi ankstyvajame amžiuje. Atlikto tyrimo rezultatai parodė, kad šiuo metu dauguma mokyklų, kuriose ugdymas teikiamas tautinių mažumų kalbomis, tokiuose projektuose nedalyvauja ir, kaip rodo mokyklų vadovų apklausos rezultatai, šių mokyklų vadovai paprastai net nežino, kad rengiami tokie tarptautiniai, nacionaliniai, o kartais ir regioniniai kalbų mokymosi ankstyvajame amžiuje projektai ir, atitinkamai, nenumano, kur ieškoti informacijos apie savo mokyklos bendruomenės galimybę dalyvauti tokiuose projektuose.

II.5.3. 10 pav. **Mokytojams, ugdantiems vaikus valstybine kalba, labiausiai trūksta metodinės pagalbos**
Mokyklų ir mokytojų informaciniai poreikiai, ugdant vaikus valstybine kalba (asmenų sk.)

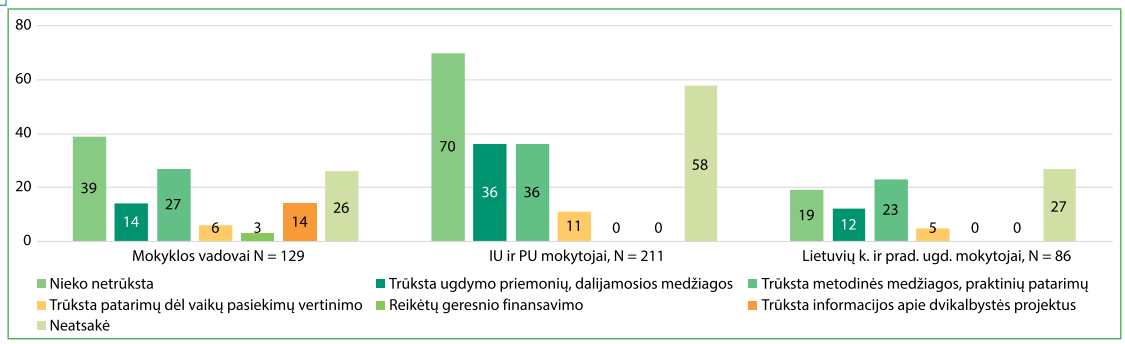

Duomenų šaltinis: NŠA

Dalyvavimas neformaliojo vaikų švietimo (NVŠ) programose. Išanalizavus NVŠ krepšelio teikiamas galimybes pagal miesto ir kaimo mokinius, mokinių dalyvavimas pasiskirsto santykiu 60 / 40 proc., t. y. NVŠ krepšelio lėšos pasiekia daugiau miesto nei kaimo vaikų. Vaikams, turintiems negalią, turi būti sudaromos galimybės ugdyti savo asmenybę, talentus ir kūrybingumą, taip pat protinius ir fizinius gebėjimus didžiausiu įmanomu mastu.

Visos neformaliojo švietimo veiklos sąlyginai suskirstytos į dvi kryptis – menų kryptį, kuriai priskirta muzika, dailė, šokis, teatras, ir technologijų kryptį – tai techninė kūryba, informacinės technologijos, technologijos. ŠVIS duomenys rodo, kad 2022 m. pagal bendrojo ugdymo programas besimokantys mokiniai daugiau rinkosi meno nei technologijų krypties NVŠ veiklas.

II.5.3. 11 pav. NVŠ veiklų krypčių pasirinkimą lemia mokyklos pavaldumas ir teritorinė priklausomybė. 2022 m. meno krypties NVŠ veiklas pasirinkusių mokinių dalis yra kelis kartus didesnė nei technologijų krypties

Bendrojo ugdymo mokyklų NVŠ kryptis 2022 m. pasirinkusių bendrojo ugdymo mokinių dalys (proc.) pagal mokyklų priklausomybę, savivaldybių grupes ir vietovę

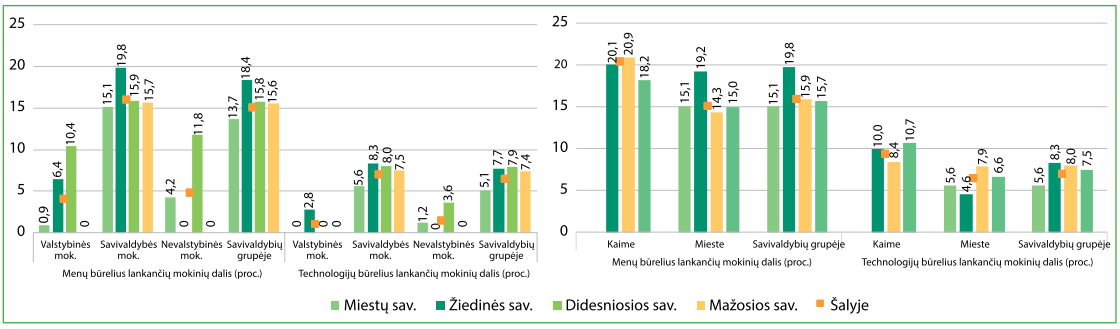

* Skaičiuojami visi bendrojo ugdymo mokiniai, išskyrus ikimokyklinių ir priešmokyklinių grupių vaikus.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Naujasis *Neformaliojo vaikų švietimo programų finansavimo ir administravimo tvarkos aprašas* įsigaliojo 2022 m. kovo 1 d. Įsigaliojus naujajam aprašui, visos NVŠ programos suskirstytos į savivaldybės ir nacionalinio lygmens programas. NVŠ teikėjams pakanka užpildyti vieną programos paraišką. Be to, naujuoju tvarkos aprašu patvirtinta elektroninė paraiškos forma, suvienodinti programų akreditavimo terminai, nustatytas programos akreditavimo galiojimas visose savivaldybėse, įvesti aiškesni vertinimo kriterijai. Taigi sumažėjo administracinė našta tiek programų teikėjams, tiek jas vertinančioms savivaldybėms ir kitoms institucijoms.

NVŠ programoms įgyvendinti 2022 m. skirta 17 mln. Eur. Valstybės skiriama minimali suma per mėnesį 2022 m. siekė nuo 15 Eur iki 20 Eur. Iki 2022 m. minimalus mokiniui skiriamas krepšelis siekė 10 Eur, o vidurkis – 15 Eur. Svarbi naujovė ta, kad vidutinių ir didelių specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams skiriamas dvigubas NVŠ krepšelis, t. y. 30–40 Eur. 20 Eur NVŠ krepšelis skiriamas mokiniams, lankantiems nacionalinius prioritetus atitinkančias programas, kurios skatina STEAM plėtotę (techninės kūrybos, gamtos ir ekologijos, informacinių technologijų, technologijų, medijų krypčių) ir yra orientuotos į vyresnius mokinius, t. y. I–IV klasių gimnazistus.

Savivaldybių lygmens NVŠ programos finansuojamos, skiriant lėšų iš valstybės biudžeto, o nacionalinio lygmens programos 2022–2023 m. m. finansuotos iš ES struktūrinių fondų lėšų. Pirmąsias programas administruoja savivaldybės, o nacionalines – Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras. NVŠ lėšos skiriamos mokiniams, besimokantiems pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas bei socialinių įgūdžių ugdymo programą. NVŠ lėšomis gali būti finansuojama tik viena mokinio pasirinkta NVŠ programa. NVŠ lėšomis įgyvendinti programas gali visi švietimo teikėjai, išskyrus bendrojo ugdymo mokyklas, kurie yra registruoti Švietimo ir mokslo institucijų registre, turi reikiamas patalpas, įrangą, priemones ir atitinka kitus reikalavimus. Nacionalinio lygmens NVŠ programų teikėjai turi turėti patirtį, įgyvendinant NVŠ programas.

Apskritai šalyje NVŠ programas lankančių mokinių dalis sumažėjo 3,4 proc. punkto ir 2022 m. siekė 62,6 proc. Miestų savivaldybių grupėje iš šešių savivaldybių tik dviejose savivaldybėse NVŠ programas mokykloje ir kitur lankančių bendrojo ugdymo mokinių dalis paaugo: Kauno m. nuo 2019 m. ji padidėjo 6,5 proc. punkto ir 2022 m. siekė 68,0 proc., Panevėžio m. nuo 2019 m. pakilo 6,0 proc. punktais ir 2022 m. sudarė 68,4 proc.

Žiedinių savivaldybių grupėje iš šešių savivaldybių NVŠ programas lankančių mokinių dalis padidėjo tik dviejose savivaldybėse – Alytaus r. (+5,1 proc. punkto ir 2022 m. siekė 70,9 proc.) ir Šiaulių r. (+2,6 proc. punkto ir 2022 m. siekė 74,3 proc.). Didesniųjų savivaldybių grupėje net 15-oje iš 31-os savivaldybės NVŠ lankančių mokinių dalis, nors ir skirtingu mastu, bet padidėjo (Mažeikių r. +0,01 proc. punkto ir 2022 m. siekė 57,7 proc., Kretingos r. +7,7 proc. punkto ir 2022 m. siekė 69,8 proc., Vilkaviškio r. +16 proc. punktų ir 2022 m. siekė 65,4 proc.). Mažųjų savivaldybių grupėje bendras NVŠ lankomumo vidurkis beveik nekito, tačiau 7-iose iš 17-os savivaldybių NVŠ lankančiųjų dalis išliko tokia pati (Kalvarijos – 61,7 proc.) arba skirtingu mastu padidėjo (Pakruojo r. +1,8 proc. punkto ir 2022 m. siekė 72,9 proc., Pagėgių r. +8,0 proc. punktais ir 2022 m. siekė 71,6 proc., Palangos m. +10,0 proc. punktų ir 2022 m. siekė 76,3 proc.). Valstybės pavaldumo mokyklų mokinių dalyvavimas nuo 39,2 proc. 2019 m. nukrito iki 33,7 proc. 2022 m.

II.5.3. 12 pav. **Daugiausia mokinių, dalyvaujančių NVŠ programose, yra žiedinių savivaldybių grupėje**

NVŠ programas mokykloje ir kitur lankančių bendrojo ugdymo mokinių dalis* (proc.) savivaldybėse, 2019 m. ir 2022 m.

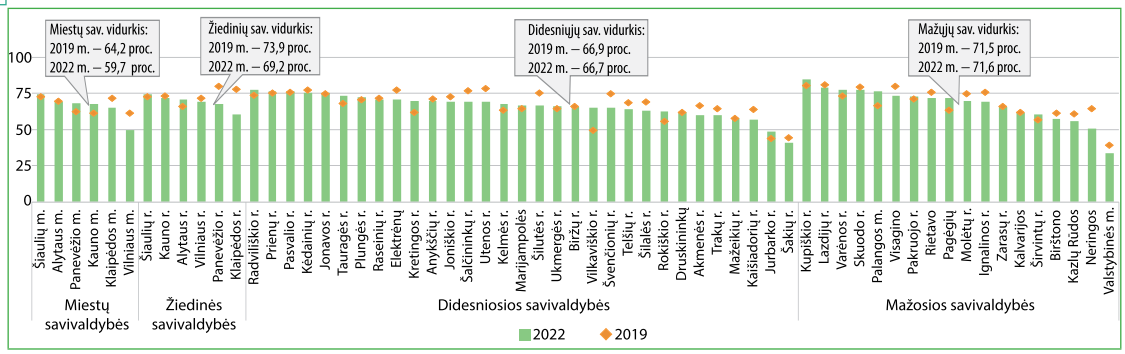

* Skaičiuojami visi bendrojo ugdymo mokiniai, išskyrus ikimokyklinių ir priešmokyklinių grupių vaikus.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Vaikų neformaliojo švietimo programas siūlo ir vykdo įvairūs teikėjai – bendrojo ugdymo mokyklos, NVŠ, FŠPU mokyklos ir kt. Lietuvos pilietybę turinčių bendrojo ugdymo mokinių dalyvavimo visose NVŠ programose mastas per metus paaugo 1,8 proc. punkto ir 2022 m. siekė 63,7 proc. Pastaraisiais metais nuosmukį patyrusios NVŠ veiklos atsigauna ir dalyvavimo jose mastas grįžta į priešpandeminį lygį. Bendrojo ugdymo mokyklų ir kitų NVŠ teikėjų (neskaitant FŠPU, t. y. muzikos, sporto ir kt. mokyklų) vykdomų programų populiarumas panašus: 2022 m. šias programas lankė daugiau nei trečdalis bendrojo ugdymo mokyklų mokinių. Dalyvavimas FŠPU programose per metus nukrito 0,3 proc. punkto ir 2022 m. siekė 16,5 proc. mokinių. ŠVIS renkama informacija apie bendrojo ugdymo mokinių, turinčių užsienio pilietybę arba grįžusių iš užsienio, dalyvavimo NVŠ mastą. Nustatyta, kad tik trečdalis jų dalyvauja NVŠ veiklose, o mažiausia dalis (3,9 proc.) – renkasi FŠPU. Daugiau apie NVŠ prieinamumą – žr. II.3 skyriuje, o apie tolygumą – II.4.3 skyriuje.

II.5.3. 13 pav. **2022 m. dalyvavimas NVŠ programose paaugo, išskyrus FŠPU: dalyvavimo šiose veiklose rodiklis kasmet šiek tiek sumažėja**

Įvairiose NVŠ programose dalyvaujančių bendrojo ugdymo mokinių dalies (proc.) kaita, 2018–2022 m.

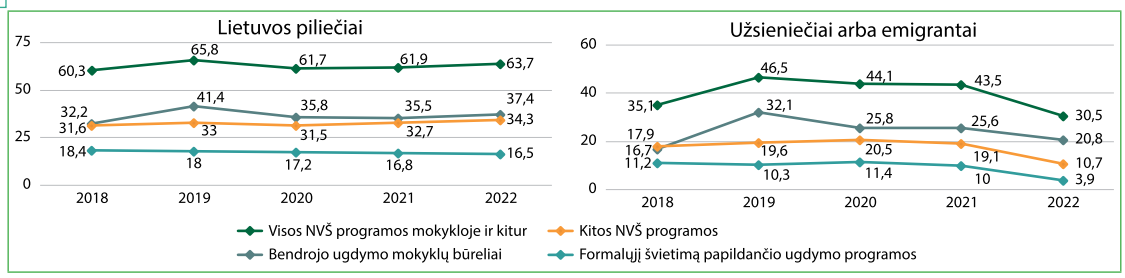

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Iš užsienio sugrįžusių Lietuvos piliečių ugdymas. Sugrįžusių Lietuvos piliečių mokinių skaičius, 2019–2020 m. augęs ir kasmet siekęs apie 500, 2021 m. sumažėjo iki 458, o 2022 m. nukrito gerokai – iki 250 mokinių (II.5.3.14 pav.). Tikėtina, kad akstinas pasilikti ten, kur yra, buvo Rusijos karas su Ukraina, sukėlęs nerimą dėl saugumo ir Lietuvoje. Iš užsienio sugrįžę Lietuvos piliečiai paprastai apsigyvena miestuose – apie

76–82 proc. grįžusiųjų, o į kaimo vietoves jų grįžta 14–20 proc. Didžiausia dalis sugrįžusių Lietuvos piliečių vaikų mokosi pagal pradinio ir pagrindinio ugdymo programas.

II.5.3. 14 pav. **Mažėjo Lietuvos piliečių vaikų, sugrįžusių iš kitų šalių. Grįžusieji dažniausiai apsistoja miestuose ir mokosi pagal pradinio ir pagrindinio ugdymo programas**

Grįžusių iš kitų šalių Lietuvos piliečių vaikų skaičius pagal ugdymo programas ir vietovę, 2019–2022 m.

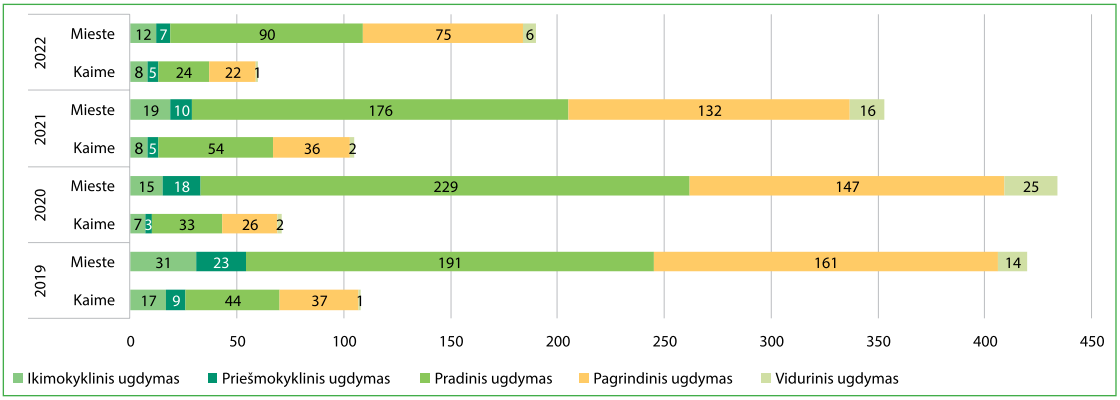

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Ugdymo pritaikymas imigrantams. 2020–2021 m. intensyvėjo nepilnamečiams (0–16 metų), neturintiems Lietuvos pilietybės, teikiama švietimo pagalba. Tai akivaizdu tiek instituciniu, tiek ir individualiu lygmeniu. ŠVIS duomenimis, 2022 m. asmenų, besikreipusių ir gavusių pagalbą integruotis į švietimo sistemą (ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo kartu paėmus), dalis siekė 76,0 proc. Daugiausia atvejų buvo susiję su ikimokykliniu (551 mokinys), pradiniu (685 mokiniai) ir pagrindiniu (727 mokiniai) ugdymu. ŠVIS duomenimis, dauguma (92,2 proc.) Lietuvos pilietybės neturinčių nepilnamečių ugdoma miesto mokyklose. Be to, dalis (15,9 proc.) mokinių ne Lietuvos piliečių turi SUP.

II.5.3. 15 pav. **Nepilnamečių ne Lietuvos piliečių 2021–2022 m. daugėjo visose ugdymo pakopose**

Nepilnamečių ne Lietuvos piliečių (0–16 metų) skaičius pagal ugdymo programas, vietovę, SUP, 2018–2022 m.

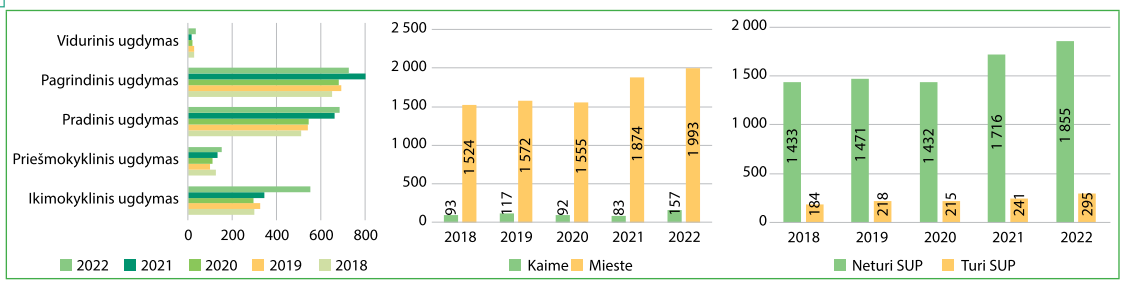

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Karo pabėgėlių iš Ukrainos ugdymas. 2021 m. Lietuvos ugdymo įstaigose mokėsi nedaug Ukrainos pilietybę turinčių vaikų ir jaunuolių – 569, tačiau 2022 m. vasario 24 d. prasidėjus Rusijos invazijai į Ukrainą, į šalį plūstelėjo daugybė karo pabėgėlių, kurių didžiąją dalį sudarė Ukrainos pilietybę turintys asmenys. 2022–2023 m. m. pagal ikimokyklinio ugdymo programas jau buvo ugdomi 1 595 Ukrainos piliečiai, pagal priešmokyklinio ugdymo programas – 607 (373 iš jų – ikimokyklinio ugdymo mokyklose), pagal pradinio ugdymo – 3 455, pagal pagrindinio ugdymo – 5 267 ir pagal vidurinio ugdymo – 536 Ukrainos pilietybę turintys mokiniai (II.5.3.16 pav.). 2022 m. ukrainiečių dalis ikimokyklinio ugdymo mokyklose sudarė 1,9 proc., bendrojo ugdymo mokyklose – 2,7 proc. (2,9 proc. miestuose ir 1,5 proc. kaimo vietovėse) visų mokinių.

ŠMSM aplinkraštyje „Dėl ukrainiečių vaikų ugdymo 2022–2023 mokslo metais“ nurodyta, kaip turi būti vykdomas iš Ukrainos atvykusių vaikų priėmimas ir ugdymas mokyklose. Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas vykdomi lietuvių kalba, tačiau esant galimybei gali būti formuojamos bendros tautinių mažumų ir ukrainiečių vaikų grupės, ugdomos tautinės mažumos ugdomąja kalba. Atskirais atvejais, kai reikalingas adaptacinis laikotarpis,

gali būti sudaromos laikinos grupės, veikiančios ne ilgiau kaip iki 2023 m. rugpjūčio 31 d., kuriose ugdymas organizuojamas ukrainiečių kalba. Bendrojo ugdymo mokinių iš Ukrainos mokymo organizavimo procesui turi įtakos tai, kokiam laikui ketinama pasilikti šalyje. Visiems bendrojo ugdymo mokiniams rekomenduojama mokytis kasdieniu mokymo proceso organizavimo būdu grupinio mokymosi forma pagal Lietuvos bendrojo ugdymo programas. Tačiau mokiniams, kurie ketina pasilikti iki vienų metų ar trumpiau, galimas ir nuotolinis mokymasis pagal Ukrainos bendrąsias ugdymo programas ukrainiečių kalba, Ukrainos švietimo ministerijos pripažintose nuotolinio mokymo mokyklose, registruojant mokinius Lietuvos mokyklose kaip besimokančius pavienio mokymosi forma, bet ne ilgiau nei iki 2023 m. rugpjūčio 31 d. Taip pat galimas ugdymo proceso organizavimas grupinio mokymosi forma pagal Ukrainos bendrojo ugdymo programas kasdieniu mokymo proceso organizavimo būdu ukrainiečių kalba mokyklose, gavusiose švietimo, mokslo ir sporto ministro sutikimą, organizuojant ugdymą, vertinant ir pripažįstant išsilavinimą taip, kaip nustato Ukrainos teisės aktai. Tačiau nepriklausomai nuo to, kiek laiko ir kokiu būdu bus mokomasi, visi mokiniai, atvykę iš Ukrainos, privalo mokytis lietuvių kalbos. Visiems jiems privalo būti užtikrintas bendravimas su bendraamžiais, galimybė dalyvauti NVŠ veiklose, palaikomas ryšys su vaiku, šeima, mokykla, kurioje mokoma(si) nuotoliniu būdu, teikiama švietimo pagalba. Profesinį mokymą iš Ukrainos atvykusiems mokiniams teikia Lietuvoje registruoti profesinio mokymo teikėjai pagal profesinio mokymo programas lietuvių kalba, esant galimybei – kitomis kalbomis, kuriomis suteikta teisė vykdyti atitinkamas programas, taip, kaip profesinio mokymo organizavimą nustato Lietuvos Respublikos teisės aktai. Visiems iš Ukrainos atvykusiems mokiniams numatyta galimybė mokytis lietuvių kalbos ir gauti švietimo pagalbą.

II.5.3. 16 pav. **Daugiausia ukrainiečių karo pabėgėlių mokinių yra ugdoma pagal pagrindinio ir pradinio ugdymo programas**
Ukrainos pilietybę turinčių karo pabėgėlių pasiskirstymas pagal ugdymo programas, kuriose mokosi, 2021–2022 m.

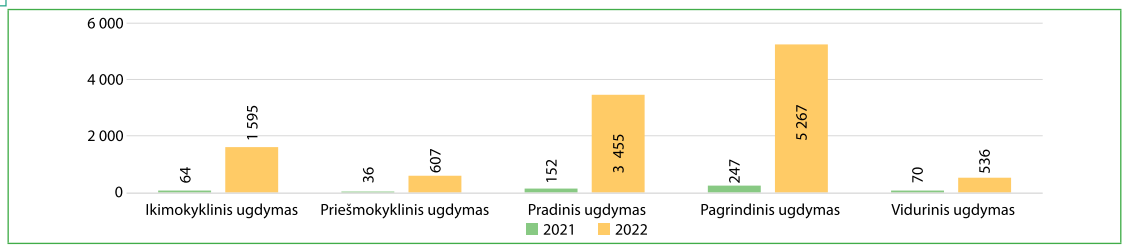

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Sąlygų mokytis namuose sudarymas ir ugdymosi šeimoje įgyvendinimas

Sąlygos mokytis namuose apibrėžtos *Švietimo įstatymo* 37 straipsnyje. Nustatyta, kad „vaikui, dėl ligos ar patologinės būklės negalinčiam mokytis bendrojo ugdymo mokykloje, sudaromos sąlygos mokytis namuose, savarankiškai mokytis ir laikyti egzaminus, gydytojui leidus – mokytis stacionarinėje asmens sveikatos priežiūros įstaigoje nuo antros patekimo į šią įstaigą dienos.“

II.5.3. 17 pav. **Lietuvoje kasmet sąlygos mokytis namuose sudaromos daugiau kaip 700-ams mokinių; didžioji dauguma (per 85 proc.) šių mokinių mokosi miesto vietovėse**
Vaikų, besimokančių namuose, skaičius pagal vietovę, 2018–2022 m.

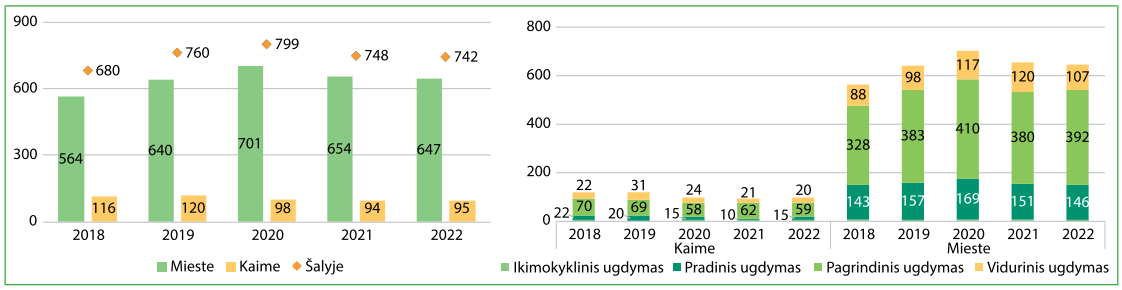

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Mokinių mokymo stacionarinėje asmens sveikatos priežiūros įstaigoje ir namuose organizavimo tvarkos apraše (2012 m. rugsėjo 26 d., galiojanti 2020 m. liepos 24 d. redakcija) nustatyta, kad individualų arba pritaikytą mokymą namuose skiria asmens sveikatos priežiūros įstaigos gydytojų konsultacinė komisija (toliau – GKK), PPT, vaiko gerovės komisija.

Mokinių mokymas namuose organizuojamas, laikantis ugdymo proceso organizavimo higienos reikalavimų, atsižvelgiant į mokinio sveikatos būklę ir organizmo funkcines galimybes, pagal mokyklos vadovo patvirtintą ir su vienu iš mokinio tėvų (globėjų, rūpintojų) suderintą pamokų tvarkaraštį. Gali būti vedamos ne daugiau kaip 4 pamokos per dieną.

II.5.3. 18 pav. **67,5 proc. namuose ugdomų mokinių turi SUP; didesnė dalis turinčiųjų SUP ugdoma pagal bendrąsias ir individualizuotas ugdymo programas**

2022 m. namuose ugdytų mokinių pasiskirstymas pagal ugdymo programas ir SUP, asmenų skaičius

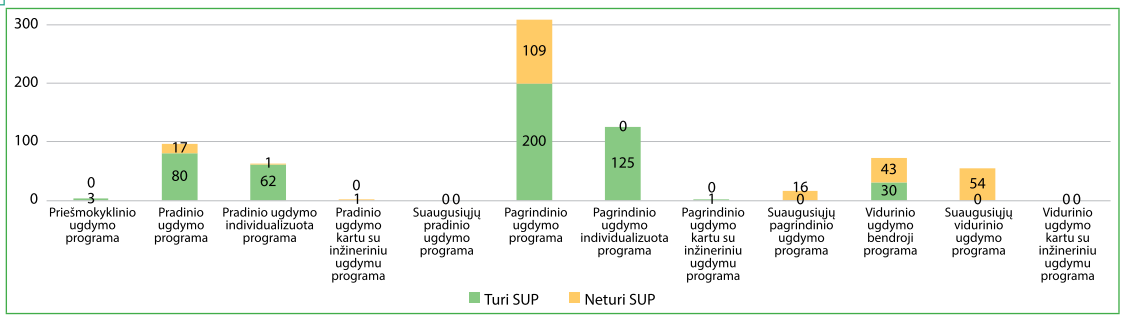

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Jei mokykloje sudarytos tinkamos higienos sąlygos, namuose mokomiems mokiniams, vieno iš jų tėvų (globėjų, rūpintojų) pageidavimu, GKK leidus, sudaroma galimybė lankyti kai kurias pamokas mokykloje, dalyvauti neformaliojo švietimo veiklose, klasės ir mokyklos renginiuose.

2022 m. namuose mokėsi 742 mokiniai, ir tai yra šiek tiek mažiau nei 2021 m. (748). Iš jų 501 mokinys (67,5 proc.) turėjo SUP (2018 m. – 412, arba 60,6 proc.). Kaip ir ankstesniais metais, taip ir 2022 m., SUP turėjo visi namuose pagal priešmokyklinio ugdymo programą ugdyti vaikai, iš besimokančiųjų pradinio ugdymo lygmenyje SUP turėjo 88,2 proc. (nuo 2021 m. padidėjo 1,9 proc. punkto), pagrindinio ugdymo lygmenyje – 72,3 proc. (nuo 2021 m. pakilo 0,6 proc. punkto), vidurinio ugdymo lygmenyje – 23,6 proc. (nuo 2021 m. nukrito 0,5 proc. punkto) namuose ugdytų mokinių. Šie mokiniai patiria socialinės atskirties riziką, nes mokydamiesi neturi galimybės socializuotis su bendraamžiais.

II.5.3. 19 pav. **Vaikų ugdymo(si) šeimoje mastas per trejus metus išaugo keturis kartus**

Vaikų, ugdomų šeimoje, skaičius pagal ugdymo programas ir SUP turėjimą, 2020–2022 m.

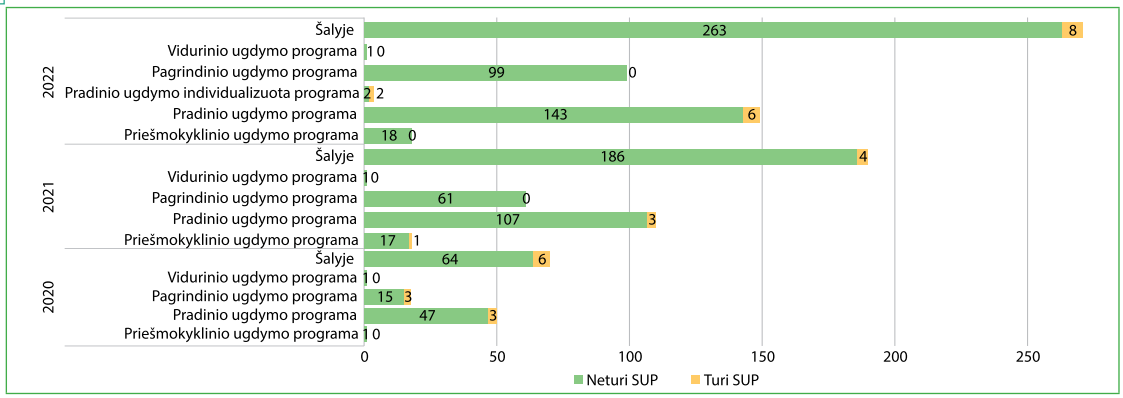

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Ugdymas(is) šeimoje įgyvendinamas, vadovaujantis *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu* (31' str. 4 d.) ir *Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu (2020 m. gegužės 20 d., Nr. 504)*. Savivaldybės tvirtina sąrašus mokyklų, padedančių tėvams (globėjams, rūpintojams) organizuoti vaikų ugdymą(si) šeimoje pagal priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo bendrąsias programas.

Tėvų (globėjų, rūpintojų) sprendimą ugdyti vaiką šeimoje lemia vidiniai (pažiūros, vaiko amžius ir sveikata, asmeninės savybės) ir išoriniai (šeimos gyvenimo būdas) veiksniai. Vaikų ugdymo šeimoje priežastys plačiau išnagrinėtos *2020 m. švietimo problemos analizėje „Vaiko ugdymas(is) namuose ir šeimoje: ką apie tai žinome?“.*

Per pastaruosius trejus metus keturis kartus išaugęs vaikų ugdymo(si) šeimoje atvejų skaičius rodo, kad šalyje gerbiamas tėvų (globėjų, rūpintojų) ir vaikų pasirinkimas. 2020 m. šeimose ugdytų SUP turinčių vaikų buvo 8 proc., o 2022 m. – 3 proc. ŠVIS duomenys rodo, kad visais ugdymosi namuose atvejais ugdomasi pagal pradinio ir pagrindinio ugdymo programas, reikiamais atvejais programos individualizuojamos pagal vaiko poreikius. Nustatyta, kad 2020 m. miesto vietovėse šeimoje buvo ugdoma du kartus daugiau (39) vaikų nei kaimo vietovėse (19). Tačiau 2021 m. situacija kardinaliai pasikeitė – kaimo vietovėse šeimose ugdėsi 117, o mieste – 65 vaikai. 2022 m. vaikų ugdymosi skirtumai pagal vietovę sumažėjo – kaimo vietovėse ugdėsi 147, o mieste – 108 vaikai.

2022 m. miesto vietovėse pagal pradinio ugdymo programą šeimose ugdėsi 6 vaikai, iš kurių 2 turėjo I lygio SUP, 1 vaikas – II lygio SUP ir 3 – III lygio SUP.

2022 m. kaimo vietovėse pagal pradinio ugdymo individualizuotą programą šeimose ugdėsi 4 vaikai, iš kurių dviem nustatytas vidutinis (23–52 balų) specialiųjų ugdymosi poreikių lygis ir dviem – didelis (53–82 balų) specialiųjų ugdymosi poreikių lygis.

Ugdant šeimoje susiduriama su tam tikromis problemomis: nors tėvai privalo užtikrinti socializaciją šeimoje ugdomiems vaikams, gana keblu sudaryti galimybes jiems dalyvauti grupinėse, komandinėse bendraamžių veiklose (sporto varžybose, viktorinose, mokyklos klubuose ir pan.).

III

DALIS

Švietimo būklė savivaldybėse

Šioje dalyje pateikiama informacija apie kiekvienos savivaldybės švietimo būklės ypatumus ir kaitos tendencijas. Rodiklių reikšmės vaizduojamos, jas siejant su kaita laikui bėgant ir vieta visų savivaldybių skalėje, atskleidžiant ne tik konkrečios savivaldybės ir kitų panašių savivaldybių mokinių pasiekimų ir juos lemiančių veiksnių skirtumus, bet ir parodant rodiklių reikšmių netolygumus pačioje savivaldybėje: tarp merginų ir vaikinų, kaimo ir miesto, skirtingos priklausomybės mokyklų. Titulinėje atlankos dalyje pateikiama informacija apie švietimo būklę: švietimo mastą, socialinį, ekonominį ir kultūrinį kontekstą, indėlį į švietimą, jo procesus ir pasiektus rezultatus. Mokinių pasiekimus iliustruojančioje skiltyje trumpai aptariami savivaldybės PUPP ir VBE rezultatai: įvardijamos stipriosios sritys ir dalykai, kuriems reikėtų skirti daugiau dėmesio. Leidinio temai skirtoje dalyje kai kurios švietimo teisingumo procesų tendencijos pristatomos, apibūdinant iš platesnio rodiklių sąrašo išrinktais savivaldybei būdingesniais požymiais. Savivaldybės lygmens sprendimų dėl švietimo sektoriaus veiklos priėmėjams ir vykdytojams pateikiamos trumpos rekomendacijos, siūlant priimti ir įgyvendinti daugiaplanius vadybinius sprendimus, susijusius su veiksmingu ugdymu ir švietimo teisingumu savivaldybės mokyklose. Analizei naudojami ŠVIS duomenys, pateikti švietimo įstaigų, NŠA apibendrinti mokinių pasiekimų rodikliai, Valstybinės duomenų agentūros duomenys. Kadangi atlankų apimtis ribota, išsamiau susipažinti su švietimo būklės ir kaitos statistika savivaldybėje galima šio leidinio elektroninio varianto interaktyviame priede, į kurį patenkama paspaudus nuorodą „Daugiau duomenų yra čia“. Jame pateikiama platesnė ir detalesnė III dalyje taikomų rodiklių duomenų bazė, galima susiformuoti ataskaitas pagal individualius poreikius.

III dalies turinys

Savivaldybių švietimo mastai (žemėlapis) 168

Akmenės rajono savivaldybė 170
Alytaus miesto savivaldybė 172
Alytaus rajono savivaldybė 174
Anykščių rajono savivaldybė 176
Birštono savivaldybė 178
Biržų rajono savivaldybė 180
Druskininkų savivaldybė 182
Elektrėnų savivaldybė 184
Ignalinos rajono savivaldybė 186
Jonavos rajono savivaldybė 188
Joniškio rajono savivaldybė 190
Jurbarko rajono savivaldybė 192
Kaišiadorių rajono savivaldybė 194
Kalvarijos savivaldybė 196
Kauno miesto savivaldybė 198
Kauno rajono savivaldybė 200
Kazlų Rūdos savivaldybė 202
Kėdainių rajono savivaldybė 204
Kelmės rajono savivaldybė 206
Klaipėdos miesto savivaldybė 208
Klaipėdos rajono savivaldybė 210
Kretingos rajono savivaldybė 212
Kupiškio rajono savivaldybė 214
Lazdijų rajono savivaldybė 216
Marijampolės savivaldybė 218
Mažeikių rajono savivaldybė 220
Molėtų rajono savivaldybė 222
Neringos savivaldybė 224
Pagėgių savivaldybė 226
Pakruojo rajono savivaldybė 228
Palangos miesto savivaldybė 230
Panevėžio miesto savivaldybė 232
Panevėžio rajono savivaldybė 234
Pasvalio rajono savivaldybė 236
Plungės rajono savivaldybė 238
Prienų rajono savivaldybė 240
Radviliškio rajono savivaldybė 242
Raseinių rajono savivaldybė 244
Rietavo savivaldybė 246
Rokiškio rajono savivaldybė 248
Skuodo rajono savivaldybė 250
Šakių rajono savivaldybė 252
Šalčininkų rajono savivaldybė 254
Šiaulių miesto savivaldybė 256
Šiaulių rajono savivaldybė 258
Šilalės rajono savivaldybė 260
Šilutės rajono savivaldybė 262
Širvintų rajono savivaldybė 264
Švenčionių rajono savivaldybė 266
Tauragės rajono savivaldybė 268
Telšių rajono savivaldybė 270
Trakų rajono savivaldybė 272
Ukmergės rajono savivaldybė 274
Utenos rajono savivaldybė 276
Varėnos rajono savivaldybė 278
Vilkaviškio rajono savivaldybė 280
Vilniaus miesto savivaldybė 282
Vilniaus rajono savivaldybė 284
Visagino savivaldybė 286
Zarasų rajono savivaldybė 288
Valstybinės mokyklos 290

Savivaldybių švietimo mastai

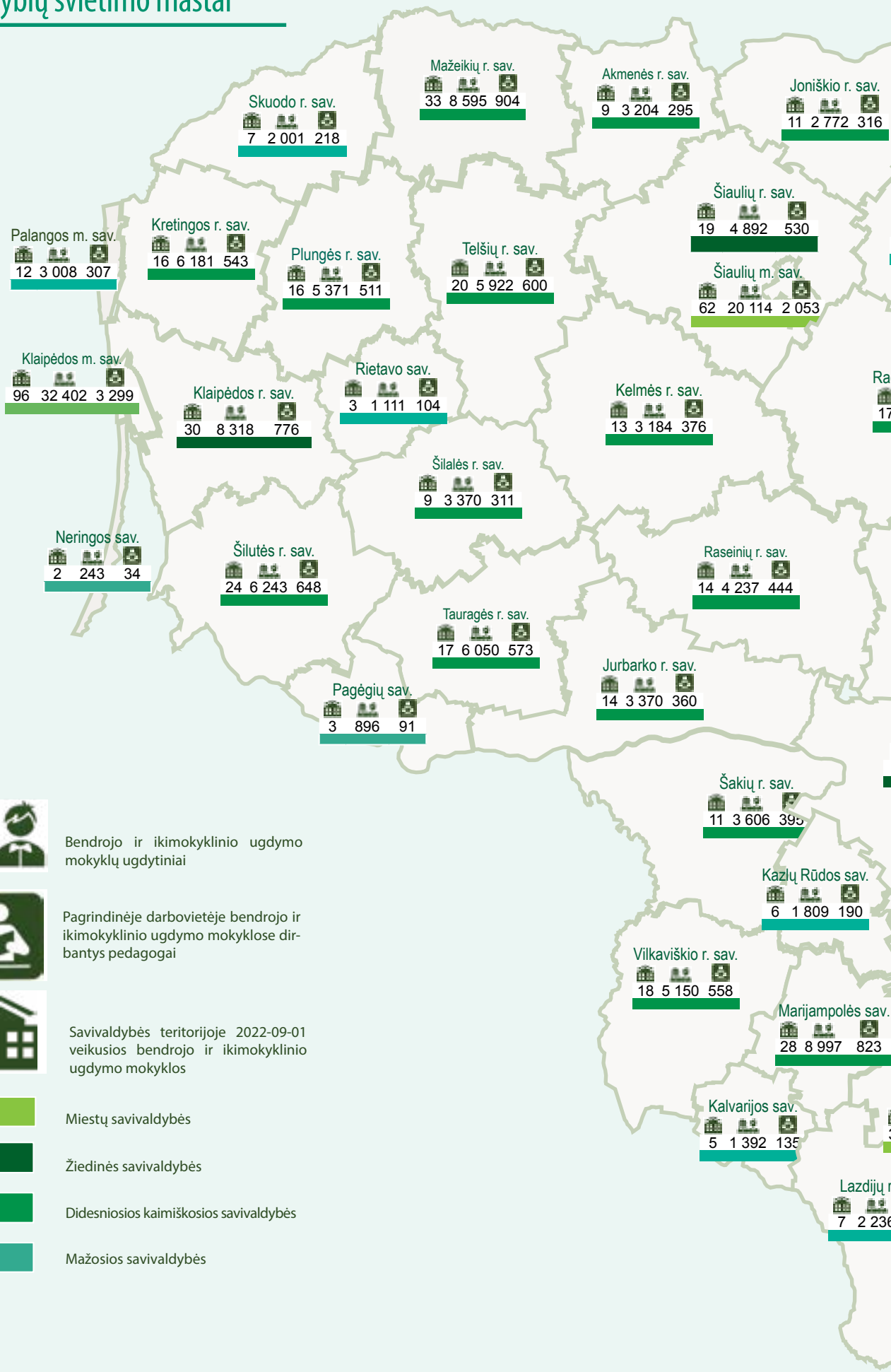

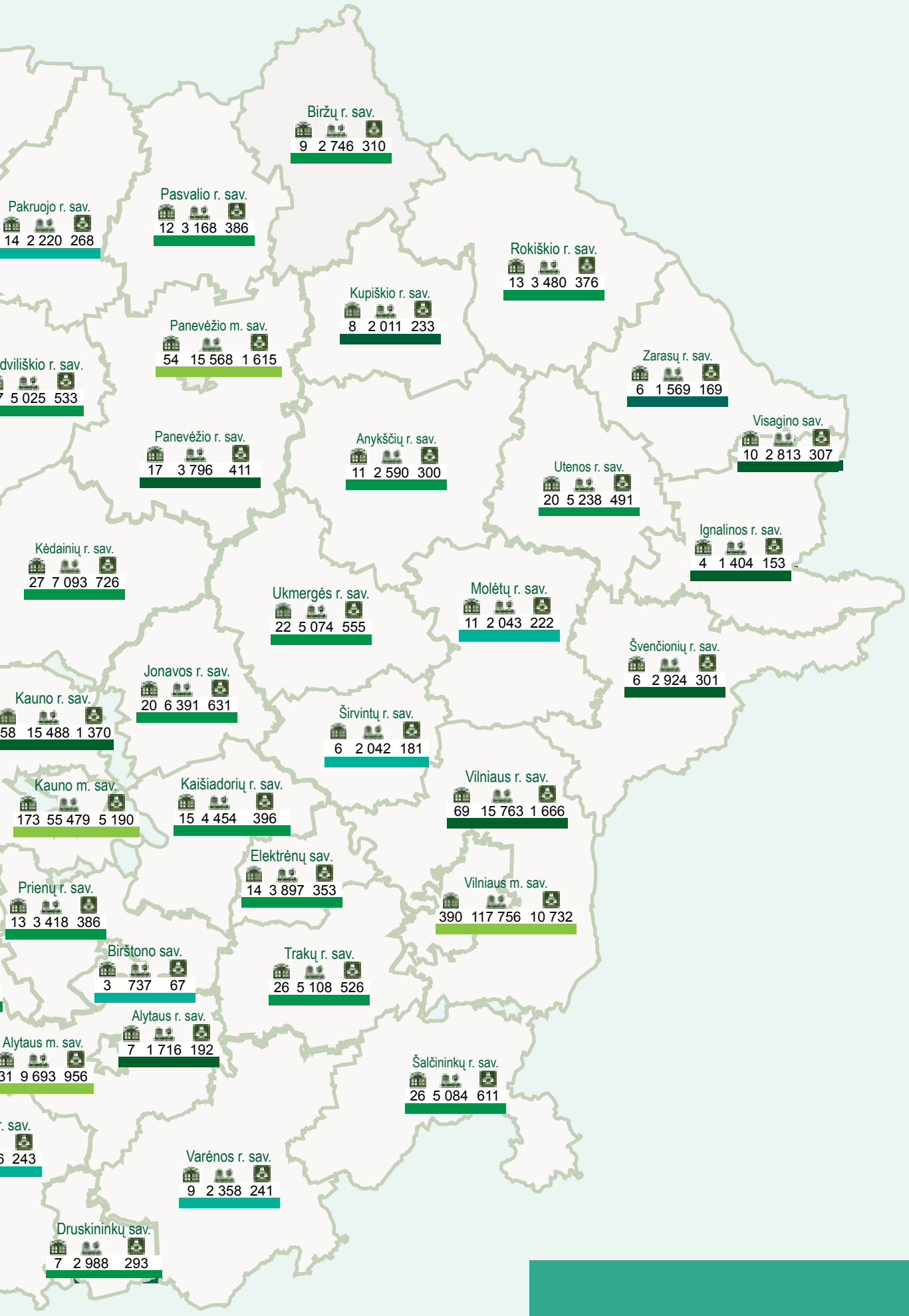
Biržų r. sav.
9 2 746 310
Pasvalio r. sav.
12 3 168 386
Pakruojo r. sav.
14 2 220 268
Rokiškio r. sav.
13 3 480 376
Kupiškio r. sav.
8 2 011 233
Panevėžio m. sav.
54 15 568 1 615
dviliškio r. sav.
7 5 025 533
Zarasų r. sav.
6 1 569 169
Visagino sav.
10 2 813 307
Panevėžio r. sav.
17 3 796 411
Anykščių r. sav.
11 2 590 300
Utenos r. sav.
20 5 238 491
Ignalinos r. sav.
4 1 404 153
Kėdainių r. sav.
27 7 093 726
Ukmergės r. sav.
22 5 074 555
Molėtų r. sav.
11 2 043 222
Švenčionių r. sav.
6 2 924 301
Jonavos r. sav.
20 6 391 631
Kauno r. sav.
58 15 488 1 370
Širvintų r. sav.
6 2 042 181
Kauno m. sav.
173 55 479 5 190
Kaišiadorių r. sav.
15 4 454 396
Vilniaus r. sav.
69 15 763 1 666
Elektrėnų sav.
14 3 897 353
Prienų r. sav.
13 3 418 386
Vilniaus m. sav.
390 117 756 10 732
Birštono sav.
3 737 67
Trakų r. sav.
26 5 108 526
Alytaus r. sav.
7 1 716 192
Alytaus m. sav.
31 9 693 956
Šalčininkų r. sav.
26 5 084 611
r. sav.
6 243
Varėnos r. sav.
9 2 358 241
Druskininkų sav.
7 2 988 293

1. Akmenės rajono savivaldybė

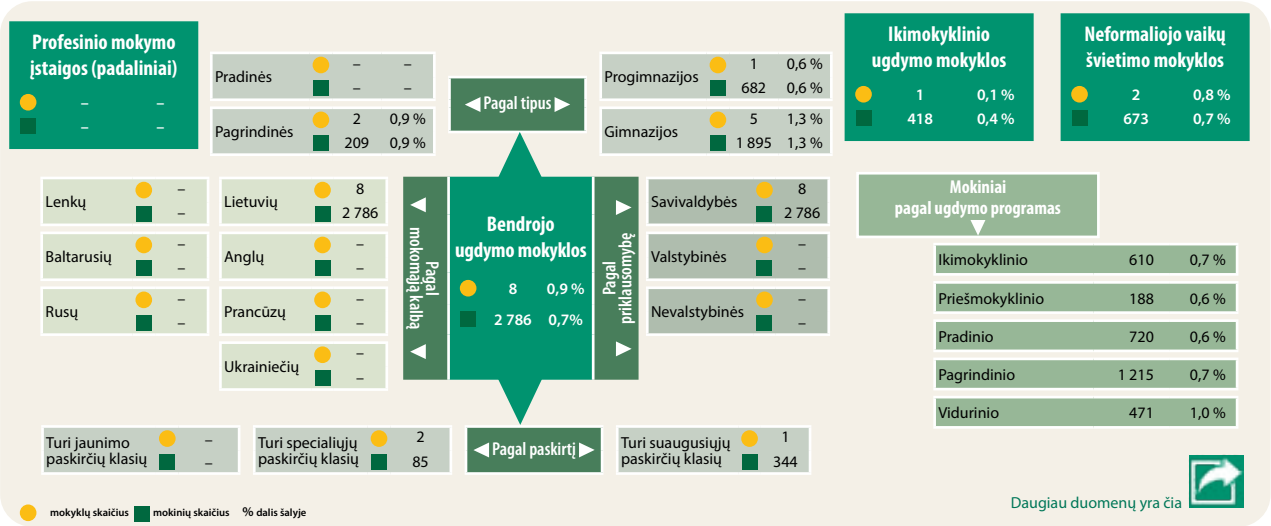

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
2,0↓	13,6↓	992↑	15,3↑	15,2	45,2↑	78,3↑	312↑	22,3↑	14,7↑	91,8↑	0,0↑	14,3↔	20,7↑	11,9↑	0,84↔	91,5↑	0,36↓	60↓	89↓	3,8	146,4↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Socialinė, ekonominė ir kultūrinė aplinka vis dar yra veiksniai, stipriai veikiantys švietimo sistemą. Mokinių mokymosi pasiekimų rodikliai pagerėjimo nerodo. Apibendrintas VBE rodiklis yra žemesnis nei šalies. Tik trijų dalykų VBE rezultatai (standartizuotais taškais) yra geresni už šalies, kitų – prastesni. Per ketverius metus paaugo tęsiančių mokslą aukštosiose mokyklose merginų dalis (proc.), vaikinų, atvirkščiai – sumažėjo. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) šiek tiek padidėjo, matematikos – sumažėjo, ypač merginų. Per trejus metus paaugus bent pagrindinį lygį pasiekusių vaikinų daliai, neliko didelio matematikos pasiekimų skirtumo tarp vaikinų ir merginų. Didesnės dalies mokyklų PUPP lietuvių kalbos ir literatūros įvertinimai 2022 m. buvo geresni, matematikos – prasti, išlieka pasiekimų skirtumai tarp atskirų mokyklų.

III. 1. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

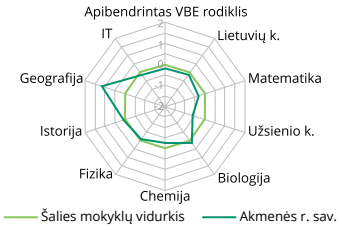

III. 1. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

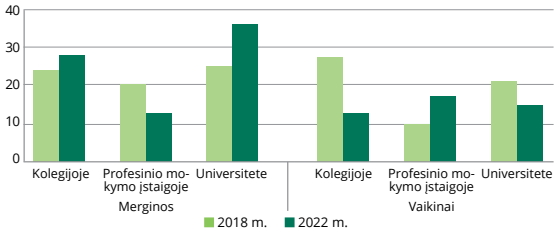

III. 1. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

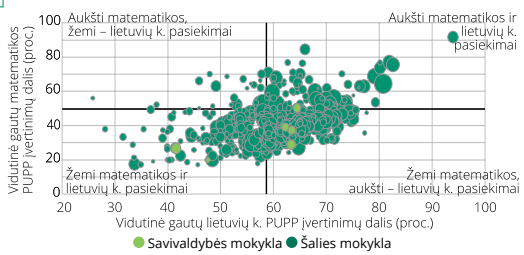

III. 1. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

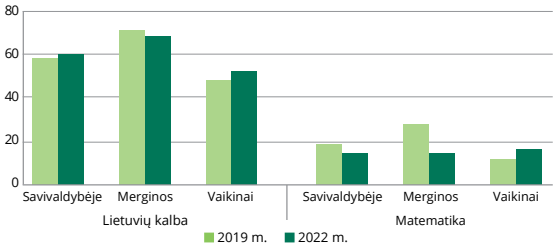

III. 1. 5 pav. III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo bendrosiose mokyklose, dalis (proc.) nuo visų mokinių padidėjo.

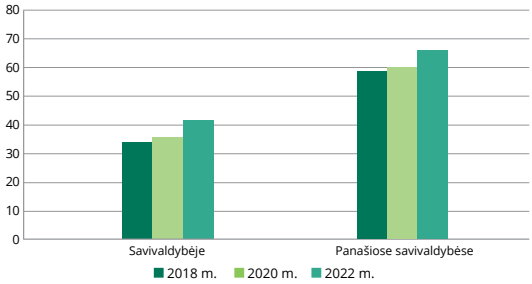

III. 1. 6 pav. Ir kaimo, ir miesto mokyklose sumažėjo reikiamą kvalifikaciją turinčių mokytojų dalis (proc.).

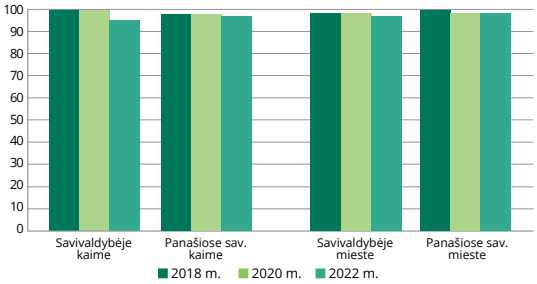

III. 1. 7 pav. Ir vyrų, ir moterų, besimokančių pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas, dalis sumažėjo, bet šios dalys yra didesnės nei panašiose savivaldybėse.

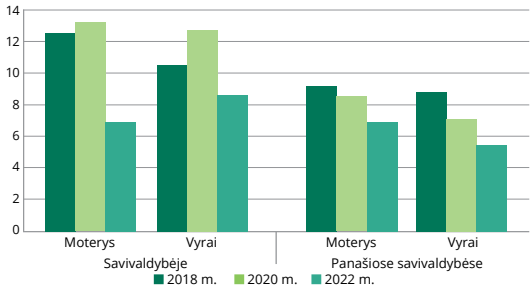

III. 1. 8 pav. Kaimo mokyklų abiturientų, gavusių finansinę ar kitokią paramą, tęsiančių mokslą po vidurinio ugdymo programos, dalis (proc.) išaugo, o miesto mokyklų, atvirkščiai – gerokai sumažėjo.

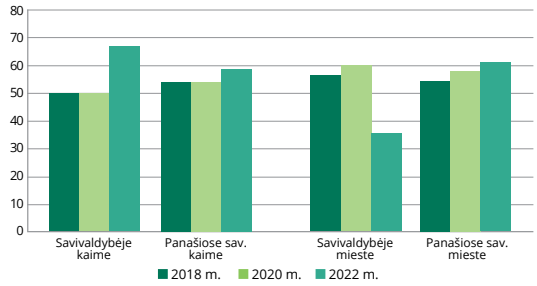

III. 1. 9 pav. Neformaliojo švietimo veikloje dalyvaujančių specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių dalis (proc.) per ketverius metus padidėjo, tačiau yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

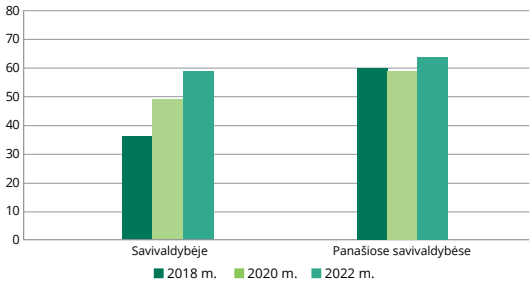

III. 1. 10 pav. Tęsiančių mokslą pagrindinį išsilavinimą įgijusių mokinių dalis (proc.) sumažėjo ir yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

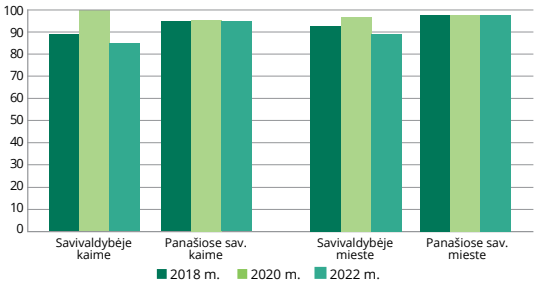

Rekomendacijos

Garantuojant švietimo teisingumo principų – lygių galimybių, prieinamumo ir įtraukties – įgyvendinimą, svarbu vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, kasmet rengti savivaldybės pažangos ataskaitą, rasti veiksmingiausias priemones ir veiklas, padėsiančias užtikrinti kokybišką ugdymą ir reikiamos pagalbos teikimą visiems mokiniams. Labai svarbu stiprinti mokytojų kompetenciją nustatyti individualius mokinių, taip pat ir gabių, mokymosi poreikius ir teikti reikiamą pagalbą. Didesnis dėmesys ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo sričiai padėtų labiau motyvuoti mokinius toliau mokytis baigus pagrindinio, vidurinio ugdymo programą, apsispręsti renkantis profesiją. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, kurti STEAM ir modernaus kultūrinio ugdymo infrastruktūrą, užtikrinančią kokybiško ugdymo prieinamumą visiems savivaldybės mokiniams, nepaisant nepalankios SEK aplinkos. Tai padėtų sukurti sąlygas sistemingam integruoto STEAM ugdymo turinio, praktinių įgūdžių taikymui, padidinti susidomėjimą tiksliųjų, gamtos mokslų dalykais, kartu pagerinti ugdymo rezultatus, sumažinti pasiekimų skirtumus. Stiprinti pedagogų asmeninės lyderystės, STEAM, įtraukties, kultūrinio ugdymo kompetencijas. Skatinti bendradarbiavimą dalijantis infrastruktūra, patirtimi – ne tik tarp Akmenės r., bet ir tarp Joniškio r. savivaldybės mokyklų pedagogų bendruomenių. Ieškoti būdų į mokyklas pritraukti kvalifikuotų, jaunų mokytojų, trūkstamų švietimo pagalbos specialistų (tarp jų – ir ugdymo karjerai).

2. Alytaus miesto savivaldybė

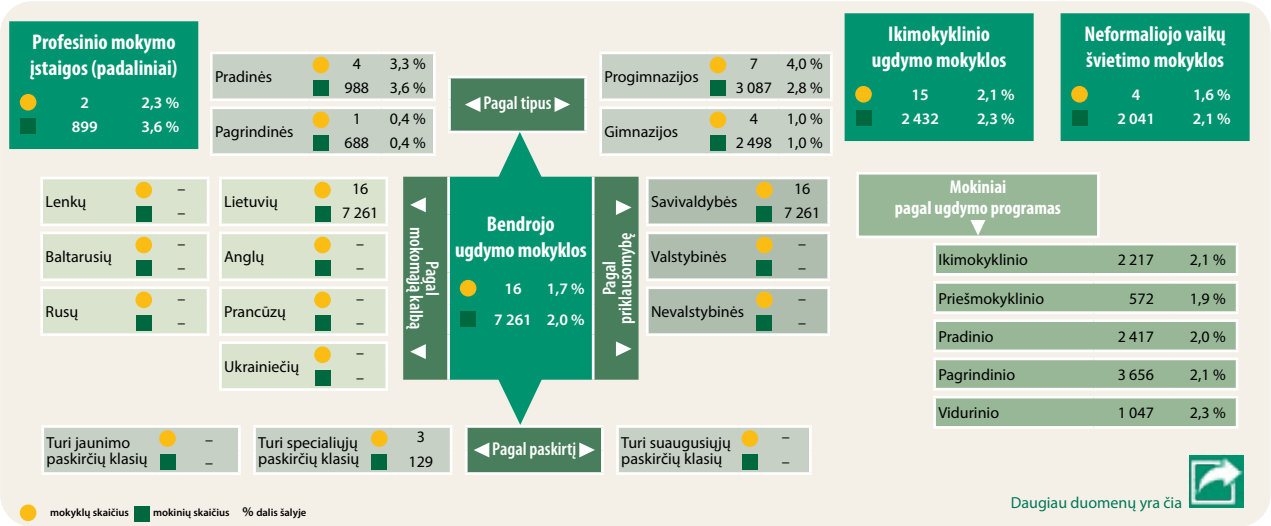

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
0,3↓	9,7↓	979↑	6,2↓	10,9	61,9↓	81,2↑	327↑	21,3↓	13,6↑	94,1↑	0,0↔	12,5↓	23,4↑	12,8↔	0,75↑	91,3↑	0,58↓	70↔	100↑	8,4	219,5↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Savivaldybės mokyklų apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) yra gerokai aukštesnis už šalies vidurkį, visų dalykų VBE rodikliai taip pat viršija šalies rodiklio reikšmę. Per ketverius metus padidėjo tiek merginų, tiek vaikinų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalys (proc.). Kolegijoje ir universitete mokytis renkasi daugiau merginų nei vaikinų, profesinio mokymo įstaigoje – daugiau vaikinų. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) gerokai padidėjo, tačiau susidarė didelis atotrūkis tarp merginų ir vaikinų. Gerokai sumažėjo bent pagrindinį matematikos mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių merginų ir vaikinų dalys.

III. 2. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

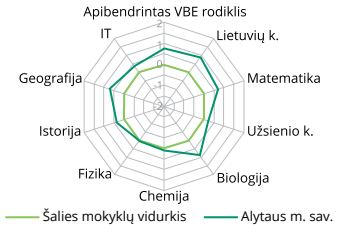

III. 2. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

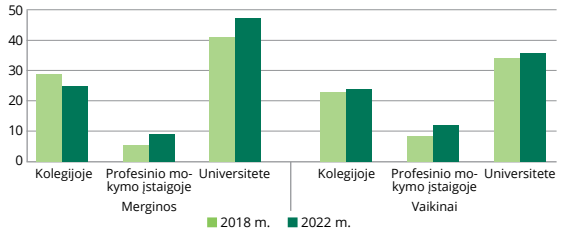

III. 2. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

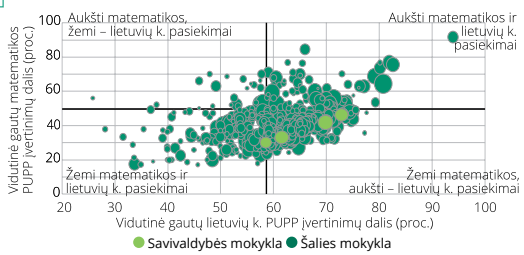

III. 2. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

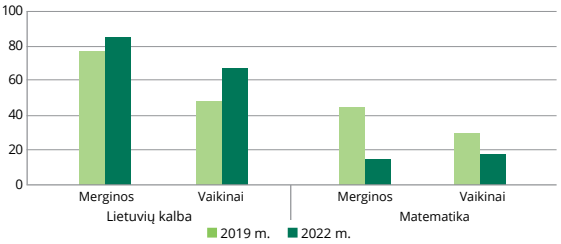

III. 2. 5 pav. Gerėja įtraukties procesai: III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasėse, dalis (proc.) nuo visų šių lygių mokinių gerokai padidėjo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

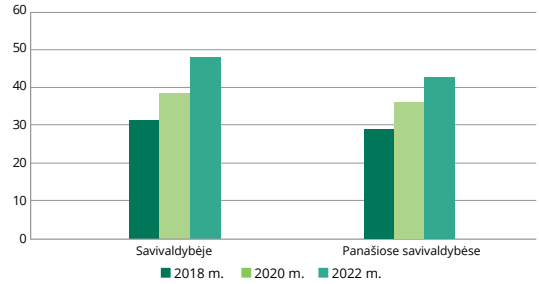

III. 2. 6 pav. Labai nedidelė bendrojo ugdymo mokyklų mokinių dalis (proc.) dalyvauja profesinių mokyklų modulių programose. Šio rodiklio reikšmė yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

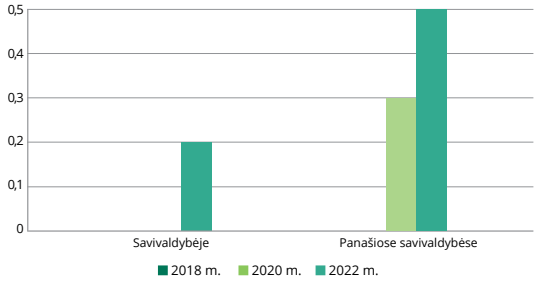

III. 2. 7 pav. Reikšmingai sumažėjo socialinės atskirties rizika, daugiau kaip du kartus padidėjus paramą gavusių abiturientų, kurie baigę vidurinio ugdymo programą toliau mokosi, daliai (proc.).

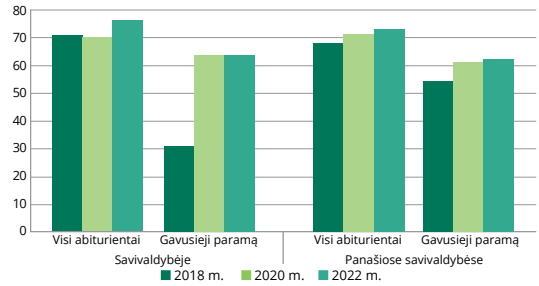

III. 2. 8 pav. Padidėjo bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pagal nustatytus kriterijus pritaikytos negalią turintiems mokiniams, dalis (proc.): šiems vaikams pagerėjo ugdymosi prieinamumas.

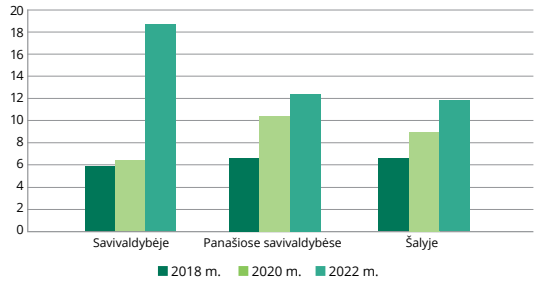

III. 2. 9 pav. Mokytojų, turinčių reikiamą kvalifikaciją, dalis (proc.) sumažėjo, tačiau išliko didesnė nei panašiose savivaldybėse.

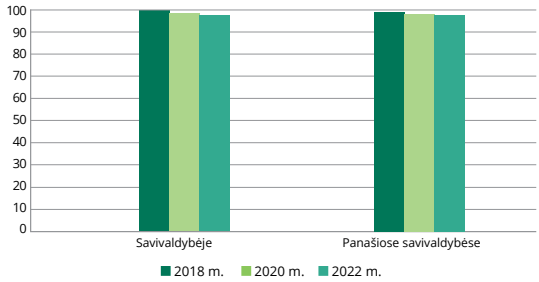

III. 2. 10 pav. Mokymosi prieinamumą ir vienodo starto galimybes mokiniams blogina nemaža per didelių 1–4 klasių dalis (proc.) savivaldybėje.

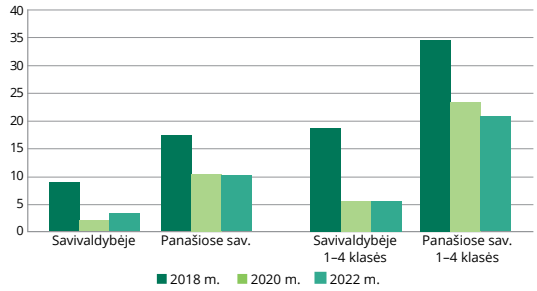

Rekomendacijos

Siekiant užtikrinti asmens teisių įgyvendinimą švietimo sistemoje, rekomenduojama toliau kurti prielaidas kiekvienam mokiniui pasinaudoti mokymo(si) galimybėmis: didinti švietimo prieinamumą, sudarant vienodas sąlygas gauti kokybišką ir įtraukų švietimą bei mokymą, užtikrinti vienodas starto galimybes, didinant ikimokyklinio ugdymo aprėptį, mažinant per didelių 1–4 klasių skaičių. Įgyvendinant įvairias ilgalaikį poveikį turinčias programas, skatinti mokyklos nelankančius mokinius pasinaudoti teise mokytis. Didinti švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičių, panaudoti daugiau lėšų mokymo priemonėms įsigyti, taip pat švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose. Sistemingai analizuojant bei vertinant savivaldybės švietimo būklę ir rengiant švietimo pažangos ataskaitas, numatyti integralias priemones, padedančias gerinti atnaujinto ugdymo turinio vidurinio ugdymo programos gamtos mokslų ir užsienio kalbų rezultatus, pagrindinio ugdymo programos matematikos pasiekimus, mažinančias lietuvių kalbos ir literatūros pasiekimų atotrūkį tarp merginų ir vaikinų. Skatinti tinklaveiką tarp mokyklų, socialinių, verslo ir kultūros partnerių, kuriant tvarius bendradarbiavimo modelius, galinčius tenkinti įvairiapusius besimokančiųjų poreikius. Stiprinti bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų sinergiją, siekiant, kad daugiau mokinių turėtų galimybę dar mokyklos suole įgyti profesinių kompetencijų.

3. Alytaus rajono savivaldybė

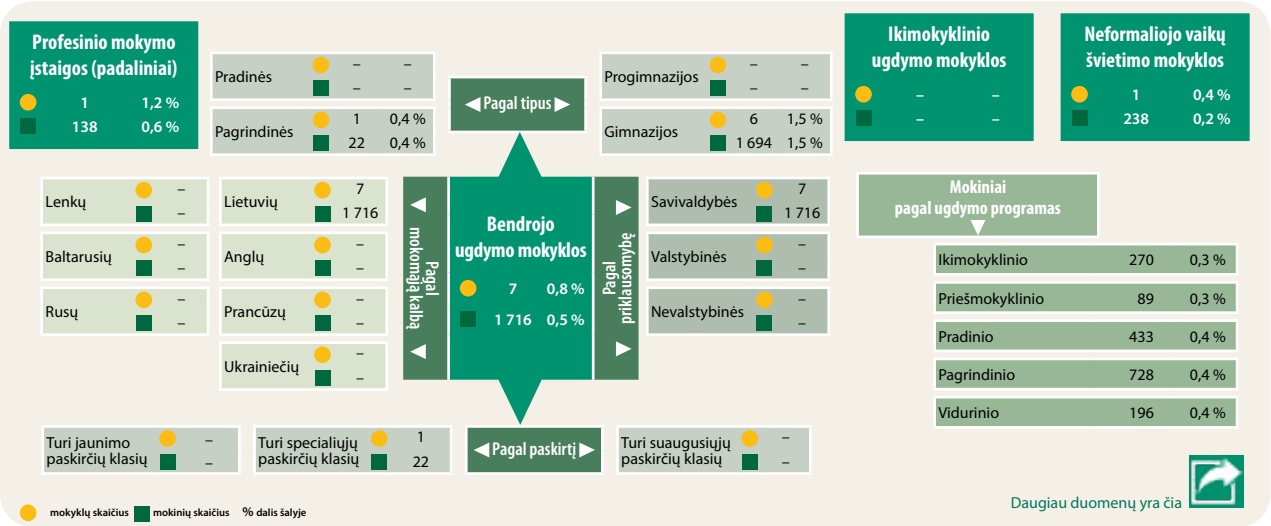

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
2,2↓	8,9↑	928↑	10,8↓	20,7	37,4↑	59,5↑	201↑	21,4↑	20,3↑	87,8↑	6,5↑	33,3↓	15,3↑	8,9↑	0,72↓	87,8↑	0,45↓	71↑	100↑	6,8	136,9↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Per metus suprastėjo VBE rezultatai (standartizuotais taškais). Apibendrintas VBE rodiklis yra žemesnis už šalies mokyklų vidurkį. Geresni nei šalies išlieka tik chemijos, istorijos, geografijos ir informacinių technologijų dalykų VBE rezultatai (standartizuotais taškais), kitų dalykų, ypač užsienio kalbos – gerokai prastesni nei šalies. Merginų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.) per ketverius metus padidėjo, tačiau tęsiančių mokslą vaikinų – sumažėjo, tarp jų ir merginų susidarė nemažas atotrūkis. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) savivaldybėje šiek tiek padidėjo, tačiau miesto mokyklose matematikos mokymosi pasiekimų lygis nukrito iki pavojingai žemos ribos.

III. 3. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

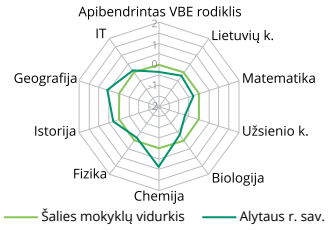

III. 3. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

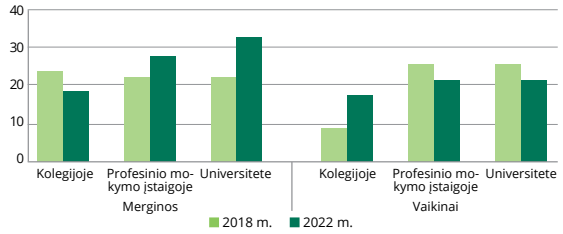

III. 3. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

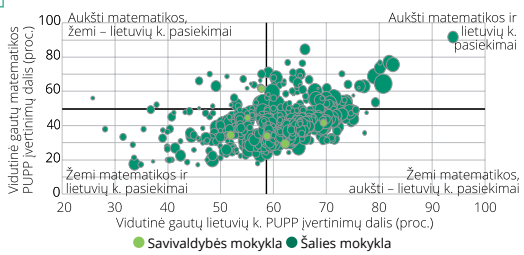

III. 3. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

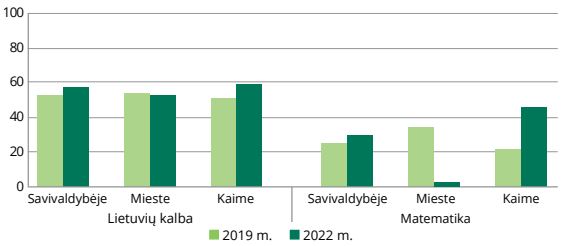

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 3. 5 pav. Gerėjančius įtraukties procesus savivaldybės miesto mokyklose rodo padidėjusi III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo bendrosiose mokyklose, dalis (proc.) nuo visų mokinių; kaimo mokyklose ši dalis sumažėjo ir yra beveik du kartus mažesnė nei miesto.

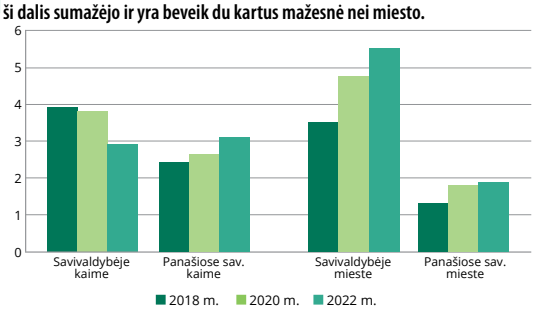

III. 3. 6 pav. Kaimo mokyklų mokiniai turi daugiau galimybių įsitraukti į visavertį ugdymą: šiose mokyklose skirtą švietimo pagalbą gauna visi mokiniai. Miesto mokyklose ugdymosi pagalbos ir paslaugų reikmė tenkinama prasčiau.

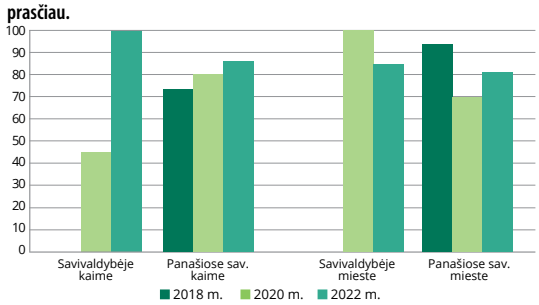

III. 3. 7 pav. Savivaldybėje socialinės atskirties rizika sumažėjo. Abiturientų (iš jų ir gavusių paramą), baigusių vidurinio ugdymo programą ir toliau besimokančių, dalis (proc.) paaugo.

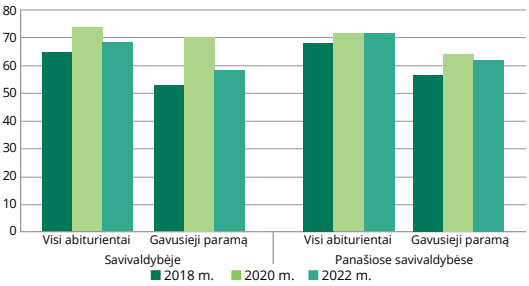

III. 3. 8 pav. Abiturientų, įstojusių į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose, dalis (proc.) kaimo mokyklose sumažėjo, miesto – gerokai paaugo. Susidarė didelis atotrūkis tarp miesto ir kaimo.

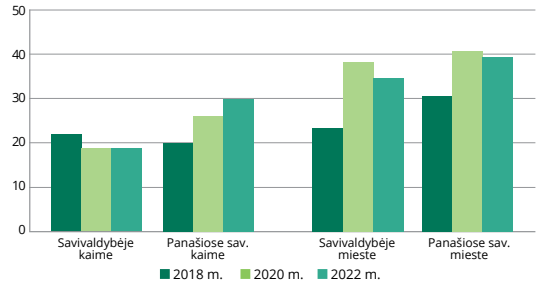

III. 3. 9 pav. Miesto bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, dalyvaujančių profesinių mokyklų modulių programose, dalis (proc.) padidėjo daugiau kaip du kartus, tačiau kaimo mokyklų mokiniai šia mokymo(si) galimybe nesinaudojo.

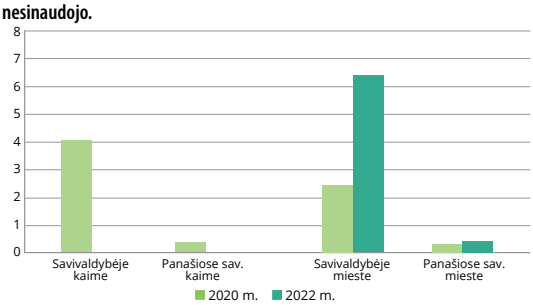

III. 3. 10 pav. Negalią turintiems mokiniams gali kilti kliūčių įsitraukti į visavertį ugdymą: nėra nė vienos bendrojo ugdymo mokyklos, kurios patalpos pagal nustatytus kriterijus būtų pritaikytos šiems vaikams.

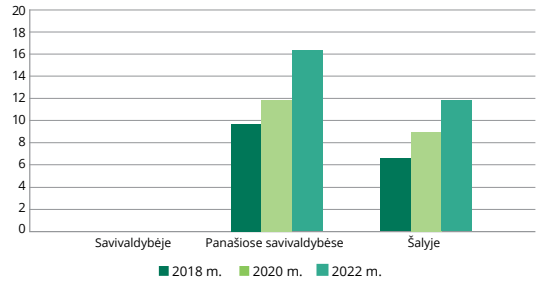

Rekomendacijos

Siekiant teisingos švietimo sistemos, užtikrinančios mokiniams vienodas galimybes įgyti kokybišką išsilavinimą, vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, kasmet rengti savivaldybės pažangos ataskaitas. Atkreipti dėmesį į prastėjančius PUPP pasiekimus, kurie turi įtakos ir VBE rezultatams, į atotrūkio tarp merginų ir vaikinų, miesto ir kaimo mokinių pasiekimų mažinimą. Skatinti kaimo mokinius dalyvauti profesinių mokyklų modulių programose. Analizuoti įvairių veiksnių įtaką švietimui ir jo teisingumui. Mažinti 1–4 jungtinių klasių komplektų skaičių, suteikiant mokiniams vienodas galimybes į kokybiško ugdymo prieinamumą. Didinant švietimo sistemos įtrauktį, panaudoti daugiau mokymo lėšų, skirtų švietimo pagalbai mokyklose organizuoti, rūpintis ugdymo įstaigų pritaikymu negalią turintiems vaikams, didinti švietimo pagalbos specialistų skaičių, ieškoti veiksmingiausių priemonių, padėsiančių užtikrinti kokybišką ugdymą ir reikiamos pagalbos teikimą visiems mokiniams. Labai svarbu stiprinti mokytojų kompetenciją nustatyti individualius mokinių, taip pat ir gabių, mokymosi poreikius ir teikti reikiamą pagalbą. Motyvuoti mokinius dalyvauti dalykinėse olimpiadose ir konkursuose. Didesnis dėmesys ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo sričiai padėtų labiau motyvuoti mokinius, ypač vaikinus, toliau mokytis baigus pagrindinio, vidurinio ugdymo programą, apsispręsti renkantis profesiją. Įsitraukimas į „Tūkstantmečio mokyklų“ programą sudarytų sąlygas kurti STEAM ir modernaus kultūrinio ugdymo infrastruktūrą, užtikrinančią kokybiško ugdymo prieinamumą visiems savivaldybės mokiniams, nepaisant nepalankaus socialinio, ekonominio, kultūrinio konteksto poveikio.

4. Anykščių rajono savivaldybė

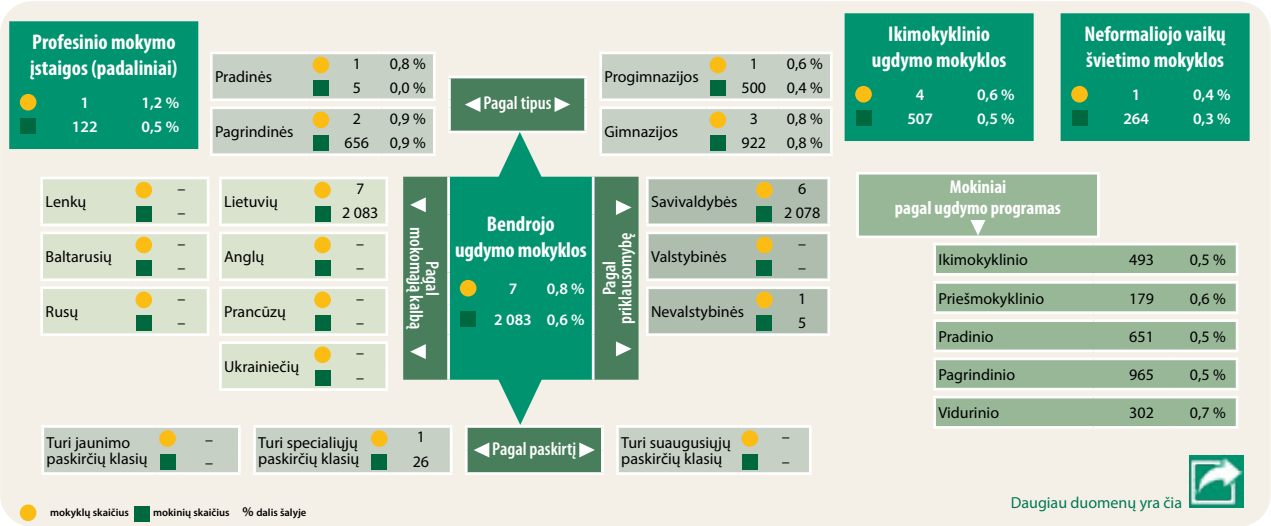

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
2,3↓	11,7↑	906↑	9,3↑	28,8	55,5↑	59,6↑	314↑	72,3↑	16,4↑	84,9↑	4,7↑	16,7↑	19,7↑	11,2↑	1,08↔	88,3↑	0,3↓	70↓	98↑	0,0	179,6↑

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Švietimas vertinamas kaip teisingas, kai yra įtraukus (visi mokiniai gauna bent minimalų kokybišką išsilavinimą) ir sąžiningas (mokinių pasiekimai iš esmės nepriklauso nuo socialinių, ekonominių ir kultūrinių sąlygų). Savivaldybės mokyklų apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) yra aukštesnis už šalies vidurkį. Žemesni už šalies vidurkį išlieka užsienio k., suprastėjo informacinių technologijų VBE pasiekimai. Abiturientų, išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) yra mažesnė už panašių savivaldybių ir šalies mokyklų dalį. Skiriasi vaikinų ir merginų dalių reikšmės. Ne gerėja, o priešingai – prastėja PUPP lietuvių k. ir literatūros ir matematikos rezultatai. Ypač maža per PUPP bent pagrindinį matematikos pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) kaimo mokyklose. Didesnės dalies mokyklų PUPP įvertinimai ir 2022 m. buvo prastesni nei vidutiniai.

III. 4. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

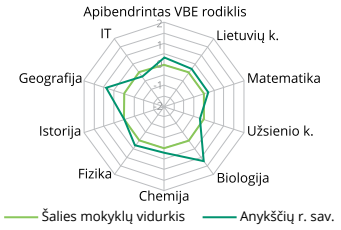

III. 4. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

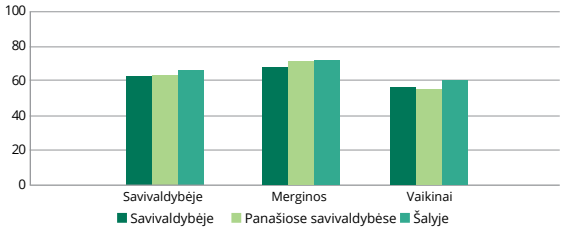

III. 4. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

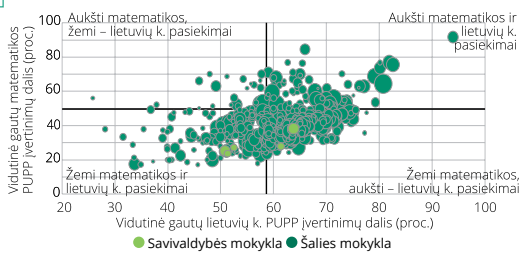

III. 4. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

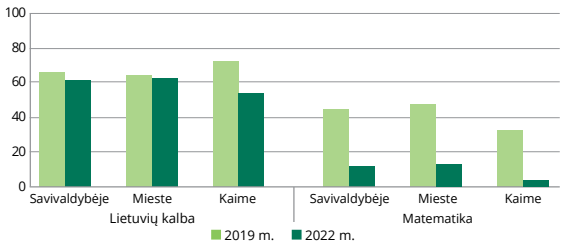

III. 4. 5 pav. Padidėjo III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo bendrosiose mokyklose, dalis (proc.) nuo visų mokinių. Kaimo mokyklose ši dalis daugiau nei tris kartus didesnė nei miesto.

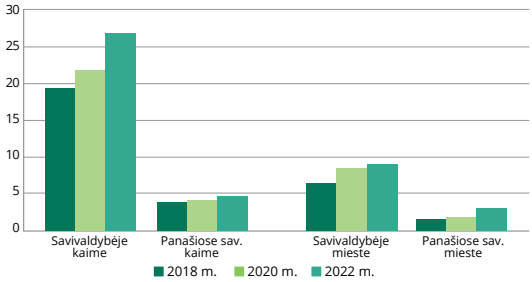

III. 4. 6 pav. Miesto mokyklose sumažėjo neformaliojo švietimo veikloje dalyvaujančių SUP mokinių dalis (proc.). Kaimo mokyklų SUP mokinių, dalyvaujančių neformaliojo švietimo veikloje, dalis yra gerokai didesnė nei miesto.

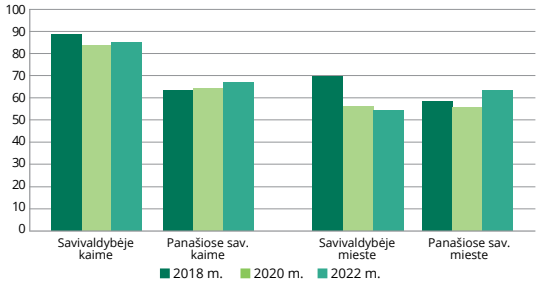

III. 4. 7 pav. Nors mokymosi sąlygos pagerėjo – per didelių 1–4 klasių komplektų dalis (proc.) sumažėjo, tačiau ji yra gerokai didesnė nei panašiose savivaldybėse.

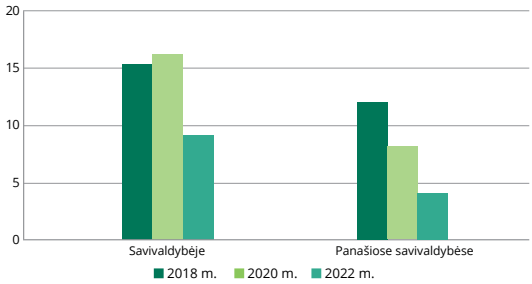

III. 4. 8 pav. Visi savivaldybės kaimo mokyklų mokytojai turi reikiamą kvalifikaciją.

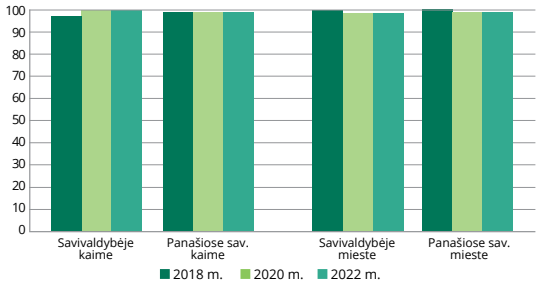

III. 4. 9 pav. Beveik dešimtadalis kaimo mokyklų mokinių pasinaudojo galimybe dalyvauti profesinių mokyklų modulių programose.

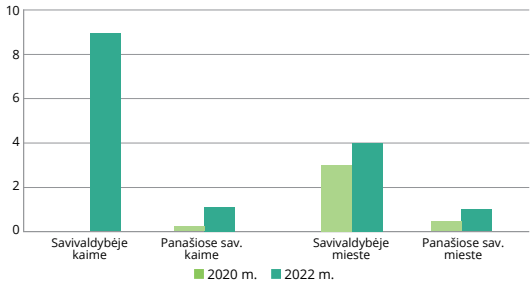

III. 4. 10 pav. Abiturientų, kurie gavo finansinę ar kitokią paramą ir baigę vidurinio ugdymo programą toliau mokosi, dalis (proc.) yra gerokai didesnė nei panašiose savivaldybėse.

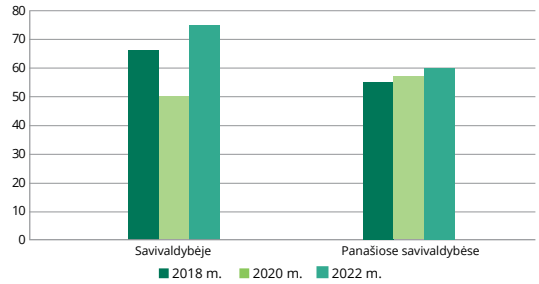

Rekomendacijos

Teisinga švietimo sistema sudaro prielaidas kiekvienam mokiniui patirti mokymo(si) sėkmę. Nuosekliai stebint ir analizuojant įvairių veiksnių įtaką švietimo kokybei ir teisingumui, svarbu mažinti pasiekimų atotrūkius tarp savivaldybės mokyklų ir mokinių grupių, užtikrinti vienodas starto galimybes, didinant ikimokyklinio ugdymo aprėptį, mažinant per didelių 1–4 klasių ir mokinių, besimokančių 1–4 jungtinėse klasėse, skaičių. Plėsti neformaliojo vaikų švietimo programų, atliepiančių įvairių vaikų (tarp jų – ir SUP) saviraiškos poreikius, pasiūlą, kurti prielaidas gabiems mokiniams dalyvauti dalykinėse olimpiadose, konkursuose. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, kurti modernią STEAM ir kultūrinio ugdymo infrastruktūrą, didinti mokymo(si) pasiūlą ir prieinamumą, diegti tinklaveika grįstą ugdymo organizavimą, sudaryti galimybes kitų mokyklų mokiniams ir mokytojams naudotis materialiaisiais ir žmogiškaisiais ištekliais. Tobulinti pedagogų, švietimo pagalbos specialistų kompetencijas lyderystės, įtraukiojo ugdymo, STEAM ir kultūrinio ugdymo srityse. Padidinti STEAM krypčių įvairovę ir pritaikymą įvairių ugdymosi poreikių vaikams, plėtoti patirtinio ugdymo metodų taikymą mokyklose. Analizuojant mokinių pasiekimus, numatyti priemones, lemiančias geresnius mokinių pagrindinio ugdymo programos lietuvių k. ir literatūros, matematikos pasiekimus, vidurinio ugdymo programos užsienio k., informacinių technologijų mokymosi rezultatus. Gerinant pedagogų darbo ir profesinio tobulėjimo sąlygas, siekti pritraukti jaunų pedagogų į savivaldybės mokyklas.

5. Birštono savivaldybė

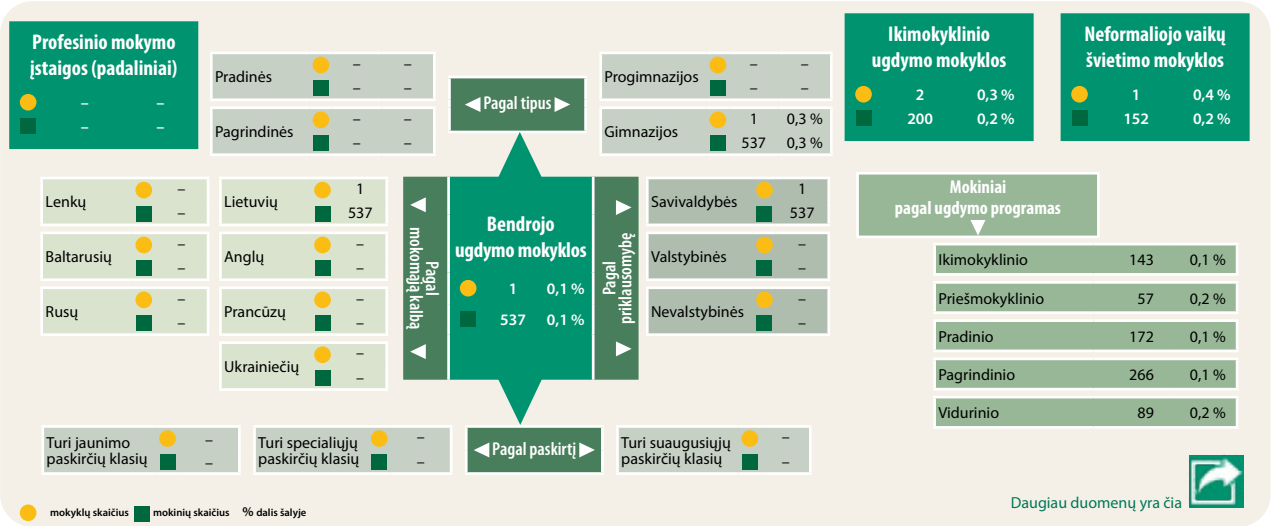

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagogų darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų, turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klases komplekto dydis	Vienai sąlyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
1,7↑	6,0↑	919↑	3,2↑	27,1	57,5↓	36,5↑	216↑	20,9↓	11,3↔	107,7↑	0,0↔	0,0↔	21,5↑	12,0↑	0,56↔	93,5↑	0,39↑	58↓	100↑	0,0	208,4↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) sumažėjo, tačiau yra aukštesnis už šalies vidurkį. Visų dalykų VBE rezultatai, išskyrus fiziką ir informacines technologijas, taip pat viršija šalies vidurkius. Per ketverius metus gerokai sumažėjo asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.). Besimokančiųjų kolegijose sumažėjo du kartus, universitetuose – beveik du kartus, o besimokančiųjų profesinio mokymo įstaigose dalis padidėjo beveik tris kartus. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) gerokai padidėjo, stipriai sumažėjo atotrūkis tarp merginų ir vaikinų, tačiau bent pagrindinį matematikos mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis sumažėjo.

III. 5. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

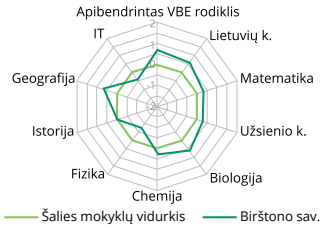

III. 5. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

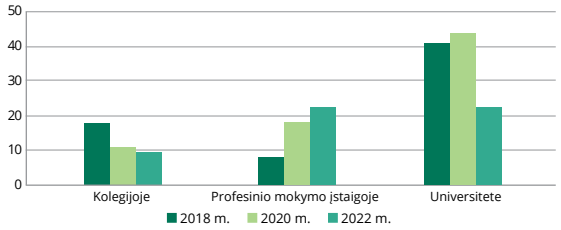

III. 5. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

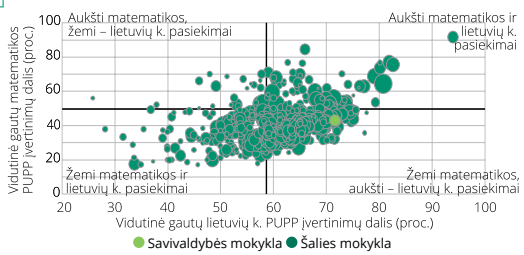

III. 5. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

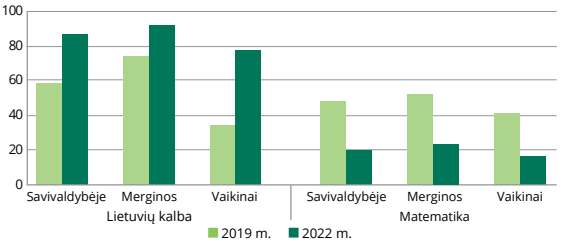

III. 5. 5 pav. III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo bendrosiose mokyklose, dalis (proc.) padidėjo, tačiau yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

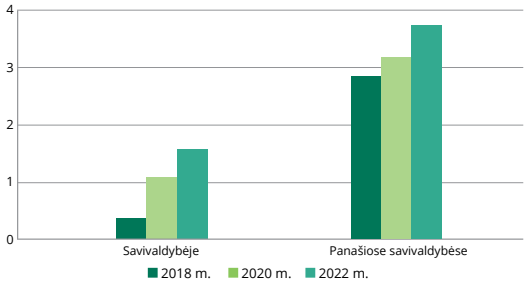

III. 5. 6 pav. Mokinių teisę į kokybišką ugdymą padeda užtikrinti tai, kad visų dalykų moko tik dalyko kvalifikaciją turintys mokytojai.

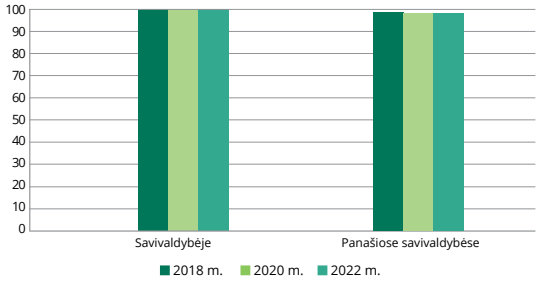

III. 5. 7 pav. Siekiant nuoseklios įtraukties švietimo sistemoje, svarbu užtikrinti SUP turinčių vaikų dalyvavimą neformaliojo švietimo veikloje. Savivaldybėje šių vaikų dalis (proc.) sumažėjo ir yra gerokai mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

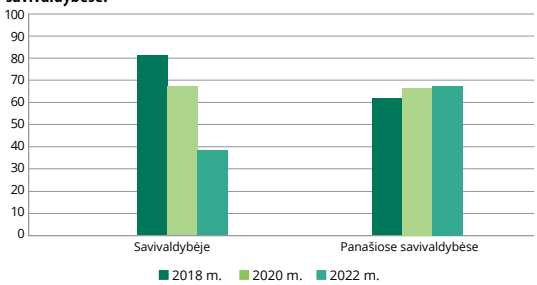

III. 5. 8 pav. Dėl sudarytų vienodų mokymosi galimybių nuosekliai augo po 10 klasės toliau besimokančių mokinių dalis (proc.); paskutiniais metais baigę 10 klasę toliau mokėsi visi mokiniai.

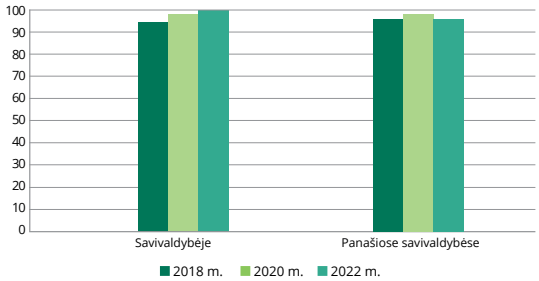

III. 5. 9 pav. Savivaldybėje sumažėjo socialinės atskirties rizika: nesimokančių mokyklinio amžiaus vaikų (iki 16 metų), ypač berniukų, dalis (proc.) sumažėjo, ir yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

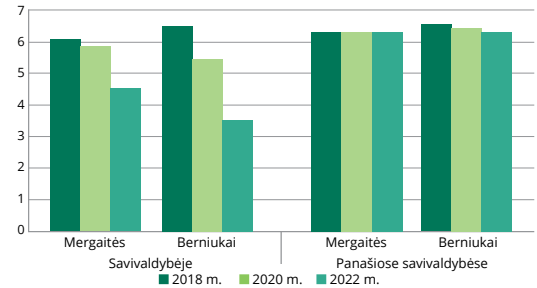

III. 5. 10 pav. Savivaldybėje sumažėjo neformaliojo vaikų švietimo įvairovė – neliko menų ir technologijų krypčių užsiėmimus lankančių mokinių.

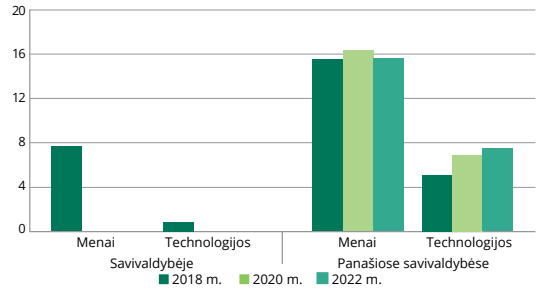

Rekomendacijos

Siekiant įgyvendinti socialiai teisingą švietimą, užtikrinti mokiniams vienodas galimybes sėkmingai įgyti išsilavinimą: didinti švietimo pagalbos specialistų paslaugų prieinamumą, taikyti priemones, kurios padėtų gerinti vidurinio ugdymo programos gamtos ir tiksliųjų mokslų VBE, PUPP matematikos rezultatus, toliau mažinti pasiekimų skirtumą tarp merginų ir vaikinų. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, į gimnazijos ugdymo planą įtrauktos STEAM veiklos, tobulinamos mokytojų STEAM kompetencijos, mokoma, įtraukiant mokinius į įvairialypę praktinę tyrimų veiklą, kuriami nauji ir plėtojami esami gimnazijos tarpusavio ryšiai: tikimasi, kad tai paskatins mokinius domėtis gamtos ir tiksliaisiais mokslais. Rengiantis kokybiškam įtraukiajam ugdymui savivaldybės gimnazijoje, daugiau mokymo lėšų skirti pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti, kad jie įgytų tvarių bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijų, padedančių nustatyti besimokančiųjų poreikius, taip pat daugiau lėšų skirti švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose organizuoti ir mokymo priemonėms įsigyti. Plėsti neformaliojo vaikų švietimo programų, atliepiančių įvairių vaikų (tarp jų – ir SUP) saviraiškos poreikius, pasiūlą, kurti prielaidas gabiems mokiniams dalyvauti dalykinėse olimpiadose. Siekiant mažinti socialinės atskirties riziką, gerinti profesinio informavimo ir konsultavimo kokybę, kad kuo daugiau mokinių, įgijusių vidurinį išsilavinimą, toliau mokytųsi. Kurti ir įgyvendinti ilgalaikes programas, padėsiančias subalansuoti pedagoginio personalo sudėtį pagal amžių ir patirtį.

6. Biržų rajono savivaldybė

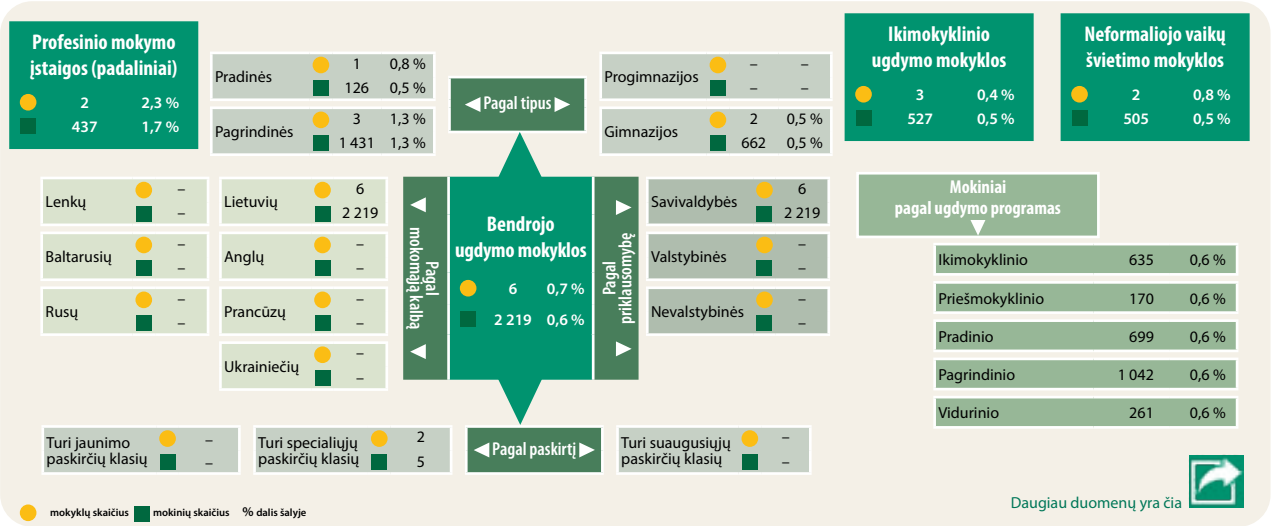

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
10,2↓	10,3↑	887↑	15,7↑	20,8	39,5↑	74,4↑	247↑	18,3↓	28,7↓	87,5↑	13,8↑	16,7↑	17,4↑	10,4↑	0,64↔	85,2↑	0,36↓	66↔	100↑	0,0	178,0↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Socialinė, ekonominė aplinka, švietimo pagalbos prieinamumas, mokytojų kvalifikacija, jaunesnių ir vyresnių mokytojų santykis ir kiti indėlio ar procesų rodikliai gali turėti poveikį mokinių pasiekimams. Apibendrintas savivaldybės mokyklų VBE rodiklis išliko aukštesnis nei šalies vidurkis, tačiau yra žemesnis nei ankstesniais metais. Prastesni už šalies yra geografijos, informacinių technologijų, užsienio k. VBE rezultatai (standartizuotais taškais). Išlaikiusių tris ir daugiau VBE abiturientų dalis yra didesnė nei panašiose savivaldybėse ir šalyje. Ši vaikinų dalis kiek mažesnė nei merginų, bet gerokai didesnė nei panašiose savivaldybėse. Per PUPP didesnė vaikinų nei merginų dalis pasiekė bent pagrindinį matematikos dalyko pasiekimų lygį, merginų – lietuvių k. ir literatūros. Atkreiptinas dėmesys į PUPP lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos pasiekimų skirtumus tarp atskirų mokyklų.

III. 6. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

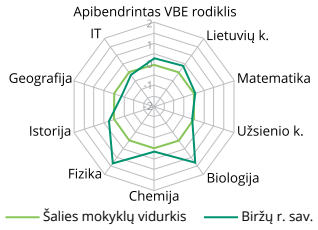

III. 6. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

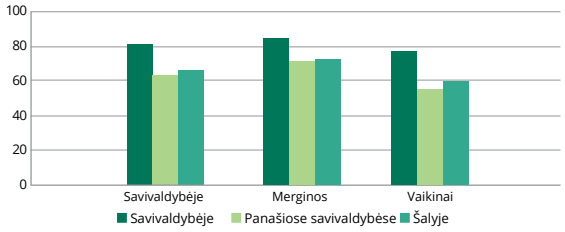

III. 6. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

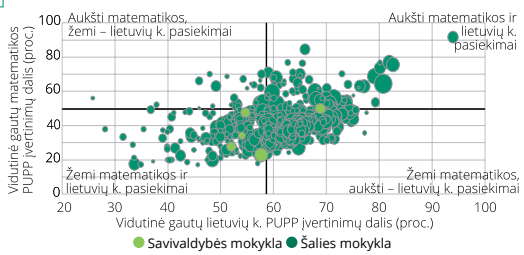

III. 6. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

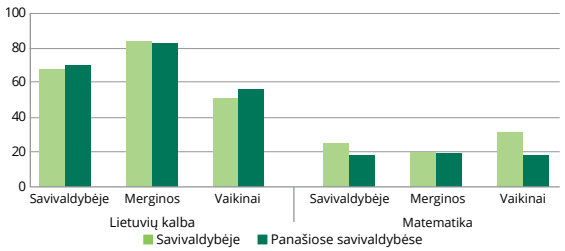

III. 6. 5 pav. III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo bendrosiose mokyklose, dalis (proc.) nuo visų šių lygių SUP mokinių didėja ir yra gerokai didesnė nei panašiose savivaldybėse.

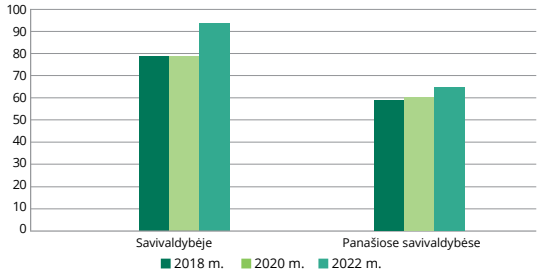

III. 6. 6 pav. Kaimo bendrojo ugdymo mokyklos mokiniai profesinių mokyklų modulių programose nedalyvauja, miesto mokyklose šių mokinių dalis (proc.) yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

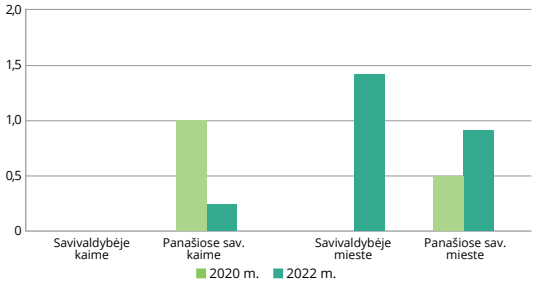

III. 6. 7 pav. Savivaldybėje nėra nė vienos bendrojo ugdymo mokyklos, kurios patalpos pagal visus nustatytus kriterijus būtų pritaikytos negalią turintiems vaikams.

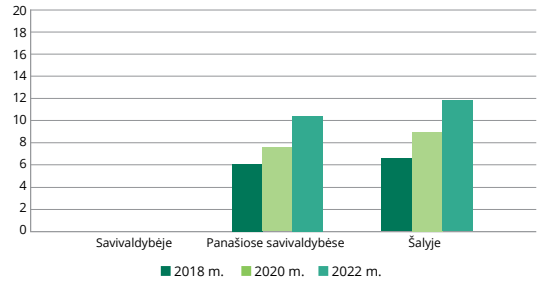

III. 6. 8 pav. Abiturientų, kurie baigė vidurinio ugdymo programą ir toliau mokosi, dalis (proc.) išlieka didesnė nei panašiose savivaldybėse.

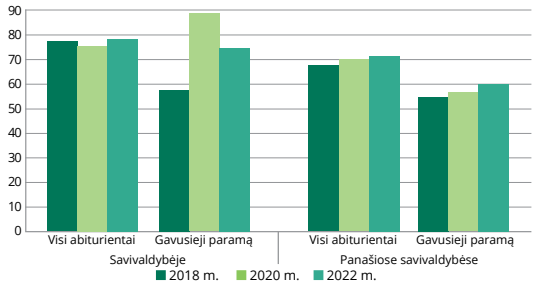

III. 6. 9 pav. Savivaldybės mokyklose visos kontaktinės valandos paskirstytos mokytojams, turintiems dalyko kvalifikaciją.

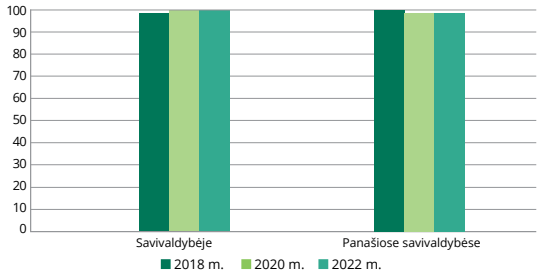

III. 6. 10 pav. Pastaraisiais metais itin maža dalis (proc.) savivaldybės suaugusių asmenų pasinaudojo galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas.

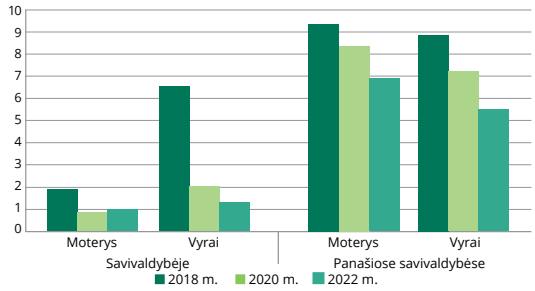

Rekomendacijos

Savivaldybėje plėtojant teisingą švietimo sistemą, svarbu toliau kurti prielaidas kiekvienam mokiniui pasinaudoti mokymo(si) galimybėmis: sudaryti vienodas sąlygas gauti kokybišką ir įtraukų švietimą bei mokymą; užtikrinti vienodas starto galimybes, didinant ikimokyklinio ugdymo programoje dalyvaujančių 3–5 m. vaikų dalį; mažinti 1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalį. Siekiant, kad visi vaikai patirtų mokymo(si) sėkmę, didinti švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičių, panaudoti daugiau mokymo lėšų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose, taip pat mokymo priemonėms įsigyti. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, kurti modernią STEAM ir kultūrinio ugdymo infrastruktūrą, didinti mokymo(si) pasiūlą ir prieinamumą. Tobulinti pedagogų, švietimo pagalbos specialistų kompetencijas lyderystės, įtraukiojo švietimo, STEAM ir kultūrinio ugdymo srityse. Skatinti mokytojus tobulinti kvalifikaciją, siekti aukštesnių kvalifikacinių kategorijų ir dalytis patirtimi. Stiprinti mokytojų kompetencijas, siekiant veiksmingai atliepti individualius mokinių iš nepalankaus SEK poreikius – juos atpažinti, pritaikyti tinkamas ugdymo(si) strategijas, sukurti prielaidas šiems mokiniams įveikti kylančius mokymosi sunkumus. Mažinti PUPP lietuvių k. ir literatūros bei matematikos pasiekimų skirtumus tarp atskirų mokyklų. Gerinti vidurinio ugdymo programos geografijos, informacinių technologijų, užsienio k. mokymosi pasiekimus.

7. Druskininkų savivaldybė

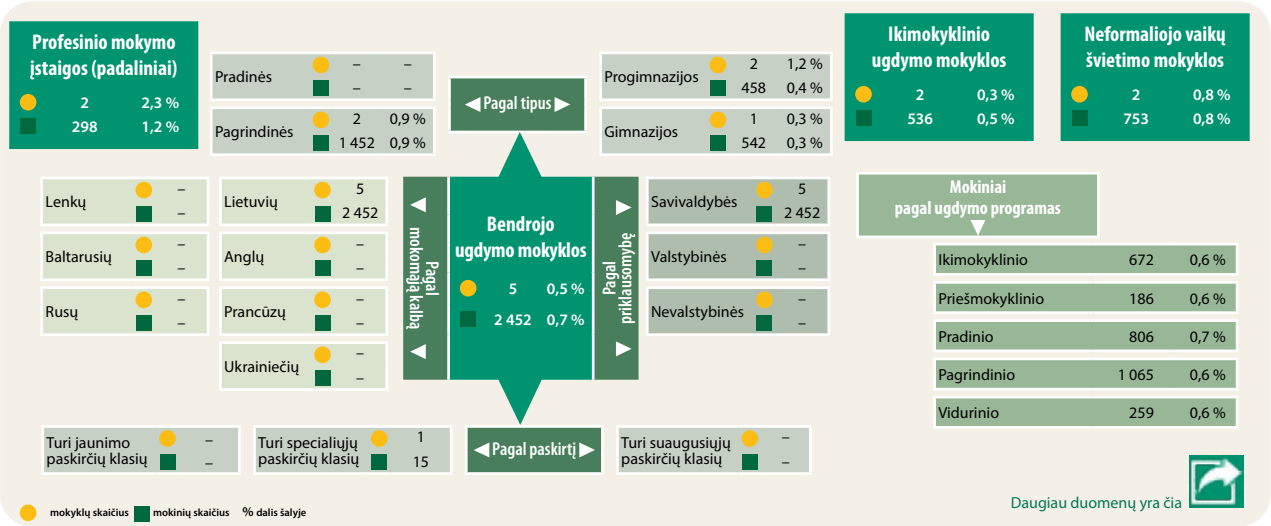

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagogų darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
5,4↑	10,7↓	907↑	9,7↓	31,2	40,1↓	56,4↑	322↑	32,9↑	12,0↑	88,5↑	0,0↔	0,0↑	23,5↑	12,8↑	0,74↓	89,3↑	0,52↑	62↔	100↔	0,0	138,5↑

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) šiek tiek pagerėjo, tačiau išliko žemesnis nei šalies vidurkis. Daugumos dalykų, išskyrus biologiją ir informacines technologijas, VBE rezultatai yra prastesni negu šalies, ypač fizikos ir chemijos. Gerokai sumažėjo abiturientų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.). Daugiau merginų nei vaikinų renkasi toliau mokytis universitete; besimokančių kolegijoje merginų dalis sumažėjo daugiau kaip du kartus, o vaikinų – gerokai padidėjo. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) beveik nekito, bent pagrindinį matematikos mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis gerokai sumažėjo. Ryškėja prastėjančių merginų pasiekimų tendencija.

III. 7. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

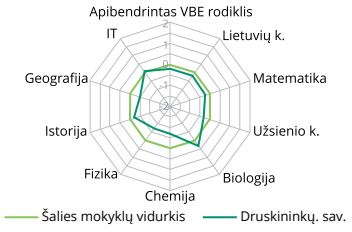

III. 7. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

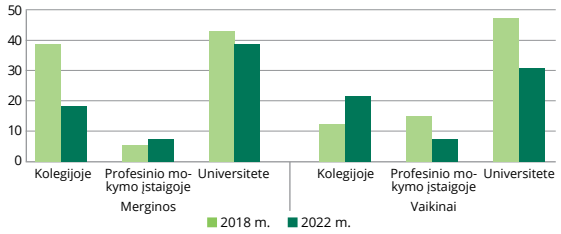

III. 7. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

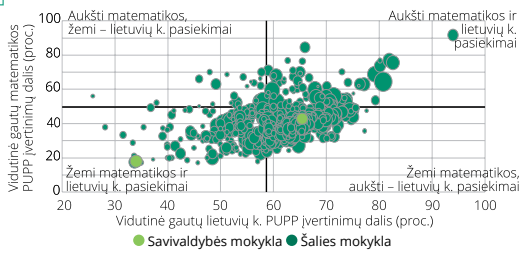

III. 7. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

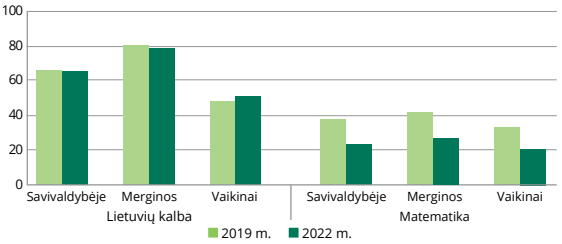

III. 7. 5 pav. III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo bendrosiose mokyklose, dalis (proc.) nuo visų mokinių padidėjo, tačiau yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse, ypač kaime.

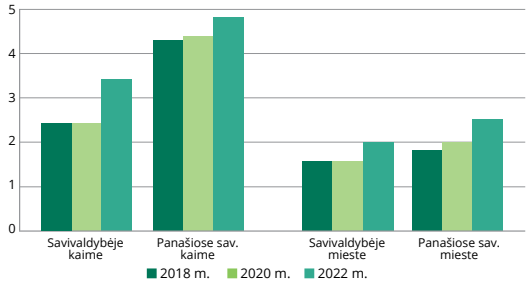

III. 7. 6 pav. Galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas pasinaudojusių moterų ir vyrų dalys (proc.) sumažėjo, tačiau yra gerokai didesnės nei panašiose savivaldybėse.

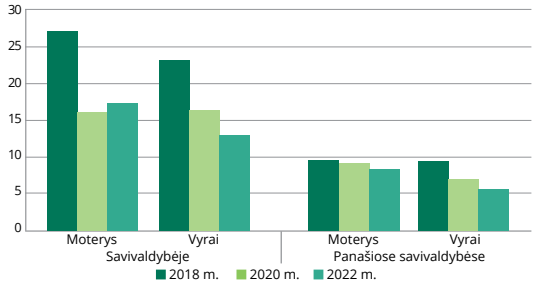

III. 7. 7 pav. Abiturientų, gavusių finansinę ar kitokią paramą ir toliau besimokančių po vidurinio ugdymo programos, dalis (proc.) nepakito, tačiau yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

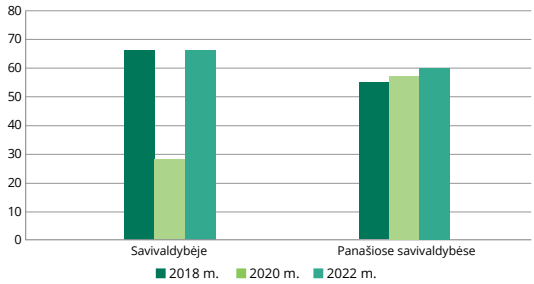

III. 7. 8 pav. Padidėjo bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pagal nustatytus kriterijus pritaikytos negalią turintiems mokiniams, dalis (proc.): šiems vaikams pagerėjo ugdymosi prieinamumas.

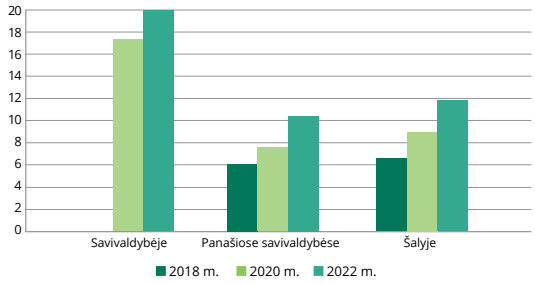

III. 7. 9 pav. Nesimokančių mokyklinio amžiaus (iki 16 metų) mergaičių dalis (proc.) išaugo, berniukų – sumažėjo. Socialinės atskirties rizika savivaldybėje didesnė nei panašiose savivaldybėse.

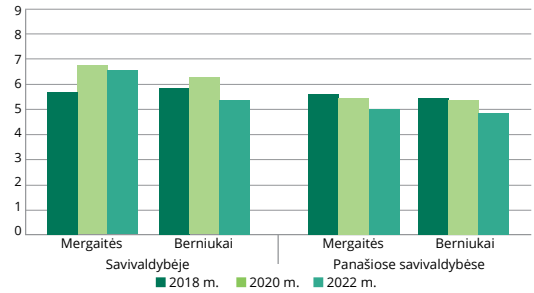

III. 7. 10 pav. Visi specialiųjų ugdymosi poreikių mokiniai tęsia mokslą po 10 klasės; rodiklio reikšmė yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

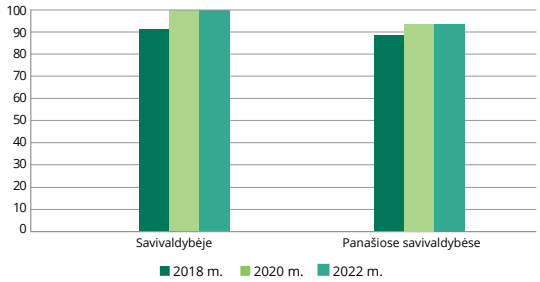

Rekomendacijos

Įgyvendinant lygių galimybių, prieinamumo ir įtraukties principus, vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, duomenų analizę, teikti pažangos ataskaitas, siūlyti veiksmingiausias priemones, kurios užtikrintų kokybišką ugdymą ir reikiamos pagalbos teikimą visiems mokiniams. Skatinti tikslingą savivaldybės mokyklų bendradarbiavimą, siekiant bendrai sutartos ugdymo kokybės. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, sudaryti sąlygas mokykloms organizuoti šiuolaikišką ugdymo procesą, gerinti mokinių pasiekimus, ypač vidurinio ugdymo programos chemijos ir fizikos VBE, o pagrindinio ugdymo programos – matematikos. Plėsti neformaliojo vaikų švietimo programų, atitinkančių įvairių vaikų (tarp jų – ir SUP) saviraiškos poreikius, pasiūlą, kurti prielaidas gabiems mokiniams dalyvauti dalykinėse olimpiadose, konkursuose. Siekiant mažinti socialinės atskirties riziką, gerinti profesinio informavimo ir konsultavimo kokybę, kad kuo daugiau mokinių, įgijusių vidurinį išsilavinimą, tęstų mokslus. Mokyklose sukurti reikiamą infrastruktūrą, įrengiant skirtingų STEAM sričių universalaus dizaino kūrybines erdves, pritaikytas visiems mokiniams, ir sudaryti sąlygas jomis naudotis. Panaudojant vietos išteklius ir bendradarbiaujant su vietos partneriais, kurti naujas galimybes visiems savivaldybės mokiniams dalyvauti kokybiškoje kultūrinėje veikloje, užtikrinant jų įtrauktį. Stiprinti mokinių kūrybingumą ir lyderystę pamokose, sudarant sąlygas siekti asmeninės pažangos, užtikrinant lygiavertes kokybiško formaliojo ir neformaliojo ugdymo(si) sąlygas. Kuriant Druskininkų savivaldybės tinklaveikos modelį, pasirengti ugdymo proceso organizavimo kaitai.

8. Elektrėnų savivaldybė

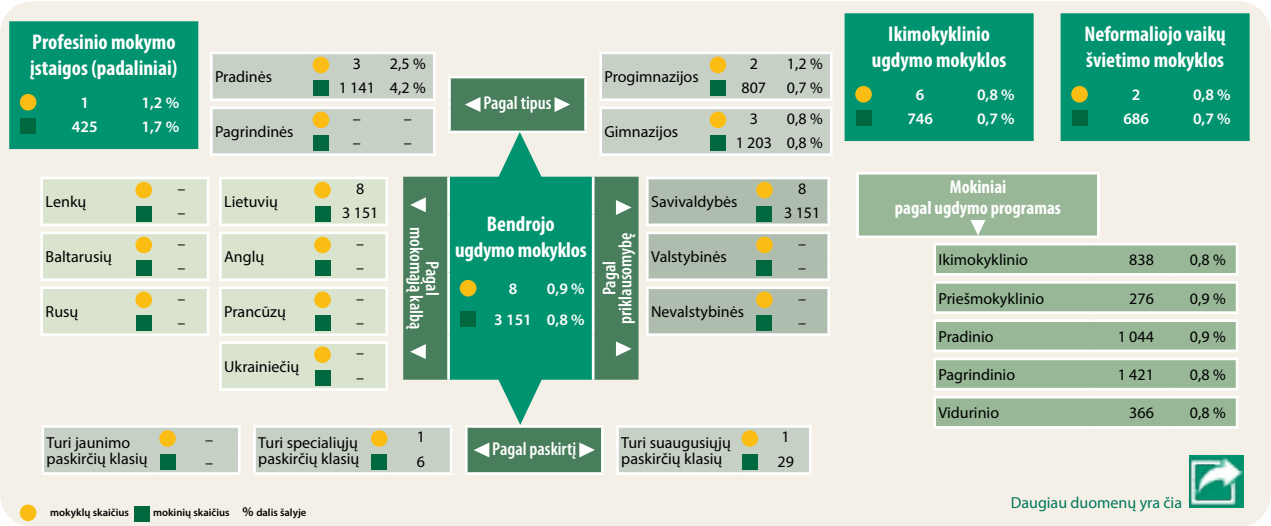

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
8,9↑	7,8↓	1035↑	7,4↓	15,3	31,8↓	58,1↑	276↑	20,4↑	11,6↑	95,7↑	0,9↑	12,5↔	21,1↑	12,6↔	0,55↔	93,1↑	0,49↑	71↓	98↓	6,9	186,7↑

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Aukštų ir žemų mokymosi pasiekimų atotrūkis, socialinė, ekonominė ir kultūrinė aplinka, mokyklos nebaigimas gali būti veiksniai, lemiantys nevienodas galimybes įgyti tolesnį išsilavinimą. Apibendrintas savivaldybės VBE rodiklis (standartizuotais taškais) yra aukštesnis nei šalies, taip pat ir 7 VBE rezultatai yra aukštesni, tik chemijos ir geografijos – žemesni nei šalies. Didesnė kaimo nei miesto mokyklų mokinių, įgijusių vidurinį išsilavinimą, dalis (proc.) tais pačiais metais toliau mokosi kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, tačiau universitete besimokančiųjų nėra. Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) padidėjo, išskyrus miesto mokyklas, kur šio rodiklio matematikos reikšmė gerokai sumažėjo. Pagal vidutinę įvertinimų dalį PUPP rezultatai atskleidžia žemus matematikos pasiekimus.

III. 8. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

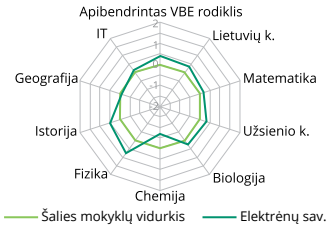

III. 8. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

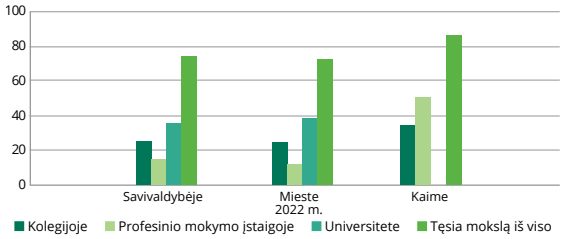

III. 8. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

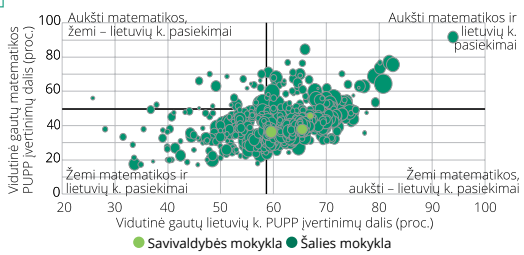

III. 8. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

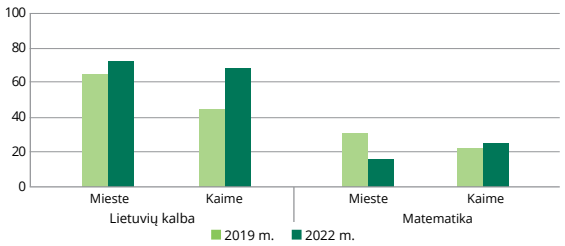

III. 8. 5 pav. III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo bendrosiose mokyklose, dalis (proc.) nuo visų mokinių šiek tiek padidėjo, tačiau liko mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

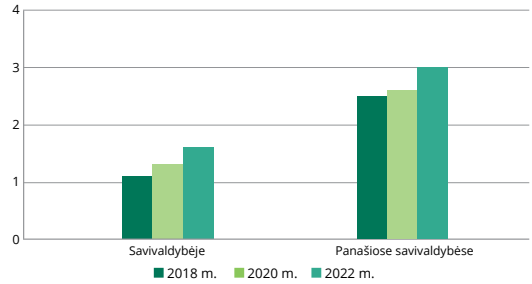

III. 8. 6 pav. Ir vyrų, ir moterų, besimokančių pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas, dalis (proc.) sumažėjo, bet šios dalys yra didesnės nei panašiose savivaldybėse.

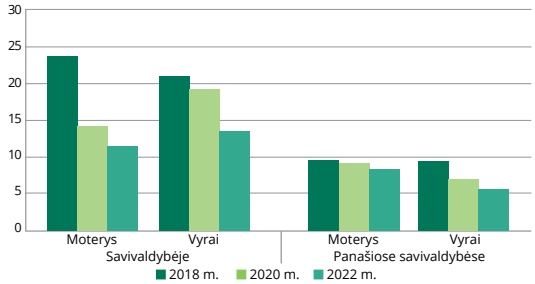

III. 8. 7 pav. Ir kaimo, ir miesto mokyklose sumažėjo skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.).

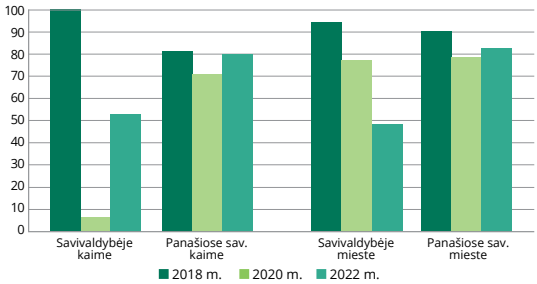

III. 8. 8 pav. Savivaldybėje per didelių 1–4 klasių dalis (proc.) sumažėjo, tačiau yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

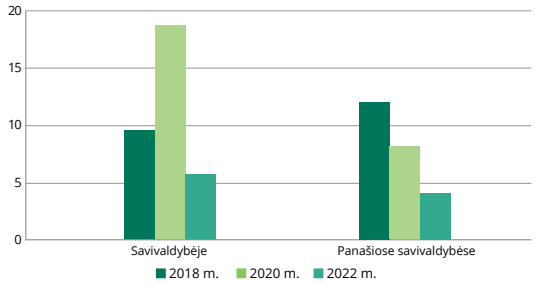

III. 8. 9 pav. Kaimo mokyklų abiturientų, kurie gavo finansinę ar kitokią paramą ir baigę vidurinio ugdymo programą toliau mokėsi, dalis (proc.) išaugo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse. Miesto mokyklose šių abiturientų dalis sumažėjo ir yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

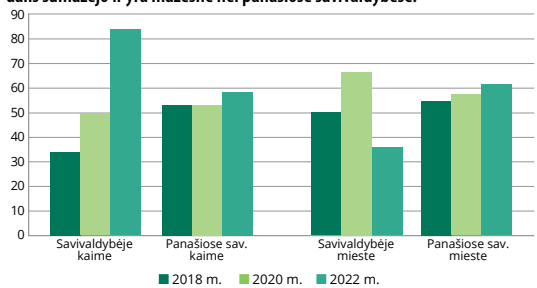

III. 8. 10 pav. Kaimo bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai profesinių mokyklų modulių programose nedalyvauja, tačiau miesto mokyklose šių mokinių dalis (proc.) išaugo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

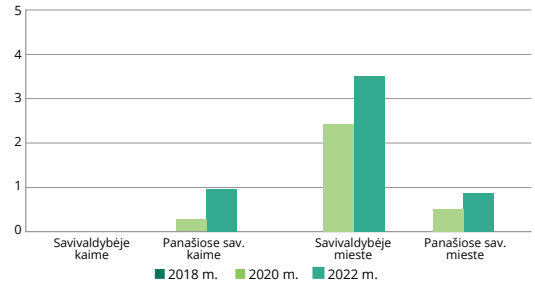

Rekomendacijos

Siekiant įgyvendinti teisingą švietimo sistemą, vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, analizuoti įvairių veiksnių įtaką švietimo kokybei ir teisingumui. Nustatyti aiškius švietimo siekius bei priemones, skirtas mokinių pasiekimų skirtumams tarp miesto ir kaimo mokyklų mažinti, siekiant suvienodinti mokinių ugdymosi galimybes. Gerinti pagrindinio ugdymo programos mokinių matematikos, o vidurinio ugdymo programos mokinių – chemijos ir geografijos mokymosi pasiekimus. Skatinti mokinius dalyvauti olimpiadose, konkursuose. Panaudoti daugiau mokymo lėšų, skirtų pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti, švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose organizuoti ir mokymo priemonėms įsigyti. Kurti patrauklias darbo sąlygas pedagogams, kad į savivaldybės mokyklas atvyktų dirbti jauni mokytojai, švietimo pagalbos specialistai. Stiprinti mokytojų įtraukiojo ugdymo, taip pat STEAM ir kultūrinio ugdymo kompetencijas. Didinti aukštas kvalifikacines kategorijas įgijusių mokytojų aprėptį ir švietimo pagalbos specialistų skaičių. Siekiant, kad kuo daugiau mokinių, baigusių pagrindinio ugdymo programą, toliau mokytųsi, didesnį dėmesį skirti mokinių ugdymui karjerai, profesiniam informavimui ir konsultavimui.

9. Ignalinos rajono savivaldybė

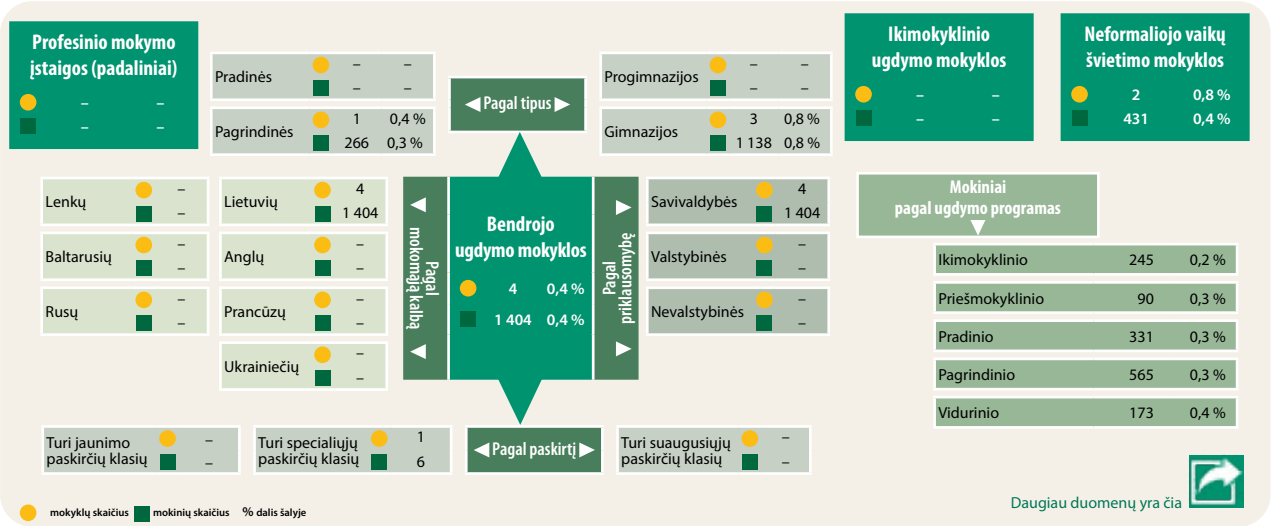

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagogininių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
7,6↓	14,3↓	879↑	30,8↓	23,6	51,4↑	43,7↓	232↑	36,5↑	23,9↓	90,1↑	7,6↑	0,0↑	18,4↑	10,6↑	0,86↔	86,5↑	0,40↓	69↓	93↓	25,3	152,5↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Socialinė, ekonominė aplinka vis dar yra veiksniai, stipriai veikiantys švietimą. Apibendrintas 2022 m. savivaldybės VBE rodiklis nesiekia šalies mokyklų vidurkio. Geriausiai abiturientai išlaikė geografijos, biologijos, informacinių technologijų, šiek tiek geriau už šalies vidurkį – istorijos ir užsienio k. VBE. Kitų VBE rodikliai (standartizuotais taškais) – žemesni už šalies. Per ketverius metus padidėjo abiturientų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tęsiančių mokslą, dalis. Išaugus tęsiančių mokslą vaikinų daliai, sumažėjo šio rodiklio reikšmių skirtumas tarp vaikinų ir merginų. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse. Kaimo mokyklų mokinių matematikos pasiekimai gerokai prastesni nei panašiose savivaldybėse.

III. 9. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

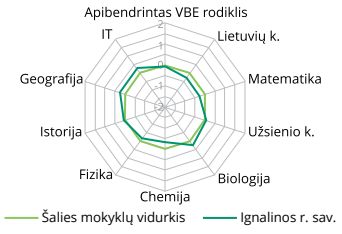

III. 9. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

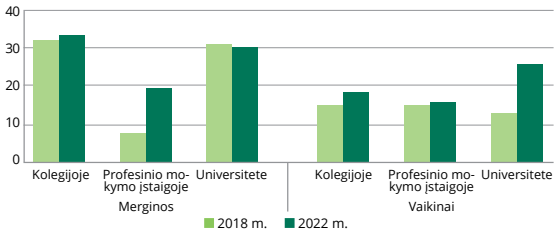

III. 9. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

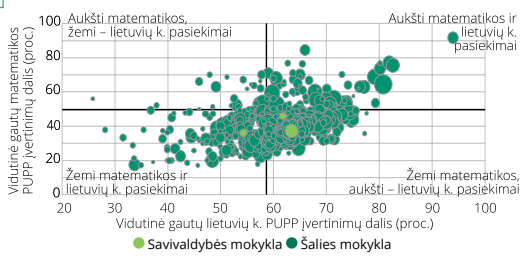

III. 9. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

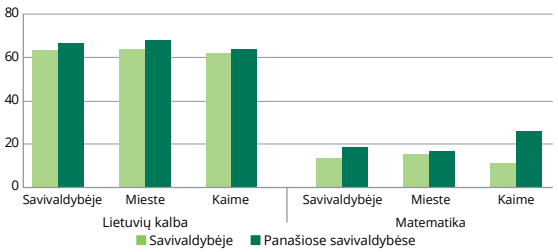

III. 9. 5 pav. Visi miesto mokyklų mokytojai turi reikiamą kvalifikaciją.

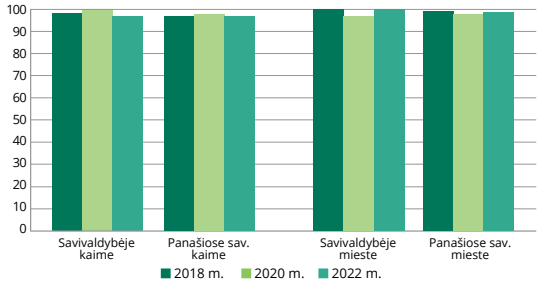

III. 9. 6 pav. Siekiant nuoseklios įtraukties švietimo sistemoje, svarbu užtikrinti SUP turinčių vaikų dalyvavimą neformaliojo švietimo veikloje. Savivaldybėje šių vaikų dalis (proc.) yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

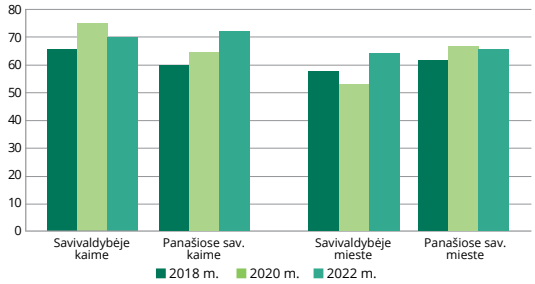

III. 9. 7 pav. Mokymosi tęstinumo galimybėmis po 10 klasės (II gimnazijos kl.) pasinaudojo mažesnė kaimo nei miesto mokyklų mokinių dalis (proc.).

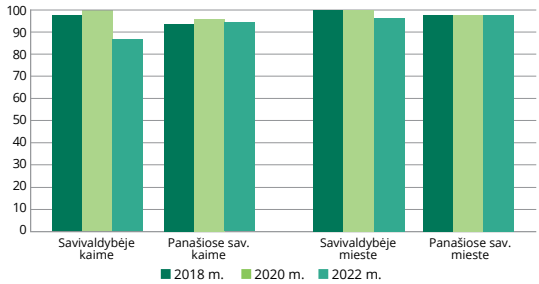

III. 9. 8 pav. Didesnė dalis (proc.) moterų nei vyrų pasinaudojo galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas. Besimokančių suaugusiųjų dalis yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

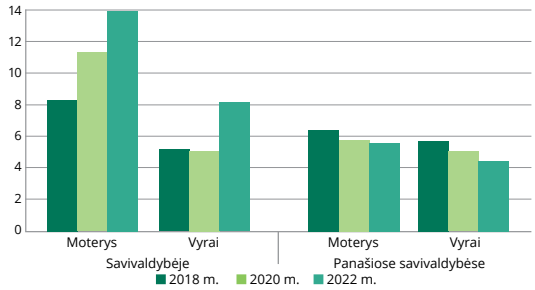

III. 9. 9 pav. Nesimokančių mokyklinio amžiaus vaikų dalis (proc.) yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse. Nesimokančių berniukų dalis išlieka didesnė nei mergaičių.

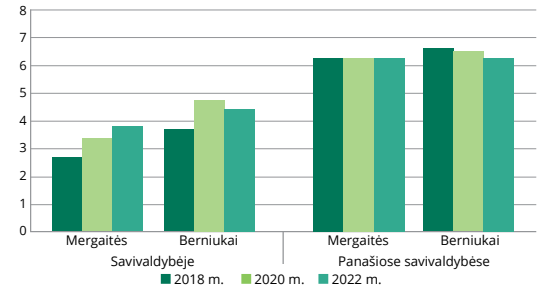

III. 9. 10 pav. Negalią turintiems mokiniams gali kilti kliūčių įsitraukti į visavertį ugdymą: nėra nė vienos bendrojo ugdymo mokyklos, kurios patalpos pagal nustatytus kriterijus būtų pritaikytos šiems vaikams.

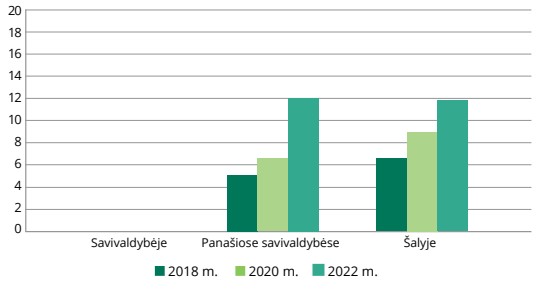

Rekomendacijos

Siekiant užtikrinti prieinamą, įtraukų ir kokybišką švietimą kiekvienam vaikui (mokiniui), svarbu, kad savivaldybėje veiktų teisinga ir sąžininga švietimo sistema. Ir toliau vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, rengti savivaldybės pažangos ataskaitas, nustatyti konkrečius švietimo tikslus ir priemones, padėsiančias gerinti pagrindinio ugdymo programos lietuvių kalbos ir matematikos pasiekimus, vidurinio ugdymo programos lietuvių kalbos, matematikos, chemijos ir fizikos rezultatus. Siekiant suvienodinti mokinių ugdymosi galimybes ir stiprinti švietimo sistemos įtrauktį, didinti ikimokyklinio ugdymo aprėptį, ieškoti būdų pritraukti pagalbos specialistų, pritaikyti bendrojo ugdymo mokyklų patalpas negalią turintiems mokiniams, sudarant jiems kuo palankesnes ir saugias sąlygas įsitraukti į visavertį ugdymą, skatinti SUP mokinius dalyvauti neformaliojo švietimo veiklose. Didesnis dėmesys ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo sričiai padėtų labiau motyvuoti mokinius toliau mokytis sulaukus 16 metų, baigus pagrindinio ar vidurinio ugdymo programą, apsispręsti renkantis profesiją, sumažinti socialinę atskirtį. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, kurti STEAM sistemą, sudaryti sąlygas mokiniams ugdytis inovatyvioje aplinkoje, įtraukti juos į kūrybišką praktinių STEAM žinių taikymą. Skatinti mokyklų vadovų ir mokytojų lyderystę, siekiant sėkmingai įgyvendinti pokyčius. Tęsti mokyklų tinklo optimizavimo procesą: tikėtina, kad tai sudarytų mokytojams geresnes darbo ir socialines sąlygas, padėtų sumažinti mokinių, besimokančių jungtinėse 1–4 klasėse, skaičių, padidinti vidutinį bendrojo tipo klasės komplekto dydį.

10. Jonavos rajono savivaldybė

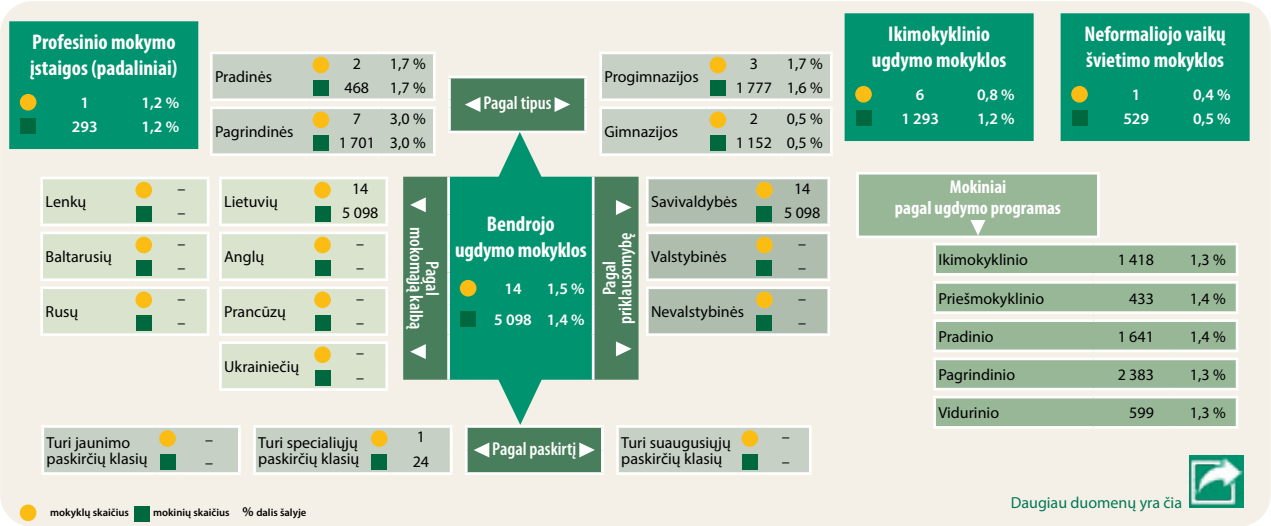

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
5,2↓	11,5↓	1063↑	10,8↓	14,4	49,0↑	55,0↓	281↑	16,4↓	15,1↓	95,5↑	0,6↑	42,9↓	21,3↑	12,3↑	0,77↔	91,7↑	0,51↓	75↔	98↓	14,6	195,2↑

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Savivaldybės socialinis, kultūrinis, ekonominis kontekstas nepalankus, tačiau mokyklų apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) padidėjo ir yra aukštesnis už šalies vidurkį. Geriausiai išlaikyti geografijos ir biologijos VBE, prastesni už šalies vidurkį informacinių technologijų, fizikos, chemijos ir matematikos dalykų rezultatai. Abiturientų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.) nepakito, ryškėja abiturientų, ypač merginų, nuostata dažniau rinktis mokytis profesinio mokymo įstaigoje. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių kaimo mokyklų mokinių dalis yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse ir miesto mokyklose. Didelis rodiklio reikšmių atotrūkis tarp miesto ir kaimo mokyklų rodo nevienodas mokinių saviraiškos galimybes.

III. 10. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

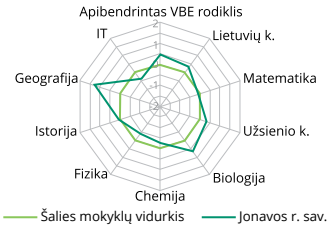

III. 10. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

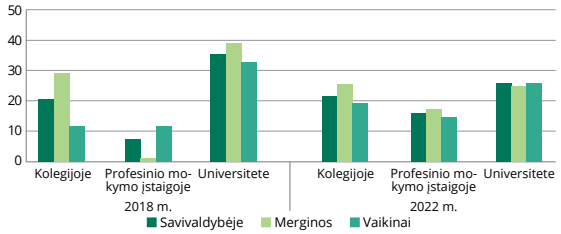

III. 10. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

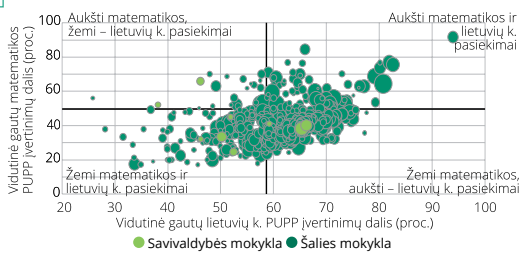

III. 10. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

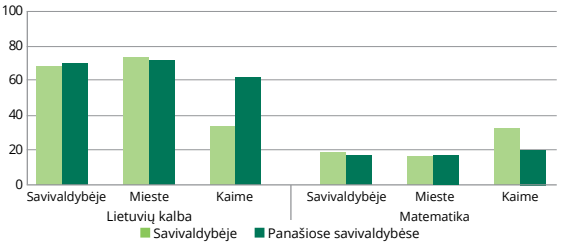

III. 10. 5 pav. Gerėja įtraukties procesai: III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasėse, dalis (proc.) nuo visų šių lygių mokinių padidėjo ir yra gerokai didesnė nei panašiose savivaldybėse.

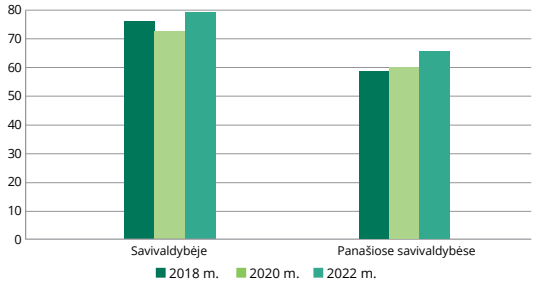

III. 10. 6 pav. Finansinę ar kitokią paramą gavusių abiturientų, kurie baigę vidurinio ugdymo programą toliau mokosi profesinio mokymo įstaigose, dalis (proc.) išaugo ir yra gerokai didesnė nei tęsiančiųjų mokslą universitetuose ar kolegijose.

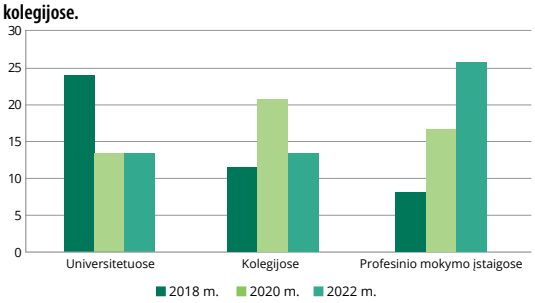

III. 10. 7 pav. Skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) gerokai sumažėjo, tačiau yra didesnė nei panašiose savivaldybėse, mokiniai turi daugiau galimybių įsitraukti į visavertį ugdymą.

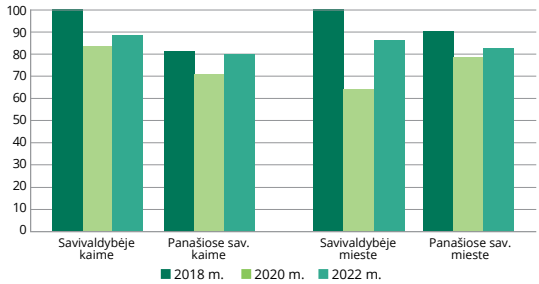

III. 10. 8 pav. Miesto mokyklose visos kontaktinės valandos paskirstytos dalyko kvalifikaciją turintiems mokytojams, kaime šio rodiklio reikšmė mažesnė.

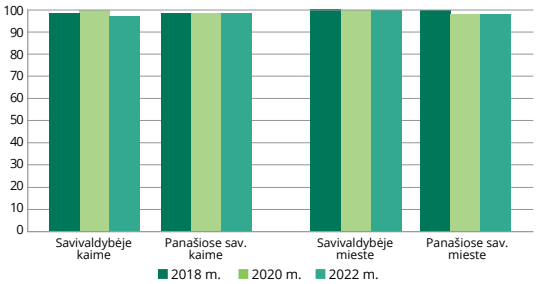

III. 10. 9 pav. Savivaldybėje susilpnėjo socialinės atskirties rizika. Nesimokančių mokyklinio amžiaus (iki 16 metų) mokinių dalis (proc.) sumažėjo, ypač berniukų.

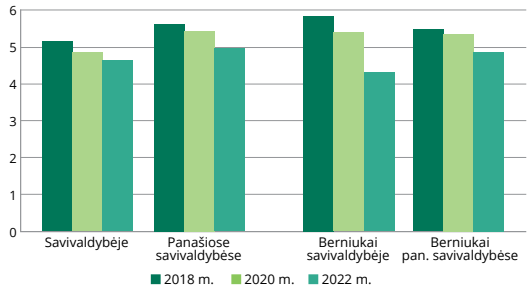

III. 10. 10 pav. Negalią turintiems mokiniams gali kilti kliūčių įsitraukti į visavertį ugdymą: nėra nė vienos bendrojo ugdymo mokyklos, kurios patalpos pagal nustatytus kriterijus būtų pritaikytos šiems vaikams.

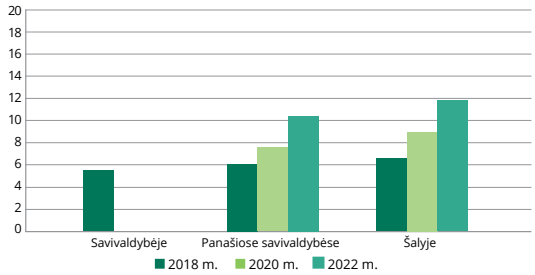

Rekomendacijos

Vykdant švietimo politikos pažangos uždavinius, priimti ir įgyvendinti daugiaplanius vadybinius sprendimus, susijusius su veiksmingo ugdymo ir švietimo teisingumo plėtra savivaldybės mokyklose. Nuosekliai stebint, analizuojant įvairių veiksnių įtaką kokybiškam švietimui ir jo teisingumui, toliau rengti savivaldybės pažangos ataskaitas, nagrinėti sėkmių ir nesėkmių priežastis. Nustatyti aiškius švietimo siekinius ir priemones, padėsiančias gerinti pagrindinio ugdymo programos matematikos pasiekimus, mažinti lietuvių kalbos ir literatūros rezultatų skirtumą tarp kaimo ir miesto mokyklų. Siekiant suvienodinti mokinių ugdymosi galimybes ir padidinti švietimo sistemos įtrauktį, pritaikyti bendrojo ugdymo mokyklų patalpas negalią turintiems mokiniams, sudarant jiems kuo palankesnes ir saugias sąlygas įsitraukti į visavertį ugdymą. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, kuriant modernią STEAM ir kultūrinio ugdymo infrastruktūrą, stiprinant mokinių mokymosi motyvaciją, sudarant galimybes teorines ir praktines žinias taikyti naujai įrengtose erdvėse, gerinti vidurinio ugdymo programos mokinių matematikos, informacinių technologijų ir gamtos mokslų mokymosi pasiekimus. Panaudoti daugiau mokymo lėšų pedagoginių darbuotojų, ypač dirbančių kaimo mokyklose, kvalifikacijai tobulinti ir mokymo priemonėms įsigyti. Stiprinti mokyklų vadovų ir pedagoginių darbuotojų lyderystės raišką ir tikslingą tobulėjimą įtraukiojo ugdymo, STEAM ir kultūrinio ugdymo srityse, skatinti mokyklų vadovų, mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų bendradarbiavimo modelių, padedančių identifikuoti besimokančiųjų poreikius, plėtrą.

11. Joniškio rajono savivaldybė

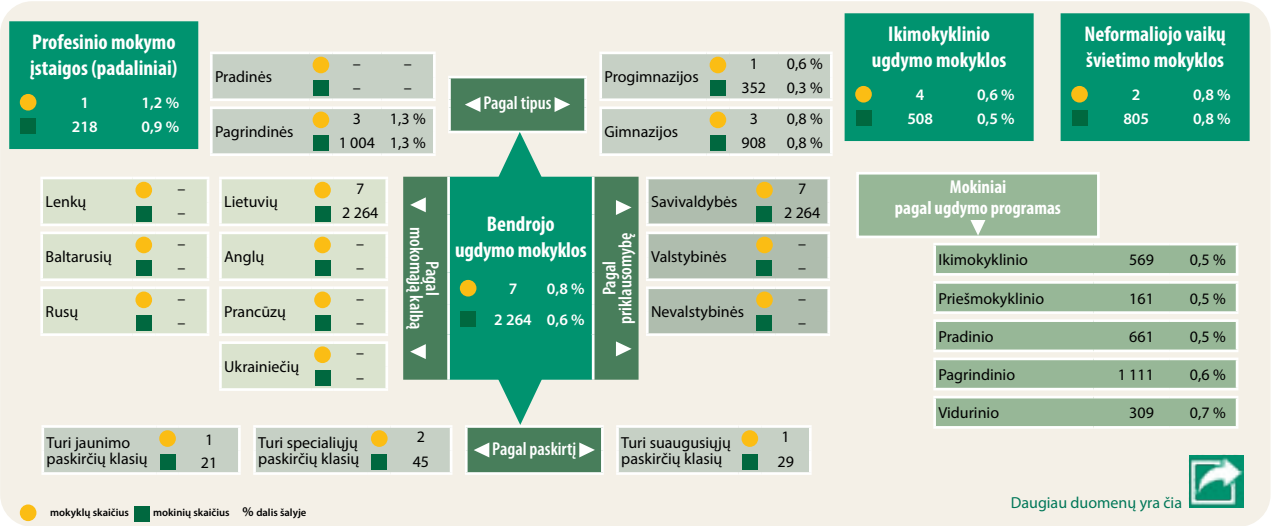

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
3,7↓	8,6↑	917↑	12,1↑	19,7	47,9↑	63,8↑	326↑	42,4↑	18,6↓	89,9↑	3,7↓	0,0↑	17,1↓	10,0↓	0,94↓	93,0↑	0,38↓	69↓	98↓	0,0	159,1↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Mokiniams svarbu suteikti vienodas galimybes įgyti tolesnį išsilavinimą, kuris jiems palengvins sėkmingą integraciją į darbo rinką. Apibendrintas savivaldybės VBE rodiklis (standartizuotais taškais) yra žemesnis nei šalies, taip pat ir 6 VBE rezultatai yra žemesni, tik biologijos ir socialinių mokslų – aukštesni nei šalies. Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE yra didesnė nei panašiose savivaldybėse ir šalyje, tačiau matyti skirtumai miesto ir kaimo mokyklose. Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) padidėjo, išskyrus miesto mokyklas, kur šio rodiklio matematikos reikšmė gerokai sumažėjo. Pagal vidutinę įvertinimų dalį PUPP rezultatai atskleidžia gana žemus daugumos mokyklų matematikos pasiekimus ir atotrūkį tarp mokyklų.

III. 11. 1 pav. Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.

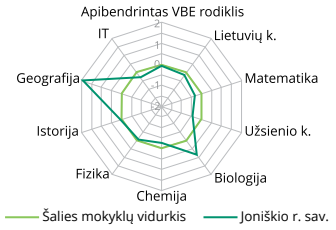

III. 11. 2 pav. Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE

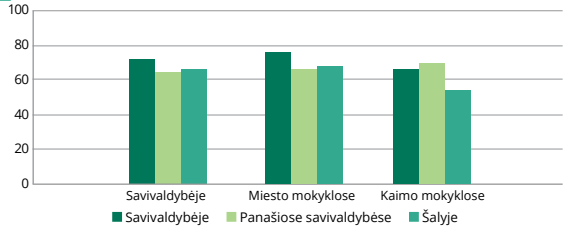

III. 11. 3 pav. Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.

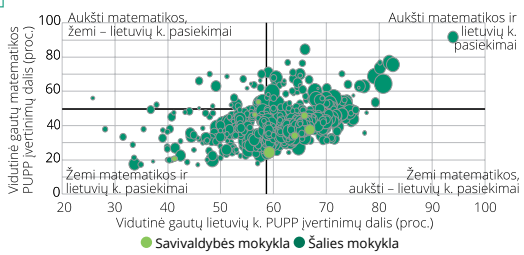

III. 11. 4 pav. Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)

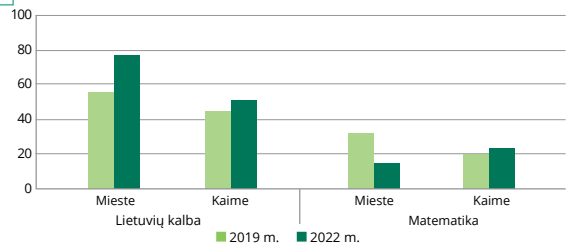

III. 11. 5 pav. Ir miesto, ir kaimo mokyklose III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo bendrosiose mokyklose, dalis (proc.) nuo visų mokinių yra didesnė nei panašiose savivaldybėse, tačiau kaimo mokyklose ši dalis per trejus metus sumažėjo.

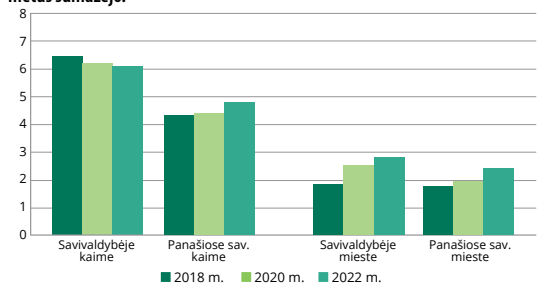

III. 11. 6 pav. Kaimo bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, dalyvaujančių profesinių mokyklų modulių programose, dalis (proc.) yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

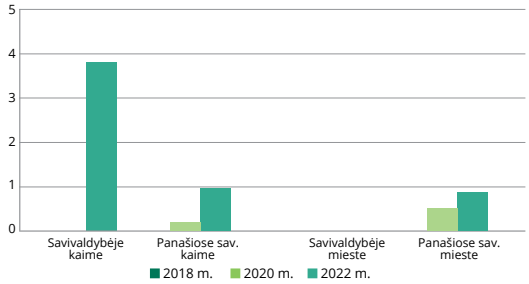

III. 11. 7 pav. Neformaliojo švietimo veikloje dalyvaujančių SUP turinčių mokinių dalis (proc.) kaimo mokyklose yra mažesnė, miesto mokyklose – didesnė nei panašiose savivaldybėse.

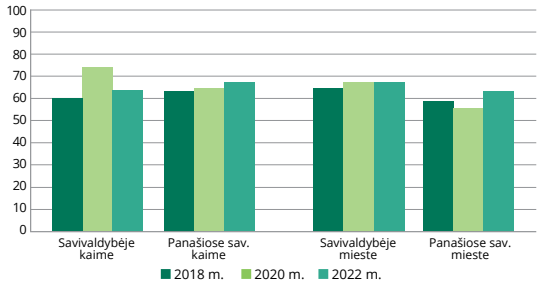

III. 11. 8 pav. Asmenų, ypač vyrų, besimokančių pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas, dalis (proc.) sumažėjo ir yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

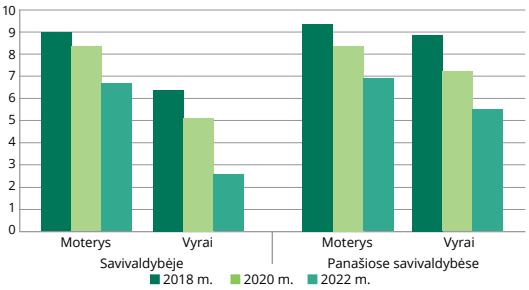

III. 11. 9 pav. Visi kaimo mokyklų abiturientai, gavę finansinę ar kitokią paramą, 2022 m. toliau mokėsi, baigę vidurinio ugdymo programą. Miesto mokyklose šių abiturientų dalis (proc.) kasmet mažėjo ir yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

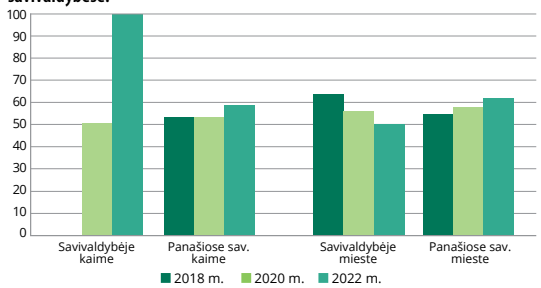

III. 11. 10 pav. Miesto mokyklų abiturientų, įstojusių į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose, dalis išaugo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse. Kaimo mokyklose šių abiturientų dalis mažėjo, o 2022 m. tokių abiturientų nebuvo.

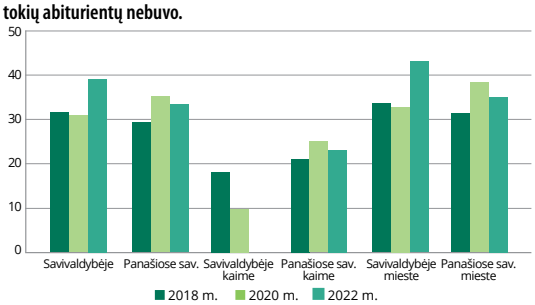

Rekomendacijos

Ir toliau plėtojant teisingą švietimo sistemą, rekomenduojama įgyvendinti įvairias ilgalaikį poveikį turinčias švietimo pagalbos priemones, skirtas mokinių galimybėms mokytis pagerinti ir visų bendrojo ugdymo lygmenų žemų pasiekimų mokiniams ir nepalankioje padėtyje esančioms mokykloms padėti. Mažinti mokymosi pasiekimų atotrūkį tarp skirtingų mokinių grupių, didinant švietimo sistemos įtrauktį; panaudoti daugiau mokymo lėšų, skirtų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose organizuoti. Įvertinus mokinių poreikius ir atsižvelgus į išsikeltus ugdymo prioritetus, spręstinas ugdymo problemas, skirti mokinių ugdymo(si) poreikiams tenkinti bendruosiuose ugdymo planuose numatytas pamokas. Panaudoti daugiau mokymo lėšų, skirtų pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti. Gerinti vidurinio ugdymo programos mokinių lietuvių k., užsienio k., matematikos, chemijos, fizikos ir informacinių technologijų mokymosi pasiekimus, skatinti mokinius dalyvauti olimpiadose, konkursuose ir neformaliojo švietimo veiklose. Optimizuoti mokytojų vidutinį pamokinio darbo krūvį, toliau tęsti mokyklų tinklo optimizavimo procesą. Tai ne tik padėtų sudaryti geresnes darbo, ugdymo(si) ir socialines sąlygas, subalansuotų pedagoginio personalo pasiskirstymą pagal amžių ir patirtį, bet ir kurtų prielaidas pasiekti aukštesnius mokymosi rezultatus.

12. Jurbarko rajono savivaldybė

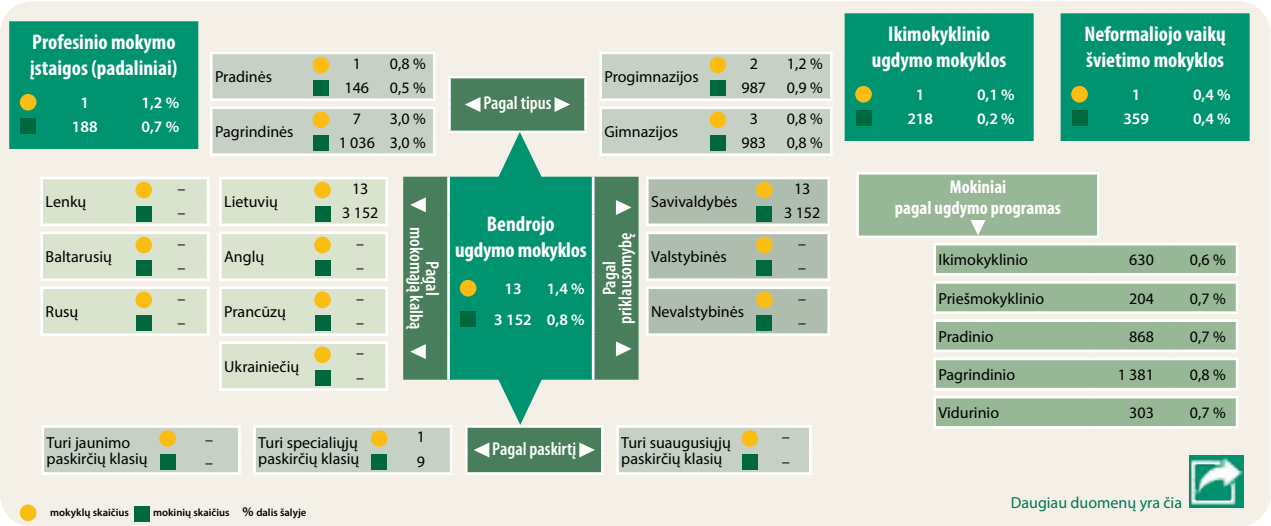

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai sąlyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
6,1↓	11,4↑	901↑	9,6↑	21,7	39,3↑	62,0↑	255↑	31,7↑	17,8↑	90,8↑	7,4↓	46,2↔	16,7↑	10,0↔	1,06↑	87,8↑	0,48↓	49↑	97↑	3,6	168,0↑

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Socialiniai ir ekonominiai ypatumai, indėlio ir procesų rodikliai – veiksniai, turintys įtakos pasiekimų skirtumams. Savivaldybės mokyklų apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) yra geresnis už šalies vidurkį, tačiau daugumos dalykų VBE rezultatai – prastesni. Per ketverius metus padidėjo merginų ir vaikinų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių profesinėse mokyklose, dalys (proc.), tačiau tarp tęsiančiųjų mokslą universitetuose – tik merginų dalis. Lyginamuoju laikotarpiu sumažėjo per PUPP bent pagrindinį lietuvių k. ir literatūros bei matematikos mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių savivaldybės mokyklų mokinių dalis: šį pokytį lėmė suprastėję abiejų dalykų pasiekimai miesto, matematikos – kaimo mokyklose. Pagal vidutinę įvertinimų dalį PUPP rezultatai atskleidžia gana žemus dalykų (ypač matematikos) pasiekimus ir atotrūkį tarp mokyklų.

III. 12. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

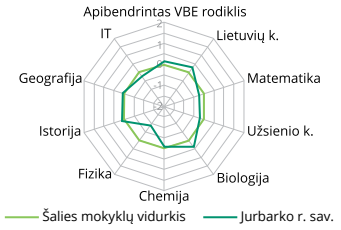

III. 12. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

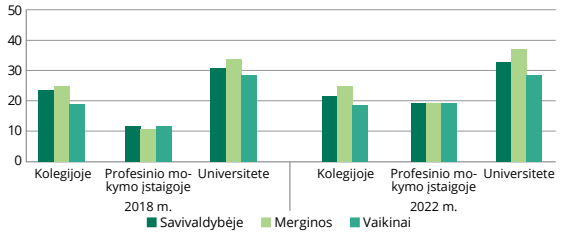

III. 12. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

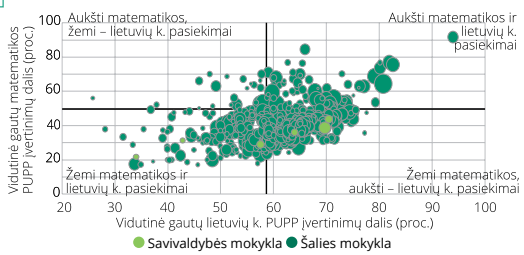

III. 12. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

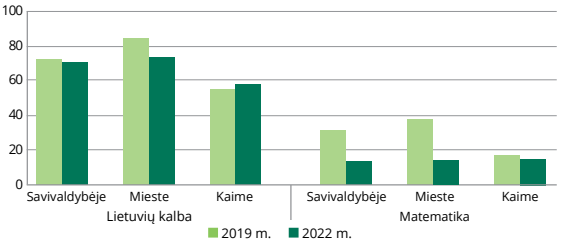

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 12. 5 pav. **Įtraukties požiūriu savivaldybės mokyklos yra atviresnės nei mokyklos panašiose savivaldybėse: III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasėse, dalis (proc.) nuo visų šių klasių mokinių padidėjo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

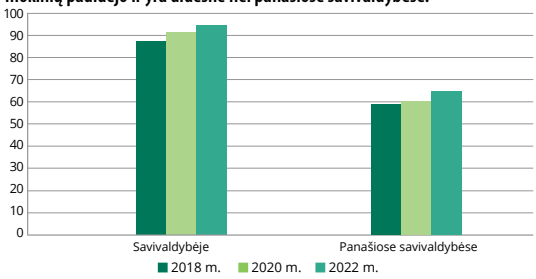

III. 12. 6 pav. **Savivaldybės mokyklose neliko per didelių klasių komplektų: šiuo atžvilgiu mokiniams sudarytos panašios sąlygos ugdytis.**

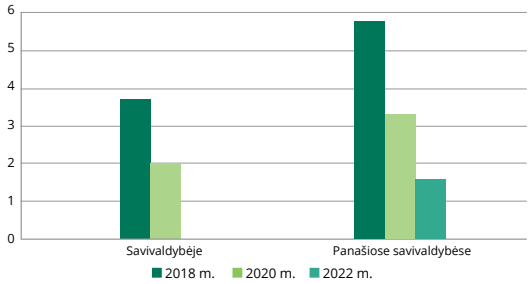

III. 12. 7 pav. **SUP turintys miesto ir kaimo mokyklų mokiniai neformaliojo švietimo veikloje dalyvauja netolygiai: pastarųjų dalis (proc.) yra daugiau nei tris kartus mažesnė nei miesto mokyklose ir panašiose savivaldybėse.**

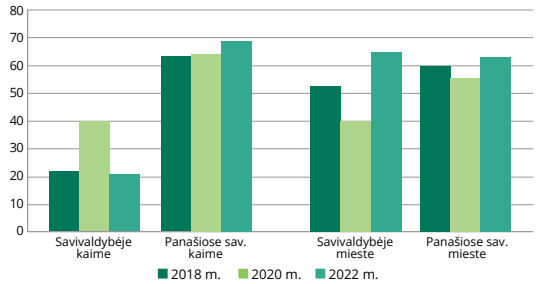

III. 12. 8 pav. **Savivaldybės mokyklose visos kontaktinės valandos yra paskirstytos mokytojams, turintiems dalyko kvalifikaciją.**

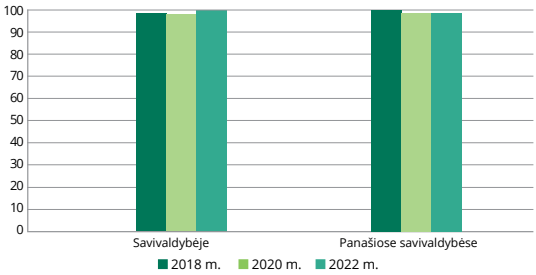

III. 12. 9 pav. **Socialinės atskirties rizika savivaldybėje yra mažesnė. Abiturientų (iš jų ir gavusių paramą), baigusių vidurinio ugdymo programą ir toliau besimokančių, dalis (proc.) – didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

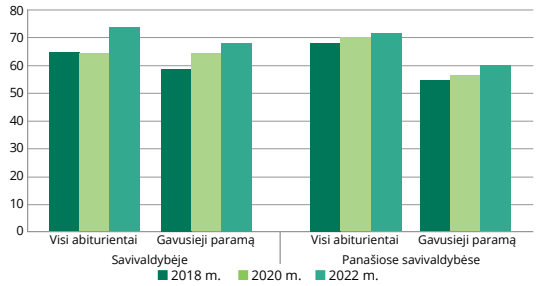

III. 12. 10 pav. **Miesto bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, dalyvaujančių profesinių mokyklų modulių programose, dalis (proc.) yra didesnė nei panašių savivaldybių; kaimo mokyklų vaikams neužtikrinamos šių modulių pasirinkimo galimybės.**

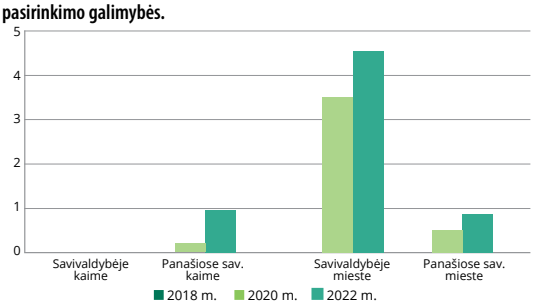

Rekomendacijos

Užtikrinant švietimo teisingumą savivaldybės lygmeniu, būtina sumažinti nepalankių socialinių ir ekonominių veiksnių poveikį švietimo kokybei. Svarbus kokybiško švietimo ir jo prieinamumo aspektas yra mokyklų tinklo būklė, todėl tikslinga tvarkyti mokyklų tinklą, atsisakant per mažų mokyklų ir klasių, mažinant jungtinėse klasėse besimokančių mokinių dalį, optimizuojant mokyklų patalpų plotą, mokytojų ir mokinių santykį, didinant ikimokyklinio ugdymo aprėptį. Sistemingai analizuojant ir vertinant savivaldybės švietimo būklę, rengti švietimo pažangos ataskaitas, numatyti integralias priemones, padedančias gerinti vidurinio ugdymo programos gamtos mokslų, matematikos, užsienio kalbų ir informacinių technologijų rezultatus, pagrindinio ugdymo programos matematikos pasiekimus, mažinti pasiekimų atotrūkius tarp mokyklų. Siekiant mažinti socialinės atskirties riziką, gerinti profesinio informavimo ir konsultavimo kokybę, kad kuo daugiau mokinių, įgijusių pagrindinį išsilavinimą, toliau mokytųsi; skatinti kaimo mokinius dalyvauti savivaldybės teritorijoje ar gretimose savivaldybėse esančių profesinių mokyklų modulių programose; kaimo mokyklose plėsti neformaliojo vaikų švietimo programų, atliepiančių įvairių vaikų (tarp jų – ir SUP) saviraiškos poreikius, pasiūlą. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, integruoti kultūrinį ir STEAM ugdymą į formaliojo ir neformaliojo ugdymo veiklas, stiprinti mokyklų vadovų ir mokytojų įsitraukimą ir įgalinti juos veikti kartu, skatinti jų lyderystę, mokymą(si), siekiant įgyti aktualių kompetencijų, naudojant ne tik programos, bet ir mokymo lėšas, skirtas pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti.

13. Kaišiadorių rajono savivaldybė

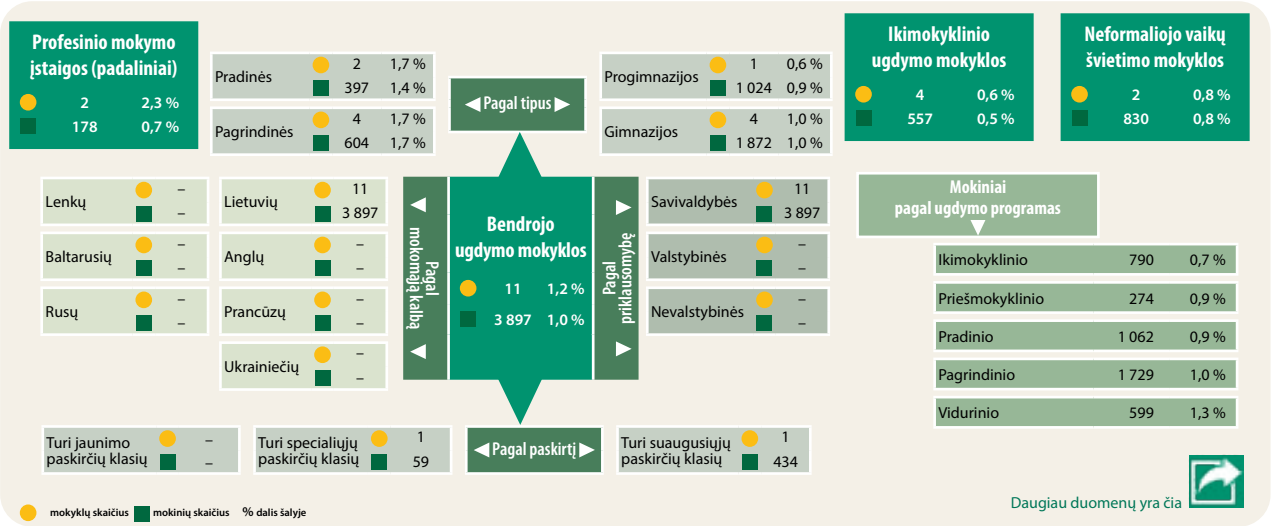

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
0,5↑	8,5↓	972↑	14,1↓	19,4	37,2↑	99,8↑	229↑	40,7↑	15,1↑	97,3↑	2,6↑	30,0↑	19,7↑	13,5↑	0,76↔	90,6↑	0,45↓	57↓	97↓	2,7	182,8↑

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Aukštų ir žemų mokymosi pasiekimų atotrūkis, socialinė, ekonominė ir kultūrinė aplinka, mokyklos nebaigimas gali būti veiksniai, lemiantys nevienodas galimybes įgyti tolesnį išsilavinimą. Apibendrintas savivaldybės VBE rodiklis (standartizuotais taškais) yra aukštesnis nei šalies, taip pat ir 6 VBE rezultatai yra aukštesni, tik matematikos, užsienio k. ir fizikos – žemesni nei šalies. Miesto mokyklų abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse ir šalyje, matyti rodiklio reikšmės skirtumai tarp miesto ir kaimo mokyklų, tarp merginų ir vaikinų. Per lietuvių k. ir literatūros PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) padidėjo, tačiau šio rodiklio matematikos reikšmė gerokai sumažėjo. Pagal vidutinę įvertinimų dalį PUPP rezultatai atskleidžia gana žemus matematikos pasiekimus ir atotrūkį tarp mokyklų.

III. 13. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

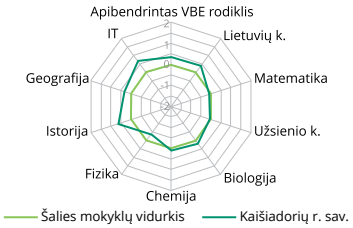

III. 13. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

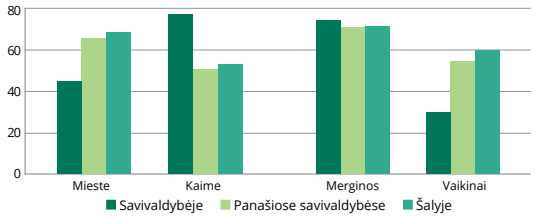

III. 13. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

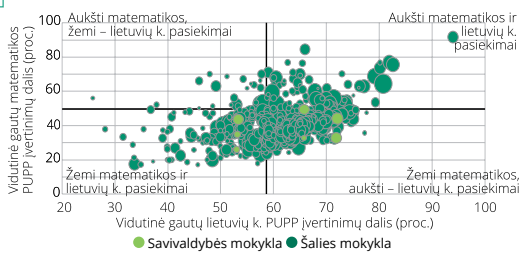

III. 13. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

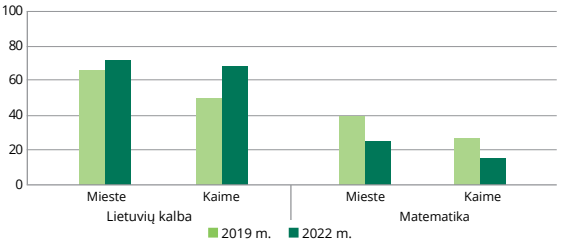

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 13. 5 pav. Miesto mokyklose III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo bendrosiose mokyklose, dalis (proc.) nuo visų mokinių sumažėjo. Ir kaimo, ir miesto mokyklose ši dalis yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

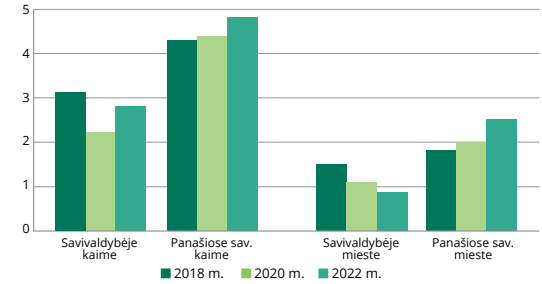

III. 13. 6 pav. Abiturientų, įstojusių į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose, dalis (proc.) netolygiai sumažėjo, tačiau yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

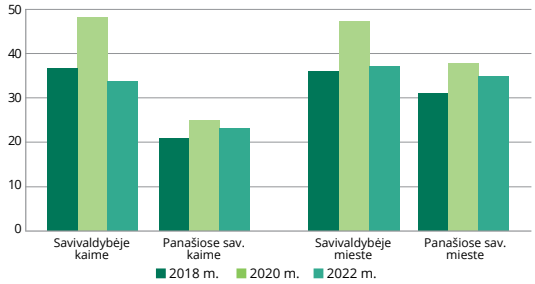

III. 13. 7 pav. Kaimo mokyklose skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse, miesto mokyklose ši dalis yra didesnė.

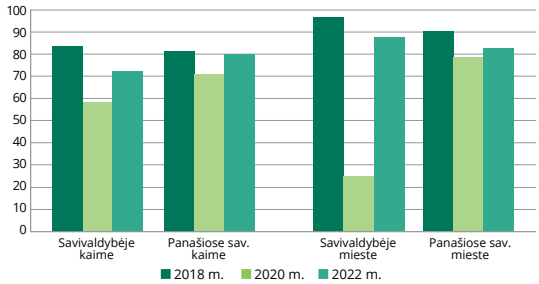

III. 13. 8 pav. Ir kaimo, ir miesto bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai dalyvauja profesinių mokyklų modulių programose. Miesto mokyklose šių mokinių dalis didesnė nei panašiose savivaldybėse.

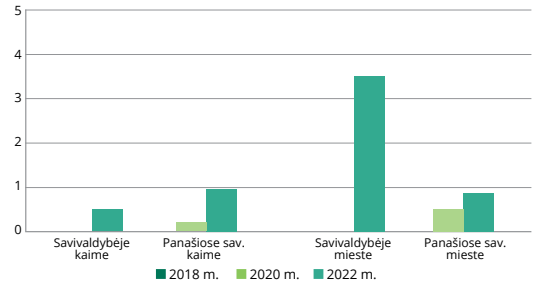

III. 13. 9 pav. Ir kaimo, ir miesto mokyklų abiturientų, kurie gavo finansinę ar kitokią paramą ir baigę vidurinio ugdymo programą toliau mokėsi, dalis (proc.) yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

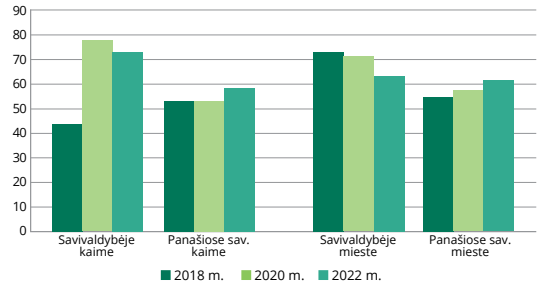

III. 13. 10 pav. Savivaldybės mokyklose nebėra formuojama per didelių klasių komplektų. Taip mokiniams sudarytos geros ugdymo sąlygos.

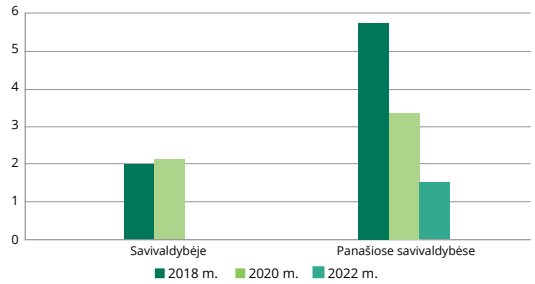

Rekomendacijos

Siekiant įgyvendinti teisingą švietimo sistemą, užtikrinančią besimokantiesiems vienodas galimybes įgyti tolesnį kokybišką išsilavinimą, vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, analizuoti įvairių veiksnių įtaką kokybiškam švietimui ir jo teisingumui. Nagrinėti sėkmių ir nesėkmių priežastis ir nustatyti aiškius švietimo siekius bei priemones, skirtas pagrindinio ugdymo programos matematikos pasiekimams gerinti, vidurinio ugdymo programos mokinių pasiekimų skirtumams tarp miesto ir kaimo mokyklų, tarp merginų ir vaikinų mažinti, siekiant suvienodinti mokinių ugdymosi galimybes, didinti švietimo sistemos įtrauktį. Gerinti vidurinio ugdymo programos mokinių matematikos, užsienio k. ir fizikos mokymosi pasiekimus. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, kurti modernią STEAM ir kultūrinio ugdymo infrastruktūrą, užtikrinančią prieinamumą visiems savivaldybės mokyklų mokiniams, padidinti STEAM krypčių įvairovę ir pritaikymą įvairių ugdymosi poreikių vaikams, plėtoti patirtinio ugdymo metodų taikymą mokyklose. Tobulinti mokytojų lyderystės ir profesinę kompetenciją, siekiant atliepti kiekvieno mokinio individualius poreikius ir užtikrinti galimybes atitinkančius ugdymo(si) pasiekimus ir pažangą. Stiprinti pedagogų kompetencijas lyderystės, įtraukiojo ugdymo, STEAM ir kultūrinio ugdymo srityse, skatinti mokyklų vadovų, mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų bendradarbiavimą, gerųjų praktikų ir patirties sklaidą, mokytojų tinklaveiką.

14. Kalvarijos savivaldybė

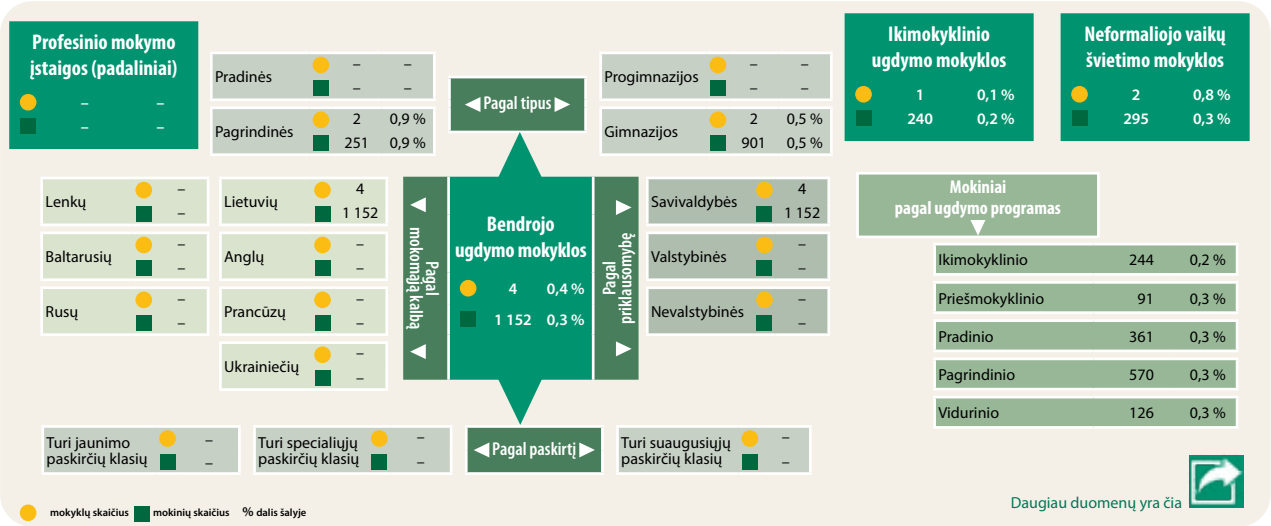

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
6,1↓	13,7↓	898↑	10,6↑	15,4	30,9↑	62,1↑	237↑	90,8↑	13,4↑	92,8↑	0,0↑	75,0↑	16,7↑	9,9↑	0,88↑	85,6↑	0,66↓	62↔	92↓	8,7	157,0↑

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Savivaldybės socialinis, kultūrinis, ekonominis kontekstas nepalankus siekti aukštų mokymosi rezultatų. Apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) šiek tiek padidėjo, tačiau yra žemesnis nei šalies vidurkis. Geriausiai išlaikyti socialinių mokslų ir biologijos, prasčiausiai – fizikos, informacinių technologijų ir matematikos dalykų VBE. Didelis atotrūkis tarp miesto ir kaimo mokyklų abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip tris VBE, dalių (proc.) nuo visų laikiusiųjų. VBE rezultatai įspėja apie nevienodas mokinių galimybes gauti aukštos kokybės ugdymą. Skirtumus parodo ir PUPP rezultatai: bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros pasiekimų lygį pasiekusių vaikinų dalis (proc.) sumažėjo ir yra beveik du kartus mažesnė nei merginų. Pagal mokyklas PUPP lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos įvertinimai 2022 m. didžiojoje dalyje mokyklų buvo prastesni nei vidutiniai.

III. 14. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

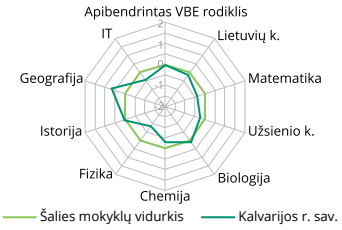

III. 14. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

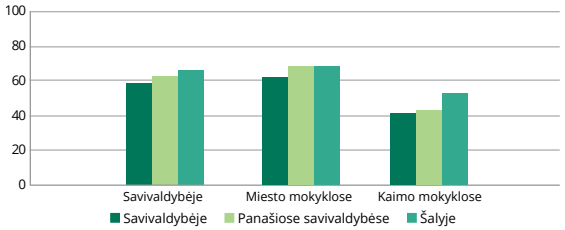

III. 14. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

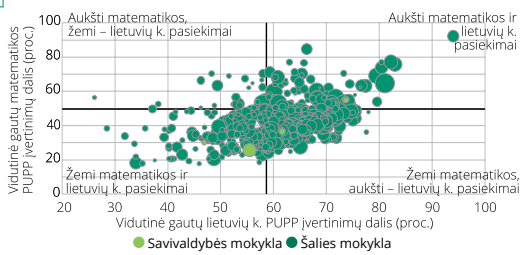

III. 14. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

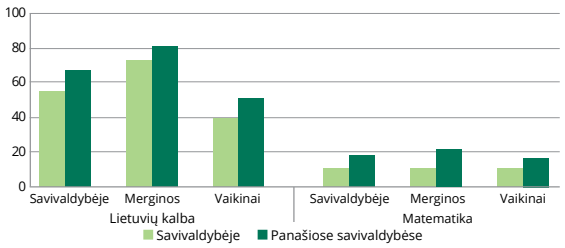

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 14. 5 pav. **Įtraukties požiūriu savivaldybės mokyklos yra atviresnės nei mokyklos panašiose savivaldybėse: visi III ir IV SUP lygių mokiniai ugdomi bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasėse. Šio rodiklio reikšmė yra gerokai didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

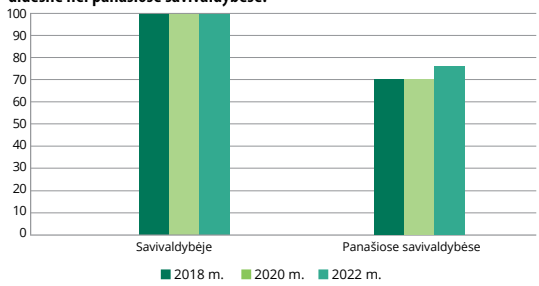

III. 14. 6 pav. **Mažėja abiturientų, ypač gavusiųjų paramą, mokymosi tęstinumas baigus vidurinio ugdymo programą. Šio rodiklio reikšmė yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.**

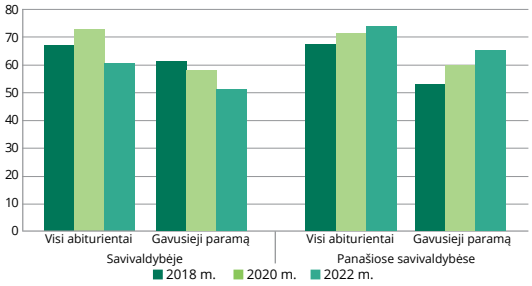

III. 14. 7 pav. **Savivaldybės kaimo mokyklose skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) gerokai išaugo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse. Miesto mokyklose ugdymosi pagalbos ir paslaugų reikmė netenkinama.**

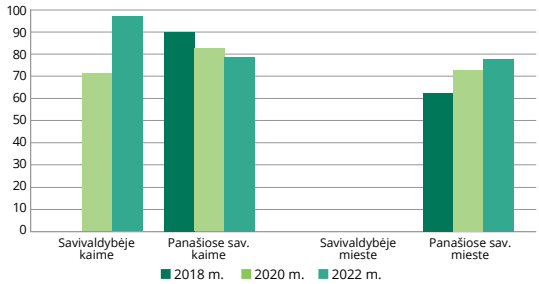

III. 14. 8 pav. **Pastebima pozityvių pokyčių tendencija vienodo starto galimybių atžvilgiu: savivaldybėje neliko per didelių klasių komplektų.**

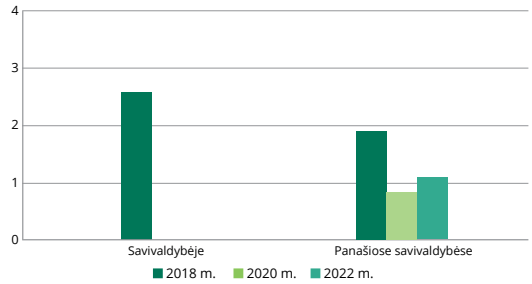

III. 14. 9 pav. **Savivaldybėje padidėjo socialinės atskirties rizika: po 10 klasės toliau besimokančių mokinių dalis (proc.) kaime gerokai sumažėjo ir yra mažesnė nei mieste.**

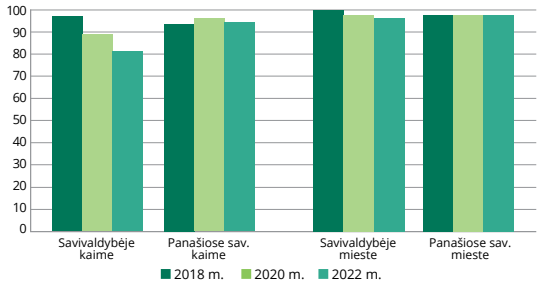

III. 14. 10 pav. **Negalią turintiems mokiniams gali kilti kliūčių įsitraukti į visavertį ugdymą: nėra nė vienos bendrojo ugdymo mokyklos, kurios patalpos pagal nustatytus kriterijus būtų pritaikytos šiems vaikams.**

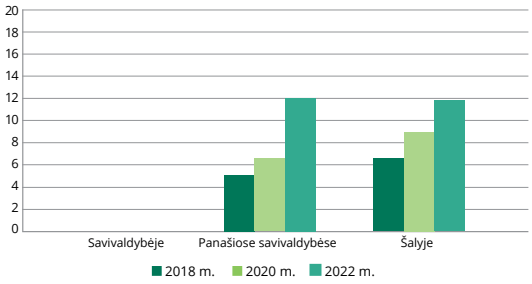

Rekomendacijos

Siekiant suvaldyti nepalankaus socialinio, ekonominio ir kultūrinio konteksto įtaką, vykdant švietimo politikos pažangos uždavinius, priimti ir įgyvendinti vadybinius sprendimus, susijusius su veiksmingo ugdymo ir švietimo teisingumo plėtra savivaldybės mokyklose. Nuosekli švietimo stebėsena, įvairių veiksnių įtakos kokybiškam švietimui ir jo teisingumui analizė, reguliarus savivaldybės pažangos ataskaitos rengimas, nagrinėjant sėkmių, nesėkmių priežastis ir nustatant aiškius švietimo siekinius bei priemones, galėtų padėti atrasti tinkamiausias priemones, padedančias gerinti pagrindinio ugdymo programos matematikos pasiekimus, mažinti lietuvių k. ir literatūros pasiekimų skirtumus tarp merginų ir vaikinų, užtikrinti sąžiningą ir tolygią švietimo pagalbą miesto mokyklų vaikams. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, kurti modernią STEAM ir kultūrinio ugdymo infrastruktūrą, užtikrinančią kokybišką ugdymą(si) visiems savivaldybės mokyklų mokiniams, plėtoti patirtinio ugdymo metodų taikymą mokyklose, siekti geresnių vidurinio ugdymo programos mokinių užsienio kalbų, tiksliųjų ir gamtos mokslų pasiekimų. Tobulinti pedagogų kompetencijas lyderystės, įtraukties, STEAM ir kultūrinio ugdymo srityse. Didinti neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių ir 3–5 m. vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, aprėptį. Didesnis dėmesys ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo sričiai padėtų labiau motyvuoti mokinius toliau mokytis baigus pagrindinio ir vidurinio ugdymo programą, apsispręsti renkantis profesiją. Ieškoti būdų į mokyklas pritraukti kvalifikuotų, jaunų mokytojų, trūkstamų švietimo pagalbos specialistų.

15. Kauno miesto savivaldybė

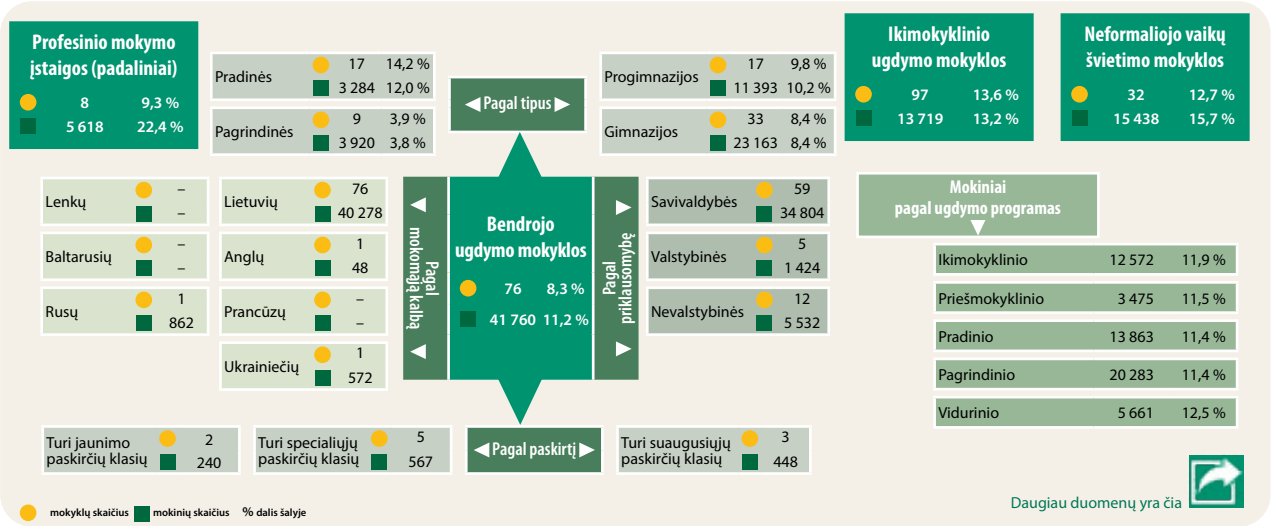

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
11,5↑	9,7↓	1169↑	3,5↓	25,5	50,7↓	70,7↑	360↑	21,8↓	10,0↑	97,1↑	0,0↔	7,3↓	24↑	13,2↔	0,67↔	94,6↑	0,60↓	68↑	99↑	4,7	173,5↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Socialinė, ekonominė aplinka, švietimo pagalbos prieinamumas, mokytojų kvalifikacija, jaunesnių ir vyresnių mokytojų santykis ir kiti indėlio ar procesų rodikliai gali turėti poveikį mokinių pasiekimams. Apibendrintas savivaldybės mokyklų VBE rodiklis (standartizuotais taškais) išliko aukštesnis nei šalies vidurkis, tačiau yra žemesnis nei ankstesniais metais. Prastesni už šalies yra geografijos, gamtos mokslų ir informacinių technologijų VBE rezultatai (standartizuotais taškais). Tris ir daugiau VBE išlaikiusių abiturientų dalis yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse ir šalyje, tris ir daugiau VBE išlaikiusių vaikinų – mažiau nei merginų. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) savivaldybės mokyklose padidėjo, matematikos – sumažėjo. Šių rodiklių reikšmės yra mažesnės nei nevalstybinėse ir valstybinėse mokyklose.

III. 15. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

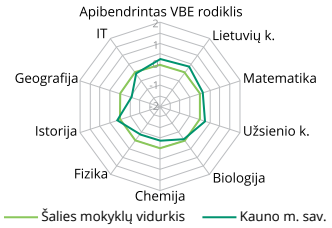

III. 15. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

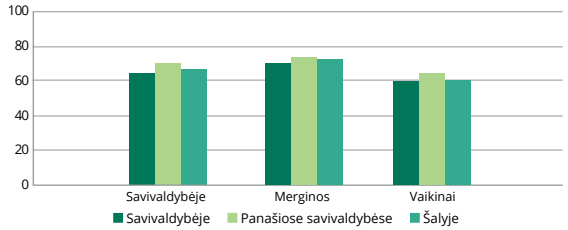

III. 15. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

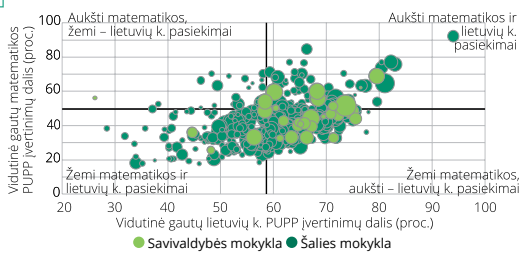

III. 15. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

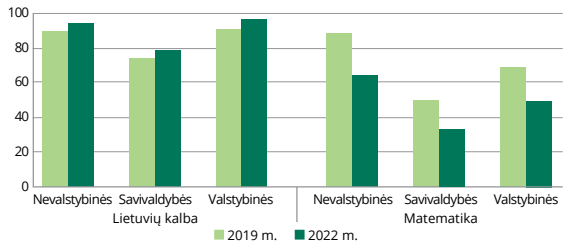

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 15. 5 pav. Gerėja įtraukties procesai: nuosekliai didėja III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasėse, dalis (proc.); ji yra lygi panašių savivaldybių rodiklio reikšmei.

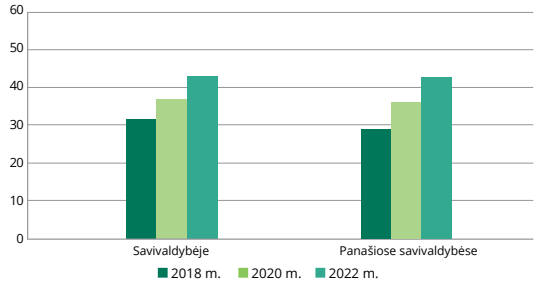

III. 15. 6 pav. Gerokai padidėjo bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pagal nustatytus kriterijus pritaikytos negalią turintiems mokiniams, dalis (proc.): šiems vaikams pagerėjo ugdymosi prieinamumas.

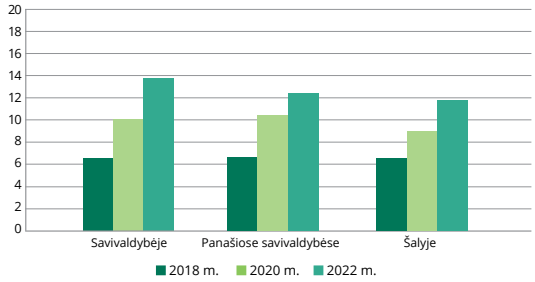

III. 15. 7 pav. Gerokai išaugo skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.), mokiniams sumažėjo kliūčių įsitraukti į visavertį ugdymą.

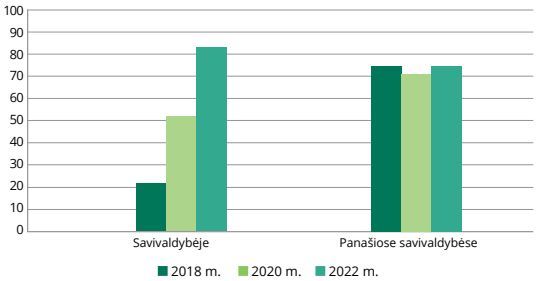

III. 15. 8 pav. Mokymosi prieinamumą ir vienodo starto galimybes mokiniams blogina sumažėjusi, bet vis dar didesnė nei panašiose savivaldybėse per didelių klasių dalis (proc.) savivaldybėje.

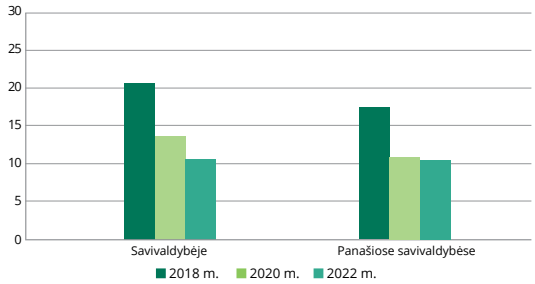

III. 15. 9 pav. Abiturientų, gavusių finansinę ar kitokią paramą, mokymosi tęstinumas baigus vidurinio ugdymo programą išaugo. Socialinės atskirties rizika išlieka didesnė nei panašiose savivaldybėse.

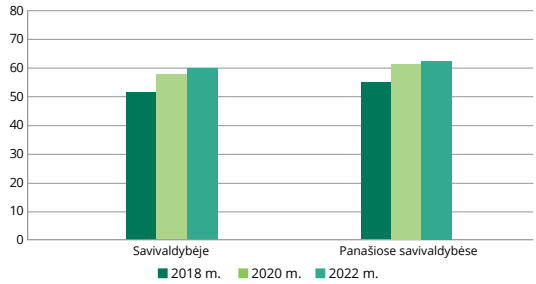

III. 15. 10 pav. Mokytojų, turinčių dalyko kvalifikaciją, kontaktinių valandų dalis (proc.) sumažėjo ir yra šiek tiek mažesnė negu panašiose savivaldybėse.

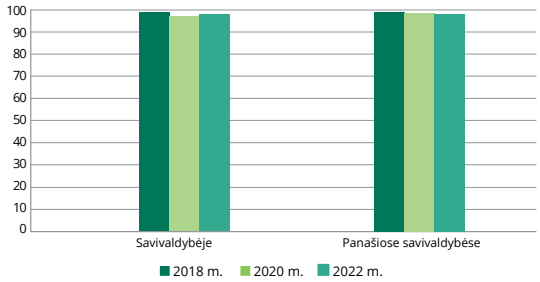

Rekomendacijos

Plėtojant įvairialypį švietimą, orientuotą į švietimo teisingumo principų (lygių galimybių, prieinamumo, kokybės, įtraukties) ir sutartų įsipareigojimų įgyvendinimą, stiprinti visų švietimo grandžių inovatyvią lyderystę ir atsakomybę. Tęsti nuoseklią švietimo sistemos stebėseną, įvertinti įvairių veiksnių įtaką, problematiką kokybiško švietimo prieinamumui ir teisingumui užtikrinti. Siekiant mažinti pagrindinio ugdymo programos lietuvių k. ir literatūros, matematikos pasiekimų skirtumus tarp atskirų mokyklų ir gerinti vidurinio ugdymo programos geografijos, informacinių technologijų, gamtos mokslų mokymosi pasiekimus, didinti aukštos kvalifikacijos mokytojų aprėptį savivaldybėje. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, sėkmingai įgyvendinti sprendimus padėtų mokyklos vadovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų bendradarbiavimas, jų kompetencijų tobulinimas lyderystės, įtraukties, STEAM, kultūrinio ugdymo srityse. Siekiant, kad visi mokiniai patirtų mokymosi sėkmę, būtina didinti švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičių, taip pat panaudoti daugiau lėšų mokymo priemonėms įsigyti. Didesnį dėmesį skirti socialinės atskirties riziką patiriantiems mokiniams, kuriant jiems visos dienos mokyklos infrastruktūrą ir kitas paramos priemones. Didinti neformaliojo švietimo aprėptį, siekti, kad didėtų neformaliojo švietimo programų įvairovė ir jų galimybėmis besinaudojančių mokinių skaičius. Tęsti pedagoginio personalo atnaujinimo programą, siekiant subalansuoti pedagogų kokybinę sudėtį pagal amžių, patirtį ir poreikius.

16. Kauno rajono savivaldybė

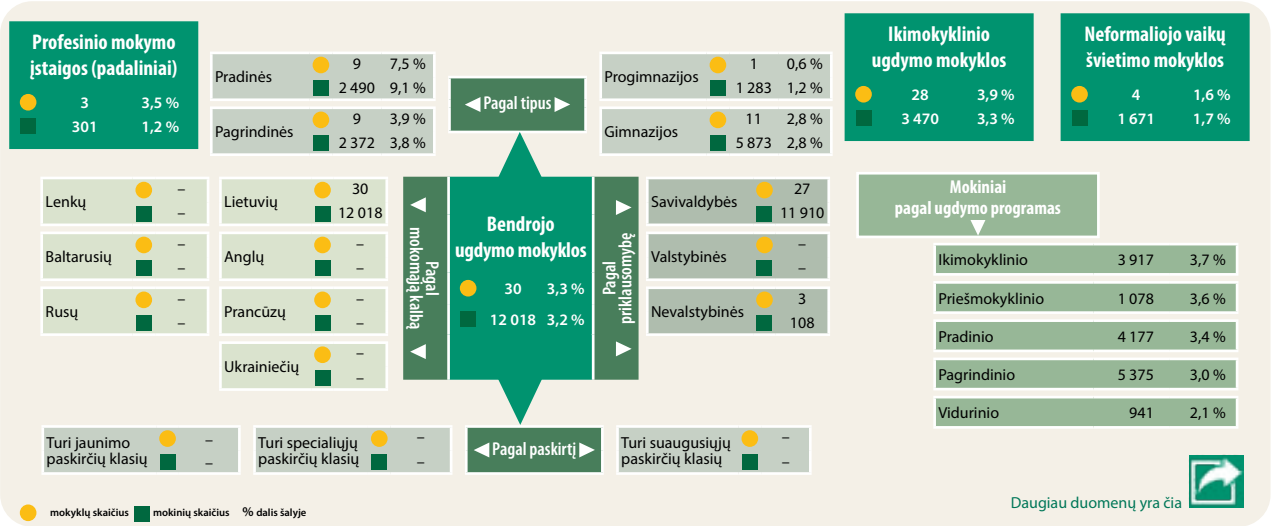

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai sąlyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
12,3↑	9,0↓	1122↑	5,1↑	17,8	43,6↓	81,6↑	252↑	27,8↑	9,9↑	96,3↑	0,6↑	18,5↑	20,9↑	12,4↑	0,73↑	89,5↑	0,61↓	72↓	99↔	2,8	200,4↑

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Savivaldybės socialinis, ekonominis, kultūrinis kontekstas gali daryti poveikį, siekiant aukštesnės ugdymo kokybės. Apibendrintas savivaldybės mokyklų VBE rodiklis (standartizuotais taškais) yra aukštesnis už šalies vidurkį. Visų mokomųjų dalykų VBE rezultatai (standartizuotais taškais) yra lygūs arba viršija šalies vidurkį. Daugiausia tiek miesto, tiek kaimo mokyklų abiturientų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais tęsiančių mokslą, renkasi toliau mokytis universitete; kolegiją renkasi daugiau kaimo mokinių, profesinio mokymo įstaigą – daugiau miesto mokinių. Padidėjo tiek merginų, tiek vaikinų, per PUPP pasiekusių bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį, dalis (proc.), bet tarp jų atsirado atotrūkis. Bent pagrindinį matematikos mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis sumažėjo, susidarė atotrūkis tarp merginų ir vaikinų.

III. 16. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

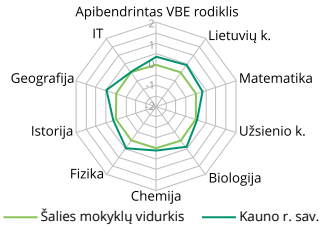

III. 16. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

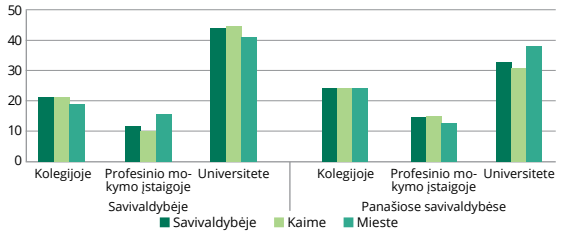

III. 16. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

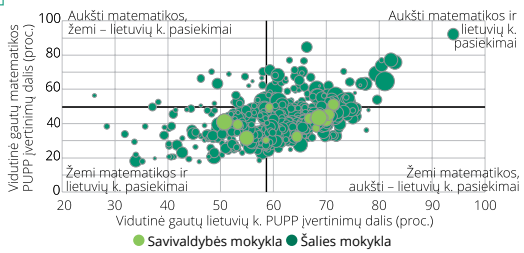

III. 16. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

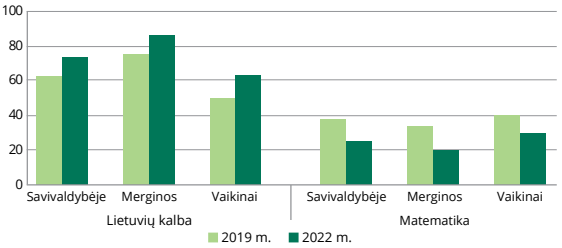

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 16. 5 pav. Įtraukties požiūriu savivaldybės mokyklos tapo atviresnės: III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo bendrosiose mokyklose, dalis (proc.) nuo visų šių klasių mokinių padidėjo, tačiau yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

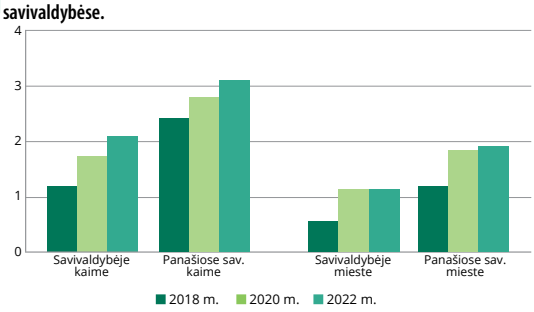

III. 16. 6 pav. Ir kaimo, ir miesto mokyklose sumažėjo mokytojų, turinčių reikiamą kvalifikaciją, dalis (proc.).

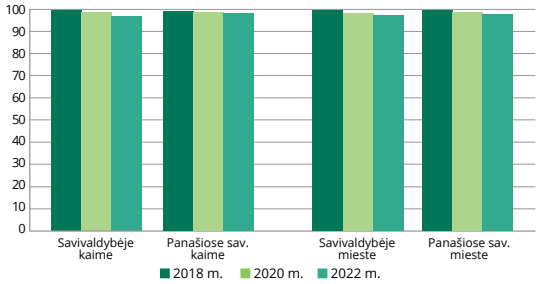

III. 16. 7 pav. Savivaldybės miesto mokyklų mokiniams galimybė įsitraukti į visavertį ugdymą sumažėjo: šiose mokyklose skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) yra gerokai mažesnė nei kaimo mokyklose ir panašiose savivaldybėse.

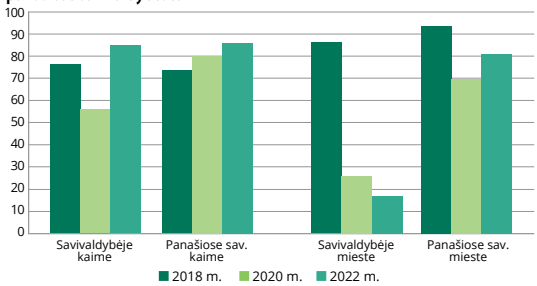

III. 16. 8 pav. Savivaldybėje, ypač kaime, padidėjo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse abiturientų, įstojusių į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose, dalis (proc.). Sumažėjo socialinės atskirties rizika.

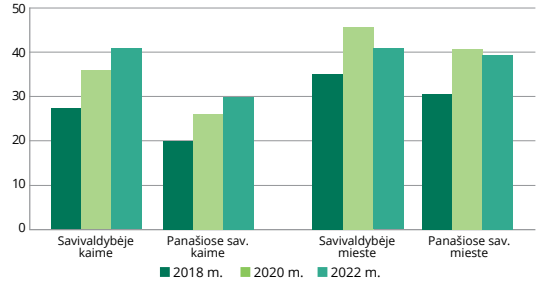

III. 16. 9 pav. Mokymosi prieinamumą ir vienodo starto galimybes mokiniams blogina sumažėjusi, bet vis dar didesnė nei panašiose savivaldybėse per didelių klasių dalis (proc.) savivaldybėje.

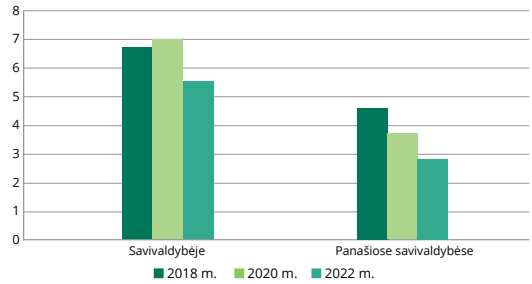

III. 16. 10 pav. Padidėjo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse ir šalyje bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pagal nustatytus kriterijus pritaikytos negalią turintiems mokiniams, dalis (proc.): šiems vaikams pagerėjo ugdymosi prieinamumas.

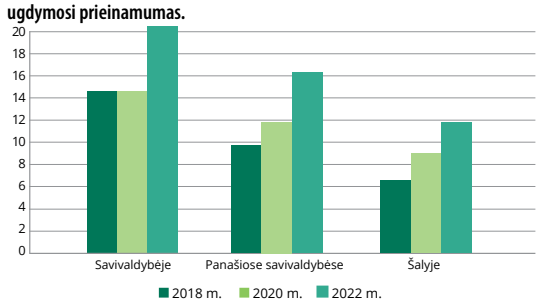

Rekomendacijos

Tęsti teisingos švietimo sistemos principų įgyvendinimą, orientuojantis į pasidalytosios lyderystės sėkmę. Vykdant švietimo sistemos rodiklių (lygios galimybės visiems, švietimo prieinamumas, ugdymo kokybė, įtrauktis) stebėseną, teikti ekspertinę konsultacinę pagalbą mokykloms ugdymo kokybės skirtumams mažinti ir lygioms galimybėms užtikrinti, diegti į pažangą orientuotą mokinių pasiekimų vertinimą. Kuriant sąlygas ugdyti kiekvieno vaiko gebėjimus ir talentus, užtikrinti paramos priemonių įgyvendinimą mažiau mokytis linkusioms mokinių grupėms. Didinti švietimo pagalbos specialistų skaičių, panaudoti daugiau mokymo lėšų, skirtų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose organizuoti. Įgyvendinant „Tūkstantmečio mokyklų“ programą, diegti pažangą skatinančią STEAM krypčių įvairovę skirtingų ugdymosi poreikių vaikams. Tobulinti mokyklų vadovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų kompetencijas lyderystės, įtraukties, STEAM ir kultūrinio ugdymo srityse. Mažėjant mokinių skaičiui (mažiau nei 200 mokinių), tęsti mokyklų tinklo optimizavimą. Didinti neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių, 3–5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, aprėptį, siekiant, kad į ikimokyklinį ugdymą būtų kuo sėkmingiau įtraukti vaikai iš socialinę riziką patiriančių šeimų. Tęsti personalo atnaujinimo programos įgyvendinimą, siekiant subalansuoti personalo sudėtį pagal amžių ir dalykinės profesinės veiklos patirtį.

17. Kazlų Rūdos savivaldybė

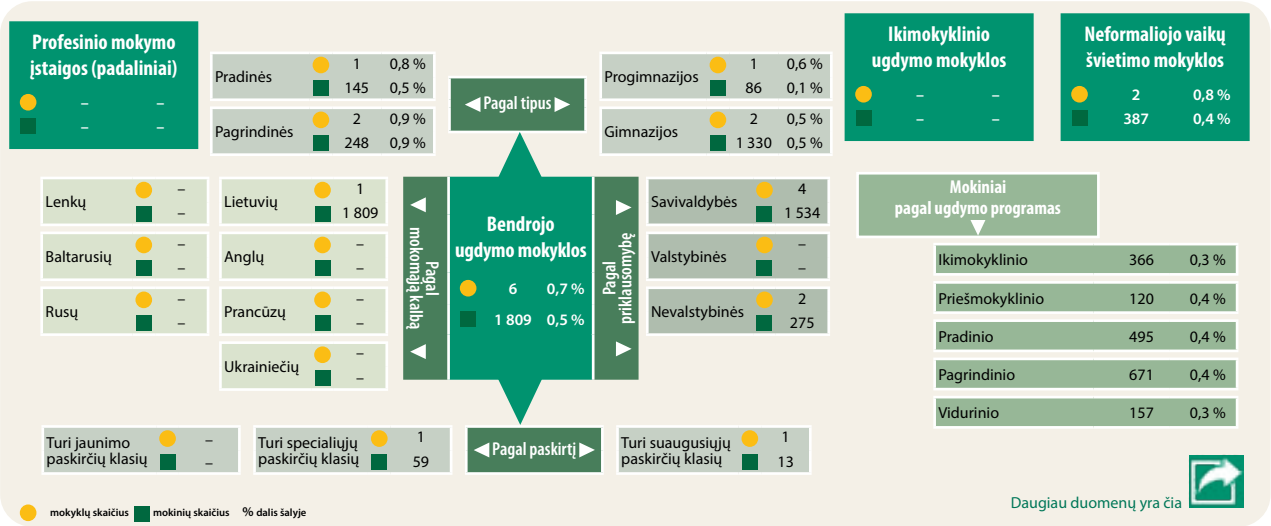

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
3,7↑	12,4↓	943↑	9,4↑	11,9	26,8↑	43,8↑	279↑	47,4↑	13,6↓	91,2↓	5,9↑	33,3↑	17,7↑	10,8↑	1,46↑	90,5↑	0,53↓	56↓	95↔	0,0	171,4↑

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Savivaldybės socialinis, kultūrinis, ekonominis kontekstas nėra palankus, tačiau mokyklų apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) yra aukštesnis už šalies vidurkį. Geriausiai išlaikyti istorijos, fizikos, biologijos ir lietuvių kalbos dalykų VBE, prasčiausiai – informacinių technologijų, užsienio kalbos ir chemijos. Abiturientų, išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) yra didesnė nei panašiose savivaldybėse ir šalyje, tačiau labai didelis rodiklio reikšmių atotrūkis tarp miesto ir kaimo mokyklų rodo nevienodas mokinių galimybes gauti jų poreikius atitinkantį ugdymą. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių kaimo mokyklos mokinių dalys yra gerokai didesnės nei miesto mokykloje. 2022 m. PUPP lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos įvertinimai mokyklose buvo gerokai prastesni nei vidutiniai.

III. 17. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

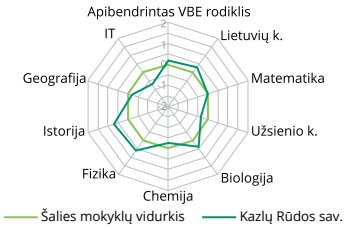

III. 17. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

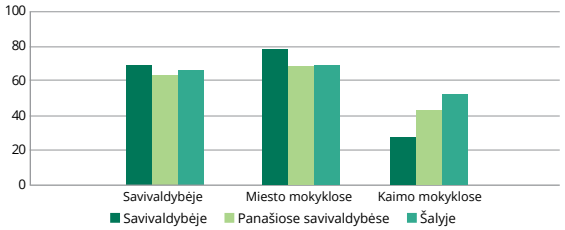

III. 17. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

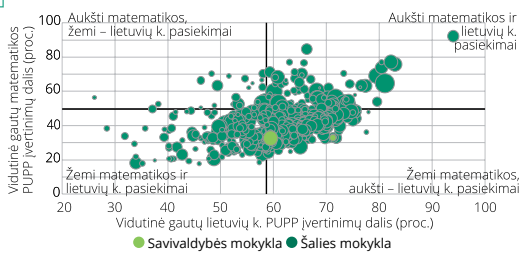

III. 17. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

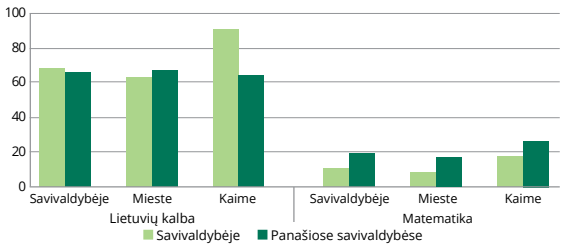

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 17. 5 pav. **Siekiant nuoseklios įtraukties švietimo sistemoje, svarbu užtikrinti SUP turinčių vaikų dalyvavimą neformaliojo švietimo veikloje. Kaimo mokykloje šių vaikų dalis (proc.) yra gerokai mažesnė nei miesto mokyklose ir panašiose savivaldybėse.**

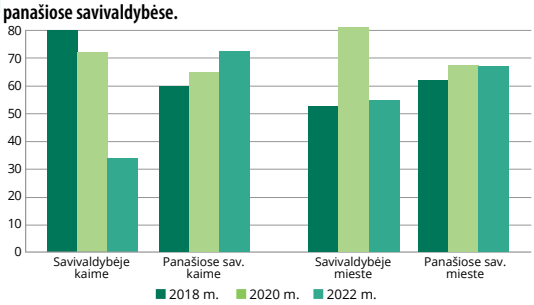

III. 17. 6 pav. **Negalią turintiems mokiniams gali kilti ugdymo prieinamumo kliūčių. Nėra bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pagal nustatytus kriterijus būtų pritaikytos šiems mokiniams.**

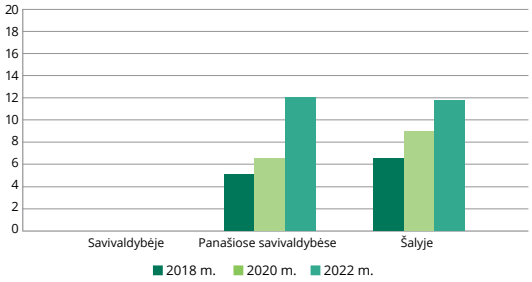

III. 17. 7 pav. **Gerokai išaugusi finansinę ar kitokią paramą gavusių abiturientų, kurie baigę vidurinio ugdymo programą toliau mokosi, dalis (proc.) mažina socialinės atskirties riziką.**

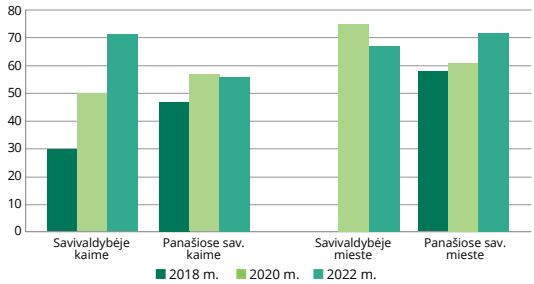

III. 17. 8 pav. **Gerokai padidėjo, ypač kaime, ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse abiturientų, įstojusių į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose, dalis (proc.). Sumažėjo socialinės atskirties rizika.**

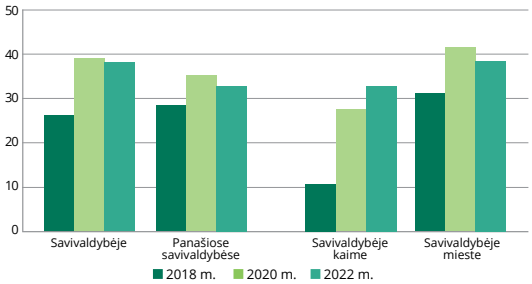

III. 17. 9 pav. **Nesimokančių mokyklinio amžiaus (iki 16 metų) vaikų dalis (proc.) sumažėjo ir yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.**

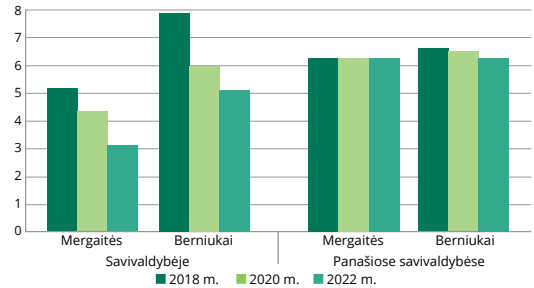

III. 17. 10 pav. **Mokymosi prieinamumą ir vienodo starto galimybes mokiniams blogina nemaža per didelių 1–4 klasių dalis (proc.) savivaldybėje.**

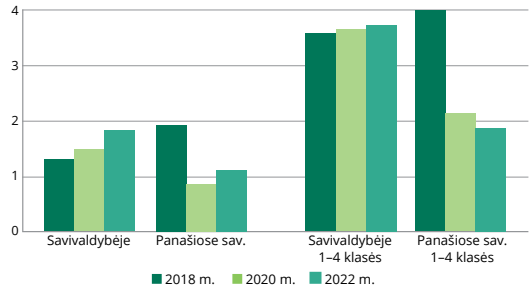

Rekomendacijos

Garantuojant švietimo teisingumo principų – lygių galimybių, prieinamumo ir įtraukties – įgyvendinimą, svarbu vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, kasmet rengti savivaldybės pažangos ataskaitą, rasti veiksmingiausias priemones ir veiklas, padėsiančias užtikrinti kokybišką ugdymą ir reikiamos pagalbos teikimą visiems mokiniams. Labai svarbu stiprinti mokytojų kompetenciją nustatyti individualius mokinių, taip pat ir gabių, mokymosi poreikius ir teikti reikiamą pagalbą, ugdyti mokytojų asmeninės lyderystės, STEAM, įtraukties, kultūrinio ugdymo kompetencijas. Didesnis dėmesys ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo sričiai padėtų motyvuoti mokinius toliau mokytis baigus pagrindinio ugdymo programą, apsispręsti renkantis profesiją. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, kurti STEAM ir modernaus kultūrinio ugdymo infrastruktūrą, užtikrinančią kokybiško ugdymo prieinamumą visiems savivaldybės mokiniams, nepaisant nepalankaus socialinio, ekonominio, kultūrinio konteksto poveikio. Sistemingam integruoto STEAM ugdymo turinio, praktinių įgūdžių taikymui kuriamos sąlygos galėtų padidinti susidomėjimą užsienio kalbų, tiksliųjų, gamtos mokslų dalykais, pagerinti pagrindinio ugdymo programos pasiekimus, sumažinti jų skirtumus. Ieškoti būdų į mokyklas pritraukti kvalifikuotų, jaunų mokytojų, trūkstamų švietimo pagalbos specialistų. Mažinti per didelių 1–4 klasių skaičių, pritaikyti bendrojo ugdymo mokyklų patalpas negalią turintiems mokiniams, didinti neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių, ypač turinčių SUP, aprėptį.

18. Kėdainių rajono savivaldybė

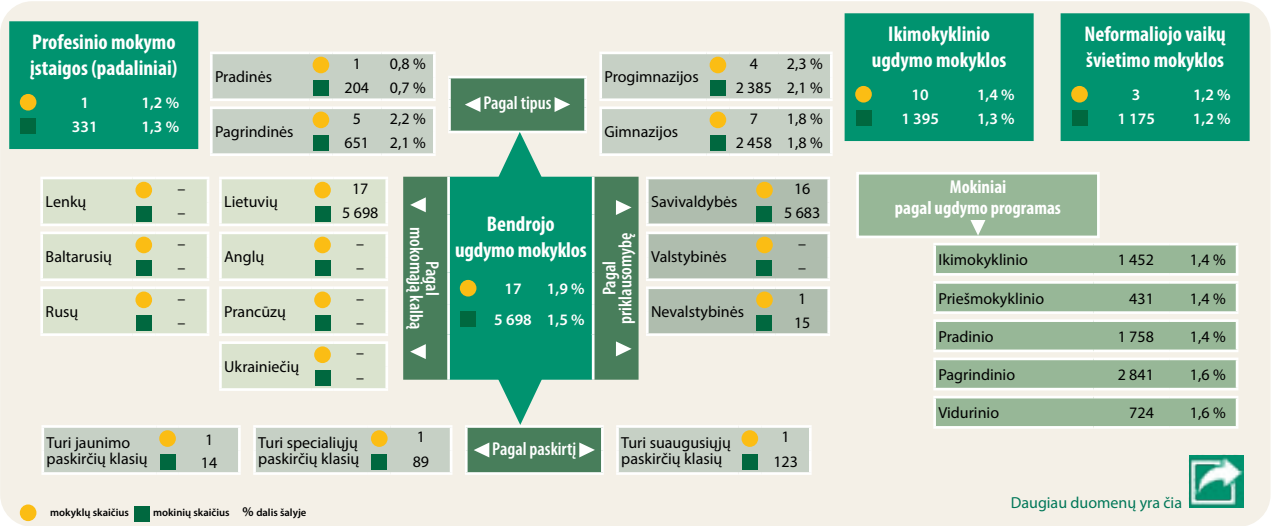

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagogėjančių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
1,4↓	9,4↓	1043↑	18,4↑	17,7	46,0↑	57,5↑	327↑	21,4↑	15,7↑	93,1↑	3,2↔	26,7↑	20,7↑	12,0↑	0,92↔	93,8↑	0,46↓	76↓	98↔	7,4	155,2↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Mokiniams svarbu suteikti vienodas galimybes įgyti tolesnį išsilavinimą, kuris jiems palengvins sėkmingą integraciją į darbo rinką. Apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) yra žemesnis nei šalies, 4 VBE rezultatai yra aukštesni, o užsienio k., fizikos, geografijos ir informacinių technologijų – žemesni nei šalies. Matematikos VBE atitiko šalies rodiklio reikšmę. Ir miesto, ir kaimo mokyklų abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis nuo visų laikiusiųjų VBE yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse ir šalyje. Matyti rodiklio reikšmės skirtumai tarp merginų ir vaikinų, kaimo ir miesto mokyklų. Per lietuvių k. ir literatūros PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis padidėjo, tačiau šio rodiklio matematikos reikšmė sumažėjo. Pagal vidutinę įvertinimų dalį PUPP rezultatai atskleidžia gana aukštus lietuvių k. ir žemus matematikos pasiekimus.

III. 18. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

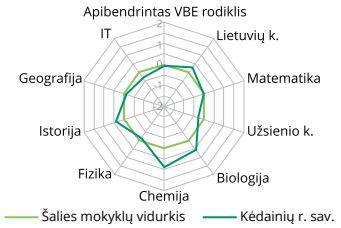

III. 18. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

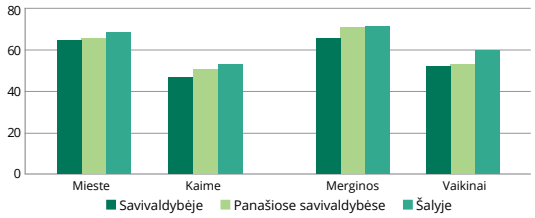

III. 18. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

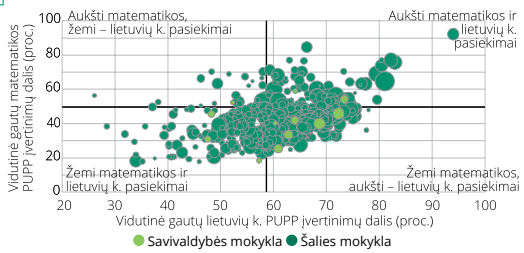

III. 18. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

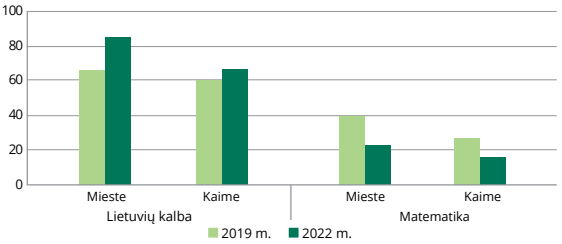

III. 18. 5 pav. Kaimo mokyklose III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo bendrosiose mokyklose, dalis (proc.) nuo visų mokinių yra didesnė, miesto mokyklose – mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

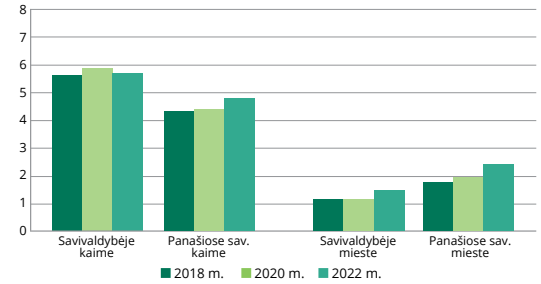

III. 18. 6 pav. Ir vyrų, ir moterų, besimokančių pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas, sumažėjo, tačiau vyrų dalis (proc.) yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

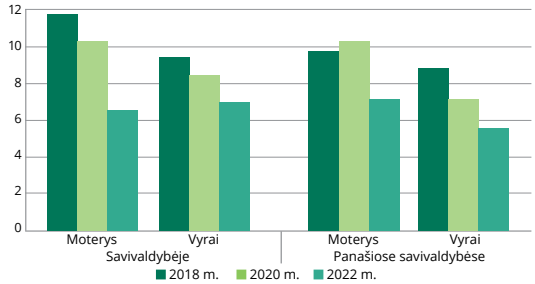

III. 18. 7 pav. Kaimo mokyklose švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) netolygiai didėjo, miesto mokyklose – sumažėjo, tačiau ir miesto, ir kaimo mokyklose šios dalys yra didesnės nei panašiose savivaldybėse.

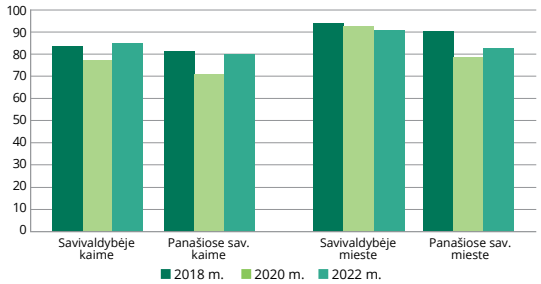

III. 18. 8 pav. Bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pagal nustatytus kriterijus pritaikytos negalią turintiems mokiniams, dalis (proc.) padidėjo ir viršijo ne tik panašių savivaldybių, bet ir šalies rodiklį. Negalią turinčių mokinių mokymosi sąlygos pagerėjo.

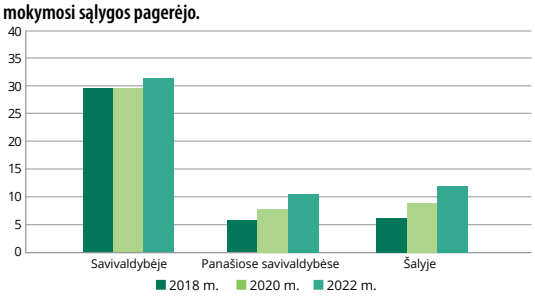

III. 18. 9 pav. Finansinę ar kitokią paramą gavusių abiturientų, kurie baigę vidurinio ugdymo programą toliau mokosi, dalis (proc.) miesto mokyklose, priešingai nei kaimo, išaugo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

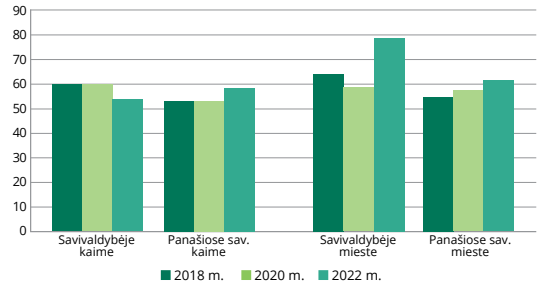

III. 18. 10 pav. Ir kaimo, ir miesto bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai dalyvauja profesinių mokyklų modulių programose. Šių mokinių dalys (proc.) yra didesnės nei panašiose savivaldybėse.

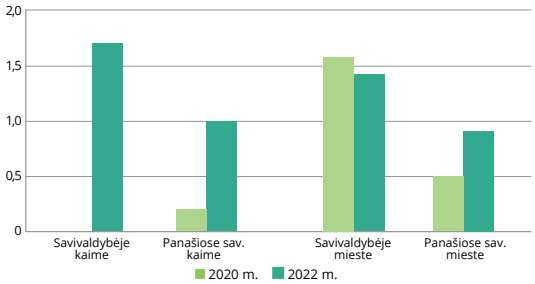

Rekomendacijos

Garantuojant švietimo teisingumo principų – lygių galimybių, prieinamumo ir įtraukties – įgyvendinimą, svarbu vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, kasmet rengti savivaldybės pažangos ataskaitą, rasti veiksmingiausias priemones ir veiklas, padėsiančias užtikrinti kokybišką ugdymą ir reikiamos pagalbos teikimą visiems mokiniams. Mažinti mokymosi pasiekimų atotrūkį tarp skirtingų mokinių grupių (tarp kaimo ir miesto mokyklų, vaikinų ir merginų), didinti švietimo sistemos įtrauktį. Mažinti 1–4 jungtinių klasių komplektų skaičių, suteikti mokiniams vienodas galimybes gauti kokybišką ugdymą, taikyti inovatyvius ugdymo(si) metodus ir būdus, didinti neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių aprėptį. Gerinti pagrindinio ugdymo programos matematikos, vidurinio ugdymo programos užsienio k., fizikos, geografijos ir informacinių technologijų mokymosi pasiekimus. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, sustiprinti į STEAM ugdymą orientuotų mokomųjų dalykų turinį ir infrastruktūrą, užtikrinančią kokybiško ugdymo prieinamumą visiems savivaldybės mokiniams. Stiprinti mokyklų vadovų ir pedagogų asmeninės lyderystės, STEAM, įtraukties, kultūrinio ugdymo kompetencijas. Skatinti tinklaveiką tarp mokyklų, socialinių, verslo ir kultūros partnerių, kuriant tvarius bendradarbiavimo modelius, galinčius tenkinti įvairiapusius besimokančiųjų poreikius. Stiprinti bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigos sinergiją, siekiant, kad daugiau mokinių turėtų galimybę dar mokyklos suole įgyti profesinių kompetencijų.

19. Kelmės rajono savivaldybė

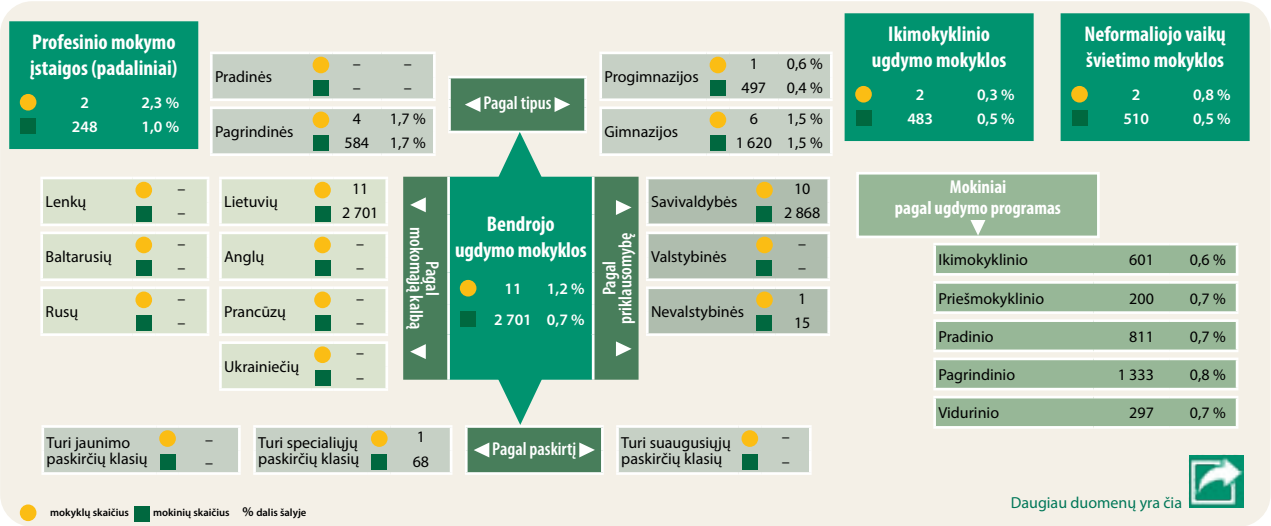

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
9↓	10,8↑	871↑	7,6↑	21,3	47,4↑	46,3↑	311↑	59,2↑	17,7↔	89,2↑	5,4↑	33,3↑	17,0↑	9,9↑	1,00↓	88,1↑	0,40↓	68↑	98↑	0,0	169,6↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Savivaldybės socialinis, ekonominis, kultūrinis kontekstas nėra palankus aukštesnei ugdymo kokybei pasiekti. Apibendrintas VBE rodiklis ir daugumos dalykų rodikliai yra geresni už šalies vidurkį, tačiau prastesni nei šalies išlieka užsienio k. ir matematikos, suprastėjo fizikos, istorijos VBE rezultatai (standartizuotais taškais). Miesto mokyklose abiturientų, išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis yra didesnė nei panašiose savivaldybėse, pastebimi reikšmių skirtumai tarp miesto ir kaimo mokyklų. Pasiekimų netolygumus rodo ir per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis. Gerokai didesnei merginų nei vaikinų daliai per PUPP pavyko pasiekti bent pagrindinį lietuvių k. ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį, matematikos dalyko – taip pat merginų ši dalis yra didesnė.

III. 19. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

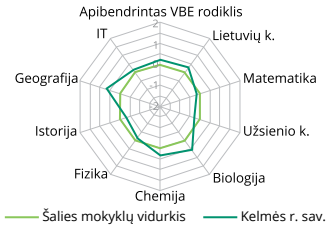

III. 19. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

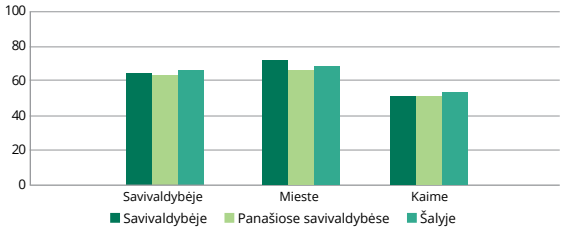

III. 19. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

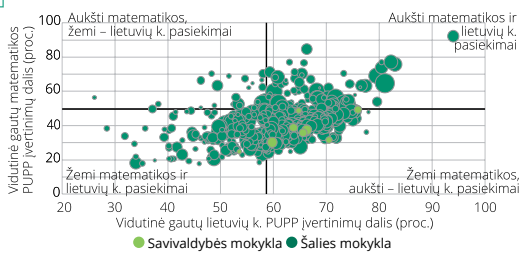

III. 19. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

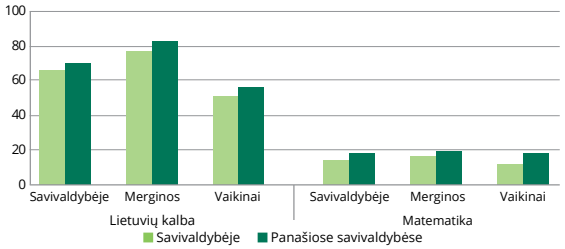

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 19. 5 pav. Siekiant nuoseklios įtraukties švietimo sistemoje, svarbu užtikrinti SUP turinčių vaikų dalyvavimą neformaliojo švietimo veikloje. Kaimo mokyklose šių vaikų dalis (proc.) yra mažesnė nei miesto mokyklose ir panašiose savivaldybėse.

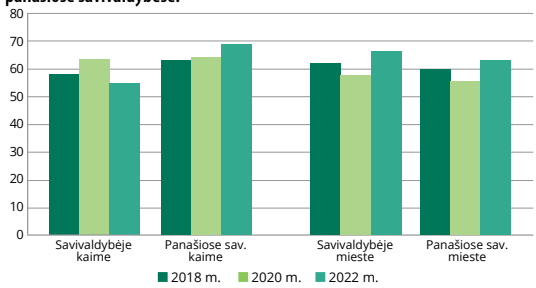

III. 19. 6 pav. Bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai nedalyvauja profesinių mokyklų modulių programose. Savivaldybės mokyklų mokiniams neužtikrinamos pasirinkimo galimybės.

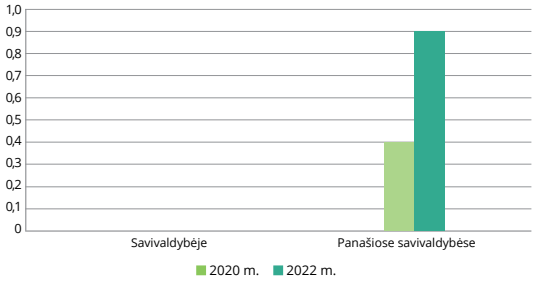

III. 19. 7 pav. Pagerėjo ugdymosi prieinamumas negalią turintiems mokiniams – padidėjo bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pritaikytos pagal nustatytus kriterijus, dalis (proc.).

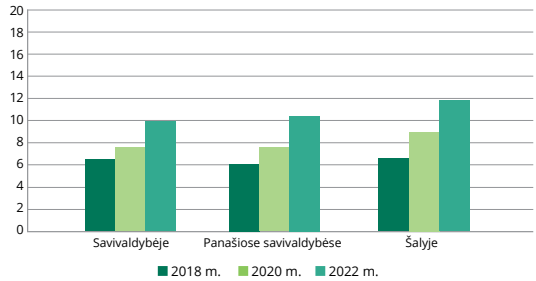

III. 19. 8 pav. Per didelių 1–4 klasių komplektų dalis (proc.) sumažėjo, tačiau ši dalis blogina mokinių vienodo starto galimybes.

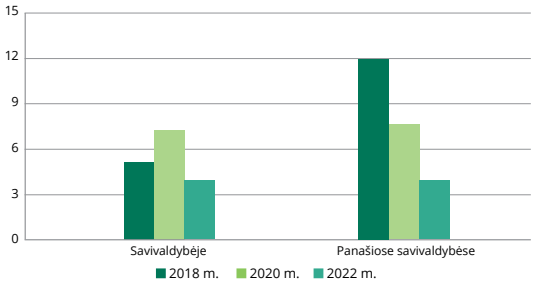

III. 19. 9 pav. Po 10 klasės (II gimnazijos kl.) toliau besimokančių kaimo mokyklų mokinių dalis (proc.) yra didesnė nei panašiose savivaldybėse. Mokymosi galimybių atžvilgiu šio rodiklio reikšmės atskleidžia panašią kaimo ir miesto situaciją.

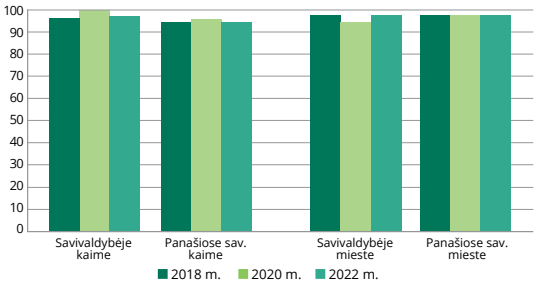

III. 19. 10 pav. Paramą gavusių abiturientų, kurie baigę vidurinio ugdymo programą toliau mokosi, dalis (proc.) reikšmingai padidėjo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

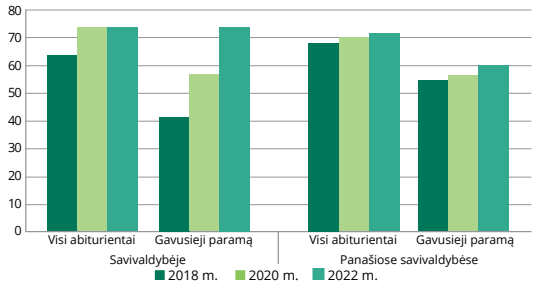

Rekomendacijos

Švietimas yra teisingas, kai kiekvienam mokiniui sudarytos sąlygos gauti kokybišką išsilavinimą, ir jo pasiekimų neveikia gyvenamoji aplinka. Siekiant užtikrinti vienodas starto galimybes, svarbu ir toliau didinti ikimokyklinio ugdymo aprėptį, atsisakyti per didelių ir jungtinių 1–4 klasių. Sistemingai analizuojant ir vertinant savivaldybės švietimo būklę, rengti švietimo pažangos ataskaitas, numatyti integralias priemones, padedančias gerinti pagrindinio ugdymo lietuvių k. ir literatūros, matematikos pasiekimus, vidurinio ugdymo programos užsienio k., matematikos, fizikos, istorijos rezultatus, mažinti pasiekimų atotrūkius tarp mokyklų grupių, merginų ir vaikinų. Siekiant sudaryti sąlygas mokinių saviraiškai, socializacijai ir gebėjimų plėtotei, plėsti neformaliojo vaikų švietimo programų pasiūlą, kad kuo daugiau mokinių (tarp jų – ir SUP) įsitrauktų į neformaliojo vaikų švietimo veiklas, taip pat sudaryti sąlygas mokiniams dalyvauti olimpiadose, konkursuose. Bendradarbiaujant su profesine mokykla, inicijuoti profesijos modulių programų pasiūlą ir skatinti mokinius juos rinktis, taip užtikrinant bendrojo ugdymo mokyklų mokiniams pasirinkimo galimybes. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, sukurti integralias ir darnias įtraukiojo ugdymo, kultūros ir STEAM ugdymo(si) sąlygas, užtikrinančias kokybiško ugdymo prieinamumą visiems savivaldybės mokiniams. Tęsti mokyklų tinklo optimizavimo procesą, tai sudarytų mokytojams geresnes darbo sąlygas, padėtų subalansuoti pedagoginio personalo pasiskirstymą pagal amžių ir patirtį.

20. Klaipėdos miesto savivaldybė

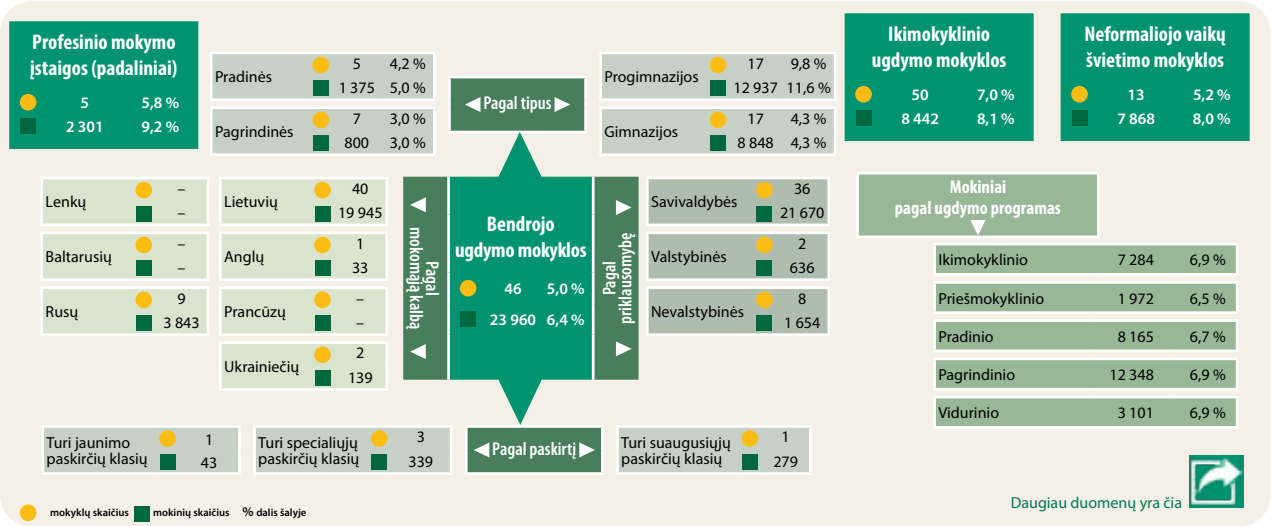

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
12,7↑	8,8↓	1127↑	2,1↑	17,5	52,4↓	58,8↑	311↑	21,5↓	9,3↑	98,3↑	0,0↔	0,0↑	25,3↑	13,4↔	0,57↓	93,7↑	0,84↑	65↓	98↓	10,1	189,2↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Mokinių skaičiaus didėjimas privačiose mokyklose, mokinių iš Ukrainos įtrauktis į savivaldybės mokyklas, nevienodos švietimo pagalbos paslaugos, kiti indėlio ir procesų rodikliai gali būti veiksniai, veikiantys mokymosi kokybę. Apibendrintas VBE ir 5 VBE rodikliai (standartizuotais taškais) yra aukštesni nei šalies, tačiau žemesnės nei šalies yra chemijos, geografijos, informacinių technologijų, istorijos rodiklių reikšmės. Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių, dalis (proc.) padidėjo, tačiau yra mažesnė už panašių savivaldybių ar šalies. Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) – mažesnė už šias valstybinių ir nevalstybinių mokyklų dalis (ypač ryškus matematikos rodiklio reikšmės, kuri sumažėjo beveik dvigubai, skirtumas). Atkreiptinas dėmesys į PUPP pasiekimų netolygumus tarp atskirų mokyklų.

III. 20. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

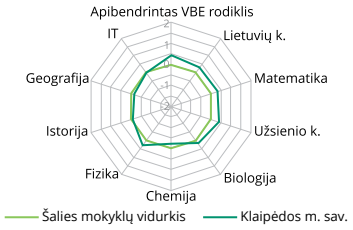

III. 20. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

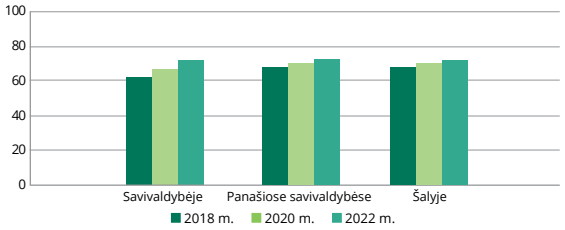

III. 20. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

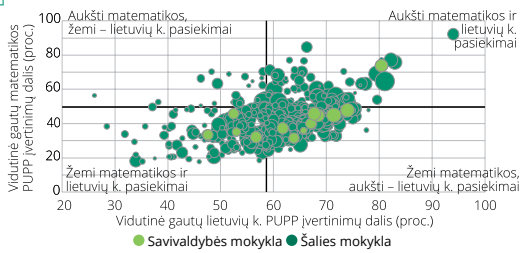

III. 20. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

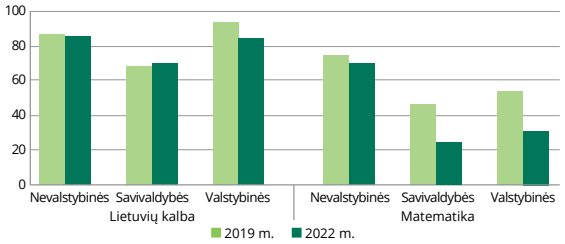

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 20. 5 pav. Skirtą švietimo pagalbą mokyklose gaunančių mokinių dalis (proc.) reikšmingai sumažėjo ir yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse. Švietimo pagalbos trūkumas – grėsmė visavertei įtraukčiai.

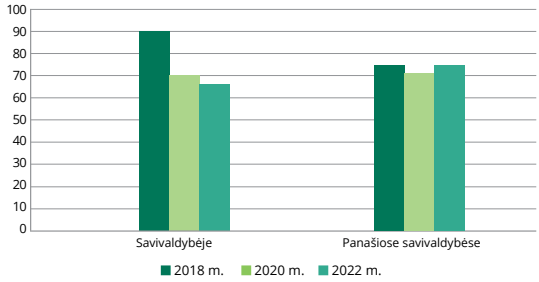

III. 20. 6 pav. Negalią turintiems mokiniams gali kilti ugdymo prieinamumo kliūčių. Bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pagal nustatytus kriterijus pritaikytos šiems mokiniams, dalis (proc.) yra gerokai mažesnė už panašių savivaldybių ir šalies.

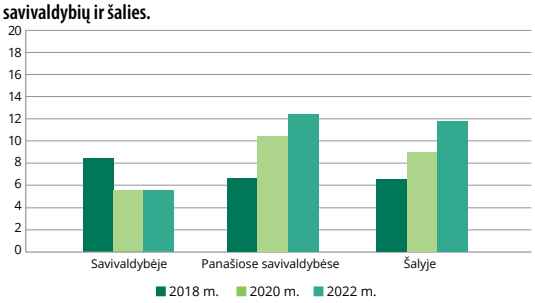

III. 20. 7 pav. Mokytojų, turinčių reikiamą kvalifikaciją, dalis (proc.) sumažėjo, tačiau išliko tolygi panašių savivaldybių šio rodiklio reikšmei.

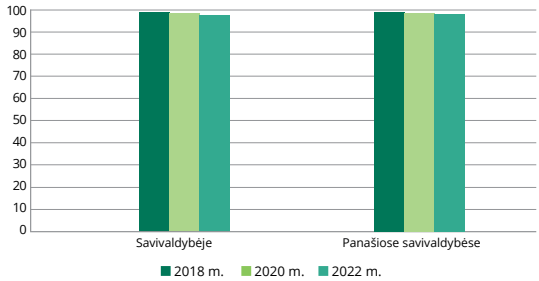

III. 20. 8 pav. Abiturientų, įstojusių į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose, dalis (proc.) yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse. Socialinės atskirties rizika savivaldybėje yra didesnė.

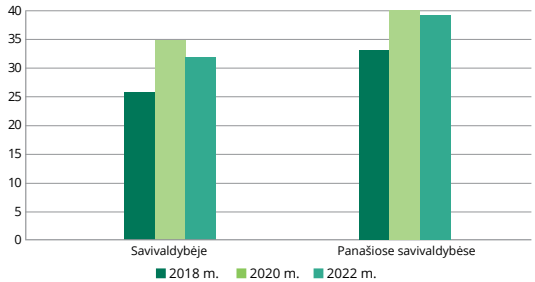

III. 20. 9 pav. SUP turinčių mokinių, tęsiančių mokslą po 10 klasės, dalis (proc.) yra didesnė nei panašių savivaldybių.

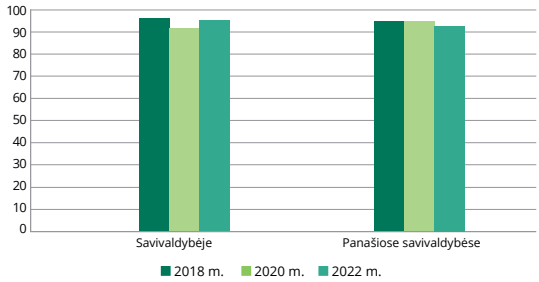

III. 20. 10 pav. Lyginamuoju laikotarpiu per didelių klasių komplektų dalis (proc.) sumažėjo ir yra gerokai mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

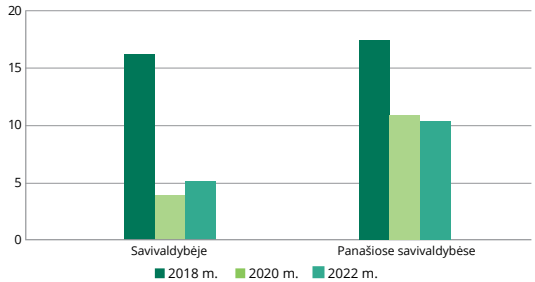

Rekomendacijos

Siekiant šalies lygmeniu nustatyto švietimo tikslo – užtikrinti prieinamą, įtraukų ir kokybišką švietimą kiekvienam vaikui – svarbu, kad savivaldybėje veiktų teisinga ir sąžininga švietimo sistema įvairių poreikių vaikams. Vertinant švietimo būklę ir kaitą, būtina vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, analizuoti priežastis, veikiančias švietimo kokybę, toliau rengti savivaldybės pažangos ataskaitas, nustatyti konkrečius švietimo tikslus ir priemones, susijusias su skirtos švietimo pagalbos užtikrinimu visiems vaikams, pagrindinio ugdymo programos matematikos pasiekimų gerinimu, pasiekimų atotrūkių tarp mokyklų mažinimu, vidurinio ugdymo programos chemijos, geografijos, istorijos, informacinių technologijų dalykų rezultatų gerinimu, neformaliojo švietimo programose dalyvaujančių vaikų aprėpties didinimu. Atnaujinant ugdymo turinį, daugiau mokymo lėšų panaudoti tikslingoms mokymo priemonėms įsigyti. Pagerinus „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje dalyvaujančių mokyklų informacinį ir fizinį prieinamumą, sudaryti sąlygas mokyklose ugdytis įvairių poreikių vaikams. Sustiprinti tėvų dalyvavimą, sprendžiant vaikų ugdymo(si) problemas, indentifikuojant SUP turinčių mokinių poreikius ir įtraukiant juos į mokyklos veiklas. Plėtojant mokyklų bendradarbiavimą ir siekiant, kad jos taptų įtraukios, atviros ir stiprėtų mokyklų bendruomenių narių identiteto jausmas, sujungti mokyklas į tinklą STEAM, įtraukiojo, kultūrinio ugdymo ir lyderystės plėtojimo klausimais, taip sudarant galimybę materialiaisiais, intelektiniais ir žmogiškaisiais ištekliais naudotis kitų mokyklų mokiniams ir mokytojams. Į mokyklų tinklaveiką pagal galimybes įtraukti ir nevalstybines mokyklas.

21. Klaipėdos rajono savivaldybė

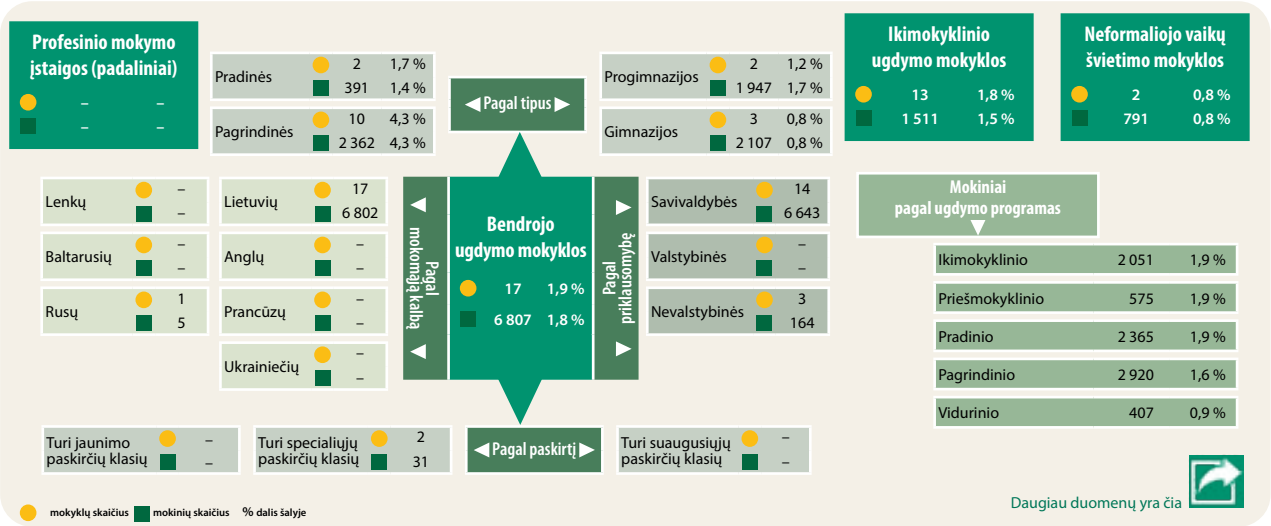

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
15,2↑	4,7↔	998↑	3,1↑	19,0	36,9↓	83,9↑	272↑	24,9↑	10,0↑	97,3↑	3,8↑	21,4↑	20,7↑	12,3↑	0,91↓	91,4↑	0,81↑	61↓	98↑	8,8	184,0↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Švietimo teisingumas yra pagrindinė švietimo politikos vertybė ir svarbiausias principas, lemiantis socialinę, ekonominę ir kultūrinę pažangą. Abiturientų, išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) yra didesnė už panašių savivaldybių ir šalies mokyklų dalį, tačiau išryškėja rodiklio reikšmių skirtumai pagal mokyklų vietovę. Apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) ir visų VBE rezultatai (išskyrus matematikos, chemijos ir informacinių technologijų) yra geresni už šalies. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių k. ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) savivaldybėje padidėjo, matematikos – sumažėjo. Šių rodiklių reikšmių skirtumai pagal lytį parodo nemažą atotrūkį tarp merginų ir vaikinų pasiekimų. PUPP lietuvių k. ir literatūros bei matematikos pasiekimai pagal vidutinę PUPP įvertinimų dalį atskleidžia atskirų mokyklų pasiekimų netolygumus.

III. 21. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

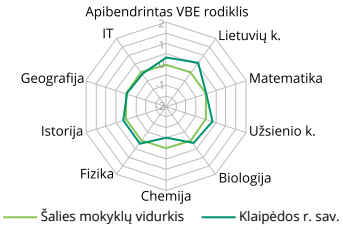

III. 21. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

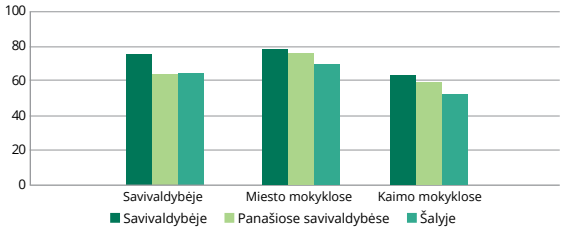

III. 21. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

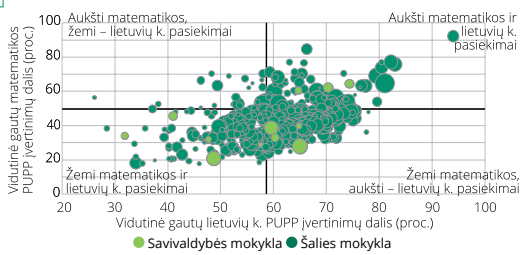

III. 21. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

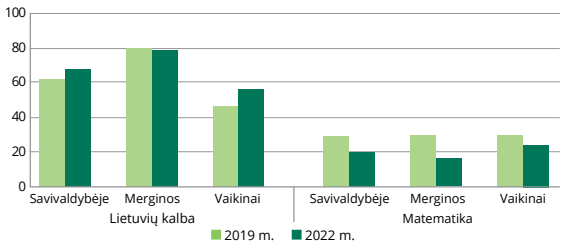

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 21. 5 pav. Kaimo mokyklų mokiniams kyla daugiau kliūčių įsitraukti į visavertį ugdymą: šiose mokyklose skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) sumažėjo ir yra mažesnė nei miesto.

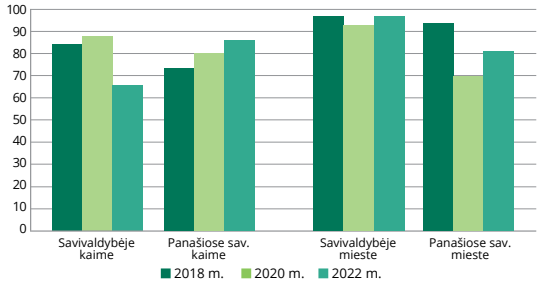

III. 21. 6 pav. Mokytojų, turinčių dalyko kvalifikaciją, kontaktinių valandų dalis (proc.) sumažėjo (ypač miesto mokyklose) ir yra mažesnė negu panašiose savivaldybėse.

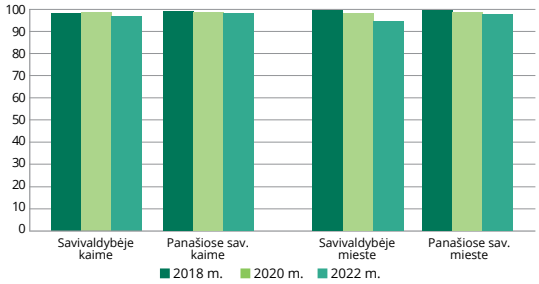

III. 21. 7 pav. Abiturientų (iš jų ir gavusių paramą), baigusių vidurinio ugdymo programą ir toliau besimokančių, dalis (proc.) – didesnė nei panašiose savivaldybėse. Socialinės atskirties rizika savivaldybėje yra mažesnė.

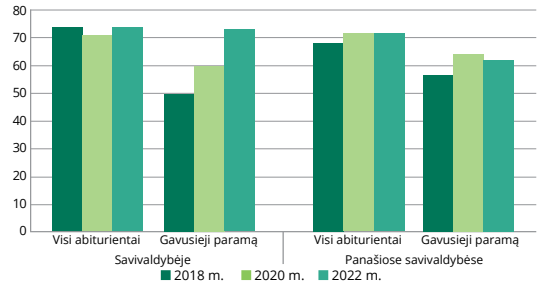

III. 21. 8 pav. Padidėjo 16–18 metų vaikinų ir merginų, lankančių švietimo įstaigas, dalis (proc.). Mokymosi galimybėmis pasinaudojusių jaunuolių dalis prilygsta panašių savivaldybių rodiklio reikšmei.

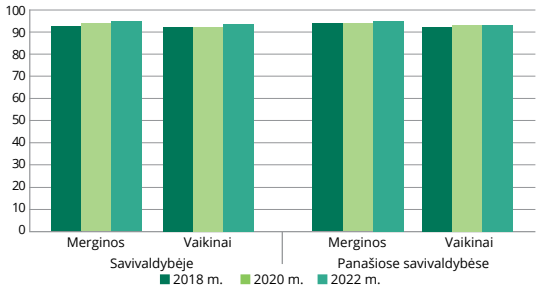

III. 21. 9 pav. Neformaliojo švietimo veikloje dalyvaujančių SUP turinčių mokinių dalis (proc.) yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

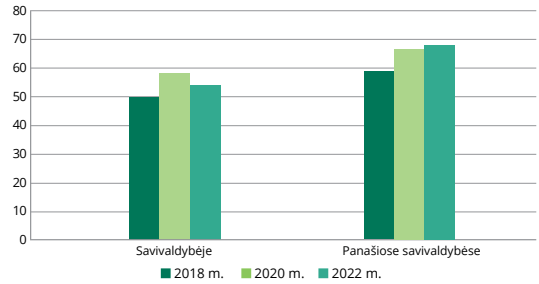

III. 21. 10 pav. Bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pagal nustatytus kriterijus pritaikytos negalią turintiems mokiniams, dalis (proc.) reikšmingai padidėjo. Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklos yra atviresnės nei panašių savivaldybių ar šalies.

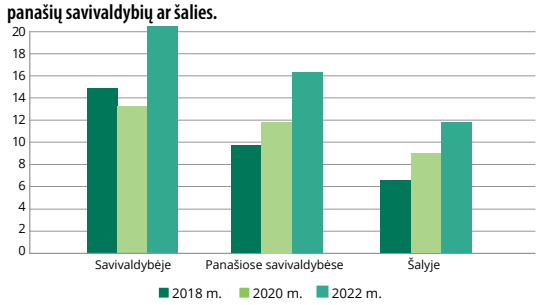

Rekomendacijos

Įgyvendinant švietimo teisingumo principus, rekomenduojama didinti švietimo prieinamumą, sudarant vienodas sąlygas gauti kokybišką mokymą kiekvienam mokiniui, mažinant per didelių ir jungtinių 1–4 klasių skaičių savivaldybėje. Analizuojant mokinių pasiekimus, numatyti priemones, lemiančias geresnius mokinių pagrindinio ugdymo matematikos ir vidurinio ugdymo chemijos bei informacinių technologijų pasiekimus, mažinančias rezultatų atotrūkius tarp skirtingų mokyklų ir pasiekimų skirtumus tarp merginų ir vaikinų. Pagal atnaujinto ugdymo turinio principus daugiau mokymo lėšų panaudoti mokymo priemonėms įsigyti. Didinant mokytojų atsakomybę už ugdymo rezultatus ir savo profesinį tobulėjimą, sudaryti jiems sąlygas siekti karjeros ir įgyti jų kompetenciją ir praktinę veiklą atitinkančias kvalifikacines kategorijas. Padėti švietimo įstaigoms spręsti mokytojų trūkumo, jaunų mokytojų pritraukimo problemas. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, plėtoti STEAM krypčių ugdymą, lygioms galimybėms užtikrinti kurti efektyvią mokyklų tinklaveiką. Ruošiantis įtraukiajam ugdymui, mokymo procese taikyti universalaus dizaino principus, stiprinti švietimo pagalbos teikimą savivaldybėje, panaudojant daugiau mokymo lėšų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose organizuoti, didinant švietimo pagalbos specialistų etatų skaičių mokyklose (ypač kaime). Plėsti neformaliojo švietimo programų pasiūlą ugdymo įstaigose, motyvuojant jų veikloje dalyvauti SUP turinčius mokinius. Skatinti mokyklų vadovų ir mokytojų lyderystę, siekiant sėkmingai įgyvendinti pokyčius.

22. Kretingos rajono savivaldybė

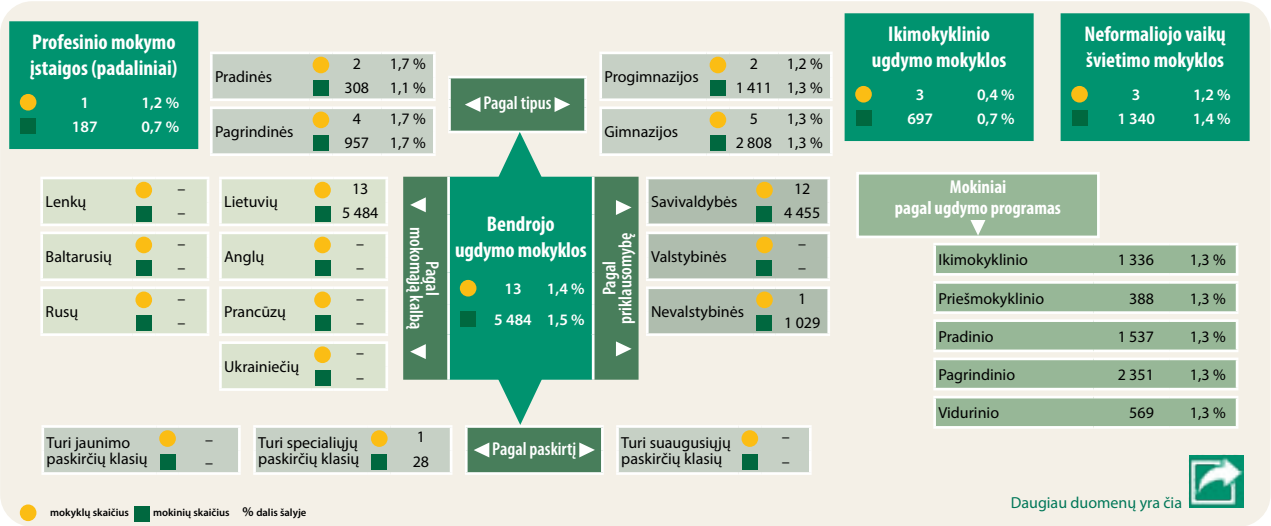

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
1,7↓	5,7↓	894↑	6,8↑	24,5	49,2↓	77,3↑	194↑	30,6↑	13,7↓	91,1↑	0,7↑	16,7↑	19,3↑	11,6↓	1,03↑	92,5↑	0,58↑	70↑	96↔	5,5	181,9↑

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Teisinga švietimo sistema sudaro prielaidas mažinti pasiekimų atotrūkius ir socialinę atskirtį. Reikšmingai didesnė dalis (proc.) miesto nei kaimo mokyklų mokinių, įgijusių vidurinį išsilavinimą, tais pačiais metais toliau mokosi aukštosiose mokyklose, profesines mokyklas, atvirkščiai, renkasi didesnė dalis kaimo mokyklų mokinių. Mokyklų apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) ir keturių dalykų VBE rezultatai yra geresni už šalies vidurkį, prastesni – užsienio k., chemijos, fizikos, informacinių technologijų. Pasiekimų skirtumus rodo per PUPP bent pagrindinį lietuvių k. ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis: šį lygį pavyko pasiekti gerokai didesnei merginų nei vaikinų daliai. PUPP rezultatai pagal vidutinę įvertinimų dalį atskleidžia gana gerus lietuvių k. ir literatūros (išskyrus vienos mokyklos) ir prastus matematikos dalyko pasiekimus.

III. 22. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

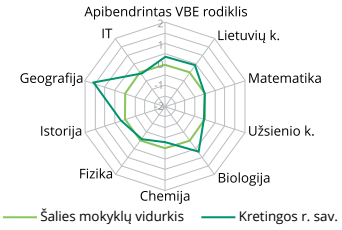

III. 22. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

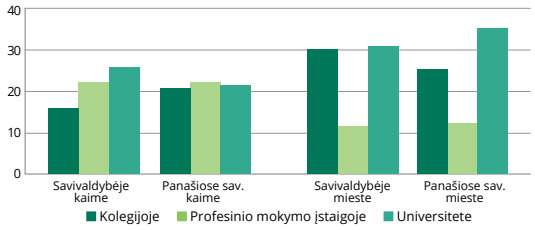

III. 22. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

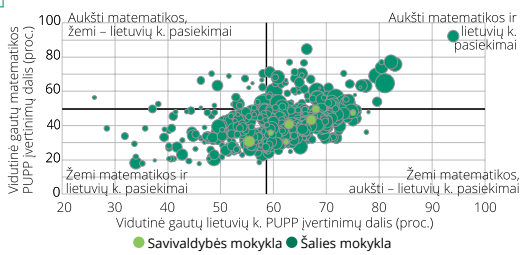

III. 22. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

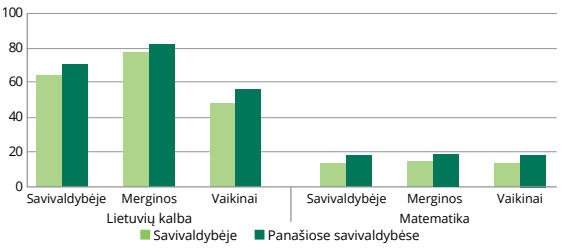

III. 22. 5 pav. Gerėja įtraukties procesai: III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasėse, dalis (proc.) nuosekliai didėja ir yra didesnė už panašių savivaldybių.

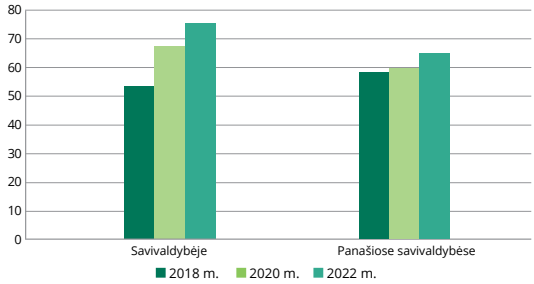

III. 22. 6 pav. Abiturientų, baigusių vidurinio ugdymo programą ir toliau besimokančių, dalis (proc.) atitinka panašių savivaldybių šio rodiklio reikšmę, tačiau gavusiųjų paramą dalis – mažesnė. Socialinės atskirties rizika savivaldybėje yra didesnė.

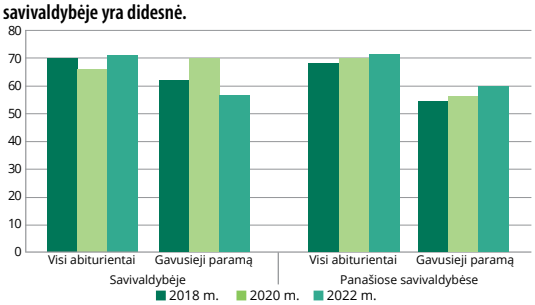

III. 22. 7 pav. Sumažėjo skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) kaimo mokyklose. Padidėjo atotrūkis tarp kaimo ir miesto, tenkinant ugdymosi pagalbos ir paslaugų poreikius.

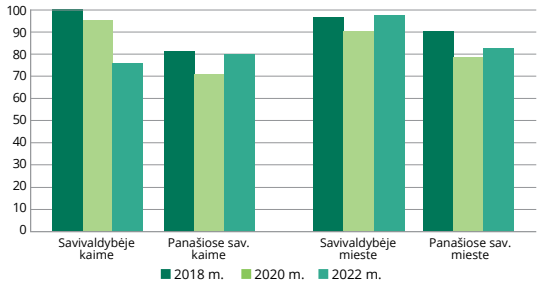

III. 22. 8 pav. Suvienodėjo mokymo ir mokymosi sąlygos pagal klasių dydį: neliko per didelių klasių komplektų.

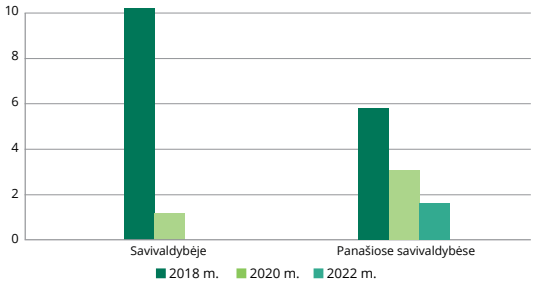

III. 22. 9 pav. Mokytojų, turinčių dalyko kvalifikaciją, kontaktinių valandų dalis (proc.) ir kaime, ir mieste yra tolygi panašių savivaldybių šio rodiklio reikšmei.

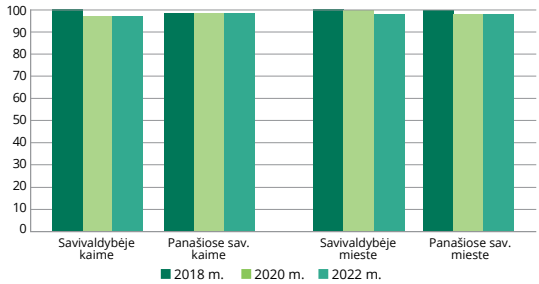

III. 22. 10 pav. Bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai nedalyvauja profesinių mokyklų modulių programose. Savivaldybės mokyklų mokiniams neužtikrinamos pasirinkimo galimybės.

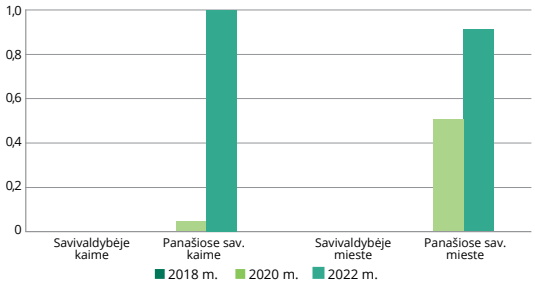

Rekomendacijos

Teisinga ir sąžininga švietimo sistema skatina kiekvieno mokinio mokymosi sėkmę. Siekiant mažinti nepalankios aplinkos įtaką mokymosi pasiekimams, tikslinga užtikrinti skirtą švietimo pagalbą kaimo mokyklų mokiniams ir panaudoti daugiau mokymo lėšų, numatytų švietimo pagalbai teikti. Svarbu daugiau dėmesio skirti ugdymui karjerai mokyklose, kad kuo daugiau mokinių, baigusių pagrindinio ugdymo programą, toliau mokytųsi; bendradarbiaujant su profesine mokykla, inicijuoti modulių programų pasiūlą ir skatinti mokinius juos rinktis, taip užtikrinant bendrojo ugdymo mokyklų mokiniams pasirinkimo galimybes. Mažinti kaimo ir miesto mokyklų mokinių, merginų ir vaikinų pasiekimų ir mokymosi tęstinumo atotrūkius mokyklose, taip švelninant socialinės atskirties riziką savivaldybėje. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, stiprinti švietimo įstaigų tinklaveiką ir mokytojų bendradarbiavimą, į tinklaveikos procesą įtraukiant ir nevalstybinę mokyklą. Gerinti įtraukiojo, STEAM ir kultūrinio ugdymo galimybes bei infrastruktūrą, užtikrinti neformaliojo vaikų švietimo prieinamumą skirtingų gebėjimų mokiniams. Gerinant mokinių pasiekimus (vidurinio ugdymo programos užsienio k., chemijos, fizikos, informacinių technologijų dalykų, pagrindinio ugdymo matematikos dalyko), padidinti inovatyvių ugdymo(si) priemonių, metodų ir veiklų pasiūlą savivaldybėje, tobulinti pedagogų kvalifikaciją lyderystės, STEAM, įtraukiojo ir kultūrinio ugdymo srityse, plėtoti ir stiprinti įtraukiojo ugdymo galimybes kiekvienoje mokykloje. Gerinti mokytojų darbo sąlygas, atnaujinti mokyklų pedagoginio personalo kokybinę sudėtį, pritraukiant jaunų mokytojų į mokyklas.

23. Kupiškio rajono savivaldybė

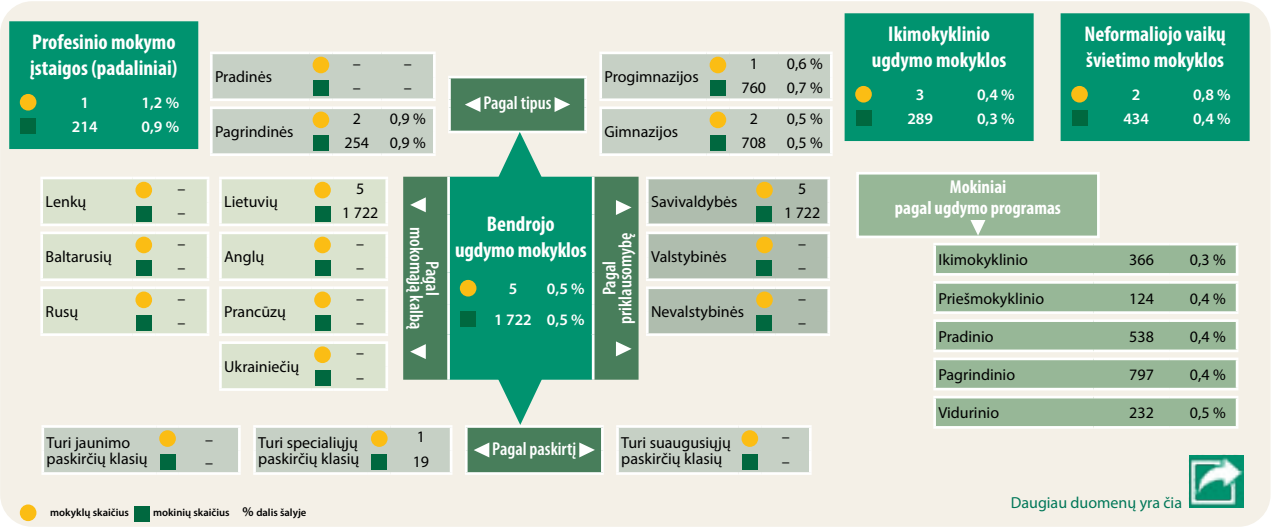

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
5,6↓	9,4↑	904↑	10,7↑	22,4	43,1↑	35,4↓	283↑	25,3↑	23,4↑	88,6↓	10,2↑	40,0↑	17,2↑	10,1↑	0,95↔	87,3↑	0,35↓	85↑	99↔	0,0	194,1↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Sisteminga švietimo stebėsena, švietimo pažangos savivaldybės lygmeniu vertinimas sukuria prielaidas aukštesnei ugdymo kokybei pasiekti. Apibendrinti savivaldybės mokyklų VBE rezultatai yra geresni už šalies vidurkį. Geriausiai išlaikyti geografijos, istorijos, biologijos, lietuvių k. ir literatūros VBE. Kitų dalykų VBE rezultatai (standartizuotais taškais) yra prastesni už šalies mokyklų vidurkį. Abiturientų, išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) ir 2022 m. buvo didesnė nei panašiose savivaldybėse. Tačiau rodiklio reikšmės rodo merginų ir vaikinų pasiekimų skirtumą. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių k. ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis per trejus metus beveik nesikeitė, tačiau matematikos – reikšmingai suprastėjo. PUPP lietuvių k. ir literatūros bei matematikos pasiekimai vienos mokyklos – vidutiniai, kitų dviejų – prastesni.

III. 23. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

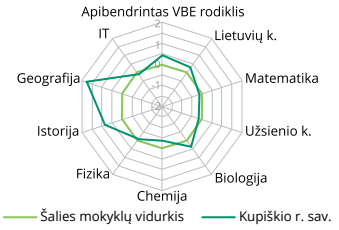

III. 23. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

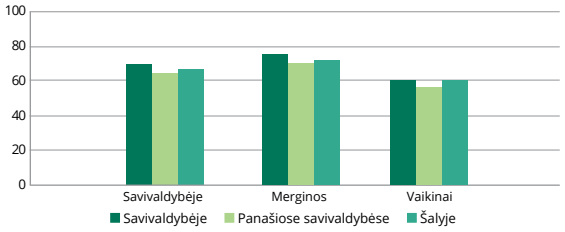

III. 23. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

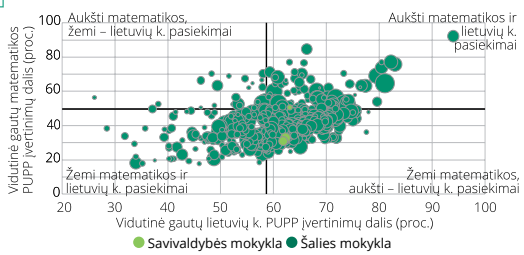

III. 23. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

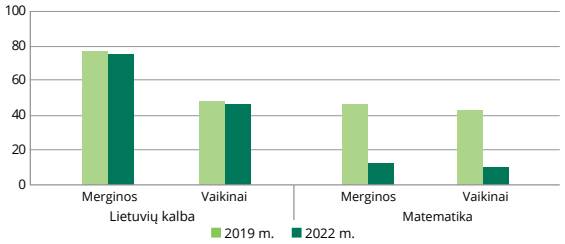

III. 23. 5 pav. **Skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) kaimo mokyklose sumažėjo. Ir miesto, ir kaimo mokyklose šios dalys yra mažesnės nei panašiose savivaldybėse.**

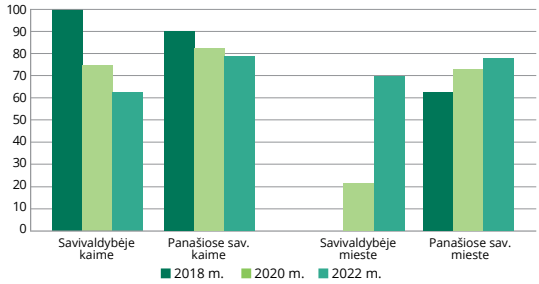

III. 23. 6 pav. **Visi mokytojai turi reikiamą kvalifikaciją.**

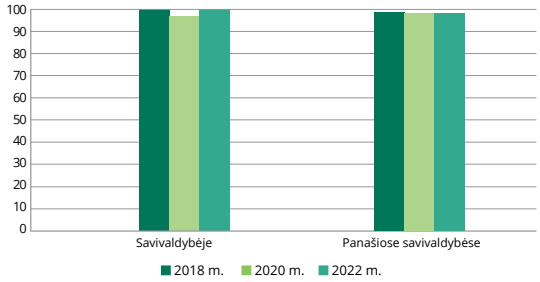

III. 23. 7 pav. **Bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pagal nustatytus kriterijus pritaikytos negalią turintiems mokiniams, dalis (proc.) yra reikšmingai didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

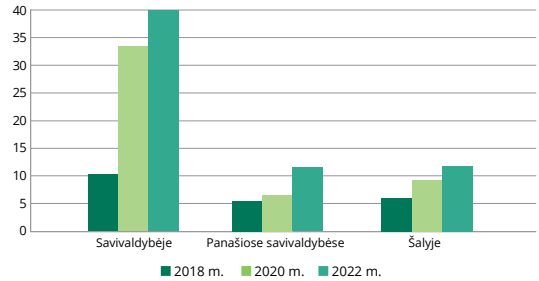

III. 23. 8 pav. **Vienodo starto galimybes blogina nemaža per didelių 1–4 klasių komplektų dalis (proc.) savivaldybėje.**

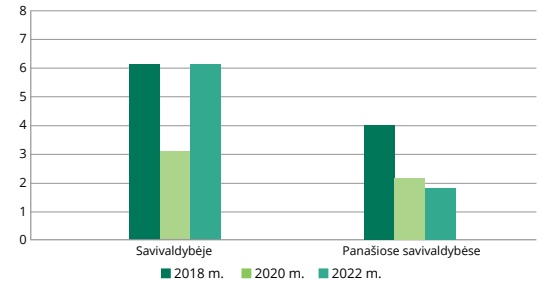

III. 23. 9 pav. **Galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas pasinaudojo mažesnė dalis (proc.) suaugusiųjų nei panašiose savivaldybėse.**

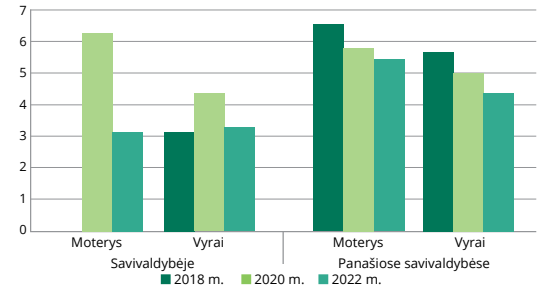

III. 23. 10 pav. **Nors nesimokančių mokyklinio amžiaus vaikų iki 16 metų dalis (proc.) yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse, socialinės atskirties rizika išlieka. Nesimokančių mergaičių dalis yra didesnė nei berniukų.**

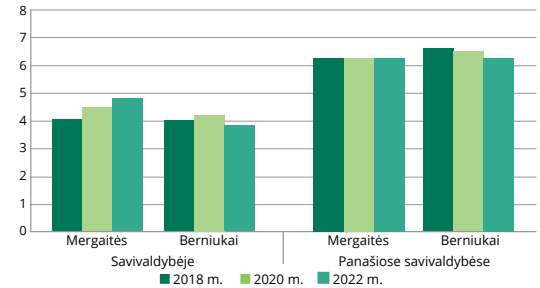

Rekomendacijos

Savivaldybėje plėtojant teisingą švietimo sistemą, svarbu toliau kurti prielaidas kiekvienam mokiniui pasinaudoti mokymo(si) galimybėmis: didinti švietimo prieinamumą, sudarant vienodas sąlygas gauti kokybišką ir įtraukų švietimą bei mokymą, užtikrinti vienodas starto galimybes, didinant ikimokyklinio ugdymo programoje dalyvaujančių 3–5 m. vaikų dalį; mažinti 1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse ir per didelėse klasėse, dalį. Tęsiant mokyklų tinklo optimizavimo procesus, didinti vidutinį bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydį ir optimizuoti mokytojų vidutinį pamokinio darbo krūvį. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, kurti modernią STEAM ir kultūrinio ugdymo infrastruktūrą, didinti mokymo(si) pasiūlą ir prieinamumą, diegti tinklaveika grįstą ugdymo organizavimą, sudaryti galimybes kitų mokyklų mokiniams ir mokytojams naudotis materialiaisiais ir žmogiškaisiais ištekliais. Stiprinti įtraukųjį ugdymą, formuojant pozityvias bendruomenės nuostatas, užtikrinant švietimo pagalbą, sudarant tinkamas prieinamumo sąlygas mokyklose. Tobulinti pedagogų, švietimo pagalbos specialistų kompetencijas lyderystės, įtraukiojo ugdymo, STEAM ir kultūrinio ugdymo srityse. Daugiau dėmesio skirti gabiems mokiniams, skatinti juos dalyvauti dalykinėse olimpiadose, konkursuose. Didinant mokyklų turimų išteklių prieinamumą ir plėtojant švietimo įstaigų tinklaveiką, siekti gerinti pagrindinio ugdymo programos mokinių pasiekimus, mažinti skirtumus tarp mokyklų, vaikinų ir merginų. Švelninant socialinės atskirties riziką savivaldybėje, skatinti suaugusiuosius pasinaudoti galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas.

24. Lazdijų rajono savivaldybė

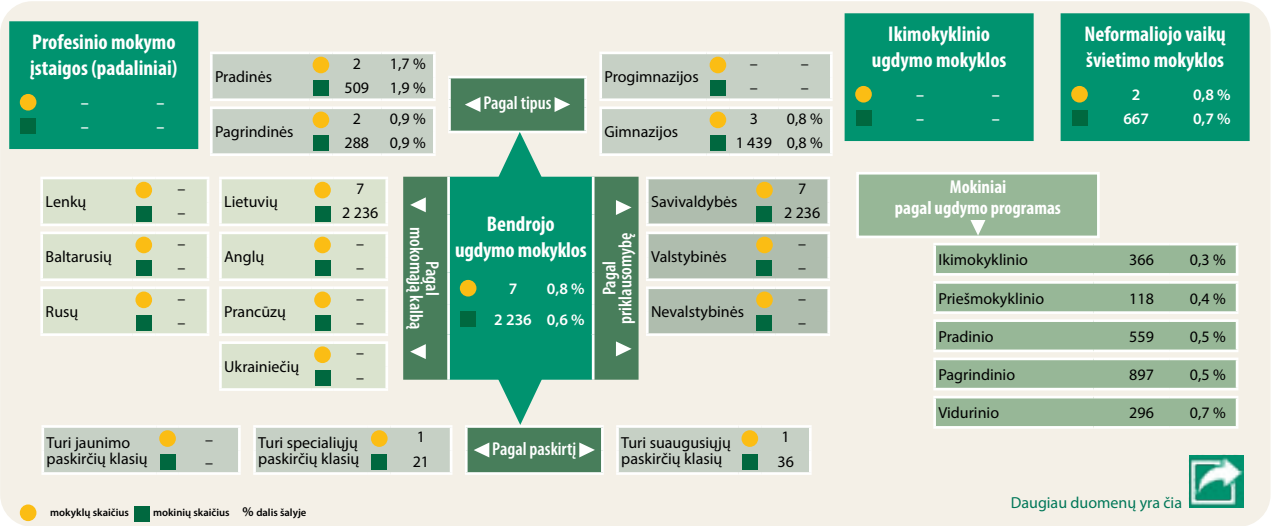

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
7,8↓	13,1↔	872↑	8,2↑	27,1	31,6↑	38,3↓	330↑	26,9↑	13,1↑	90,3↓	5,2↑	28,6↑	16,4↑	9,7↑	0,82↓	83,8↑	0,56↓	79↓	99↔	26,3	159,4↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Socialinė, ekonominė aplinka nėra palanki mokinių pasiekimams. Apibendrintas savivaldybės mokyklų VBE rodiklis (standartizuotais taškais) išliko aukštesnis už šalies vidurkį, tačiau yra žemesnis nei ankstesniais metais. Visų mokomųjų dalykų, išskyrus lietuvių kalbą ir literatūrą, VBE rezultatai (standartizuotais taškais) yra prastesni už šalies vidurkį. Kaimo mokyklų abiturientų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.) sumažėjo beveik du kartus. Didelis atotrūkis tarp miesto ir kaimo rodo nelygias galimybes gauti visavertį ir kokybišką ugdymą. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) savivaldybės mokyklose sumažėjo, susidarė lietuvių kalbos ir literatūros pasiekimų skirtumas tarp merginų ir vaikinų.

III. 24. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

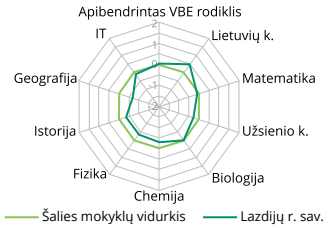

III. 24. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

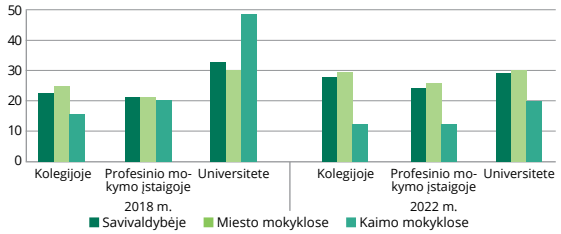

III. 24. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

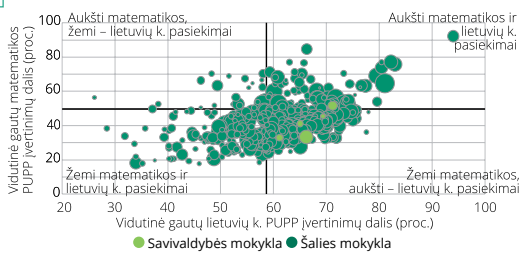

III. 24. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

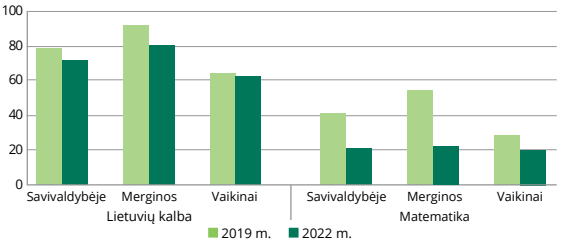

III. 24. 5 pav. Įtraukties požiūriu savivaldybės mokyklos yra atviresnės nei mokyklos panašiose savivaldybėse: III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo bendrosiose mokyklose, dalis (proc.) nuo visų šių klasių mokinių padidėjo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

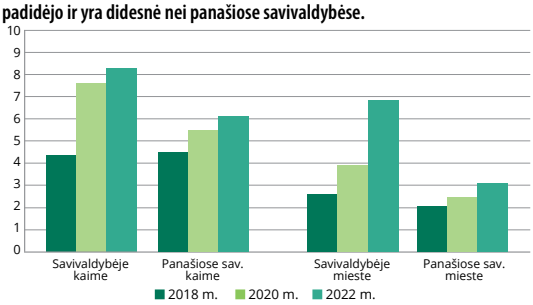

III. 24. 6 pav. Negalią turintiems mokiniams gali kilti kliūčių įsitraukti į visavertį ugdymą: nėra nė vienos bendrojo ugdymo mokyklos, kurios patalpos pagal nustatytus kriterijus būtų pritaikytos šiems vaikams.

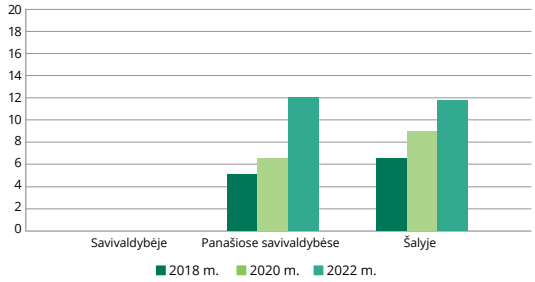

III. 24. 7 pav. Pagerėjo savivaldybės mokinių galimybės įsitraukti į visavertį ugdymą: skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) padidėjo ir yra gerokai didesnė nei panašiose savivaldybėse.

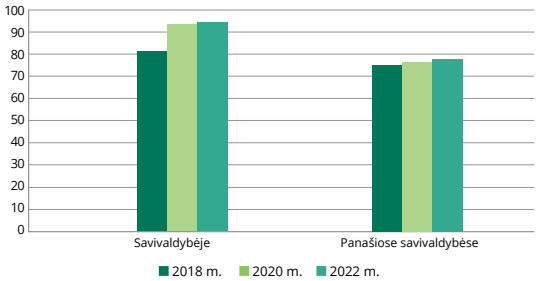

III. 24. 8 pav. Padidėjo 16–18 metų vaikinų ir merginų, lankančių švietimo įstaigas, dalis (proc.). Mokymosi galimybėmis pasinaudojusių jaunuolių dalis šiek tiek viršija panašių savivaldybių rodiklio reikšmę.

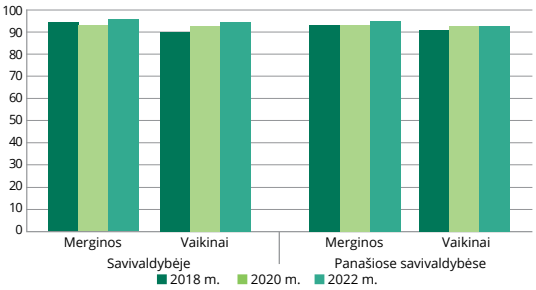

III. 24. 9 pav. Gerokai sumažėjus paramą gavusių abiturientų, kurie baigę vidurinio ugdymo programą toliau mokosi, daliai (proc.), padidėjo socialinės atskirties rizika.

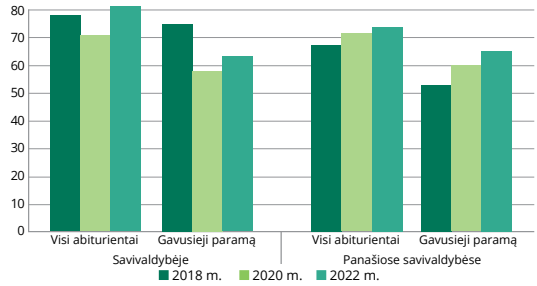

III. 24. 10 pav. Nėra bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, dalyvaujančių profesinių mokyklų modulių programose. Savivaldybės mokyklų mokiniams neužtikrinamos pasirinkimo galimybės.

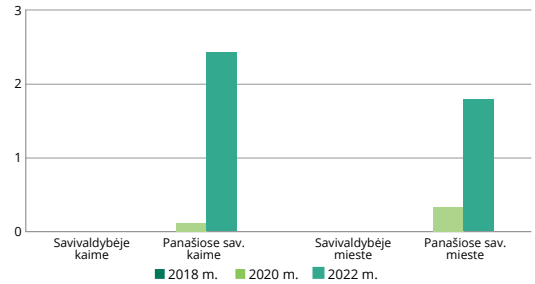

Rekomendacijos

Vykdant nuoseklią švietimo stebėseną, analizuoti įvairių veiksnių įtaką švietimo kokybei ir teisingumui, rengti savivaldybės pažangos ataskaitas. Nagrinėti sėkmių ir nesėkmių priežastis, nustatant aiškius švietimo siekinius ir priemones, padėsiančias gerinti pagrindinio ugdymo programos matematikos ir lietuvių kalbos ir literatūros pasiekimus, mažinti skirtumus tarp merginų ir vaikinų, gerinti vidurinio ugdymo programos dalykų (išskyrus lietuvių kalbos ir literatūros) rezultatus. Siekti mažesnio atotrūkio tarp kaimo ir miesto mokyklų, užtikrinti sąžiningą ir tolygią švietimo pagalbą kaimo vaikams, sudaryti jiems lygiavertes galimybes dalyvauti profesinių mokyklų modulių programose. Mažinti 1–4 jungtinių klasių komplektų skaičių, suteikiant mokiniams vienodas galimybes į kokybišką ugdymą. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, kurti modernią STEAM ir kultūrinio ugdymo infrastruktūrą, užtikrinančią prieinamumą visiems savivaldybės mokyklų mokiniams. Plėtoti patirtinio ugdymo metodų taikymą mokyklose, didinti STEAM ir kultūrinio ugdymo formų, metodų įvairovę, sudarant sąlygas mokinių saviraiškai, užimtumui, socializacijai ir gebėjimų plėtotei. Tobulinti pedagogų kompetencijas lyderystės, įtraukties, STEAM ir kultūrinio ugdymo srityse, skatinti mokyklų vadovų, mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų bendradarbiavimą, geųjų praktikų ir patirties sklaidą, mokyklų tinklaveiką.

25. Marijampolės savivaldybė

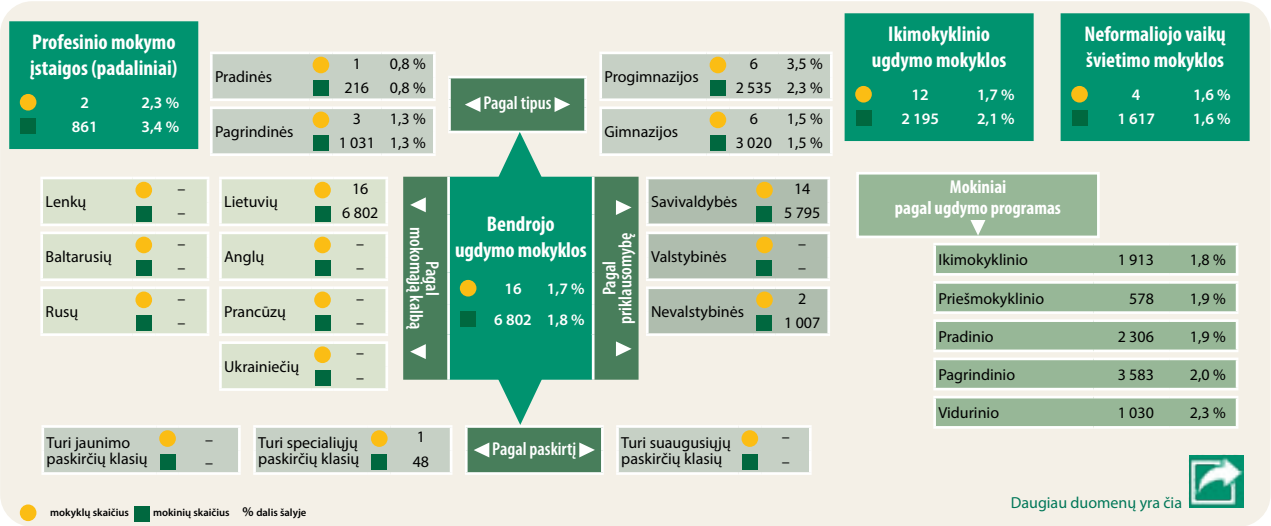

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
4,0↓	8,4↓	945↑	6,9↓	14,4	49,1↑	57,5↑	308↑	41,6↑	11,9↑	95,3↑	0,0↑	21,4↑	23,1↑	12,7↓	0,69↓	90,2↑	0,62↓	67↑	99↔	6,6	142,6↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Socialinė, ekonominė aplinka vis dar yra veiksnys, stipriai veikiantis švietimą. Apibendrintas 2022 m. savivaldybės VBE rodiklis (standartizuotais taškais) yra žemesnis už šalies mokyklų vidurkį. Geriau už šalies vidurkį abiturientai išlaikė tik lietuvių kalbos ir literatūros, istorijos bei informacinių technologijų VBE, fizikos VBE rezultatai lygūs šalies vidurkiui. Visų kitų mokomųjų dalykų, ypač užsienio kalbos, VBE rezultatai yra žemesni už šalies vidurkį. Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE yra didesnė nei panašiose savivaldybėse ar šalyje, tačiau susidarė didelis atotrūkis tarp merginų ir vaikinų. Pasiekimų skirtumas tarp lyčių ryškus ir lyginant PUPP rezultatus: susidarė nemenkas atotrūkis tarp bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros pasiekimų lygį pasiekusių merginų ir vaikinų dalių (proc.).

III. 25. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

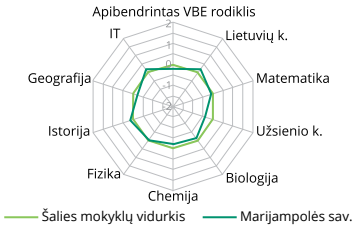

III. 25. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

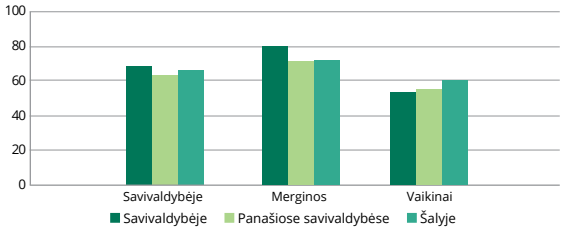

III. 25. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

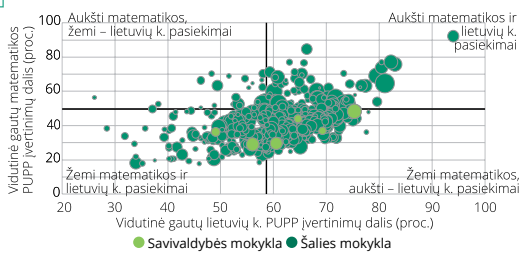

III. 25. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

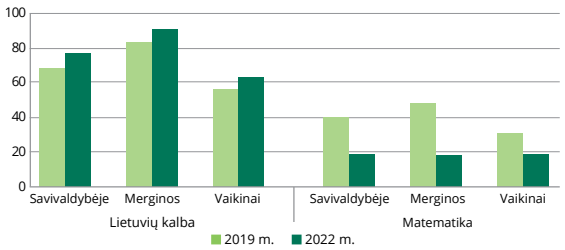

III. 25. 5 pav. III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasėse, dalis (proc.) nuo visų šių lygių mokinių truputį sumažėjo, tačiau gerokai viršija panašių savivaldybių rodiklio reikšmę.

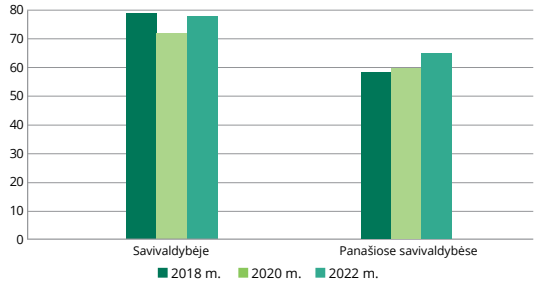

III. 25. 6 pav. Kontaktinės valandos paskirstytos tik turintiems dalyko kvalifikaciją mokytojams; tai sukuria prielaidas lygioms mokymosi galimybėms.

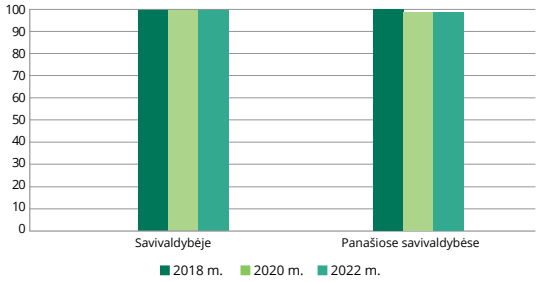

III. 25. 7 pav. Skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) gerokai sumažėjo, ypač kaime. Padidėjo atotrūkis tarp kaimo ir miesto, tenkinant ugdymosi pagalbos ir paslaugų reikmes.

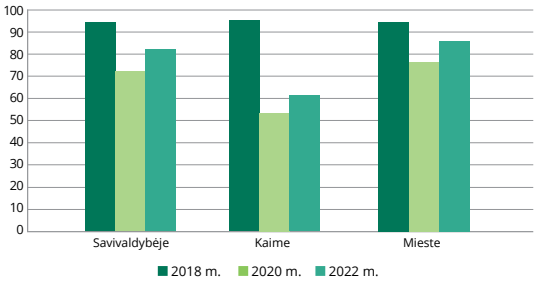

III. 25. 8 pav. Mokymosi prieinamumas negalią turintiems mokiniams nepagerėjo – savivaldybėje nėra bendrojo ugdymo mokyklų su jiems pritaikytomis patalpomis.

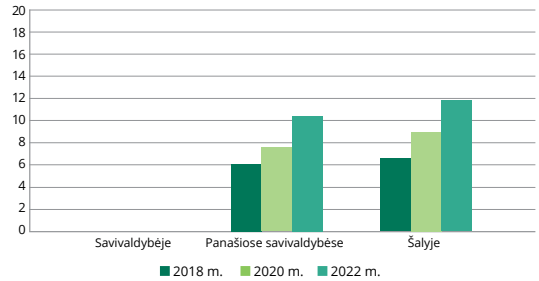

III. 25. 9 pav. Socialinės atskirties rizika sumažėjo: gerokai išaugo abiturientų, gavusių finansinę ar kitokią paramą, kurie tęsia mokslus baigę vidurinio ugdymo programą, dalis (proc.), ypač kaime, kur visi paramą gavę abiturientai mokosi toliau.

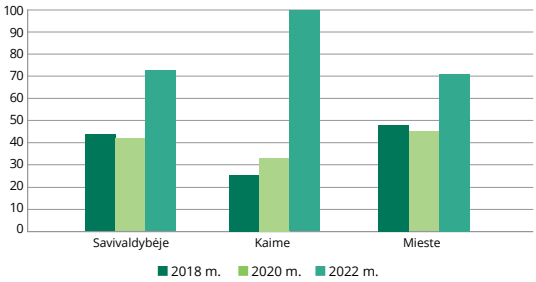

III. 25. 10 pav. Mokymosi prieinamumą ir vienodo starto galimybes mokiniams blogina nemaža per didelių 1–4 klasių dalis (proc.) savivaldybėje.

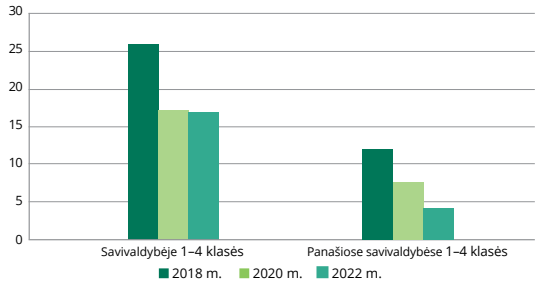

Rekomendacijos

Siekiant užtikrinti asmens teisių įgyvendinimą švietimo sistemoje, rekomenduojama toliau kurti prielaidas kiekvienam mokiniui pasinaudoti mokymo(si) galimybėmis: didinti švietimo prieinamumą, sudarant vienodas sąlygas gauti kokybišką ir įtraukų švietimą bei mokymą, užtikrinti vienodas starto galimybes, plečiant ikimokyklinio ugdymo aprėptį, mažinant per didelių 1–4 klasių skaičių. Didinti švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičių, panaudoti daugiau lėšų pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti. Sistemingai analizuojant įvairių veiksnių įtaką švietimo kokybei ir teisingumui, vertinant savivaldybės švietimo būklę ir rengiant švietimo pažangos ataskaitas, numatyti integralias priemones, padedančias gerinti atnaujinto ugdymo turinio vidurinio ugdymo programos tiksliųjų, gamtos mokslų ir užsienio kalbų rezultatus, pagrindinio ugdymo programos matematikos pasiekimus, mažinančias pagrindinio ugdymo programos lietuvių kalbos ir literatūros pasiekimų atotrūkį tarp merginų ir vaikinų. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, kurti modernią STEAM ir kultūrinio ugdymo infrastruktūrą, stiprinančią mokinių mokymosi motyvaciją, sudarančią galimybes teorines ir praktines žinias taikyti naujai įrengtose erdvėse. Pritaikyti bendrojo ugdymo mokyklų patalpas negalią turintiems mokiniams, sudarant jiems kuo palankesnes ir saugias sąlygas įsitraukti į visavertį ugdymą, toliau didinti neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių aprėptį.

26. Mažeikių rajono savivaldybė

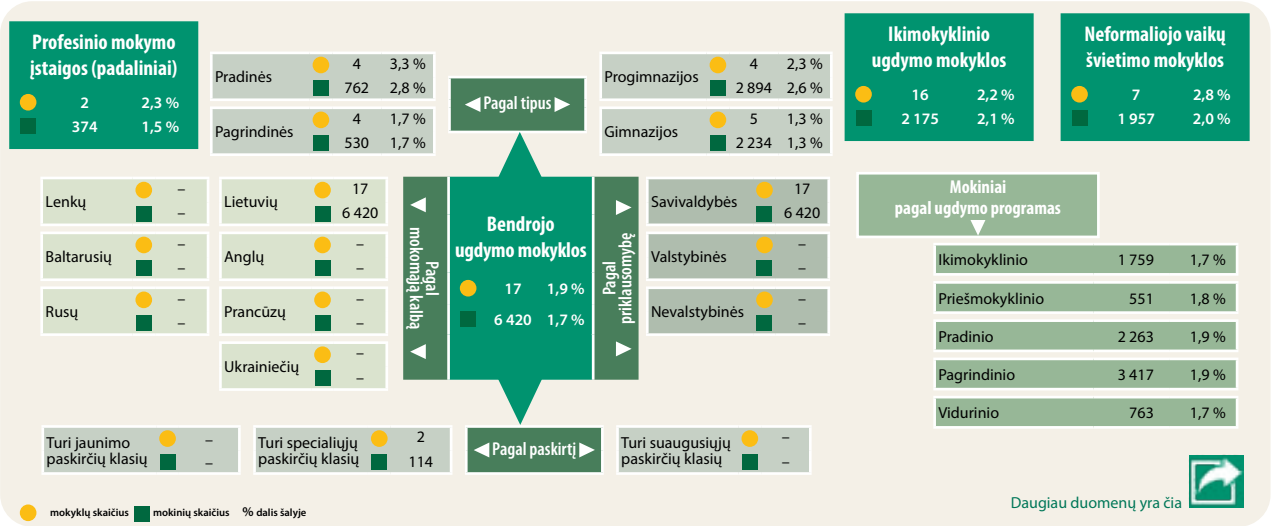

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai sąlyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
0,5↓	9,7↑	1032↑	8,9↑	15,5	55,0↑	59,1↑	232↑	43,4↑	12,6↑	97,5↑	1,7↑	31,3↑	22,4↑	12,7↑	0,81↑	91,0↑	0,54↓	58↔	99↑	9,4	182,3↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Palankus socialinis, ekonominis kontekstas, neblogi indėlio ir procesų rodikliai gali teigiamai veikti mokinių pasiekimus. Apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) ir daugumos VBE rezultatai yra geresni už šalies vidurkį. Prasčiau už šalies vidurkį mokiniams pasisekė išlaikyti tik užsienio k., chemijos, geografijos ir informacinių technologijų VBE. Per ketverius metus kaimo mokyklų mokinių, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių profesinėse mokyklose, dalis (proc.) gerokai sumažėjo, kolegijose – padidėjo, tačiau aukštąsias mokyklas pasirinkusių miesto mokyklų mokinių dalis – reikšmingai didesnė. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių k. ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių merginų ir vaikinų dalys padidėjo, tačiau pasiekimų skirtumai tarp jų išliko. Pagal vidutinę įvertinimų dalį didelių mokyklų PUPP rezultatai yra geresni, mažų – prastesni.

III. 26. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

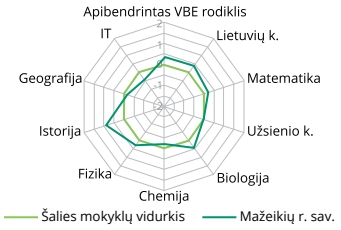

III. 26. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

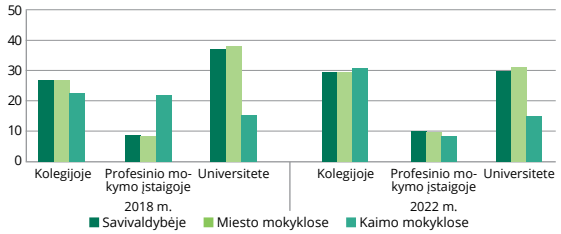

III. 26. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

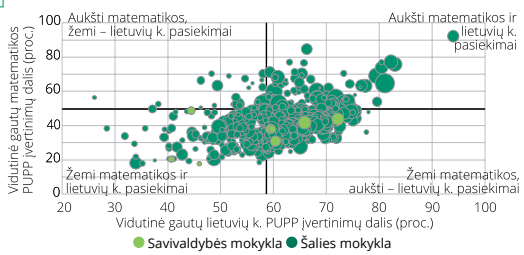

III. 26. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

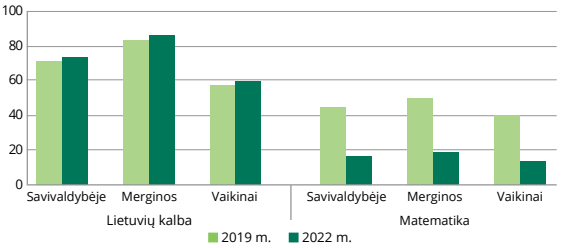

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 26. 5 pav. Įtraukties požiūriu savivaldybės mokyklos yra uždaresnės nei mokyklos panašiose savivaldybėse: III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasėse, dalis (proc.) nuo visų šių klasių mokinių yra gerokai mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

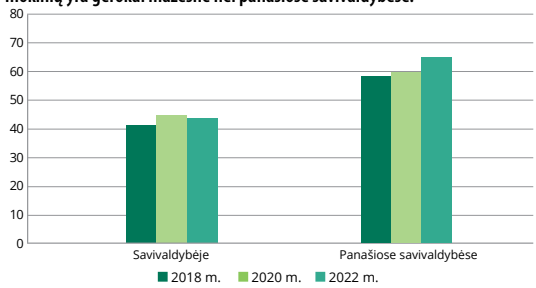

III. 26. 6 pav. Palyginti su panašiomis savivaldybėmis, didesnė dalis (proc.) suaugusiųjų pasinaudojo galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas.

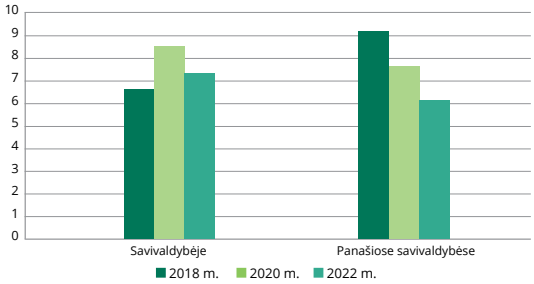

III. 26. 7 pav. Negaudami realios švietimo pagalbos, kaimo mokyklų vaikai tampa pažeidžiami. Skirtą švietimo pagalbą miesto mokyklose gaunančių mokinių dalis (proc.) taip pat yra reikšmingai mažesnė nei panašių savivaldybių miesto mokyklose.

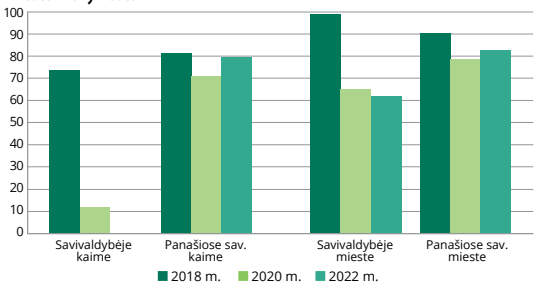

III. 26. 8 pav. Bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pagal nustatytus kriterijus pritaikytos negalią turintiems mokiniams, dalis (proc.) padidėjo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse ar šalyje: šiems vaikams pagerėjo ugdymosi prieinamumas.

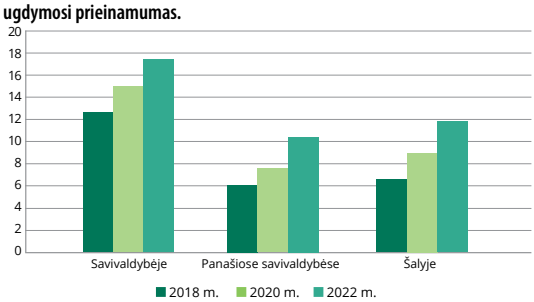

III. 26. 9 pav. Abiturientų (iš jų ir gavusių paramą), baigusių vidurinio ugdymo programą ir toliau besimokančių, dalis (proc.) nuosekliai didėja ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

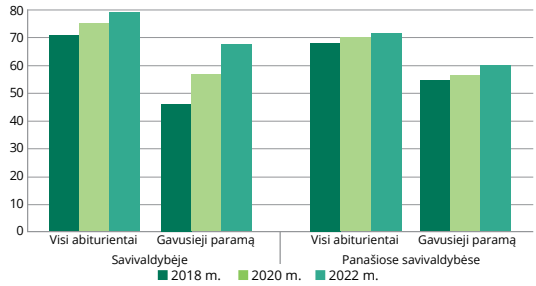

III. 26. 10 pav. Savivaldybės mokyklose per didelių 1–4 klasių komplektų dalis (proc.) reikšmingai sumažėjo, tačiau išliko gerokai didesnė nei panašiose savivaldybėse. Mokiniams nesudarytos vienodos mokymosi sąlygos.

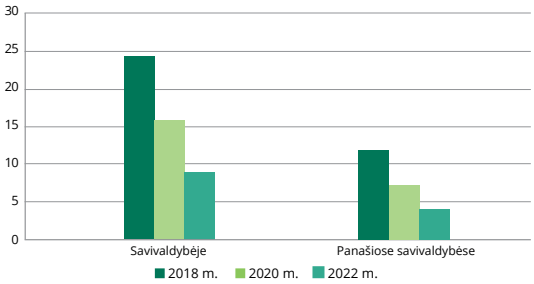

Rekomendacijos

Švietimo teisingumas yra susijęs su švietimo prieinamumu, tolygumu ir taikomų švietimo pagalbos priemonių apimtimi. Šiuo požiūriu švietimas nėra teisingas kaimo mokyklų ir dalies miesto mokyklų mokinių atžvilgiu, todėl būtina panaudoti daugiau mokymo lėšų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose organizuoti, ieškoti būdų į mokyklas pritraukti reikiamų švietimo pagalbos specialistų, kad kiekvienam vaikui pagal poreikį būtų suteikta psichologinė, socialinė ar specialioji pedagoginė pagalba. Kad mokyklos taptų atviresnės SUP turintiems mokiniams ir jose galėtų mokytis daugiau III ir IV SUP lygių mokinių, dalyvauti „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje ir, siekiant tobulinti įtraukiojo ugdymo galimybes, sukurti palankią socialinę emocinę aplinką mokyklose, stiprinti bendruomeniškus santykius, didinti įtraukaus ugdymo(si) veiksmingumą, įsigyjant ir taikant įtraukias ugdymo(si) priemones ir metodus. Tęsti mokyklų tinklo pertvarką, toliau mažinant per didelių 1–4 klasių komplektų skaičių, atsisakant nedidelių mokyklų ir taip sudarant visiems mokiniams vienodas galimybes siekti ugdymo kokybės, pagerinti PUPP (ypač matematikos) pasiekimus, mažinti pasiekimų skirtumus tarp mokyklų, merginų ir vaikinų. Mokant(is) pagal vidurinio ugdymo programą, siekti geresnių užsienio k., chemijos, geografijos, informacinių technologijų dalykų VBE rezultatų. Aktyvinant karjeros ugdymą ir vengiant socialinės atskirties, siekti, kad didėtų vidurinio ugdymo programą baigusių kaimo mokyklų mokinių, toliau besimokančių aukštosiose mokyklose, dalis. Tobulinti mokyklų vadovų ir pedagogų kompetencijas STEAM, kultūrinio, įtraukiojo ugdymo ir lyderystės srityse.

27. Molėtų rajono savivaldybė

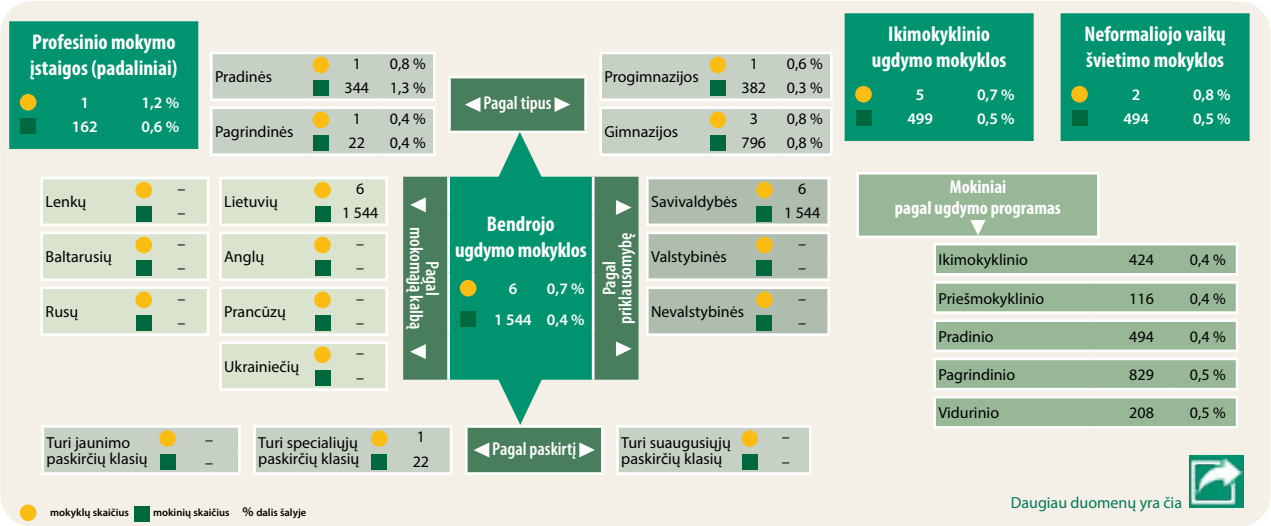

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
4,6↓	10,1↑	866↑	4,4↑	23,0	45,2↓	52,5↑	237↑	18,9↓	17,0↑	92↑	8,8↑	0,0↑	18,9↑	11,0↑	1,08↑	90,2↑	0,28↓	70↓	99↑	6,4	149,2↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Įtakos mokymosi rezultatams gali turėti socialinė, ekonominė aplinka, švietimo pagalbos prieinamumas, jaunesnių ir vyresnių mokytojų santykis ir kiti indėlio ar procesų rodikliai. Per metus suprastėjo VBE rezultatai (standartizuotais taškais). Apibendrintas VBE rodiklis yra žemesnis už šalies mokyklų vidurkį. Geresni nei šalies išlieka informacinių technologijų ir gamtos mokslų VBE rezultatai. Socialiniai ir ekonominiai skirtumai taip pat turi įtakos galimybėms įgyti aukštąjį išsilavinimą. Abiturientų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais tęsiančių mokslą, dalis (proc.) kaimo ir miesto mokyklose skiriasi. Gerokai didesnė miesto mokyklos mokinių dalis rinkosi toliau mokytis universitete, kolegijoje, kaimo mokyklų – profesinio mokymo įstaigoje. Pagerėjus vaikinų PUPP lietuvių k. ir literatūros pasiekimams, sumažėjo pasiekimų atotrūkis tarp vaikinų ir merginų, tačiau skirtumas dar išlieka.

III. 27. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

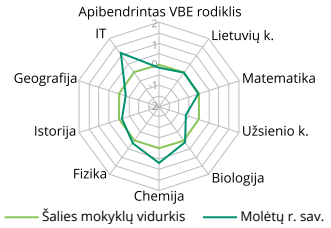

III. 27. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

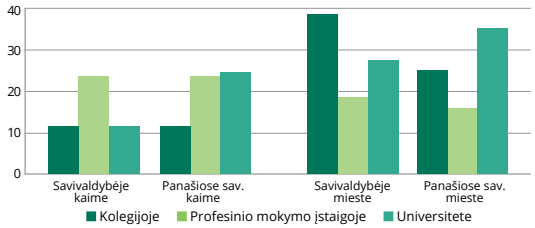

III. 27. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

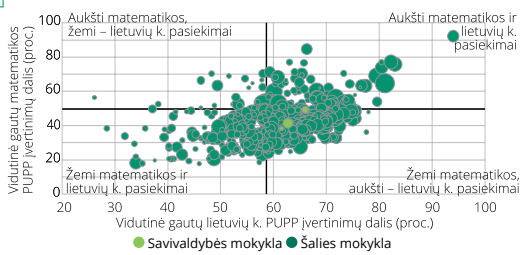

III. 27. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

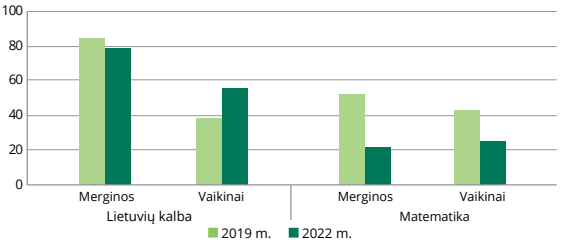

III. 27. 5 pav. **Gerėja įtraukties procesai: skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) didėja ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

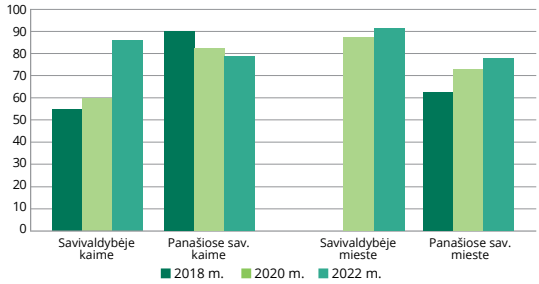

III. 27. 6 pav. **Socialinės atskirties rizika išlieka: abiturientų, kurie gavo finansinę ar kitokią paramą ir baigę vidurinio ugdymo programą toliau mokosi, dalis (proc.) yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.**

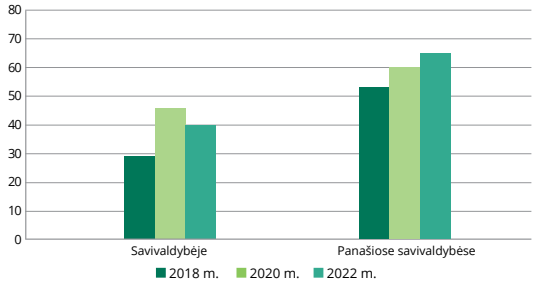

III. 27. 7 pav. **Visi mokytojai turi reikiamą kvalifikaciją.**

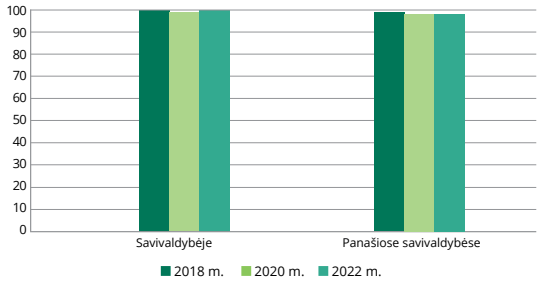

III. 27. 8 pav. **Nedidelė dalis (proc.) suaugusiųjų pasinaudojo galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas.**

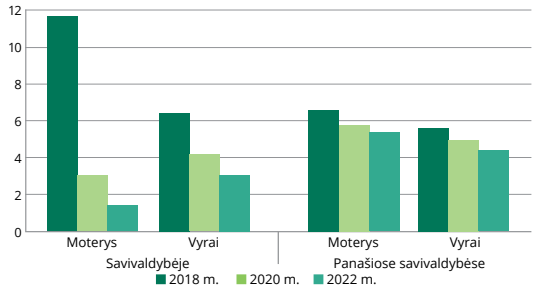

III. 27. 9 pav. **Pagerėjo ugdymosi prieinamumas negalią turintiems mokiniams: bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pritaikytos pagal nustatytus kriterijus, dalis (proc.) padidėjo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse ir šalyje.**

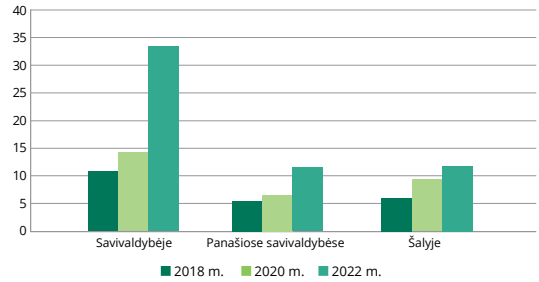

III. 27. 10 pav. **Miesto mokyklų SUP mokinių, dalyvaujančių neformaliojo švietimo veikloje, dalis (proc.) sumažėjo ir yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.**

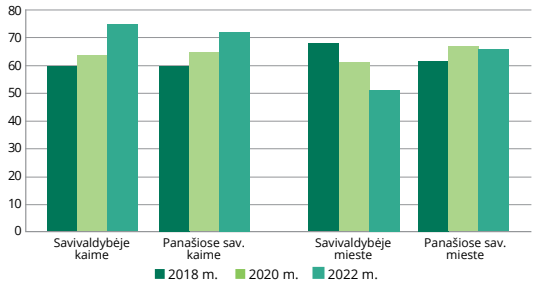

Rekomendacijos

Siekiant užtikrinti švietimo teisingumą savivaldybėje, svarbu toliau kurti prielaidas kiekvienam mokiniui pasinaudoti mokymo(si) galimybėmis: užtikrinti vienodas starto galimybes, didinant ikimokyklinio ugdymo programoje dalyvaujančių 3–5 m. vaikų dalį; mažinti 1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalį. Vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, analizuoti įvairių veiksnių įtaką švietimui ir jo teisingumui, numatyti priemones, lemiančias geresnius mokinių pagrindinio ugdymo matematikos ir vidurinio ugdymo užsienio k., socialinių mokslų, matematikos, lietuvių k. ir literatūros pasiekimus. Skatinti mokinius (tarp jų – ir SUP) įsitraukti į neformaliojo švietimo veiklas, sudarant sąlygas mokinių saviraiškai, socializacijai ir gebėjimų plėtotei. Pagal atnaujinto ugdymo turinio principus daugiau mokymo lėšų panaudoti mokymo priemonėms įsigyti, pedagogų kvalifikacijai tobulinti. Ruošiantis įtraukiajam ugdymui, mokymo procese taikyti universalaus dizaino principus, stiprinti švietimo pagalbos teikimą savivaldybėje, panaudojant daugiau mokymo lėšų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose organizuoti. Įgyvendinant „Tūkstantmečio mokyklų“ programą, diegti pažangą skatinančią STEAM krypčių įvairovę skirtingų ugdymosi poreikių vaikams. Tobulinti mokyklų vadovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų kompetencijas lyderystės, įtraukties, STEAM ir kultūrinio ugdymo srityse. Tęsti mokyklų tinklo optimizavimo procesus, tikėtina, tai sudarytų mokytojams geresnes darbo ir socialines sąlygas, padėtų subalansuoti pedagoginio personalo pasiskirstymą pagal amžių ir patirtį.

28. Neringos savivaldybė

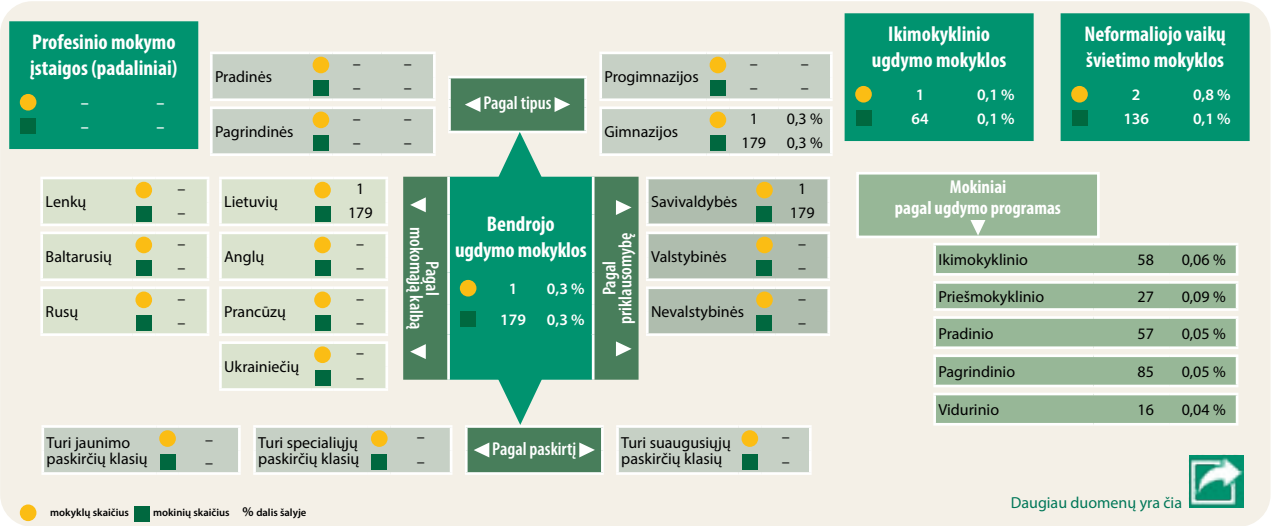

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų, turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai sąlyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
17,1↑	4,6↓	962↑	6,5↓	56,9	30,0↓	72,1↑	262↑	11,7↓	28,1↑	72,6↓	0,0↔	100,0↔	13,7↑	8,7↑	1,37↑	93,3↑	1,13↓	51↓	100↔	0,0	-

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Savivaldybės socialinis, ekonominis, kultūrinis kontekstas yra geriausias iš visų šalies savivaldybių ir turėtų būti palankus aukštesnei ugdymo kokybei pasiekti, tačiau jis nepaveikė mokinių pasiekimų. Poveikį mokinių pasiekimams gali turėti žemi kai kurie indėlio ir procesų rodikliai. Palyginti su šalies mokyklomis, savivaldybės mokyklos pasiekimai pagal PUPP vidutinę lietuvių k. ir literatūros bei matematikos įvertinimų dalį (proc.) yra gana prasti. Atkreiptinas dėmesys, kad per PUPP bent pagrindinio matematikos pasiekimų lygio nepasiekė nė vienas mokinys. Minėtą lietuvių k. ir literatūros pasiekimų lygį pasiekus visoms merginoms, o vaikinų daliai gerokai sumažėjus, reikšmingai išaugo atotrūkis tarp merginų ir vaikinų. Pažymėtina, kad lyginamuoju laikotarpiu galimybėmis po 10 klasės (II gimnazijos kl.) toliau mokytis kasmet pasinaudoja visi mokiniai.

III. 28. 1 pav. **Po 10 klasės toliau besimokančių mokinių dalis**

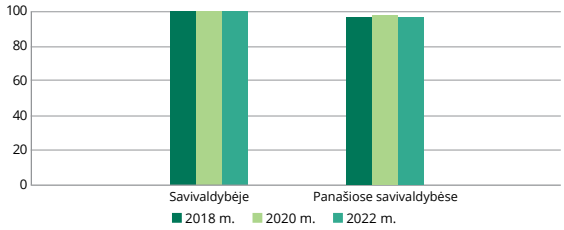

III. 28. 2 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

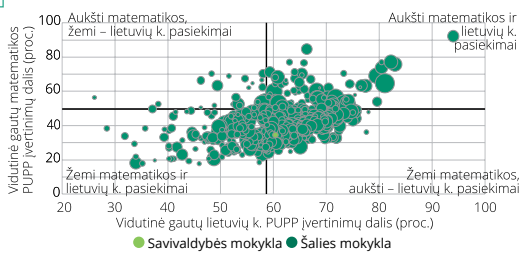

III. 28. 3 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

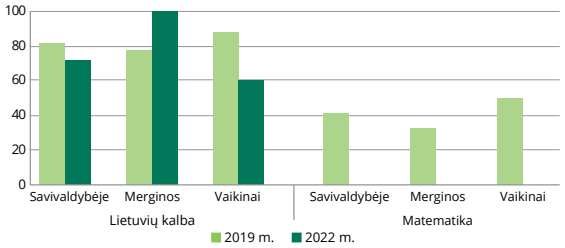

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 28. 4 pav. **Švietimo įstaigas lankančių 16–18 metų jaunuolių dalis (proc.) augo, merginų dalis didėjo sparčiau nei vaikinų, tačiau išliko mažesnė nei panašiose savivaldybėse.**

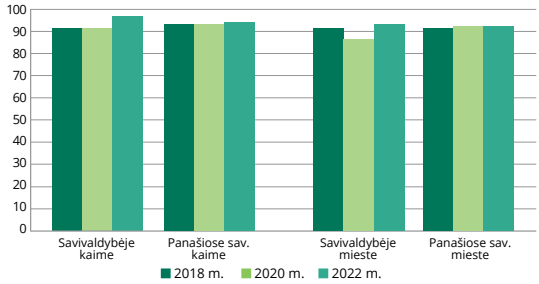

III. 28. 5 pav. **Mokykloje visos kontaktinės valandos yra paskirstytos mokytojams, turintiems dalyko kvalifikaciją.**

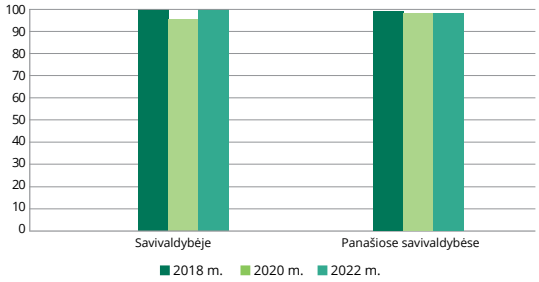

III. 28. 6 pav. **Neformaliojo švietimo veikloje dalyvaujančių SUP turinčių mokinių dalis (proc.) reikšmingai sumažėjo.**

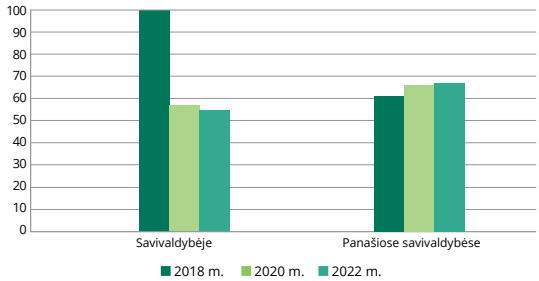

III. 28. 7 pav. **Nesimokančių mokyklinio amžiaus (iki 16 metų) berniukų dalis (proc.) yra didesnė nei mergaičių. Socialinės atskirties rizika yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

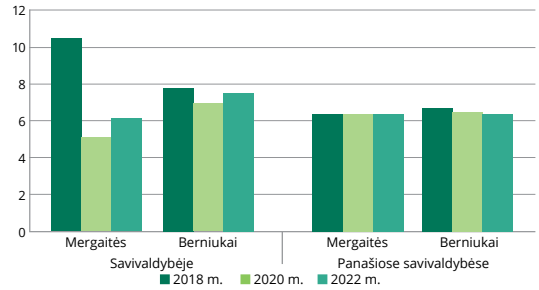

III. 28. 8 pav. **Po 10 klasės toliau mokosi visi mokiniai: šio rodiklio reikšmė yra aukštesnė nei panašių savivaldybių.**

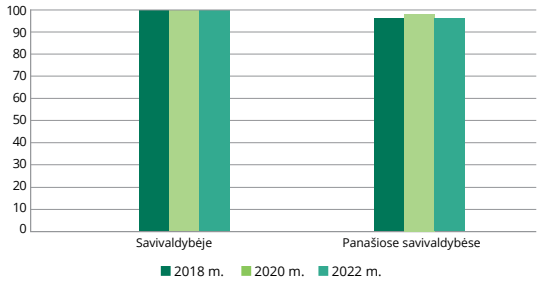

III. 28. 9 pav. **Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklos patalpos pagal nustatytus kriterijus nėra pritaikytos negalią turintiems vaikams, todėl gali kilti grėsmė visavertei šių vaikų įtraukčiai.**

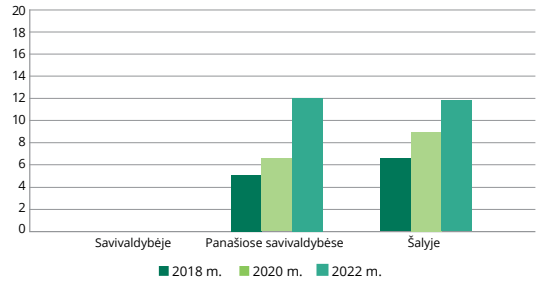

Rekomendacijos

Siekiant užtikrinti ugdymo kokybę, būtina vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, analizuoti mokinių pasiekimus ir įvertinti nesėkmių priežastis. Numatant priemones pagrindinio ugdymo pakopos matematikos pasiekimams gerinti, merginų ir vaikinų lietuvių k. ir literatūros pasiekimų atotrūkiams mažinti, tikslingai siekti, kad visi mokiniai pozityviai ir sąmoningai įsitrauktų į ugdymo procesą. Aktyvus mokinių konsultavimas gali būti viena iš efektyviausių priemonių, galinčių pagerinti mokinių pasiekimus. Daugiau lėšų panaudoti šiuolaikiškoms mokymo priemonėms, atliepiančioms besikeičiančio ugdymo turinio nuostatas, įsigyti. Diegti gabių mokinių atpažinimo ir ugdymo įrankius, skatinant ir sudarant sąlygas mokiniams dalyvauti respublikiniuose konkursuose bei olimpiadose, didinant tikslingų neformaliojo švietimo programų pasiūlą. Motyvuoti mokytojus įgyti jų profesinį įdirbį atitinkančias kvalifikacines kategorijas. Ruošiantis įtraukiajam ugdymui ir gerinant ugdymo(si) sąlygas, įvertinti turimą ugdymo įstaigų infrastruktūrą ir šalinti kliūtis, trukdančias visavertei vaikų įtraukčiai savivaldybėje, pagal nustatytus kriterijus pritaikyti bendrojo ugdymo mokyklos patalpas negalią turintiems vaikams, skirti daugiau mokymo lėšų švietimo pagalbai mokykloje teikti, skatinti SUP turinčius mokinius aktyviau dalyvauti neformaliojo švietimo programų veiklose. Kryptingai vykdyti ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo veiklas, motyvuojant mokinius toliau mokytis, baigus pagrindinio ugdymo programą. Mažinant socialinės atskirties riziką, numatyti ir įgyvendinti priemones nesimokantiems mokyklinio amžiaus (iki 16 m.) vaikams (ypač berniukams) sugrąžinti į mokyklą.

29. Pagėgių savivaldybė

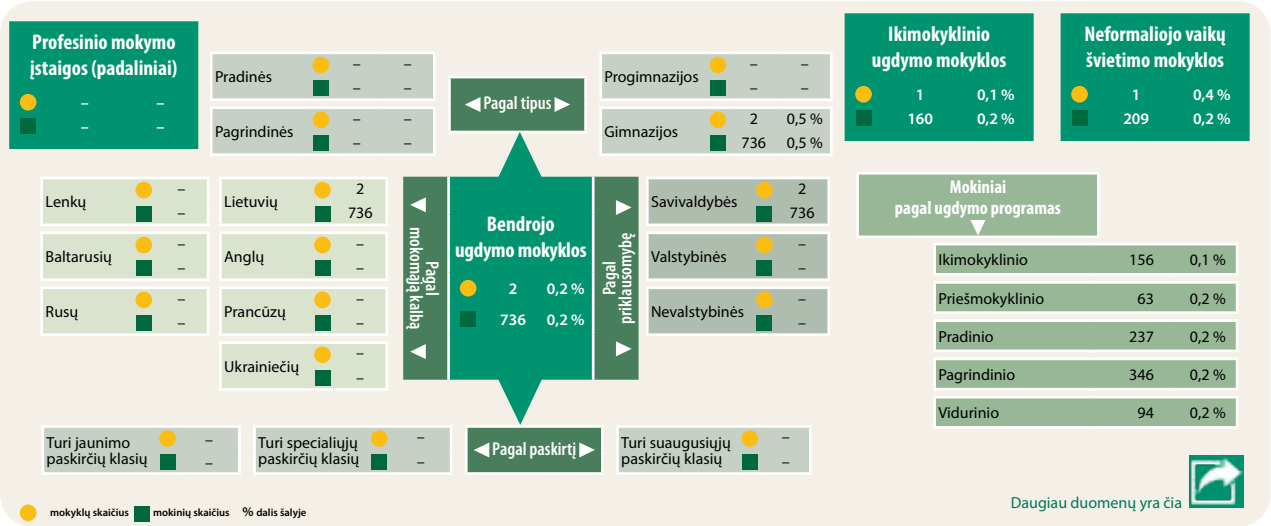

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
15,2↓	7,7↑	940↑	19,9↑	16,2	36,9↑	60,9↑	252↓	69,1↑	12,4↑	95,6↑	0,0↑	0,0↑	18,2↑	10,1↑	0,53↔	72,9↑	0,62↓	72↑	97↓	0,0	161,9↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Kai kurie proceso rodikliai, socialinė, ekonominė, kultūrinė aplinka – tai veiksniai, galintys veikti mokinių pasiekimus. Biologijos, fizikos ir informacinių technologijų VBE rezultatai ir apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) yra šiek tiek geresni už šalies vidurkį, tačiau daugumos dalykų VBE rezultatai – prastesni (chemijos VBE nelaikytas). Kaimo mokyklų abiturientų, įgijusių viduriną išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių, dalis (proc.) gerokai sumažėjo, skirtumai tarp miesto ir kaimo mokyklų padidėjo. Per PUPP padidėjo merginų ir vaikinų pasiekimų skirtumai: bent pagrindinį lietuvių k. ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių merginų dalis padidėjo, vaikinų – sumažėjo; bent pagrindinio matematikos pasiekimų lygio nepasiekė nė vienas vaikinas, merginų dalis reikšmingai sumažėjo. Mokyklų PUPP pasiekimai pagal vidutinę įvertinimų dalį gana žemi.

III. 29. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

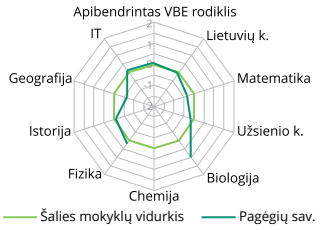

III. 29. 2 pav. **Asmenų, įgijusių viduriną išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

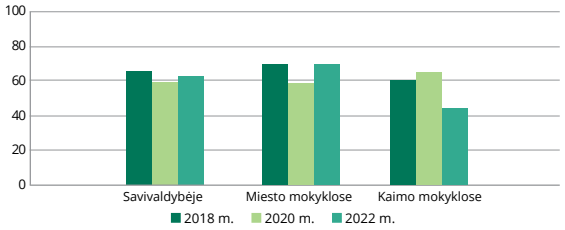

III. 29. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

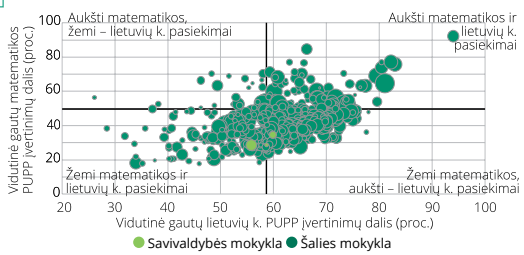

III. 29. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

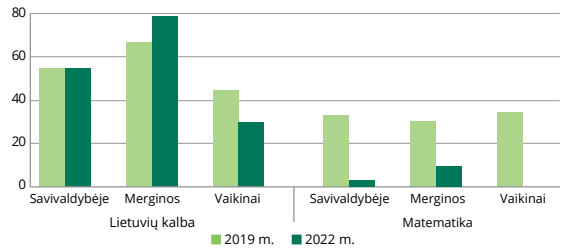

III. 29. 5 pav. Siekiant nuoseklios įtraukties švietimo sistemoje, svarbu užtikrinti SUP turinčių vaikų dalyvavimą neformaliojo švietimo veikloje. Savivaldybėje šių vaikų dalis (proc.) yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

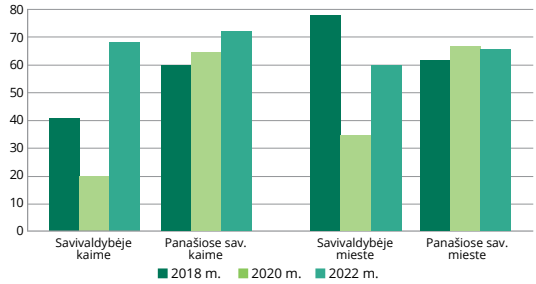

III. 29. 6 pav. Didėja specialiųjų ugdymosi poreikių mokinių, po 10 klasės tęsiančių mokslą bendrojo ugdymo mokyklose, mažėja – tęsiančiųjų mokslą profesinėse mokyklose dalis (proc.).

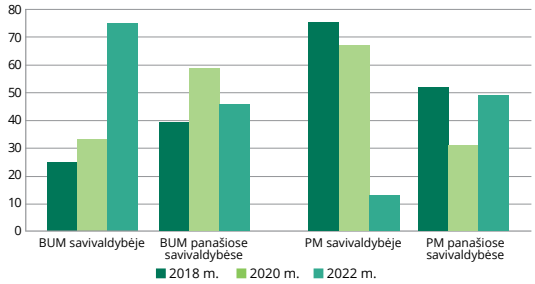

III. 29. 7 pav. Mažėja abiturientų, kurie buvo gavę paramą ir baigę vidurinio ugdymo programą toliau mokosi, dalis (proc.). Socialinės atskirties rizika didėja.

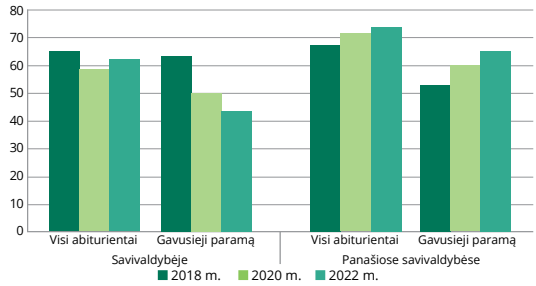

III. 29. 8 pav. Reikšmingai didesnė dalis (proc.) moterų negu vyrų pasinaudojo galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas: išryškėjo didelis atotrūkis tarp vyrų ir moterų.

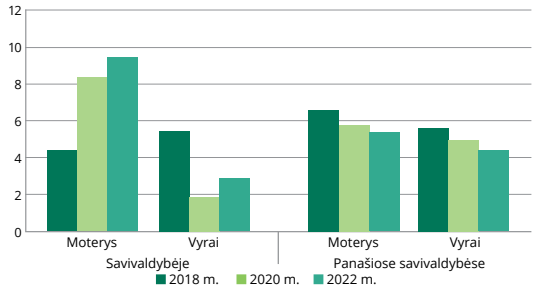

III. 29. 9 pav. Visi mokytojai turi reikiamą kvalifikaciją.

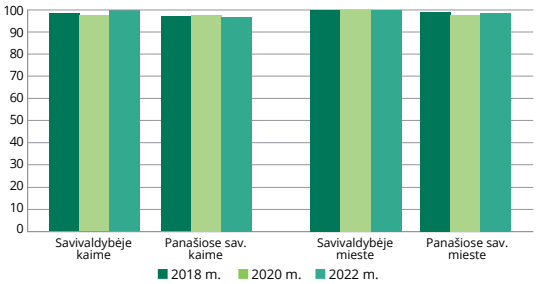

III. 29. 10 pav. Gali kilti grėsmė visavertei negalią turinčių vaikų įtraukčiai: nėra nė vienos bendrojo ugdymo mokyklos, kurios patalpos pagal nustatytus kriterijus būtų pritaikytos šiems vaikams.

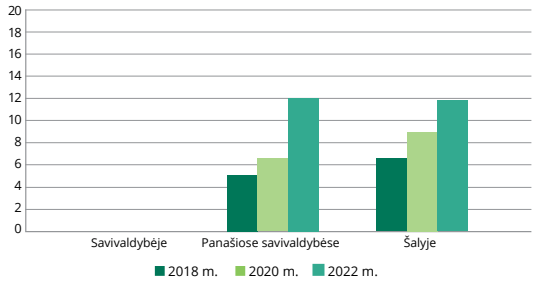

Rekomendacijos

Siekiant užtikrinti teisingą švietimą vaikams iš nepalankios socialinės, ekonominės ir kultūrinės aplinkos, būtina skatinti mokyklų bendruomenes kurti mokytis palankią aplinką, tikslingai siekti aktyvaus, sąmoningo ir pozityvaus mokinių įsitraukimo į ugdymo(si) procesą. Kad būtų sumažinta socialinės atskirties rizika, gerinti profesinį informavimą ir konsultavimą, nukreipiantį daugiau mokinių, baigusių pagrindinio ugdymo programą (ypač SUP), ir abiturientų, gavusių paramą ir baigusių vidurinio ugdymo programą, toliau mokytis. Siekiant suvienodinti mokinių ugdymosi galimybes ir padidinti švietimo sistemos įtrauktį, didinti ikimokyklinio ugdymo aprėptį, ieškoti būdų pritraukti pagalbos specialistų, pritaikyti bendrojo ugdymo mokyklų patalpas negalią turintiems mokiniams, sudarant jiems kuo palankesnes ir saugias sąlygas įsitraukti į visavertį ugdymą, skatinti SUP mokinius dalyvauti neformaliojo švietimo veiklose. Daugiau dėmesio skirti gabiems mokiniams, skatinti juos dalyvauti dalykinėse olimpiadose. Vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, toliau rengti savivaldybės pažangos ataskaitas, nustatant aiškius švietimo siekinius ir priemones, susijusias su pagrindinio ugdymo programos matematikos pasiekimų gerinimu, matematikos ir lietuvių k. ir literatūros pasiekimų skirtumų tarp merginų ir vaikinų mažinimu, vidurinio ugdymo programos lietuvių k. ir literatūros, užsienio k., istorijos ir geografijos rezultatų gerinimu, gamtos mokslų dalykų pasirinkimo skatinimu. Skatinti mokyklų vadovų ir mokytojų lyderystę, didinant jų profesinį meistriškumą, taip pat pedagogų profesinį tobulėjimą, siekiant aukštesnių kvalifikacinių kategorijų.

30. Pakruojo rajono savivaldybė

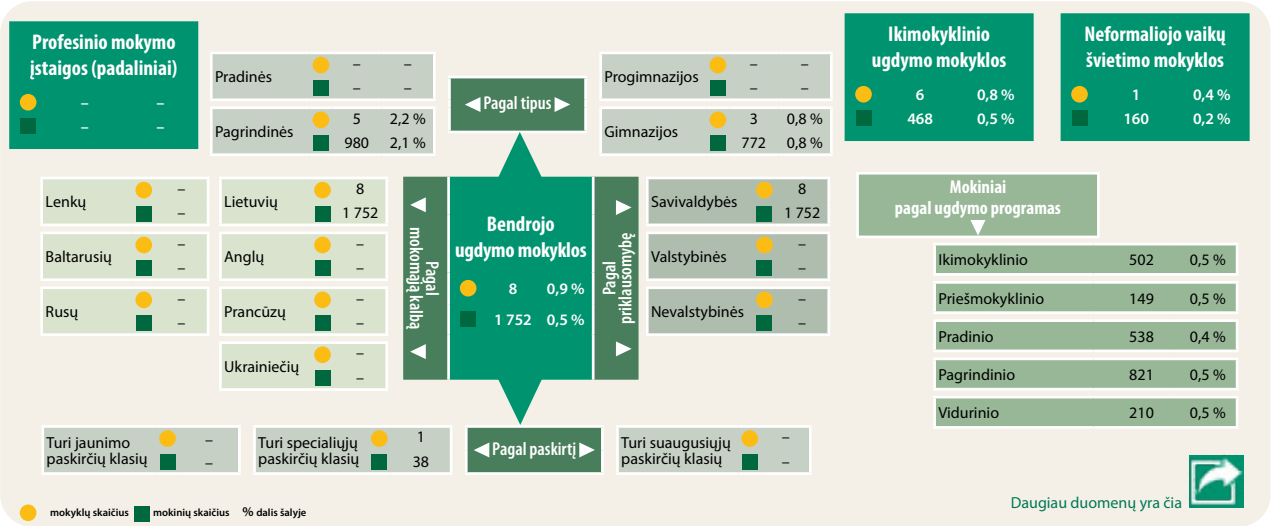

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
11,6↓	8,3↓	984↑	28,5↓	22,6	49,0↑	53,4↑	313↑	27,5↑	24,4↓	94,4↑	7,7↓	42,9↑	17,7↑	9,8↑	1,03↑	91,1↑	0,48↓	73↑	96↓	0,0	206,6↑

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Kryptingas ugdymo kokybę gerinančių strategijų įgyvendinimas daro įtaką mokinių pasiekimams. Savivaldybės mokyklų apibendrintas VBE rodiklis pagerėjo ir yra aukštesnis už šalies vidurkį. Šešių dalykų VBE rezultatai (standartizuotais taškais) yra geresni nei šalies, fizikos, chemijos ir matematikos – prastesni. Per ketverius metus padidėjo abiturientų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais tęsiančių mokslą, dalis (proc.). Dar padidėjo pasirinkimo, kur tęsti mokslą, skirtumas tarp vaikinų ir merginų. Didesnė dalis merginų pasirinko mokytis universitete ir kolegijoje, vaikinų – profesinio mokymo įstaigoje. Padidėjo per PUPP bent pagrindinį lietuvių k. ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis, ypač vaikinų; matematikos, priešingai – gerokai sumažėjo. Neliko didelio pasiekimų skirtumo tarp vaikinų ir merginų.

III. 30. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

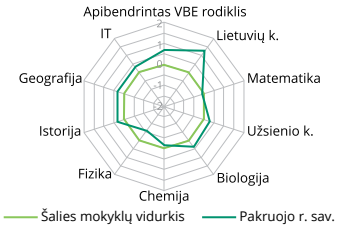

III. 30. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

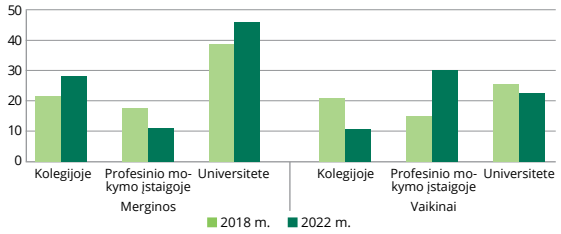

III. 30. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

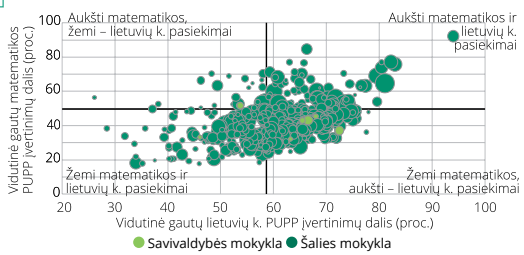

III. 30. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

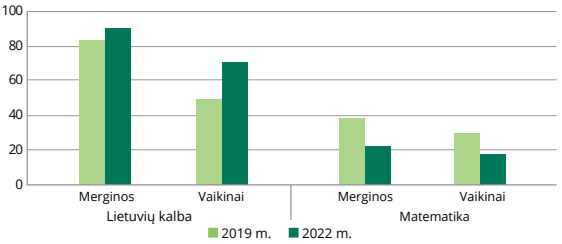

III. 30. 5 pav. Miesto mokyklų mokiniams kyla daugiau kliūčių įsitraukti į visavertį ugdymą: šiose mokyklose skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) yra mažesnė nei kaimo mokyklose.

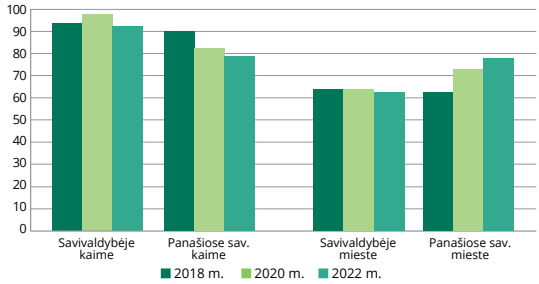

III. 30. 6 pav. Mažėja socialinės atskirties rizika: finansinę paramą gavusių abiturientų, kurie baigę vidurinio ugdymo programą toliau mokosi, dalis (proc.) didėja ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

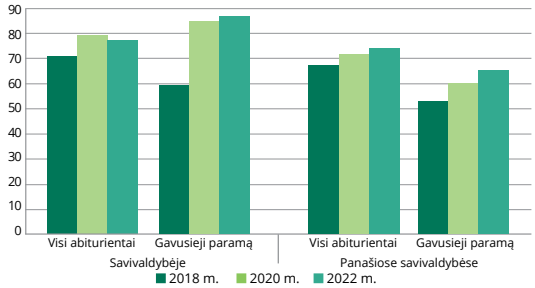

III. 30. 7 pav. Ugdymosi prieinamumo sąlygas negalią turintiems mokiniams blogina tai, kad savivaldybėje nėra nė vienos bendrojo ugdymo mokyklos, kuri pagal nustatytus kriterijus būtų pritaikyta šiems mokiniams.

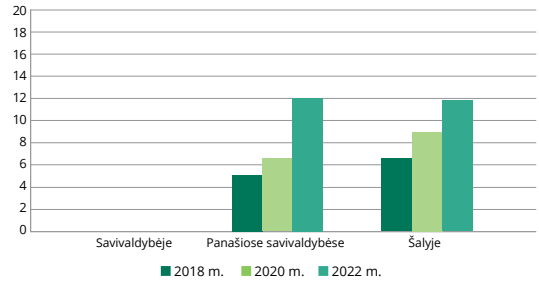

III. 30. 8 pav. Mokymosi galimybėmis naudojasi didesnė dalis (proc.) 16–18 metų merginų nei vaikinų.

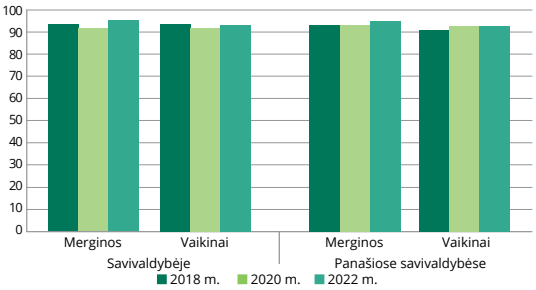

III. 30. 9 pav. Nesimokančių vaikų iki 16 metų dalis (proc.) yra gerokai mažesnė nei panašiose savivaldybėse. Atotrūkio tarp mergaičių ir berniukų nėra.

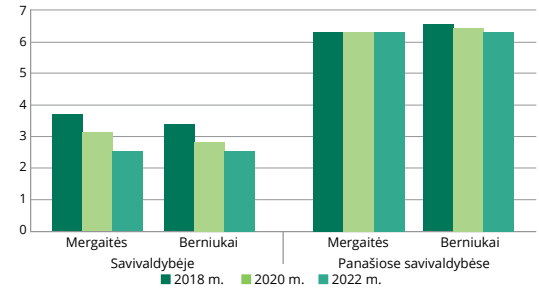

III. 30. 10 pav. Visi miesto mokyklų mokytojai turi reikiamą kvalifikaciją.

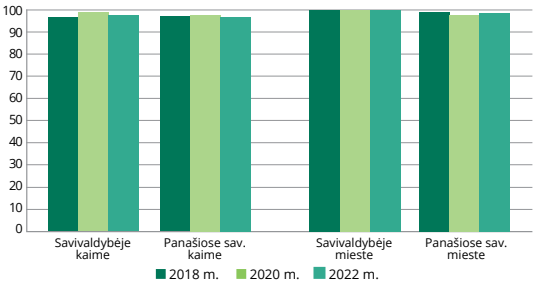

Rekomendacijos

Siekiant užtikrinti prieinamą, įtraukų ir kokybišką švietimą kiekvienam vaikui (mokiniui), svarbu, kad savivaldybėje veiktų teisinga ir sąžininga švietimo sistema. Ir toliau vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, rengti savivaldybės pažangos ataskaitas, nustatyti konkrečius švietimo tikslus ir priemones, susijusias su skirtos švietimo pagalbos užtikrinimu visiems vaikams, pagrindinio ugdymo programos matematikos pasiekimų, vidurinio ugdymo programos fizikos, chemijos dalykų rezultatų gerinimu. Didesnis dėmesys ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo sričiai padėtų labiau motyvuoti mokinius toliau mokytis sulaukus 16 metų, baigus pagrindinio ar vidurinio ugdymo programą, apsispręsti renkantis profesiją, sumažinti socialinę atskirtį. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, kurti STEAM sistemą, sudaryti sąlygas mokiniams ugdytis inovatyvioje aplinkoje, įtraukti juos į kūrybišką praktinių STEAM žinių taikymą. Programos įgyvendinimas padės sudaryti sąlygas mokytojų profesiniam augimui, siekiant atpažinti mokinių poreikius ir kiekvieno mokinio pasiekimus gerinti pagal jo galimybes; užtikrinti kiekvieno mokinio, nepaisant jo fizinių, intelektualinių, socialinių ypatumų ir poreikių, galimybes visavertiškai dalyvauti ugdymo procese; įgyvendinti kultūrinį ir meninį ugdymą, skatinant kultūros edukacijų įvairovę, taikant kūrybines inovacijas. Tęsti mokyklų tinklo optimizavimo procesus, siekiant sumažinti mokinių, besimokančių jungtinėse 1–4 klasėse, skaičių, padidinti vidutinį bendrojo tipo klasės komplekto dydį, atsisakyti nenaudojamų mokyklų pastatų.

31. Palangos miesto savivaldybė

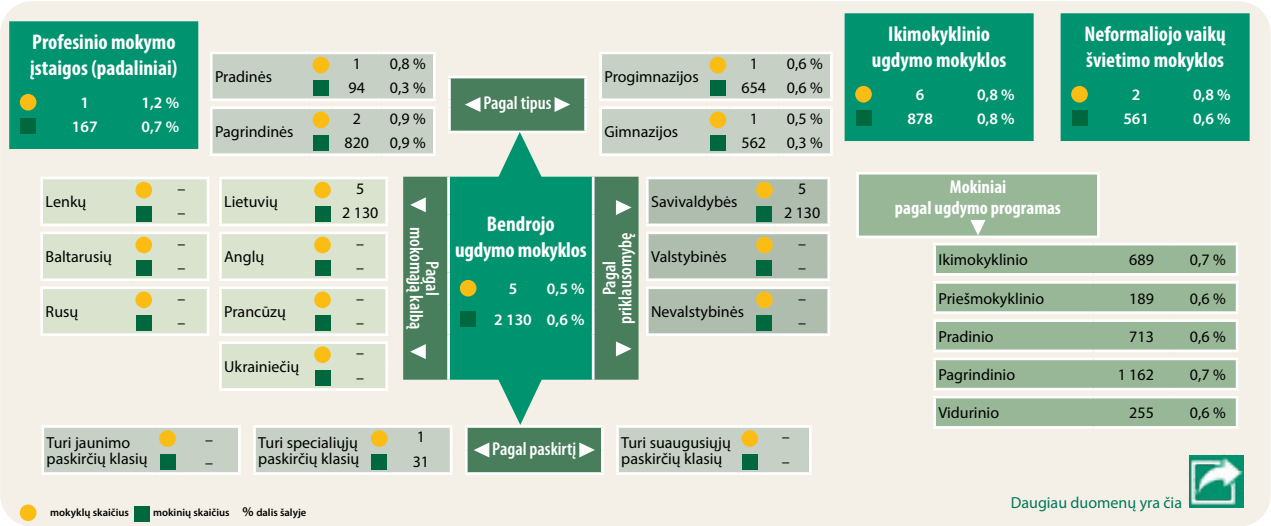

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
15,7↑	9,9↓	887↑	5,4↓	25,2	60,1↓	66,3↑	322↑	15,7↓	12,3↑	94,4↑	0,0↔	40,0↔	24,4↑	12,7↑	0,66↔	91,3↑	0,38↓	76↑	98↔	36,1	220,0↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Švietimo teisingumo ir sąžiningumo užtikrinimas padidina kiekvieno besimokančiojo galimybes patirti mokymosi sėkmę. Savivaldybės mokyklų apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) ir visų VBE rezultatai (išskyrus geografijos) yra geresni už šalies. Sumažėjo abiturientų, išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.), tačiau 2022 m. ji išliko didesnė nei panašiose savivaldybėse ir šalyje. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių k. ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis per trejus metus beveik nesikeitė, tačiau matematikos – reikšmingai suprastėjo, padidėjo skirtumai, ypač lietuvių k. ir literatūros, tarp merginų ir vaikinų pasiekimų. Savivaldybės mokyklos pagal vidutinę gautų PUPP įvertinimų dalį pasižymi žemais matematikos, aukštais – lietuvių k. ir literatūros pasiekimais; pasiekimų skirtumai tarp mokyklų nėra dideli.

III. 31. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

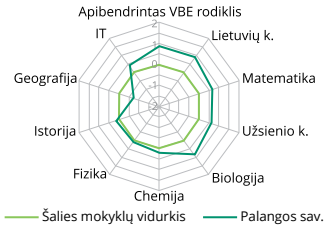

III. 31. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

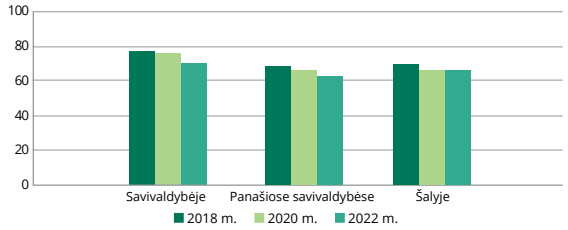

III. 31. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

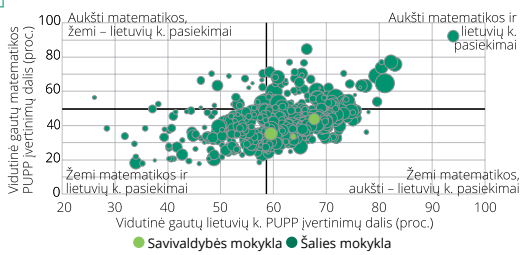

III. 31. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

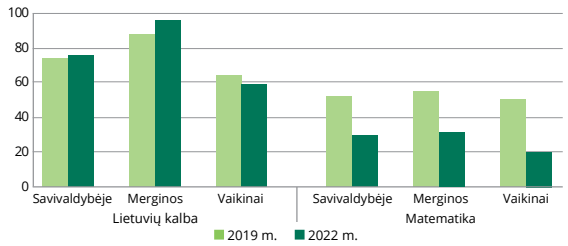

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 31. 5 pav. Skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) reikšmingai išaugo ir yra gerokai didesnė nei panašiose savivaldybėse. Reali švietimo pagalba sudaro sąlygas veiksmingam ugdymui.

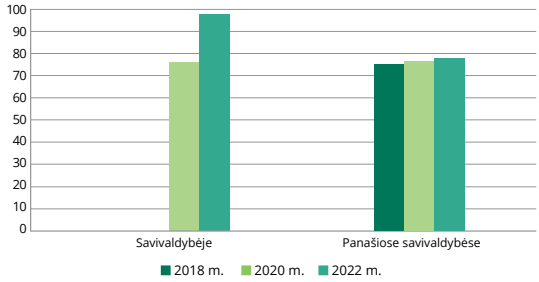

III. 31. 6 pav. Daugiau nei pusės bendrojo ugdymo mokyklų patalpos pagal nustatytus kriterijus yra pritaikytos negalią turintiems mokiniams. Savivaldybėje mokyklos tapo atviresnės nei panašiose savivaldybėse ar šalyje.

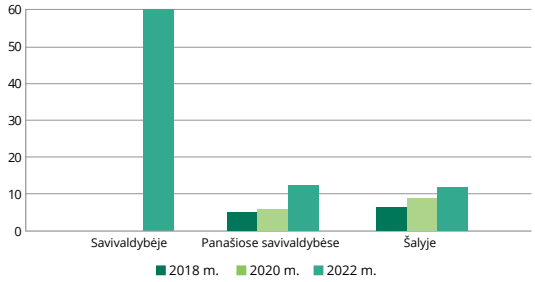

III. 31. 7 pav. Neformaliojo švietimo veikloje dalyvaujančių SUP turinčių mokinių dalis (proc.) yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

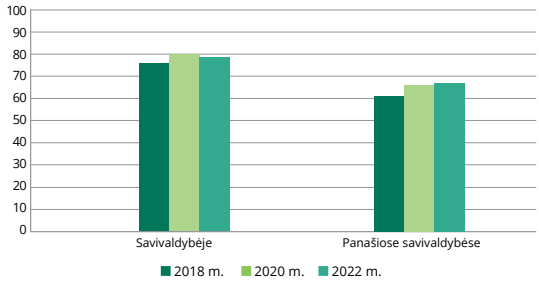

III. 31. 8 pav. Bendrojo ugdymo mokyklų mokiniams nėra sudaryta galimybių dalyvauti profesinių mokyklų modulių programose.

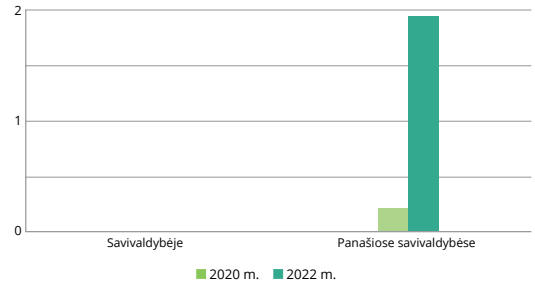

III. 31. 9 pav. Mokytojų, turinčių dalyko kvalifikaciją, kontaktinių valandų dalis (proc.) šiek tiek sumažėjo ir yra mažesnė negu panašiose savivaldybėse.

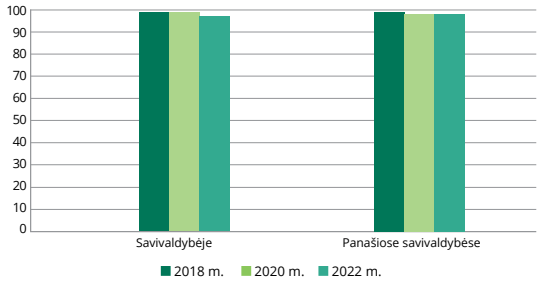

III. 31. 10 pav. Reikšmingai padidėjo paramą gavusių abiturientų, kurie baigę vidurinio ugdymo programą toliau mokosi, dalis (proc.): socialinės atskirties rizika sumažėjo.

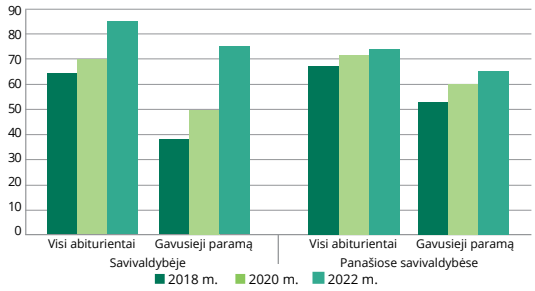

Rekomendacijos

Švietimo teisingumas kuria prielaidas kiekvienam mokiniui visapusiškai pasinaudoti mokymo(si) galimybėmis. Nuosekliai stebint ir analizuojant įvairių veiksnių įtaką švietimo kokybei, svarbu mažinti atotrūkius tarp savivaldybės mokyklų, merginų ir vaikinų pasiekimų, užtikrinti efektyvią švietimo pagalbą ir optimalias ugdymo(si) sąlygas SUP turintiems mokiniams, pagal galimybes padidinti švietimo pagalbos specialistų skaičių. Siekiant atpažinti mokinių poreikius ir kiekvieno mokinio pasiekimus gerinti pagal jo galimybes, būtina tobulinti mokyklų vadovų, mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų kompetencijas bei kvalifikaciją, pritraukti į mokyklas jaunesnių mokytojų. Didinti mokinių (ypač aukštesniųjų klasių) susidomėjimą tiksliaisiais, gamtos mokslais ir gerinti šių dalykų pasiekimus, panaudoti daugiau lėšų šiuolaikiškoms mokymosi priemonėms įsigyti. Skatinti mokinių įsitraukimą į neformaliojo švietimo veiklas, plečiant jų įvairovę, atsižvelgiant į mokinių (ypač SUP) ugdymosi poreikius ir tikslus, sudaryti sąlygas mokinių saviraiškai, socializacijai ir gebėjimų plėtotei, įveiklinti kultūrinę ir edukacinę aplinką, pagal įtraukiojo ugdymo principus atnaujinti ir plėsti neformaliojo ugdymosi infrastruktūrą ir priemones. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje ir siekiant užtikrinti kuo aukštesnę švietimo kokybę ir veiksmingiau paskirstyti išteklius, sukurti paveikų mokyklų tinklaveikos modelį, kuris padės mažinti pasiekimų skirtumus, sudarys sąlygas visiems savivaldybės mokiniams ugdytis inovatyvioje aplinkoje, įtrauks juos į kūrybišką STEAM praktinių žinių taikymą.

32. Panevėžio miesto savivaldybė

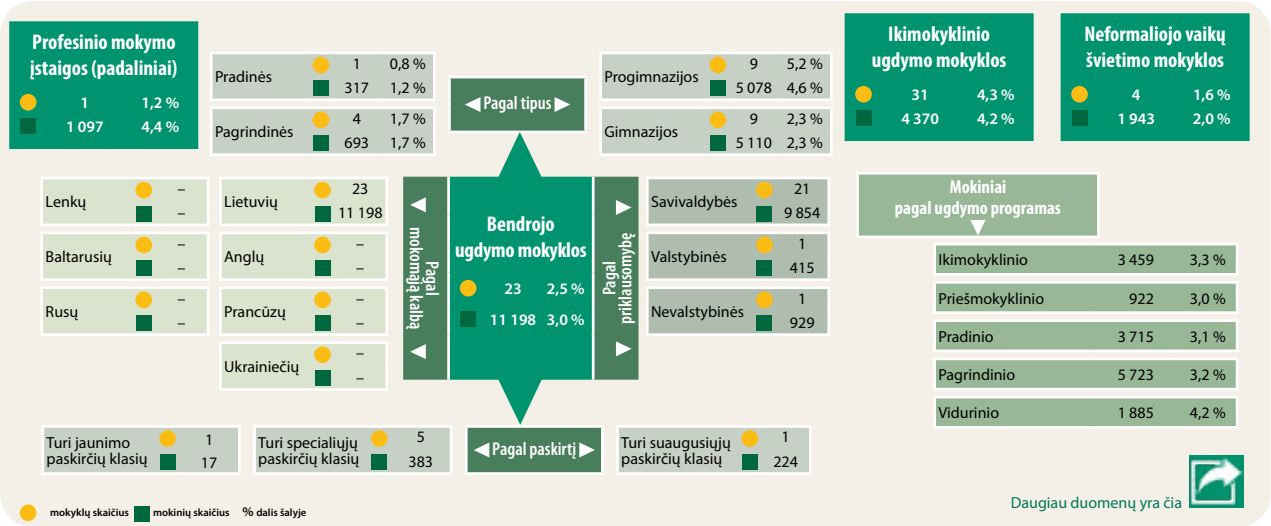

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
1,7↑	8,5↓	1027↑	6,1↓	14,5	63,1↓	65,4↑	212↑	24,8↓	11,8↑	95,1↑	0,6↑	0,0↔	23,9↔	12,5↓	0,85↔	93,6↑	0,34↓	68↑	99↔	2,0	152,8↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Gerėjanti socialinė, ekonominė aplinka, aukšta mokytojų kvalifikacija nepaveikė mokinių mokymosi pasiekimų. Per metus suprastėjo VBE rezultatai (standartizuotais taškais). Apibendrintas savivaldybės mokyklų VBE rodiklis yra žemesnis nei šalies. Socialinių mokslų, biologijos ir fizikos VBE rezultatai yra geresni nei šalies, kitų dalykų – prastesni. Padidėjo abiturientų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais tęsiančių mokslą, dalis (proc.). Didesnė abiturientų, ypač merginų, dalis pasirinko studijuoti universitete, o tęsiančiųjų mokslą kolegijoje – sumažėjo. Per PUPP bent pagrindinį matematikos dalyko mokymosi lygį pasiekusių mokinių dalis yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse, o lietuvių k. ir literatūros – panaši, tačiau skiriasi rodiklių reikšmės tarp vaikinų ir merginų. Pagal vidutinę įvertinimų dalį PUPP rezultatai atskleidžia atotrūkį tarp mokyklų.

III. 32. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

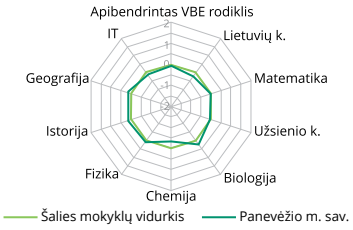

III. 32. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

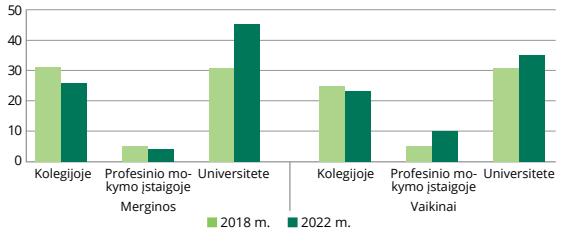

III. 32. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

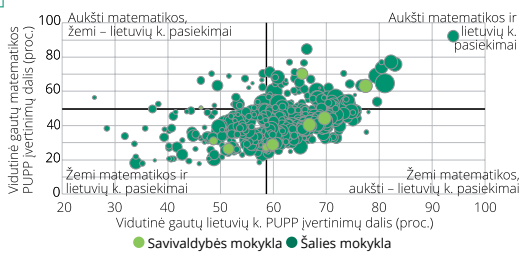

III. 32. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

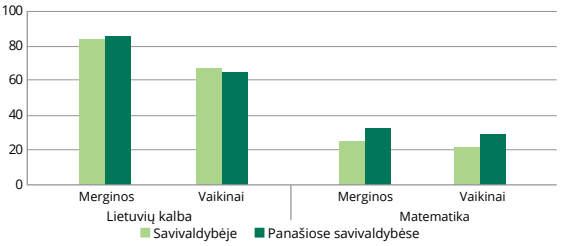

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 32. 5 pav. Gerėja sąlygos įsitraukti į visavertį ugdymą: skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) pastaraisiais metais išaugo, ir kasmet ji yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

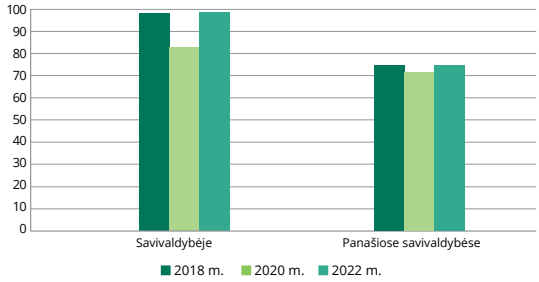

III. 32. 6 pav. Gerėja ugdymosi prieinamumas negalią turintiems mokiniams: bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pritaikytos pagal nustatytus kriterijus, dalis (proc.) padidėjo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse ir šalyje.

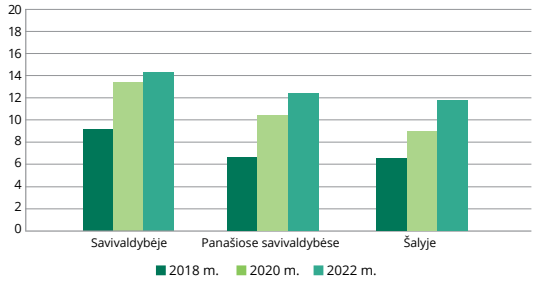

III. 32. 7 pav. Abiturientų, kurie gavo finansinę ar kitokią paramą ir baigę vidurinio ugdymo programą toliau mokosi, dalis (proc.) yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

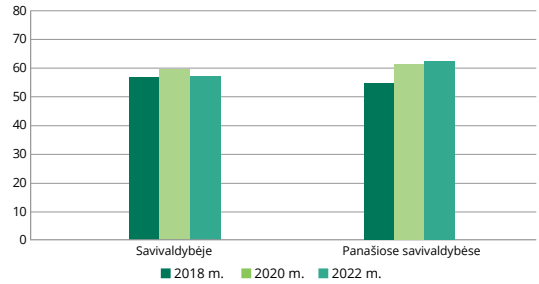

III. 32. 8 pav. Mažesnė dalis (proc.) suaugusiųjų nei panašiose savivaldybėse pasinaudojo galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas. Reikšmių skirtumas tarp moterų ir vyrų sumažėjo.

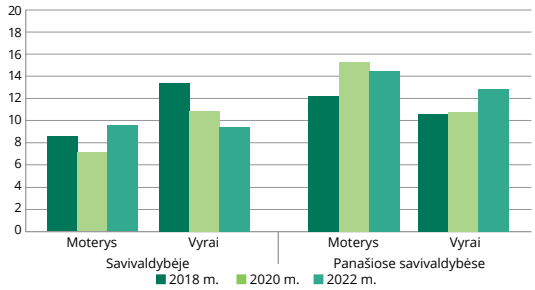

III. 32. 9 pav. Savivaldybės mokyklose neliko per didelių klasių komplektų: šiuo atžvilgiu mokiniams sudarytos panašios sąlygos ugdytis.

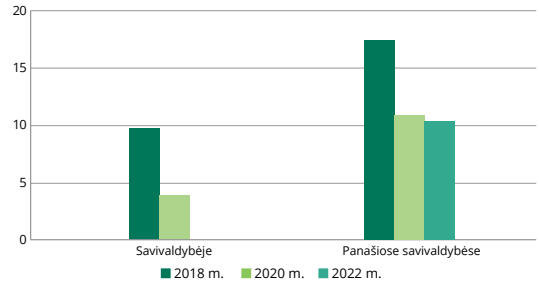

III. 32. 10 pav. Socialinės atskirties rizika išlieka: nors nesimokančių mokyklinio amžiaus (iki 16 metų) vaikų dalis (proc.) sumažėjo, ji yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

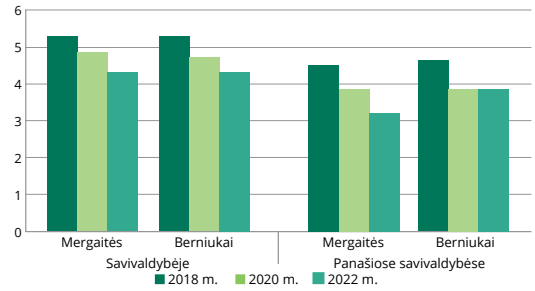

Rekomendacijos

Garantuojant švietimo teisingumo principų – lygių galimybių, prieinamumo ir įtraukties – įgyvendinimą, svarbu pagerinti ugdymo sąlygas mokyklose, modernizuojant jų infrastruktūrą, stiprinant ir plėtojant įtraukiojo ugdymo galimybes kiekvienoje mokykloje. Tikslinga panaudoti daugiau mokymo lėšų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose organizuoti. Vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, analizuoti įvairių veiksnių įtaką kokybiškam švietimui ir jo teisingumui, siekiant sumažinti mokymosi pasiekimų atotrūkį tarp skirtingų mokinių grupių ir mokyklų. Ieškoti ir šalinti priežastis, kurios lemia prastus PUPP matematikos pasiekimus ir VBE rezultatų blogėjimą, priimti bendrą miesto mokyklų susitarimą dėl mokymosi pažangos gerinimo, didinti neformaliojo švietimo pasiūlą. Švelninant socialinės atskirties riziką savivaldybėje, telkti pastangas nesimokančių mokyklinio amžiaus (iki 16 m.) vaikų daliai sumažinti, pritraukti kuo daugiau besimokančiųjų pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, tobulinti pedagogų kompetencijas lyderystės, įtraukties, STEAM ir kultūrinio ugdymo srityse, skatinti mokyklų vadovų, mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų bendradarbiavimą, gerųjų praktikų ir patirties sklaidą, aktyvinti mokyklų tinklaveiką savivaldybėje. Kurti ir įgyvendinti ilgalaikes programas, padėsiančias subalansuoti pedagoginio personalo sudėtį pagal amžių ir patirtį.

33. Panevėžio rajono savivaldybė

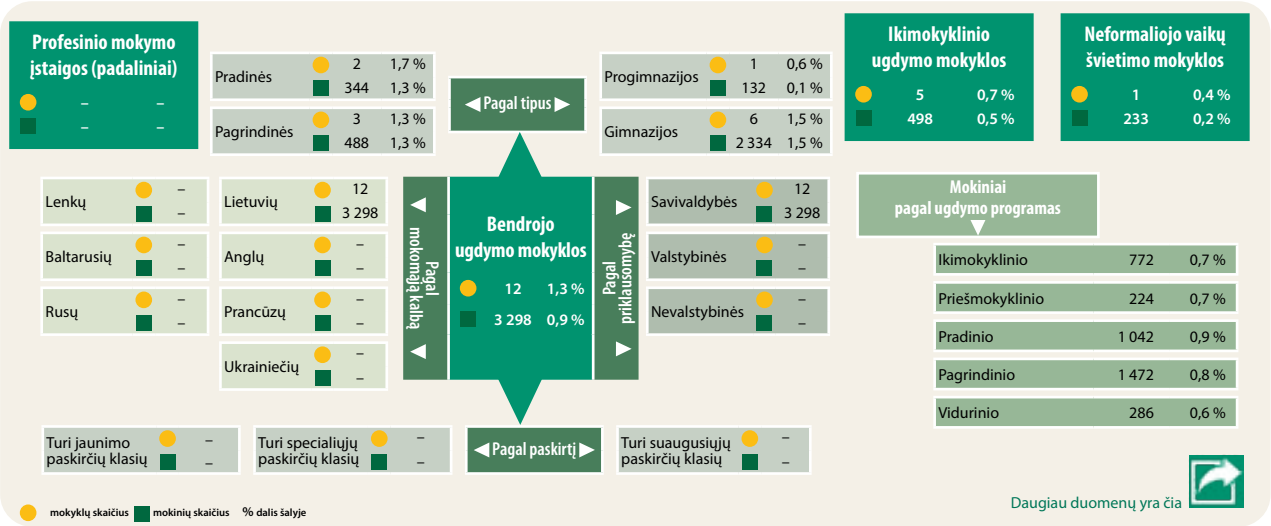

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
2,8↓	8,4↑	914↑	22,7↑	26,8	44,4↑	49,2↑	290↑	20,9↓	18,9↑	86,0↑	5,2↑	33,3↑	16,8↑	10,4↑	0,98↓	90,8↑	0,40↓	68↓	98↔	0,0	154,3↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Mokinių mokymosi pasiekimų rodikliai didelio pagerėjimo nerodo. Pagerėjus vaikinų PUPP lietuvių k. ir literatūros pasiekimams, sumažėjo pasiekimų atotrūkis tarp vaikinų ir merginų. Tačiau itin sumažėjo per PUPP bent pagrindinį matematikos dalyko mokymosi lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.), ypač merginų. Pagal vidutinę įvertinimų dalį PUPP rezultatai atskleidžia atotrūkį tarp mokyklų. Apibendrintas savivaldybės mokyklų VBE rodiklis yra žemesnis nei šalies. Socialinių mokslų ir biologijos VBE rezultatai išlieka geresni už šalies vidurkį, pagerėjo fizikos ir lietuvių k. VBE rezultatai. Per ketverius metus padidėjo abiturientų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais tęsiančių mokslą, dalis. Gerokai išaugo ir merginų, ir vaikinų, pasirinkusių mokytis profesinio mokymo įstaigoje, dalis. Merginų, tęsiančių mokslą universitete, dalis išaugo; vaikinų, atvirkščiai – sumažėjo, bet padidėjo besimokančiųjų kolegijoje dalis.

III. 33. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

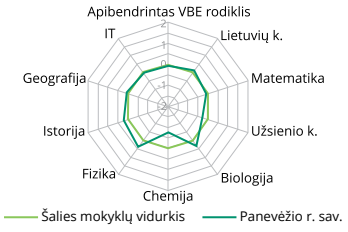

III. 33. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

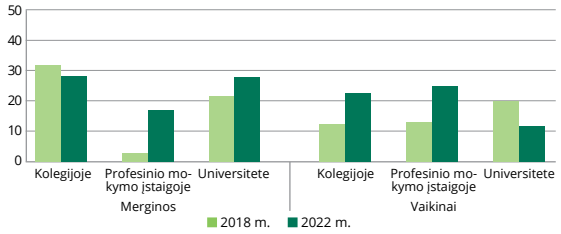

III. 33. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

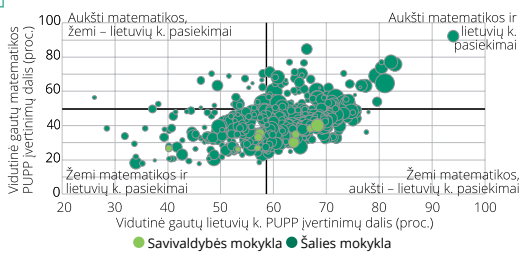

III. 33. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

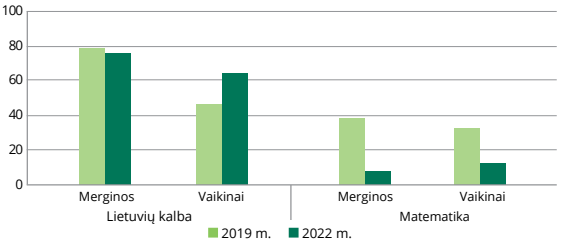

III. 33. 5 pav. Pastebima pozityvių pokyčių tendencija vienodo starto galimybių atžvilgiu: 1–4 klasių grupėje per didelių klasių komplektų dalis (proc.) sumažėjo ir yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

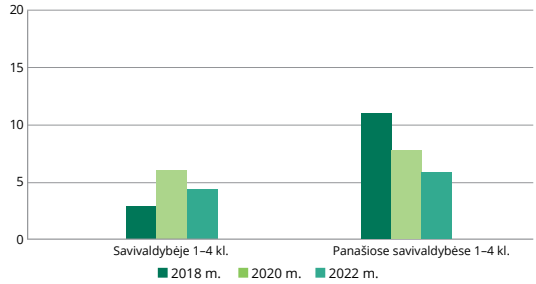

III. 33. 6 pav. Savivaldybės mokyklose beveik visos kontaktinės valandos paskirstytos mokytojams, turintiems dalyko kvalifikaciją.

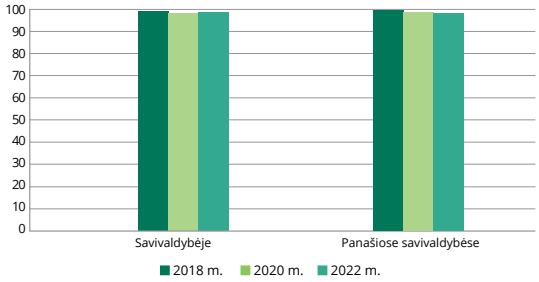

III. 33. 7 pav. Padidėjo po 10 klasės (II gimnazijos kl.) toliau besimokančių SUP mokinių dalis (proc.).

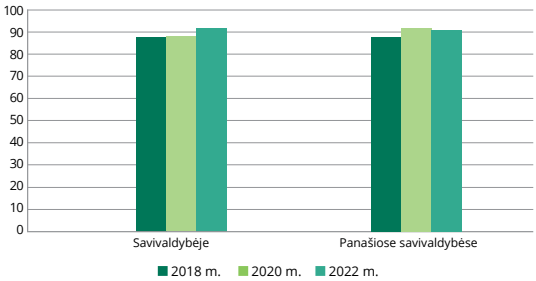

III. 33. 8 pav. Švietimo pagalba prieinama ne visiems mokiniams – skirtą švietimo pagalbą gauna mažesnė dalis (proc.) mokinių nei panašiose savivaldybėse.

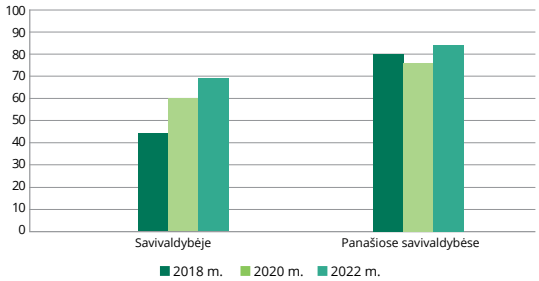

III. 33. 9 pav. Bendrojo ugdymo mokyklų mokiniams nesudaryta galimybė dalyvauti profesinio mokymo įstaigų modulių programose.

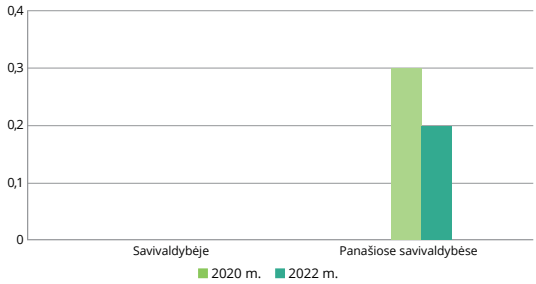

III. 33. 10 pav. Socialinės atskirties rizika išlieka: mokyklos nelankančių mokyklinio amžiaus (iki 16 m.) vaikų dalis (proc.) yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

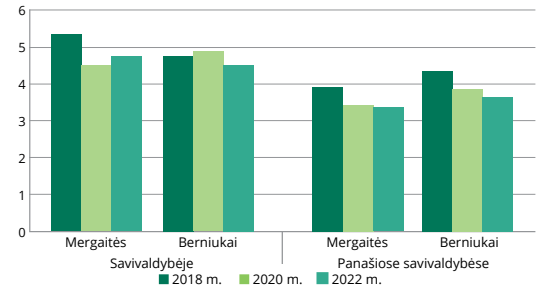

Rekomendacijos

Garantuojant švietimo teisingumo principų įgyvendinimą, svarbu didinti švietimo prieinamumą, sudarant vienodas sąlygas gauti kokybišką mokymą kiekvienam mokiniui, mažinant per didelių ir jungtinių 1–4 klasių skaičių savivaldybėje. Pagal atnaujinto ugdymo turinio principus modernizuoti ir plėsti švietimo įstaigų infrastruktūrą, siekiant pagerinti įtraukiojo, STEAM ir kultūrinio ugdymo galimybes, panaudoti daugiau mokymo lėšų mokymo priemonėms įsigyti. Analizuojant mokinių pasiekimus, numatyti priemones, lemiančias geresnius mokinių pagrindinio ugdymo matematikos, vidurinio ugdymo – chemijos, užsienio k., matematikos ir informacinių technologijų pasiekimus ir mažinančias rezultatų skirtumus tarp skirtingų mokyklų. Didinant mokytojų atsakomybę už ugdymo rezultatus ir savo profesinį tobulėjimą, sudaryti sąlygas siekti karjeros ir įgyti jų kompetenciją ir praktinę veiklą atitinkančias kvalifikacines kategorijas. Siekiant sušvelninti socialinės atskirties riziką, mažinti mokyklos nelankančių mokyklinio amžiaus (iki 16 m.) vaikų skaičių; sudaryti galimybę bendrojo ugdymo mokyklų mokiniams dalyvauti profesinio mokymo įstaigų modulių programose. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, plėtoti ugdymo veiklas įtraukties, STEAM, lyderystės ir kultūrinio ugdymo srityse, stiprinti švietimo įstaigų tinklaveiką, bendradarbiavimą. Ruošiantis įtraukiajam ugdymui, mokymo procese taikyti universalaus dizaino principus, užtikrinti švietimo pagalbos prieinamumą savivaldybėje, panaudojant daugiau mokymo lėšų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose organizuoti. Tęsti mokyklų tinklo optimizavimo procesus.

34. Pasvalio rajono savivaldybė

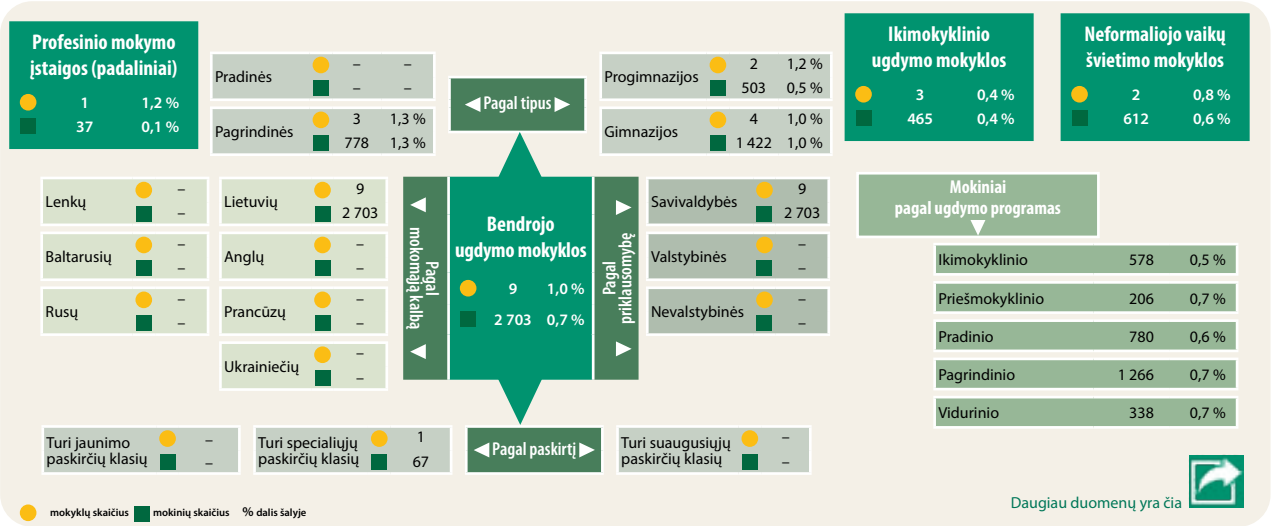

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginiai mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
7,1↓	9,8↑	906↑	9,8↑	23,0	43,6↑	81,1↑	215↑	56,6↑	17,9↓	86,7↓	13,6↑	25,0↑	17,9↑	10,8↑	0,96↔	89,8↑	0,43↓	77↑	98↔	7,9	163,0↑

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Socialinis, ekonominis kontekstas nėra palankus siekti aukštos ugdymo kokybės, tačiau savivaldybės mokyklų apibendrintas VBE rodiklis pagerėjo ir yra aukštesnis už šalies vidurkį. Užsienio k., informacinių technologijų ir matematikos VBE rezultatai (standartizuotais taškais) išlieka prastesni nei šalies. Per ketverius metus sumažėjo abiturientų, įgijusių išsilavinimą ir tais pačiais metais tęsiančių mokslą, dalis (proc.), ypač kaimo mokyklų. Mažiau kaimo mokyklų abiturientų pasirinko toliau mokytis profesinio mokymo įstaigoje, tačiau padaugėjo tęsiančiųjų mokslą universitete. Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių vaikinų dalis yra didesnė nei panašiose savivaldybėse, rodiklio reikšmės rodo vaikinų ir merginų pasiekimų skirtumus. Didžiosios dalies savivaldybės mokyklų PUPP lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos įvertinimai 2022 m. buvo prastesni nei vidutiniai.

III. 34. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

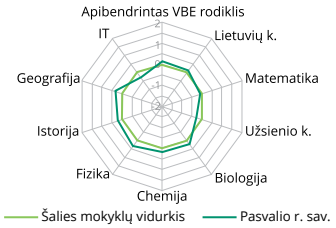

III. 34. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

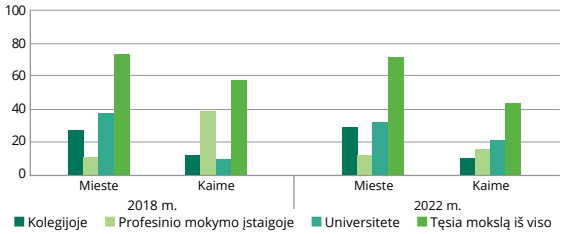

III. 34. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

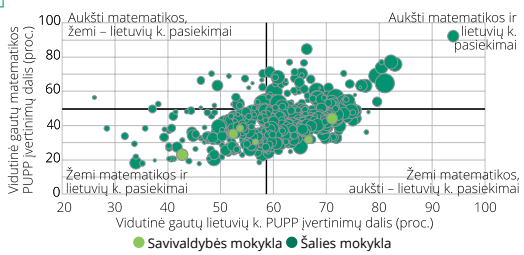

III. 34. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

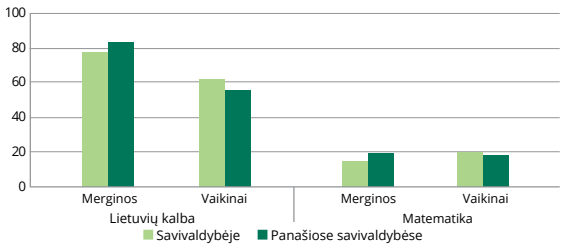

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 34. 5 pav. Skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) yra didesnė nei panašiose savivaldybėse. Skiriasi šio rodiklio reikšmės miesto ir kaimo mokyklose.

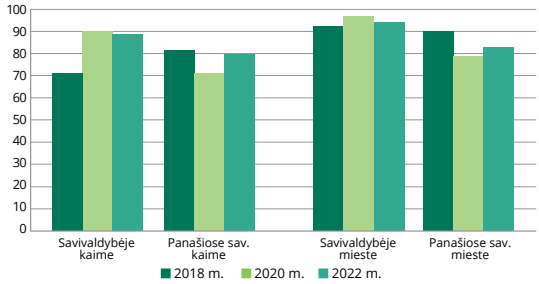

III. 34. 6 pav. Negalią turintiems mokiniams gali kilti kliūčių įsitraukti į visavertį ugdymą: nėra nė vienos bendrojo ugdymo mokyklos, kurios patalpos pagal nustatytus kriterijus būtų pritaikytos šiems vaikams.

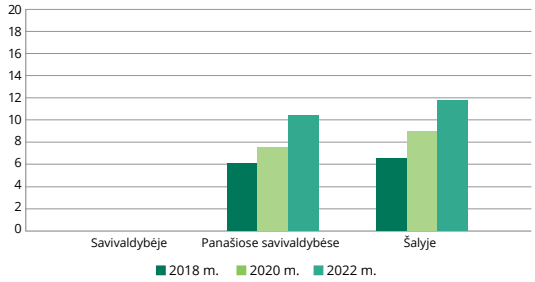

III. 34. 7 pav. Socialinės atskirties rizika mažėja: abiturientų, kurie gavo finansinę ar kitokią paramą ir baigę vidurinio ugdymo programą toliau mokosi, dalis (proc.) didėja.

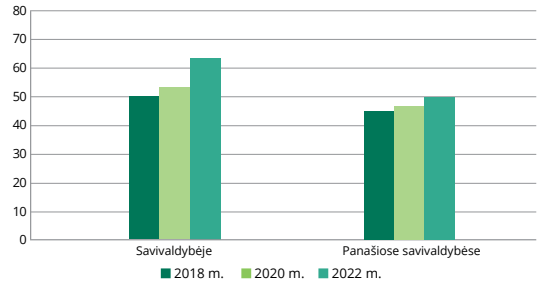

III. 34. 8 pav. Savivaldybės mokyklose visos kontaktinės valandos paskirstytos mokytojams, turintiems dalyko kvalifikaciją.

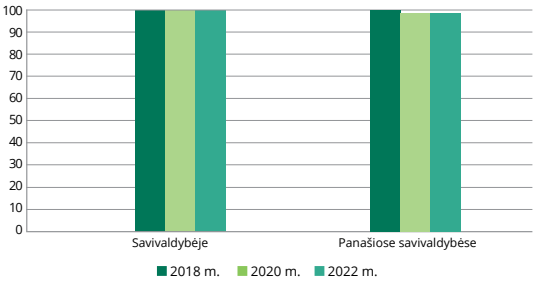

III. 34. 9 pav. Galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas pasinaudojo mažesnė dalis (proc.) suaugusiųjų nei panašiose savivaldybėse.

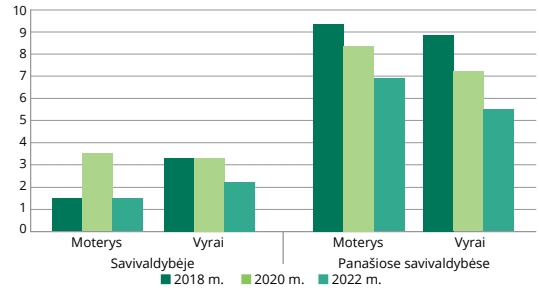

III. 34. 10 pav. Didėja švietimo įstaigas lankančių 16–18 metų mokinių dalis (proc.).

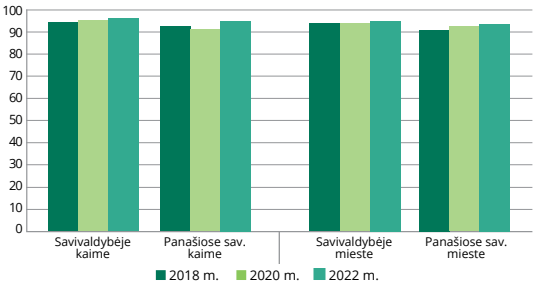

Rekomendacijos

Siekiant užtikrinti švietimo teisingumą savivaldybėje, svarbu toliau kurti prielaidas kiekvienam mokiniui pasinaudoti mokymo(si) galimybėmis: mažinti 1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalį; panaudoti daugiau mokymo lėšų, skirtų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose. Vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną (atkreipti dėmesį į sumažėjusią besimokančiųjų pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas aprėptį), analizuoti įvairių veiksnių įtaką švietimui ir jo teisingumui. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, stiprinti švietimo bendruomenės profesinį kapitalą, skatinti ir plėtoti mokyklų vadovų, mokytojų ir mokinių lyderystę, diegti inovacijas, tobulinti pedagoginio personalo profesinę sąveiką, ieškoti veiksmingesnių ugdymo metodų ir juos taikyti, stiprinti mokytojų kompetencijas taikyti universalaus dizaino principus ir plėtoti įtraukiojo ugdymo praktikas, tobulinti mokytojų kompetencijas, leidžiančias organizuoti integruotą tyrinėjimu ir kūrybingumu grįstą STEAM ugdymą. Kurti modernią STEAM ir kultūrinio ugdymo infrastruktūrą, didinti mokymo(si) pasiūlą ir prieinamumą. Gerinti vidurinio ugdymo programos matematikos, informacinių technologijų, užsienio k. mokymosi pasiekimus. Didinant mokyklų turimų išteklių prieinamumą ir plėtojant švietimo įstaigų tinklaveiką, siekti gerinti mokinių pasiekimus, mažinti skirtumus tarp mokyklų, vaikinų ir merginų. Tęsiant mokyklų tinklo pertvarką, didinti vidutinio bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydį ir optimizuoti mokytojų vidutinį pamokinio darbo krūvį.

35. Plungės rajono savivaldybė

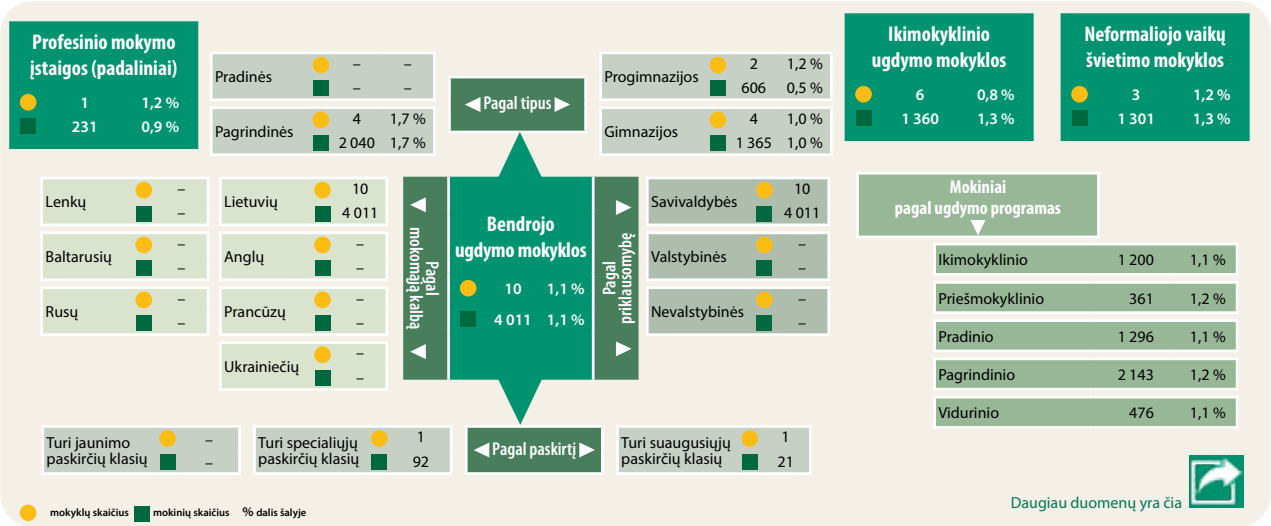

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
1,7↓	8,3↓	995↑	7,1↑	17,9	43,6↑	95,3↑	284↑	42,4↑	13,5↔	91,5↑	0,0↑	11,1↑	21,0↑	12,1↑	0,74↔	89,1↑	0,37↓	72↑	97↓	2,5	161,3↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Švietimo teisingumas besimokančiųjų atžvilgiu sudaro prielaidas išvengti socialinės atskirties. Abiturientų, išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) – didesnė už panašių savivaldybių ir šalies mokyklų dalį, tačiau nemažas šio rodiklio reikšmių skirtumas tarp kaimo ir miesto mokyklų gali lemti skirtingas tolesnio išsilavinimo galimybes. Geografijos, lietuvių k., fizikos VBE rezultatai ir apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) yra geresni už šalies vidurkį, tačiau daugumos dalykų VBE rezultatai – prastesni. Geriausiai išlaikytas geografijos, prasčiausiai – istorijos VBE. Bent pagrindinį PUPP lietuvių k. ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių merginų ir vaikinų dalys padidėjo, o matematikos – sumažėjo, tačiau atotrūkis tarp merginų ir vaikinų išliko. Daugumos mokyklų PUPP pasiekimai – neišskirtiniai (vienos mokyklos – žemi matematikos ir lietuvių k. ir literatūros pasiekimai).

III. 35. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

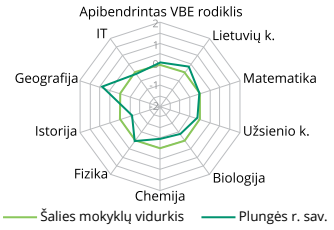

III. 35. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

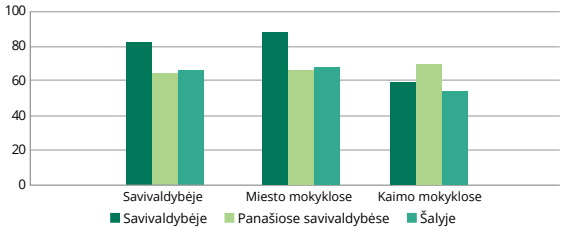

III. 35. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

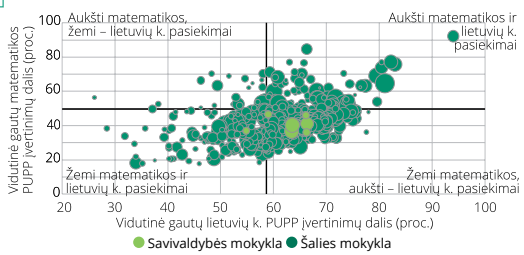

III. 35. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

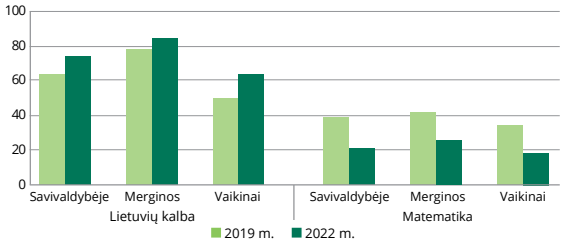

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 35. 5 pav. Kaimo mokyklų mokiniams kyla daugiau kliūčių įsitraukti į visavertį ugdymą: šiose mokyklose skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) yra mažesnė nei miesto.

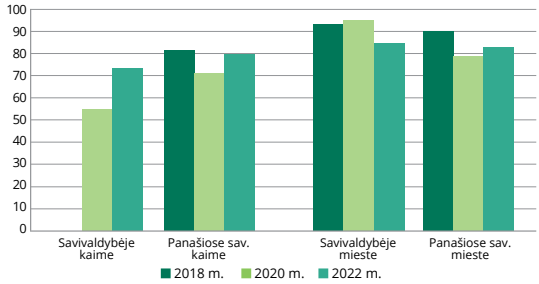

III. 35. 6 pav. Neformaliojo švietimo veikloje dalyvaujančių SUP turinčių mokinių dalis (proc.) padidėjo ir tapo lygi panašių savivaldybių rodiklio reikšmei.

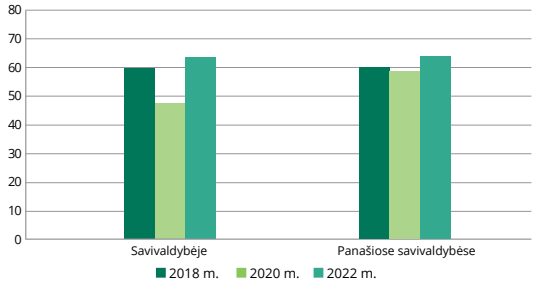

III. 35. 7 pav. Reikšmingai sumažėjo paramą gavusių abiturientų, kurie baigę vidurinio ugdymo programą toliau mokosi, dalis (proc.): socialinės atskirties rizika padidėjo.

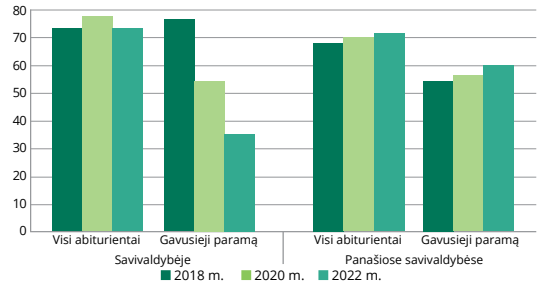

III. 35. 8 pav. Palyginti su panašiomis savivaldybėmis, galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas savivaldybėje pasinaudojo mažesnės moterų ir vyrų dalys (proc.).

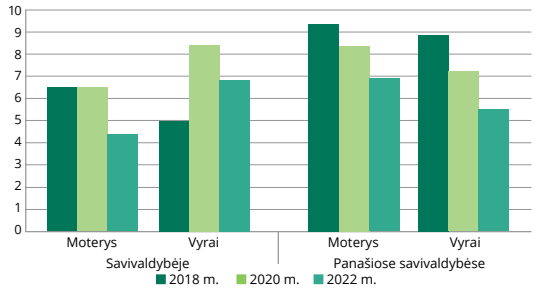

III. 35. 9 pav. Miesto mokyklose visos kontaktinės valandos yra paskirstytos mokytojams, turintiems dalyko kvalifikaciją.

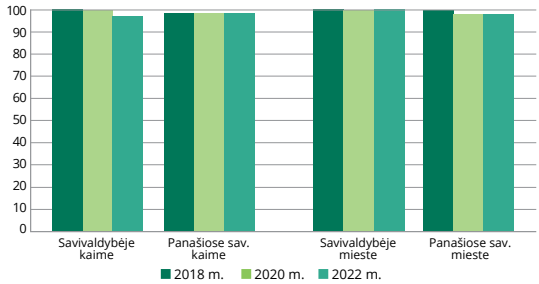

III. 35. 10 pav. Savivaldybės mokyklose neliko per didelių klasių komplektų: šiuo atžvilgiu mokiniams sudarytos panašios sąlygos ugdytis.

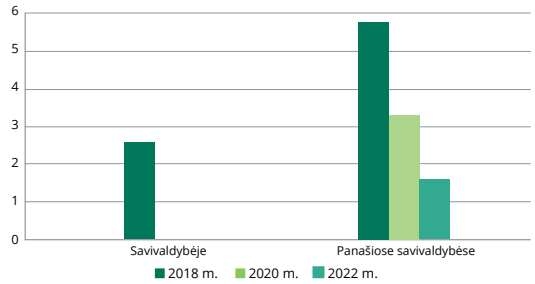

Rekomendacijos

Švietimo teisingumą sudaro harmoninga švietimo prieinamumo, tolygumo ir pagalbos būdų dermė. Plėtojant teisingą švietimo sistemą, rekomenduojama didinti ankstyvojo ugdymo prieinamumą savivaldybėje. Analizuojant švietimo būklę ir pokyčius, svarbu numatyti priemones pagrindinio ugdymo programos matematikos pasiekimams gerinti, skirtumams tarp merginų ir vaikinų mažinti, vidurinio ugdymo programos dalykų (išskyrus lietuvių k. ir literatūros, fizikos ir geografijos) rezultatams gerinti. Siekiant atliepti kiekvieno mokinio mokymosi poreikius, būtina skatinti kryptingą mokytojų ir vadovų kvalifikacijos tobulinimą, į mokyklas pritraukti jaunų specialistų. Pasinaudojus „Tūkstantmečio mokyklų“ programos teikiamomis galimybėmis, gilinti STEAM ugdymo kryptį švietimo įstaigose, sukuriant reikiamą infrastruktūrą, numatant tarpinstitucinio bendradarbiavimo galimybes, pašalinant fizines, informacines, socialines kliūtis, įgalinant kiekvieną mokinį siekti mokymosi sėkmės. Gerinant įtrauktį savivaldybės švietimo sistemoje, didinti neformaliojo švietimo programų pasiūlą ugdymo įstaigose ir skatinti SUP mokinius dalyvauti jose, panaudoti daugiau mokymo lėšų, skirtų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose, didinti švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalį kaimo mokyklose, jose įdarbinant daugiau švietimo pagalbos specialistų, rūpintis ugdymo įstaigų pritaikymu negalią turintiems vaikams. Siekiant mažinti socialinės atskirties rizikos veiksnius, vykdyti kryptingą profesinį orientavimą, atkreipiant dėmesį į paramą gaunančius baigiamųjų klasių mokinius, skatinti suaugusiuosius pasinaudoti galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas.

36. Prienų rajono savivaldybė

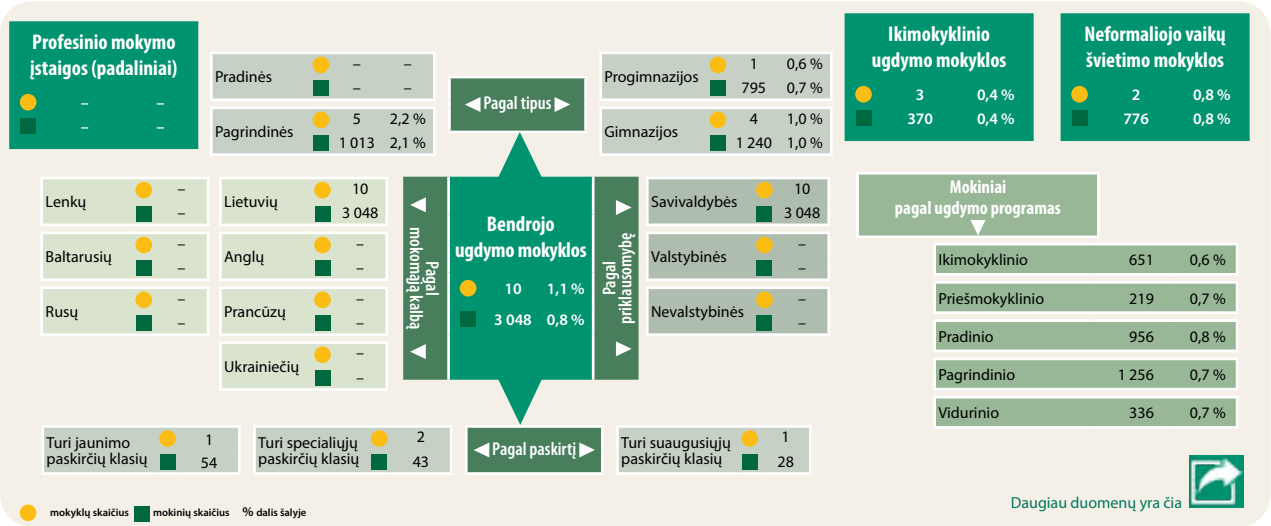

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
1,5↑	7,3↑	914↑	6,5↑	23,0	45,6↑	68,4↑	293↑	18,2↓	16,7↑	90,7↑	2,8↑	30,0↑	17,1↑	10,2↑	0,88↑	87,8↑	0,57↑	77↑	96↔	7,2	158,0↑

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Savivaldybės socialinis, ekonominis, kultūrinis kontekstas gana palankus. Apibendrintas savivaldybės mokyklų VBE rodiklis (standartizuotais taškais) šiek tiek padidėjo ir yra lygus šalies mokyklų vidurkiui, tačiau palyginti prastesni chemijos, informacinių technologijų ir matematikos rezultatai. Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.) per ketverius metus padidėjo tiek miesto, tiek kaimo mokyklose. Gerokai išaugo abiturientų, pasirinkusių toliau mokytis profesinio mokymo įstaigoje, dalis. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) gerokai padidėjo, tačiau susidarė didelis atotrūkis tarp merginų ir vaikinų. Gerokai sumažėjo bent pagrindinį matematikos mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis.

III. 36. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

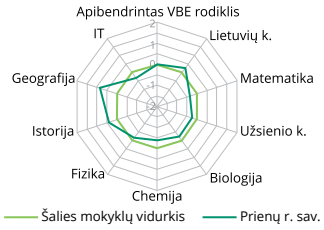

III. 36. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

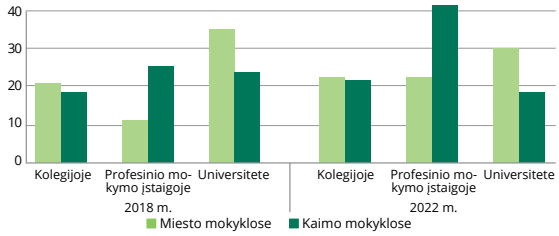

III. 36. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

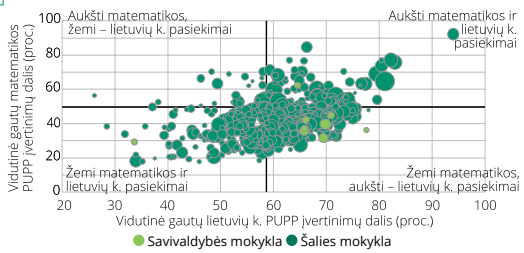

III. 36. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

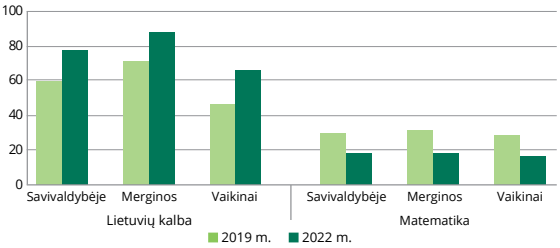

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 36. 5 pav. Galimybės įsitraukti į visavertį ugdymą gaunant skirtą švietimo pagalbą gerokai išaugo, tačiau miesto mokyklose ši reikmė užtikrinama daug didesnei mokinių daliai (proc.) nei kaimo mokyklose.

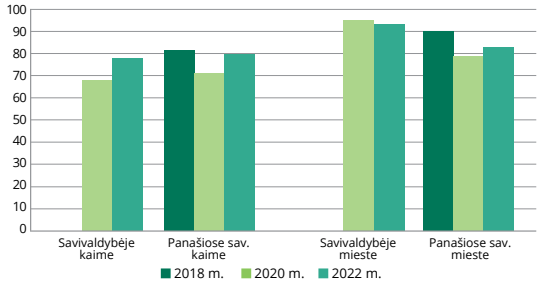

III. 36. 6 pav. Gerėjančius įtraukties procesus rodo didėjanti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių, tęsiančių mokslą po 10 klasės, dalis (proc.).

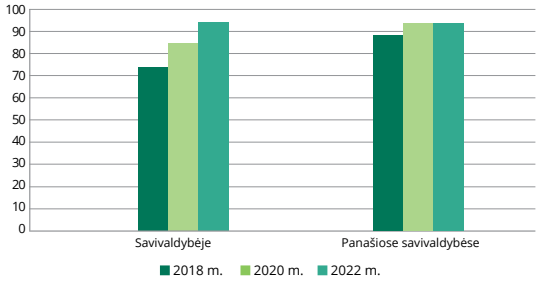

III. 36. 7 pav. Neformaliojo švietimo veikloje dalyvaujančių specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių dalis (proc.) padidėjo, vadinasi, jiems pagerėjo galimybės dalyvauti mokyklos ir vietos bendruomenės gyvenime.

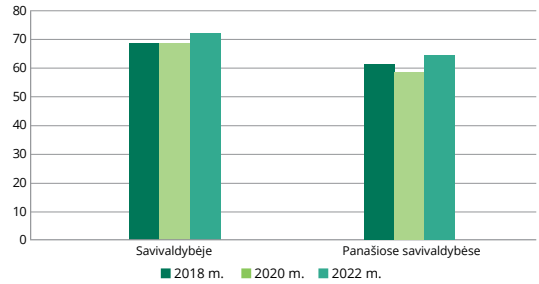

III. 36. 8 pav. Negalią turintiems mokiniams gali kilti kliūčių įsitraukti į visavertį ugdymą: nėra nė vienos bendrojo ugdymo mokyklos, kurios patalpos pagal visus nustatytus kriterijus būtų pritaikytos šiems vaikams.

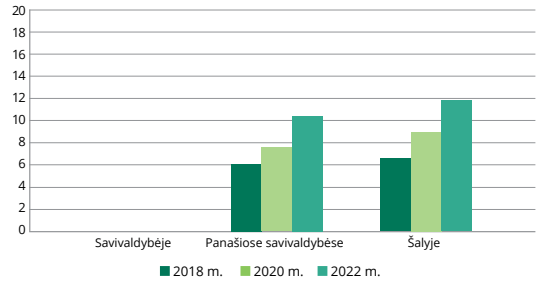

III. 36. 9 pav. Kaimo mokyklose reikiamą kvalifikaciją turinčių mokytojų dalis (proc.) sumažėjo ir yra mažesnė nei miesto mokyklose.

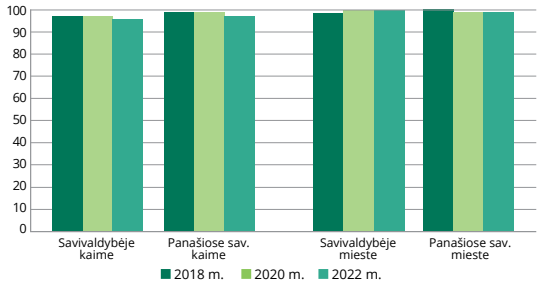

III. 36. 10 pav. Socialinės atskirties riziką didina nemažas abiturientų, įstojusių į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose, dalies (proc.) skirtumas tarp kaimo ir miesto. Tiek mieste, tiek kaime tokių abiturientų yra mažiau nei panašiose savivaldybėse.

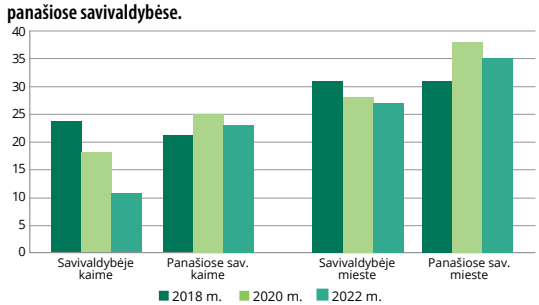

Rekomendacijos

Teisinga ir sąžininga švietimo sistema kiekvienoje pakopoje yra vienas iš veiksnių, vedančių į mokinio mokymosi sėkmę. Pasinaudojant gana palankias sąlygas švietimui suteikiančio socialinio, ekonominio, kultūrinio savivaldybės konteksto galimybėmis, sukaupta švietimo lyderystės patirtimi, tikslinga toliau plėtoti darniai veikiantį, nuolat atsinaujinantį, švietimo programų įvairovę ir prieinamumą užtikrinantį mokyklų tinklą. Ypač didelį dėmesį reikėtų skirti kaimo mokykloms stiprinti, nes švietimo pagalbos teikimo trikdžiai, ribotos kvalifikuotų specialistų pritraukimo, materialiosios mokyklų aplinkos pritaikymo prie besikeičiančių poreikių galimybės ir kiti panašūs veiksniai šių mokyklų mokiniams sudaro ne tokias palankias sąlygas visavertiškai ugdytis ir planuoti karjerą, kaip jų bendraamžiams miesto mokyklose, didina socialinės atskirties riziką savivaldybėje. Atsižvelgiant į tai ir į 2022 m., kaip ir ankstesniais metais, išlikusius prastus gamtos mokslų, užsienio kalbų, informacinių technologijų ir matematikos VBE rezultatus, sumažėjusią per PUPP bent pagrindinį matematikos mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalį, tikslinga toliau efektyviai naudoti savivaldybės turimus ir su „Tūkstantmečio mokyklų“ programa pasieksiančius išteklius, kad padidėtų inovatyvių ugdymo(si) priemonių, metodų ir veiklų pasiūla, tobulėtų pedagogų kvalifikacija dalyko, lyderystės, STEAM, įtraukiojo ir kultūrinio ugdymo srityse, kad vienodai sėkmingai prieinamos ugdymo galimybės būtų sudarytos kiekvienoje mokykloje, o turima atnaujinta ir modernizuota infrastruktūra būtų sėkmingai pritaikyta integraliam ir įtraukiajam ugdymui organizuoti.

37. Radviliškio rajono savivaldybė

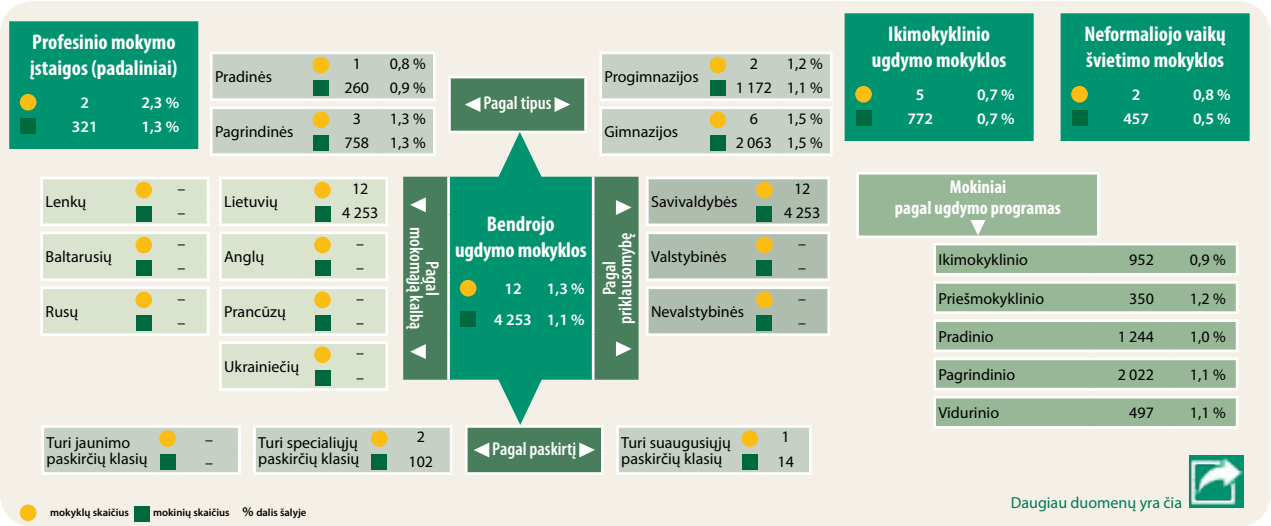

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
1,9↓	9,7↑	905↑	20,1↑	18,5	56,6↑	59,5↑	427↑	27,1↑	15,6↑	94,3↑	2,7↑	33,3↓	19,3↑	10,5↓	0,89↑	88,3↑	0,39↓	77↑	97↔	7,2	158,7↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Teisinga švietimo sistema sudaro prielaidas mažinti pasiekimų atotrūkius ir socialinę atskirtį. Savivaldybės mokyklų apibendrintas VBE rodiklis, biologijos, istorijos, informacinių technologijų ir lietuvių k. ir literatūros VBE rezultatai (standartizuotais taškais) yra aukštesni už šalies vidurkį, kitų dalykų – žemesni. Reikšmingai didesnė miesto nei kaimo mokyklų abiturientų, įgijusių vidurinį išsilavinimą, dalis (proc.) renkasi mokytis aukštosiose mokyklose, o kaimo mokyklų – profesinio mokymo įstaigose. Pasiekimų netolygumus rodo ir per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis. Gerokai didesnei merginų nei vaikinų daliai per PUPP pavyko pasiekti bent pagrindinį lietuvių k. ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį, matematikos dalyko – taip pat merginų ši dalis yra didesnė. Pagal vidutinę įvertinimų dalį PUPP rezultatai atskleidžia atotrūkį tarp mokyklų.

III. 37. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

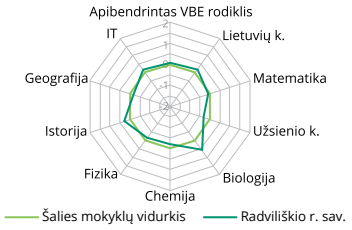

III. 37. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

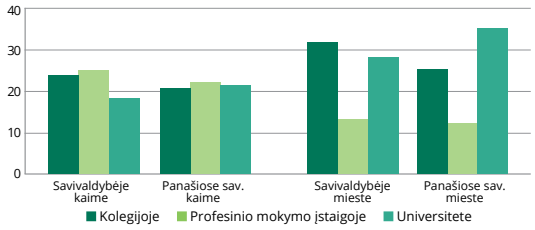

III. 37. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

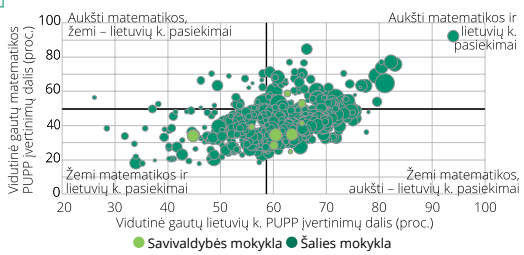

III. 37. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

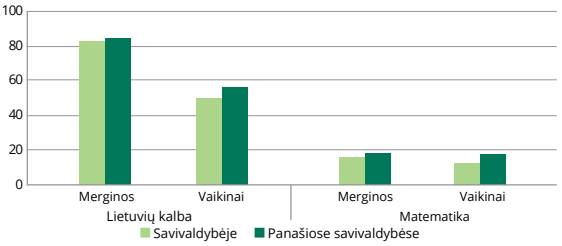

III. 37. 5 pav. **SUP mokinių, toliau besimokančių po 10 klasės (II gimnazijos kl.), dalis (proc.) yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.**

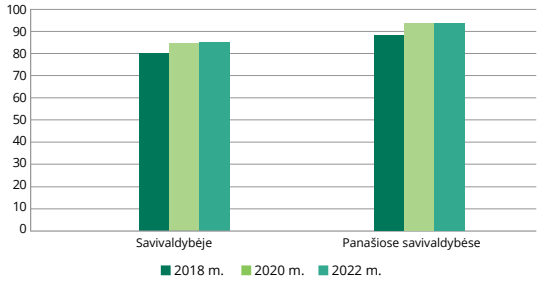

III. 37. 6 pav. **Siekiant nuoseklios įtraukties švietimo sistemoje, svarbu užtikrinti SUP turinčių vaikų dalyvavimą neformaliojo švietimo veikloje. Savivaldybėje šių vaikų dalis (proc.) yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

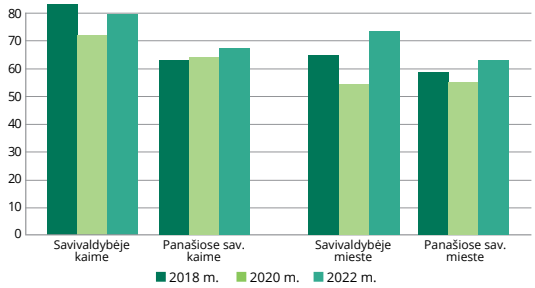

III. 37. 7 pav. **Negalią turintiems mokiniams gali kilti kliūčių įsitraukti į visavertį ugdymą: nėra nė vienos bendrojo ugdymo mokyklos, kurios patalpos pagal nustatytus kriterijus būtų pritaikytos šiems vaikams.**

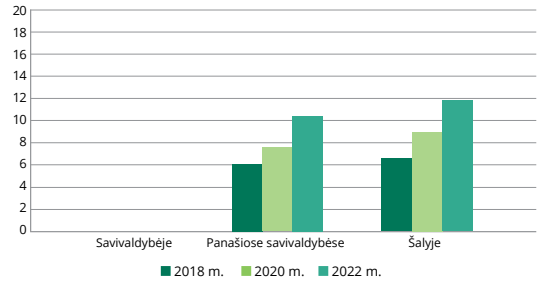

III. 37. 8 pav. **Savivaldybės mokyklose visos kontaktinės valandos paskirstytos mokytojams, turintiems dalyko kvalifikaciją.**

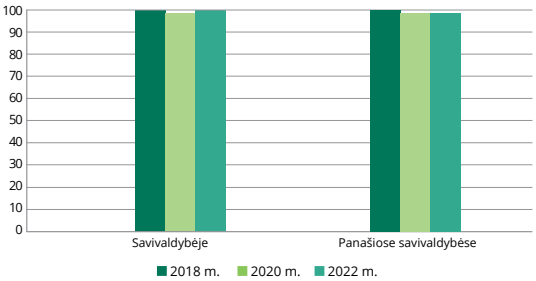

III. 37. 9 pav. **Mokymosi prieinamumą ir vienodo starto galimybes blogina per didelių klasių komplektų dalis (proc.). 5–10 ir I–II gimn. klasių grupėje tokių komplektų dalis yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

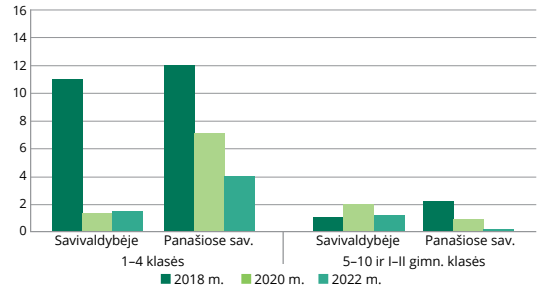

III. 37. 10 pav. **Padidėjo, o kaimo mokyklose išliko gerokai didesnė nei panašiose savivaldybėse abiturientų, įstojusių į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose, dalis (proc.).**

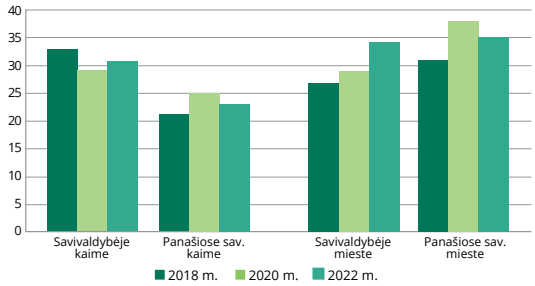

Rekomendacijos

Teisinga švietimo sistema sudaro prielaidas mažinti pasiekimų atotrūkius ir socialinę atskirtį. Siekiant savivaldybėje užtikrinti kokybišką ugdymą ir pagalbos teikimą visiems mokiniams, svarbu savivaldybės lygmeniu analizuoti ir vertinti švietimo būklę, išskirti veiksnius, turinčius įtakos mokinių pasiekimams, planavimo dokumentuose konkrečiais rodikliais numatyti ir prognozuoti pažangą. Didesnis dėmesys ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo sritims padėtų labiau motyvuoti mokinius toliau mokytis baigus pagrindinio, vidurinio ugdymo programą, apsispręsti renkantis profesiją. Siekiant suteikti mokiniams vienodas galimybes į kokybiško ugdymo prieinamumą, mažinti 1–4 jungtinių klasių, per didelių klasių komplektų skaičių. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, integruoti STEAM, kultūrinį ir karjeros ugdymą į formaliojo ir neformaliojo ugdymo veiklas, stiprinti mokyklų vadovų ir mokytojų įsitraukimą ir įgalinti veikti kartu, skatinti jų lyderystę, padidinti švietimo sistemos įtrauktį, sukuriant prieinamą ir poreikius atliepiančią aplinką, aprūpinant priemonėmis ir švietimo pagalba, pritaikant bendrojo ugdymo mokyklų patalpas negalią turintiems mokiniams. Didinant mokyklų turimų išteklių prieinamumą ir plėtojant švietimo įstaigų tinklaveiką, siekti gerinti mokinių pasiekimus, mažinti skirtumus tarp mokyklų. Kurti ir įgyvendinti ilgalaikes programas, padėsiančias subalansuoti pedagoginio personalo sudėtį pagal amžių ir patirtį. Tęsti mokyklų tinklo optimizavimo procesus.

38. Raseinių rajono savivaldybė

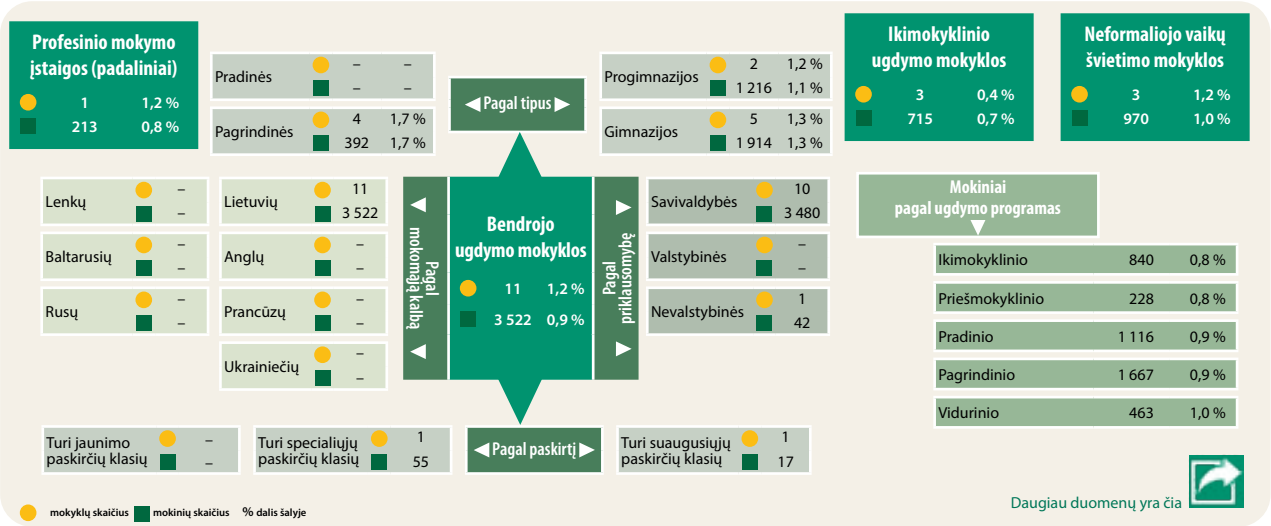

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
4,1↓	10,1↓	935↑	10,9↑	19,9	56,6↑	55,2↑	347↑	21,1↓	15,6↑	95,1↑	0,0↑	33,3↑	19,2↑	11,3↔	1,10↑	91,6↑	0,45↓	71↓	97↓	2,9	175,7↑

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti švietimo teisingumą, padidina kiekvieno besimokančiojo galimybes patirti mokymosi sėkmę. Savivaldybės mokyklų apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) yra geresnis už šalies. Lietuvių kalbos, biologijos, chemijos ir socialinių mokslų VBE rezultatai yra geresni nei šalies, kitų dalykų – prastesni. Ir miesto, ir kaimo mokyklose išaugo asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.). Per PUPP bent pagrindinį lietuvių k. ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių miesto mokyklų mokinių dalis per trejus metus padidėjo, tačiau matematikos – sumažėjo ir miesto, ir kaimo mokyklose. Savivaldybės mokyklos pagal vidutinę PUPP gautų įvertinimų dalį pasižymi žemais matematikos, aukštais – lietuvių k. ir literatūros pasiekimais.

III. 38. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

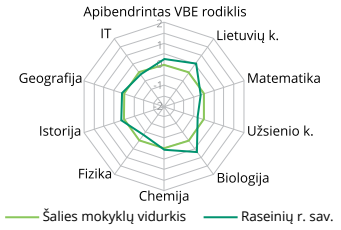

III. 38. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

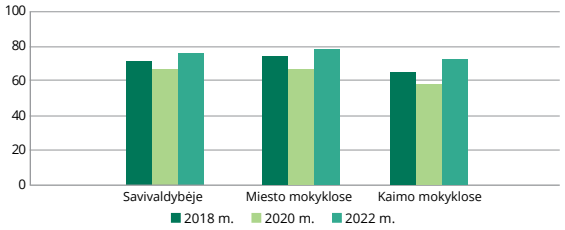

III. 38. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

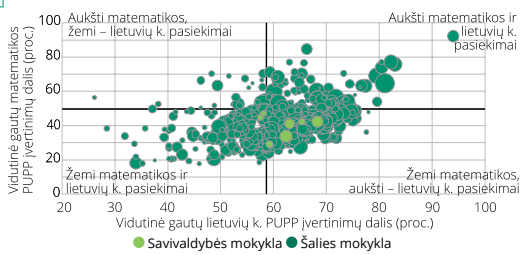

III. 38. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

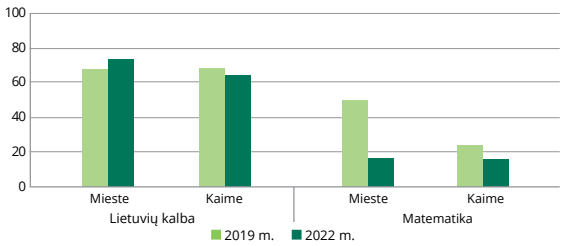

III. 38. 5 pav. **Ir kaimo, ir miesto mokyklose skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) padidėjo. Didesnė dalis mokinių turi galimybę patirti mokymosi sėkmę.**

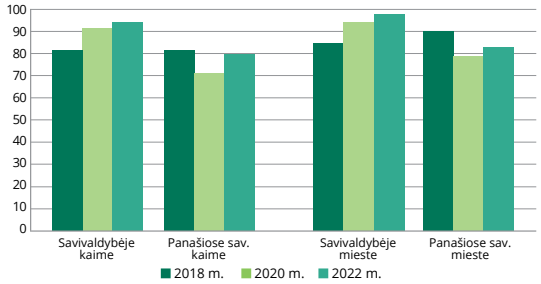

III. 38. 6 pav. **Bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pagal nustatytus kriterijus pritaikytos negalią turintiems mokiniams, dalis (proc.) yra didesnė nei panašiose savivaldybėse ir šalyje.**

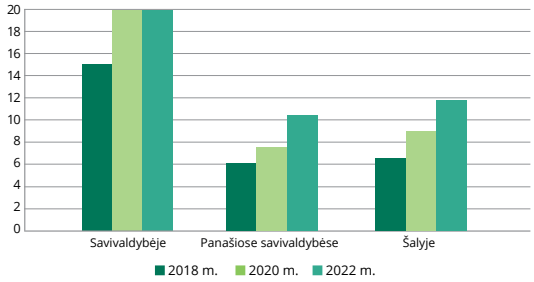

III. 38. 7 pav. **III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų kaimo bendrojo ugdymo mokyklose, dalis (proc.) nuo visų mokinių yra didesnė nei miesto.**

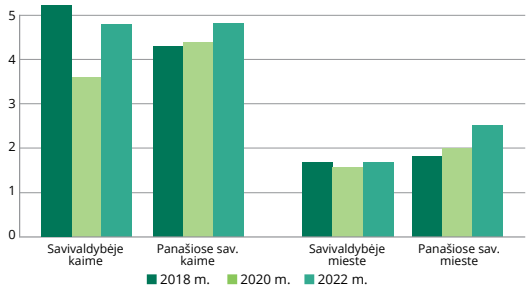

III. 38. 8 pav. **Abiturientų, įstojusių į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose, dalis (proc.) padidėjo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

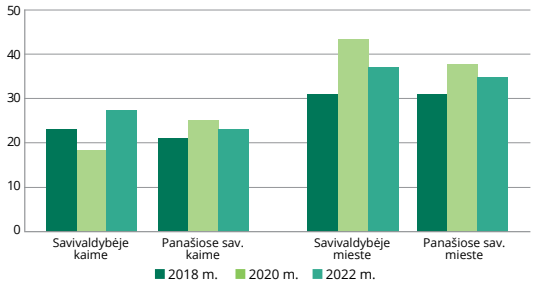

III. 38. 9 pav. **Palyginti su panašiomis savivaldybėmis, mažesnė dalis (proc.) suaugusiųjų pasinaudojo galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas, padidėjo rodiklio reikšmių atotrūkis tarp vyrų ir moterų.**

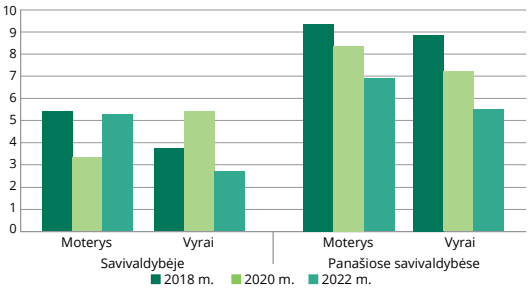

III. 38. 10 pav. **Suvienodėjo mokymo ir mokymosi sąlygos pagal klasių dydį: neliko per didelių klasių komplektų.**

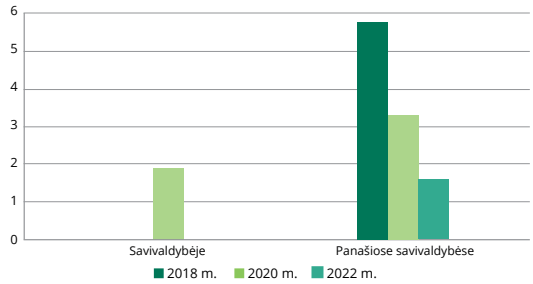

Rekomendacijos

Savivaldybėje plėtojant teisingą švietimo sistemą, siekti visų švietimo grandžių inovatyvios lyderystės ir atsakomybės, ir toliau įgyvendinti lygių galimybių, prieinamumo, įtraukties principus, vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, duomenų analizę, teikti rekomendacijas dėl veiksmingų sprendimų, kurie užtikrintų prieinamumą, kokybišką ugdymą ir reikiamos pagalbos teikimą visiems mokiniams, įgyvendinimo. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, įgyvendinti suplanuotas priemones: kurti STEAM ir kultūrinio ugdymo infrastruktūrą, erdves, padidinti STEAM krypčių įvairovę, plėtoti patirtinio ugdymo metodų taikymą mokyklose įvairių ugdymosi poreikių mokiniams, nepaisant nepalankios SEK aplinkos. Gerinant bendradarbiavimo kokybę, mokyklų vadovams, mokytojams, švietimo pagalbos specialistams tobulinti kompetencijas lyderystės, STEAM, įtraukiojo ir kultūrinio ugdymo srityse. Skirti daugiau dėmesio ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir konsultavimo sričiai – tai galėtų padėti mokiniams apsispręsti dėl tolesnio mokymosi perspektyvos, baigus pagrindinio, vidurinio ugdymo programas, renkantis profesiją, taip pat daugiau suaugusiųjų galėtų pasinaudoti galimybe mokytis pagal suaugusiųjų ugdymo programą. Atsižvelgus į mokinių PUPP matematikos, VBE matematikos, užsienio k., informacinių technologijų, fizikos mokymosi rezultatus, stiprinti mokytojų dalykines kompetencijas, siekiant veiksmingai panaudoti mokymo lėšas, skirtas pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti. Tęsti mokyklų tinklo optimizavimą, pedagoginio personalo atnaujinimą, siekiant subalansuoti personalo kokybinę sudėtį pagal amžių, patirtį, poreikius.

39. Rietavo savivaldybė

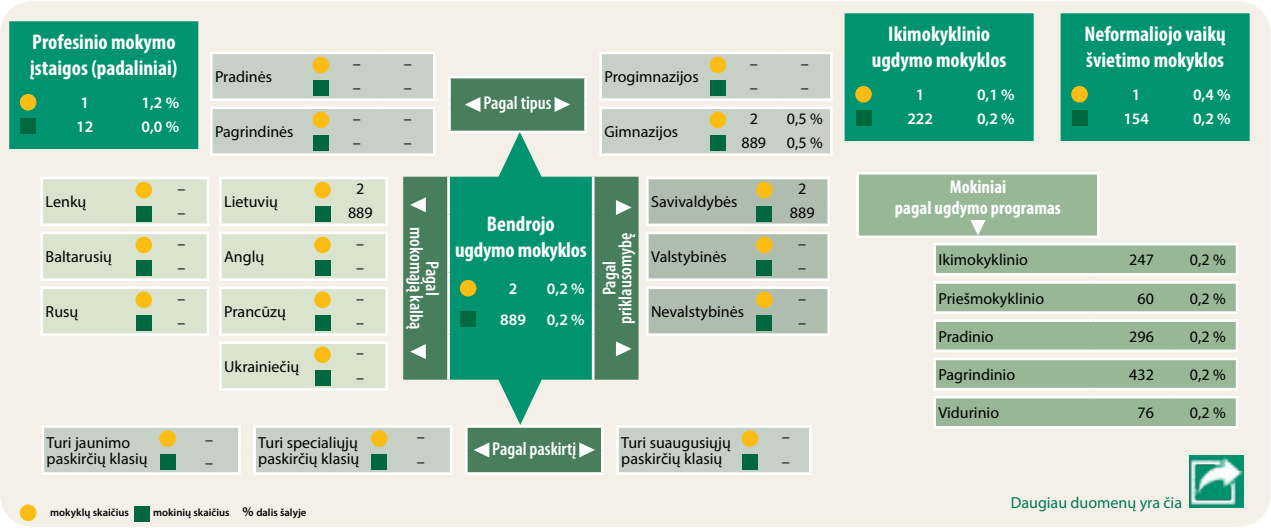

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginiai mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
0,7↓	8,8↓	942↑	2,4↑	21,6	56,3↑	78,2↑	268↑	27,3↑	17,9↓	97,5↑	8,8↑	50,0↓	17,6↑	10,7↑	1,01↑	86,2↑	0,36↓	72↓	90↓	0,0	211,1↑

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Socialinė, ekonominė ir kultūrinė aplinka sukuria prielaidas siekti geresnių pasiekimų. Apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) yra aukštesnis už šalies vidurkį, geriau už šalies vidurkį išlaikyta dauguma VBE (išskyrus fizikos dalyko). Chemijos dalyko VBE abiturientai nesirinko. Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių, dalis (proc.) miesto mokyklose sumažėjo, kaimo – padidėjo, tačiau skirtumai tarp miesto ir kaimo mokyklų išliko. Pasiekimų netolygumus rodo ir per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis: beveik tris kartus didesnei merginų nei vaikinų daliai pavyko pasiekti bent pagrindinį lietuvių k. ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį. Pagal vidutinę įvertinimų dalį PUPP rezultatai atskleidžia skirtingus trijų mokyklų pasiekimus ir atotrūkį tarp jų.

III. 39. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

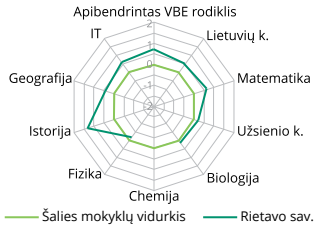

III. 39. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

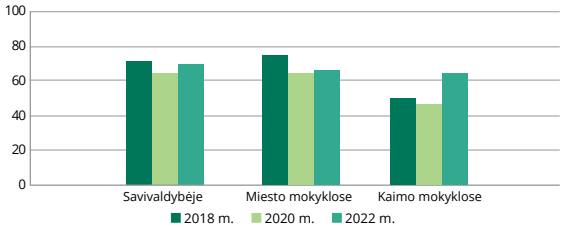

III. 39. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

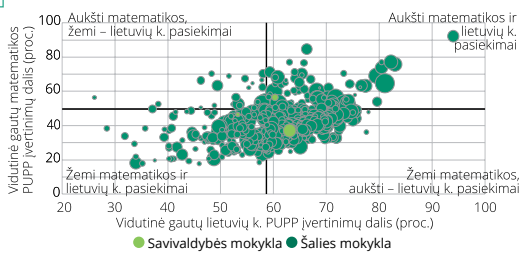

III. 39. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

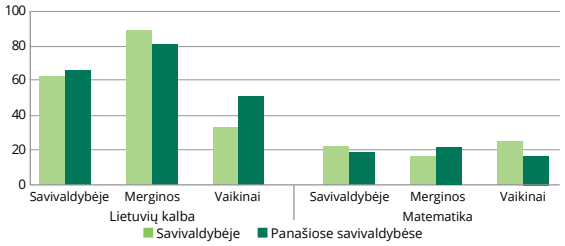

III. 39. 5 pav. Kaimo mokyklose skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) reikšmingai sumažėjo. Neužtikrinus švietimo pagalbos teisingumo, daliai mokinių sumažinama galimybė patirti mokymosi sėkmę.

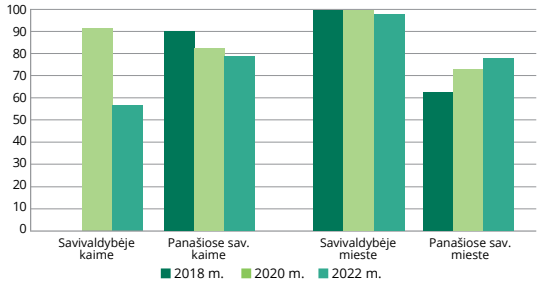

III. 39. 6 pav. Savivaldybės mokyklose visos kontaktinės valandos paskirstytos mokytojams, turintiems dalyko kvalifikaciją.

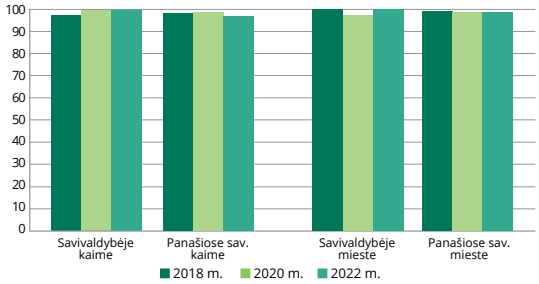

III. 39. 7 pav. Po 10 klasės toliau besimokančių kaimo mokinių dalis (proc.) reikšmingai sumažėjo ir yra mažesnė nei miesto. Nepasinaudojus mokymosi tęstinumo galimybėmis, iškyla atskirties rizika tarp kaimo ir miesto.

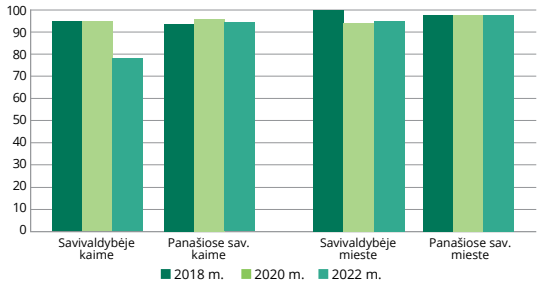

III. 39. 8 pav. Visi savivaldybės III ir IV SUP lygių mokiniai yra ugdomi bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasėse: įtraukties požiūriu savivaldybės mokyklos yra atviresnės nei mokyklos panašiose savivaldybėse.

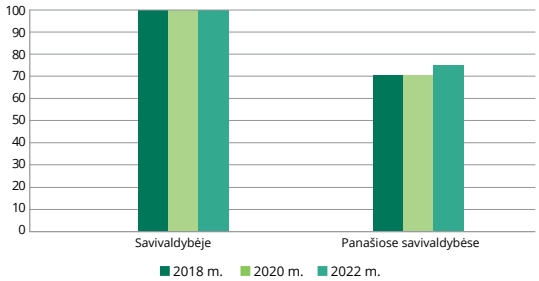

III. 39. 9 pav. Abiturientų mokymosi tęstinumo, baigus vidurinio ugdymo programą, rodiklio reikšmė (dalis, proc.) yra mažesnė nei panašių savivaldybių (ypač skiriasi gavusiųjų paramą reikšmės). Išlieka socialinės atskirties rizika.

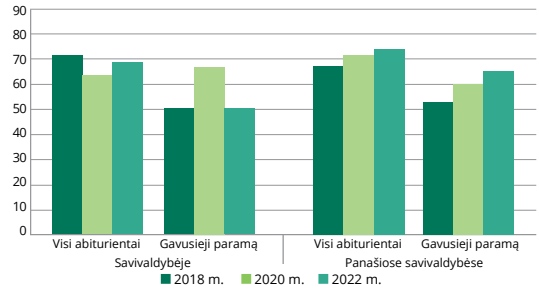

III. 39. 10 pav. Suvienodėjo mokymo ir mokymosi sąlygos pagal klasių dydį: neliko per didelių klasių komplektų.

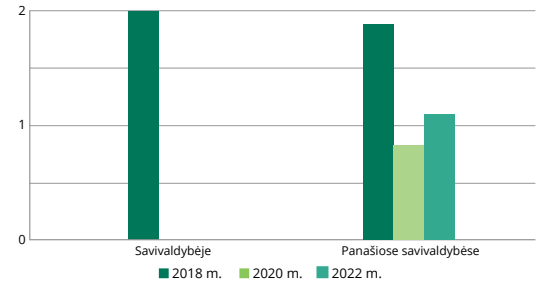

Rekomendacijos

Siekiant įgyvendinti teisingą švietimo sistemą, vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, analizuoti įvairių veiksnių įtaką kokybiškam švietimui ir jo teisingumui. Nustatyti aiškius švietimo siekius ir priemones, skirtas mokinių pasiekimų skirtumams tarp miesto ir kaimo mokyklų, tarp merginų ir vaikinų mažinti, siekiant suvienodinti mokinių ugdymosi galimybes. Gerinti vidurinio ugdymo programos mokinių fizikos mokymosi pasiekimus. Skatinti mokinius dalyvauti olimpiadose, konkursuose ir neformaliojo švietimo veiklose. Panaudoti daugiau mokymo lėšų, skirtų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose organizuoti ir mokymo priemonėms įsigyti. Siekiant, kad kuo daugiau mokinių, baigusių pagrindinio ir vidurinio ugdymo programą, toliau mokytųsi, didesnį dėmesį skirti mokinių ugdymui karjerai, profesiniam informavimui ir konsultavimui. Didinti 3–5 m. vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, aprėptį. Toliau mažinti 1–4 jungtinių klasių komplektų skaičių, optimizuoti vienai mokytojo pareigybei tenkantį mokinių skaičių ir vidutinį klasės dydį bendrojo ugdymo mokyklose. Tai padėtų sudaryti geresnes darbo ir ugdymo(si) sąlygas, subalansuotų pedagoginio personalo pasiskirstymą pagal amžių ir patirtį, leistų siekti aukštesnių mokymosi rezultatų. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, kurti modernią STEAM ir kultūrinio ugdymo infrastruktūrą; atnaujinti erdves, prieinamas SUP turintiems mokiniams. Gerinti mokyklų vadovų ir pedagogų kvalifikaciją STEAM, kultūrinio ugdymo, lyderystės ir įtraukiojo ugdymo srityse, skatinti mokyklų vadovų, mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų bendradarbiavimą, gerųjų praktikų ir patirties sklaidą.

40. Rokiškio rajono savivaldybė

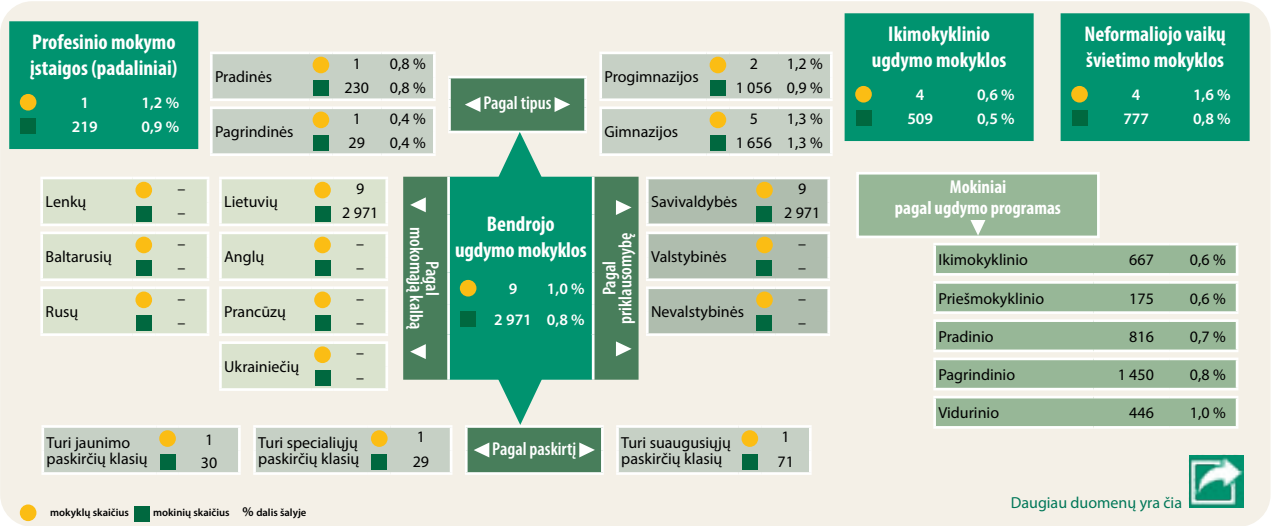

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagogų darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
6,1↓	12,1↓	932↑	8,5↑	20,4	57,0↑	55,1↓	277↑	22,1↑	18,4↑	90,1↑	2,7↑	0,0↑	19,8↑	11,8↑	0,90↑	89,5↑	0,27↓	62↑	98↑	0,0	164,3↑

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Kryptingas ugdymo kokybę gerinančių strategijų įgyvendinimas daro įtaką mokinių pasiekimams. Savivaldybės mokyklų apibendrintas VBE rodiklis pagerėjo ir yra aukštesnis už šalies vidurkį. Tik užsienio kalbos VBE rezultatai (standartizuotais taškais) išliko prastesni nei šalies, visų kitų dalykų – geresni, ypač chemijos. Per ketverius metus tęsiančių mokslą abiturientų dalis (proc.) padidėjo. Didžiausia miesto mokyklos abiturientų dalis rinkosi mokytis universitete, kaimo – profesinio mokymo įstaigoje. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių k. ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis išaugo, matematikos, atvirkščiai – sumažėjo, ypač – miesto mokyklų. Daugumos mokyklų PUPP matematikos įvertinimai 2022 m. buvo prastesni nei vidutiniai.

III. 40. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

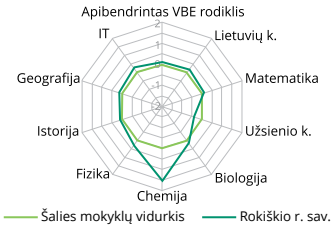

III. 40. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

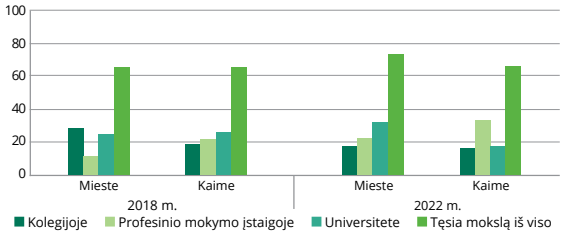

III. 40. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

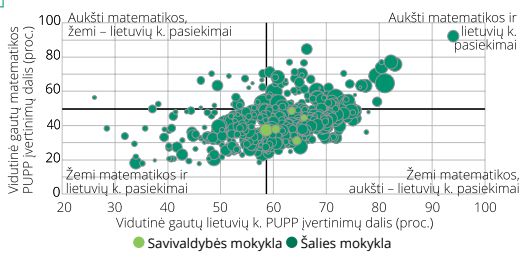

III. 40. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

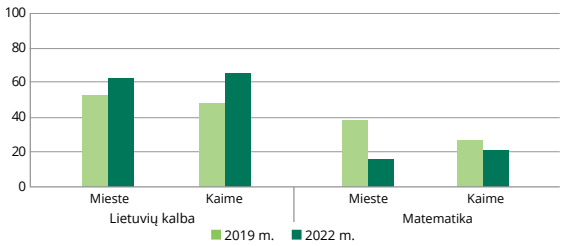

III. 40. 5 pav. **Skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

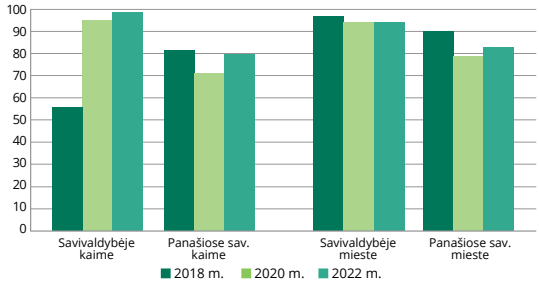

III. 40. 6 pav. **Negalią turintiems mokiniams gali kilti kliūčių įsitraukti į visavertį ugdymą: nėra nė vienos bendrojo ugdymo mokyklos, kurios patalpos pagal nustatytus kriterijus būtų pritaikytos šiems vaikams.**

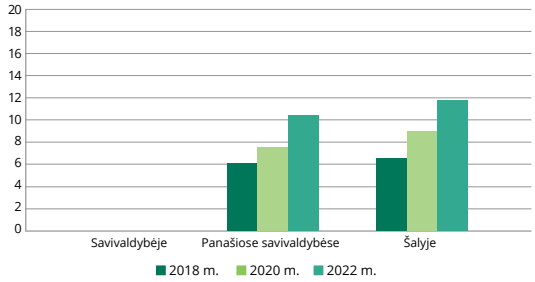

III. 40. 7 pav. **Per didelių 1–4 klasių komplektų dalis (proc.) yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.**

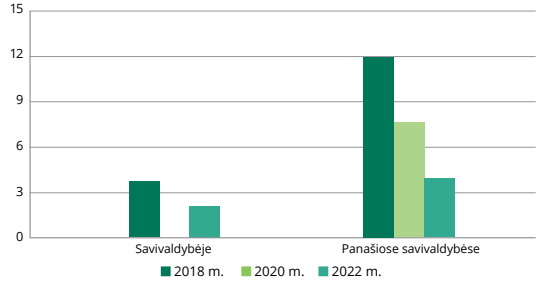

III. 40. 8 pav. **Pagal bendrojo ugdymo programas besimokančių suaugusiųjų dalis (proc.) yra gerokai didesnė nei panašiose savivaldybėse. Šiomis mokymosi galimybėmis naudojosi didesnė moterų nei vyrų dalis.**

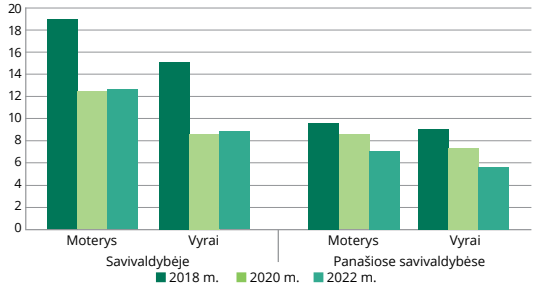

III. 40. 9 pav. **Miesto mokyklų abiturientų, įstojusių į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose, dalis (proc.) yra didesnė nei panašiose savivaldybėse. Rodiklio reikšmės rodo socialinę atskirtį tarp miesto ir kaimo.**

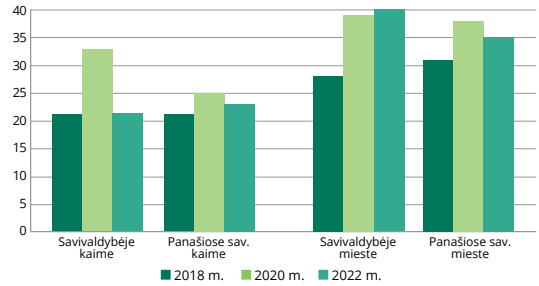

III. 40. 10 pav. **Visi mokytojai turi reikiamą kvalifikaciją.**

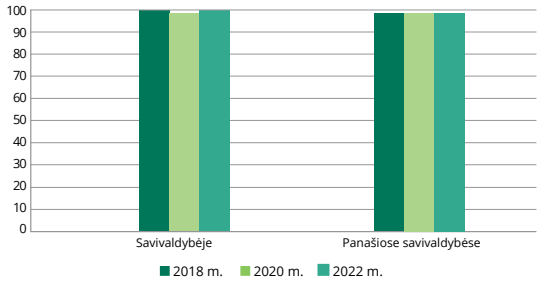

Rekomendacijos

Užtikrinant švietimo teisingumą, toliau kurti prielaidas kiekvienam mokiniui pasinaudoti mokymo(si) galimybėmis: didinti švietimo prieinamumą, sudarant vienodas sąlygas gauti kokybišką ir įtraukų švietimą bei mokymą. Siekiant sukurti šiuolaikiškas ugdymo(si) sąlygas, panaudoti daugiau lėšų pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti ir mokymo priemonėms įsigyti. Vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, analizuoti įvairių veiksnių įtaką švietimui ir jo teisingumui. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, kurti modernią STEAM ir kultūrinio ugdymo infrastruktūrą, didinti mokymo(si) pasiūlą ir prieinamumą, diegti tinklaveika grįstą ugdymo organizavimą, sudaryti galimybes kitų mokyklų mokiniams ir mokytojams naudotis materialiaisiais ir žmogiškaisiais ištekliais. Mažinti rajono mokyklų mokinių pasiekimų atotrūkius, didinti mokyklų pasiektų rezultatų tvarumą. Gerinti vidurinio ugdymo programos užsienio k. mokymosi pasiekimus, PUPP matematikos rezultatus. Stiprinti bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų sinergiją, kad daugiau mokinių turėtų galimybę įgyti profesinių kompetencijų. Tęsti mokyklų tinklo optimizavimo procesą: tikėtina, kad tai sudarytų mokytojams geresnes darbo ir socialines sąlygas, padėtų subalansuoti pedagoginio personalo pasiskirstymą pagal amžių ir patirtį.

41. Skuodo rajono savivaldybė

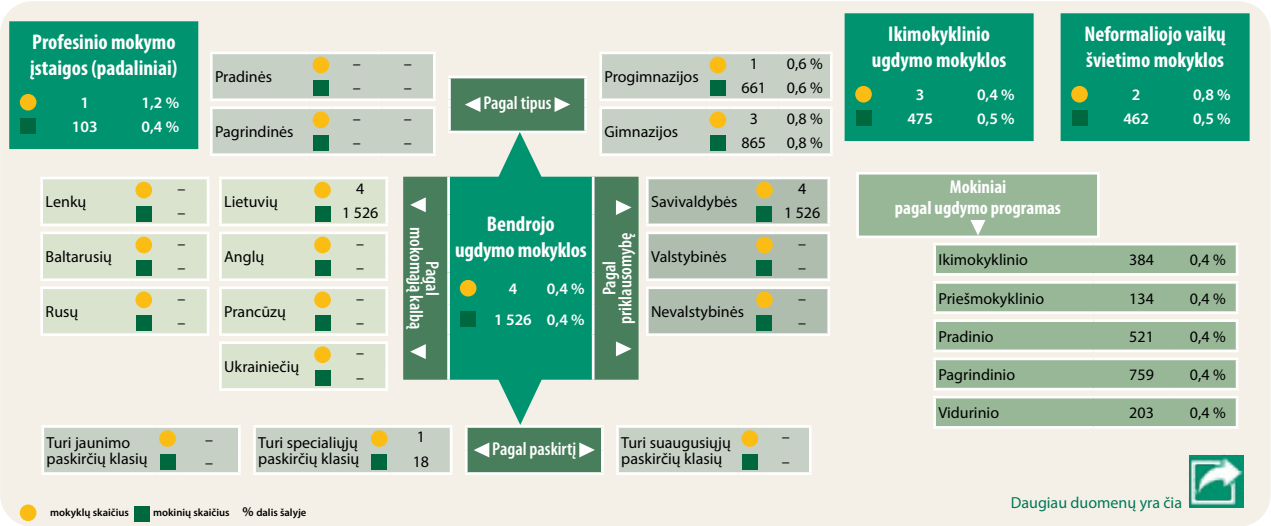

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginiai mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
8,2↓	6,2↓	881↑	9,5↑	22,2	52,3↓	59,1↓	292↑	32,2↑	18,6↔	91,7↑	7,2↑	0,0↑	20,4↑	11,7↑	0,42↓	82,0↑	0,45↑	78↓	98↓	0,0	188,6↑

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas tapo palankesnis siekti aukštesnės ugdymo kokybės. Savivaldybės mokyklų apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) ir visų dalykų VBE rezultatai, išskyrus geografiją ir informacines technologijas, yra geresni už šalies vidurkį. Abiturientų, išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) yra didesnė už panašių savivaldybių ir šalies mokyklų dalį, tačiau išryškėjo didelis šio rodiklio reikšmių skirtumas tarp kaimo ir miesto mokyklų. Padidėjo per PUPP bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių merginų dalis (proc.), vaikinų, priešingai – ši dalis sumažėjo, todėl atotrūkis tarp vaikinų ir merginų pasiekimų tapo dar didesnis. Matematikos dalyko pasiekimų skirtumai tarp merginų ir vaikinų nėra tokie ryškūs, tačiau bendra savivaldybės rodiklio reikšmė suprastėjo dvigubai.

III. 41. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

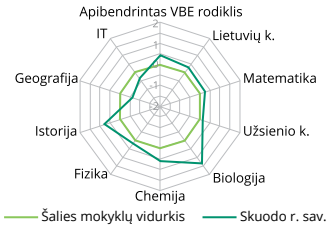

III. 41. 2 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

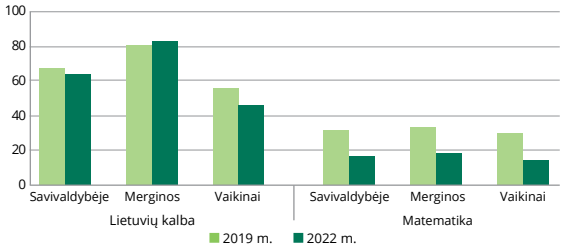

III. 41. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

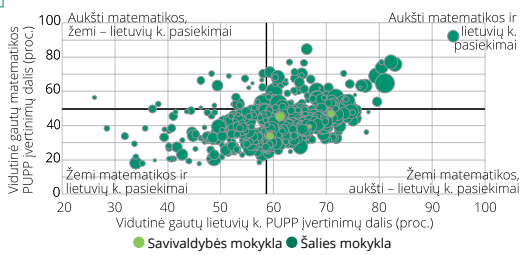

III. 41. 4 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

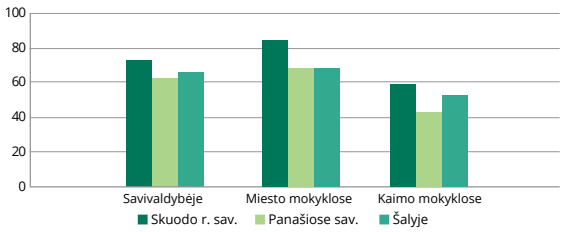

III. 41. 5 pav. **Skirtą švietimo pagalbą gauna didesnė dalis (proc.) mokinių nei panašiose savivaldybėse, tačiau šio rodiklio reikšmių skirtumai pagal mokyklų vietovę yra ryškesni.**

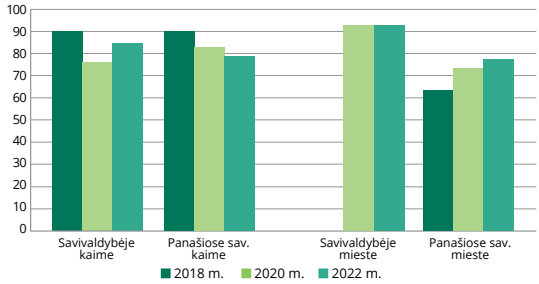

III. 41. 6 pav. **Bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, dalyvaujančių profesinių mokyklų modulių programose, dalis (proc.) mieste yra reikšmingai didesnė nei kaime: kaimo vaikams neužtikrinamos pasirinkimo galimybės.**

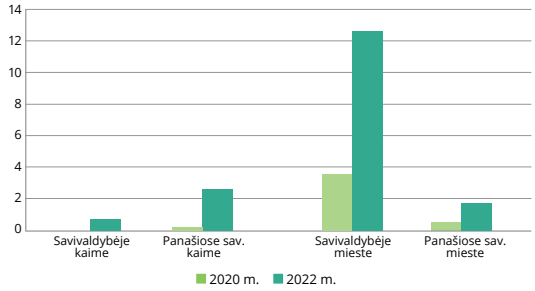

III. 41. 7 pav. **Padidėjo 16–18 metų vaikų, lankančių švietimo įstaigas, dalis (proc.). Mokymosi galimybių atžvilgiu šio rodiklio reikšmės atskleidžia panašią kaimo ir miesto situaciją.**

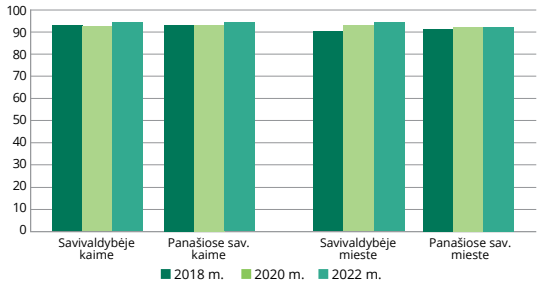

III. 41. 8 pav. **Mažėja mokytojų, turinčių dalyko kvalifikaciją, kontaktinių valandų dalis (proc.), ir ši dalis yra mažesnė nei panašių savivaldybių.**

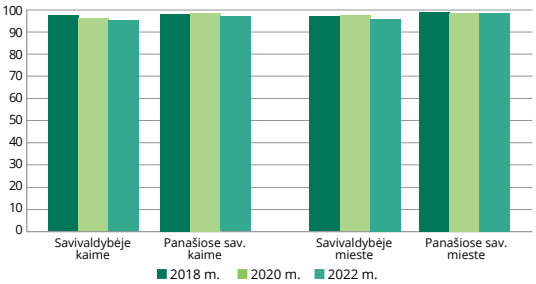

III. 41. 9 pav. **Padidėjo bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pagal nustatytus kriterijus pritaikytos negalią turintiems mokiniams, dalis (proc.): šiems vaikams pagerėjo ugdymosi prieinamumas.**

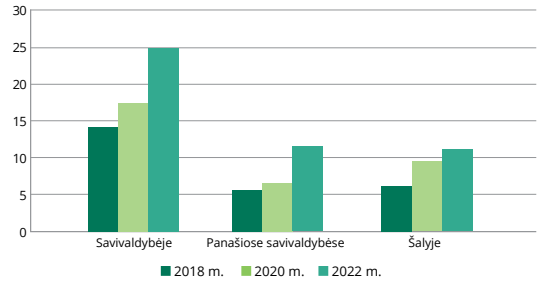

III. 41. 10 pav. **Mažėja nesimokančių mokyklinio amžiaus (iki 16 metų) vaikų dalis (proc.), tačiau mergaičių dalis išlieka didesnė nei berniukų ir mergaičių dalys panašiose savivaldybėse.**

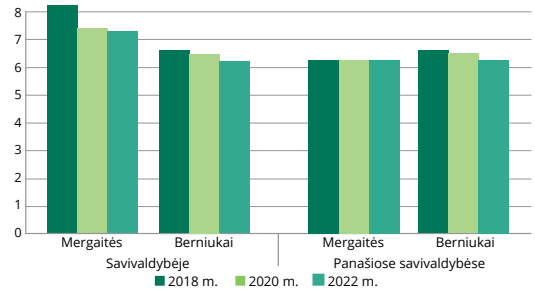

Rekomendacijos

Vykdant švietimo politikos pažangos uždavinius, priimti ir įgyvendinti daugiaplanius vadybinius sprendimus, susijusius su veiksmingu ugdymu ir švietimo teisingumu savivaldybės mokyklose. Vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, analizuoti įvairių veiksnių įtaką kokybiškam švietimui ir jo teisingumui, toliau rengti savivaldybės pažangos ataskaitas, išnagrinėjant sėkmių ir nesėkmių priežastis ir nustatant aiškius švietimo siekinius ir priemones, nukreipiančias į pagrindinio ugdymo programos matematikos pasiekimų gerinimą, lietuvių k. ir literatūros pasiekimų skirtumų tarp merginų ir vaikinų mažinimą, vidurinio ugdymo programos dalykų rezultatų atotrūkio tarp kaimo ir miesto mokyklų siaurinimą, sąžiningos ir tolygios švietimo pagalbos kaimo vaikų atžvilgiu užtikrinimą, lygiaverčių galimybių kaimo vaikams dalyvauti profesinių mokyklų modulių programose sudarymą. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, kurti modernią STEAM ir kultūrinio ugdymo infrastruktūrą, užtikrinančią prieinamumą visiems savivaldybės mokyklų mokiniams, padidinti STEAM krypčių įvairovę bei pritaikymą įvairių ugdymosi poreikių vaikams, plėtoti patirtinio ugdymo metodų taikymą mokyklose, didinti STEAM ir kultūrinio ugdymo formų, metodų įvairovę. Tobulinti pedagogų kompetencijas lyderystės, įtraukties, STEAM ir kultūrinio ugdymo srityse, skatinti mokyklų vadovų, mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų bendradarbiavimą, geųjų praktikų ir patirties sklaidą, mokyklų tinklaveiką. Kaip ir praėjusiais metais, tęsiant mokyklų tinklo pertvarką, toliau mažinti 1–4 jungtinių klasių komplektų skaičių, didinti 3–5 m. vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, aprėptį, atsisakyti nenaudojamų mokyklų pastatų.

42. Šakių rajono savivaldybė

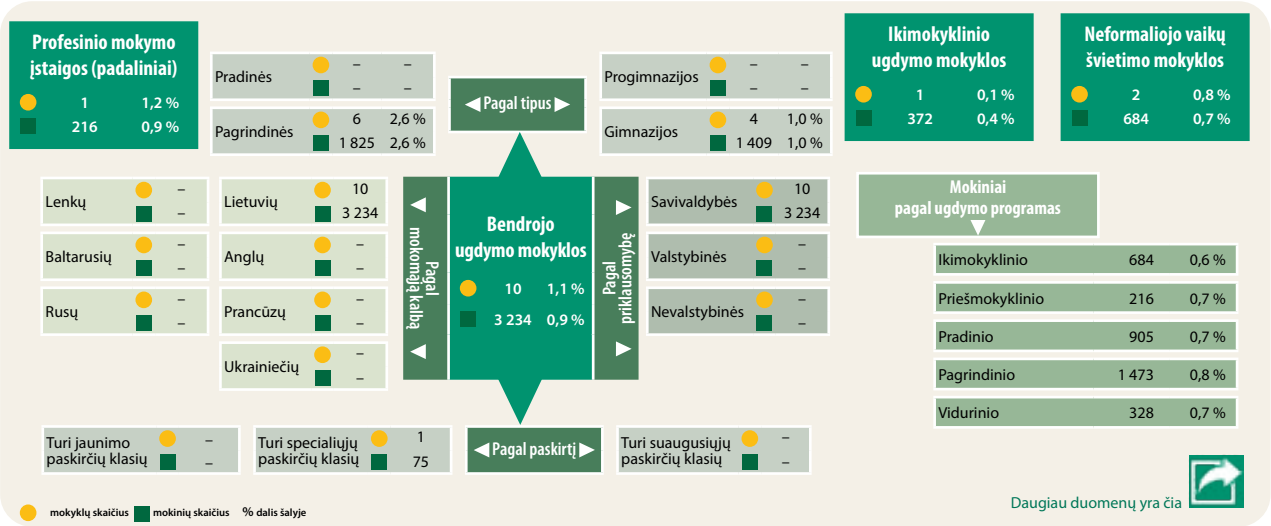

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
9,3↓	8,4↓	912↑	16,7↓	18,2	43,0↑	39,1↓	270↑	26,0↑	19,4↓	89,6↑	4,9↑	22,2↑	18,4↑	10,7↑	1,00↑	88,1↑	0,39↓	41↓	96↓	0,0	164,0↑

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Ne itin palankus socialinis, ekonominis kontekstas, mokymasis jungtinėse 1–4 klasėse, palyginti nedidelė ikimokyklinio ugdymo programoje ir neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių vaikų aprėptis ateityje gali tapti dalies mokinių pažangą ribojančiais veiksniais. Apibendrintas savivaldybės mokyklų VBE rodiklis (standartizuotais taškais) šiek tiek padidėjo, tačiau yra žemesnis už šalies mokyklų vidurkį. Geriau už šalies vidurkį abiturientai išlaikė tik biologijos ir socialinių mokslų dalykų VBE. Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE kaimo mokyklose yra gerokai mažesnė nei miesto mokyklose. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) kaimo mokyklose taip pat gerokai mažesnė. Šie rodiklių reikšmių skirtumai rodo nevienodas galimybes siekti kokybiško ugdymo.

III. 42. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

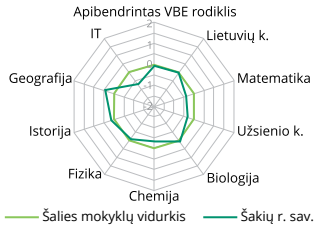

III. 42. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

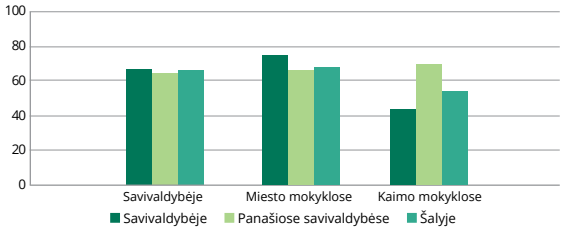

III. 42. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

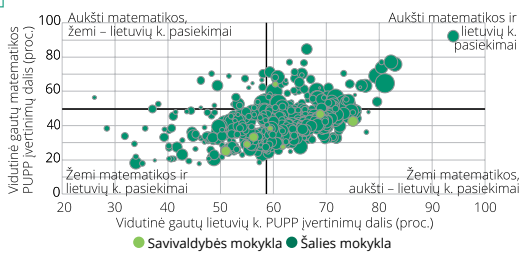

III. 42. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

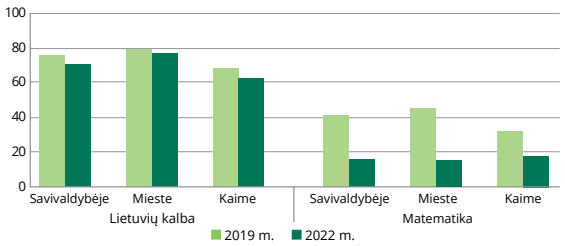

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 42. 5 pav. Galimybės įsitraukti į visavertį ugdymą gaunant skirtą švietimo pagalbą gerokai išaugo, tačiau ši reikmė miesto mokyklose užtikrinama mažesnei mokinių daliai (proc.) nei kaimo mokyklose ir panašiose savivaldybėse.

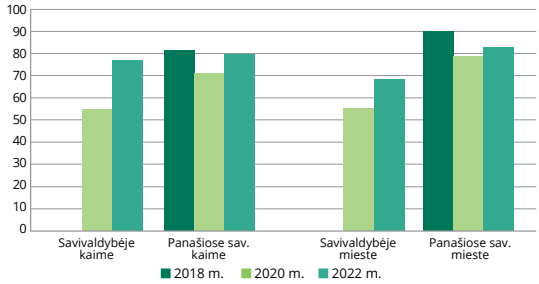

III. 42. 6 pav. Negalią turintiems mokiniams gali kilti kliūčių įsitraukti į visavertį ugdymą: nėra nė vienos bendrojo ugdymo mokyklos, kurios patalpos pagal visus nustatytus kriterijus būtų pritaikytos šiems vaikams.

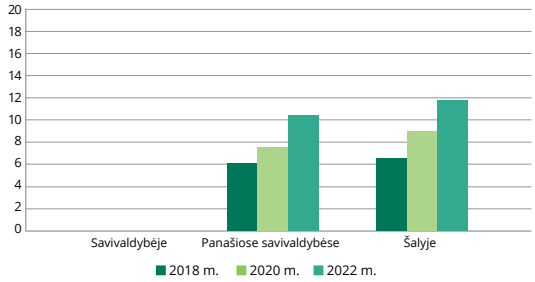

III. 42. 7 pav. Gerėja mokymosi prieinamumas, silpnėja socialinė atskirtis: visi specialiųjų ugdymosi poreikių mokiniai toliau mokosi po 10 klasės.

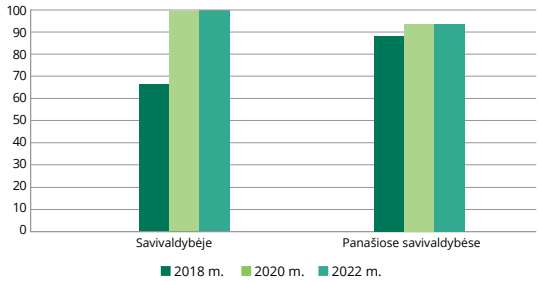

III. 42. 8 pav. Socialinės atskirties riziką didina nemažas abiturientų, įstojusių į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose, dalies (proc.) skirtumas tarp kaimo ir miesto.

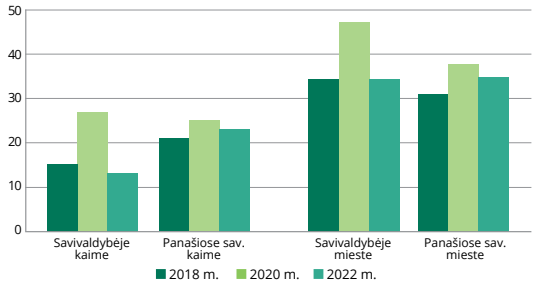

III. 42. 9 pav. Sumažėjo ir yra mažesnė nei kitose savivaldybėse galimybe mokytis pagal suaugusiųjų mokymo programas pasinaudojusių asmenų dalis (proc.). Šia galimybe naudojasi daugiau moterų negu vyrų.

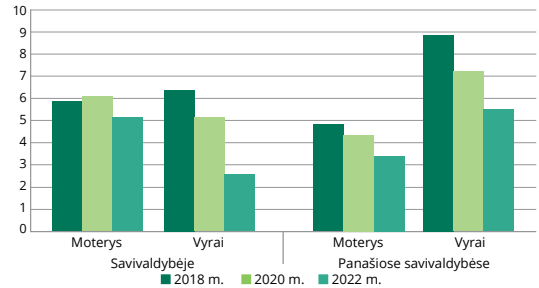

III. 42. 10 pav. Pastebima pozityvių pokyčių tendencija vienodo starto galimybių atžvilgiu: 1–4 klasių grupėje per didelių klasių komplektų dalis (proc.) mažėja.

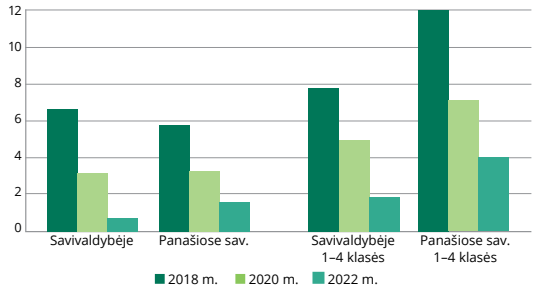

Rekomendacijos

Siekiant savivaldybėje užtikrinti prieinamą, įtraukų ir kokybišką švietimą, svarbu įveiklinti teisingą ir sąžiningą švietimo sistemą, vienodai palankią ir efektyvią visose mokyklose, nepriklausomai nuo jų dydžio, vietovės, aplinkos veiksnių. Savivaldybė turi gerų galimybių neutralizuoti švietimo sektoriui ne itin palankaus socialinio, ekonominio, kultūrinio konteksto įtaką, taikydama sukauptą švietimo lyderystės patirtį, toliau plėtodama nuolat atsinaujinantį, švietimo programų įvairovę ir prieinamumą užtikrinantį mokyklų tinklą. Ypač didelį dėmesį reikėtų skirti kaimo mokyklų segmentui stiprinti, nes materialiosios mokyklų aplinkos pritaikymo prie besikeičiančių poreikių galimybės ir kiti panašūs veiksniai šių mokyklų mokiniams sudaro ne tokias palankias visaverčio ugdymosi ir tolimesnės karjeros sąlygas, kaip jų bendraamžiams miesto mokyklose, didina socialinės atskirties riziką savivaldybėje. Atsižvelgiant į tai ir į duomenis, rodančius, kad 2022 m., kaip ir ankstesniais metais, išliko prastesni VBE užsienio kalbų, chemijos, informacinių technologijų ir matematikos rezultatai, sumažėjo per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis, tikslinga toliau efektyviai naudoti savivaldybės turimus ir su „Tūkstantmečio mokyklų“ programa pasieksiančius išteklius, kad mokyklos taptų patrauklesnės ne tik mokiniams, bet ir pedagogų bendruomenei, didėtų ikimokyklinio ugdymo aprėptis ir neformaliojo švietimo veiklų prieinamumas, tobulėtų pedagogų kvalifikacija dalyko, STEAM, įtraukiojo ugdymo srityse, o vienodai sėkmingai prieinamos ugdymo galimybės būtų sudarytos kiekvienoje mokykloje.

43. Šalčininkų rajono savivaldybė

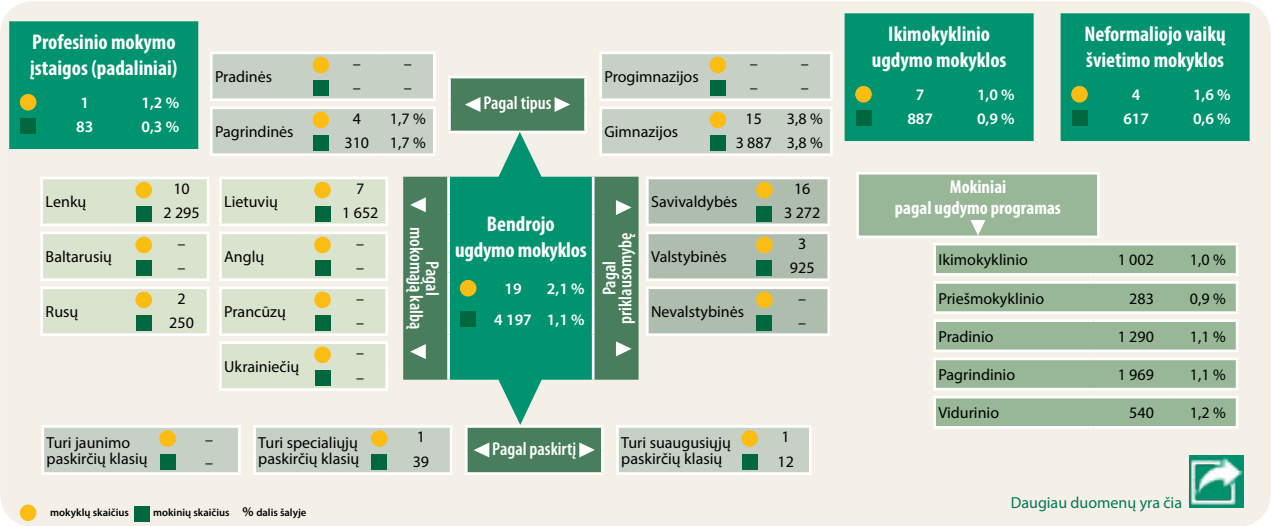

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
0,9↓	9,7↓	877↑	14,8↑	13,9	16,3↑	68,7↑	265↑	78,2↑	16,5↑	97,5↑	13↓	73,3↑	13,9↑	7,5↓	0,83↔	90,3↑	1,02↓	69↓	97↓	3,1	155,9↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti švietimo teisingumą, padidina kiekvieno besimokančiojo galimybes patirti mokymosi sėkmę. Savivaldybės mokyklų apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) yra prastesnis už šalies. Didžioji dalis VBE rezultatų yra prastesni nei šalies, tačiau gana aukšti chemijos ir užsienio k. VBE rezultatai. Ir miesto, ir kaimo mokyklose abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE buvo mažesnė nei panašiose savivaldybėse ir šalyje. Matyti skirtumas tarp merginų ir vaikinų. Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis per trejus metus padidėjo ir miesto, ir kaimo mokyklose. Pagal vidutinę įvertinimų dalį PUPP rezultatai atskleidžia skirtingus mokyklų pasiekimus ir atotrūkį tarp jų.

III. 43. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

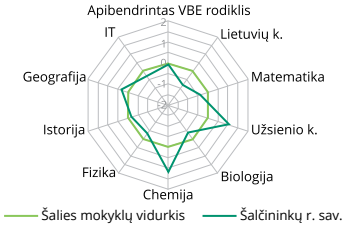

III. 43. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

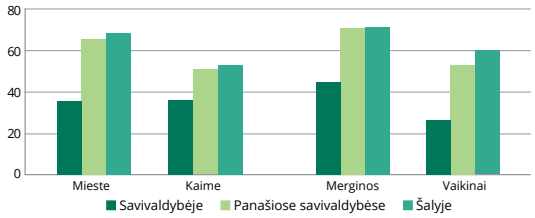

III. 43. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

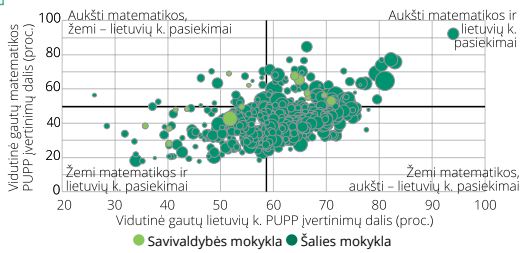

III. 43. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

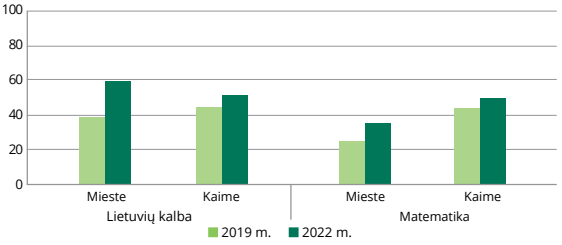

III. 43. 5 pav. III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų kaimo bendrojo ugdymo mokyklose, dalis (proc.) nuo visų mokinių yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse. Pastebimas atotrūkis tarp kaimo ir miesto.

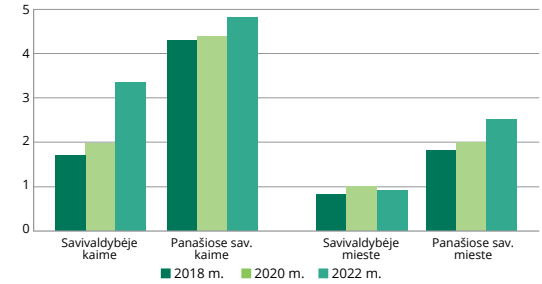

III. 43. 6 pav. Palyginti su panašiomis savivaldybėmis, mažesnė dalis (proc.) suaugusiųjų pasinaudojo galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas; ši dalis kasmet mažėja.

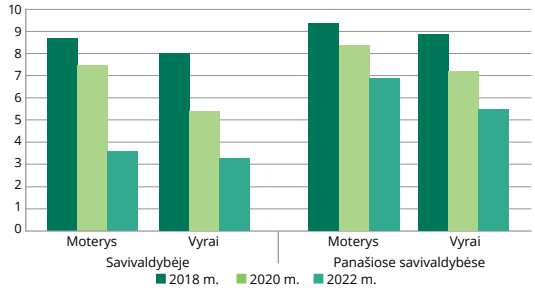

III. 43. 7 pav. Ir kaimo, ir miesto mokyklose skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) padidėjo, todėl daugiau mokinių turi galimybę patirti mokymosi sėkmę. Tačiau pastebimas miesto ir kaimo mokyklų skirtumas.

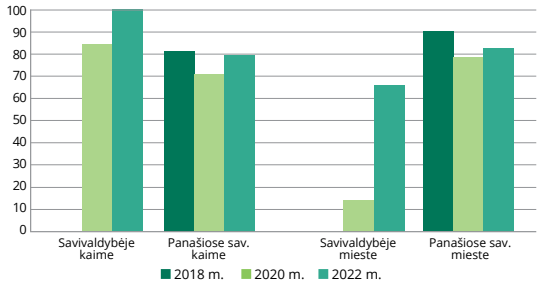

III. 43. 8 pav. Padidėjo bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pagal nustatytus kriterijus pritaikytos negalią turintiems mokiniams, dalis (proc.): šiems vaikams pagerėjo ugdymosi sąlygos. Tačiau šis rodiklis vis dar yra mažesnis nei panašių savivaldybių ir šalies.

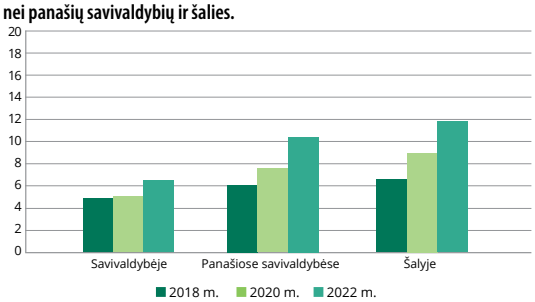

III. 43. 9 pav. Kaimo mokyklose sumažėjo mokytojų, turinčių reikiamą kvalifikaciją, dalis (proc.).

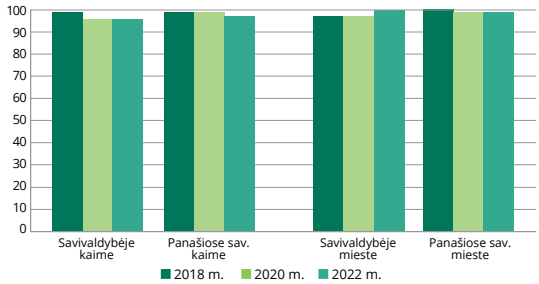

III. 43. 10 pav. Savivaldybėje mokymo ir mokymosi sąlygos pagal klasių dydį yra nevienodos: per didelių 1–4 klasių komplektų dalis (proc.) išaugo.

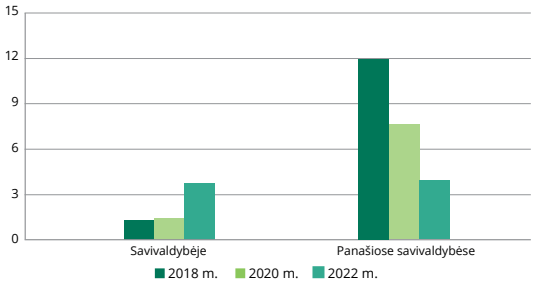

Rekomendacijos

Savivaldybėje užtikrinant švietimo teisingumo principų – lygių galimybių, prieinamumo ir įtraukties – įgyvendinimą, svarbu įveiklinti teisingą ir sąžiningą švietimo sistemą, užtikrinančią besimokantiesiems vienodą prieigą prie kokybiško švietimo visose mokyklose, nepriklausomai nuo jų dydžio, vietovės, aplinkos veiksnių. Vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, analizuoti įvairių veiksnių įtaką švietimo kokybei ir teisingumui, rengti savivaldybės pažangos ataskaitas, išnagrinėjant sėkmių ir nesėkmių priežastis, nustatant aiškias priemones pagrindinio ugdymo programos matematikos ir lietuvių k. ir literatūros pasiekimams gerinti, vidurinio ugdymo programos dalykų rezultatų atotrūkiui tarp kaimo ir miesto mokyklų mažinti, mokytojų kompetencijoms stiprinti, sąžiningai ir tolygiai švietimo pagalbai kaimo ir miesto vaikams užtikrinti. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, užtikrinti STEAM mokymosi kokybę, modernizuojant ugdymosi aplinkas ir stiprinant tinklaveiką su išoriniais partneriais, plėtoti patirtinio ugdymo metodų taikymą mokyklose įvairių ugdymosi poreikių mokiniams, nepaisant nepalankios SEK aplinkos. Gerinant bendradarbiavimo kokybę, stiprinti mokyklų bendruomenių kompetencijas bendradarbiavimo, lyderystės, STEAM, įtraukiojo ir kultūrinio ugdymo srityse. Didesnis dėmesys ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir konsultavimo sričiai labiau motyvuotų mokinius toliau mokytis baigus pagrindinio, vidurinio ugdymo programą, apsispręsti renkantis profesiją. Tęsti mokyklų tinklo optimizavimą, pedagoginio personalo atnaujinimą, siekiant subalansuoti personalo kokybinę sudėtį pagal amžių, patirtį, poreikius.

44. Šiaulių miesto savivaldybė

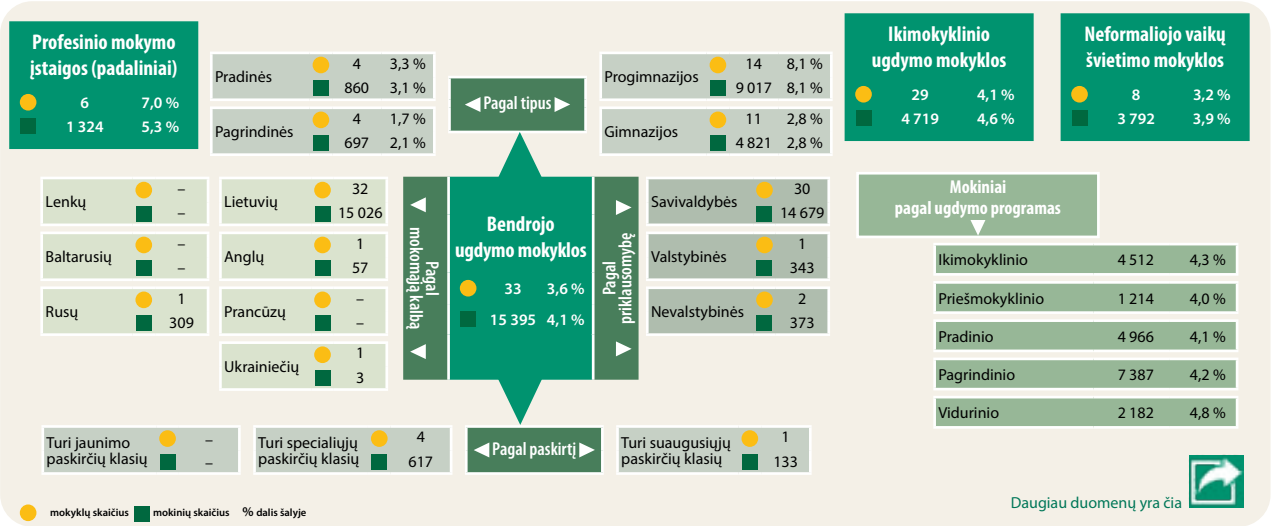

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
8,2↑	9,7↓	1007↑	6,1↓	13,7	47,4↑	62,9↑	233↑	23,2↓	11,2↑	95,7↑	0,0↔	0,0↑	23,9↑	13,3↑	0,84↑	95,4↑	0,66↓	74↑	98↓	6,9	158,7↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Mokiniams svarbu suteikti vienodas galimybes įgyti tolesnį išsilavinimą, kuris jiems palengvins sėkmingą integraciją į darbo rinką. Apibendrintas savivaldybės VBE rodiklis (standartizuotais taškais) yra aukštesnis nei šalies, taip pat ir 5 VBE rezultatai yra aukštesni, tačiau biologijos, chemijos, geografijos ir informacinių technologijų – žemesni nei šalies. Mokinių, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje ir profesinio mokymo įstaigoje, dalis atitiko panašių savivaldybių rodiklio reikšmę ir viršijo šalies. Per lietuvių k. ir literatūros PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) savivaldybės mokyklose padidėjo, šio rodiklio matematikos reikšmė savivaldybės ir valstybinėse mokyklose sumažėjo dvigubai. Atkreiptinas dėmesys į PUPP pasiekimų netolygumus tarp atskirų mokyklų.

III. 44. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

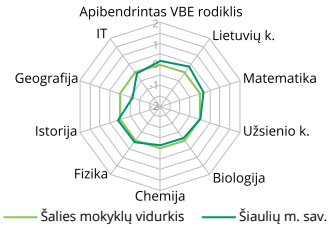

III. 44. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

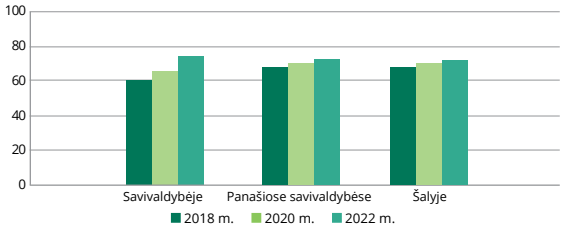

III. 44. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

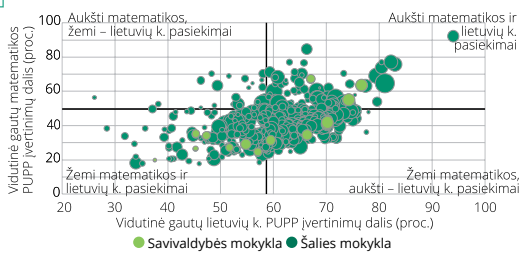

III. 44. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

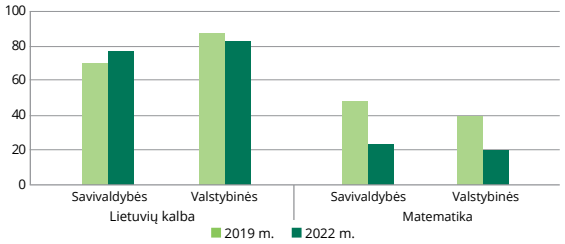

III. 44. 5 pav. Siekiant nuoseklios įtraukties švietimo sistemoje, svarbu užtikrinti SUP turinčių vaikų dalyvavimą neformaliojo švietimo veikloje. Savivaldybėje šių vaikų dalis (proc.) augo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

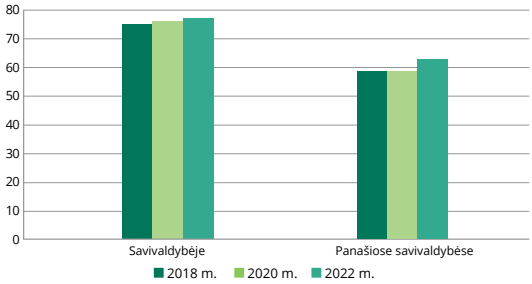

III. 44. 6 pav. III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasėse, dalis (proc.) nuo visų šių lygių mokinių netolygiai padidėjo, bet yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

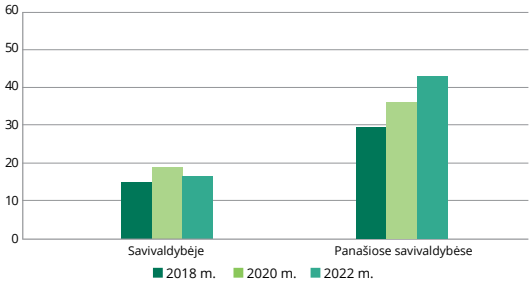

III. 44. 7 pav. Socialinės atskirties rizika mažėja: abiturientų, kurie gavo finansinę ar kitokią paramą ir baigę vidurinio ugdymo programą toliau mokosi, dalis (proc.) didėja.

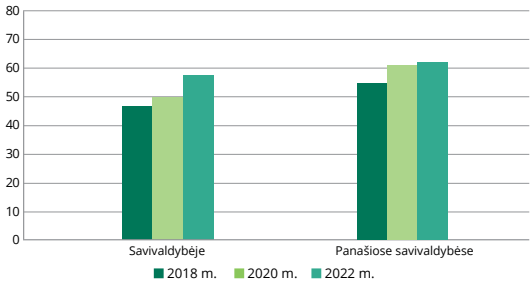

III. 44. 8 pav. Pagerėjo ugdymosi prieinamumas negalią turintiems mokiniams: bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pritaikytos pagal nustatytus kriterijus, dalis (proc.) padidėjo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse ir šalyje.

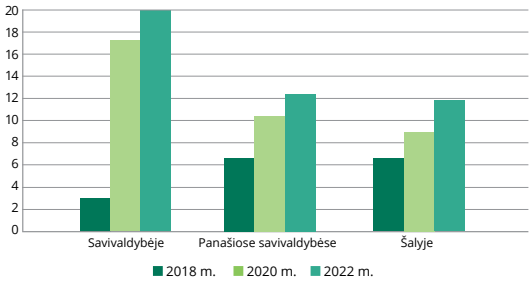

III. 44. 9 pav. Savivaldybėje padidėjo abiturientų, įstojusių į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose, dalis (proc.).

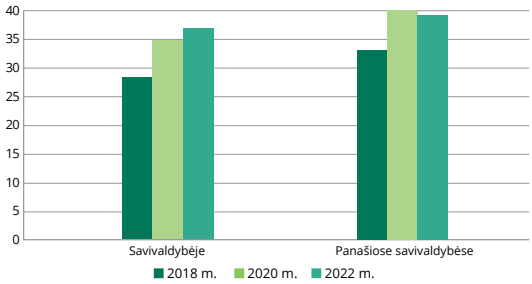

III. 44. 10 pav. Sumažėjo suaugusiųjų, pasinaudojusių galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas, dalis (proc.); šio rodiklio reikšmė yra gerokai mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

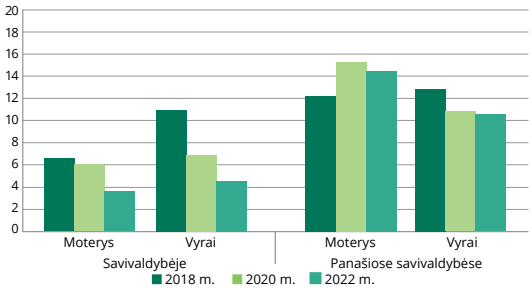

Rekomendacijos

Ir toliau kurti teisingą švietimo sistemą, užtikrinančią besimokantiesiems vienodą prieigą prie kokybiško švietimo ir pagrįstą asmeninių gebėjimu skatinimu, o ne išorinėmis aplinkybėmis, pavyzdžiui, socialine, ekonomine ir kultūrine padėtimi, etnine kilme, gyvenamąja vieta ir pan. Vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną (atkreipti dėmesį į sumažėjusią besimokančiųjų pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas aprėptį), analizuoti įvairių veiksnių įtaką kokybiškam švietimui ir jo teisingumui. Mažinti mokymosi pasiekimų atotrūkį tarp skirtingų mokinių grupių, didinant švietimo sistemos įtrauktį; panaudoti daugiau mokymo lėšų, skirtų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose organizuoti; padidinti švietimo pagalbos specialistų skaičių. Įvertinus mokinių poreikius ir atsižvelgus į išsikeltus ugdymo prioritetus, spręstinas ugdymo problemas, skirti mokinių ugdymo(si) poreikiams tenkinti bendruosiuose ugdymo planuose numatytas pamokas. Panaudoti daugiau mokymo lėšų, skirtų pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti ir mokymo priemonėms įsigyti. Stiprinti mokytojų įtraukiojo ugdymo, taip pat STEAM ir kultūrinio ugdymo kompetencijas. Didinti aukštas kvalifikacines kategorijas įgijusių mokytojų aprėptį. Gerinti vidurinio ugdymo programos mokinių biologijos, chemijos, geografijos ir informacinių technologijų mokymosi pasiekimus. Siekiant, kad kuo daugiau mokinių (tarp jų ir turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių), baigusių pagrindinio ugdymo programą, toliau mokytųsi, didesnį dėmesį skirti mokinių ugdymui karjerai, profesiniam informavimui ir konsultavimui.

45. Šiaulių rajono savivaldybė

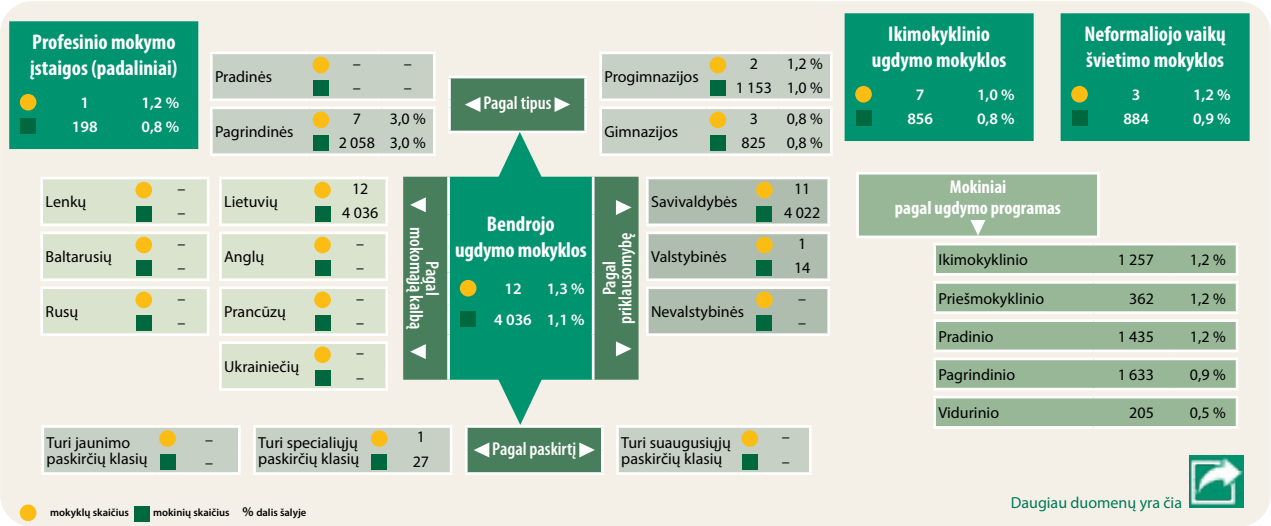

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai sąlyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
1,8↑	9,3↑	901↑	14,9↑	17,5	49,2↑	42,5↓	222↑	21,0↓	16,4↑	86,9↑	3,7↓	18,2↑	17,7↑	11,1↑	0,70↑	91,3↑	0,54↓	74↑	99↑	14,2	155,7↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Aukštų ir žemų mokymosi pasiekimų atotrūkis, socialinė, ekonominė ir kultūrinė aplinka, mokyklos nebaigimas gali būti veiksniai, lemiantys nevienodas galimybes įgyti tolesnį išsilavinimą. Apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) atitinka šalies, 5 VBE rezultatai yra aukštesni, tačiau matematikos ir gamtos mokslų – žemesni nei šalies. Kaimo mokyklų mokinių, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių kolegijoje ir profesinio mokymo įstaigoje, dalis yra didesnė nei panašiose savivaldybėse, tačiau šių mokinių, toliau besimokančių universitete, dalis – gerokai mažesnė. Per lietuvių k. ir literatūros PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis padidėjo, o matematikos – sumažėjo. Matyti šio rodiklio reikšmių skirtumai tarp kaimo ir miesto mokyklų. Atkreiptinas dėmesys į PUPP pasiekimų netolygumus tarp atskirų mokyklų.

III. 45. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

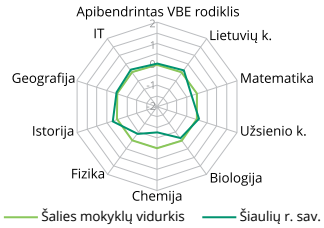

III. 45. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

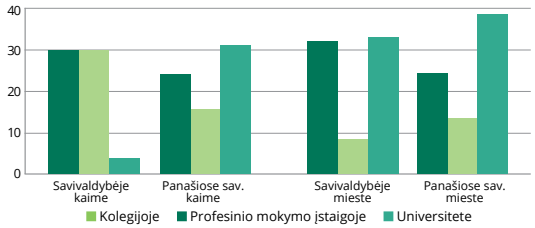

III. 45. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

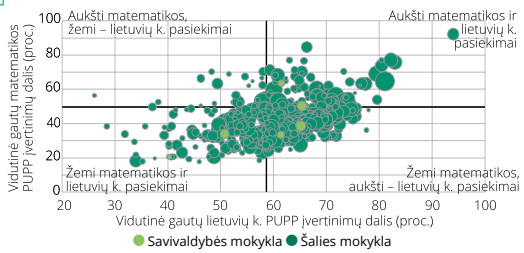

III. 45. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

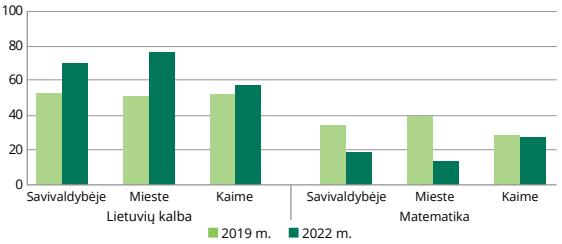

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 45. 5 pav. **Savivaldybės mokyklų mokiniams galimybė įsitraukti į visavertį ugdymą išaugo: mokyklose skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) padidėjo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

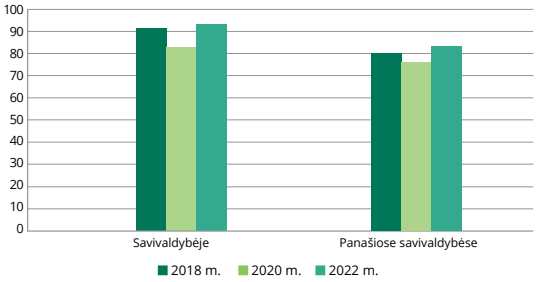

III. 45. 6 pav. **Mokymosi prieinamumą ir vienodo starto galimybes mokiniams blogina padidėjusi per didelių 1–4 klasių dalis (proc.) savivaldybėje.**

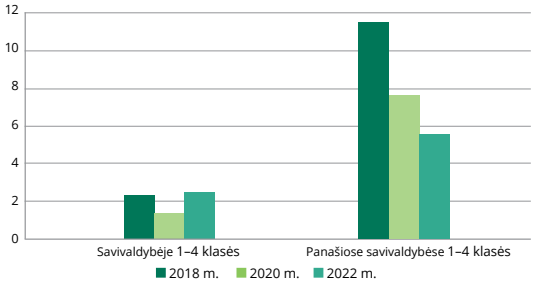

III. 45. 7 pav. **Siekiant nuoseklios įtraukties švietimo sistemoje, svarbu užtikrinti SUP turinčių vaikų dalyvavimą neformaliojo švietimo veikloje. Savivaldybėje šių vaikų dalis (proc.) augo, o miesto mokyklose ji yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

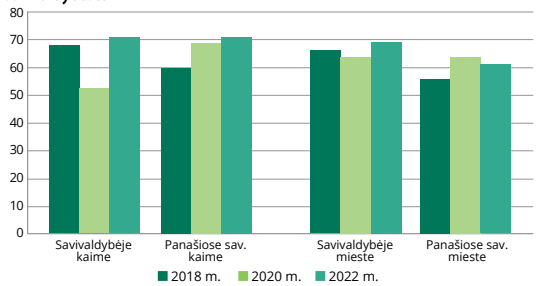

III. 45. 8 pav. **Pagerėjo ugdymosi prieinamumas negalią turintiems mokiniams: bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pritaikytos pagal nustatytus kriterijus, dalis (proc.) padidėjo.**

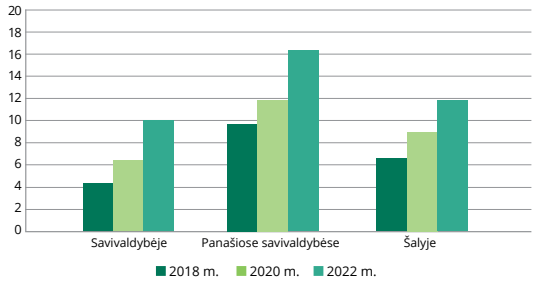

III. 45. 9 pav. **Socialinės atskirties rizika kaimo mokyklose mažėja: abiturientų, kurie gavo finansinę ar kitokią paramą ir baigę vidurinio ugdymo programą toliau mokosi, dalis (proc.) didėja. Tačiau miesto mokyklose šių abiturientų dalis sumažėjo.**

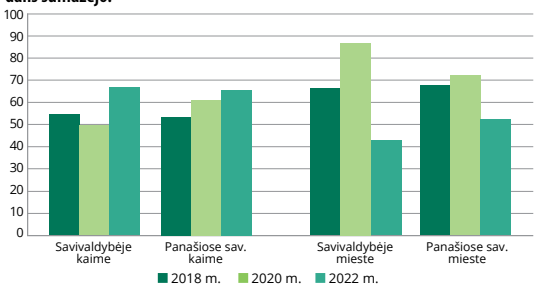

III. 45. 10 pav. **Sumažėjo suaugusiųjų, pasinaudojusių galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas, dalis (proc.); šio rodiklio reikšmė yra gerokai mažesnė nei panašiose savivaldybėse.**

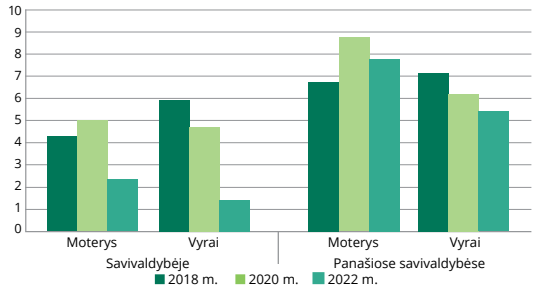

Rekomendacijos

Ir toliau plėtojant teisingą švietimo sistemą, rekomenduojama įgyvendinti įvairias ilgalaikį poveikį turinčias švietimo pagalbos priemones, skirtas mokinių galimybėms mokytis pagerinti ir visų bendrojo ugdymo lygmenų žemų pasiekimų mokiniams ir nepalankioje padėtyje esančioms mokykloms padėti. Mažinti mokymosi pasiekimų atotrūkį tarp skirtingų mokinių grupių, didinant švietimo sistemos įtrauktį; panaudoti daugiau mokymo lėšų, skirtų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose organizuoti. Įvertinus mokinių poreikius ir atsižvelgus į išsikeltus ugdymo prioritetus, spręstinas ugdymo problemas, skirti mokinių ugdymo(si) poreikiams tenkinti bendruosiuose ugdymo planuose numatytas pamokas; įgyvendinti vaikų dienos centro projektus. Panaudoti daugiau mokymo lėšų, skirtų pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti ir mokymo priemonėms įsigyti. Gerinti vidurinio ugdymo programos mokinių matematikos ir gamtos mokslų mokymosi pasiekimus. Optimizuoti mokytojų vidutinį pamokinio darbo krūvį, toliau tęsti mokyklų tinklo optimizavimo procesą. Tai padėtų ne tik sudaryti geresnes darbo, ugdymo(si) ir socialines sąlygas, subalansuotų pedagoginio personalo pasiskirstymą pagal amžių ir patirtį, bet ir kurtų prielaidas pasiekti aukštesnius mokymosi rezultatus.

46. Šilalės rajono savivaldybė

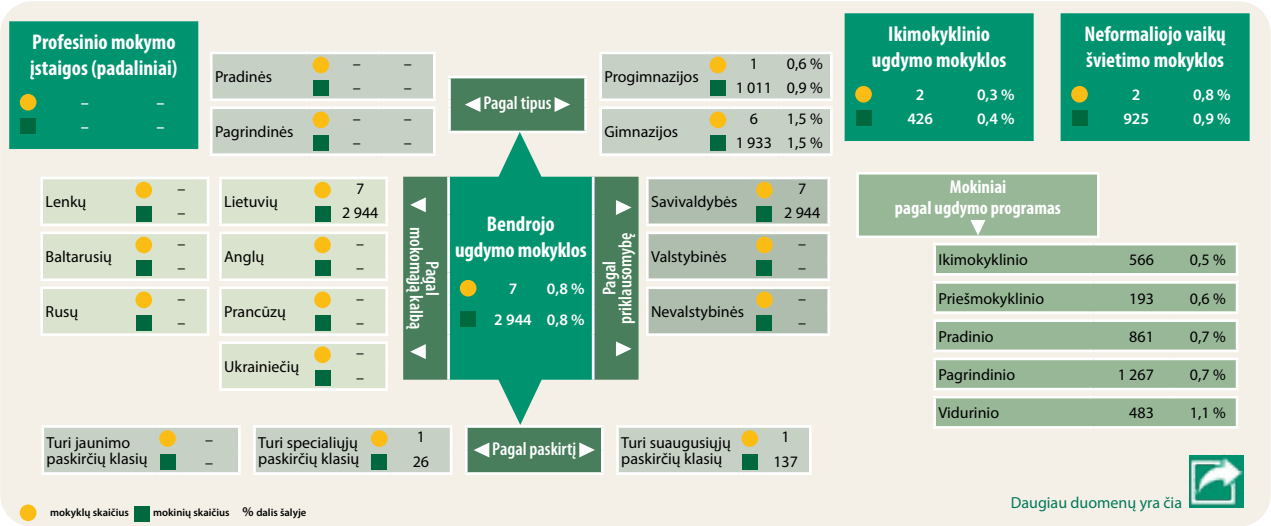

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai sąlyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
5,6↓	7,5↓	879↑	9,1↑	20,1	59,6↑	77,9↑	225↑	58,6↑	15,3↓	92,3↑	4,5↑	14,3↑	19,5↓	11,5↑	0,45↓	84,0↑	0,59↓	63↓	97↓	3,5	142,8↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Nepalankus socialinis, ekonominis kontekstas, švietimo pagalbos specialistų stoka, kiti indėlio ir procesų rodikliai gali būti vieni iš veiksnių, lemiančių mokinių pasiekimus ir jų skirtumus. Savivaldybės mokyklų apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) ir daugumos dalykų VBE rezultatai, išskyrus istoriją, geografiją ir informacines technologijas, yra prastesni už šalies vidurkį. Ketverių metų duomenimis, padidėjo miesto mokyklų mokinių, tęsiančių mokslą aukštosiose mokyklose, dalis (proc.), kaimo mokyklų, atvirkščiai – sumažėjo. Per PUPP (ypač lietuvių k. ir literatūros dalyko) didesnė merginų nei vaikinų dalis pasiekė bent pagrindinį lygį. Dauguma savivaldybės mokyklų pagal vidutinę PUPP gautų įvertinimų dalį išsiskiria žemais matematikos, aukštais – lietuvių k. ir literatūros pasiekimais; reikšmingesni pasiekimų skirtumai pastebimi tarp dviejų mokyklų.

III. 46. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

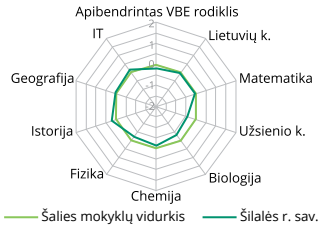

III. 46. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

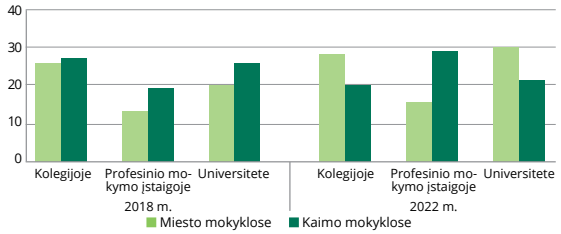

III. 46. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

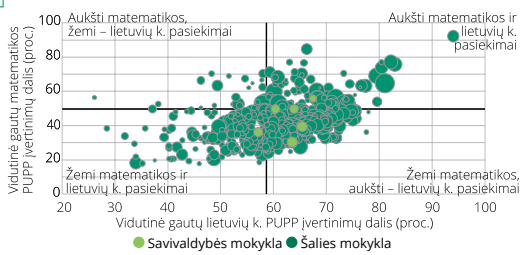

III. 46. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

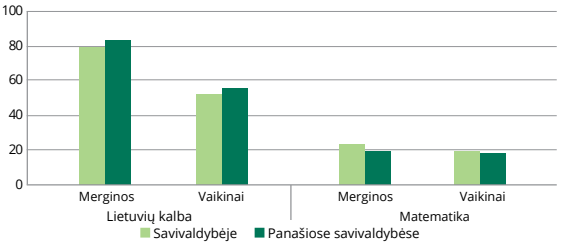

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 46. 5 pav. Pastaraisiais metais atsirado bendrojo ugdymo mokyklų (jų dalis (proc.) yra didesnė nei panašių savivaldybių ar šalies), kurių patalpos pagal nustatytus kriterijus pritaikytos negalią turintiems mokiniams. Savivaldybės mokyklos tapo atviresnės.

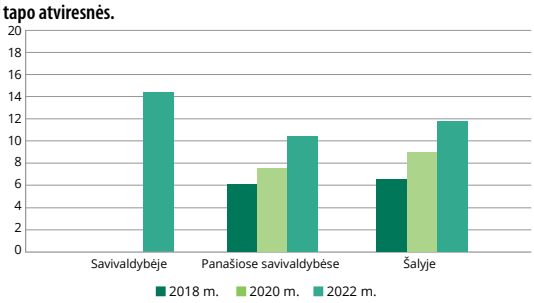

III. 46. 6 pav. Padidėjo suaugusiųjų, pasinaudojusių galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas, dalis (proc.); šio rodiklio reikšmė yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

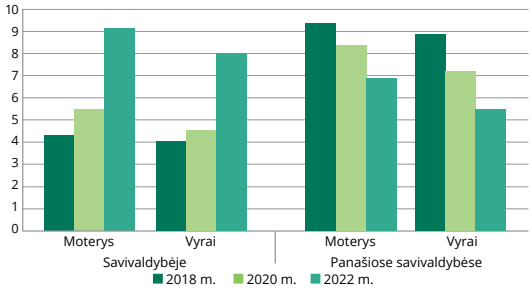

III. 46. 7 pav. Neformaliojo švietimo veikloje dalyvaujančių SUP turinčių mokinių dalis (proc.) savivaldybės kaimo mokyklose yra didesnė nei panašių savivaldybių kaimo mokyklose, miesto mokyklose, atvirkščiai – mažesnė.

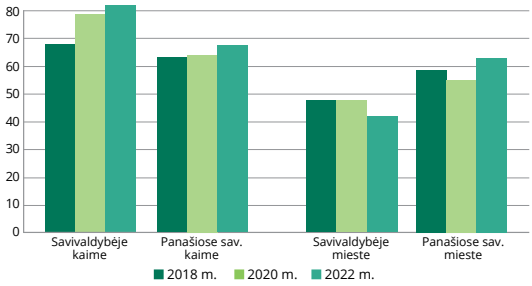

III. 46. 8 pav. Į mokyklą vežiojamų mokinių, gyvenančių toliau kaip 3 km nuo mokyklos, dalis (proc.) yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

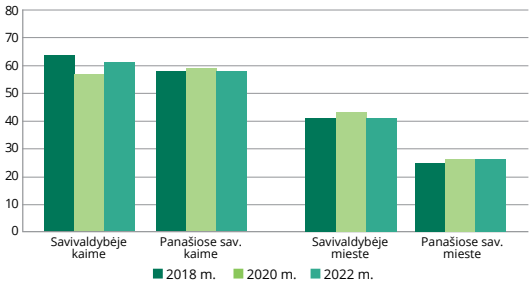

III. 46. 9 pav. Sumažėjo nesimokančių mokyklinio amžiaus (iki 16 metų) vaikų dalis (proc.), tačiau šio rodiklio reikšmė yra didesnė negu panašiose savivaldybėse.

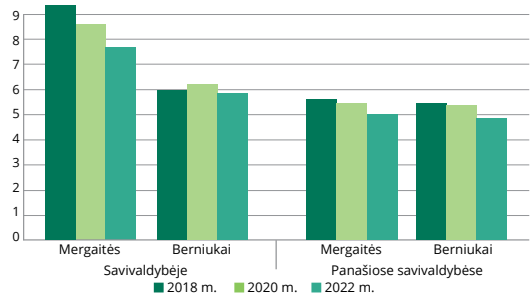

III. 46. 10 pav. Visi miesto mokyklų mokytojai turi reikiamą kvalifikaciją.

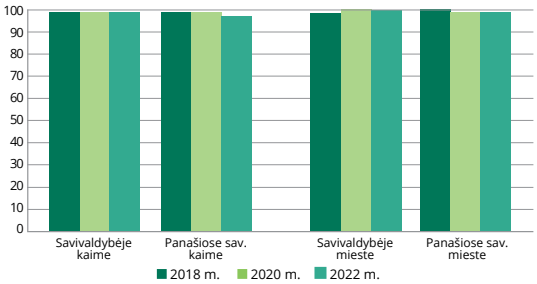

Rekomendacijos

Švietimas yra teisingas, kai kiekvienam mokiniui sudarytos sąlygos gauti kokybišką išsilavinimą ir jo pasiekimų neveikia gyvenamoji aplinka. Siekiant, kad visi vaikai patirtų mokymo(si) sėkmę, didinti švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičių, panaudoti daugiau mokymo lėšų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose. Didinti ikimokyklinio ugdymo aprėptį, mažinti jungtinėse 1–4 klasėse besimokančių mokinių dalį. Skatinti mokinius (tarp jų – ir SUP) įsitraukti į neformaliojo švietimo veiklas, sudarant sąlygas mokinių saviraiškai, socializacijai ir gebėjimų plėtotei. Skatinti gabius vaikus dalyvauti dalykinėse olimpiadose. Vykdant švietimo stebėseną, sistemingai analizuojant ir vertinant savivaldybės švietimo būklę, rengti švietimo pažangos ataskaitas, nusistatyti konkrečius švietimo siekinius ir priemones, susijusias su nesimokančių mokyklinio amžiaus vaikų (iki 16 m.) grąžinimu į mokyklas, pagrindinio ugdymo programos matematikos pasiekimų gerinimu, lietuvių k. ir literatūros pasiekimų skirtumų tarp merginų ir vaikinų mažinimu, vidurinio ugdymo programos mokinių lietuvių ir užsienio kalbų, matematikos ir gamtos mokslų mokymosi rezultatų gerinimu. Vengiant socialinės atskirties, didesnį dėmesį skirti ugdymui karjerai, kad kuo daugiau pagrindinio ugdymo programą baigusių mokinių mokytųsi toliau, o įgiję vidurinį išsilavinimą kaimo mokyklų mokiniai rinktųsi ne tik profesines, bet ir aukštąsias mokyklas. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, mažinti mokinių pasiekimų atotrūkius ir užtikrinti jų stabilumą, sukuriant integralias ir darnias įtraukiojo ugdymo, kultūros ir STEAM ugdymo(si) sąlygas.

47. Šilutės rajono savivaldybė

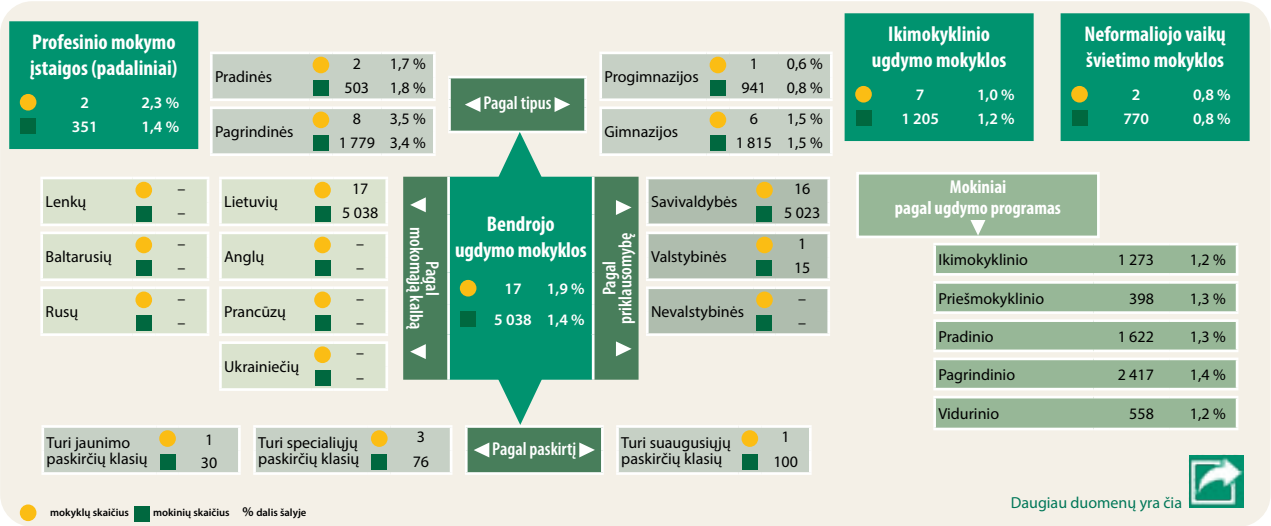

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagogų darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
1,9↑	8,3↑	938↑	8,3↑	19,0	53,8↓	54,1↑	323↑	28,6↑	13,5↑	97,2↓	2,6↑	46,7↓	19,2↑	11,3↑	0,99↔	87,2↑	0,42↓	67↓	97↑	0,0	152,9↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Gerėjanti socialinė, ekonominė, kultūrinė aplinka nepaveikė mokymosi pasiekimų. Apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) ir užsienio k., chemijos, geografijos, informacinių technologijų VBE rezultatai yra prastesni už šalies vidurkį, geresni – kitų penkių VBE įvertinimai. Gerokai didesnė dalis (proc.) miesto nei kaimo mokyklų mokinių, įgijusių vidurinį išsilavinimą, tais pačiais metais toliau mokosi universitetuose; profesinėse mokyklose, atvirkščiai – didesnė dalis – iš kaimo. Per ketverius metus savivaldybėje beveik dvigubai sumažėjo per PUPP bent pagrindinį matematikos mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis, lietuvių k. ir literatūros – padidėjo, tačiau išliko pasiekimų atotrūkis tarp merginų ir vaikinų. PUPP rezultatai pagal vidutinę įvertinimų dalį atskleidžia didelius pasiekimų skirtumus tarp mokyklų ir gana prastus dalies mokyklų abiejų dalykų pasiekimus.

III. 47. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

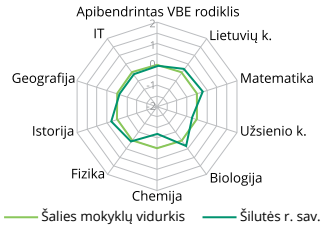

III. 47. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

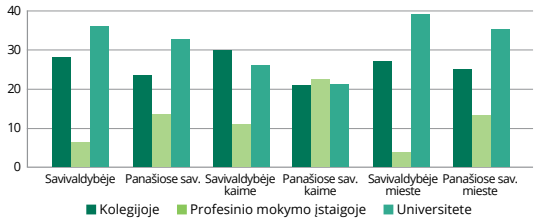

III. 47. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

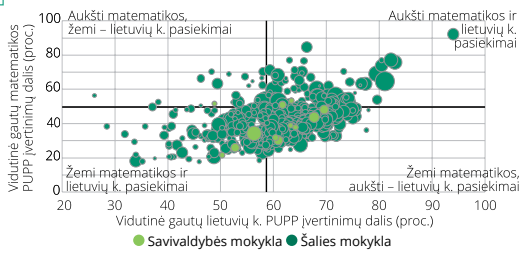

III. 47. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

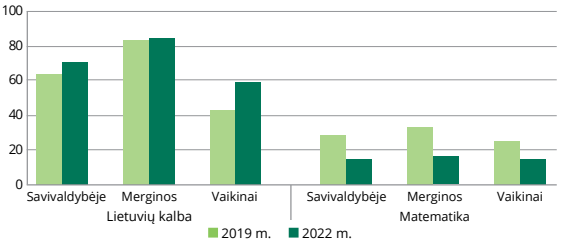

III. 47. 5 pav. Gerėja įtraukties procesai: nuosekliai didėja III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasėse, dalis (proc.), ir ji yra gerokai didesnė už panašių savivaldybių.

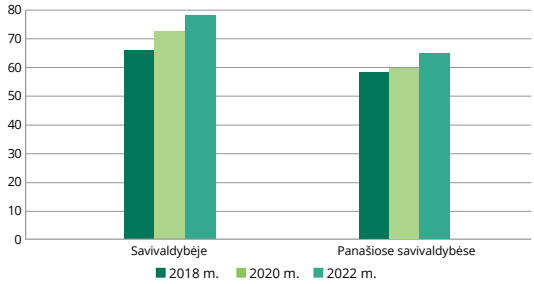

III. 47. 6 pav. Miesto mokyklose visos kontaktinės valandos yra paskirstytos mokytojams, turintiems dalyko kvalifikaciją.

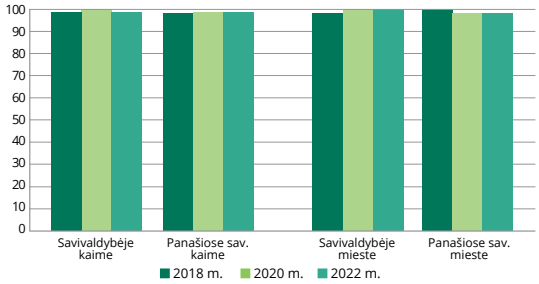

III. 47. 7 pav. Negaudami realios švietimo pagalbos, kaimo mokyklų mokiniai tampa pažeidžiami: skirtą švietimo pagalbą šiose mokyklose gaunančių mokinių dalis (proc.) yra reikšmingai mažesnė nei miesto.

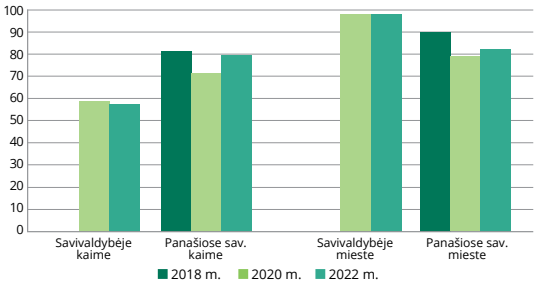

III. 47. 8 pav. 16–18 metų mokinių, lankančių švietimo įstaigas, dalis (proc.) yra mažesnė nei panašių savivaldybių.

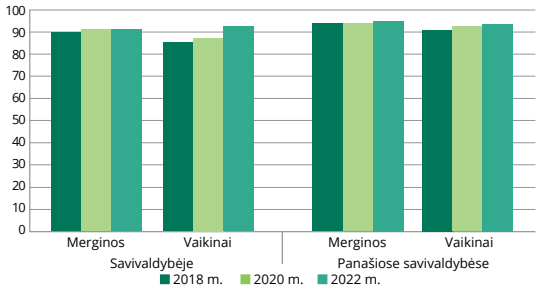

III. 47. 9 pav. Savivaldybėje socialinės atskirties rizika turi tendenciją mažėti: reikšmingai padidėjo abiturientų, gavusių paramą, dalis (proc.), pagerėjo mokymosi tęstinumas, baigus vidurinio ugdymo programą.

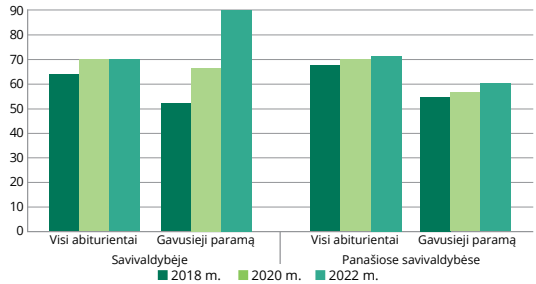

III. 47. 10 pav. Pastebima pozityvių pokyčių dėl vienodų starto galimybių: 1–4 klasių grupėje per didelių klasių komplektų dalis (proc.) mažėja, tačiau išlieka didesnė nei panašiose savivaldybėse.

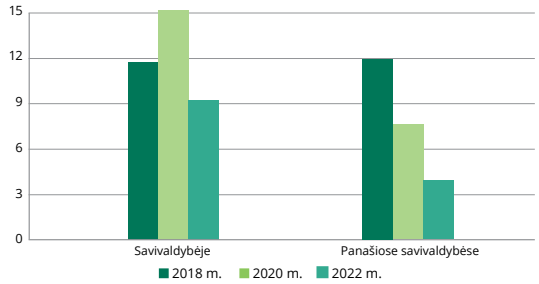

Rekomendacijos

Siekiant užtikrinti valstybės švietimo politikos vykdymą, būtina savivaldybės lygmeniu analizuoti ir vertinti švietimo būklę, išskirti veiksnius, turinčius įtakos mokinių pasiekimams, planavimo dokumentuose konkrečiais rodikliais numatyti ir prognozuoti pažangą. Pasinaudojant „Tūkstantmečio mokyklų“ programos galimybėmis, mažinti pasiekimų atotrūkius tarp mokyklų, gerinti pagrindinio ugdymo programos, ypač matematikos, pasiekimus, taip pat vidurinio ugdymo programos užsienio k., chemijos, geografijos, informacinių technologijų dalykų rezultatus. Siekiant šių tikslų, svarbu ne tik modernizuoti mokyklų infrastruktūrą, bet ir pagerinti formaliojo ugdymo kokybę, įgyvendinant integruotas ir patirtines STEAM bei kultūrinio ugdymo programas, išnaudoti modernizuotas STEAM ugdymo bazes ir, atliepiant pasikeitusio bendrojo ugdymo turinio nuostatas, rajone esančius gamtinius išteklius. Tobulinti mokyklų vadovų, mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų kompetencijas lyderystės, įtraukiojo, kultūrinio ir STEAM ugdymo srityse, naudojant ne tik minėtos programos, bet ir mokymo lėšas, skirtas pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti. Kuriant ir įgyvendinant tvarų tinklaveikos modelį, stiprinti savivaldybės švietimo bendruomenės bendradarbiavimą, kviesti bendradarbiauti ir profesinę mokyklą, kad būtų užtikrintas pagrindinio ugdymo programą baigusių mokinių mokymosi tęstinumas ir mažėtų nesimokančių 16–18 metų jaunuolių. Toliau didinti mokyklų atvirumą, gerinant įtraukiojo ugdymo sąlygas, pagal universalaus dizaino principus pritaikant mokyklų erdves, mokymo priemones ir metodus, užtikrinant realios švietimo pagalbos prieinamumą ne tik miesto, bet ir kaimo mokyklų mokiniams.

48. Širvintų rajono savivaldybė

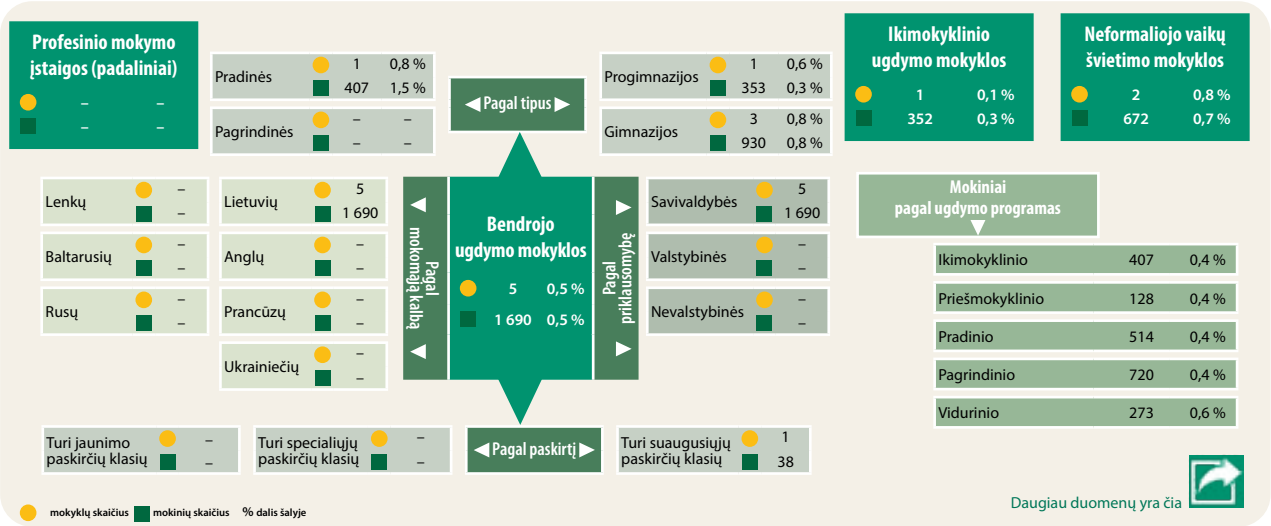

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų, turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klases komplekto dydis	Vienai sąlyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
0,4↓	9,6↓	953↑	4,9↑	28,2	50,4↓	112,6↑	290↑	29,4↑	14,6↑	100,2↑	2,3↑	20,0↓	20,6↑	12,1↑	0,55↔	89,7↑	0,31↓	61↑	96↓	6,3	133,8↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Apibendrintas VBE rodiklis yra žemesnis nei šalies. Keturių dalykų – matematikos, chemijos, geografijos ir informacinių technologijų – VBE rezultatai (standartizuotais taškais) yra geresni už šalies, biologijos atitiko šalies rodiklį, o kitų dalykų yra prastesni. Per ketverius metus paaugo tęsiančių mokslą universitetuose ir kolegijose merginų dalis (proc.). Gerokai mažesnė vaikinų dalis pasirinko mokytis kolegijose. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) šiek tiek padidėjo. Išlieka PUPP pasiekimų skirtumai tarp atskirų mokyklų, taip pat tarp vaikinų ir merginų.

III. 48. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

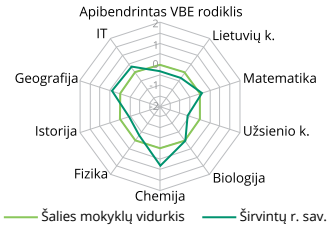

III. 48. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

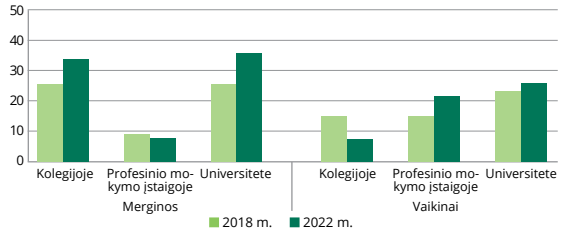

III. 48. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

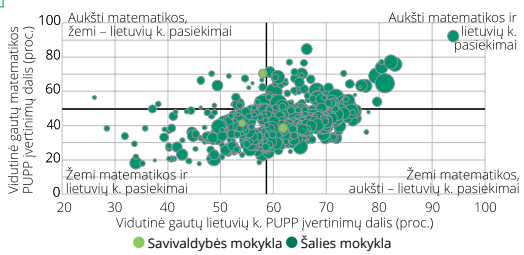

III. 48. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

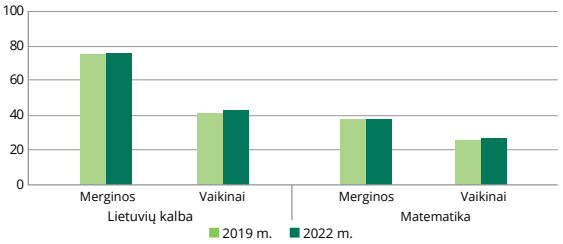

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 48. 5 pav. **Švietimo pagalbą mokyklose gaunančių mokinių dalis (proc.) kaimo mokyklose sumažėjo ir yra gerokai mažesnė nei panašiose savivaldybėse. Miesto mokyklose ši dalis padidėjo, 2022 m. švietimo pagalbą gavo visi miesto mokyklų mokiniai. Pastebimas didelis atotrūkis tarp kaimo ir miesto mokyklų.**

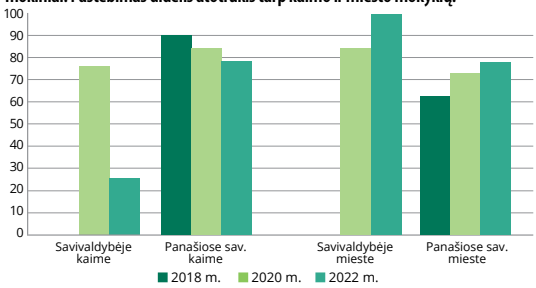

III. 48. 6 pav. **Asmenų, besimokančių pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas, dalis (proc.) sumažėjo, tačiau išliko didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

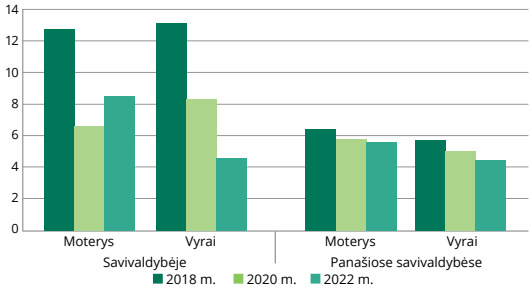

III. 48. 7 pav. **Ir kaimo, ir miesto mokyklose neformaliojo švietimo veikloje dalyvaujančių specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių dalis (proc.) yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse. Kaimo mokyklose ši dalis išaugo.**

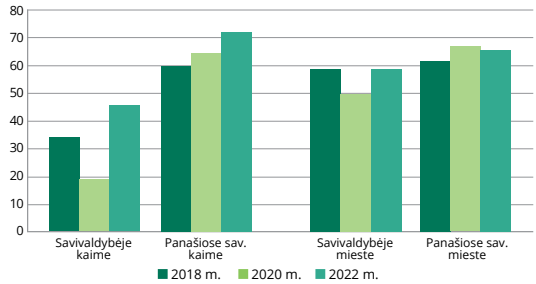

III. 48. 8 pav. **Kaimo mokyklų abiturientų, įstojusių į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose, dalis (proc.) padidėjo. Pastebimas atotrūkis tarp kaimo ir miesto mokyklų.**

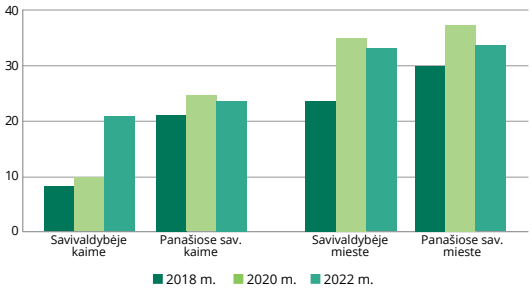

III. 48. 9 pav. **Ir kaimo, ir miesto mokyklose sumažėjo mokytojų, turinčių reikiamą kvalifikaciją, dalis (proc.). Ši dalis yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.**

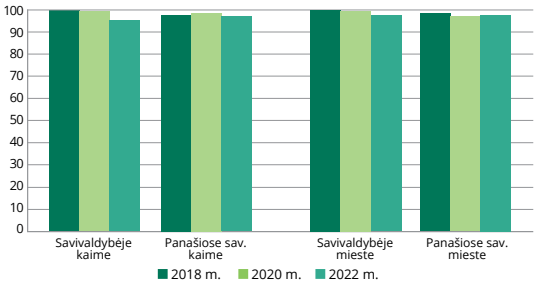

III. 48. 10 pav. **Suvienodėjo mokymo ir mokymosi sąlygos pagal klasių dydį: neliko per didelių klasių komplektų.**

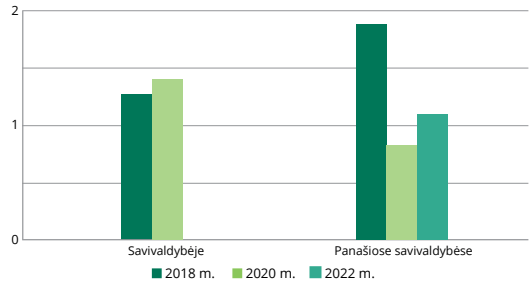

Rekomendacijos

Siūloma toliau vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, rengti savivaldybės pažangos ataskaitas, nustatyti konkrečius švietimo tikslus ir priemones, susijusias su skirtos švietimo pagalbos užtikrinimu visiems vaikams, vidurinio ugdymo programos lietuvių k., užsienio k., fizikos, istorijos dalykų rezultatų gerinimu. Tęsti mokyklų tinklo optimizavimo procesus, siekiant sumažinti mokinių, besimokančių jungtinėse 1–4 klasėse, skaičių, padidinti vidutinį bendrojo tipo klasės komplekto dydį. Panaudoti daugiau mokymo lėšų, skirtų mokymo priemonėms įsigyti, ir didinti švietimo pagalbos specialistų skaičių. Siekiant, kad kuo daugiau mokinių, baigusių pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, toliau mokytųsi, didesnį dėmesį skirti mokinių ugdymui karjerai, profesiniam informavimui ir konsultavimui. Didinti 3–5 m. vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, aprėptį. Gerinti mokyklų vadovų ir pedagogų kvalifikaciją STEAM, kultūrinio ugdymo, lyderystės ir įtraukiojo ugdymo srityse, skatinti mokyklų vadovų, mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų bendradarbiavimą, gerųjų praktikų ir patirties sklaidą. Skatinti mokinius dalyvauti olimpiadose, konkursuose ir neformaliojo švietimo veiklose.

49. Švenčionių rajono savivaldybė

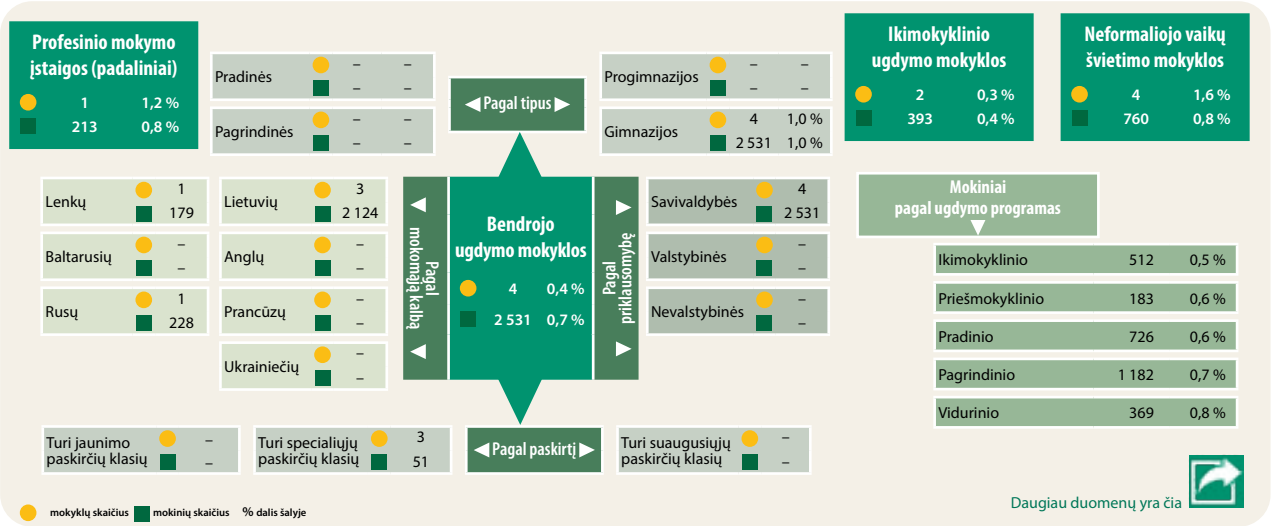

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
4,0↓	9,1↓	892↑	15,7↓	19,8	57,8↑	64,9↑	248↑	100,3↑	13,9↑	98,7↑	0,0↑	0,0↑	19,3↑	8,7↓	0,80↑	88,2↑	0,57↓	65↓	99↑	0,0	176,3↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti švietimo teisingumą, padidina kiekvieno besimokančiojo galimybes patirti mokymosi sėkmę. Savivaldybės mokyklų apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) yra aukštesnis už šalies. Didžioji dalis VBE rezultatų yra prastesni nei šalies, tačiau užsienio k. ir informacinių technologijų – geresni. Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse ir šalyje. Matyti skirtumas tarp merginų ir vaikinų. Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis per trejus metus sumažėjo, ypač matematikos. Savivaldybės mokyklos pagal vidutinę PUPP gautų įvertinimų dalį išsiskiria žemais matematikos, o pusė mokyklų – aukštais lietuvių kalbos ir literatūros pasiekimais.

III. 49. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

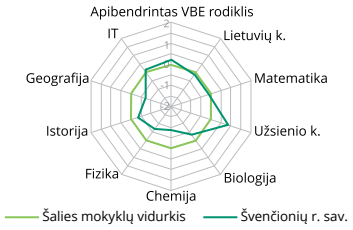

III. 49. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

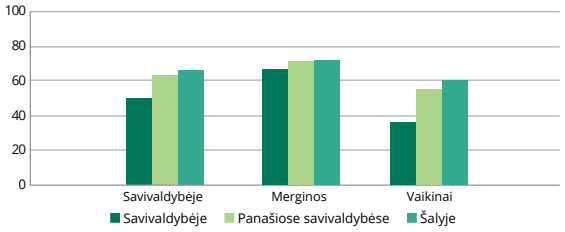

III. 49. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

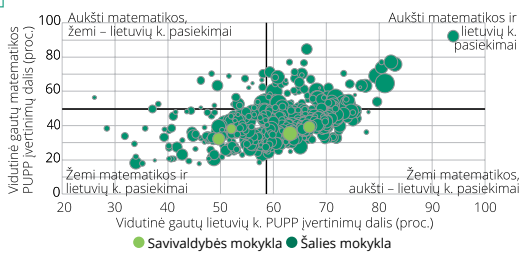

III. 49. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

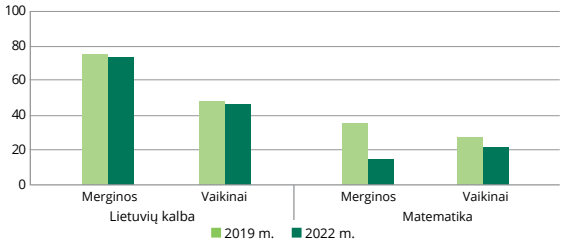

III. 49. 5 pav. Siekiant nuoseklios įtraukties švietimo sistemoje, svarbu užtikrinti SUP turinčių vaikų dalyvavimą neformaliojo švietimo veikloje. Savivaldybėje šių vaikų dalis (proc.) sumažėjo ir yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

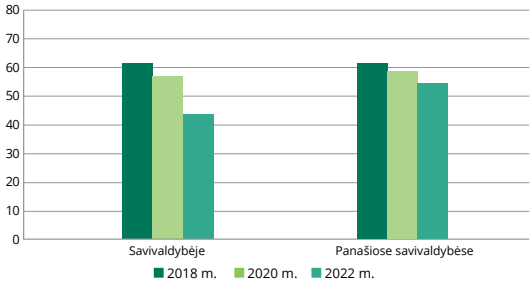

III. 49. 6 pav. Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, dalyvaujančių profesinių mokyklų modulių programose, dalis (proc.) yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

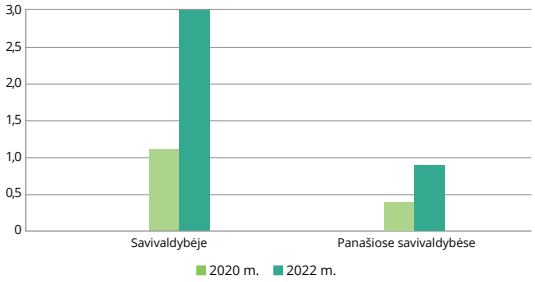

III. 49. 7 pav. Įtraukties požiūriu savivaldybės mokyklos yra atviresnės nei mokyklos panašiose savivaldybėse: III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasėse, dalis (proc.) nuo visų šių klasių mokinių padidėjo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

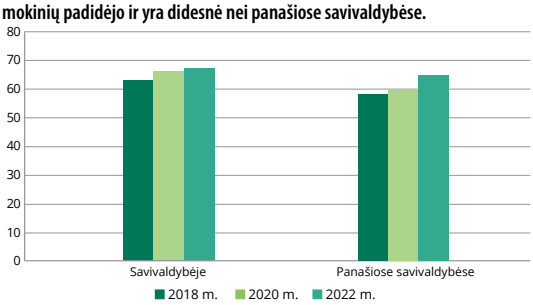

III. 49. 8 pav. Abiturientų, įstojusių į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose, dalis (proc.) savivaldybės mokyklose sumažėjo ir yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

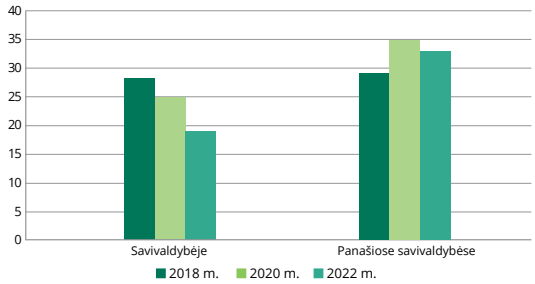

III. 49. 9 pav. Bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pagal nustatytus kriterijus pritaikytos negalią turintiems mokiniams, dalis (proc.) padidėjo ir yra gerokai didesnė nei panašiose savivaldybėse ir šalyje: šiems vaikams pagerėjo ugdymosi sąlygos.

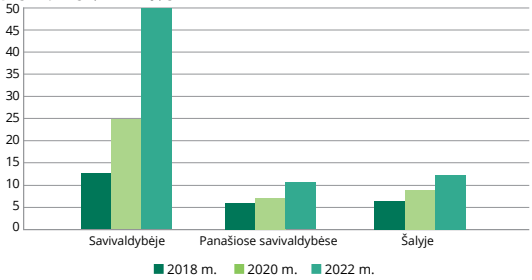

III. 49. 10 pav. Savivaldybės mokyklose nėra per didelių klasių komplektų: šiuo atžvilgiu mokiniams sudarytos panašios sąlygos ugdytis.

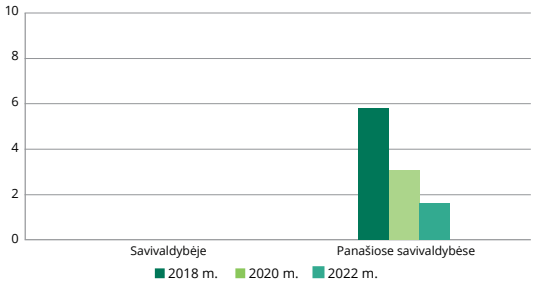

Rekomendacijos

Švietimo teisingumą sudaro švietimo prieinamumo, tolygumo ir pagalbos būdų dermė. Ir toliau kuriant teisingą švietimo sistemą, rekomenduojama didinti ankstyvojo ugdymo prieinamumą savivaldybėje. Nustatyti aiškius švietimo siekius ir priemones, skirtas mokinių pasiekimų skirtumams tarp atskirų mokyklų, taip pat tarp merginų ir vaikinų mažinti, siekiant suvienodinti mokinių ugdymosi galimybes. Panaudoti daugiau mokymo lėšų, skirtų pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti, švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose organizuoti, didinti švietimo pagalbos specialistų skaičių. Optimizuoti vienai mokytojo pareigybei tenkantį mokinių skaičių ir vidutinį klasės dydį bendrojo ugdymo mokyklose. Tai padėtų sudaryti geresnes darbo ir ugdymo(si) sąlygas, leistų pasiekti aukštesnius mokymosi rezultatus. Gerinti pagrindinio ugdymo programos mokinių matematikos, o vidurinio ugdymo programos mokinių – lietuvių k., matematikos, gamtos ir socialinių mokslų mokymosi pasiekimus. Skatinti mokinius dalyvauti olimpiadose, konkursuose ir neformaliojo švietimo veiklose. Stiprinti mokytojų įtraukiojo ugdymo, taip pat STEAM ir kultūrinio ugdymo kompetencijas.

50. Tauragės rajono savivaldybė

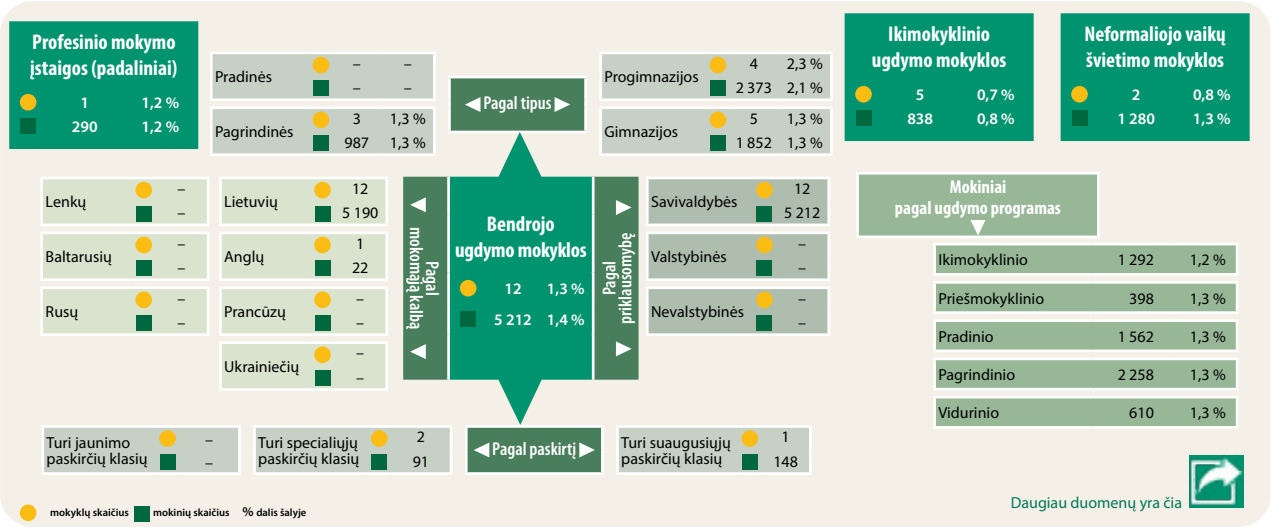

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
3,9↑	8,4↔	943↑	11,5↑	16,2	59,8↑	61,7↑	221↑	71,9↑	11,6↑	94,2↑	2,5↑	18,2↑	20,9↑	12,1↑	0,61↔	88,2↑	0,35↓	74↑	99↓	6,3	149,1↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Teisinga švietimo sistema visiems besimokantiesiems užtikrina vienodą prieigą prie kokybiško švietimo. Apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) ir daugumos VBE rezultatai yra prastesni už šalies vidurkį. Geriau už šalies vidurkį mokiniams pasisekė išlaikyti tik lietuvių k. ir literatūros, biologijos, istorijos VBE. Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) yra mažesnė nei šalies ir panašių savivaldybių, rodiklio reikšmių skirtumas tarp merginų ir vaikinų – nemažas. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių k. ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis yra mažesnė negu panašiose savivaldybėse, pasiekimų skirtumai tarp kaimo ir miesto mokyklų – didesni. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal vidutinę įvertinimų dalį didelių mokyklų PUPP rezultatai – geresni, mažų (ypač vienos iš jų) – prastesni.

III. 50. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

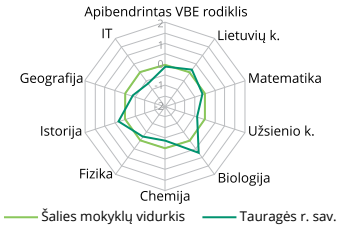

III. 50. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

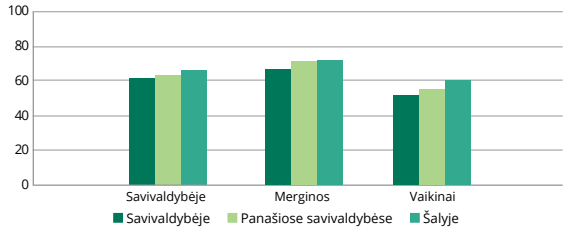

III. 50. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

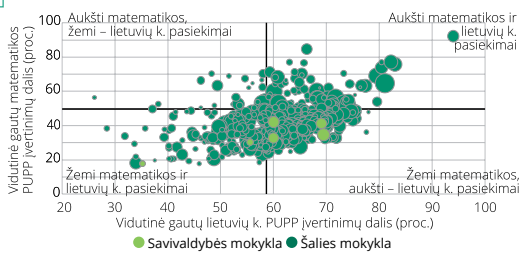

III. 50. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

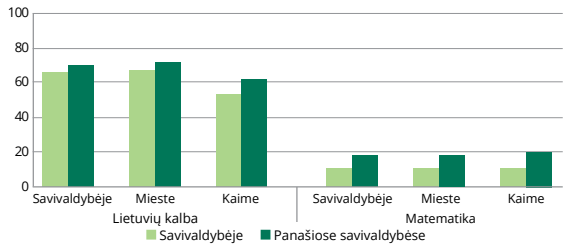

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 50. 5 pav. **Padidėjo III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasėse, dalis (proc.) nuo visų šių klasių mokinių, tačiau ši dalis išliko gerokai mažesnė nei panašiose savivaldybėse.**

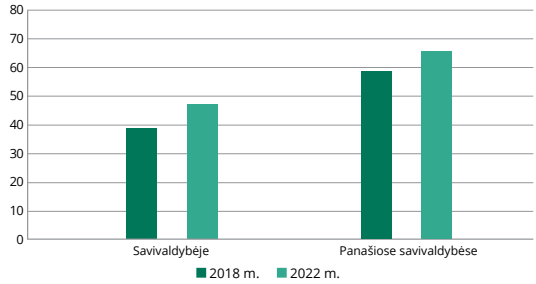

III. 50. 6 pav. **Nesimokančių mokyklinio amžiaus (iki 16 metų) berniukų ir mergaičių dalys (proc.) sumažėjo, tačiau yra didesnės nei panašiose savivaldybėse.**

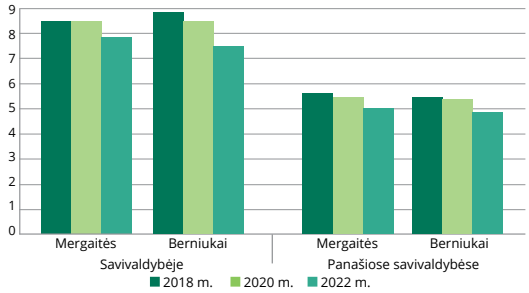

III. 50. 7 pav. **Didėja finansinę paramą gavusių abiturientų, baigusių vidurinio ugdymo programą ir toliau besimokančių, dalis (proc.). Socialinės atskirties rizika mažėja, tačiau išlieka didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

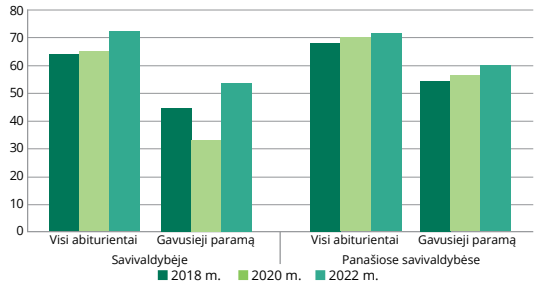

III. 50. 8 pav. **Palyginti su panašiomis savivaldybėmis, didesnė dalis (proc.) suaugusiųjų pasinaudojo galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas, sumažėjo rodiklio reikšmių atotrūkis tarp vyrų ir moterų.**

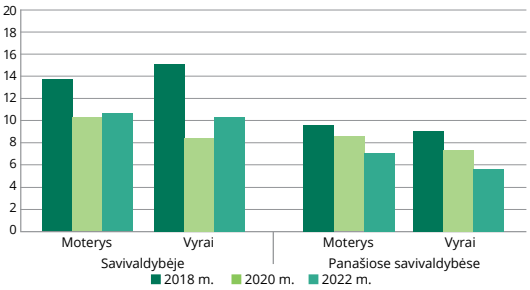

III. 50. 9 pav. **Visi savivaldybės kaimo mokyklų mokytojai turi reikiamą kvalifikaciją.**

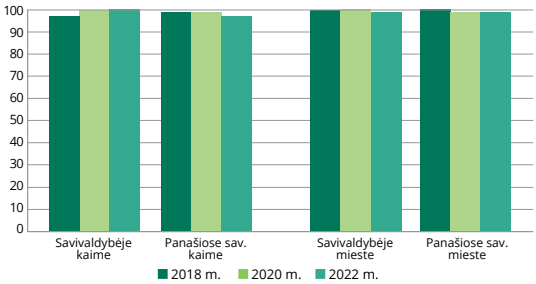

III. 50. 10 pav. **Mokymosi sąlygų skirtumus iliustruoja išaugusi per didelių 1–4 klasių dalis (proc.), kuri yra gerokai didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

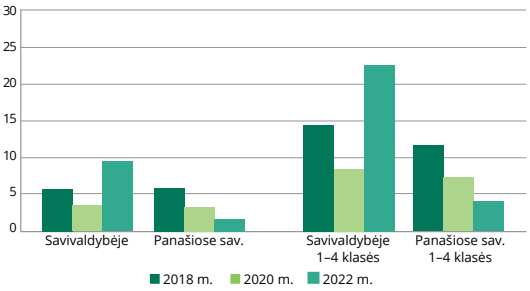

Rekomendacijos

Savivaldybės lygmeniu būtina vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, vertinti švietimo pažangą ir ieškoti būdų mažinti švietimo nelygybę. Siekiant užtikrinti vienodas starto galimybes, didinti ikimokyklinio ugdymo aprėptį, mažinti per didelių 1–4 klasių skaičių. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, kurti STEAM ir modernaus kultūrinio ugdymo infrastruktūrą, užtikrinančią kokybiško ugdymo prieinamumą visiems savivaldybės mokiniams. Savivaldybės pažangos plane numatytų priemonių įgyvendinimas padėtų sukurti sąlygas integruotam STEAM ugdymo turiniui, praktiniams įgūdžiams taikyti, padidinti susidomėjimą tiksliųjų, gamtos mokslų dalykais, kartu sudarytų galimybes pagerinti vidurinio ugdymo programos matematikos, užsienio k., chemijos, fizikos, geografijos, informacinių technologijų mokymosi rezultatus, sumažinti PUPP lietuvių k. ir literatūros bei matematikos pasiekimų skirtumus tarp atskirų mokyklų. Siekiant, kad įvairių ugdymosi poreikių turintys vaikai patirtų mokymo(si) sėkmę ir sumažėtų nesimokančių mokyklinio amžiaus vaikų (iki 16 m.) dalis, didinti švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičių, panaudoti daugiau mokymo lėšų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose, taip pat šiuolaikinėms mokymo priemonėms įsigyti. Kuriant įtraukias ir kokybiškas mokinių ugdymo(si) sąlygas, atliepiančias skirtingus mokinių poreikius ir sudarančias prielaidas visavertei įtraukčiai, plėsti III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasėse, aprėptį. Stiprinti savivaldybės mokyklų tinklaveiką, dalijantis vertinga patirtimi, ieškoti būdų į mokyklas pritraukti jaunų mokytojų.

51. Telšių rajono savivaldybė

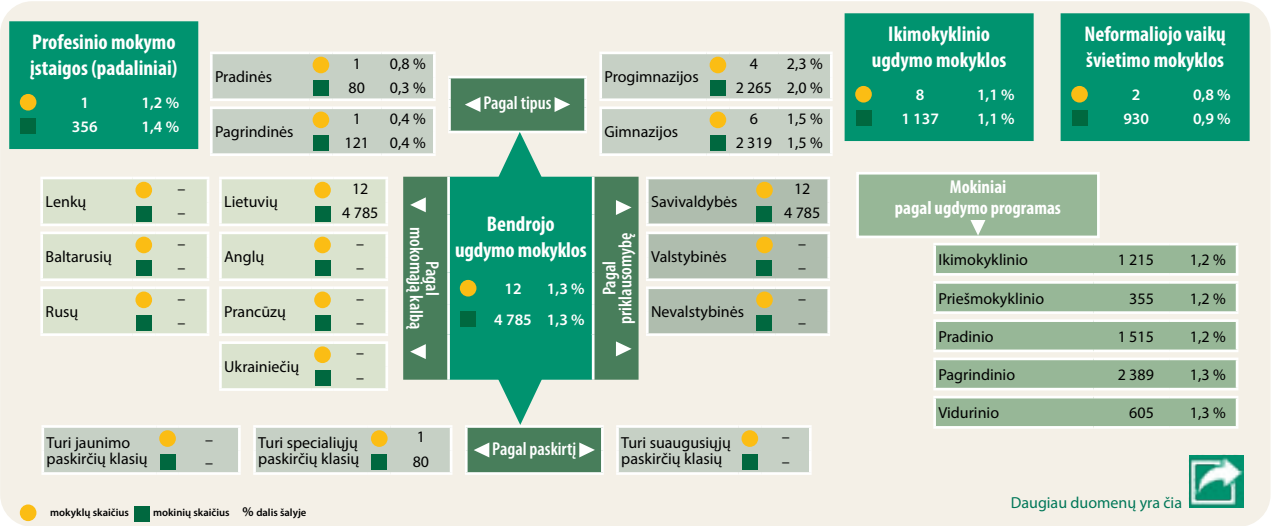

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
4,4↓	8,5↓	961↑	8,6↑	16,1	38,0↑	64,6↑	218↑	19,4↓	16,5↑	94,7↑	5,4↑	16,7↑	21,6↑	12,0↑	0,80↓	90,5↑	0,45↓	64↓	98↑	4,3	187,2↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Kai kurie savivaldybės indėlio, procesų, socialinio, ekonominio ir kultūrinio konteksto rodikliai suprastėjo, tačiau mokyklų apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) yra aukštesnis už šalies vidurkį. Geriau už šalies vidurkį išlaikyta dauguma VBE, prasčiau – tik užsienio k. ir istorijos. Abiturientų, išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) 2022 m. buvo didesnė nei panašiose savivaldybėse ir šalyje, tačiau rodiklio reikšmės rodo kaimo ir miesto mokyklų skirtumą. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių k. ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis yra didesnė nei panašiose savivaldybėse, tačiau išryškėja pasiekimų skirtumai: šį lygį pavyko pasiekti gerokai didesnei merginų nei vaikinų daliai. PUPP rezultatai pagal vidutinę įvertinimų dalį atskleidžia didelius pasiekimų atotrūkius tarp mokyklų, ir tai rodo nevienodą švietimo būklę savivaldybėje.

III. 51. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

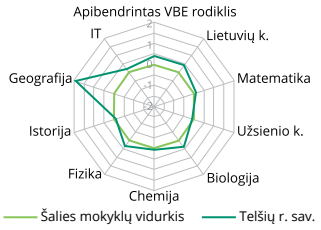

III. 51. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

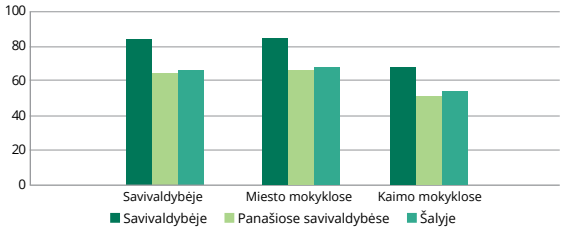

III. 51. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

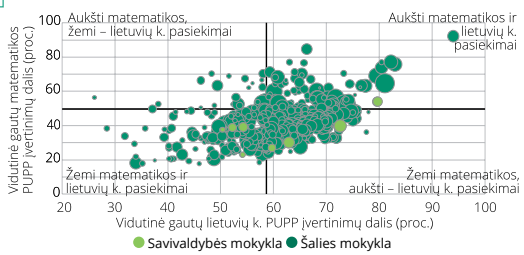

III. 51. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

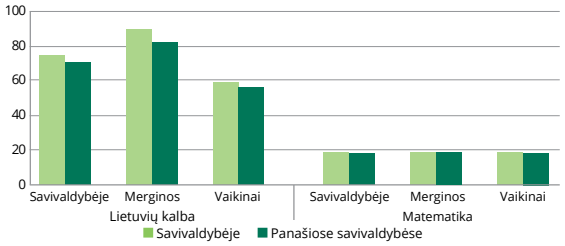

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 51. 5 pav. Skirtą švietimo pagalbą mokyklose gaunančių mokinių dalis (proc.) yra reikšmingai mažesnė nei panašiose savivaldybėse. Švietimo pagalbos trūkumas yra kliūtis veiksmingam ugdymui.

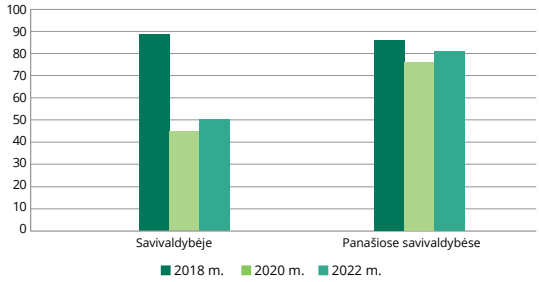

III. 51. 6 pav. Abiturientų (iš jų ir gavusių paramą), baigusių vidurinio ugdymo programą ir toliau besimokančių, dalis (proc.) – didesnė nei panašiose savivaldybėse. Socialinės atskirties rizika savivaldybėje yra mažesnė.

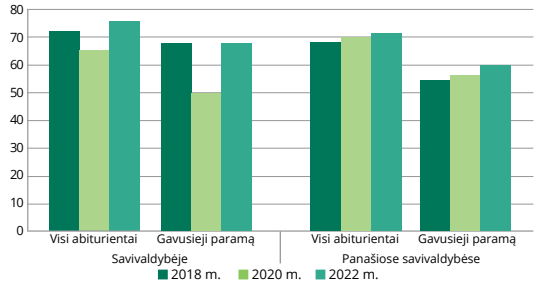

III. 51. 7 pav. Neformaliojo švietimo veikloje dalyvaujančių SUP turinčių mokinių dalis (proc.) savivaldybės kaimo mokyklose yra didesnė nei panašių savivaldybių kaimo mokyklose, miesto mokyklose, atvirkščiai – mažesnė.

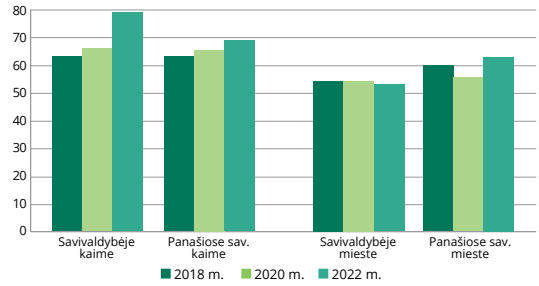

III. 51. 8 pav. Miesto mokyklose visos kontaktinės valandos yra paskirstytos mokytojams, turintiems dalyko kvalifikaciją.

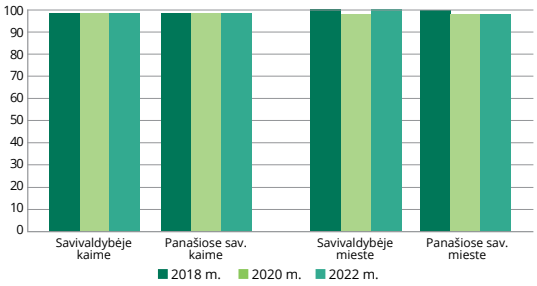

III. 51. 9 pav. Mokymo ir mokymosi sąlygos pagal klasių dydį tapo vienodesnės: reikšmingai sumažėjo per didelių klasių komplektų dalis (proc.).

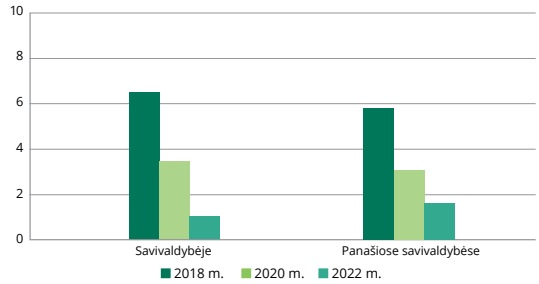

III. 51. 10 pav. Galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas savivaldybėje pasinaudojo mažesnė dalis (proc.) suaugusiųjų nei panašiose savivaldybėse.

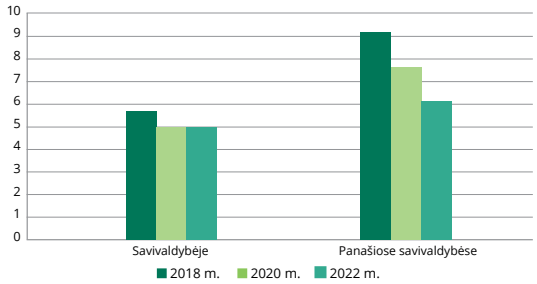

Rekomendacijos

Užtikrinant asmens teisę į švietimą ir jo teisingumą, toliau stebėti savivaldybės švietimo pažangą, analizuoti įvairių veiksnių įtaką mokymo(si) pasiekimams. Siekiant sudaryti vienodas ugdymosi sąlygas, mažinti jungtinių ar per didelių 1–4 klasių skaičių. Kad būtų užtikrintas veiksmingas ugdymas, ir visi vaikai, gaudami skirtą švietimo pagalbą, patirtų mokymo(si) sėkmę, panaudoti daugiau mokymo lėšų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose organizuoti, taip pat šiuolaikiškoms ir besikeičiantį ugdymo turinį atliepiančioms mokymo priemonėms įsigyti. Didesnį dėmesį skirti ugdymui karjerai, kad kuo daugiau pagrindinio ugdymo programą baigusių SUP turinčių mokinių toliau mokytųsi. Naudojantis „Tūkstantmečio mokyklų“ programos teikiamomis galimybėmis, nusistatyti aiškius švietimo siekinius ir priemones, skirtas pagrindinio ugdymo programos matematikos pasiekimams gerinti, lietuvių k. ir literatūros pasiekimų skirtumams tarp merginų ir vaikinų, taip pat dideliems PUPP rezultatų atotrūkiams tarp mokyklų mažinti, vidurinio ugdymo programos mokinių užsienio k. ir istorijos mokymosi rezultatams gerinti, neformaliojo vaikų švietimo programų, atliepiančių įvairių vaikų (tarp jų – ir SUP) saviraiškos poreikius, pasiūlai didinti. Svarbu ne tik modernizuoti ar įrengti STEAM, kultūriniam ar SUP turinčių mokinių ugdymui reikalingas erdves, bet ir stiprinti mokyklų vadovų ir pedagoginių darbuotojų lyderystės raišką ir tikslingą tobulėjimą įtraukiojo ugdymo, STEAM ir kultūrinio ugdymo srityse, skatinti mokyklų vadovų, mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų bendradarbiavimą, geryjų praktikų ir patirties sklaidą, mokytojų tinklaveiką.

52. Trakų rajono savivaldybė

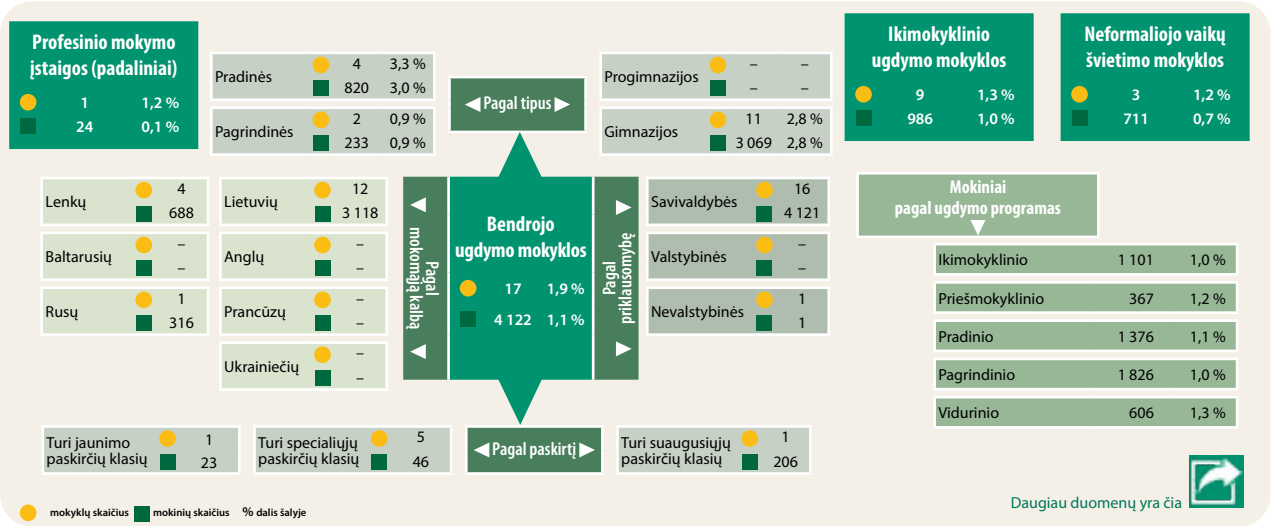

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
3,8↑	9,7↓	1036↑	5,8↑	23,2	35,3↓	70,0↑	285↑	33,3↑	14,4↓	90,9↑	2,3↑	43,8↑	17,7↑	8,8↓	0,74↑	93,6↑	0,61↓	60↓	96↓	0,0	127,7↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Mokinių mokymosi pasiekimų rodikliai pagerėjimo nerodo. Apibendrintas VBE rodiklis yra žemesnis nei šalies; visų dalykų VBE rezultatai (standartizuotais taškais) yra prastesni už šalies. Per 2018–2022 metus padidėjo kaimo mokyklų mokinių, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais tęsiančių mokslą, dalis (proc.). Šiuo atžvilgiu sumažėjo atotrūkis tarp kaimo ir miesto mokyklų. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) šiek tiek padidėjo, matematikos – sumažėjo. Per trejus metus pozityvus pokytis pastebimas kaimo mokyklose, kur mokinių, per PUPP pasiekusių bent pagrindinį ne tik lietuvių kalbos ir literatūros, bet ir matematikos lygį, dalis padidėjo. Gerus PUPP matematikos ir lietuvių kalbos ir literatūros įvertinimus 2022 m. gavo nedidelės dalies savivaldybės mokyklų mokiniai, išlieka pasiekimų skirtumai tarp atskirų mokyklų.

III. 52. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

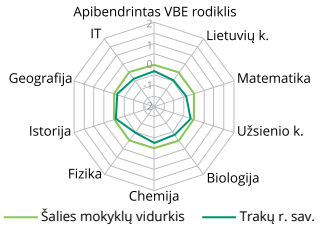

III. 52. 2 pav. **Tęsiančiųjų mokslą dalis**

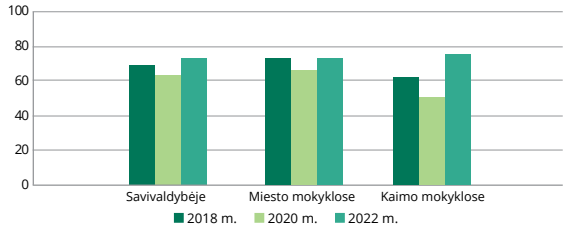

III. 52. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

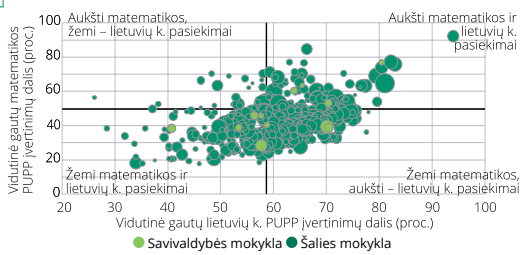

III. 52. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

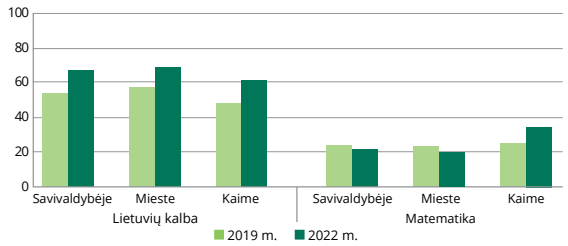

III. 52. 5 pav. **Švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) kaimo mokyklose sumažėjo ir yra gerokai mažesnė nei panašiose savivaldybėse, miesto mokyklose – didesnė. Pastebimas didelis atotrūkis tarp kaimo ir miesto mokyklų.**

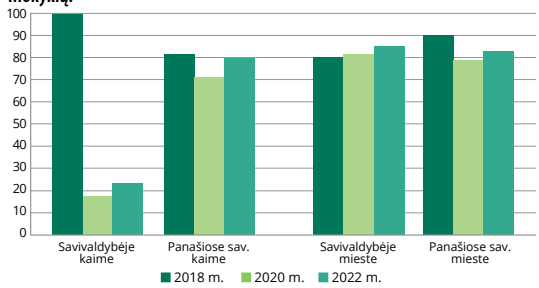

III. 52. 6 pav. **Savivaldybėje nėra bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pagal nustatytus kriterijus pritaikytos negalią turintiems mokiniams.**

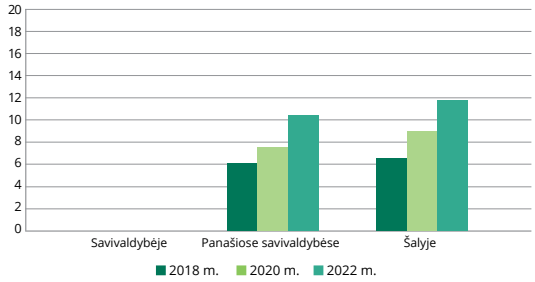

III. 52. 7 pav. **Ir kaimo, ir miesto mokyklose sumažėjo mokytojų, turinčių reikiamą kvalifikaciją, dalis (proc.). Ši dalis yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.**

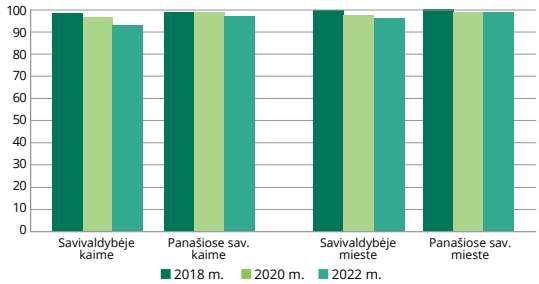

III. 52. 8 pav. **Savivaldybėje per didelių 1–4 klasių komplektų dalis (proc.) išaugo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

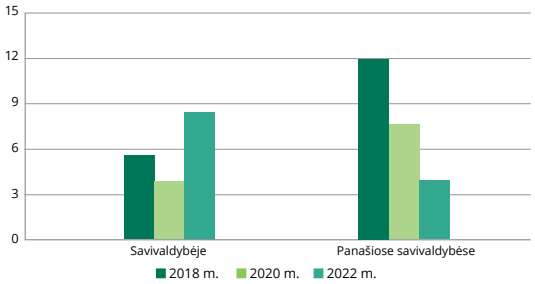

III. 52. 9 pav. **Asmenų, besimokančių pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas, dalis (proc.) sumažėjo, tačiau išliko didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

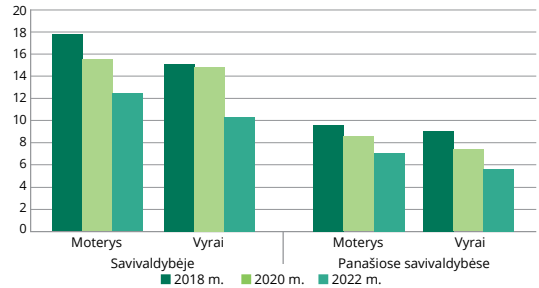

III. 52. 10 pav. **Abiturientų, įstojusių į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose, dalis (proc.) miesto ir kaimo mokyklose išaugo; kaimo mokyklose ši dalis yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

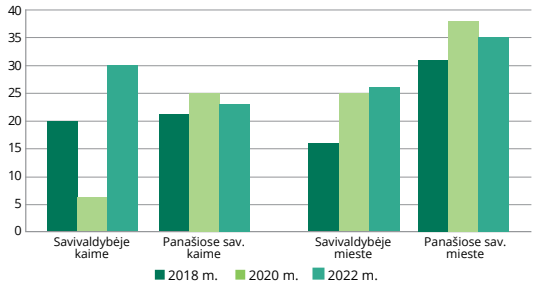

Rekomendacijos

Siūloma gerinti visų dalykų vidurinio ugdymo programos mokinių mokymosi pasiekimus. Mažinti mokymosi pasiekimų atotrūkį tarp skirtingų mokinių grupių, didinant švietimo sistemos įtrauktį; panaudoti daugiau mokymo lėšų, skirtų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose organizuoti, didinti švietimo pagalbos specialistų skaičių ir įgyvendinti įvairias ilgalaikį poveikį turinčias švietimo pagalbos priemones, skirtas mokinių galimybėms mokytis pagerinti. Įvertinus mokinių poreikius ir atsižvelgus į išsikeltus ugdymo prioritetus, spręstinas ugdymo problemas, skirti mokinių ugdymo(si) poreikiams tenkinti bendruosiuose ugdymo planuose numatytas pamokas, taip pat didinti aukštas kvalifikacines kategorijas įgijusių mokytojų aprėptį ir stiprinti mokytojų įtraukiojo ugdymo, STEAM ir kultūrinio ugdymo kompetencijas. Rekomenduojame mažinti 1–4 jungtinių klasių komplektų skaičių, optimizuoti vienai mokytojo pareigybei tenkantį mokinių skaičių ir vidutinį klasės dydį bendrojo ugdymo mokyklose – tai padėtų sudaryti geresnes darbo ir ugdymo(si) sąlygas, leistų pasiekti aukštesnius mokymosi rezultatus. Siekiant, kad kuo daugiau mokinių, baigusių pagrindinio ugdymo programą, toliau mokytųsi, didesnį dėmesį skirti mokinių ugdymui karjerai, profesiniam informavimui ir konsultavimui. Skatinti mokinius dalyvauti olimpiadose, konkursuose ir neformaliojo švietimo veiklose.

53. Ukmergės rajono savivaldybė

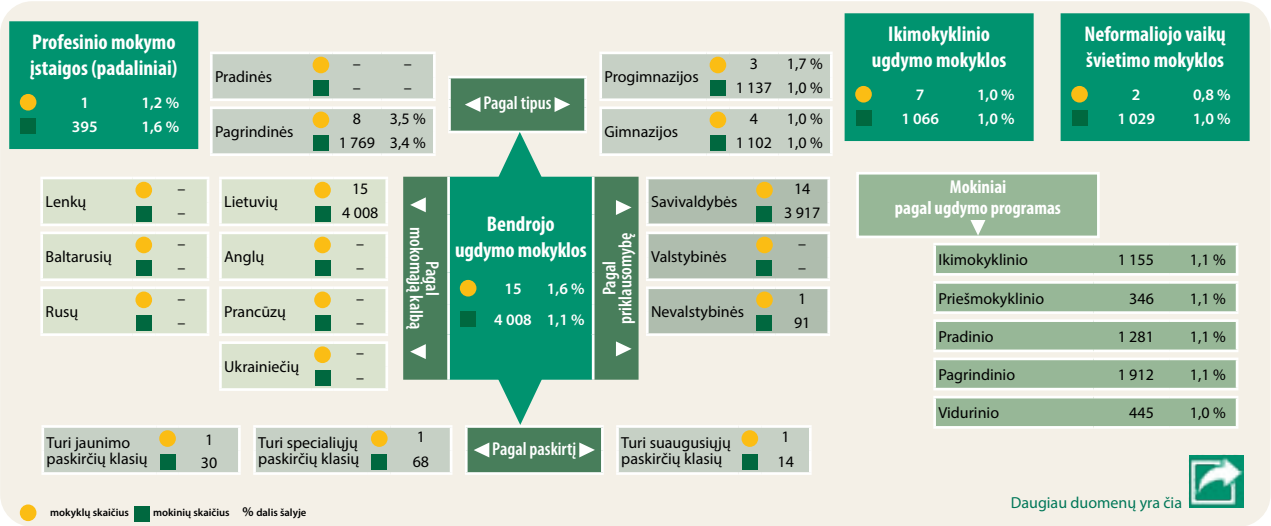

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai sąlyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
2,9↑	10,1↑	944↑	16,7↓	19,9	50,3↑	62,8↑	300↑	35,9↑	14,2↑	94,8↑	2,9↑	46,2↑	18,7↑	10,8↑	0,66↔	95,1↑	0,30↓	66↑	98↑	0,0	154,1↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Nepalanki socialinė, ekonominė aplinka, švietimo pagalbos specialistų stoka, kiti indėlio ir procesų rodikliai gali daryti poveikį mokinių pasiekimams. Savivaldybės mokyklų apibendrintas VBE rodiklis ir penkių VBE rezultatai (standartizuotais taškais) yra prastesni už šalies vidurkį. Miesto mokyklose padidėjo abiturientų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir pasirinkusių mokytis kolegijoje ir profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.). Kaimo mokyklose perpus sumažėjo kolegiją, tačiau padidėjo profesinio mokymo įstaigą pasirinkusių abiturientų dalis. Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis yra panaši arba didesnė nei panašiose savivaldybėse; merginų lietuvių k. ir literatūros pasiekimai geresni nei vaikinų. Pagal vidutinę įvertinimų dalį PUPP rezultatai atskleidžia mokinių pasiekimų atotrūkį tarp mokyklų.

III. 53. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

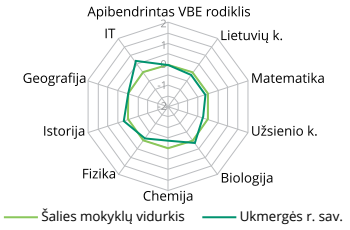

III. 53. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

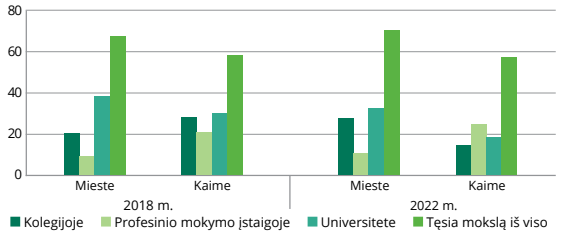

III. 53. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

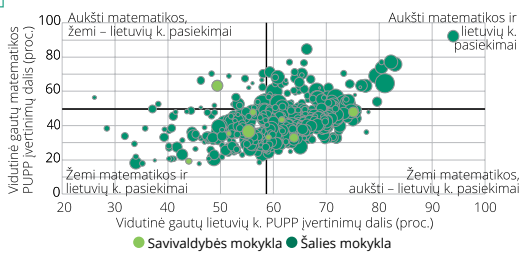

III. 53. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

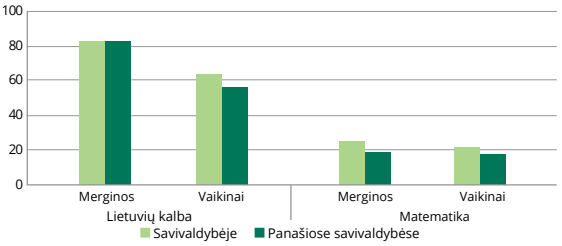

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 53. 5 pav. Gerėja įtraukties procesai: nuosekliai didėja III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo bendrosiose mokyklose, dalis (proc.).

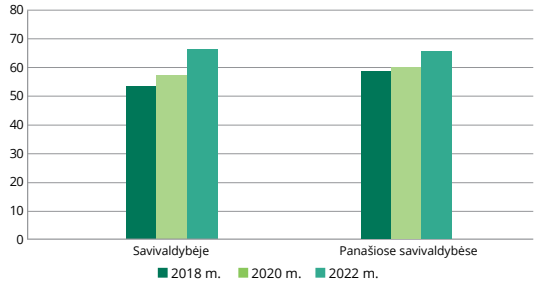

III. 53. 6 pav. Pastaraisiais metais sumažėjo abiturientų, tęsiančių mokslą po vidurinio ugdymo programos, dalis (proc.).

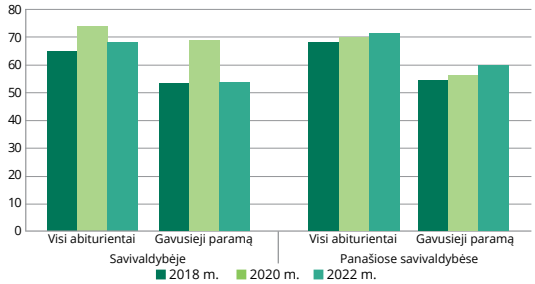

III. 53. 7 pav. Vienodo starto galimybes mokiniams blogina didesnė nei panašiose savivaldybėse per didelių 1–4 klasių komplektų dalis (proc.).

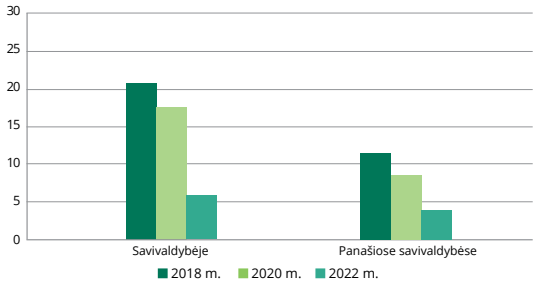

III. 53. 8 pav. Visi mokytojai turi reikiamą kvalifikaciją.

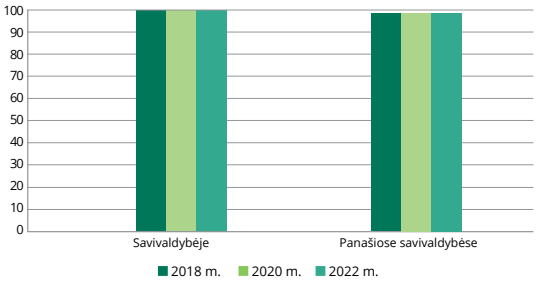

III. 53. 9 pav. Mokymosi galimybėmis besinaudojančių 16–18 metų jaunuolių dalis (proc.) paaugo ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

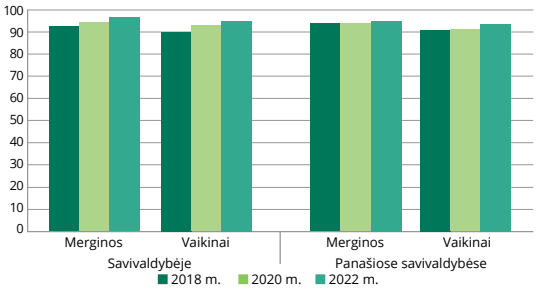

III. 53. 10 pav. Neliko bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, dalyvaujančių profesinio mokymo įstaigų modulių programose.

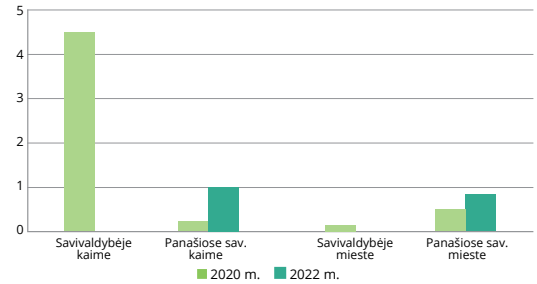

Rekomendacijos

Siekiant užtikrinti švietimo teisingumą savivaldybėje, toliau kurti prielaidas kiekvienam mokiniui pasinaudoti mokymo(si) galimybėmis: didinti švietimo prieinamumą, sudarant vienodas sąlygas gauti kokybišką ir įtraukų švietimą bei mokymą, mažinant per didelių ir jungtinių 1–4 klasių skaičių savivaldybėje; didinti švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičių. Svarbu daugiau dėmesio skirti ugdymui karjerai mokyklose, kad kuo daugiau mokinių, baigusių vidurinio ugdymo programą, toliau mokytųsi; siekiant sudaryti bendrojo ugdymo mokyklų mokiniams pasirinkimo galimybes, bendradarbiaujant su profesine mokykla, inicijuoti profesijos modulių programų pasiūlą ir skatinti mokinius juos rinktis. Sistemingai analizuojant ir vertinant savivaldybės švietimo būklę, numatyti integralias priemones, padedančias gerinti vidurinio ugdymo chemijos, užsienio k., matematikos, lietuvių k. ir literatūros rezultatus, pagrindinio ugdymo matematikos pasiekimus, mažinti pasiekimų atotrūkius tarp mokyklų, merginų ir vaikinų. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, kurti STEAM ir modernaus kultūrinio ugdymo infrastruktūrą, užtikrinančią kokybiško ugdymo prieinamumą visiems savivaldybės mokiniams. Tai padėtų sukurti sąlygas sistemingam integruoto STEAM ugdymo turinio, praktinių įgūdžių taikymui, padidinti susidomėjimą tiksliųjų, gamtos mokslų dalykais, kartu pagerinti ugdymo rezultatus, sumažinti pasiekimų skirtumus. Tobulinti vadovų ir pedagogų kompetencijas teikti kokybišką švietimo pagalbą, diegti įtraukties principus ir kuo anksčiau atpažinti individualius ugdymo(si) poreikius. Tęsti mokyklų tinklo optimizavimo procesus.

54. Utenos rajono savivaldybė

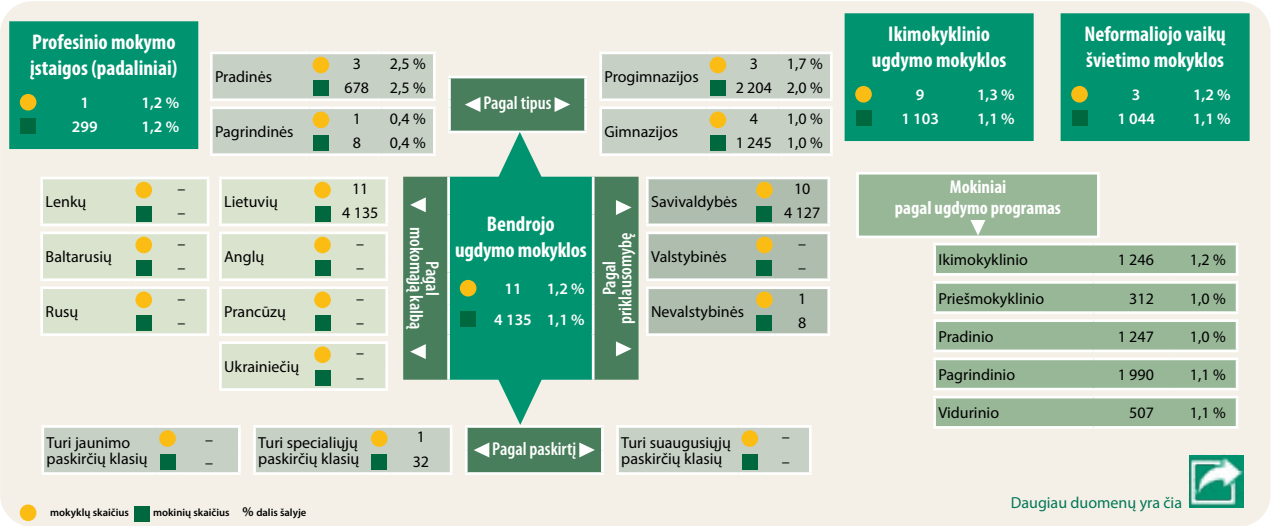

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
0,0↔	8,4↑	952↑	4,5↓	18,5	45,4↑	60,2↑	215↑	47,3↑	15,8↑	93,1↑	3,3↑	20,0↓	23,8↑	12,7↑	0,77↓	93,6↑	0,35↓	69↓	99↔	0,0	184,0↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Švietimo teisingumo ir sąžiningumo užtikrinimas padidina kiekvieno besimokančiojo galimybes patirti mokymosi sėkmę. Abiturientų, išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, ypač vaikinų, dalis (proc.) yra didesnė nei panašiose savivaldybėse ir šalyje. Savivaldybės mokyklų apibendrintas VBE rodiklis ir penkių VBE rezultatai (standartizuotais taškais) yra aukštesni už šalies vidurkį. Nepagerėjo chemijos, užsienio k., informacinių technologijų, suprastėjo – fizikos VBE rezultatai. Per PUPP bent pagrindinį matematikos mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis labai sumažėjo. Rodiklio reikšmės rodo pasiekimų skirtumus tarp vaikinų ir merginų. Pagal vidutinę įvertinimų dalį PUPP rezultatai atskleidžia atotrūkį tarp mokyklų.

III. 54. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

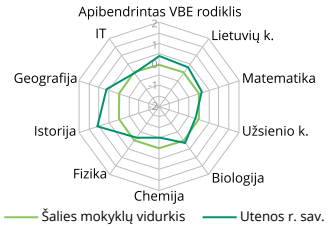

III. 54. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

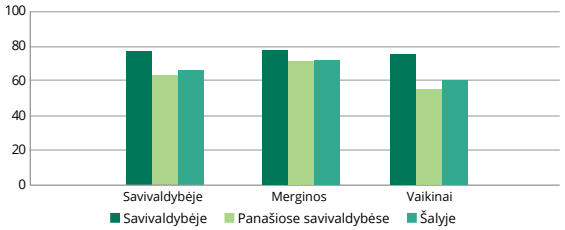

III. 54. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

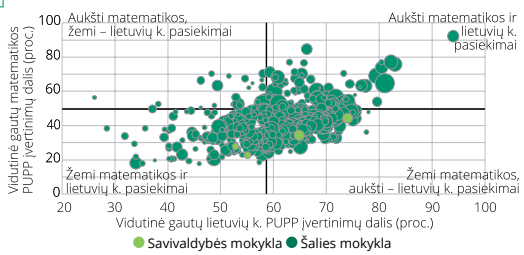

III. 54. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

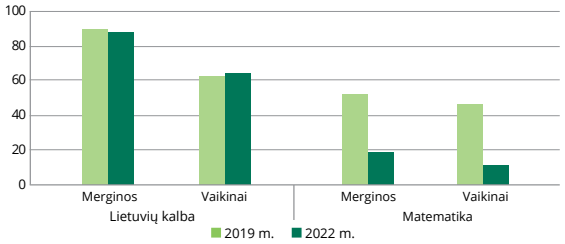

III. 54. 5 pav. **Reali švietimo pagalba sudaro sąlygas veiksmingam ugdymui. Skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

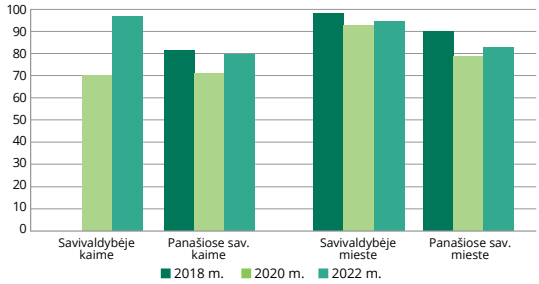

III. 54. 6 pav. **Pastaraisiais metais mokymosi pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas galimybėmis pasinaudojusių moterų nebuvo. Ankstesniais metais besimokančių moterų dalis (proc.) buvo mažesnė nei vyrų.**

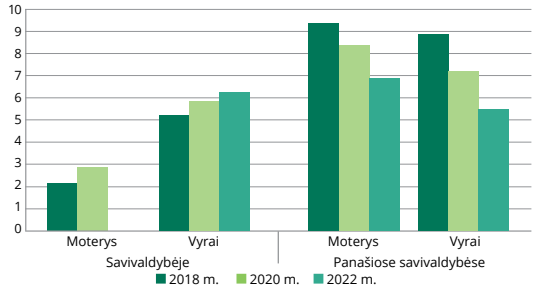

III. 54. 7 pav. **Nesimokančių mokyklinio amžiaus (iki 16 metų) mergaičių dalis (proc.) yra didesnė nei berniukų. Socialinės atskirties rizika išlieka.**

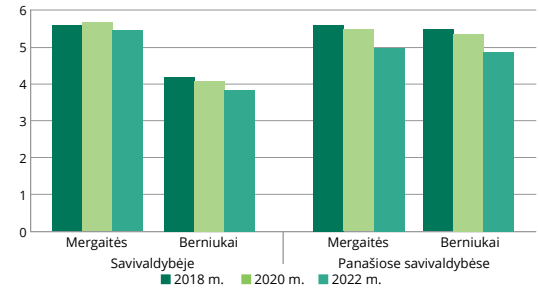

III. 54. 8 pav. **Savivaldybės mokyklose visos kontaktinės valandos paskirstytos mokytojams, turintiems dalyko kvalifikaciją.**

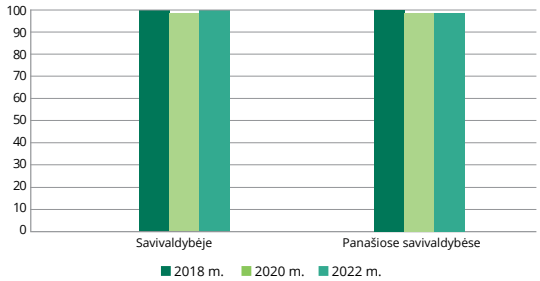

III. 54. 9 pav. **Bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai neturi galimybės dalyvauti profesinio mokymo įstaigų modulių programose.**

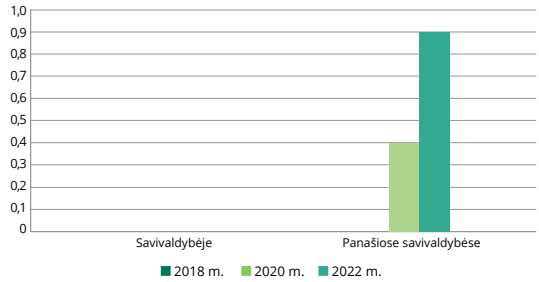

III. 54. 10 pav. **Padidėjo bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pagal nustatytus kriterijus pritaikytos negalią turintiems mokiniams, dalis (proc.).**

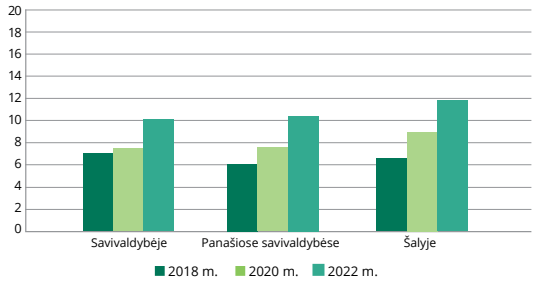

Rekomendacijos

Siekiant užtikrinti prieinamą, įtraukų ir kokybišką švietimą kiekvienam vaikui (mokiniui), svarbu, kad savivaldybėje veiktų teisinga ir sąžininga švietimo sistema. Ir toliau vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, rengti savivaldybės pažangos ataskaitas, nustatyti konkrečius švietimo tikslus ir priemones, padėsiančias gerinti pagrindinio ugdymo programos lietuvių k. ir literatūros, matematikos pasiekimus, vidurinio ugdymo programos užsienio k., chemijos, fizikos, informacinių technologijų rezultatus. Mažinti mokymosi pasiekimų atotrūkius tarp mokyklų ir skirtingų mokinių grupių, didinant švietimo sistemos įtrauktį, panaudoti daugiau mokymo lėšų, skirtų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose organizuoti. Labai svarbu stiprinti mokytojų kompetenciją nustatyti individualius mokinių, taip pat ir gabių, mokymosi poreikius ir teikti reikiamą pagalbą. Bendradarbiaujant su profesine mokykla, inicijuoti profesijos modulių programų pasiūlą ir skatinti mokinius juos rinktis, taip užtikrinant bendrojo ugdymo mokyklų mokiniams pasirinkimo galimybes. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, skatinti ir plėtoti mokyklų vadovų, mokytojų ir mokinių lyderystę, stiprinti mokytojų kompetencijas taikyti universalaus dizaino principus ir plėtoti įtraukiojo ugdymo praktikas, tobulinti mokytojų kompetencijas, leidžiančias organizuoti integruotą tyrinėjimu ir kūrybingumu grįstą STEAM ugdymą. Tęsti mokyklų tinklo optimizavimo procesą, tikėtina, tai sudarytų mokytojams geresnes darbo sąlygas, padėtų subalansuoti pedagoginio personalo pasiskirstymą pagal amžių ir patirtį, padėtų sumažinti mokinių, besimokančių jungtinėse 1–4 klasėse, skaičių.

55. Varėnos rajono savivaldybė

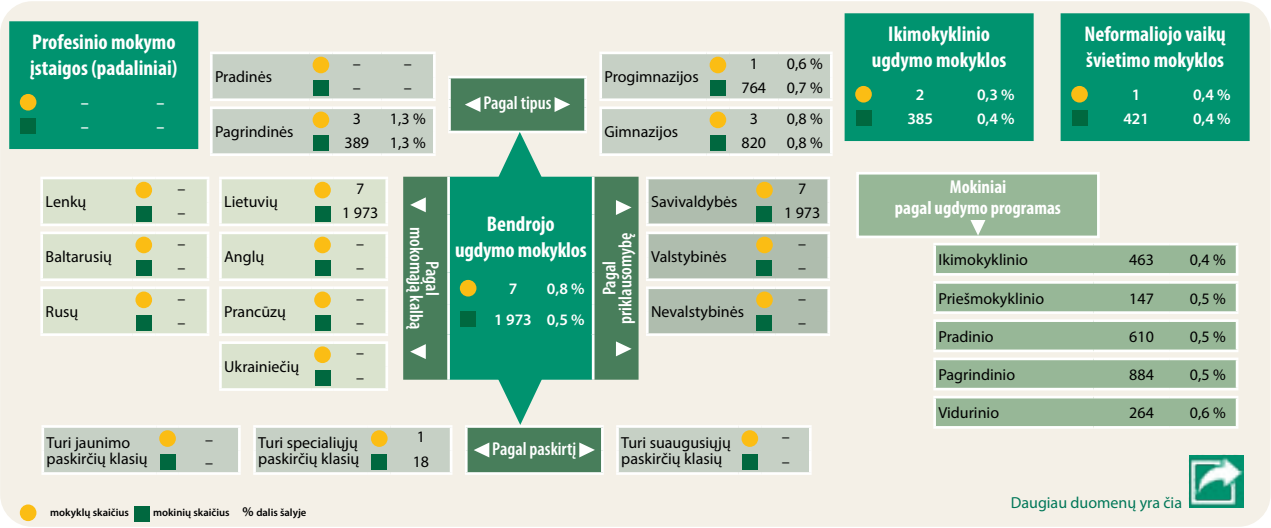

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
4,1↓	8,2↑	848↑	6,7↑	26,7	44,7↑	43,2↑	215↑	114,7↑	16,5↑	89,8↑	0,0↑	16,7↑	19,6↑	11,4↑	0,71↑	88,9↑	0,40↓	78↑	99↔	16,3	164,3↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) sumažėjo. Nors šis rodiklis yra aukštesnis nei šalies, tačiau itin prasti užsienio kalbos, fizikos ir informacinių technologijų VBE rezultatai. Geriausiai išlaikyti – istorijos ir geografijos VBE. Abiturientų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.) per ketverius metus savivaldybės miesto mokyklose padidėjo, kaimo mokyklose – sumažėjo, susidarė didelis atotrūkis tarp miesto ir kaimo. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) padidėjo tiek miesto, tiek kaimo mokyklose. Bent pagrindinį matematikos pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis miesto mokyklose sumažėjo keletą kartų daugiau negu kaimo. Šio rodiklio reikšmė kaimo mokyklose beveik tris kartus didesnė nei miesto.

III. 55. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

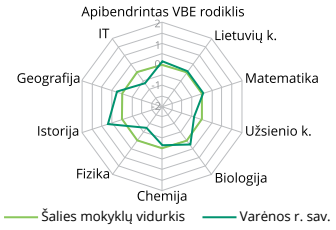

III. 55. 2 pav. **Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)**

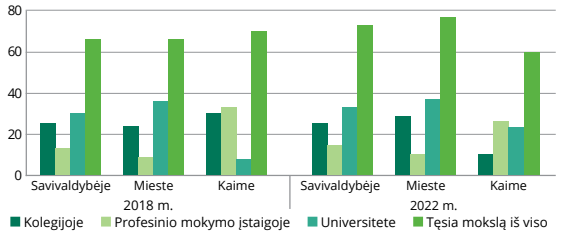

III. 55. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

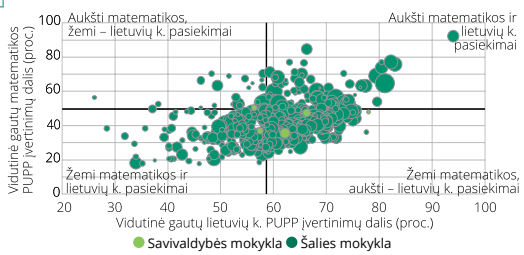

III. 55. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

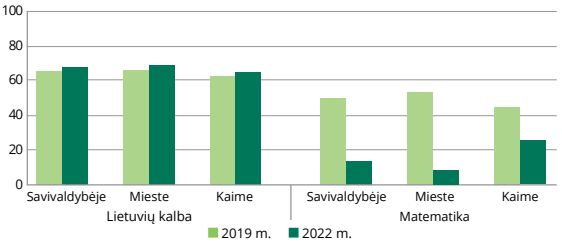

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 55. 5 pav. **Savivaldybėje nėra bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pagal nustatytus kriterijus pritaikytos negalią turintiems mokiniams.**

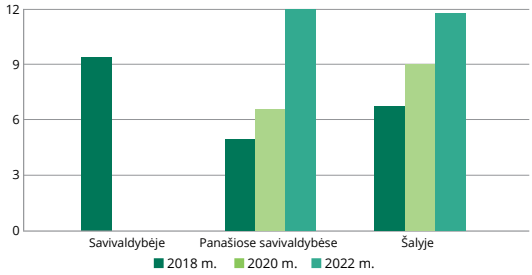

III. 55. 6 pav. **Gerėja mokymosi prieinamumas: visi specialiųjų ugdymosi poreikių mokiniai toliau mokosi po 10 klasės.**

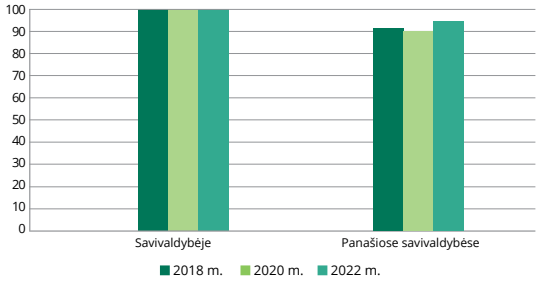

III. 55. 7 pav. **Siekiant nuoseklios įtraukties švietimo sistemoje, svarbu užtikrinti SUP turinčių vaikų dalyvavimą neformaliojo švietimo veikloje. Savivaldybėje šių vaikų dalis (proc.) gerokai padidėjo, tačiau susidarė didelis atotrūkis tarp miesto ir kaimo.**

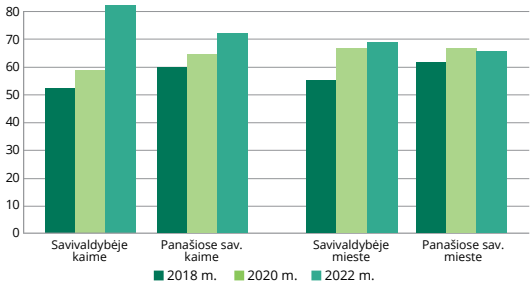

III. 55. 8 pav. **Padidėjo suaugusiųjų, pasinaudojusių galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas, dalis (proc.); šio rodiklio reikšmė yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

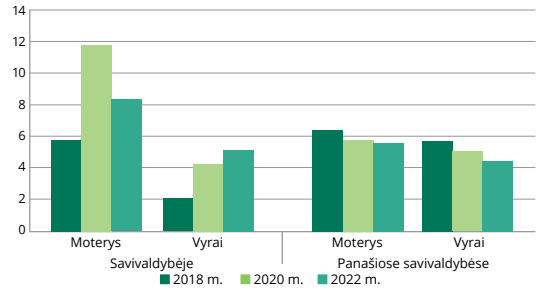

III. 55. 9 pav. **Gavusių paramą abiturientų mokymosi tęstinumo, baigus vidurinio ugdymo programą, rodiklio reikšmė (dalis, proc.) sumažėjo ir yra mažesnė nei panašių savivaldybių, negavusiųjų paramos – išaugo. Socialinės atskirties rizika išlieka.**

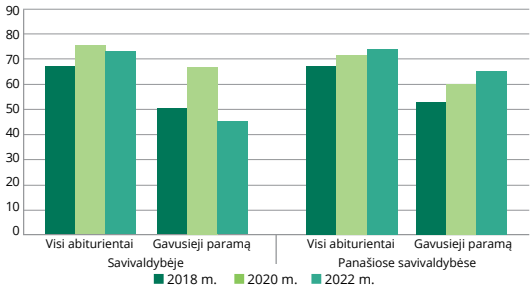

III. 55. 10 pav. **Vienodo starto galimybes mokiniams blogina išaugusi per didelių 1–4, taip pat 5–10 ir I–II gimn. klasių dalis (proc.) savivaldybėje. Ši dalis gerokai didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

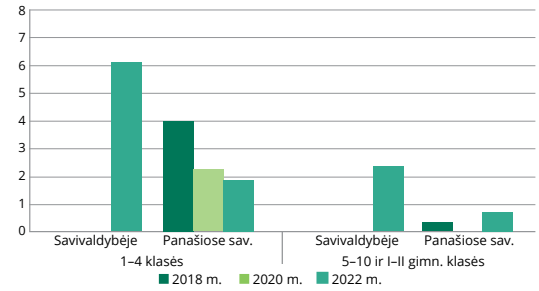

Rekomendacijos

Užtikrinant švietimo teisingumą, rekomenduojama kurti kuo palankesnes sąlygas vienodoms mokinių mokymosi starto galimybėms sudaryti: plėsti ikimokyklinio ugdymo, neformaliojo vaikų švietimo aprėptį, programų pasiūlą, mažinti per didelių 1–4 ir 5–10 (taip pat I–II gimn.) klasių dalį. Gerinti profesinio informavimo ir konsultavimo kokybę, kad kuo daugiau finansinę ar kitokią paramą gavusių abiturientų, baigusių vidurinio ugdymo programą, toliau mokytųsi. Kryptingai vykdyti kompleksines priemones, skirtas įtraukiajam ugdymui ir atnaujintam ugdymo turiniui įgyvendinti: stiprinti švietimo pagalbos specialistų komandas, panaudoti daugiau mokymo lėšų, skirtų pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti ir švietimo pagalbai teikti, pasirūpinti patalpų pritaikymu negalią turintiems mokiniams. Siekiant pagerinti mokinių, ypač vidurinio ugdymo programos, pasiekimus, būtina analizuoti prastesnių nei šalies VBE rezultatų priežastis ir numatyti priemones pasiekimams gerinti, atotrūkiui tarp miesto ir kaimo mokyklų mažinti, stiprinti mokytojų, švietimo pagalbos ir kitų specialistų komandinį darbą, nustatant mokinių poreikius. Kad kuo efektyviau būtų sutelktos pastangos švietimo pažangai mokyklose skatinti, reguliariai rengti ir skelbti savivaldybės lygmens švietimo pažangos ataskaitas. Įgyvendinti ilgalaikes programas, skirtas pedagoginio personalo ištekliams subalansuoti pagal amžių ir patirtį.

56. Vilkaviškio rajono savivaldybė

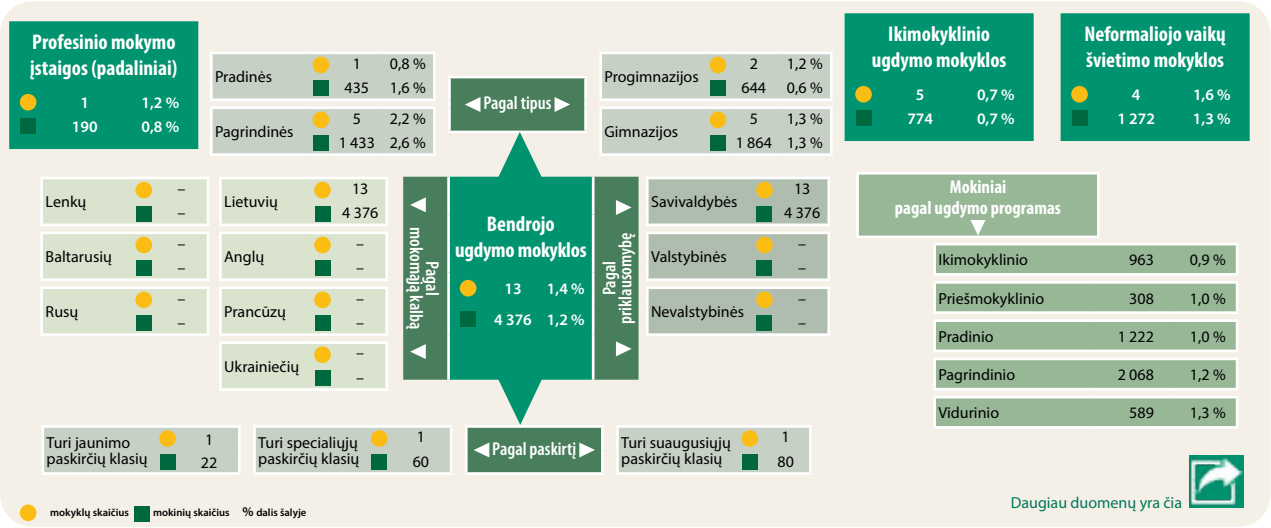

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
7,9↓	11,8↓	865↑	7,4↑	18,4	36,6↑	56,6↑	220↑	22,2↓	15,9↑	88,7↑	1,5↑	16,7↑	17,7↑	10,8↓	1,13↑	83,7↑	0,60↓	65↑	99↑	2,5	171,6↑

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Savivaldybės socialinis, kultūrinis, ekonominis kontekstas nėra palankus, tačiau mokyklų apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) yra aukštesnis už šalies vidurkį. Geriausiai išlaikyti geografijos, fizikos ir lietuvių kalbos VBE, prastesni už šalies vidurkį – matematikos, užsienio kalbos, biologijos ir istorijos dalykų rezultatai. Abiturientų, išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) prilygsta šalies rodiklio reikšmei ir yra šiek tiek didesnė nei panašiose savivaldybėse, tačiau labai didelis rodiklio reikšmių atotrūkis tarp miesto ir kaimo mokyklų rodo nevienodas jų mokinių saviraiškos galimybes. Tai pasakytina ir apie PUPP rezultatus: bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) padidėjo, o matematikos – sumažėjo, tačiau nemenkas atotrūkis tarp miesto ir kaimo mokyklų mokinių pasiekimų išliko.

III. 56. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

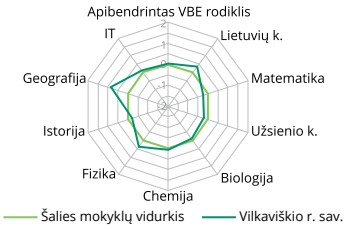

III. 56. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

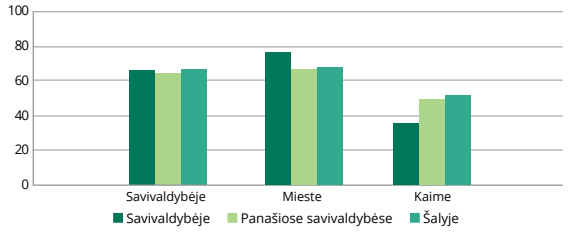

III. 56. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

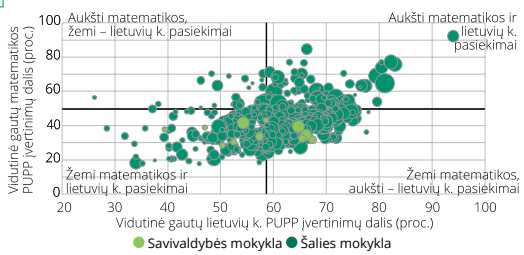

III. 56. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

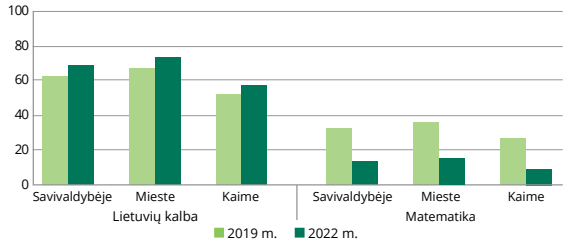

III. 56. 5 pav. **III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasėse, dalis (proc.) nuo visų šių lygių mokinių sumažėjo, bet yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

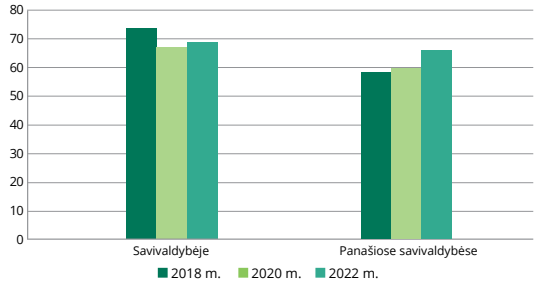

III. 56. 6 pav. **Visi specialiųjų ugdymosi poreikių mokiniai tęsia mokslą po 10 klasės. Daugiau kaip pusė SUP mokinių bendrųjų ir profesinių kompetencijų siekia įgyti profesinio mokymo įstaigose.**

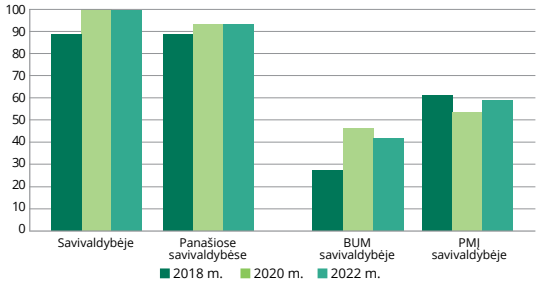

III. 56. 7 pav. **Padidėjusi ir gerokai didesnė nei panašiose savivaldybėse skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) rodo pastangas personalizuotai ugdyti kiekvieną mokinį pagal jo poreikius ir galimybes.**

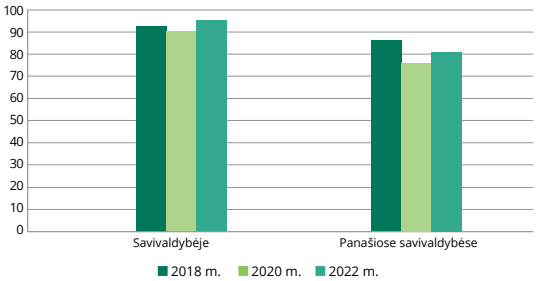

III. 56. 8 pav. **Bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pagal visus nustatytus kriterijus visiškai arba iš dalies pritaikytos negalią turintiems mokiniams, dalis (proc.) padidėjo, tačiau yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.**

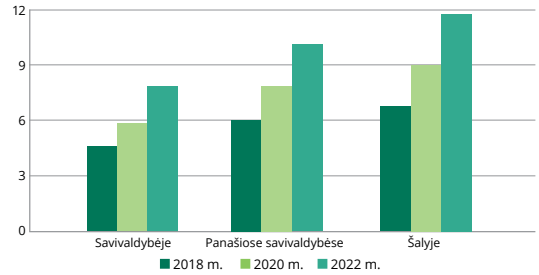

III. 56. 9 pav. **Šiek tiek mažėja, ypač kaimo mokyklose, mokytojų, turinčių reikiamą kvalifikaciją, dalis (proc.).**

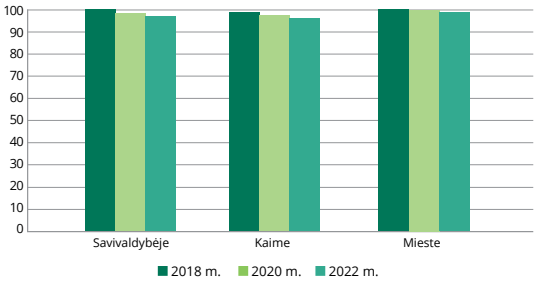

III. 56. 10 pav. **Abiturientų, įstojusių į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose, dalis (proc.) nekito. Kaime tokių abiturientų padaugėjo, tačiau yra gerokai mažiau negu mieste.**

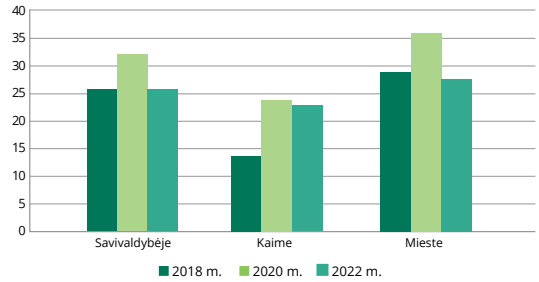

Rekomendacijos

Nuosekli stebėsena, įvertinant švietimo tendencijas ir diagnozuojant problemines sritis, turi svariai prisidėti savivaldybėje įveiklinant visiems prieinamą, įtraukią ir kokybišką švietimo erdvę, kuriant teisingą ir sąžiningą sistemą, vienodai palankią ir efektyvią visose mokyklose, nepriklausomai nuo jų dydžio, vietovės, aplinkos veiksnių. Siekiant užtikrinti vienodas starto galimybes, reikia ir toliau didinti ikimokyklinio ugdymo aprėptį, atsisakyti jungtinių 1–4 klasių. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, kurti STEAM ir modernaus kultūrinio ugdymo infrastruktūrą, užtikrinančią kokybiško ugdymo prieinamumą visiems savivaldybės mokiniams. Integruotam STEAM ugdymui kuriamos sąlygos turi padidinti susidomėjimą tiksliųjų, gamtos mokslų dalykais ir prisidėti gerinant vidurinio ugdymo programos matematikos, užsienio kalbų, biologijos mokymosi rezultatus, mažinant kaimo ir miesto mokyklų mokinių, merginų ir vaikinų pasiekimų ir mokymosi tęstinumo galimybių atotrūkius, taip švelninant socialinės atskirties riziką. Siekiant, kad įvairių ugdymosi poreikių turintys vaikai patirtų mokymo(si) sėkmę, tikslinga ir toliau efektyviai panaudoti savivaldybės turimus ir „Tūkstantmečio mokyklų“ programos teikiamus išteklius, daugiau mokymo lėšų skirti švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančioje įstaigoje organizuoti, taip pat šiuolaikinėms mokymo priemonėms įsigyti, pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti. Ieškoti būdų į mokyklas pritraukti kvalifikuotų pedagogų, eliminuojant ryškėjančias tendencijas, kai dirbti pedagoginį darbą priimami darbuotojai, neturintys reikiamos kvalifikacijos.

57. Vilniaus miesto savivaldybė

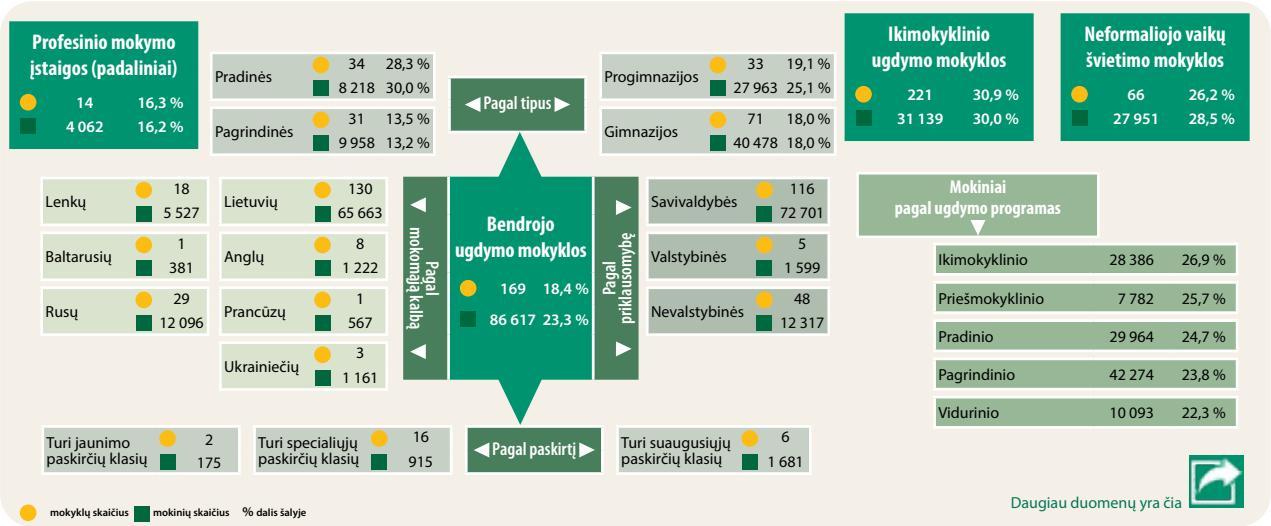

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų, turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
14,4↑	8,6↓	1280↑	1,7↑	37,9	29,6↓	63,5↑	243↑	22,9↑	9,3↑	103,1↑	0,0↑	3,6↑	24,4↑	12,3↑	0,66↑	94,6↑	0,85↓	50↓	97↓	14,6	208,7↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti švietimo teisingumą, padidina kiekvieno besimokančiojo galimybes patirti mokymosi sėkmę. Ir apibendrintas savivaldybės VBE rodiklis (standartizuotais taškais), ir beveik visi VBE rezultatai yra aukštesni nei šalies, tik chemijos ir geografijos VBE rezultatai yra žemesni. Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE yra didesnė nei panašių savivaldybių ir šalies, bet ši dalis per pastaruosius metus sumažėjo. Per lietuvių kalbos ir literatūros PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.) padidėjo ir valstybinėse, ir nevalstybinėse, ir savivaldybės mokyklose, o matematikos, atvirkščiai – sumažėjo, ypač savivaldybės ir valstybinėse mokyklose. Atkreiptinas dėmesys į PUPP pasiekimų netolygumus tarp atskirų mokyklų.

III. 57. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

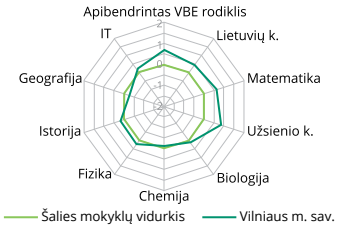

III. 57. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

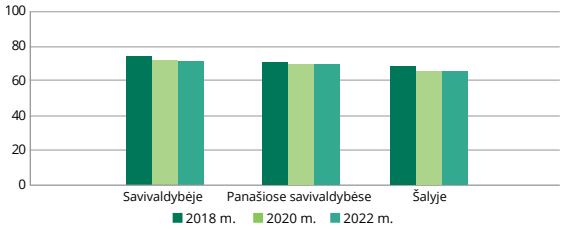

III. 57. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

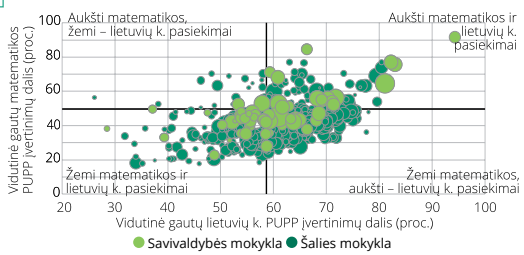

III. 57. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

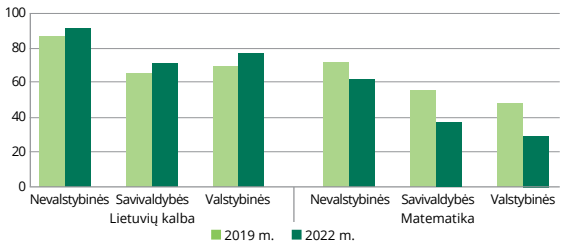

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 57. 5 pav. Gerėja įtraukties procesai: nuosekliai didėja III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasėse, dalis (proc.); ji yra didesnė nei panašių savivaldybių šio rodiklio reikšmės.

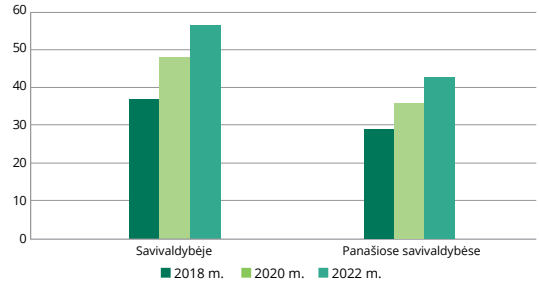

III. 57. 6 pav. Mokymosi prieinamumą ir vienodo starto galimybes mokiniams blogina sumažėjusi, bet vis dar didesnė nei panašiose savivaldybėse per didelių klasių dalis (proc.) savivaldybėje.

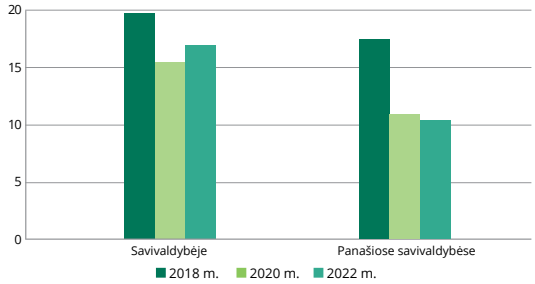

III. 57. 7 pav. Skirtą švietimo pagalbą mokyklose gaunančių mokinių dalis (proc.) sumažėjo ir yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse. Švietimo pagalbos trūkumas kelia grėsmę visavertei įtraukčiai.

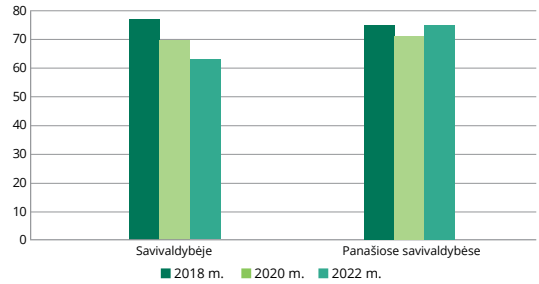

III. 57. 8 pav. Savivaldybėje abiturientų, įstojusių į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose, dalis (proc.) yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

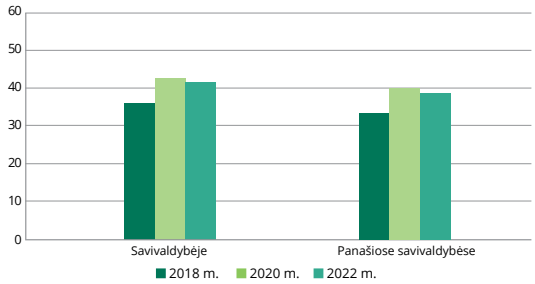

III. 57. 9 pav. Mokytojų, turinčių reikiamą kvalifikaciją, dalis (proc.) sumažėjo ir yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.

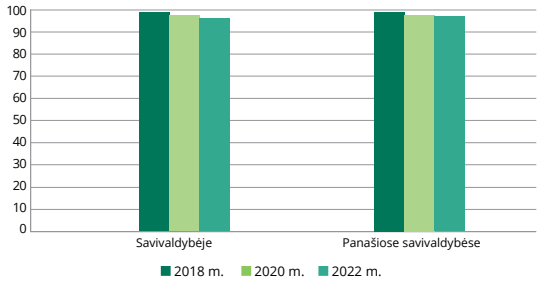

III. 57. 10 pav. Sumažėjo suaugusiųjų, pasinaudojusių galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas, dalis (proc.).

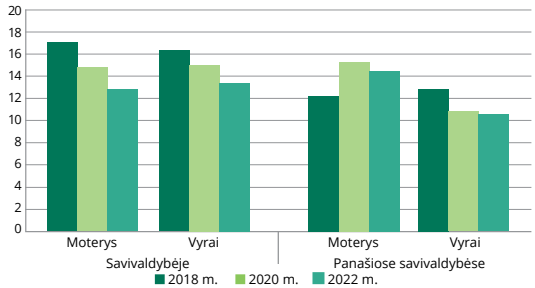

Rekomendacijos

Užtikrinant prieinamą, įtraukų ir kokybišką švietimą kiekvienam vaikui, svarbu įveiklinti teisingą ir sąžiningą švietimo sistemą, įgyvendinti įvairias ilgalaikį poveikį turinčias švietimo pagalbos priemones, skirtas mokinių galimybėms mokytis pagerinti ir visų bendrojo ugdymo lygmenų žemų pasiekimų mokiniams ir nepalankioje padėtyje esančioms mokykloms padėti. Analizuoti įvairių veiksnių įtaką švietimo kokybei ir teisingumui, užtikrinti vienodas starto galimybes, didinant ikimokyklinio ugdymo aprėptį, mažinant per didelių 1–4 klasių skaičių, kuriant naują ugdymui tinkamą infrastruktūrą. Tikslinga didinti švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičių (švietimo pagalbos trūkumas kelia grėsmę visavertei įtraukčiai), panaudoti daugiau lėšų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose organizuoti. Dalyvaujant „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, įgyvendinti numatytus tikslus: mažinti mokinių pasiekimų atotrūkį tarp savivaldybės mokyklų; sudaryti galimybes miesto gyventojams rinktis mokyklą pagal gyvenamąją vietą; sudaryti palankias galimybes specialiųjų ugdymosi poreikių mokiniams ugdytis bendrosios paskirties mokyklose. Padidinti STEAM krypčių įvairovę ir pritaikymą įvairių ugdymosi poreikių vaikams, plėtoti patirtinio ugdymo metodų taikymą, didinti STEAM ir kultūrinio ugdymo formų, metodų įvairovę. Stiprinti mokyklų tinklaveiką ir mokytojų bendradarbiavimą, įtraukiant į tinklaveikos procesą ir nevalstybines mokyklas, plėsti mokytojų pritraukimo ir kompetencijų tobulinimo priemones, didinti mokinių įtraukties į neformaliojo švietimo veiklas apimtis, skatinti formaliojo ir neformaliojo ugdymo sinergiją.

58. Vilniaus rajono savivaldybė

Profesinio mokymo įstaigos (padaliniai): 2 (2,3 %); 191 (0,8 %)

Pagal tipus	mokyklų skaičius	%	mokinių skaičius	%
Pradinės	4	3,3 %	441	1,6 %
Pagrindinės	13	5,7 %	2 155	6,0 %
Progimnazijos	1	0,6 %	395	0,4 %
Gimnazijos	29	7,3 %	10 974	7,4 %

Ikimokyklinio ugdymo mokyklos: 22 (3,1 %); 1 798 (1,7 %)

Neformaliojo vaikų švietimo mokyklos: 4 (1,6 %); 990 (1,0 %)

Bendrojo ugdymo mokyklos: 47 (5,1 %); 13 965 (3,8 %)

Pagal mokomąją kalbą	mokyklų skaičius	mokinių skaičius
Lenkų	25	4 803
Lietuvių	28	8 588
Baltarusių	–	–
Anglų	–	–
Rusų	4	574
Prancūzų	–	–
Ukrainiečių	–	–

Pagal priklausomybę	mokyklų skaičius	mokinių skaičius
Savivaldybės	34	9 564
Valstybinės	7	3 376
Nevalstybinės	6	1 025

Pagal paskirtį	mokyklų skaičius	mokinių skaičius
Turi jaunimo paskirčių klasių	–	–
Turi specialiųjų paskirčių klasių	3	26
Turi suaugusiųjų paskirčių klasių	–	–

Mokiniai pagal ugdymo programas

Ikimokyklinio	3 043	2,9 %
Priešmokyklinio	1 040	3,4 %
Pradinio	4 658	3,8 %
Pagrindinio	5 995	3,4 %
Vidurinio	1 181	2,6 %

mokyklų skaičius | mokinių skaičius | % dalis šalyje

Daugiau duomenų yra čia

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų, turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klases komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
12,8↑	9,3↓	1054↑	5,3↑	19,1	26,6↑	71,1↑	271↑	70,3↑	12,9↑	101,6↑	6↓	47,1↑	15,6↑	8,1↓	0,77↑	94,0↑	1,01↓	70↓	97↓	4,6	156,1↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Aukštų ir žemų mokymosi pasiekimų atotrūkis, socialinė, ekonominė ir kultūrinė aplinka, mokyklos nebaigimas gali būti veiksniai, lemiantys nevienodas galimybes įgyti tolesnį išsilavinimą. Ir apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais), ir beveik visi (išskyrus užsienio kalbą) VBE rezultatai yra prastesni nei šalies. Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse ir šalyje. Matyti šio rodiklio skirtumai tarp miesto ir kaimo mokyklų, merginų ir vaikinų. Per lietuvių k. ir literatūros PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis padidėjo, o matematikos – sumažėjo, ypač miesto mokyklose. Atkreiptinas dėmesys į PUPP pasiekimų netolygumus tarp atskirų mokyklų.

III. 58. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

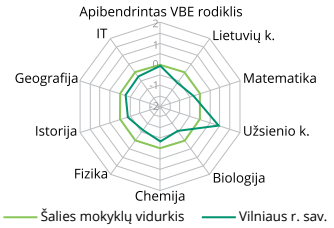

III. 58. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

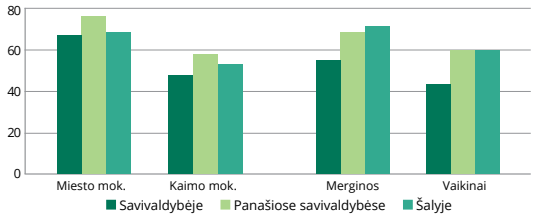

III. 58. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

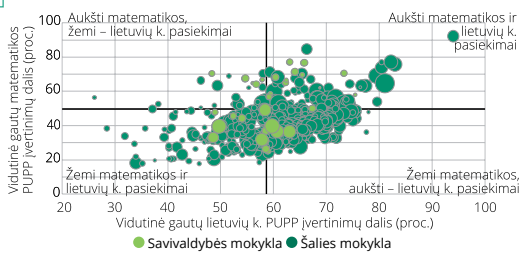

III. 58. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

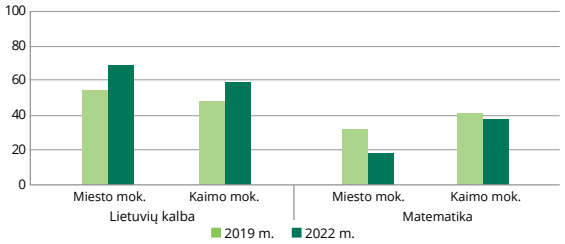

III. 58. 5 pav. **Didėja finansinę ar kitokią paramą gavusių abiturientų, baigusių vidurinio ugdymo programą ir toliau besimokančių, dalis (proc.).**

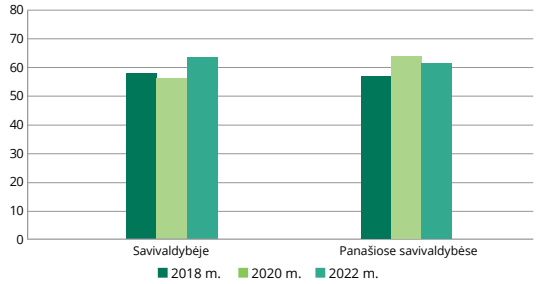

III. 58. 6 pav. **Savivaldybės mokyklose per didelių 1–4 klasių komplektų dalis (proc.) sumažėjo ir yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse.**

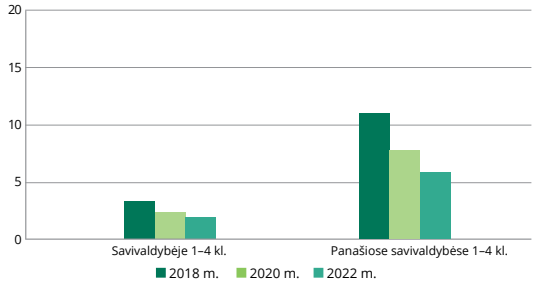

III. 58. 7 pav. **Skiriasi sąlygos įsitraukti į visavertį ugdymą miesto ir kaimo mokyklose: skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) kaimo mokyklose pastaraisiais metais gerokai išaugo, o miesto mokyklose tokių mokinių neliko.**

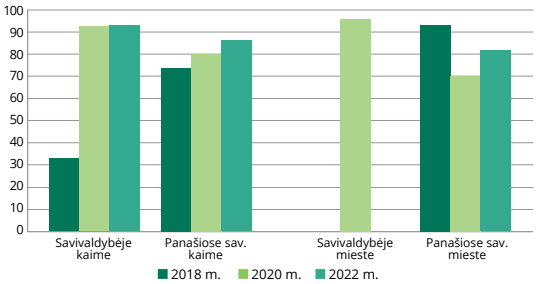

III. 58. 8 pav. **Bendrojo ugdymo mokyklų, kurių patalpos pagal nustatytus kriterijus pritaikytos negalią turintiems mokiniams, dalis (proc.) padidėjo ir yra gerokai didesnė nei panašiose savivaldybėse ir šalyje: šiems vaikams pagerėjo ugdymosi sąlygos.**

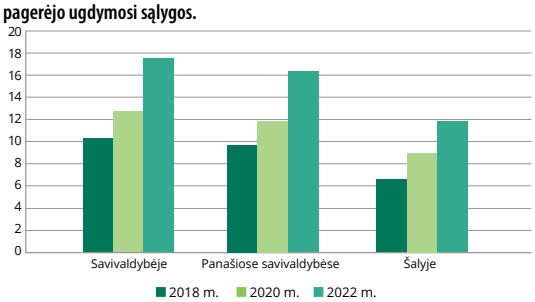

III. 58. 9 pav. **Siekiant nuoseklios įtraukties švietimo sistemoje, svarbu užtikrinti SUP turinčių vaikų dalyvavimą neformaliojo švietimo veikloje. Savivaldybėje šių vaikų dalis (proc.) yra mažesnė nei panašiose savivaldybėse, pastebimas atotrūkis tarp kaimo ir miesto mokyklų.**

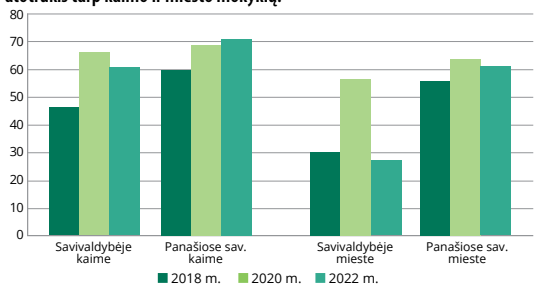

III. 58. 10 pav. **Suaugusiųjų, pasinaudojusių galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas, dalis (proc.) sumažėjo, bet vis dar yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

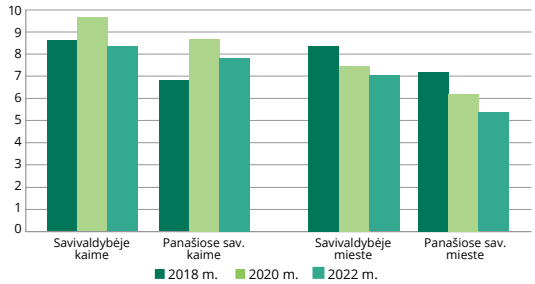

Rekomendacijos

Ir toliau plėtojant teisingą švietimo sistemą, rekomenduojama įgyvendinti įvairias ilgalaikį poveikį turinčias švietimo pagalbos priemones, skirtas mokinių galimybėms mokytis pagerinti ir visų bendrojo ugdymo lygmenų žemų pasiekimų mokiniams ir nepalankioje padėtyje esančioms mokykloms padėti. Gerinti pagrindinio ugdymo programos mokinių matematikos, o vidurinio ugdymo programos mokinių – lietuvių k., matematikos, informacinių technologijų, gamtos ir socialinių mokslų mokymosi pasiekimus. Mažinti mokymosi pasiekimų atotrūkį tarp skirtingų mokinių grupių, didinant švietimo sistemos įtrauktį; panaudoti daugiau mokymo lėšų, skirtų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose organizuoti, didinti švietimo pagalbos specialistų skaičių. Įvertinus mokinių poreikius ir atsižvelgus į išsikeltus ugdymo prioritetus, spręstinas ugdymo problemas, skirti mokinių ugdymo(si) poreikiams tenkinti bendruosiuose ugdymo planuose numatytas pamokas. Didinti aukštas kvalifikacines kategorijas įgijusių mokytojų aprėptį. Stiprinti mokytojų įtraukiojo ugdymo, taip pat STEAM ir kultūrinio ugdymo kompetencijas. Mažinti 1–4 jungtinių klasių komplektų skaičių, optimizuoti vienai mokytojo pareigybei tenkantį mokinių skaičių ir vidutinį klasės dydį bendrojo ugdymo mokyklose. Tai padėtų sudaryti geresnes darbo ir ugdymo(si) sąlygas, leistų pasiekti aukštesnius mokymosi rezultatus. Skatinti mokinius dalyvauti olimpiadose, konkursuose ir neformaliojo švietimo veiklose. Siekiant, kad kuo daugiau mokinių, baigusių pagrindinio ugdymo programą, toliau mokytųsi, didesnį dėmesį skirti mokinių ugdymui karjerai, profesiniam informavimui ir konsultavimui.

59. Visagino savivaldybė

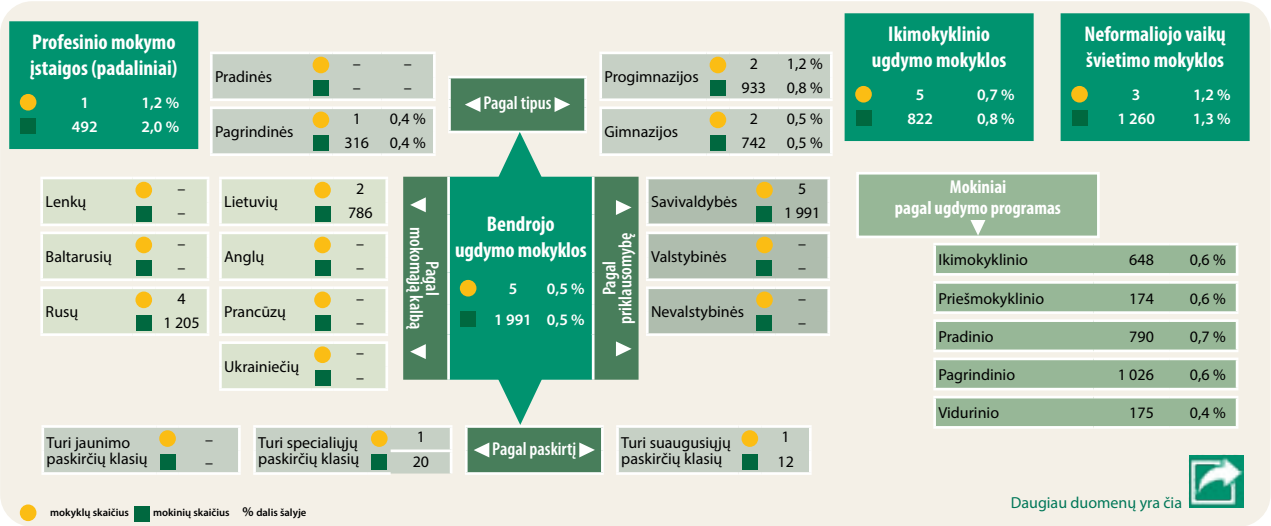

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
8,2↑	10,9↑	995↑	11↑	10,5	57,4↓	63,8↑	282↑	73↑	17,3↑	94,6↑	0,0↔	0,0↔	22,7↑	10,5↓	1,00↑	79,6↑	0,31↓	74↓	99↑	19,2	192,3↓

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Teisinga švietimo sistema sudaro prielaidas mažinti pasiekimų atotrūkius ir socialinę atskirtį. Mokyklų apibendrintas VBE rodiklis (standartizuotais taškais) ir keturių dalykų VBE rezultatai yra geresni už šalies vidurkį, prastesni – lietuvių k., chemijos, fizikos, geografijos, informacinių technologijų. Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE didėja. Pasiekimų skirtumus rodo per PUPP bent pagrindinį lietuvių k. ir literatūros bei matematikos mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis: šį lygį pavyko pasiekti didesnei merginų nei vaikinų daliai. Per PUPP bent pagrindinį matematikos mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis gerokai viršija panašių savivaldybių rodiklį. Atkreiptinas dėmesys į PUPP pasiekimų netolygumus tarp atskirų mokyklų.

III. 59. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

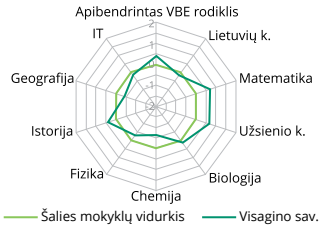

III. 59. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

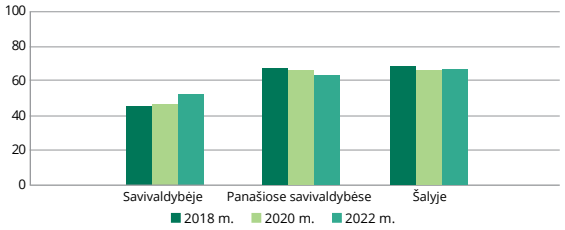

III. 59. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

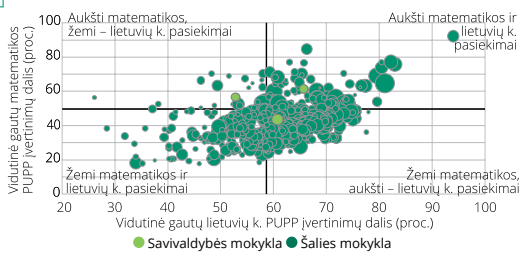

III. 59. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

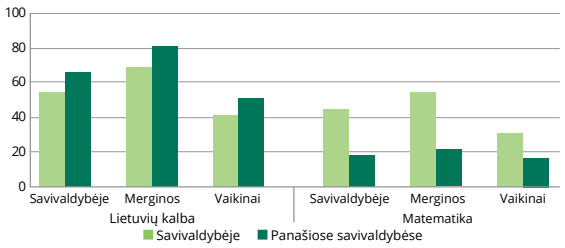

III. 59. 5 pav. Padidėjo III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasėse, dalis (proc.) nuo visų šių klasių mokinių. Ši dalis išliko didesnė nei panašiose savivaldybėse.

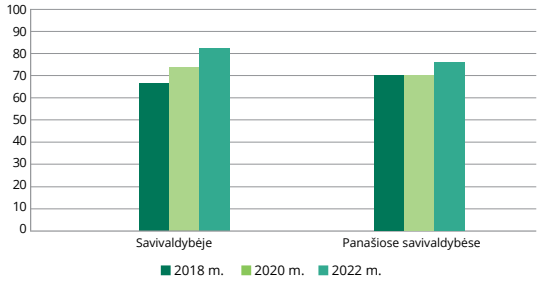

III. 59. 6 pav. Vis mažesnė dalis (proc.) suaugusiųjų pasinaudoja galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas. Pastebimas rodiklio reikšmių skirtumas tarp moterų ir vyrų.

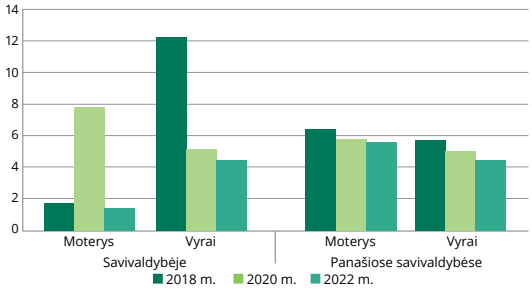

III. 59. 7 pav. Siekiant nuoseklios įtraukties švietimo sistemoje, svarbu užtikrinti SUP turinčių vaikų dalyvavimą neformaliojo švietimo veikloje. Savivaldybėje šių vaikų dalis (proc.) vis didėja ir yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.

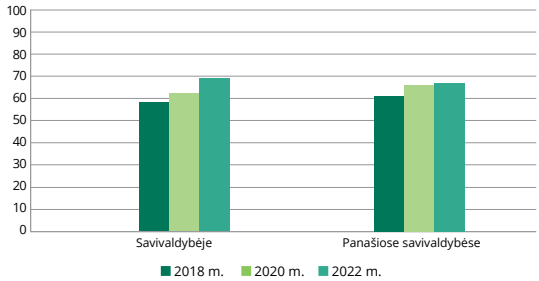

III. 59. 8 pav. Negalią turintiems mokiniams gali kilti kliūčių įsitraukti į visavertį ugdymą: nėra nė vienos bendrojo ugdymo mokyklos, kurios patalpos pagal nustatytus kriterijus būtų visiškai arba iš dalies pritaikytos šiems mokiniams.

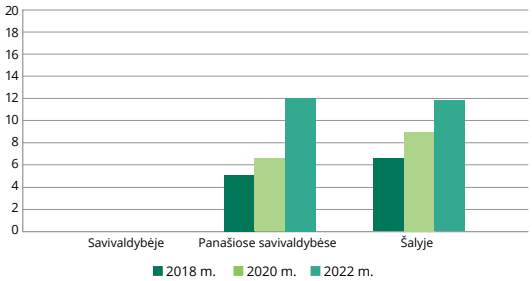

III. 59. 9 pav. Didėja finansinę ar kitokią paramą gavusių abiturientų, baigusių vidurinio ugdymo programą ir toliau besimokančių, dalis (proc.).

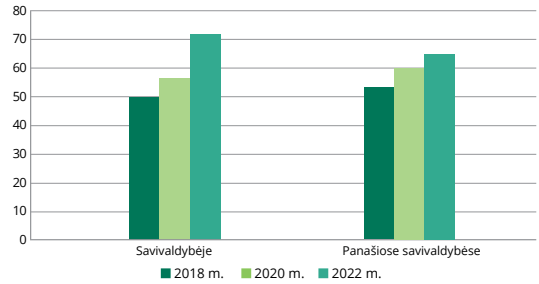

III. 59. 10 pav. Savivaldybės mokyklose nebėra per didelių klasių komplektų: šiuo atžvilgiu mokiniams sudarytos panašios sąlygos ugdytis.

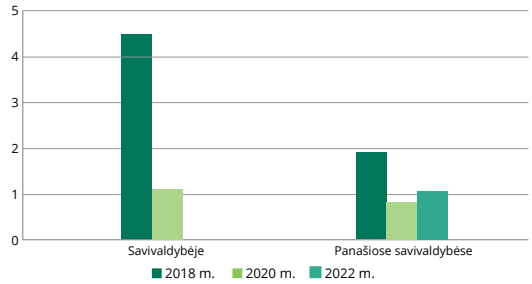

Rekomendacijos

Siekiant užtikrinti švietimo teisingumą savivaldybėje, svarbu toliau kurti prielaidas kiekvienam mokiniui pasinaudoti mokymo(si) galimybėmis: užtikrinti vienodas starto galimybes, didinant ikimokyklinio ugdymo programoje dalyvaujančių 3–5 m. vaikų dalį. Vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, analizuoti įvairių veiksnių įtaką švietimui ir jo teisingumui, numatyti priemones, lemiančias geresnius pagrindinio ugdymo programos mokinių lietuvių kalbos ir literatūros, vidurinio ugdymo programos mokinių lietuvių kalbos ir literatūros, chemijos, fizikos, geografijos ir informacinių technologijų pasiekimus. Pagal atnaujinto ugdymo turinio principus daugiau mokymo lėšų panaudoti pedagogų kvalifikacijai tobulinti. Ruošiantis įtraukiajam ugdymui, mokymo procese taikyti universalaus dizaino principus, stiprinti švietimo pagalbos teikimą savivaldybėje, panaudojant daugiau mokymo lėšų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose organizuoti. Įgyvendinant „Tūkstantmečio mokyklų“ programą, tobulinti mokyklų vadovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų kompetencijas lyderystės, įtraukties, universalaus dizaino ir kultūrinio ugdymo srityse. Tęsti mokyklų tinklo optimizavimo procesus, tikėtina, tai sudarytų mokytojams geresnes darbo ir socialines sąlygas, padėtų subalansuoti pedagoginio personalo pasiskirstymą pagal amžių ir patirtį.

60. Zarasų rajono savivaldybė

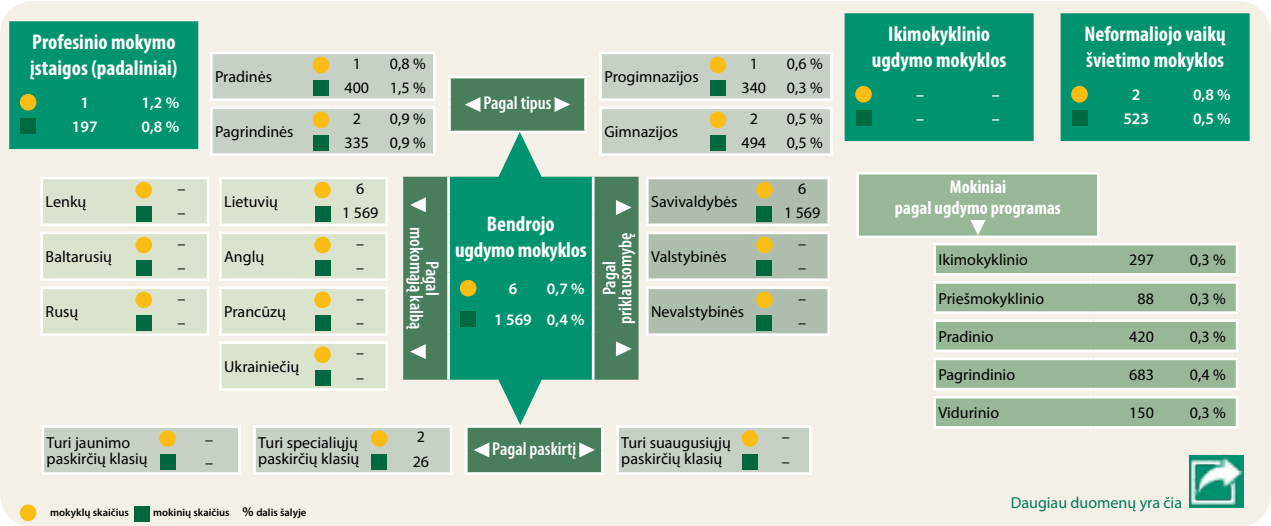

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
10,6↓	13,2↑	812↑	19,2↑	31,5	57,4↑	44,5↑	262↑	50,9↑	20,9↑	89,8↑	4,1↑	16,7↑	19,5↑	11,0↑	1,12↓	90,4↑	0,22↓	66↔	100↑	30,3	186,0↑

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Užtikrinus švietimo teisingumą, padidėja kiekvieno besimokančiojo galimybės patirti mokymosi sėkmę. Miesto mokyklų abiturientų, išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) yra didesnė nei panašiose savivaldybėse ir šalyje, tačiau matyti didelis atotrūkis tarp kaimo ir miesto mokyklų. Savivaldybės mokyklų apibendrintas VBE rodiklis ir septynių VBE rezultatai (standartizuotais taškais) yra aukštesni už šalies vidurkį. Užsienio k. VBE rezultatai atitinka šalies rodiklį, o chemijos yra prastesni. Per PUPP bent pagrindinį lietuvių k. ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis labai padidėjo, o matematikos – sumažėjo. Rodiklio reikšmės (ypač 2022 m. matematikos) rodo pasiekimų atotrūkį tarp kaimo ir miesto mokyklų. PUPP rezultatai pagal vidutinę įvertinimų dalį atskleidžia gana prastus dalies mokyklų matematikos pasiekimus.

III. 60. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

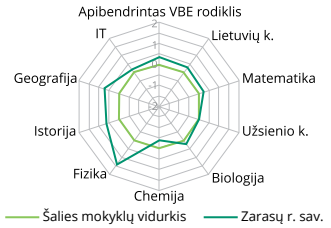

III. 60. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

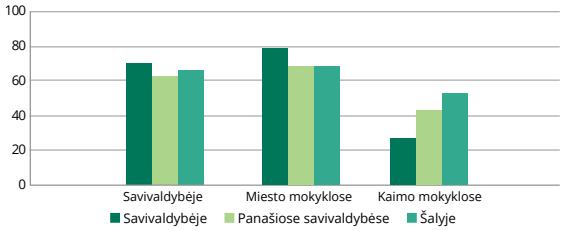

III. 60. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

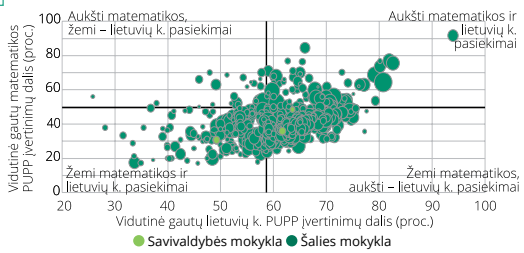

III. 60. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

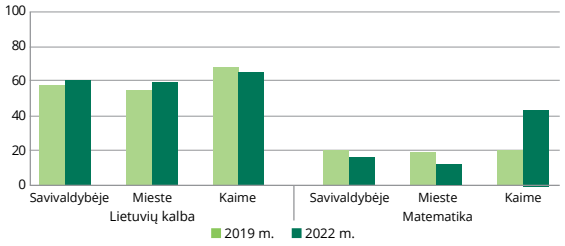

III. 60. 5 pav. **Blogėja sąlygos įsitraukti į visavertį ugdymą: skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) pastaraisiais metais gerokai sumažėjo.**

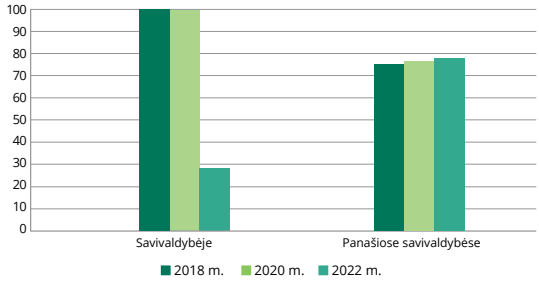

III. 60. 6 pav. **Negalią turintiems mokiniams gali kilti kliūčių įsitraukti į visavertį ugdymą: nėra nė vienos bendrojo ugdymo mokyklos, kurios patalpos pagal nustatytus kriterijus būtų visiškai arba iš dalies pritaikytos šiems mokiniams.**

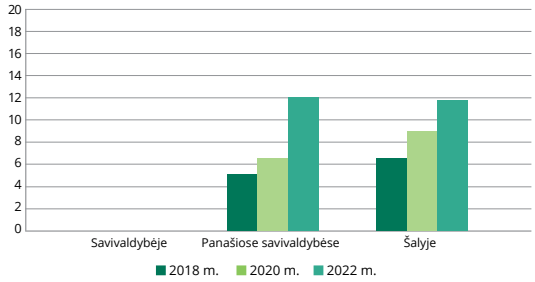

III. 60. 7 pav. **Po 10 klasės toliau mokosi visi mokiniai: šio rodiklio reikšmė yra aukštesnė nei panašių savivaldybių.**

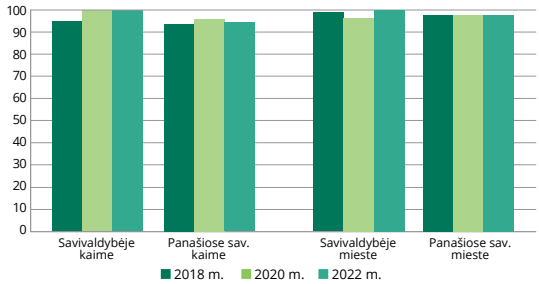

III. 60. 8 pav. **Ir miesto, ir kaimo mokyklose išaugo abiturientų, įstojusių į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose, dalis (proc.). Ši dalis yra didesnė nei panašiose savivaldybėse.**

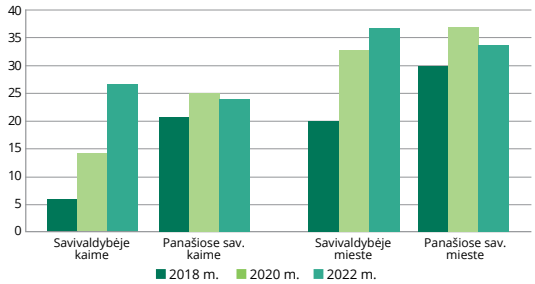

III. 60. 9 pav. **Išaugo suaugusiųjų, pasinaudojusių galimybe mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas, dalis (proc.).**

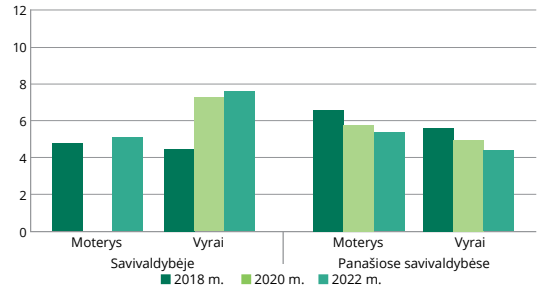

III. 60. 10 pav. **Savivaldybės mokyklose nebėra per didelių klasių komplektų: šiuo atžvilgiu mokiniams sudarytos panašios sąlygos ugdytis.**

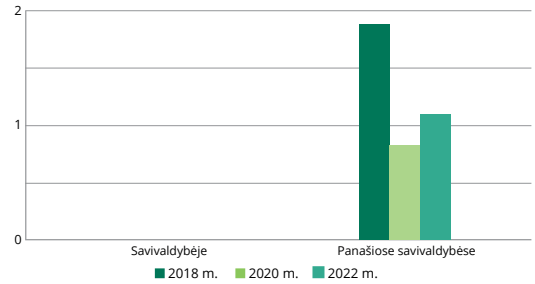

Rekomendacijos

Siekiant užtikrinti švietimo teisingumą savivaldybėje, svarbu toliau kurti prielaidas kiekvienam mokiniui pasinaudoti mokymo(si) galimybėmis: užtikrinti vienodas starto galimybes, mažinti 1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalį. Vykdyti nuoseklią švietimo stebėseną, analizuoti įvairių veiksnių įtaką švietimui ir jo teisingumui, numatyti priemones, lemiančias geresnius pagrindinio ugdymo mokinių lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos, vidurinio ugdymo mokinių – chemijos pasiekimus. Skatinti mokinius (tarp jų – ir SUP) įsitraukti į neformaliojo švietimo veiklas, sudarant sąlygas mokinių saviraiškai, socializacijai ir gebėjimų plėtotei. Pagal atnaujinto ugdymo turinio principus daugiau mokymo lėšų panaudoti pedagogų kvalifikacijai tobulinti. Ruošiantis įtraukiajam ugdymui, stiprinti švietimo pagalbos teikimą savivaldybėje, panaudojant daugiau mokymo lėšų švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose organizuoti. Įgyvendinant „Tūkstantmečio mokyklų“ programą, stiprinti mokinių mokymosi motyvaciją, sudarant galimybes ir SUP mokiniams siekti pažangos, per pamokas plėtoti šiuolaikines mokymosi formas, integruojant su įvairiomis tarpkultūrio ugdymo, STEAM ir kitų sričių disciplinomis. Tobulinti mokyklų administracijos, pedagoginių darbuotojų ir pagalbos specialistų kompetencijas, įgalinant juos veikti asmeniškai, atpažinti ir atliepti individualius mokinių poreikius. Tęsti mokyklų tinklo optimizavimo procesus, tikėtina, tai sudarytų mokytojams geresnes darbo ir socialines sąlygas, padėtų subalansuoti pedagoginio personalo pasiskirstymą pagal amžių ir patirtį.

61. Valstybinės mokyklos

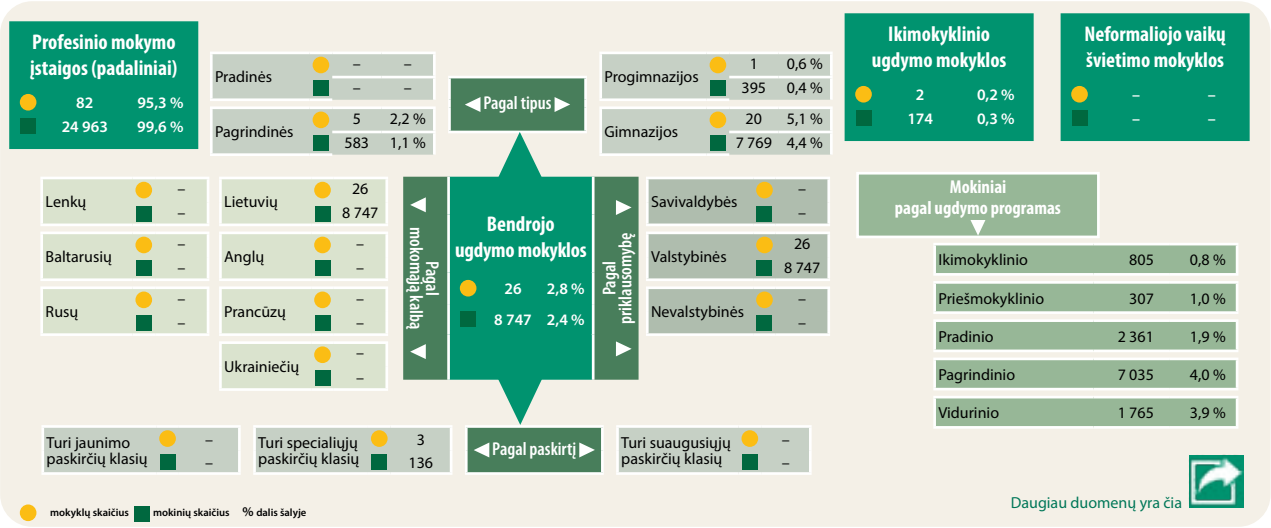

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis kontekstas					Indėlis						Procesai								Rezultatai		
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus santykis	Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto), Eur	Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės kultūros indeksas	Aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dalis (proc.)	Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m)	Pareigybės dalis, tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui (proc.)	1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo tipo klasės komplekto dydis	Vienai salyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose	Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Dalykinių olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Apibendrintas VBE rodiklis
36,8↑	9,0↓		6,5↑		41,9↑				18,0↑	82,1↓	0,9↑	38,5↑	19,1↑	6,8↓	1,04↑		0,74↑	34↓	98↓		188,7

Patenka tarp trečdalio savivaldybių, kuriose būklė pagal šį rodiklį: – geriausia – vidutinė – prasčiausia

Mokinių pasiekimai

Teisinga švietimo sistema mokiniams suteikia vienodas galimybes patirti mokymosi sėkmę ir mažina atotrūkius bei socialinę atskirtį. Valstybinių mokyklų apibendrintas VBE rodiklis ir daugumos dalykų rodikliai yra geresni už šalies vidurkį, tačiau prastesni nei šalies išlieka biologijos, geografijos ir matematikos VBE rezultatai. Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE yra mažesnė nei šalyje, matyti rodiklio reikšmės skirtumai tarp merginų ir vaikinų. Per PUPP pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių merginų dalis (proc.) nekito ir išlieka didesnė nei vaikinų, bent pagrindinį matematikos mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis gerokai sumažėjo. Ryškėja prastėjanti merginų matematikos pasiekimų tendencija. Atkreiptinas dėmesys į PUPP pasiekimų netolygumus tarp atskirų mokyklų.

III. 61. 1 pav. **Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.**

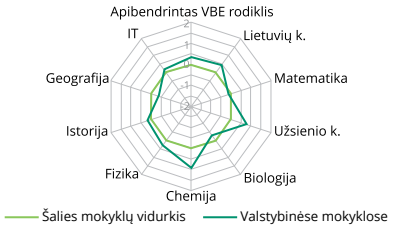

III. 61. 2 pav. **Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE**

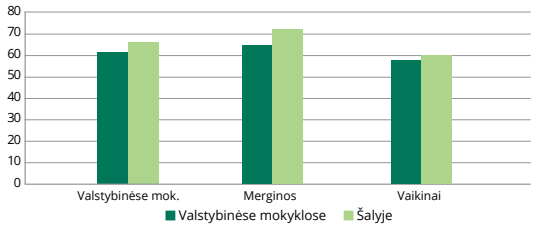

III. 61. 3 pav. **Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.**

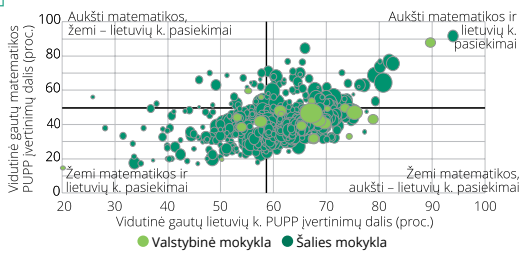

III. 61. 4 pav. **Per PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)**

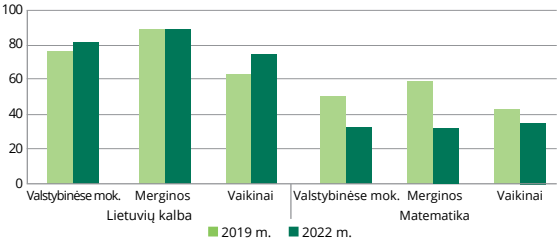

Švietimo teisingumas. Tendencijos

III. 61. 5 pav. Švietimo pagalba teikiama ne visiems mokiniams. Skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) yra mažesnė nei šalies savivaldybėse. Nepakankama švietimo pagalba – kliūtis veiksmingam mokinių ugdymuisi.

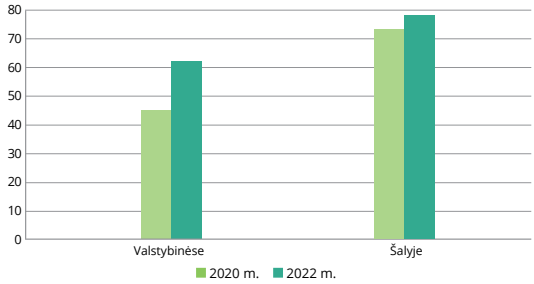

III. 61. 6 pav. Valstybinėse mokyklose neliko per didelių 1–8 klasių komplektų: šiuo atžvilgiu mokiniams sudarytos panašios sąlygos ugdytis, tačiau atsirado didelių klasių 9–10 (I–II gimnazijos) klasių grupėje.

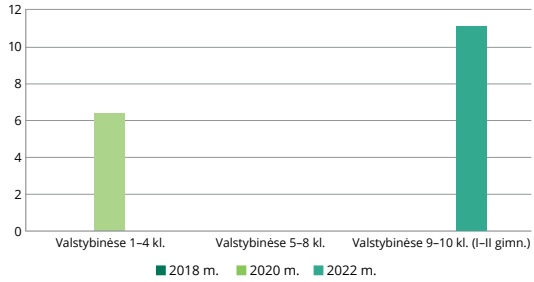

III. 61. 7 pav. Į mokyklą vežiojamų mokinių, gyvenančių toliau kaip 3 km nuo mokyklos, dalis (proc.) sumažėjo, tačiau išlieka didesnė nei šalies savivaldybėse.

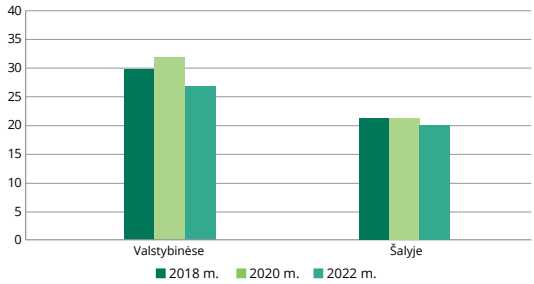

III. 61. 8 pav. Po 10 klasės (II gimnazijos kl.) toliau besimokančių mokinių dalis (proc.) sumažėjo, bet yra tokia pat, kaip šalies savivaldybėse.

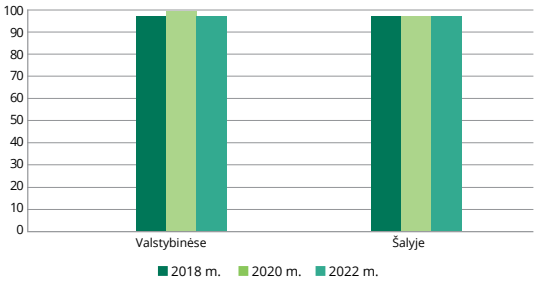

III. 61. 9 pav. Ir kaimo, ir miesto mokyklose šiek tiek sumažėjo mokytojų, turinčių reikiamą kvalifikaciją, dalis (proc.). Kaime ši dalis mažesnė nei šalies savivaldybėse.

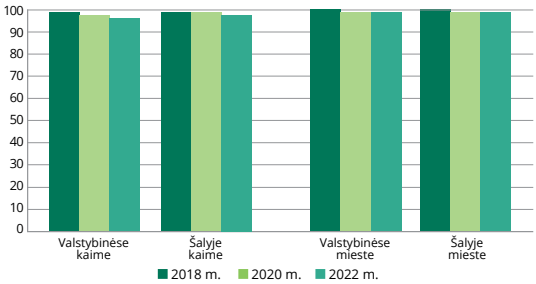

III. 61. 10 pav. III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų valstybinėse bendrojo ugdymo mokyklose, dalis (proc.) sumažėjo. Pastebimas atotrūkis tarp kaimo ir miesto.

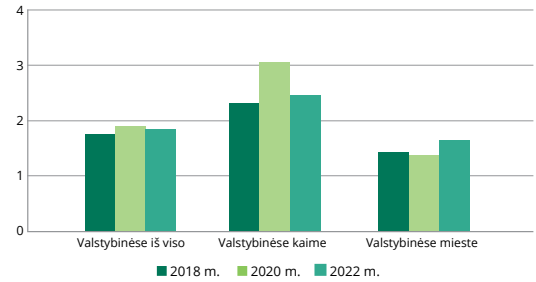

Rekomendacijos

Švietimo socialinis teisingumas įgyvendinamas, užtikrinant lygių galimybių principus, socialinę ir švietimo pagalbą. Nagrinėjant mokinių pasiekimus, įvertinti sėkmių ir nesėkmių priežastis, numatyti priemones, gerinančias pagrindinio ugdymo matematikos pasiekimus, vidurinio ugdymo matematikos, geografijos ir biologijos VBE rezultatus ir mažinančias atotrūkį tarp merginų ir vaikinų pasiekimų. Siekiant, kad visi mokiniai pozityviai ir sąmoningai įsitrauktų į ugdymo procesą ir pagerėtų jų mokymosi pasiekimai, viena iš efektyviausių priemonių gali būti aktyvus ir sistemingas konsultavimas. Tikslinga plėsti neformaliojo švietimo programų pasiūlą, skatinant kuo įvairesnes užimtumo kryptis ir pakraipas, atitinkančias mokinių poreikius ir interesus. Motyvuoti mokytojus įgyti jų kvalifikaciją ir profesines žinias atitinkančias kvalifikacines kategorijas, didinant pareigybės dalį, tenkančią vienam pedagoginiam darbuotojui. Užtikrinant visiems vaikams vienodas mokymosi sąlygas, mažinti jungtinių 1–4 klasių skaičių ir per didelį 9–10 (I–II gimn.) klasių mokinių skaičių klasėse. Ruošiantis įtraukiajam ugdymui ir sudarant vienodas galimybes mokytis, stiprinti švietimo pagalbos (švietimo informacinės, psichologinės, socialinės pedagoginės, specialiosios pedagoginės, sveikatos priežiūros mokykloje, konsultacinės, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo pagalbos) teikimo organizavimą, didinti švietimo pagalbą gaunančių SUP mokinių skaičių mokyklose. Efektyvinti profesinį orientavimą, t. y. pagalbą besimokantiesiems renkantis tolesnio mokymosi kryptį ir profesinės karjeros kelią, motyvuojant juos (ypač SUP mokinius) toliau mokytis sulaukus 16 metų ir baigus pagrindinio ugdymo programą.

III dalyje taikomų rodiklių aprašymai, paaiškinimai

Rodiklis	Aprašymas, paaiškinimas
Titulinės dalies rodikliai	
Mokyklų skaičius pagal institucijų grupes, tipus, paskirtį ir priklausomybę	Pagal atitinkamas Švietimo ir mokslo institucijų registre (ŠMIR) įregistruotas klasifikatorių reikšmes sumuojamos visos savivaldybės teritorijoje veikiančios mokyklos, kurios turėjo mokinių 2022 m. rugsėjo 1 d. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Bendrojo ugdymo mokykla	Savivaldybės teritorijoje veikianti mokykla, priskiriama institucijos paskirčių grupei „Bendrojo ugdymo mokykla“. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Neformaliojo vaikų švietimo mokykla	Savivaldybės teritorijoje veikianti mokykla, priskiriama institucijos paskirčių grupei „Formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokykla“ arba „Neformaliojo vaikų švietimo mokykla“, kuri turėjo mokinių 2022 m. spalio 1 d. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Ikimokyklinio ugdymo mokykla	Savivaldybės teritorijoje veikianti mokykla, priskiriama institucijos paskirčių grupei „Ikimokyklinio ugdymo mokykla“. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Profesinio mokymo įstaiga (padalinys)	Savivaldybės teritorijoje veikianti įstaiga arba jos padalinys, priskiriama institucijos paskirčių grupei „Profesinio mokymo įstaiga“. Neskaičiuojami mokiniai, besimokantys pagal modulines tęstinio profesinio mokymo programas (programų tipo kodai: T21, T32, T43). Duomenų šaltinis: ŠVIS
Mokomoji kalba	Savivaldybės teritorijoje veikiančių bendrojo ugdymo mokyklų ir jų mokinių (ISCED 0–3 lygmenys) skaičius pagal mokinių mokomąją (ugdymo) kalbą (lietuvių, anglų, baltarusių, lenkų, prancūzų, rusų arba ukrainiečių). Duomenų šaltinis: ŠVIS
Mokyklos, turinčios jaunimo paskirčių klasių	Savivaldybės teritorijoje veikiančios bendrojo ugdymo mokyklos, turinčios klasių, kurių kodai klasių paskirčių klasifikatoriuje yra 110501, 210801. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Mokyklos, turinčios specialiųjų paskirčių klasių	Savivaldybės teritorijoje veikiančios bendrojo ugdymo mokyklos, turinčios klasių, kurių kodai klasių paskirčių klasifikatoriuje yra šie: 210201, 210202, 210203, 210204, 210205, 210206, 210207, 210208, 210301, 210302, 210401, 210402, 210403, 210501. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Mokyklos, turinčios suaugusiųjų paskirčių klasių	Savivaldybės teritorijoje veikiančios bendrojo ugdymo mokyklos, turinčios klasių, kurių kodai klasių paskirčių klasifikatoriuje yra šie: 110401, 210603, 211303, 211304, 211307, 211308. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Mokyklų mokinių skaičius	Savivaldybės teritorijoje veikiančių mokyklų mokinių skaičius 2022 m. rugsėjo 1 d. (pagal mokyklos grupę, tipą, paskirtį, priklausomybę). Bendrojo ugdymo mokyklų grupėje skaičiuojami visų klasių, priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo grupių mokiniai. Profesinio mokymo įstaigų grupėje neskaičiuojami mokiniai, besimokantys pagal modulines tęstinio profesinio mokymo programas (programų tipo kodai: T21, T32, T43). Duomenų šaltinis: ŠVIS
Mokyklų ir mokinių dalis šalyje (proc.)	Savivaldybės teritorijoje veikiančių atitinkamos institucijų grupės, tipo, paskirties ir priklausomybės mokyklų ir mokinių skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš tokių mokyklų ir mokinių skaičiaus šalyje. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Mokinių pasiskirstymas pagal ugdymo programas	Savivaldybės teritorijoje veikiančių švietimo įstaigų mokiniai, ugdomi pagal atitinkamas programas. Prie bendrojo ugdymo (pagrindinio, vidurinio) programų priskaičiuoti profesinio mokymo įstaigų mokiniai, besimokantys pagal bendrojo ugdymo programas. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Švieslentės rodikliai	
Rodiklio gerėjimą rodo prie jo vertės esanti rodyklė, nukreipta aukštyn, blogėjimą – rodyklė, nukreipta žemyn, kad rodiklis nesikeitė, rodo abipusė rodyklė. Pateikiami 2022 m. duomenys; pokytis lyginamas su 2019 m. (jeigu rodiklio aprašyme nenurodyta kitaip).	
Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus pokytis (proc.) per trejus metus	Savivaldybės teritorijoje esančių bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičių 2022–2023 m. m. ir 2019–2020 m. m. skirtumas, padaugintas iš 100 ir padalytas iš mokinių skaičiaus 2019–2020 m. m. (be ikimokyklinio ugdymo). Duomenų šaltinis: ŠVIS
Savivaldybės darbingo amžiaus gyventojų, neturinčių darbo, dalis (proc.)	Vidutinis metinis savivaldybėje registruotų bedarbių skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Vidutinis savivaldybės gyventojo darbo užmokestis (neto, Eur)	Vidutinis mėnesinis atlyginimas pinigais, apimantis tiesiogiai darbuotojui mokamą pagrindinį darbo užmokestį ir papildomą uždarbį, atskaičius darbuotojo mokamas valstybinio socialinio draudimo įmokas ir gyventojų pajamų mokestį. Duomenų šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Rodiklis	Aprašymas, paaiškinimas
Nemokamai maitinamų mokinių dalis (proc.)	Mokinių (išskyrus priešmokyklinukus, pirmokus ir antrokus), kurie gavo nemokamą maitinimą, skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš bendro mokinių skaičiaus. Įtrauktos tik savivaldybės priklausomybės bendrojo ugdymo mokyklos; neįskaičiuoti suaugusiųjų, nuotolinių, tardymo izoliatoriaus, pataisos įstaigų, vaikų socializacijos paskirčių klasių mokiniai. Ataskaitinė diena – gruodžio 1 d. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Mokinių, gaunančių finansinę ir kitokią paramą, dalis (proc.)	Savivaldybės priklausomybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių (išskyrus ikimokyklinukus), kurie gavo finansinę ir kitokią paramą, skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš bendro mokinių skaičiaus. Neįskaičiuoti sanatorinės, ligoninės, suaugusiųjų, nuotolinių, tardymo izoliatoriaus, pataisos įstaigų, vaikų socializacijos paskirčių klasių mokiniai. Ataskaitinė diena – gruodžio 1 d. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Savivaldybės kultūros indeksas	Indeksas yra matematinė atskirų kultūrinės aplinkos rodiklių rinkinio kombinacija. Jį sudaro 41 kultūros rodiklis, suskirstytas į 7 grupes (subindeksus): kultūros organizacijos, kūrėjai, kultūros finansavimas, kultūros makroekonomika, dalyvavimas kultūroje ir socialinis kapitalas, kultūros paveldas ir pokyčių grupė. Indeksas parodo kultūros situaciją kiekvienoje savivaldybėje. Duomenų šaltinis: Kristinos Mažeikaitės tyrimo, atlikto Lietuvos kultūros tarybos užsakymu, medžiaga (Savivaldybių kultūros indeksas 2021)
Aukštos kvalifikacijos mokytojų dalis (proc.)	Savivaldybės priklausomybės bendrojo ugdymo mokyklose (pagrindinėje ir nepagrindinėje darbovietėje) dirbančių mokytojų metodininkų ir ekspertų skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš bendro mokytojų skaičiaus tose mokyklose. Įskaičiuoti priešmokyklinio ugdymo pedagogai. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotos mokymo lėšos, tenkančios vienam pedagoginiam darbuotojui (Eur)	Savivaldybės priklausomybės švietimo įstaigose dirbančių pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotų lėšų suma, padalyta iš bendro pedagoginių darbuotojų (asmenų) skaičiaus. Duomenų šaltinis: savivaldybių mokymo lėšų panaudojimo ataskaitos
Mokymo lėšos, panaudotos švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose, tenkančios vienam mokiniui (Eur)	Švietimo pagalbai mokyklose ir pedagoginę psichologinę pagalbą teikiančiose įstaigose panaudotos mokymo (tikslinės dotacijos) lėšos, padalytos iš asmenų, ugdomų pagal bendrojo, priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo programas, skaičiaus. Duomenų šaltinis: savivaldybių mokymo lėšų panaudojimo ataskaitos
Mokymo lėšų, panaudotų mokymo priemonėms įsigyti, dydis, tenkantis vienam mokiniui (Eur)	Vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms įsigyti panaudotos mokymo (tikslinės dotacijos) lėšos, padalytos iš asmenų, ugdomų pagal bendrojo, priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo programas, skaičiaus. Duomenų šaltinis: savivaldybių mokymo lėšų panaudojimo ataskaitos
Mokyklos patalpų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m.)	Savivaldybės priklausomybės bendrojo ugdymo mokyklų patalpų plotų suma, padalyta iš šių mokyklų mokinių skaičiaus. Ikimokyklinio ugdymo programos mokiniai neįskaičiuoti. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Pareigybės dalis (proc.), tenkanti vienam pedagoginiam darbuotojui	Savivaldybės priklausomybės bendrojo ugdymo mokyklose pagrindinėje ir nepagrindinėje darbovietėje dirbančių, pagrindines pareigas einančių pedagoginių darbuotojų darbo krūvių pareigybės vienetais suma, padauginta iš 100 ir padalyta iš šių mokyklų pedagogų, dirbančių einamųjų metų ataskaitinę dieną, skaičiaus.
1–4 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Savivaldybės priklausomybės bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo jungtinėse 1–4 klasėse besimokančių mokinių skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš viso bendrojo tipo 1–4 klasių mokinių skaičiaus. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Bendrojo ugdymo mokyklų, turinčių mažiau kaip 200 mokinių, dalis (proc.)	Savivaldybės priklausomybės bendrojo ugdymo bendrųjų mokyklų, kuriose rugsėjo 1 d. mokėsi mažiau kaip 200 mokinių (ISCED 0–3 lygmenys), skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš viso savivaldybės priklausomybės bendrojo ugdymo bendrųjų mokyklų skaičiaus. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Vidutinis bendrojo ugdymo mokyklos klasės komplekto dydis	Savivaldybės priklausomybės bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasių mokinių skaičius, padalytas iš šių mokyklų bendrojo tipo klasių komplektų skaičiaus (be priešmokyklinio ugdymo grupių, veikiančių ikimokyklinio ugdymo skyriuose). Duomenų šaltinis: ŠVIS
Vienai sąlyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius	Savivaldybės priklausomybės bendrojo ugdymo bendrųjų mokyklų mokinių skaičius, padalytas iš šių mokyklų sąlyginių mokytojo pareigybių skaičiaus (ISCED 1–3 lygmenys). Duomenų šaltinis: ŠVIS
Švietimo pagalbos specialistų etatinių vienetų skaičius, tenkantis 100-ui mokinių	Savivaldybės priklausomybės bendrojo ugdymo mokyklose dirbančių švietimo pagalbos specialistų (logopedų, psichologų, psichologo asistentų, specialiųjų pedagogų, surdopedagogų, tiflopedagogų, socialinių pedagogų) pareigybių etatinių vienetų skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš šių mokyklų mokinių (ISCED 0–3 lygmenys) skaičiaus. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančių 3–5 metų vaikų dalis (proc.)	3–5 metų vaikų, kurių gyvenamoji vieta deklaruota savivaldybės teritorijoje, mokslo metų pabaigoje ugdomų švietimo įstaigose, skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš visų 3–5 metų vaikų, kurių gyvenamoji vieta mokslo metų pabaigoje deklaruota savivaldybės teritorijoje, skaičiaus. Duomenų šaltinis: ŠVIS

Rodiklis	Aprašymas, paaiškinimas
Jaunesnių nei 50 metų ir 50 metų ar vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis	Jaunesnių nei 50 metų asmenų, savivaldybės priklausomybės bendrojo ugdymo mokyklose einančių mokytojo pareigas ir einamųjų metų ataskaitinę dieną pagrindinėje darbovietėje mokančių pagal ISCED 1–3 lygmenų programas, skaičius, padalytas iš 50 metų ar vyresnio amžiaus asmenų, šiose mokyklose einančių mokytojo pareigas ir einamųjų metų ataskaitinę dieną pagrindinėje darbovietėje mokančių pagal ISCED 1–3 lygmenų programas, skaičiaus. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų mokinių (ISCED 1–3 lygmenys), ataskaitinę dieną dalyvavusių neformaliojo vaikų švietimo veiklose mokykloje, neformaliojo vaikų švietimo mokyklose ir kitose neformaliojo vaikų švietimo veiklose už mokyklos ribų, skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš viso šių mokyklų mokinių (ISCED 1–3 lygmenys) skaičiaus ataskaitinę dieną. Jeigu mokinys dalyvauja keliose neformaliojo vaikų švietimo veiklose, jis skaičiuojamas tik vieną kartą. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Mokinių, toliau besimokančių po pagrindinio ugdymo programos, dalis (proc.)	Savivaldybės priklausomybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, įgijusių pagrindinį išsilavinimą ir tais pačiais metais tęsusių mokslą bendrojo ugdymo mokykloje arba profesinio mokymo įstaigoje, skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš bendro tais metais pagrindinį išsilavinimą įgijusių mokinių skaičiaus. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Dalykų olimpiadų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. mokinių	Savivaldybės priklausomybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, 2021–2022 m. m. tapusių tarptautinių ir šalies dalykų olimpiadų prizininkais, skaičius, padaugintas iš 10 000 ir padalytas iš bendro šių mokyklų mokinių skaičiaus. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Apibendrintas VBE rodiklis	Apskaičiuojamas sudedant vidutinį VBE balų skaičių, tenkantį vienam savivaldybės priklausomybės bendrojo ugdymo mokyklos abiturientui (apskaičiuojamas visų egzaminus laikiusių mokyklos abiturientų gautų VBE balų sumą dalijant iš bendro mokyklos abiturientų skaičiaus), ir vidutinį mokinių gautų VBE balų skaičių (apskaičiuojamas visų egzaminus laikiusių mokinių gautų VBE įvertinimų balais sumą padalijant iš įvertinimų skaičiaus). Skaičiuojant ir atvaizduojant šį savivaldybės rodiklį, imamas savivaldybės mokyklų rodiklių vidurkis. Kuo didesnė abiturientų dalis laiko VBE ir geriau juos išlaiko, tuo rodiklis aukštesnis. Duomenų šaltinis: NŠA
Dalies „Mokinių pasiekimai“ rodikliai	
Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių ne mažiau kaip 3 VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE	Bendrojo ugdymo mokyklų abiturientų, išlaikiusių 3 ir daugiau VBE, skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš bendro abiturientų skaičiaus (pagal abiturientų lytį, mokyklos vietovę arba priklausomybę). Duomenų šaltinis: ŠVIS
Abiturientų, 2022 m. išlaikiusių bent vieną VBE, dalis (proc.) nuo visų laikiusiųjų VBE*	Bendrojo ugdymo mokyklų abiturientų, išlaikiusių bent vieną VBE, skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš bendro abiturientų skaičiaus (pagal abiturientų lytį, mokyklos vietovę arba priklausomybę). Duomenų šaltinis: ŠVIS
Apibendrintas ir visų dalykų VBE rodiklis (-iai) (standartizuotais taškais), 2022 m.	Voratinklinė diagrama interpretuojama taip: kuo toliau nuo diagramos centro yra rodiklio vertė (išreikšta standartizuotais taškais), tuo šis rodiklis yra geresnis. Jei rodiklio vertė yra toliau nuo centro nei šalies savivaldybių vidurkis, tai pagal šį rodiklį savivaldybės būklė yra geresnė nei vidutiniškai šalyje. Duomenų šaltinis: NŠA
Mokyklos pagal PUPP lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos rezultatus, 2022 m.	Savivaldybės priklausomybės mokyklų mokinių surinktų lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos PUPP įvertinimų suma (kiekvienam dalykui atskirai), padalyta iš patikrinime dalyvavusių mokinių skaičiaus, padauginta iš 100 ir padalyta iš 10. Mokyklų rodikliai pateikti dviejų ašių diagramoje skrituliais, kurių dydis atspindi mokyklos dydį (mokinių skaičių), o vieta – abiejų dalykų įvertinimų koreliaciją ir pasiekimų lygį. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Per PUPP bent pagrindinį lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis (proc.)	Bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį pasiekusių mokinių (tik tų, kurie tokį rezultatą pasiekė per abiejų dalykų pasiekimų patikrinimus) skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš mokinių, dalyvavusių abiejų dalykų PUPP, skaičiaus (pagal mokinių lytį, mokyklos vietovę arba priklausomybę). Duomenų šaltinis: ŠVIS
Asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą ir tais pačiais metais toliau besimokančių universitete, kolegijoje, profesinio mokymo įstaigoje, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų abiturientų, toliau besimokiusių šalies universitetuose, kolegijose, profesinio mokymo įstaigose, skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš tais metais šiose mokyklose vidurinį išsilavinimą įgijusių asmenų skaičiaus. Neįtraukti šių paskirčių klasių duomenys: pataisos įstaigos suaugusiųjų klasių, suaugusiųjų klasių, tardymo izoliatoriaus suaugusiųjų klasių, suaugusiųjų nuotolinių klasių. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Pagrindinį išsilavinimą įgijusių mokinių dalis (proc.)*	Bendrojo ugdymo mokyklų 10 (II gimn.) klasės mokinių, tais metais įgijusių pagrindinį išsilavinimą, skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš šios klasės mokinių, buvusių mokslo metų pradžioje, skaičiaus. Neįtraukti šių paskirčių klasių duomenys: pataisos įstaigos suaugusiųjų klasių, suaugusiųjų klasių, tardymo izoliatoriaus suaugusiųjų klasių, suaugusiųjų nuotolinių klasių, pataisos įstaigos nepilnamečių klasių. Duomenų šaltinis: ŠVIS

Rodiklis	Aprašymas, paaiškinimas
Dalies „Švietimo teisingumas. Tendencijos“ rodikliai Jeigu rodiklio iliustracijoje nėra duomenų apie institucijos priklausomybę, pateikti savivaldybės priklausomybės mokyklų duomenys.	
III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo bendrosiose mokyklose, dalis (proc.) nuo visų mokinių	Savivaldybės priklausomybės bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasėse besimokančių III ir IV SUP lygių mokinių (ISCED 1–2 lygmenys) skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš viso šių mokyklų mokinių (ISCED 1–2 lygmenys) skaičiaus. Duomenų šaltinis: ŠVIS
III ir IV SUP lygių mokinių, ugdomų bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasėse, dalis (proc.) nuo visų šių lygių mokinių	Savivaldybės teritorijoje gyvenamąją vietą deklaravusių bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasių III ir IV SUP lygių mokinių (ISCED 1–3 lygmenys) skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš savivaldybės teritorijoje gyvenamąją vietą deklaravusių visų bendrojo ugdymo mokyklų III ir IV SUP lygių mokinių (ISCED 1–3 lygmenys) skaičiaus. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Skirtą švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų mokinių (ISCED 1–3 lygmenys), kuriems skirta ir suteikta švietimo pagalba, skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš mokinių, kuriems nurodyta švietimo pagalba, skaičiaus. Jeigu mokiniui nurodyti kelių rūšių švietimo pagalbos poreikiai, pagalba laikoma suteikta tada, kai tenkinami visi nurodyti švietimo pagalbos poreikiai. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų mokinių (ISCED 1–3 lygmenys), turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių (I–IV SUP lygiai) ir dalyvavusių neformaliojo vaikų švietimo veiklose mokykloje, neformaliojo vaikų švietimo mokyklose ir kitose neformaliojo vaikų švietimo veiklose už mokyklos ribų, skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš viso šių mokyklų mokinių (ISCED 1–3 lygmenys), turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių (I–IV SUP lygiai), skaičiaus. Jeigu mokinys dalyvauja keliose neformaliojo vaikų švietimo veiklose, jis skaičiuojamas tik vieną kartą. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Po 10 klasės toliau besimokančių mokinių dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, kurie, baigę 10 (II gimn.) klasę, tais pačiais metais tęsė mokslą bendrojo ugdymo mokykloje arba profesinio mokymo įstaigoje, skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš visų mokinių, kurie einamaisiais metais mokykloje baigė 10 (II gimn.) klasę, skaičiaus. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Abiturientų, gavusių finansinę ar kitokią paramą, mokymosi tęstinumas ir kita veikla, baigus vidurinio ugdymo programą	Einamųjų metų bendrojo ugdymo mokyklų abiturientų, kurie, besimokydami IV gimnazijos klasėje, gavo finansinę ar kitokią paramą ir, įgiję vidurinį išsilavinimą, toliau mokėsi šalies universitetuose, kolegijose arba profesinio mokymo įstaigose (atskirai), skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš mokinių, kurie einamaisiais metais, besimokydami IV gimnazijos klasėje, gavo finansinę ar kitokią paramą (kitas variantas – iš visų IV gimn. klasės mokinių) ir įgijo vidurinį išsilavinimą, skaičiaus. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Į mokyklą vežiojamų mokinių, gyvenančių toliau kaip 3 km nuo mokyklos, dalis (proc.)	Į mokyklą vežiojamų bendrojo ugdymo mokyklų mokinių (ISCED 1–3 lygmenys), kurie gyvena toliau kaip 3 km nuo mokyklos, skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš visų šių mokyklų mokinių (ISCED 1–3 lygmenys) skaičiaus. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Mokytojų, turinčių reikiamą kvalifikaciją, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo bendrųjų mokyklų mokytojų, kurie turi dalyko kvalifikaciją (ISCED 1–3 lygmenys), skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš visų šių mokyklų mokytojų (ISCED 1–3 lygmenys) skaičiaus. Jeigu mokytojas mokykloje dėsto du arba daugiau dalykų, jis skaičiuojamas tik vieną kartą – priskiriamas tam dalykui, kurio didesnį krūvį turi. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Mokytojų, turinčių dalyko kvalifikaciją, kontaktinių valandų dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo bendrųjų mokyklų mokytojų (ISCED 1–3 lygmenys), turinčių dalyko kvalifikaciją, kontaktinių valandų skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš visų šių mokyklų mokytojų kontaktinių valandų (ISCED 1–3 lygmenys) skaičiaus. Jeigu mokytojas dėsto du arba daugiau dalykų, skaičiuojamos tik vieno dalyko, kurio didesnį krūvį mokytojas turi, valandos. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Specialiųjų ugdymosi poreikių mokinių, tęsiančių mokslą po 10 klasės, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, kurie turėjo specialiųjų ugdymosi poreikių ir po 10 (II gimn.) klasės tęsė mokslą bendrojo ugdymo mokykloje arba profesinio mokymo įstaigoje (atskirai), skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš viso šių mokyklų 10 (II gimn.) klasių specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių asmenų, kurie buvo mokiniai mokslo metų pabaigoje ir baigė mokslo metus, skaičiaus. Duomenų šaltinis: ŠVIS
16–18 metų vaikų, lankančių švietimo įstaigas, dalis (proc.)	Savivaldybės teritorijoje gyvenamąją vietą deklaravusių asmenų, kuriems einamųjų metų rugsėjo 1 d. buvo 16–18 metų (imtinai) ir kurie tą dieną buvo švietimo įstaigų (BUM ir PMĮ) mokiniai, skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš visų savivaldybės teritorijoje gyvenamąją vietą deklaravusių 16–18 metų asmenų skaičiaus rugsėjo 1 d. Neįskaičiuoti užsienio piliečiai. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Nesimokančių mokyklinio amžiaus (iki 16 m.) vaikų dalis (proc.)	Savivaldybės teritorijoje gyvenamąją vietą deklaravusių asmenų, kuriems einamųjų metų rugsėjo 1 d. buvo 7–15 metų (imtinai) ir kurie tą dieną nebuvo švietimo įstaigų mokiniai, skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš visų savivaldybės teritorijoje gyvenamąją vietą deklaravusių 7–15 metų asmenų skaičiaus rugsėjo 1 d. Neįskaičiuoti užsienio piliečiai. Duomenų šaltinis: ŠVIS

Rodiklis	Aprašymas, paaiškinimas
Galimybė mokytis pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas	Savivaldybės teritorijoje gyvenamąją vietą deklaravusių asmenų, kuriems einamųjų metų rugsėjo 1 d. buvo 19–29 metai ir kurie tuo metu mokėsi pagal suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas, skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš visų savivaldybės teritorijoje gyvenamąją vietą deklaravusių asmenų, kuriems einamųjų metų rugsėjo 1 d. buvo 19–29 metai ir kurie neturėjo vidurinio išsilavinimo ir nesimokė pagal vidurinio ugdymo programą, skaičiaus. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Mokyklų patalpų pritaikymas negalią turintiems mokiniams	Bendrojo ugdymo mokyklų, kurių pagrindinių padalinių patalpos pagal visus nustatytus kriterijus (judėti vežimėliu pritaikytos vietos automobiliui statyti, patekimas į pastatą, klasių durys, koridoriai, judėjimas tarp aukštų, sanitarinis mazgas, patekimas į valgyklą, pastatas ir prieigos pritaikyti asmenims su regėjimo negalia) visiškai arba iš dalies pritaikytos negalią turintiems mokiniams, skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš viso bendrojo ugdymo mokyklų skaičiaus. Duomenų šaltinis: ŠVIS apibendrinti mokyklų apklausos duomenys
Abiturientų, įstojusių į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų abiturientų, kurie einamaisiais metais įgijo vidurinį išsilavinimą ir įstojo į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose, skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš viso šių mokyklų abiturientų, kurie einamaisiais metais įgijo vidurinį išsilavinimą, skaičiaus. Neįtraukti šių paskirčių klasių duomenys: pataisos įstaigos suaugusiųjų klasių, suaugusiųjų klasių, tardymo izoliatoriaus suaugusiųjų klasių, suaugusiųjų nuotolinių klasių. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Per didelių klasių komplektų dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo tipo klasių komplektų (ISCED 1–3 lygmenys), kurie yra didesni už nustatytą normą, skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš viso šiose mokyklose esančių bendrojo tipo klasių komplektų (ISCED 1–3 lygmenys) skaičiaus. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Bendrojo ugdymo mokyklų neformaliojo švietimo kryptys*	Bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, ataskaitinę dieną dalyvavusių mokyklos menų ir technologijų krypčių neformaliojo vaikų švietimo programose, skaičius (ISCED 1–3 lygmenys), padaugintas iš 100 ir padalytas iš bendro šių mokyklų mokinių (ISCED 1–3 lygmenys) skaičiaus. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, dalyvaujančių profesinių mokyklų modulių programose, dalis (proc.)	Bendrojo ugdymo mokyklų 9 (I gimn.)–IV gimn. klasių mokinių, dalyvaujančių profesinių mokyklų modulių programose, skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš viso šių mokyklų 9 (I gimn.)–IV gimn. klasių mokinių skaičiaus. Neįtraukti šių paskirčių klasių duomenys: pataisos įstaigos suaugusiųjų klasių, suaugusiųjų klasių, tardymo izoliatoriaus suaugusiųjų klasių, suaugusiųjų nuotolinių klasių, pataisos įstaigos nepilnamečių klasių. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Negalią turinčių mokinių, tęsiančių mokslą po 10 klasės, dalis (proc.)*	Bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, kurie turėjo negalią ir po 10 (II gimn.) klasės tęsė mokslą bendrojo ugdymo mokykloje arba profesinio mokymo įstaigoje (atskirai), skaičius, padaugintas iš 100 ir padalytas iš viso šių mokyklų 10 (II gimn.) klasės negalią turėjusių mokinių, baigusių mokslo metus, skaičiaus. Duomenų šaltinis: ŠVIS
Vienam mokiniui tenkantys mokymosi ir bendras patalpų plotai*	Bendrojo ugdymo mokyklų mokymosi (klasių kambarių (įskaitant mokomuosius kabinetus ir laboratorijas) ir bendras (atskirai) patalpų plotai (m^2), padalyti iš viso šių mokyklų mokinių (ISCED 1–3 lygmenys) skaičiaus. Duomenų šaltinis: ŠVIS

*Duomenys pateikti tik leidinio interaktyvioje išnašoje.

Santrumpos

ARWU – Akademinis pasaulio universitetų reitingas (angl. *Academic Ranking of World Universities*)

BVP – bendrasis vidaus produktas

COVID-19 – sunkaus ūminio respiracinio sindromo koronaviruso-2 (SARS-CoV-2) sukeliama liga

EBPO – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD*)

EK – Europos Komisija

ES – Europos Sąjunga

Eurydice – „Erasmus+" programos Europos švietimo informacijos tinklas

FŠPU – formalųjį švietimą papildantis ugdymas

GKI – gyvenimo kokybės indeksas

GKK – gydytojų konsultacinė komisija

HBSC – tarptautinis mokyklinio amžiaus vaikų gyvensenos ir sveikatos tyrimas, atliekamas Pasaulio sveikatos organizacijos iniciatyva (angl. *Health Behaviour in School-Aged Children*)

ICILS – Tarptautinis kompiuterinio ir informacinio raštingumo tyrimas (angl. *International Computer and Information Literacy Study*)

IEA – Tarptautinė švietimo pasiekimų vertinimo asociacija (angl. *International Association for the Evaluation of Educational Achievement*)

ISCED – Tarptautinė standartizuota švietimo klasifikacija (angl. *The International Standard Classification of Education*)

LR – Lietuvos Respublika

LRV – Lietuvos Respublikos Vyriausybė

MOSTA – Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras, po pertvarkos 2019 m. tapęs STRATA – Vyriausybės strateginės analizės centru

NŠA – Nacionalinė švietimo agentūra

NVŠ – neformalusis vaikų švietimas

OSP RDB – Oficialiosios statistikos portalo Rodiklių duomenų bazė

PIRLS – Tarptautinis skaitymo gebėjimų tyrimas (angl. *Progress in International Reading Literacy Study*)

PISA – Tarptautinis penkiolikmečių tyrimas (angl. *Programme for International Student Assessment*)

PMĮ – profesinio mokymo įstaiga

PUPP – pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimas

PPT – pedagoginė psichologinė tarnyba

QS – *Quacquarelli Symonds*, organizacija, sudaranti pasaulio universitetų reitingą ir atliekanti įvairias analizes aukštojo mokslo srityje

SADM – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

SEK – socialinis, ekonominis, kultūrinis statusas, kontekstas arba aplinka

SRI – socialinės raidos indeksas

STEAM – gamtos mokslus, technologijas, inžineriją, menus ir matematiką aprėpiantis akronimas (STEAM, angl. *science, technology, engineering, arts, mathematics*)

STEM – gamtos mokslus, technologijas, inžineriją ir matematiką aprėpiantis akronimas (STEM, angl. *science, technology, engineering, mathematics*)

STRATA – Vyriausybės strateginės analizės centras

SUP – specialieji ugdymosi poreikiai

ŠMSM – Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

ŠVIS – Švietimo valdymo informacinė sistema

TB – tarptautinis bakalaureatas

TIMSS – Tarptautinis matematikos ir gamtos mokslų gebėjimų tyrimas (angl. *Trends in International Mathematics and Science Study*)

UNESCO – Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija (angl. *United Nations Educational Scientific and Cultural Organization*)

UNICEF – Jungtinių Tautų vaikų fondas (angl. *United Nations Children's Fund*)

VBE – valstybinis brandos egzaminas

VDA – Valstybės duomenų agentūra

Sutrumpinti strateginių švietimo dokumentų pavadinimai

ES strateginė programa „Europa 2030" (2021) – ES Tarybos rezoliucija dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos, siekiant sukurti Europos švietimo erdvę ir imtis veiksmų vėlesniu laikotarpiu (2021–2030 m.) (2021)

Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030" (2012) – Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030" (2012)

LRV programos nuostatų įgyvendinimo planas (2021) – Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas (2021)

Nacionalinis pažangos planas (2020) – 2021–2030 metų nacionalinis pažangos planas (2020)

Susitarimas dėl Lietuvos švietimo politikos (2021) – Susitarimas dėl Lietuvos švietimo politikos (2021–2030) (2021)

Švietimo plėtros programa (2021) – 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Švietimo plėtros programa (2021)

UNESCO programa „Švietimas 2030" (2015) – UNESCO programa „Švietimas 2030": Incheono deklaracija ir veiksmų planas 4-am darnaus vystymosi tikslui įgyvendinti (2015)

Šaltiniai

2021–2030 m. plėtros programos valdytojos Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Švietimo plėtros programos pagrindimas. (2021). Prieiga per internetą: https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/Administracine%20informacija/planavimo%20dokumentai/pletros%20programos/%C5%A0PP%20pagrindimass_2021-05-31.pdf

Aidukaitė, J., Bogdanova, N., Guogis, A. (2012). Gerovės valstybės kūrimas Lietuvoje: mitas ar realybė? Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras. ISBN: 978-609-95257-6-1. Prieiga per internetą: https://www.lstc.lt/wp-content/uploads/2019/04/Geroves_valstybes_kurimas_visas.pdf

Ališauskas, R., Dukynaitė, R., Cibulskaitė U. (2022). Lietuvos švietimo šuolis EBPO gerovės indekse. Švietimo problemos analizė. Signalinis leidinys. 2022 m. kovo 11 d., Nr. 3.

Andruškevičius, A. (2004). Administracinės teisės principai ir normų ribos. Vilnius: Teisinės informacijos centras, p. 144.

Ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos prevencija. (2007). Tyrimo ataskaita. ŠMM. Prieiga per internetą: https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/Papildomas%20meniu2/ES_parama/ankstyvojo%20pasitraukimo%20prevencija_ataskaita.pdf

Bakaveckas, A. (2012). Administracinė teisė: teorija ir praktika. Vadovėlis. I dalis. Vilnius: Leidykla MES, p. 107.

Balevičienė, S. (2020). Vaiko ugdymas(is) namuose ir šeimoje: ką apie tai žinome? Švietimo problemos analizė Nr. 6 (184). Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/12/Vaiko-ugdymas-seimoje.pdf

Baltoji knyga. Didelį mokymosi potencialą turinčių mokinių atpažinimo ir ugdymo vadovas. (2023). Vilnius: NŠA. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2023/04/Baltoji-knyga_elektroninis.pdf

Bendrojo ugdymo mokyklų įsivertinimo klausimynų taikymo rekomendacijos. (2022). Vilnius: NŠA. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/02/2022/BUM-isivertinimo-rekomendacijos-10-02-galutinis.pdf

Betthäuser, B. A., Bach-Mortensen, A. M, Engzell P. A systematic review and meta-analysis of the evidence on learning during the COVID-19 pandemic. Nature human behaviour. 30 January 2023. Prieiga per internetą: https://doi.org/10.1038/s41562-022-01506-4

Council of the European Union (2021). Council Resolution on a strategic framework for European cooperation in education and training towards the European Education Area and beyond (2021-2030). Brussels. Prieiga per internetą: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32021G0226%2801%29

Declaration on Building Equitable Societies Through Education. (2022). Prieiga per internetą: OECD Legal Instruments.

Dubonikas, G., Zablackė, R. (2021). Kiek teisingas Lietuvos bendrasis ugdymas, palyginti su kitomis Europos šalimis? Švietimo problemos analizė Nr. 4 (194). Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2021/12/nr4-aLietuvos-bendrasis-ugdymas_elektroninis.pdf

Dukynaitė, R., Skripkienė, R. PIRLS 2021 rezultatai. 2023-05-16. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2023/05/PIRLS-2021-Skaitymas-2023-05-15.pdf

Dukynaitė, R., Valavičienė, N. EBPO PISA 2018: rezultatai ir tendencijos. 2019 m. gruodžio 3 d. Prieiga per internetą: https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/teisine_informacija/ebpo-pisa-2018-2019-12-03.pdf

EBPO profesinio mokymo sistemų apžvalgos. Profesinio mokymo įstaigų mokytojai ir vadovai. (2023). Vilnius: NŠA. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2023/02/Profesinio-mokymo-istaigu-mokytojai-ir-vadovai_VISAS-02.24.pdf

Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action for the implementation of Sustainable Development Goal 4: Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all. UNESCO (2015). Prieiga per internetą: https://iite.unesco.org/publications/education-2030-incheon-declaration-framework-action-towards-inclusive-equitable-quality-education-lifelong-learning/

Education equity dashboard. (2023). Prieiga per internetą: https://www.oecd.org/education/education-equity-dashboard/

Esping-Andersen, G. (1990). The Three Worlds of Welfare Capitalism. Cambridge: Polity Press.

European Education and Culture Executive Agency, Eurydice (2020).Horváth, A., Krémó, A., Sigalas, E.et al., Equity in school education in Europe – Structures, policies and student performance, Parveva, T.(editor), Publications Office of the European Union. Prieiga per internetą: https://data.europa.eu/doi/10.2797/658266

European Commission/EACEA/Eurydice (2020a). Eurydice Brief. Equity in school education in Europe: Structures, policies and student performance. Eurydice report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Eurydice (2015). Kaip spręsti ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos klausimą? Švietimo problemos analizė. Noorani S. (koordinavimas), Balcon M.-P., Borodankova O., Czort S. Švietimo, garso ir vaizdo bei kultūros vykdomoji įstaiga. Prieiga per internetą: http://publications.europa.eu/resource/cellar/b0599400-7bac-11e5-9fae-01aa75ed71a1.0012.01/DOC_1

Europos Komisija (2022). 2022 m. švietimo ir mokymo stebėsenos biuletenis LIETUVA. Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras. Prieiga per internetą: https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2022/lt/country-reports/lithuania.html

Europos Komisija (2022). Komisijos tarnybų darbinis dokumentas. 2022 m. šalies ataskaita. Lietuva. Pridedama prie Tarybos rekomendacijos dėl 2022 m. Lietuvos nacionalinės reformų darbotvarkės su Tarybos nuomone dėl 2022 m. Lietuvos stabilumo programos. Briuselis, 2022-05-23.

Europos Komisija, Komunikacijos generalinis direktoratas, Leyen, U., Kitos kadencijos Europos Komisijos (2019–2024 m.) politinės gairės – *įžanginė kalba, pasakyta Europos Parlamento plenarinėje sesijoje 2019 m. liepos 16 d.; kalba, pasakyta Europos Parlamento plenariniame posėdyje 2019 m. lapkričio 27 d.*, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2020. Prieiga per internetą: https://data.europa.eu/doi/885703/10.2775

Europos socialinių teisių ramstis (2017). Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija. Geteborgas.

European Union (2022). Education and Training Monitor 2022. Comparative report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Prieiga per internetą: https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2022/en/comparative-report/comparative-report.html

Eurostat News. (2023). 13% of EU children faced material deprivation. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230424-2

Gerosios STEAM praktinės veiklos pavyzdžių rinkinys. Prieiga per internetą: https://dose-project.eu/?page_id=40.

Giddens, A. (2006). A Social Model for Europe?/A. Giddens, P. Diamond and R. Liddle (eds.). Global Europe, Social Europe, Cambridge: Polity Press.

Green, M., Harmacek, J. Htitich, M., Krylova, P. 2022. Social Progress Index (2023). Prieiga per internetą: https://www.socialprogress.org/static/8a62f3f612c8d40b09b3103a70bdacab/2022%20Social%20Progress%20Index%20Executive%20Summary_4.pdf

Hellmann, T., Schmidt, P., Heller, S. M. (2019). Social Justice in the EU and OECD Index Report.

Higienos institutas (2020). Mokyklinio amžiaus vaikų gyvensenos tyrimas. Prieiga per internetą: https://www.hi.lt/uploads/pdf/tyrimai/2020/2020_vaiku_gyvensenos_rodikliu_suvestine-ataskaita.pdf

Į ką svarbu atkreipti dėmesį planuojant, įsivertinant ir skelbiant mokyklos pažangą. Rekomendacijos (2023). Vilnius: NŠA. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2023/01/GALUT_Mokyklos-pazanga-5.pdf

Įtraukties švietime plėtros gairės (2022). Vilnius: ŠMSM. Prieiga per internetą: https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/aalaikini/Itraukties20%svietime20%pletros20%gaires201%.pdf

Įtraukiojo ugdymo įgyvendinimo kryptingumas mokyklose, vykdančiose bendrojo ugdymo programas. Teminio išorinio vertinimo ataskaita (2022). Vilnius: NŠA. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/-2021/03/2022m.-teminio-isorinio-vertinimo-ataskaita_-3-3-22GV_TA.pdf

Įtraukties link. Ką turi žinoti mokykla? Atmintinė mokykloms (2022). Vilnius: NŠA. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/12/2022/Itraukties-link.-Ka-turi-zinoti-mokykla.Atmintine-mokykloms.pdf

Jakaitienė, A., Želvys, R., Raižienė, S., Dukynaitė, R., Stumbrienė, D., Vaitekaitis, J., Ringienė, L., Žilinskas, J., Žilinskas, A. (2022). (Ne)išmatuojamas švietimo efektyvumas ir našumas. Monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Jakavonytė-Staškuvienė, D., Kuktienė, R., Kuolienė, I., Stankutė-Matė, K. (2022). Grįžusių Lietuvos Respublikos piliečių ir atvykusių užsieniečių ugdymo organizavimo modelių aprašas. Vilnius: NŠA. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/07/Grizusiu-Lietuvos-Respublikos-pilieciu-ir-atvykusiu-uzsienieciu-ugdymo-organizavimo-modeliu-aprasas-elektroninis-2022-07-08.pdf

JT neįgaliųjų teisių konvencija (2006). Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.335882

Kalvaitis, A. (2023). Kaip mokyklos, kuriose ikimokyklinio ir / ar priešmokyklinio ugdymo programos vykdomos tautinių mažumų kalbomis, organizuoja ugdymąsi valstybine kalba. Tyrimo ataskaita. Vilnius. (Rankraštis).

Kompetencijų tobulinimo programa mokytojams ir pedagogams su STEAM kompetencijos tobulinimo rekomendacijomis. Prieiga per internetą: https://dose-project.eu/?page_id=399

LAMA BPO 2023 m. skelbiami pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų priėmimo reikalavimai. Prieiga per internetą: https://lamabpo.lt/pirmosios-pakopos-ir-vientisosios-studijos/

Leyen, U. (2019). Political guidelines for the next European Commission 2019-2024. A Union that strives for more My agenda for Europe. Prieiga per internetą: https://www.europarl.europa.eu/resources/library/media/20190716RES57231/20190716RES57231.pdf

Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose 2022. Įtraukusis ugdymas. Vilnius: ŠMSM, 2022. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/08/Svietimas-Lietuvoje-2022-web.pdf

Lietuvos Respublikos Konstitucija (2019). Vilnius. Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija. Prieiga per internetą: https://www.lrs.lt/sip/getFile?guid=e890662e-e777-4e45-b9e7-45dc26fb4bd0

Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymas (2009). Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.343430

Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. birželio 27 d. nutarimas Nr. XIII-1318 „Dėl valstybinės kalbos politikos 2018–2022 m. gairių“. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/cd0584707b6e11e89188e16a6495e98c

Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. XI-2015 „Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“patvirtinimo“. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425517

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymas Nr. V-773 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 21:2011 „Mokykla, vykdanti bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“. 2011 m. rugpjūčio 10 d. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.404809

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymas Nr. V313- „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanti ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“. 2010 m. balandžio 22 d. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.371081

Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo Nr. X-1238 2, 7, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 28, 29, 30 ir 31 straipsnių pakeitimo įstatymas. 2023 m. kovo 28 d. Nr. XIV-1837. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/7531ddf2cd5511ed9b3c9397e1236c2a?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=c7900d5c-0303-4c45-bd6e-3229bddd11ba

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2011). Galiojanti suvestinė redakcija 2023-06-30–01-04-2023. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, 2011 m. kovo 17 d., Nr. XI-1281. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105/asr

Lietuvos Respublikos įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties, 2004 m. balandžio 29 d., Nr. IX-2206. Galiojanti suvestinė redakcija 2023-06-07–2023-06-30. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.232378/asr

Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymas, 2003 m. lapkričio 18 d., Nr. IX-1826. Galiojanti suvestinė redakcija 2022-08-01–2023-12-31. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.222522

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija. Rekomenduojamos prevencinės programos. Prieiga per internetą: https://smsm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/smm-svietimas/patyciu-ir-smurto-prevencija1/prevencines-programos

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos aplinkraštis „Dėl ukrainiečių vaikų ugdymo 2022–2023 mokslo metais". Prieiga per internetą: https://smsm.lrv.lt/lt/informacija-del-karo-pabegeliu-is-ukrainos/naudingos-nuorodos-lietuvos-mokykloms?lang=lt.

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. vasario 17 d. įsakymas Nr. V-283 „Dėl Valstybės (strateginių) švietimo stebėsenos rodiklių patvirtinimo". Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/f4d25682903311ec9e62f960e3ee1cb6?jfwid=-cfkfxfba6

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. sausio 10 d. įsakymas Nr. 2022-00281 (galiojanti suvestinė redakcija 2023-04-01) „Dėl Neformaliojo vaikų švietimo programų finansavimo ir administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo". Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/4a573010725411ecb2fe9975f8a9e52e

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. sausio 10 d. įsakymas Nr. V-46„Dėl neformaliojo vaikų švietimo programų finansavimo ir administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo". Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/4a573010725411ecb2fe9975f8a9e52e

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. gegužės 31 d. įsakymas Nr. V-878 „Dėl 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 12-003-03-01-04 „Užtikrinti visiems prieinamą ankstyvąjį ugdymą" aprašo patvirtinimo". Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c3abbe81e11811ecb1b39d276e924a5d?positionInSearchResults=1&searchModelUUID=2c002097-06e8-487b-b755-33cb2995a1ef

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. lapkričio 28 d. įsakymas Nr. V-1877 „Dėl 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 12-003-03-06-01 „Pirmiausia – mokytojas" aprašo patvirtinimo". Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/2f7b2f746f5c11ed8a47de53ff967b64?jfwid=rivwzvpvg

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. gegužės 27 d. įsakymas Nr. V-851 „Dėl 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 12-003-03-05-01 „Įdiegti vieną langelį karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti" aprašo patvirtinimo". Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/e36e5422ddf411ecb1b39d276e924a5d?jfwid=rivwzvpvg

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. birželio 30 d. įsakymas Nr. V-1108 „Dėl 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Švietimo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 12-003-03-04-01 „Sudaryti sąlygas kokybiškoms, tarptautiškoms ir prieinamoms studijoms" aprašo patvirtinimo". Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/718b4d56f8b011ecbfe9c72e552dd5bd?jfwid=rivwzvpvg

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. liepos 14 d. įsakymas Nr. V-1152 „Dėl 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 12-003-03-04-02 „Užtikrinti efektyvų mokslo ir studijų sistemos valdymą" aprašo patvirtinimo". Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/88731dd103ab11edbfe9c72e552dd5bd?jfwid=rivwzvpvg

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. kovo 1 d. įsakymas Nr. V-241 „Dėl 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 12-003-03-02-01 „Įgyvendinti įtraukųjį švietimą“ aprašo patvirtinimo“. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/657a5f84b87011ed924fd817f8fa798e?jfwid=rivwzvpvg

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. gegužės 20 d. įsakymas Nr. V-747 „Dėl kandidatų gebėjimų vertinimo rekomendacijų, organizuojant atranką į specializuoto ugdymo krypties programas (pradinio ugdymo kartu su dailės, meniniu, muzikos ugdymu, pagrindinio ugdymo kartu su dailės, meniniu, muzikos ugdymu programas) vykdančių mokyklų 1 klasę, 5 klasę ir I gimnazijos klasę, patvirtinimo“. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a2bea6a29ad011eaa51db668f0092944?jfwid=nj21zjtf1

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. liepos 17 d. įsakymas Nr. V-835 „Dėl studijų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašo, vertinamųjų sričių ir rodiklių patvirtinimo“. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/69729d50a8ca11e9aab6d8dd69c6da66

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymas Nr. V-190 „Dėl smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijų patvirtinimo“. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/2dc533c0100c11e7b6c9f69dc4ecf19f

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. V-2558 „Dėl pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo, organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.416474/asr

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. lapkričio 24 d. įsakymas Nr. ĮSAK3216- „Dėl Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatų patvirtinimo“. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.332784

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. balandžio 2 d. įsakymas Nr. ISAK-587 „Dėl Mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.295453/EHTjzyJOrm

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2006 m. gruodžio 18 d. įsakymas Nr. ĮSAK2391- „Dėl Brandos egzaminų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo ir Lietuvių kalbos ir literatūros įskaitos organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.289769/kowfbcidIw

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2002 m. sausio 16 d. įsakymas Nr. 56 „Dėl tautinių mažumų švietimo nuostatų“. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.159045?jfwid=

Lietuvos Respublikos Vyriausybės oficialios informacijos apie COVID-19 Lietuvoje interneto svetainė KORONA STOP. Prieiga per internetą: https://koronastop.lrv.lt/

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. birželio 7 d. nutarimas Nr. 447 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. rugpjūčio 18 d. nutarimo Nr. 677 „Dėl ugdymo, maitinimo ir pavėžėjimo lėšų socialinę riziką patiriančių vaikų ikimokykliniam ugdymui užtikrinti apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/361f29c006c511eeb489c7d891071d0a?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=c7900d5c-0303-4c45-bd6e-3229bddd11ba

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. gruodžio 1 d. nutarimas Nr. 1016 „Dėl 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Švietimo plėtros programos patvirtinimo“. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/bb746f03565d11ec86bdcb0a6d573b32?jfwid=rivwzvpvg

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimas Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/bef7d43286fe11eb998483d0ae31615c?jfwid=i3h7ws9m4

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimas Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5/asr

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. liepos 16 d. nutarimas Nr. 2018-12063 (galiojanti suvestinė redakcija 2023-01-01–2023-08-31) „Dėl Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/acd82c9188fa11e8aa33fe8f0fea665f

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. gruodžio 12 d. nutarimas Nr. 1516 „Dėl ūkio lėšų, skiriamų iš Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams, skyrimo savivaldybių mokykloms (klasėms arba grupėms), skirtoms šalies (regiono) mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, metodikos patvirtinimo“. Galiojanti suvestinė redakcija nuo 2023-01-01. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.439509/asr

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. birželio 29 d. nutarimas Nr. 768 „Dėl mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklių patvirtinimo“ (galiojanti suvestinė redakcija 2021-12-24–2023-12-31). Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.402875/asr

Mažeikaitė, K. (2023). Savivaldybių kultūros indeksas 2021. Vilnius: Lietuvos kultūros taryba. Prieiga per internetą: https://www.kulturostyrimai.lt/wp-content/uploads/2023/05/LKT_Savivaldybiu-kulturos-indeksas-2021.pdf

Mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų praktinių patirčių taikant universalaus dizaino priemones ugdymui(si) analizė. (2022). Vilnius: NŠA. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/05/2022/buf_Universalaus-dizaino-priemone%CC87%s-ugdymuisi1-.pdf

MOSTA (2018). Lietuvos mokslo, studijų ir inovacijų būklės apžvalga. Prieiga per internetą: https://strata.gov.lt/images/tyrimai/bukle-2018-web.pdf

Neformaliojo vaikų švietimo mokyklų (teikėjų) įsivertinimo klausimynų taikymo rekomendacijos. (2022). Vilnius: NŠA. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/02/2022/NVS-isivertinimo-rekomendacijos-viesinimui1-.pdf

OECD (2022). Education at a Glance 2022: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris. Prieiga per internetą: https://doi.org/10.1787/3197152b-en

OECD (2021). Education at a Glance 2021. Annex 3: Sources, methods and technical notes. Chapter B: Access to Education, Participation and Progression. Prieiga per internetą: https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/EAG2021_Annex3_ChapterB.pdf

OECD (2020). Executive summary/ How's Life? 2020: Measuring Well-being, OECD Publishing, Paris. DOI: https://doi.org/10.1787/ea-714361en

OECD, PISA (2018). Equity in Education: Breaking Down Barriers to Social Mobility. Prieiga per internetą: https://doi.org/10.1787/9789264073234-en

Oficialiosios statistikos portalo informacinis pranešimas „Demografijos tendencijos“, 2023-01-16. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=10512538

Petruškevičiūtė, A. (2016). Ugdymosi įvairovės link: produktyvusis mokymasis Lietuvos švietimo sistemoje. Švietimo problemos analizė. 2016 m. birželio 10 d. (153). Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2018/03/Produktyvusis-mokymasis.pdf

Pilietinės visuomenės institutas (2023). Pilietinės galios indekso 2022 m. tyrimas: po pandemijos išlikome aktyvūs, tačiau prasčiau vertiname savo pilietinę įtaką. Prieiga per internetą: www.civitas.lt/wp-content/uploads/2023/01/Pilietinės-galios-indeksas_20230130.pdf

Praktinis STEAM ugdymo mokykloje įgyvendinimo ir tobulinimo vadovas (2023). NŠA. Vilnius. Prieiga per internetą: https://web.htk.tlu.ee/STEAM/handbook/

Projektas „Skaitmeninė švietimo transformacija („EdTech“)“. Prieiga per internetą: https://edtech.nsa.smm.lt/

Roemer, J. E. (1998, 2022). Equality of opportunity: A progress report. Social Choice and Welfare Vol. 19, No. 2 (2002), pp. 455-471. Springer.

Romų vaikų ugdymo patirtis Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose. Metodinis leidinys. (2023). Vilnius: NŠA. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2023/05/Romu-vaiku-ugdymo-patirtis.pdf

Savivaldybių gerovės indeksas 2021. (2022). Vilnius: Vilniaus politikos analizės institutas. Prieiga per internetą: https://www.prienai.lt/wp-content/uploads/2023/02/Indeksas_2022.pdf

Sinkevičius, V., Šapoka, G., Beinoravičius, D. ir kt. (2013). Teisės raida: retrospektyva ir perspektyva. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.

Sipilä, J., Anttonen, A., Kröger, T. (2009). A Nordic Welfare State in Post-industrial Society, in J. Powell, J. Hendricks (eds.). The Welfare State in Post-industrial Society. A Global Perspective. Heidelberg: Springer.

Social Progress Imperative. (2023). Prieiga per internetą: https://www.socialprogress.org/?code=LTU&tab=2

Survutaitė, D. (2022). Švietimo socialinis teisingumas: turėti ar būti? Švietimo problemos analizė Nr. 8 (205). Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2023/01/SPA-Nr.8-svietimo-socialinis-teisingumas.pdf

Susitarimas dėl Lietuvos švietimo politikos (2021–2030) (2021). Prieiga per internetą: https://lrv.lt/uploads/main/documents/files/Susitarimas%20d%C4%97l%20Lietuvos%20%C5%A1vietimo%20politikos.pdf

Tarptautinis matematikos ir gamtos mokslų tyrimas TIMSS 2019. Ataskaita ir užduočių pavyzdžiai. Gamtos mokslai. 4 klasė. (2021) Vilnius. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/05/TIMSS_2019_ataskaita_ir_uzduociu_pavyzdziai_gamta_4kl.pdf

Tarptautinis matematikos ir gamtos mokslų tyrimas TIMSS 2019. Ataskaita ir užduočių pavyzdžiai. Matematika. 4 klasė. (2021). Vilnius. Prieiga per internetą: https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/tyrimai_ir_analizes/2022/TIMSS_2019_ataskaita_ir_uzduociu_pavyzdziai_matematika_4kl.pdf

Tarptautinis matematikos ir gamtos mokslų tyrimas TIMSS 2019. Ataskaita ir užduočių pavyzdžiai. Gamtos mokslai. 8 klasė. (2021). Vilnius. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/05/TIMSS_2019_ataskaita_ir_uzduociu_pavyzdziai_gamta_8kl.pdf

Tarptautinis matematikos ir gamtos mokslų tyrimas TIMSS 2019. Ataskaita ir užduočių pavyzdžiai. Matematika. 8 klasė. (2021). Vilnius. Prieiga per internetą: https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/tyrimai_ir_analizes/2022/TIMSS_2019_ataskaita_ir_uzduociu_pavyzdziai_matematika_8kl.pdf

„Tūkstantmečio mokyklų“ programa: švietimo pažanga įgyvendinant pokyčius savivaldybėse. Rekomendacijos savivaldybių švietimo padalinių darbuotojams ir kitiems švietimo lyderiams (2023). Prieiga per internetą: https://tukstantmeciomokyklos.lt/wp-content/uploads/2023/02/TUM-rekomendaciju-leidinys.pdf

UNESCO Statistikos instituto (The UNESCO Institute for Statistics) duomenų bazė. Prieiga per internetą: http://data.uis.unesco.org/

UNESCO (2018). Handbook on measuring equity in education. Prieiga per internetą: http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/handbook-measuring-equity-education-2018-en.pdf

UNESCO, (2020). Global education monitoring report: Inclusion and education: all means all. Prieiga per internetą: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373718

UNESCO-UIS, 2018. Handbook on Measuring Equity in Education. Montreal: UNESCO Institute for Statistics.

UNICEF (2021). Giluminė politikos, programų, paslaugų, biudžeto ir mechanizmų, skirtų kovoti su vaikų skurdu ir socialine atskirtimi Lietuvoje, analizė. UNICEF Europos ir Centrinės Azijos regioninis biuras Ženevoje.

UNICEF (2021a). Europos vaiko garantijų sistemos Lietuvoje giluminė analizė. Literatūros apžvalga. UNICEF Europos ir Centrinės Azijos regioninis biuras Ženevoje.

Universalaus dizaino mokymuisi gairės: mokymosi kelias kiekvienam ir kiekvienai (2023). Vilnius: Europos socialinio fondo agentūra. Prieiga per internetą: https://tukstantmeciomokyklos.lt/wp-content/uploads/2023/04/Universalaus-dizaino-mokymuisi-gaires.pdf

Žibas, K., Sabatauskaitė, B. (2018). Kova su homofobinėmis ir transfobinėmis patyčiomis mokyklose – HOMBAT. Nacionalinė ataskaita: Lietuva. Prieiga per internetą: https://www.hombat.eu/wp-content/uploads/2018/08/HOMBAT_NATIONAL_REPORT_LT_Left_Aligned.pdf

Priedai

1 priedas. Strateginiuose švietimo dokumentuose suformuluoti rodikliai ir siekiniai

1 lentelė. *Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (2012)* pagrindiniai švietimo pažangos rodikliai ir siekiniai

Vertinimo rodiklis, matavimo vienetas (duomenų šaltinis)	Pradinė būklė (metai)	Naujausia žinoma reikšmė (metai)	Siekinys 2020 m.	Siekinys 2030 m.
Mokinių, atitinkančių bent 3 (iš 6) PISA mokymosi pasiekimų lygmenį, dalis (EBPO) skaitymo raštingumas matematinis raštingumas gamtamokslinis raštingumas	45,6 47,7 54,1 (2009)	49,5 50,2 49,5 (2018)	Bent 50 proc. visoms sritims	Bent 55 proc. visoms sritims
Lietuvos aukštųjų mokyklų, patenkančių į Akademinį pasaulio universitetų reitingą (angl. *The Academic Ranking of World Universities*, ARWU), skaičius	0 (2013)	1 (701–800-oji vietos) (2022)	Bent vienas tarp 500 geriausiųjų	Bent vienas tarp 300 geriausiųjų
Universitetų ir verslo bendradarbiavimas, balais, ir užimama vieta ES (Pasaulio ekonomikos forumas (PEF) (angl. *World Economic Forum*, WEF)	4,2 14 vieta ES (2010)	4,2 12–13 vietos ES (2019)	12 vieta ES	Ne žemesnė nei 10 vieta ES
30–34 metų asmenų, baigusių aukštąjį ar jam prilygintiną mokslą, dalis (proc.) (Eurostatas)	43,8 (6 vieta ES) (2010)	61,0 (4 vieta ES) (2022)	Ne žemesnė nei 8 vieta ES	Ne žemesnė nei 8 vieta ES
Per paskutines 4 savaites besimokiusių 25–64 metų asmenų dalis (proc.) (Eurostatas)	4,4 (22 vieta ES) (2010)[1]	8,5 (20 vieta ES) (2022)	18 vieta ES	Ne žemesnė nei 17 vieta ES
Pilietinės galios indeksas (balais) (Pilietinės visuomenės institutas (CIVITAS)	35,5 (2010)	35,9 (2022)	50	60

2 lentelė. *2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano (2020)* trečiojo strateginio tikslo poveikio rodikliai ir siekiniai

Vertinimo rodiklis, matavimo vienetas (duomenų šaltinis)		Pradinė būklė (metai)	Naujausia žinoma reikšmė (metai)	Tarpinė siektina reikšmė 2025 m.	Galutinė siektina reikšmė 2030 m.
Lietuvos švietimo balas pagal Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) gerovės indeksą (EBPO)		7,3 (2019)	7,7 (2022)	7,5	8
Lietuvos pozicija tarp Europos ekonominės erdvės (EEE) šalių pagal EBPO PISA tyrimų mokinių pasiekimų vidurkius (visose tarptautinių tyrimų srityse) (EBPO)		20–26 (2018)[2]	20–26 (2018)[3]	16	10
Aukštąjį išsilavinimą turinčių 25–34 metų gyventojų dalis (proc.) (Eurostatas)		56,2 (ES vidurkis – 40,5) (2020)	58,2 (ES vidurkis – 42,0) (2022)	Ne mažiau nei ES vidurkis	Ne mažiau nei ES vidurkis
Per paskutines 4 savaites besimokiusių 25–64 metų asmenų dalis (proc.) (Eurostatas)		7,2 (2020)	8,5 (2022)	10	15
Aukštųjų mokyklų, patenkančių į QS pasaulio universitetų reitingą (angl. *QS World University Rankings*), skaičius	Į 500-uką, *iš jų:*	1 (2020)	1 (2023)	1	2
	į 300-uką	0 (2020)	0 (2023)	0	1
Mokinių, nepasiekusių 2 (iš 6) tarptautinio 15-mečių tyrimo PISA lygmens, dalis (proc.) (EBPO) skaitymo gebėjimų matematinio raštingumo gamtamokslinio raštingumo kūrybinio mąstymo gebėjimai* * Bus papildyta, kai pradės skaičiuoti EBPO		24,4 25,6 22,2 – (2018)	24,4 25,6 22,2 – (2018)	20 20 20	15 15 15

1 Perskaičiuotas rodiklis.
2 Perskaičiuotas rodiklis.
3 Perskaičiuotas rodiklis.

Vertinimo rodiklis, matavimo vienetas (duomenų šaltinis)	Pradinė būklė (metai)	Naujausia žinoma reikšmė (metai)	Tarpinė siektina reikšmė 2025 m.	Galutinė siektina reikšmė 2030 m.
Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose nuo 3 metų iki privalomojo pradinio ugdymo, dalis (Eurostatas)	89,6 (2019)	92,1 (2021)	90	95
Švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis (proc.) nuo visų mokinių, kuriems nustatytas pagalbos poreikis (ŠVIS)	74,4 (2019–2020)[4]	80,1 (2022–2023)	85	97
Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių (išskyrus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose dalyvaujančius vaikus) dalis (proc.) (ŠVIS)	61,7 (2020–2021)	62,6 (2022–2023)	65	75
Specialiųjų ugdymo(si) poreikių turinčių vaikų, išskyrus gabiuosius, dalyvaujančių neformaliojo vaikų švietimo veiklose, dalis (proc.) (ŠVIS)[5]	29,8 (2020–2021)[6]	33,0 (2022–2023)[7]	40	50
Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendrosios paskirties švietimo įstaigose, dalis (proc.) (ŠVIS)	48,9 (2020–2021)	52,2 (2022–2023)	85	90
25–29 metų asmenų iš mažiausias pajamas turinčių namų ūkių, įgijusių aukštąjį išsilavinimą (studijų trukmė – ne mažiau kaip 4 metai), dalis (proc.) (VDA)	13,7 (2019)	33,2 (2021)	20	25
Per 2 mėnesius nė karto patyčių nepatyrusių mokinių dalis (proc.) (HBSC)	48,2 (2018)	48,2 (2018)	55	70
Iš užsienio į Lietuvą sugrįžusių asmenų, gavusių pagalbą integruotis į švietimo sistemą (ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo kartu sudėjus), dalis (proc.) nuo visų besikreipusiųjų (ŠVIS)	83,9 (2019)	76,0 (2022)	85	90
Užsieniečių, studijuojančių Lietuvos aukštosiose mokyklose, dalis (proc.), palyginti su bendru studijuojančių asmenų skaičiumi (ŠVIS)	7,3 (2019–2020)	10,3 (2022–2023)	9	12
Pameistrystės būdu besimokiusių profesinių mokyklų mokinių dalis (proc.) nuo atitinkamais metais kvalifikaciją įgijusių mokinių skaičiaus (ŠVIS)	3 (2019)	3,8 (2022)	8	15
Mokinių, kartu su profesija siekiančių įgyti ir vidurinį išsilavinimą (ISCED 3), dalis (Eurostatas)	26,1 (2019)	25,8 (2021)	35	36
Studijuojančių STEM srityse asmenų dalis (proc.), palyginti su visais studentais (Eurostatas) – Iš viso – Vyrai	27,8 (2019) – 73,6	25,6 (2021) – 73,0	30 – 70	33 – 65
Studijuojančių STEM srityse asmenų dalis (proc.), palyginti su visais studentais (Eurostatas) – Iš viso – Moterys	27,8 (2019) – 26,4	25,6 (2021) – 27,0	30 – 30	33 – 35
Aukštųjų mokyklų absolventų, įsidarbinusių eiti atitinkamos kvalifikacijos reikalingas pareigas per 12 mėnesių po studijų baigimo, dalis (proc.) nuo visų dirbančių ir netęsiančių mokslų absolventų (STRATA)	67,3 (2019)	73,9 (2022)	71,3	76
Įsidarbinusių 20–34 metų asmenų, prieš 1–3 metus gavusių profesinio mokymo diplomą su viduriniu išsilavinimu arba po to, kai įgijo vidurinį išsilavinimą, dalis (Eurostatas)	56,8 (2020)	71,6 (2022)	80	82
4 ir 8 kl. mokinių, kuriems gamtamokslinis ugdymas organizuojamas laboratorijose, dalis (proc.) (IEA TIMSS)	4 kl. – 48 8 kl. – 27 (2019)	4 kl. – 48 8 kl. – 27 (2019)	50 50	80 80
Mokinių (5–12 kl.), gavusių profesinio orientavimo paslaugas, dalis (proc.) (ŠMSM)	25,6 (2018)	28,4 (2020–2021)	60	100
Per paskutines 4 savaites besimokiusių asmenų dalis (Eurostatas) – 25–34 metų	10,5 (2020)	12,5 (2022)	12,5	15
Per paskutines 4 savaites besimokiusių asmenų dalis (Eurostatas) – 55–74 metų	3,3 (2020)	3,7 (2022)	5,5	8,0
Gyventojų bazinis kompiuterinio raštingumo lygis (Eurostatas)	56,2 (2019)	48,8 (2021)[8]	67	80
Mokytojų, turinčių magistro laipsnį, dalis (proc.) (ŠVIS)	16,6 (2020–2021)	18,6 (2022–2023)	30	40
Pedagoginių studijų absolventų, dirbančių mokyklose po studijų praėjus 2 metams, dalis (proc.) (STRATA)	42 (2019)	55 (2022)	50	65

4 Perskaičiuotas rodiklis.
5 Skaičiuojamas dalyvavimas kitų teikėjų (ne bendrojo ugdymo mokyklų) vykdomose NVŠ programose.
6 Kitų teikėjų (ne bendrojo ugdymo mokyklų) vykdomos NVŠ programos.
7 Kitų teikėjų (ne bendrojo ugdymo mokyklų) vykdomos NVŠ programos.
8 Patikslinta Eurostato rodiklio skaičiavimo metodika.

3 lentelė. *Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano (2021)* poveikio švietimui vertinimo rodikliai ir siekiniai

Vertinimo rodiklis, matavimo vienetas (duomenų šaltinis)	Pradinė būklė (metai)	Naujausia žinoma reikšmė (metai)	Siekinys 2024 m.
Socialinę riziką patiriančiose šeimose gyvenančių vaikų nuo 3 metų iki privalomojo ugdymo amžiaus, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose, skaičius (ŠVIS)	75 (2020)	542 (2023)	Ne mažiau kaip 1 500
Mokinių, kartu su profesija siekiančių įgyti ir vidurinį išsilavinimą (ISCED 3), dalis (proc.) (Eurostatas)	26,8 (2018)	25,8 (2021)	35
Įsidarbinusių 20–34 metų asmenų, prieš 1–3 metus gavusių profesinio mokymo diplomą kartu su viduriniu išsilavinimu arba po to, kai įgijo vidurinį išsilavinimą, dalis (proc.) (Eurostatas)	67,3 (2019)	71,6 (2022)	80
Aukštųjų mokyklų absolventų, įsidarbinusių eiti atitinkamos kvalifikacijos reikalingas pareigas per 12 mėnesių po studijų baigimo, dalis nuo visų dirbančių ir netęsiančių mokslų absolventų (proc.) (STRATA)	67,3 (2019)	73,9 (2022)	71,3

4 lentelė. *Susitarimo dėl Lietuvos švietimo politikos (2021–2030) (2021)* įgyvendinimo pagrindiniai rodikliai ir siekiniai

Vertinimo rodiklis, matavimo vienetas	Pradinė būklė, (metai)	Naujausia žinoma reikšmė (metai)	Siekinys 2024 m.	Siekinys 2027 m.	Siekinys 2030 m.
2–5 metų vaikų, gyvenančių kaime ir dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programoje, dalis (proc.) (ŠVIS)	44,3 (2019–2020)[9]	55,0 (2022–2023)	–	Ne mažiau kaip 70	–
Mokyklos, kurios atitinka mokymosi ir vidaus bei išorės universalaus dizaino principus, skaičius	1 (2021)	1 (2021)	60	–	300
Mokyklų, turinčių fizinių ir virtualių laboratorijų, skirtų STEAM mokymui, dalis (proc.)[10]	Nebuvo nustatyta	49,0 (2022)	–	–	100
Mokinių, kartu su profesija siekiančių įgyti ir vidurinį išsilavinimą (ISCED 3), dalis (proc.)	26,1 (2019)	25,8 (2021)	–	35	
Mokytojų vidutinio darbo užmokesčio dalis (proc.) nuo šalies vidutinio darbo užmokesčio[11]	Nebuvo nustatyta	113,3 (2022)	130	Tvariai didėjantis	
Dėstytojų, mokslo darbuotojų ir kitų tyrėjų vidutinio darbo užmokesčio dalis (proc.) nuo šalies vidutinio darbo užmokesčio[12]	Nebuvo nustatyta	128 (2018)	150	Tvariai didėjantis	
8 kl. lankiusių mokinių iš žemo socialinio, ekonominio ir kultūrinio statuso šeimų, studijuojančių aukštojoje mokykloje, dalis (proc.) (ŠVIS)	22,7[13] (2021)	20,7 (2022)	–	–	Ne mažiau kaip 35 proc.
Asmenų, įsidarbinusių (pagal kvalifikacijos lygį) per pirmus metus po studijų baigimo, dalis (proc.) (nuo visų įstojusiųjų) (STRATA)	42 proc. universitetų I pakopos, 65 proc. universitetų II pakopos ir 30 proc. kolegijų absolventų (2019)	40,3 proc. universitetų I pakopos, 59,4 proc. universitetų II pakopos ir 35,7 proc. kolegijų absolventų (2022)[14]	–	–	60 proc.
Vienam bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo mokiniui (visas vidurinis išsilavinimas) tenkančių valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų dalis (proc.) nuo BVP, tenkančio vienam gyventojui	17,8 (2017)	19 (2019)	–	–	Ne mažiau kaip 24 proc. nuo BVP, tenkančio vienam gyventojui
Vienam studentui tenkančių valstybės lėšų dalis (proc.) nuo BVP, tenkančio vienam gyventojui	25 (2017)	29 (2019)	–	–	Ne mažiau kaip 36 proc. nuo BVP, tenkančio vienam gyventojui

9 Perskaičiuotas rodiklis.
10 Bendrojo ugdymo mokyklų, turinčių laboratorijų, dalis (proc.); duomenų šaltinis: ŠVIS.
11 Pagrindinio ugdymo mokytojų, dirbančių viešajame sektoriuje, vidutinis darbo užmokestis; šalies vidutinis darbo užmokestis, neskaitant individualių įmonių; duomenų šaltinis: VDA.
12 Tik dėstytojų vidutinis darbo užmokestis; šalies vidutinis darbo užmokestis (neskaitant individualių įmonių); duomenų šaltinis: VDA.
13 Perskaičiuotas rodiklis.
14 2022 m. duomenų šaltinis ŠVIS; skaičiuota, kokia dalis absolventų per 12 mėnesių po studijų baigimo buvo įsidarbinę pagal kvalifikaciją: Lietuvos profesijų klasifikatoriaus 0–2 lygmenys universitetų absolventams ir 0–3 lygmenys kolegijų absolventams.

5 lentelė. *UNESCO programos „Švietimas 2030“: Incheono deklaracijos ir veiksmų plano 4-am darnaus vystymosi tikslui įgyvendinti (2015)* įgyvendinimo rodikliai ir siekiniai

Vertinimo rodiklis, matavimo vienetas (duomenų šaltinis)	Lietuvos naujausia žinoma reikšmė (metai)	Siekinys 2025 m.	Siekinys 2030 m.
Rodikliai, kurių siekinius Lietuva nusistatė savarankiškai			
Dalyvavimo organizuotoje mokymosi veikloje vieni metai iki sukankant oficialiam pradiniam mokykliniam amžiui lygis (proc.) (UNESCO)	95,4 (2020)	96	96
Vidurinio išsilavinimo lygis (proc.) (UNESCO)	91,4 (2021)	90	91
Jaunuolių, baigusių pagrindinę mokyklą ir pasiekusių bent minimalų matematinio raštingumo gebėjimų lygį, dalis (proc.) (EBPO)	74,4 (2018)	80	85
Jaunuolių, baigusių pagrindinę mokyklą ir pasiekusių bent minimalų skaitymo gebėjimų lygį, dalis (proc.) (EBPO)	75,6 (2018)	80	85
Mokytojų, turinčių bent minimalią reikalaujamą kvalifikaciją (ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo lygmuo), dalis (proc.) (ŠVIS)	64,9 (2022–2023)	90	95
Rodikliai, kurių siekinius šalių bendrijai nustatė UNESCO			
Valdžios sektoriaus išlaidų dalis švietimui (proc.) (UNESCO)	13,3 (2019)	15	15
Valdžios sektoriaus išlaidos švietimui, išreikštos BVP dalimi (proc.) (UNESCO)	3,97 (2019)	4	4

6 lentelė. *ES Tarybos rezoliucijos dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos, siekiant sukurti Europos švietimo erdvę ir imtis veiksmų vėlesniu laikotarpiu (2021–2030 m.) (2021)* įgyvendinimo švietimo sistemoje vertinimo rodikliai ir siekiniai[15]

Vertinimo rodiklis, matavimo vienetas (duomenų šaltinis)	Lietuvos pradinė būklė (metai)	Lietuvos naujausia žinoma reikšmė (metai)	ES 2030 m. siekinys
15-mečių, nepasiekusių 2 PISA pasiekimų lygmens, dalis (proc.) (EBPO) skaitymo gebėjimai matematinis raštingumas gamtamokslinis raštingumas	 24,4 25,6 22,2 (2018)	 24,4 25,6 22,2 (2018)	Mažiau nei 15 proc. kiekvienoje tyrimo srityje
8 kl. mokinių, nepasiekusių 2 ICILS pasiekimų lygmens, dalis (proc.) (IEA)	45 (2013)	Nėra duomenų	Mažiau nei 15 proc.
Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose nuo 3 metų iki privalomojo pradinio ugdymo amžiaus, dalis (proc.) (Eurostatas)	89,6 (2019)	92,1 (2021)	Bent 96 proc.
Anksti iš švietimo sistemos pasitraukusių 18–24 metų asmenų dalis (proc.) (Eurostatas)	5,6 (2020)	4,8 (2022)	Mažiau nei 9 proc.
25–34 metų asmenų, įgijusių aukštąjį išsilavinimą, dalis (proc.) (Eurostatas)	56,2 (2020)	58,2 (2022)	Bent 45 proc.
			2025 m. siekinys
Prieš 1–3 metus profesines mokymo įstaigas baigusių ir mokymosi metu praktinės darbo patirties įgijusių 20–34 metų asmenų dalis (proc.) (Eurostatas, ES darbo jėgos tyrimas)	Nėra duomenų	48,7 (2021)	Bent 60 proc.
25–64 metų asmenų, per paskutinius 12 mėnesių dalyvavusių mokymuose, dalis (proc.) (Eurostatas)	27,9 (2016)	Nėra duomenų	Bent 47 proc.

15 Rodiklius iš anglų kalbos išvertė ŠMSM ir NŠA.

2 priedas. Bendrojo ugdymo mokyklų įvairovė ir atrankos kriterijai

1 lentelė. Bendrojo ugdymo mokyklos, skirtos išskirtinių meninių ir sportinių gabumų turintiems mokiniams, ir mokinių skaičius jose, 2022–2023 m. m.

Mokyklų tipai ir priimamų mokinių amžius	Mokyklos	Mokinių skaičius 2022–2023 m. m.
Konservatorija – 15–18 metų mokiniams, gabiems muzikai	Kauno Juozo Gruodžio konservatorija	153
	Klaipėdos Stasio Šimkaus konservatorija	145
	Vilniaus Juozo Tallat-Kelpšos konservatorija	142
Muzikos gimnazija – 7 (6)–18 metų mokiniams, gabiems muzikai	Kauno Juozo Naujalio muzikos gimnazija	345
Meno (menų) gimnazija – 7 (6)–18 metų mokiniams, gabiems menui	Kauno Juozo Grušo meno gimnazija	1 203
	Klaipėdos Eduardo Balsio menų gimnazija	514
	Panevėžio Vytauto Mikalausko menų gimnazija	521
	Šiaulių Sauliaus Sondeckio menų gimnazija	187
Menų mokykla – 7 (6)–20 metų mokiniams, gabiems menui; čia ugdomi ir baleto artistai pagal profesinio mokymo programą	Nacionalinė M. K. Čiurlionio menų mokykla	850
Dailės gimnazija – 7 (6)–18 metų mokiniams, gabiems dailei	Kauno dailės gimnazija	327
Sporto progimnazija (gimnazija) – 7 (6)–18 metų mokiniams, gabiems sportui	Kauno Gedimino sporto ir sveikatinimo gimnazija	402
	Lietuvos sporto universiteto Kėdainių „Aušros“ progimnazija	719
	Šiaulių sporto gimnazija	197
	Panevėžio Raimundo Sargūno sporto gimnazija	172
Iš viso:	***14***	***5 877***

Duomenų šaltinis: AIKOS

2 lentelė. Bendrojo ugdymo mokyklos, įgyvendinančios atskirus savitos pedagoginės sistemos elementus pagal netradicinio ugdymo kryptis

Netradicinio ugdymo kryptis	Mokyklos, įgyvendinančios netradicinio ugdymo kryptį [16]
Ekologijos ir aplinkos technologijų ugdymas	Prezidento Valdo Adamkaus gimnazija
Humanistinės kultūros ugdymas menine veikla	• Kauno Juozo Grušo meno gimnazija • Klaipėdos Vydūno gimnazija • Vilniaus Tuskulėnų gimnazija • Vilniaus Vladislavo Sirokomlės vidurinė mokykla
Jėzuitų pedagogika grįstas ugdymas Lietuvoje	• Kauno jėzuitų gimnazija • Viešoji įstaiga Šiaulių jėzuitų mokykla • Vilniaus jėzuitų gimnazija
Katalikiškas ugdymas	• Alytaus šv. Benedikto gimnazija • Kauno Aleksandro Stulginskio mokykla-daugiafunkcis centras • Kauno Jono ir Petro Vileišių katalikiška mokykla-daugiafunkcis centras • Kauno Jono Pauliaus II gimnazija • Kauno Juozo Urbšio katalikiška pagrindinė mokykla • Kauno „Vyturio“ gimnazija • Marijampolės marijonų gimnazija • Marijampolės šv. Cecilijos gimnazija • Panevėžio Kazimiero Paltaroko gimnazija • Šiaulių „Sandoros“ progimnazija • Šv. Juozapo mokykla • Šv. Mato gimnazija • Telšių Vincento Borisevičiaus gimnazija • Utenos mokykla-vaikų darželis „Varpelis“ • Viešoji įstaiga Pranciškonų gimnazija • Viešoji įstaiga Vilniaus „Versmės“ katalikiškoji gimnazija
Klasikinis ugdymas	Vilniaus Abraomo Kulviečio klasikinė gimnazija
Montessori pedagogika Lietuvoje	• Klaipėdos Marijos Montessori mokykla-darželis • Viešoji įstaiga Kauno Montessori pradinė mokykla

16 Pagal ŠMSM duomenis, žr.: https://smsm.lrv.lt/lt/smm-svietimas/netradicinis-ugdymas?lang=lt.

Netradicinio ugdymo kryptis	Mokyklos, įgyvendinančios netradicinio ugdymo kryptį
• Novatoriško verslumo ugdymas	Kauno Veršvų vidurinė mokykla
• Valdorfo pedagogika Lietuvoje	• Kauno Valdorfo mokykla • Kazlų Rūdos „Elmos“ mokykla-darželis • Vilniaus Valdorfo Atviroji mokykla • Vilniaus Valdorfo mokykla • Žalioji Vilniaus Valdorfo mokykla
• Sporto ir sveikatos ugdymas	• Kauno Gedimino sporto ir sveikatinimo gimnazija
• Sausumos kadetų ugdymas	• Generolo Povilo Plechavičiaus kadetų licėjus
• Suzuki talentų ugdymas Lietuvoje	• Kauno Suzukio pradinė mokykla

Duomenų šaltinis: ŠMSM

3 lentelė. Kai kurių šalies savivaldybių pavaldumo ir nevalstybinių bendrojo ugdymo mokyklų taikomų atrankos kriterijų pavyzdžiai

Mokyklos pavadinimas	Atrankos kriterijai ir jų taikymas
Savivaldybių mokyklos	
Kauno Jono Basanavičiaus gimnazija	Priimant į I-ąją specializuoto ugdymo gimnazijos klasę, mokiniai reitinguojami ir priimami pagal aukščiausius visų dalykų / atitinkamų dalykų pažymių vidurkius: į universitetinę klasę – bendras pagrindinių dalykų I pusmečio arba II pusmečio (lietuvių ir anglų kalbų, matematikos, istorijos, geografijos, biologijos, chemijos, fizikos) vidurkis – ne žemesnis nei 8 balai; į ateities inžinerijos klasę – bendras pagrindinių dalykų I pusmečio arba II pusmečio (matematika, fizika, informacinės technologijos) vidurkis – ne žemesnis nei 8 balai; į tvaraus verslumo klasę – bendras pagrindinių dalykų I pusmečio arba II pusmečio (lietuvių ir anglų kalbų, matematikos, istorijos, geografijos, biologijos, chemijos, fizikos) vidurkis – ne žemesnis nei 8 balai.
Šiaulių m. Simono Daukanto gimnazija	Priimant į inžinerinio ugdymo klases, organizuojamas žinių patikrinimas, kurį sudaro keturios dalys: 1) inžinerijos, gamtos mokslų, matematinių ir bendrųjų mąstymo gebėjimų patikrinimas ir motyvacinis laiškas; 2) akademiniai rezultatai: biologijos, chemijos, fizikos, matematikos, IT dalykų metiniai įvertinimai; 3) šių dalykų pasiekimai olimpiadose ir konkursuose (prizinės vietos); 4) inžinerinės krypties NVŠ lankymas.
KTU gimnazija	Organizuojami penki mokslo lyderių turnyrai iš įvairių mokymo dalykų. Geriausius balus gavę 15 aštuntokų priimami be stojamųjų testų, kiti laiko stojamuosius testus: matematikos, gamtos mokslų, lietuvių k., anglų k.; remiantis jų rezultatais, atrenkama 60 kandidatų. Tada iš nepatekusių kandidatų priimami dar trys, atsižvelgiant į stojamųjų testų vidurkį.
Vilniaus Gedimino technikos universiteto inžinerinis licėjus	Vyksta stojamieji egzaminai į 1-ąsias klases ir I-ąsias gimnazijos klases.
Nevalstybinės mokyklos	
LSMU gimnazija	Stojantiems į 5 klasę ketvirtokams organizuojami trys žinių lygos turnyrai, po jų vyksta stojamasis testas. Į I-ąją gimnazijos klasę vyksta stojamasis testas.
Kauno jėzuitų gimnazija	Priimant į 5 klasę, atliekamas bendrųjų gebėjimų vertinimo testas, po jo vyksta pokalbis su priėmimo komisija.
Mokykla „Herojus“	Stojantieji į gimnazijos klases rašo esė, atlieka kūrybinę / komandinę užduotį, dienos planavimo ir refleksijos veiklą.

Duomenų šaltiniai: priėmimo informacija, skelbiama mokyklų interneto svetainėse

LIETUVA. ŠVIETIMAS ŠALYJE IR REGIONUOSE 2023
ŠVIETIMO TEISINGUMAS

2023-08-07. Tiražas 350 egz.
Išleido Nacionalinės švietimo agentūros Bendrųjų reikalų departamento Administravimo skyrius,
K. Kalinausko g. 7, LT-03107 Vilnius

Spausdino UAB „Igmovila“, Laisvės al. 38A-12, 44240 Kaunas

Elektroninį leidinio variantą galima rasti interneto svetainėse *www.smm.lt* ir *www.nsa.smm.lt*

Nojus Gabriūnas,
III c kl., Kupiškio Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazija

Justina Mikėnaitė,
IV b kl., Kupiškio Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazija

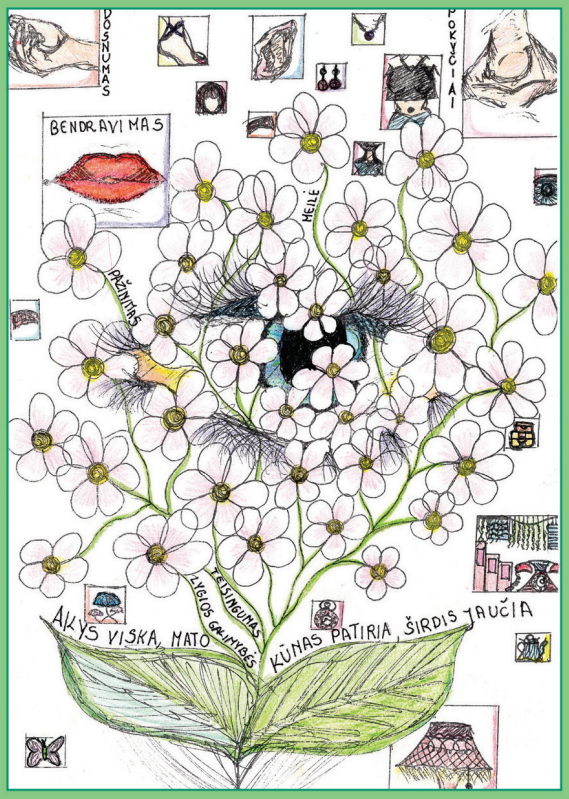

Augustė Grikienytė,
8 a kl., Utenos Vyturių progimnazija